

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Львівська політехніка»

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ГУМЕННИК ІННА ВАДИМІВНА

УДК 725.826:792.051

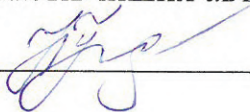
ДИСЕРТАЦІЯ

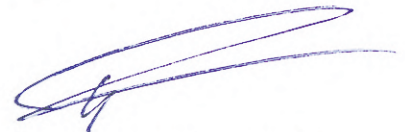
**РОЗВИТОК АРХІТЕКТУРНОЇ ТИПОЛОГІЇ
ЛАНДШАФТНИХ ТЕАТРІВ В УКРАЇНІ**

18.00.02 – Архітектура будівель та споруд

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

І. В. Гуменник

Науковий керівник: Проскураков Віктор Іванович, доктор архітектури, професор

18.06.2019 р.

Львів – 2019

АНОТАЦІЯ

Гуменник І.В. Розвиток архітектурної типології ландшафтних театрів в Україні. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.02 – Архітектура будівель та споруд. – Національний університет «Львівська політехніка» Міністерства освіти і науки України. Львів, 2019.

Дисертацію присвячено розвитку архітектурної типології ландшафтних театрів в умовах сучасної України. В дисертації висвітлена генеза відкритих театрів від античної пори до сучасності; досліджено та систематизовано фактори, що впливають на формування архітектури театрів даного типу. Автором запропоновано вдосконалену архітектурну типологію ландшафтних театрів; визначено сучасні принципи і засоби архітектури відкритих театрів. Автором запропоновано внести в діючу нормативну базу критерії вибору режиму відкритості ландшафтних театрів; параметри відстаней від сцени до останнього ряду залу; оптимальні кути нахилу амфітеатру; орієнтація сценічно-глядацького простору за сторонами світу в різні пори доби та варіанти розташування театральних об'єктів.

Розділ 1. Досвід створення та загальна класифікація ландшафтних театрів.

Підрозділ 1.1. «Генеза формування архітектурно-середовищної організації ландшафтних театрів». В даному розділі дисертації висвітлено характерні особливості появи на території України та в світовій архітектурі перших ландшафтних театрів, що використовувались людством спочатку, як культові релігійні та обрядові місця, а вже пізніше трансформувались в об'єкти для проведення масових дійств театралізованого характеру. Автором проаналізовано об'єкти прадавньої театральної інфраструктури з часів язичництва на теренах України; епохи давньогрецьких та давньоримських амфітеатрів; періоду середньовічних вуличних театрів часів Відродження; розвитку ландшафтних театрів, що розташувались у садово-паркових зонах Західної Європи; побудови літніх театрів радянської епохи в СРСР; генези ландшафтних театрів в сучасних

країнах світу та в Україні сьогодні.

Підрозділ 1.2. «Огляд вітчизняних та закордонних досліджень архітектури створення відкритих театрів». Автором проаналізовано реальну ситуацію, щодо розташування та рівнем забезпечення даними об'єктами загальної театральної мережі України в контексті її фактичного розподілу по областях між значними містами та населеними пунктами; розроблено актуальну схему локації наявних ландшафтних театрів в Україні з метою визначення якості задоволення культурних потреб населення країни, що відповідають вимогам у XXI столітті.

Підрозділ 1.3. «Класифікація існуючих типів ландшафтних театрів». В роботі виконано аналіз діючої архітектурної типології відкритих театрів за літературними джерелами та визначено основні підходи в процесі вдосконалення останньої для реалій XXI століття.

Підрозділ 1.4. «Вплив українських традицій та внесок Львівської архітектурної школи в розвиток ландшафтних театрів». В роботі автором доведено, що характерні автентичні риси українського ландшафтного театру суттєво відрізняють його від архітектури аналогічних театрів в інших країнах світу та той факт, що виникли вони з традицій, які мають витоки в ритуальних обрядах прадавніх слов'ян.

Висвітлено підходи до оцінки актуальної архітектурної типології ландшафтних театрів, вибудовано алгоритм врахування особливостей формування предметно-просторового середовища театрів даного типу та запропоновано авторську концепцію розвитку національних особливостей в процесі вибору оптимального місця розташування та архітектури останніх на теренах України.

Розділ 2. Методика досліджень та аналіз основних чинників формування архітектури ландшафтних театрів.

Підрозділ 2.1. «Методика обробки літературних джерел в наукових дослідженнях». В дисертаційному дослідженні автором було особисто візуально обстежено 24 ландшафтних театри з 111 вітчизняних об'єктів, які у відповідності до статистичних даних, представлених у публічному доступі станом на 01.06.2019 року, розташовані на території України, крім того, предметно оглянуто,

ще 31 театральний об'єкт даного типу за межами України.

В дисертаційній роботі наведено авторську методикку процесу обробки отриманої інформації при виборі об'єкту досліджень з літературних першоджерел; виконано поділ опрацьованої інформації за її структурою та вивченим змістом; запропоновано критерії визначення оптимального проектного рішення ландшафтного театру.

Підрозділ 2.2. «Аналіз факторів впливу на архітектурну типологію за функціональним призначенням, параметрами та зонами розташування ландшафтних театрів». В Розділі 2 роботи наведено здійснений автором аналіз за функціональним призначенням ландшафтного театру та критеріями вибору конкретної зони, де останні доцільно розташовувати. Розглянуто основні чинники, які впливають на обов'язкові складові ландшафтних театрів; проаналізовано різноманітні типи відкритих театрів при використанні всієї палітри жанрів театральних заходів.

В даній дисертації на основі вивчених літературних першоджерел та за результатами анкетування, проведеного серед практикуючих архітекторів; діячів театральної справи, що експлуатують театральні споруди та пересічних відвідувачів ландшафтних театрів, автором було представлено опрацьовані матеріали, а саме: а) статистичне порівняння поділу ландшафтних театрів в Україні за жанрами дійства, згідно з методикою, що запропонована Биковим В.Є.; б) визначено ступінь популярності споруди відповідного типу театру за кількістю глядацької аудиторії при проведенні конкретного жанру театральної вистави; в) виявлено вплив зони розташування та орієнтації ландшафтного театру за сторонами світу в різну пору доби на організацію жанрової політики в процесі проведення масового культурно-видовищного дійства просто неба.

Підрозділ 2.3. «Методика вибору архітектурно-композиційних та об'ємно-планувальних рішень ландшафтних театрів». Автором в роботі здійснено детальний аналіз проектів ландшафтних театрів в контексті вибору: схем організації сцени; форм глядацького залу; способів евакуації глядачів; кута нахилу амфітеатру; архітектурно-конструктивних рішень основи споруди, як цілісного комплексу

складових в архітектурі сучасних ландшафтних театрів.

Підрозділ 2.4. «Аналіз впливу на типологію ландшафтних театрів методів організації сценічного простору та засобів зеленої архітектури». При цьому автором в дисертаційній роботі проаналізовано характер функціонування театральної споруди, як на протязі цілого року, так і в процесі використання сезонного графіку роботи ландшафтного театру. Автором вивчено вплив сучасних технологій та застосування прийомів ландшафтного дизайну при використанні зелених насаджень при проектуванні театрів даного типу, в яких сценографічними методами і спеціальними технічними засобами формується оптимальне предметно-просторове середовище.

Розділ 3. Характеристика архітектурної типології ландшафтних театрів для сучасних умов.

Підрозділ 3.1. «Тлумачення основних понять в термінології архітектури відкритих театрів». Вперше автором було здійснені в даному розділі роботи дослідження етимології терміну «ландшафтний театр» та обґрунтовано доведено, що даний термін включає в собі характеристики та основні ознаки таких типів відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів як: зелений театр, природний театр, літній театр, театр просто неба та відкритий театр.

Підрозділ 3.2. «Особливості принципів формування архітектурної типології ландшафтних театрів для умов України». Дисертація містить детальний аналіз принципів архітектурної типології ландшафтних театрів з врахуванням особливостей кліматичних умов різних географічних районів та підрайонів України. Автором представлено оригінальну тривимірну модель об'ємно-просторової організації середовища ландшафтного театру на основі архітектурно-планувальних рішень, застосованих у відкритому театрі в садибі графа Шереметєва в с.Кусково (РФ) та яка дозволяє візуально уявити в комплексі всю просторову структуру сучасного ландшафтного театру.

Підрозділ 3.3. «Новітні тенденції архітектурної типології та характеристика складових ландшафтних театрів». В результаті здійсненого автором аналізу визначено основні архітектурно-композиційні форми організації

предметно-просторового середовища в процесі проектування сучасних ландшафтних театрів в Україні.

Розділ 4. Архітектурно-конструктивні рішення та технічні засоби при організації простору ландшафтних театрів сьогодення.

Підрозділ 4.1. «Об'ємно-просторова організація амфітеатру та сценічного майданчика в сучасних ландшафтних театрах». В дисертації Розділ 4 присвячено розробці алгоритму вибору оптимальних технічних засобів, новітніх сценографічних прийомів і сучасного програмного забезпечення при проектуванні та експлуатації ландшафтних театрів в сучасних умовах XXI століття. В результаті аналізу автором запропоновано оптимальні варіанти архітектурно-композиційних форм конфігурації глядацького залу для ландшафтних театрів, а саме: полігональну, секторну, еліптичну та круглу форми амфітеатру. Виокремлено для ландшафтних театрів основні найбільш ефективні схеми організації сценічного простору, такі як: сцену в торці залу; глибинну; трибічну (двобічну); панорамну; сцену-ринг; дисперсну; аренну або кільцеву форми влаштування сцени.

В даній роботі автором поетапно проаналізовано алгоритм зміни мізансцен вистави в умовах функціонування ландшафтного театру; показано характерні особливості, що відрізняють вплив події на емоційний стан глядача в процесі дійства на сцені в природному, історичному та урбанізованому середовищах.

Підрозділ 4.2. «Архітектурно-конструктивні рішення ландшафтних театрів для забезпечення нормативних експлуатаційних вимог». В дисертаційній роботі аналізуються можливі в ландшафтних театрах системи евакуації глядачів з амфітеатру; оптимальні профілі влаштування глядацького залу при комфортному огляді планшету сцени; розглянуто конструктивні рішення організації водовідведення з відкритих театрів та ефективні варіанти вирішення конструкції сидінь та відкидних крісел для відвідувачів ландшафтних театрів. В роботі автором запропоновано варіанти покриття амфітеатру дахом у вигляді вантових конструкцій або металевих несучих елементів з прозорим матеріалом накриття залу та сцени відкритого театру.

Підрозділ 4.3. «Технічні засоби та сценографічні технології в ландшафтних театрах XXI століття». Для ландшафтних театрів автором було запропоновано зосередити акцент на: віртуальних декораціях, голографічних, 3D-мепінгових, спеціальних та піротехнічних ефектах, що керуються зовні та дають можливість заповнити паузи, які виникають під час перебігу вистави в процесі зміни театральних мізансцен.

Автором в дисертації детально вивчено досвід використання сучасних технічних засобів з відповідним програмним забезпеченням; новітніх мультимедійних цифрових технологій і спеціальних сценографічних прийомів, що застосовуються в процесі організації масових заходів у ландшафтних театрах XXI століття. В результаті проведеного автором аналізу сформовано оптимальний перелік цифрових електронних систем, технічних засобів та елементів сценографії, які дозволяють забезпечити в ландшафтному театрі середовище насичене справжніми емоціями, тобто в таке, де в процесі вистави створюється комфортне та безпечне перебування відвідувачів під час театралізованої вистави просто неба.

Розділ 5. Рекомендації щодо проектування сучасних ландшафтних театрів в Україні.

Підрозділ 5.1. «Принципи формування та засоби архітектури ландшафтних театрів в Україні». Автором в Розділі 5 проаналізовано і сформульовано характерні спільні та спеціальні принципи формування архітектури ландшафтних театрів в Україні, а також представлено вдосконалену архітектурну типологію в процесі організації предметно-просторового середовища національних ландшафтних театрів. В дисертації проілюстровано, як фактори, що формують архітектурну типологію впливають на організацію глядацько-сценічного простору ландшафтного театру в умовах природного, історичного та урбанізованого середовища.

Підрозділ 5.2. «Архітектурні прийоми в проектуванні ландшафтних театрів». В дисертаційній роботі вивчено основні архітектурні прийоми, що створюють можливість запроектувати оптимальний ландшафтний театр з врахуванням особливостей його розташування на рельєфі та в умовах природного, історичного та урбанізованого середовищ. Визначено підходи до можливості

відвідування ландшафтних театрів маломобільними групами населення.

Підрозділ 5.3. «Пропозиції щодо проектування перспективних типів ландшафтних театрів на теренах сучасної України». Автором в дисертаційній роботі запропоновано практичні рекомендації для внесення в нормативну базу, що регламентує в сучасній Україні вимоги та правила проектування відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів.

Автором в роботі запропоновано в діючий ДБН В.2.2-16-2019 «Будинки і споруди. Культурно-видовищні та дозвіллеві заклади» включити деякі зміни та доповнення в частині внесення наступних пропозицій, як: поділ глядацько-сценічного простору ландшафтного театру за рівнем відкритості сцени і залу та за градацією по принциповій схемі компонування театру даного типу в ландшафтах з різноманітним рельєфом, а саме: на рівнинній та гірській місцевостях, в міській забудові, у відпочинково-парковій зоні з домінантою у вільній забудові. Автором вперше пропонується внести в нормативний документ розрахункові параметри для визначення оптимальних кутів нахилу амфітеатру залу, вибору ефективної орієнтації відкритого глядацького залу та сцени протягом доби за сторонами світу при різних типах освітлення; величини відстаней від сцени до останнього ряду амфітеатру в залежності від проектної місткості даного ландшафтного театру.

В кінці дисертації представлено загальні висновки, що відображають наукові завдання, які були поставлені автором в науковій роботі.

Ключові слова: ландшафтний театр, архітектурна типологія, генеза, чинник, глядацько-сценічний простір, амфітеатр, сценографія, навколишнє середовище, принципи та засоби архітектури.

ABSTRACT

Gumennyk I.V. Development of Architectural Typology for Landscape Theatres in Ukraine. – On the rights of manuscript.

Thesis for a Candidate of Science degree in Architecture (PhD), speciality 18.00.02 – Architecture of Buildings and Structures. – Lviv Polytechnic National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Lviv, 2019.

The thesis explores the development of architectural typology of landscape theaters in the present-day Ukraine. The paper covers the genesis of open-air theaters, from ancient times to present day. It examines and systematizes factors for the establishment of architecture for this type of theaters. The author suggested an improved architectural typology for landscape theaters; and identified modern principles and means of open theater architecture engaging multimedia and scenographic technologies to meet the spectators' needs. The author suggested introducing into the available legal framework the criteria for selection of openness mode for landscape theaters, the parameters of distance from the stage to the last rows of amphitheater, optimal gradients of audience hall, and the orientation of the scenic and audience space with respect to the cardinal directions in different time of the day, as well as alternative locations for theatrical objects.

Chapter 1. Background for Creation and General Classification of Landscape Theaters.

Subchapter 1.1. «Genesis of formation of architectural spatial organization in landscape theaters». The dissertation highlights the peculiar features of the appearance on the territory of Ukraine and in the world architecture of the first landscape theaters, which were used by mankind first, as cult religious and ceremonial places, and later transformed into objects for mass actions of theatrical character. The author analyzes the objects of ancient theatrical infrastructure since the paganism in Ukraine; epochs of ancient Greek and ancient Roman amphitheatres; the period of the medieval street theaters of the Renaissance; development of landscape theaters located in the landscape gardens and parks of Western Europe; construction of Soviet-era summer theaters in the USSR; genesis of landscape theaters in modern countries of the world and in Ukraine nowadays. *Subchapter 1.2. «Overview of national and international research*

of architectural evolution in open-air theaters». The author analyzed the real situation with regard to the location and the level of those objects provision all Ukrainian common theater network in the context of its actual distribution by regions between major cities and towns; the actual scheme of location of existing landscaped theaters in Ukraine has been developed in order to determine the satisfaction quality of the population cultural needs of the country that meet the requirements of the XXI century. *Subchapter 1.3. «Classification of available types of landscape theaters»*. The thesis analyzes the current architectural typology of open theaters by literary sources and identifies the main approaches in the process of improving the typology for the realities of the XXI century. *Subchapter 1.4. «Impact of Ukrainian traditions and contribution of the Lviv school of thought into the development of landscape theater architecture»*. The author proved that the characteristic authentic features of Ukrainian landscape theater distinguish it significantly from the architecture of similar theaters in other countries of the world and the fact that they arose from traditions that have origins in the ritual rites of ancient Slavs. Approaches to the assessment of actual architectural typology of landscape theaters are covered; algorithm of taking into account peculiarities of object-spatial environment formation of this type theaters is developed and the author's concept of national peculiarities development in the process of choosing the optimal location and architecture of the latter in the territory of Ukraine is proposed.

Chapter 2. Research Methodology and Analysis of Key Factors for the Development of Landscape Theater Architecture.

Subchapter 2.1. «Methodology for processing reference sources in academic research». In the dissertation the author personally inspected visually 24 landscape theaters from 111 domestic objects, which according to the statistics presented in public access as of 01.06.2019, are located in the territory of Ukraine, in addition, it was visually inspected 31 more theaters of this type outside Ukraine. The dissertation presents the author's method of the process received information processing when choosing the object of research from literary sources; division of the processed information according to its structure and the studied content was performed; the criteria for determining the optimal landscape theaters design solution are proposed. *Subchapter 2.2. «Analysis*

of impact factors on architectural typology by their functional purpose, parameters and zones of landscape theaters location». In the Subchapter 2.2. shown author's analysis of the landscape theater functional purpose and the criteria for the selection of a specific area where it should be located. The main factors that influence the compulsory components of landscape theaters are considered; different types of open theaters are analyzed when used entire palette of genres of theatrical events. The paper presents a methodology for processing literary sources and findings of the survey conducted by the author for three categories of respondents: conducted among practicing architects; figures of theatrical affairs operating theater buildings and average visitors to landscape theaters, the author presented the processed materials, namely: a) statistical comparison of the landscape theaters division in Ukraine by genres of action, according to the method proposed by Bykov V.E.; b) determine the popularity degree of the construction of the appropriate type of theater by the number of the audience when conducting a particular genre of theatrical performance; c) the influence of the location and orientation of landscape theater sides of the world at different times of the day on the organization of genre politics in the process of conducting a massive cultural and spectacular action of the open air was revealed. *Subchapter 2.3. «Methodology for selecting architectural compositional and spatial design solutions for landscape theaters*». The author done the detailed analysis of landscape theater projects in the context of choice: stage organization schemes; forms of the auditorium; ways to evacuate spectators; tilt angle of the amphitheater; architectural and design solutions for the foundations of the structure as a whole complex of components in the architecture of modern landscape theaters. *Subchapter 2.4. «Analysis of influence on the typology of landscape theaters of the stage space organization methods and the means of green architecture*». In the dissertation the author analyzed the nature of the theater building functioning throughout the year and in the process of using the seasonal schedule of landscape theater work. The author researched the influence of modern technologies and application of landscape design techniques when using green spaces in the design of this type theaters, in which the optimal object-space environment is formed by scenographic methods and special technical means.

Chapter 3. Characteristics of Architectural Typology of Landscape Theaters for Current Settings.

Subchapter 3.1. «Definition of key concepts in the terminology of open-type theater architecture». For the first time, in this chapter of the thesis, the author done the research of the etymology of the term "landscape theater" and substantiated that the term includes the characteristics and main features of such types of outdoor cultural and entertainment and leisure facilities as: green theater, natural theater, summer theater, summer theater and outdoor theater. *Subchapter 3.2. «Peculiarities of the principles of formation of landscape theaters architectural typology in the Ukrainian context».* The dissertation contains a detailed analysis of the principles of landscape theaters architectural typology, taking into account the peculiarities of climatic conditions of different geographical regions and sub-regions of Ukraine. The author presents an original three-dimensional model of space-spatial organization of landscape theater environment based on architectural and planning solutions applied in open theater in the estate of Count Sheremetyevo in the village of Kuskovo (RF), which allows to visualize in a complex the entire spatial structure of modern landscape teatre. *Subchapter 3.3. «Recent trends in architectural typology and characteristics of landscape theaters components».* As a result of the analysis, the author identified the main architectural and compositional forms of the subject-space environment organization in the process of designing modern landscaped theaters in Ukraine.

Chapter 4. Architectural structural Solutions and Technical Means for Organization of the Space of Landscape Theaters Today.

Subchapter 4.1. «Spatial extensional organization of the amphitheater and scenic area in modern landscape theaters». The dissertation's Chapter 4 is devoted to the development of an algorithm for the choice of optimal technical means, the newest scenographic techniques and modern software for the design and operation of landscape theaters in modern conditions of the XXI century. As a result of the analysis, the author suggested the optimal variants of architectural and compositional forms of the auditorium configuration for landscape theaters, such as: polygonal, sectional, elliptical and round forms of amphitheater. Suggested the most effective schemes for the stage space

organization, such as: the scene at the end of the hall; deep scene; tripartite (bilateral); panoramic; scene-ring; dispersed; arena or ring form of stage arrangement. In this work the author has gradually analyzed the algorithm of changing the mise-en-scenery of a performance in the conditions of landscape theater; features that distinguish the impact of an event on the emotional state of the viewer in the process of acting on stage in natural, historical and urban environments are shown. *Subchapter 4.2. «Architectural structural solutions of landscape theaters to meet regulatory functional requirements»*. The dissertation analyzes the landscape theaters possibilities for evacuation systems of spectators from the amphitheater; optimal viewing profiles for a comfortable viewing of the stage; consider constructive solutions for the organization of drainage from open theaters and effective solutions for the design of seats and reclining chairs for landscape theaters visitors. The author proposes variants of amphitheater covering with a roof in the form of cable-stayed structures or metal load-bearing elements with transparent material covering the hall and the open-air stage. *Subchapter 4.3. «Technical means and scenographic technologies in the XXI century landscape theaters»*. For landscape theaters, the author suggested to focus on: virtual scenery, holographic, 3D-mapping, special and pyrotechnic effects that are externally controlled and make it possible to fill in the pauses that occur during the performance of theatrical mise en scene. The author explore in detail the experience of using modern technical means with the appropriate software; latest multimedia digital technologies and special scenographic techniques used in the process of organizing mass events in landscaped theaters of the XXI century. As a result of the author's analysis, the optimal list of digital electronic systems, equipment and scenic techniques has been formed, which allows to create an environment full of genuine emotions in the landscape theater, where visitors are comfortable and safe during dramatic open-air performances..

Chapter 5. Recommendations for Design of Contemporary Landscape Theaters in Ukraine.

Subchapter 5.1. «Principles for the formation and means for the architecture of landscape theaters in Ukraine». In the Chapter 5 author analyzed and formulated common and special principles characteristic of landscape theaters architecture formation

in Ukraine, as well as presented an improved architectural typology in the process of spatial environment organization of national landscape theaters. The dissertation illustrates how the factors that shape the architectural typology affect organization of the theatrical and stage space of landscape theater in the conditions of natural, historical and urban environment. *Subchapter 5.2. «Architectural techniques in the design of landscape theaters»*. In the dissertation the basic architectural techniques are studied which create the opportunity to design the optimal landscape theater taking into account the features of its location on the relief and in the conditions of natural, historical and urban environments. Approaches to the possibility of visiting landscaped theaters by low-mobility groups of population have been identified. *Subchapter 5.3. «Suggestions on design of future-oriented types of landscape theaters within contemporary Ukraine»*. The author of the dissertation proposes practical recommendations for introduction into the regulatory framework, which regulates in modern Ukraine the requirements and rules for open cultural and entertainment and leisure facilities designing. In the thesis is proposed to include some changes in the operating DBN B.2.2-16-2019 «Buildings and Structures. Cultural and entertainment and leisure facilities» to the following suggestions: division of the theater and stage space of the landscape theater by the level of the stage and the hall openness, and by graduation according to the schematic layout of this type theater in landscapes with various relief, namely: in the plains and mountains, in the urban development, in the recreation area dominated by free-standing development. For the first time, the author proposes to introduce in the normative document the calculated parameters for determining the optimal angles of inclination of the amphitheater, the choice of effective orientation of the open auditorium hall and the scene during the day in accordance to the sides of the world; the magnitude of the distances from the stage to the last row of the amphitheater, depending on the design capacity of the landscape theater. At the end of the dissertation the general conclusions are presented, which reflect the scientific tasks that were put by the author in the scientific work.

Key words: landscape theatre, architectural typology, genesis, factor, scenic space, amphitheatre, scenography, environment, principles and means of architecture.

ПЕРЕЛІК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації у наукових фахових виданнях України:

1. Проскуряков, В.І. та **Гуменник, І.В.**, 2013. Висвітлення актуальності формування і розвитку сучасної архітектурної типології «відкритих театрів» і, зокрема, «ландшафтних театрів». *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура*, 757, с.155-161.

2. Проскуряков, В.І. та **Гуменник, І.В.**, 2014. Попередня пропозиція принципів архітектурної типології відкритих та «ландшафтних» театрів. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура*, 793, с.94-101.

3. **Гуменник, І.В.**, 2015. Новітні тенденції в архітектурній типології театральних споруд відкритого типу. *Архітектурний вісник КНУБА*, 5, с.240-250.

4. **Гуменник, І.В.**, 2016. Українські традиції в архітектурі ландшафтних театрів сьогодення. *Архітектурний вісник КНУБА*, 8-9, с.137-144.

5. Ianchuk, K. and **Gumennyk, I.**, 2017. Scenographic ideas of Frederick Kiesler in the projects of Lviv architecture school. *Науковий журнал «Architectural Studies / Архітектурні дослідження»*, 3(2), pp.93-100.

6. **Гуменник, І.В.**, 2018. Принципи та засоби архітектури в типології ландшафтних театрів України ХХІ століття. *Архітектурний вісник КНУБА*, 14-15, с.687-694.

7. Проскуряков В. І. та **Гуменник І. В.**, 2018. Розвиток ландшафтних театрів України в майбутньому. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура*, 895, с. 32-37.

Публікації у наукових періодичних виданнях інших держав:

8. **Gumennyk, I.**, 2014. Evolution of the typology of open-type and «landscape» theatrical facilities in the conditions of urban environment from antiquity to the present days. *Czasopismo «Srodowisko Mieszkaniowe / Housing Environment»*, 13, pp.54-59 (BazTech, BazHum, Index Copernicus Journals Master List, ERICH PLUS).

9. **Gumennyk, I.** and Proskuryakov, V., 2015. Lviv Architecture School experience in projecting «landscape» theaters in park areas of Ukrainian cities. *Czasopismo «Srodowisko Mieszkaniowe / Housing Environment»*, 14, pp.128-135 (BazTech, BazHum, Index Copernicus Journals Master List, ERICH PLUS).

Тези та матеріали конференцій:

10. **Гуменник, І.В.**, 2015. Досвід пошукового проектування відкритих та «ландшафтних» театрів викладачами та студентами кафедри дизайну архітектурного середовища Національного університету «Львівська політехніка». В: Г.Н.Ушаков, ред., *Сучасна архітектурна освіта: Архітектура: Образ, естетика, емоційний контекст: VI Всеукраїнська наукова конференція*. Київ, Україна, 7-8 листопада 2013. Київ: КНУБА, с.52-54.

11. **Гуменник, І.В.**, 2014. Досвід використання програмного продукту при бакалаврській та магістерській підготовці архітекторів в Національному університеті «Львівська політехніка». В: П.М. Куликов, В.П.Шкатов, ред., *САПР ALLPLAN. Інноваційне проектування в архітектурі і будівництві: Міжнародна науково-практична конференція*. Київ, Україна, 17-21 лютого 2014. Київ: КНУБА, с.23-26.

12. **Гуменник, І.В.**, 2014. Современный подход к принципам архитектурной типологии открытых и «ландшафтных» театров. В: М.Б. Пермякова, Э.П.Чернышовой, ред., *Актуальные проблемы архитектуры, строительства и дизайна: Міжнародна студентська наукова конференція*. Магнітогорськ, РФ, 25-26 квітня 2014. РФ: МГТУ ім. Г.И.Носова, с.107-109.

13. **Гуменник, І.В.**, 2014. Закордонний досвід проектування ландшафтних театрів від античності до сучасності. В: В.В.Шулик, ред., *Історичний досвід і сучасні тенденції розвитку архітектури, дизайну, містобудування та образотворчого мистецтва: Всеукраїнська наукова конференція*. Полтава, Україна, 19-21 травня 2014. Полтава: ПолтНТУ ім.Ю.Кондратюка, с.238-243.

14. **Гуменник, І.В.**, 2014. Генеза типології архітектури «ландшафтних» театраль-но-видовищних споруд відкритого типу. В: Н.Кузнєцова, ред., *Актуальні питання сучасної науки: II Міжнародна науково-практична конференція*. Київ,

Україна, 24-25 жовтня 2014. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», с.111-114.

15. **Гуменник, І.В.**, 2014. Внесок Львівської архітектурної школи у принципи проектування «ландшафтних» театрів в Україні. В: В.П.Харченко, ред., *Архітектура та екологія: VI Міжнародна науково-практична конференція*. Київ, Україна, 17-19 листопада 2014. Київ: НАУ, с.112-115.

16. **Гуменник, І.В.**, 2016. Перспективні підходи до сценографії ландшафтних театрів за допомогою сучасних технічних засобів. В: В.П.Харченко, О.А. Трошкіна, ред., *Міське середовище – XXI ст. Архітектура. Будівництво. Дизайн: II Міжнародний науково-практичний конгрес*. Київ, Україна, 15-18 березня 2016. Київ: НАУ, с.225-226.

17. **Гуменник, І.В.**, 2016. Вплив народних традицій на архітектуру сучасних ландшафтних театрів на теренах України. В: О.В.Кендюхов, М.Верхола, Д.В.Солоха, ред., *Сучасні наукові дослідження та розробки: теоретична цінність та практичні результати: Міжнародна науково-практична конференція*. Братислава, Словаччина, 14-19 березня 2016. Київ: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», с.38-40.

18. **Gumennyk, I.**, Dmytrash, O., Lesyuk, A. and Shlemko, I., 2017. Development of the historical areas public spaces in Lviv (by the example Pidzamche district). In: M.G.Folli, *Urbanity: theories and project designs new strategies for sustainable developments of Ukrainian cities: International workshop*. Italy, Rome, 3-7 June 2015. Italy: Aracne editrice, pp.186-191.

19. **Гуменник, І.В.**, 2018. Інноваційні технології: вплив на архітектуру ландшафтних театрів в Україні сьогодні. В: Д.Ф.Гончаренко, В.П.Сопова, В.П.Мироненка, ред., *Інноваційні технології в архітектурі і дизайні: II Міжнародна науково-практична конференція*. Харків, Україна, 12-13 квітня 2018. Харків: ХНУБА, с.60-63.

	18
ЗМІСТ	18
ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК	21
ВСТУП.....	24
РОЗДІЛ 1. ДОСВІД СТВОРЕННЯ ТА ЗАГАЛЬНА КЛАСИФІКАЦІЯ ЛАНДШАФТНИХ ТЕАТРІВ	31
1.1 Генеза формування архітектурно-середовищної організації ландшафтних театрів.....	31
1.2 Огляд вітчизняних та закордонних досліджень архітектури створення відкритих театрів	53
1.3 Класифікація існуючих типів ландшафтних театрів	66
1.4. Вплив українських традицій та внесок Львівської архітектурної школи в розвиток ландшафтних театрів.....	75
Висновки до розділу 1	84
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕНЬ ТА АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЧИННИКІВ ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРИ ЛАНДШАФТНИХ ТЕАТРІВ.....	85
2.1 Методика обробки літературних джерел в наукових дослідженнях.....	85
2.2 Аналіз факторів впливу на архітектурну типологію за функціональним призначенням, параметрами та зонами розташування ландшафтних театрів	88
2.3 Методика вибору архітектурно-композиційних та об'ємно-планувальних рішень ландшафтних театрів.....	102
2.4 Аналіз впливу на типологію ландшафтних театрів методів організації сценічного простору та засобів зеленої архітектури.....	105
Висновки до розділу 2.....	110
РОЗДІЛ 3. ХАРАКТЕРИСТИКА АРХІТЕКТУРНОЇ ТИПОЛОГІЇ ЛАНДШАФТНИХ ТЕАТРІВ ДЛЯ СУЧАСНИХ УМОВ.....	111
3.1 Тлумачення основних понять в термінології архітектури відкритих театрів....	111

3.2 Особливості принципів формування архітектурної типології ландшафтних театрів для умов України.....	123
3.3 Новітні тенденції архітектурної типології та характеристика складових ландшафтних театрів.....	137
Висновки до розділу 3.....	147
РОЗДІЛ 4. АРХІТЕКТУРНО-КОНСТРУКТИВНІ РІШЕННЯ ТА ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОСТОРУ ЛАНДШАФТНИХ ТЕАТРІВ СЬОГОДЕННЯ	148
4.1 Об'ємно-просторова організація амфітеатру та сценічного майданчика в сучасних ландшафтних театрах	148
4.2 Архітектурно-конструктивні рішення ландшафтних театрів для забезпечення нормативних експлуатаційних вимог.....	155
4.3 Технічні засоби та сценографічні технології в ландшафтних театрах ХХІ століття	169
Висновки до розділу 4.....	189
РОЗДІЛ 5. РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОЕКТУВАННЯ СУЧАСНИХ ЛАНДШАФТНИХ ТЕАТРІВ В УКРАЇНІ	191
5.1 Принципи формування та засоби архітектури ландшафтних театрів в Україні.....	191
5.2 Архітектурні прийоми в проектуванні ландшафтних театрів.....	200
5.3 Пропозиції щодо проектування перспективних типів ландшафтних театрів на теренах сучасної України	207
Висновки до розділу 5.....	219
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	221
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	224
ДОДАТКИ.....	244

ДОДАТОК А. Джерела ілюстрацій до таблиць та рисунків.....	244
ДОДАТОК Б. Анкетування оцінки доцільності розташування ландшафтних театрів в Україні	260
ДОДАТОК В. Схеми організації і трансформації сценічно-глядацького простору ландшафтних театрів.....	290
ДОДАТОК Г. Системи забезпечення ландшафтних театрів технічними засобами та сценографічними технологіями в процесі експлуатації об'єктів	294
ДОДАТОК Д. Проекти впровадження результатів дисертаційного дослідження в дипломних роботах кафедри дизайну архітектурного середовища Національного університету «Львівська політехніка»	304
ДОДАТОК Е. Перелік опублікованих праць, акти впроваджень та апробації результатів дисертації.....	329

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Амфітеатр – місця в глядацькому залі, що піднімаються уступами або по пандусу в міру віддалення від сцени або відкрита театральна споруда із сценою в центрі.

Архітектурно-предметне середовище – особливий тип антропогенного ландшафту, що визначає просторову організацію сучасної урбанізованої забудови.

Благоустрій – упорядкування територій, що містить комплекс заходів, які дозволяють створити на певних територіях сприятливі умови для життєдіяльності людини.

Відкритий театр (театр відкритого типу) – комплекс культурно-видовищних об'єктів: сценічного майданчику, глядацького амфітеатру та допоміжних приміщень, що розташовані на відкритому просторі без або з частковим накриттям глядацького залу.

Естрада – тимчасовий або стаціонарний майданчик на підвищенні (подіумі), який призначений для концертів чи інших видовищних заходів.

Живопліт – щільне та непроникне рядове розташування дерев або чагарників, яке виконує функції огороження, візуального захисту або щільного тла.

Зелений театр (парковий театр) – комплекс театральних споруд та будівель, де зелені насадження або декоративна рослинність, використовується в якості архітектурно-конструктивних та об'ємно-планувальних складових всього культурно-видовищного комплексу.

Історичне середовище – міський ландшафт, властивості якого обумовлені діяльністю людини та складаються з взаємодіючих історичних об'єктів та пам'яток архітектури, що сформовані діяльністю людини в процесі історичного розвитку суспільства.

Клімат – сукупність характеристик зимової та літньої температур, аерації, інсоляції, вологості та кількісних показників атмосферних опадів для відповідної місцевості.

Культурно-видовищний та дозвілєвий заклад – об'єкт архітектури в якому здійснюється театральна-концертна діяльність із залучення акторських колективів

та де відбуваються заходи з метою проведення культурного дозвілля в спеціально організованих зонах або облаштованих територіях.

Ландшафт – складний природно-географічний комплекс, в якому всі основні компоненти, а саме рельєф, клімат, вода, ґрунти, рослинний і тваринний світ, тощо знаходяться в складній взаємодії, що утворює однорідну за умовами розвитку цілісну систему.

Ландшафтний театр (театр просто неба) – театральна споруда на відкритому просторі, яка в своїй архітектурі гармонійно використовує існуючий рельєф та ландшафтні особливості оточуючої будівлю прилеглої території.

Літній театр (сезонний театр) – амфітеатр сезонного типу, що функціонує лише в теплий період року (переважно влітку).

Мобільний театр (збірно-розбірний театр) – пересувна та переважно збірно-розбірна конструкція, що у розгорнутому вигляді в комплексі являє собою культурно-видовищний об'єкт, який розміщено на відкритому просторі.

Озеленення – складова благоустрою територій, мета якого полягає у створенні системи зелених насаджень для забезпечення комфортних умов перебування чи проживання.

Парк – історично огорожена та озеленена територія (сад з алеями, фонтанами, водоймами, архітектурними спорудами та скульптурами), призначена для відпочинку, яка в свою чергу є впорядкованою та оформленою мистецькими прийомами.

Планишет сцени – підлога сцени, рівень якої прийнято за нуль відносно усіх інших складових у висотах споруди театру;

Портал сцени – архітектурно оформлений проріз у стіні, яка відокремлює сцену від амфітеатру глядацького залу.

Природне середовище – територіальні системи, що складаються з комплексу об'єктивних природних компонентів, які формуються тільки під впливом природніх процесів та характеризуються певною геологічною будовою, рельєфом та особливостями кліматичних умов.

Природний театр (еко-театр) – театральна споруда на відкритому просторі, яка розташована в реальних природних умовах та у відповідному рельєфі (в гірській місцевості, біля водойми, на рекультивній земельній ділянці).

Просценіум (авансцена) – передня частина сцени, яка простягається від червоної лінії сцени в зал або заповнює собою простір між рампою і театальною завісою.

Рекреаційно-відпочинкова зона – територія, що призначена для культурного відпочинку та розташована в міському середовищі, передмісті або арковій зоні.

Рельєф – сукупність нерівностей поверхні землі, її горизонтального та вертикального розчленування (підвищень і понижень), яке утворюється в результаті взаємодії ендогенних (внутрішніх) та екзогенних (зовнішніх) об'єктивних процесів.

Сцена – частина простору споруди театру або місце, на якому відбуваються вистави; в деяких випадках – спеціально обладнаний майданчик або місце перед місцями для глядачів, на якому виступають професійні та самодіяльні актори.

Театр – «місце для видовищ», зазвичай: узагальнена назва театральних будинків, залів просторів, споруд, об'єктів, закладів та підприємств.

Театральний простір – простір, в якому можна забезпечити проведення деяких театральних вистав, але яке не має спеціально обладнаної сцени.

Театрон – різновид амфітеатру в Стародавній Греції, який споруджували на схилі пагорба, а внизу, якого влаштовувався майданчик для акторів – оркестри, а за нею зона – сценічного простору.

Урбанізоване середовище – житлові та індустріальні міські території, де характерною рисою є стан забрудненого природного середовища, зміна умов формування поверхневих стоків, скорочення площ забудови зайнятих рослинністю тощо.

Фольклорний (народний) театр - це складний комплекс споруд, де синтезовані ділянки для прототеатральних ігрових форм та зони проведення обрядових дійств, що формують театральний простір з ознаками притаманними фольклору.

ВСТУП

Задоволення культурних потреб населення в значній мірі залежить від наявності розгалуженої мережі театральних установ на території країни та регулюється Законом України «Про театри і театральну справу» основні положення якого декларують, що базовими напрямками державної політики в галузі театральної архітектури є наступні: а) підтримка і розвиток мережі театрів та забезпечення їх сучасним технічним обладнанням; б) сприяння науковим дослідженням у галузі театру і театральної справи; в) забезпечення охорони, збереження та утримання театральних споруд (будівель, приміщень), що є об'єктами державної та комунальної власності.

Закон України, скерований на вирішення проблем розвитку театральної інфраструктури, охоплює питання проектування та будівництва нових театрів з метою забезпечення населення об'єктами культури. Загальною університетською науково-технічною програмою кафедри дизайну архітектурного середовища «Генеza та розвиток дизайну архітектурного середовища ландшафту та благоустрою, малих архітектурних форм» 0108U010404, передбачено створення на теренах нашої країни проектів сучасних ландшафтних театрів для проведення різноманітних заходів.

Державну політику направлену на підвищення культурного рівня населення України шляхом відновлення існуючих та створення нових ландшафтних театрів, слід вважати, важливою внаслідок чого, **актуальність дослідження** є очевидною та пов'язаною з необхідністю детального вивчення наступної проблематики:

1) наукового обґрунтування ролі впливу навколишнього середовища на архітектуру ландшафтних театрів;

2) визначення актуальної архітектурної театральної термінології та вивчення новітніх підходів до проектних рішень ландшафтних театрів в природному, історичному та урбанізованому середовищах;

3) розробки вдосконаленої архітектурної типології та сучасних засобів організації предметно-просторового середовища ландшафтних театрів.

Підтвердженням необхідності створення ефективної матеріально-технічної бази ландшафтних театрів є той факт, що до вирішення цього активно спонукають

суттєві зміни клімату сучасної України, які відбуваються в зв'язку з тенденцією до процесу глобального потепління на планеті. За рахунок згаданого вище явища значно розширюється термін стабільного функціонування ландшафтних театрів протягом року в Україні, що гармонійно синтезовані в навколишнє середовище.

Мета дослідження – розвиток архітектурної типології ландшафтних театрів з врахуванням особливостей проектування споруд даного типу в умовах України XXI століття.

В дисертації розглянуто та докладно вивчено наступні **наукові завдання дослідження**, а саме:

1) висвітлення хронологічної історичної генези формування архітектури ландшафтних театрів в часі та просторі;

2) проведення аналізу основних факторів, що впливають на функціональне призначення, параметри та зони розташування, архітектурно-композиційні та об'ємно-планувальні рішення організації ландшафтних театрів в умовах природного, історичного та урбанізованого середовищ;

3) розробка методології для визначення чинників формування архітектури ландшафтних театрів в Україні XXI століття;

4) вивчення світового та вітчизняного практичного досвіду створення глядацько-сценічного середовища ландшафтних театрів за допомогою спеціальних архітектурних прийомів при проектуванні об'єктів театрального спрямування в різноманітних умовах;

5) визначення переліку основних технічних засобів, сценографічних рішень та новітніх електронних цифрових технологій з врахуванням світового досвіду організації глядацько-сценічного простору українських ландшафтних театрів сьогодення;

6) дослідження національних рис і оцінка внеску Львівської архітектурної школи в процес створення ландшафтних театрів на теренах України, що містять варіанти видозмін предметно-просторового середовища при його трансформації в залежності від жанру театрального заходу просто неба та формування пропозицій щодо практичних рекомендацій для внесення особливостей архітектурної типології

при проектуванні ландшафтних театрів у нормативну літературу, що діє в Україні станом на 01.06.2019 року.

Об'єкт дослідження – ландшафтні театри та глядацько-сценічні простори в різноманітному природному, історичному та урбанізованому середовищах різних регіонів та природно-кліматичних зон України.

Предмет дослідження – функціонально-планувальні рішення та засоби об'ємно-просторової організації ландшафтних театрів в Україні сьогодення.

Межі дослідження – архітектурно-планувальна, об'ємно-просторова та функціонально-дійова організація ландшафтних театрів, в яких формувалось зародження, проходило становлення та відбувається сталий розвиток національних театрів даного типу від прадавніх часів до сучасності.

У відповідності до обраних **методів дослідження** автором в роботі запропоновано вдосконалену методику наукових досліджень, що включає в себе: аналіз літературних першоджерел, пов'язаних з історією архітектури світового та українського ландшафтного театру за даними, що існують у публічному доступі; анкетне опитування пересічних відвідувачів театральних споруд і фахову оцінку практикуючих архітекторів, експертів та діячів театральної справи; розробку навчальних, експериментально-пошукових та конкурсних архітектурних проектів ландшафтних театрів. Автором за період з 2013 по 2019 роки було розповсюджено 96 анкет різного змісту, на які було отримано 64 відповіді на поставлені в них предметні питання.

Джерелознавча база дослідження. Теоретичні положення дисертаційної роботи спираються на наукові праці провідних закордонних вчених та дослідження вітчизняних архітекторів-вчених і представників Львівської архітектурної школи за наступним переліком: Г.Бархіна, М.Бевза, Ю.Богданової, М.Габреля, Б.Гоя, Ю.Дибби, О.Кордуняна, С.Лінди, Г.Петришин, Т.Портнової, В.Проскурякова, О.Проскурякова, О.Слепцова, Б.Черкеса.

Розвиток архітектурної типології відкритих театрів в світі та Україні проаналізовано на основі наукових праць таких закордонних та українських дослідників, як: В.Биков, Ф.Ваух, М.Гарді, Ю.Гнедовський, А.Гриманов, В.Денігер,

Л.Джевел, В.Дударець, О.Дудка, О.Клековкін, О.Кужельний, В.Куцевич, Д.Менденхолл, М.Мосіна, Є.Окунєва, В.Проскуряков, А.Сафонов, А.Сафонова, Е.Смільгіс, Н.Хаддад, Ш.Чейні.

Спеціальні питання, що присвячені проблемам сценографії та процесу організації глядацько-сценічного середовища ландшафтних театрів детально розглядались в працях наступних вчених, а саме: В.Берьозкіна, П.Босого, Б.Гоя, А.Єфіменко, З.Климко, О.Ковальчук, О.Острроверх, В.Фіалка, Е.Холдінга, Ю.Хрипунова, К.Янчук, Д.Яреми.

Окрему проблематику, пов'язану з вивченням особливостей забезпечення ландшафтних театрів сучасними технічними засобами та інноваційними цифровими технологіями, що докладно досліджувались провідними архітекторами-науковцями, такими як: Т.Астаф'єва, В.Берлін, С.Бєлов, Г.Бокс, Д.Гілетт, С.Діксон, Р.Кадена, О.Камишникова, Р.Коглер-Карвер, Д.Максимов, Є.Ростовський, Е.Тозер, А.Швецов та іншими фахівцями.

Наукова новизна одержаних результатів роботи полягає у вдосконаленні архітектурної типології національного ландшафтного театру на основі формування осучаснених принципів та засобів архітектури просто неба.

Автором в дисертації було опрацьовано текстові, ілюстративні, статистично-довідникові та віртуальні матеріали, які отримувались з бібліотек, театрів та музеїв значних міст України, таких як: Київ, Харків, Дніпро, Одеса, Львів, Чернівці та Кропивницький.

Практичне значення отриманих результатів дисертаційних досліджень становлять конкретні пропозиції щодо вимог при проектуванні ландшафтних театрів, як окремого типу театральних споруд з метою подальшого внесення доповнень та змін у діючі в Україні нормативні документи. Отримані результати дисертаційних досліджень доцільно, крім включення в нормативні матеріали, застосовувати при складанні завдань на проектування нових та реконструкції існуючих ландшафтних театрів в Україні; в процесі формування оновлених учбових програм і дисциплін у вищих навчальних архітектурних закладах та при розробці цільових технічних програм для організації діяльності науково-дослідницьких

і проектних установ в галузі архітектури.

Особистий внесок здобувача: в публікації [1] автором висвітлено питання актуальності вивчення архітектурної типології ландшафтних театрів в Україні та світі, що тісно пов'язана з факторами, які суттєво впливають на принципи її формування. В статті [2] автором наведено попередні принципи архітектурної типології ландшафтних театрів в умовах сьогодення та розглянуто характерні риси театрів даного типу, що розташовані в зелених рекреаційних та паркових зонах значних міст України. В статтях [3], [7] автором висвітлено перспективи проектування нових та реконструкція існуючих ландшафтних театрів України, запропоновані шляхи розвитку створення ландшафтних театрів в Україні майбутнього. В публікації [4] автором досліджувались особливості українських народних традицій при розвитку архітектурної типології національних відкритих театрів. В статті [5] автором досліджувались питання впливу творчості архітектора-футуриста Ф.Кізлера на архітектуру та сценографію ландшафтних театрів світу в середині ХХ століття. В публікації [6] наведено вдосконалену архітектурну типологію та засоби архітектури, які слід використовувати при проектуванні ландшафтних театрів на території України. Праця автора [8] присвячена аспектам особливостей генези ландшафтних театрів від античної пори до сучасності. В публікації [9] автором запропоновано сучасні рішення пошукових проектів ландшафтних театрів, що були виконані на кафедрі дизайну архітектурного середовища Національного університету «Львівська політехніка».

Апробація результатів дисертації. Основні положення та висновки дисертаційної роботи було викладено та обговорено на 12-ти науково-практичних заходах, а саме на: VI Всеукраїнській науковій конференції: «Архітектура: образ, естетика, емоційний контекст» (КНУБА, м.Київ, 2013 р.); Міжнародній науково-практичній конференції: «САПР ALLPLAN. Инновационное проектирование в архитектуре и строительстве» (КНУБА, м.Київ, 2014 р.); Міжнародній студентській науковій конференції: «Актуальные проблемы архитектуры, строительства и дизайна» (МГТУ им.Г.И.Носова, м.Магнітогорськ, 2014 р.); Всеукраїнській науковій конференції: «Історичний досвід і сучасні тенденції

розвитку архітектури, дизайну, містобудування та образотворчого мистецтва» (ПолтНТУ ім.Ю.Кондратюка, м.Полтава, 2014 р.); II Міжнародній науково-практичній конференції: «Актуальні питання сучасної науки» (м.Київ, 2014 р.); VI Міжнародній науково-практичній конференції: «Архітектура та екологія» (НАУ, м.Київ, 2014 р.); Міжнародній конференції, присвяченій 125-ій річниці з дня народження Ф.Кізлера (ЧНУ ім.Ю.Федьковича, м.Чернівці, 2015 р.); II Міжнародному науково-практичному конгресі: «Міське середовище – XXI ст. «Архітектура. Будівництво. Дизайн» (м.Київ, 2016 р.); Міжнародній науково-практичній конференції: «Сучасні наукові дослідження та розробки: теоретична цінність та практичні результати» (м.Братислава, Словаччина, 2016 р.); Міжнародному студентському проектному семінарі по реновації актового залу I-го навчального корпусу Національного університету «Львівська політехніка» з розширенням театральних функцій (НУ «Львівська політехніка», м.Львів, 2017 р.); II Міжнародній науково-практичній конференції: «Інноваційні технології в архітектурі і дизайні» (ХНУБА, м.Харків, 2018 р.); Міжнародній науковій конференції присвяченій 15-ій річниці створення кафедри дизайну архітектурного середовища: «На шляху до архітектурної освіти і професії майбутнього» (НУ «ЛП», м.Львів, 2018 р.).

Публікації: Результати дисертаційного дослідження опубліковано в 19-ти друкованих працях, 9 з них – наукові статті та 10 тез доповідей (4 – у співавторстві з науковим керівником, 1 – у співавторстві з викладачами кафедри дизайну архітектурного середовища та 14 – особисто), з яких: 7 публікацій надруковано у виданнях, внесених до списку наукових фахових видань України; 2 статті – опубліковано у науковому періодичному виданні Польщі (Краківська політехніка), що входить до міжнародних наукометричних баз VazTech, VazHum, Index Copernicus Journals Master List, Erich Plus; 10 тез наукових доповідей було опубліковано в збірниках матеріалів вітчизняних та міжнародних науково-практичних конференцій, семінарів і воркшопів.

Впровадження результатів досліджень. Результати досліджень впроваджено в пошукових, експериментальних, навчальних, конкурсних та реальних проектах

ландшафтних театрів з організацією глядацько-сценічних просторів, що здійснювались кафедрою дизайну архітектурного середовища Інституту архітектури Національного університету «Львівська політехніка» під керівництвом д.арх., проф. В.І.Проскуракова, а саме: 1) в проекті «Реконструкція скверу в історичній частині Чернівців біля резиденції Національного університету ім.Ю.Федьковича», який отримав першу премію в архітектурному конкурсі проектів, що проводився мерією Чернівців у 2013 році (проект в стадії реалізації); 2) в проекті «Ландшафтний дизайн виставково-рекреаційних споруд навколо території виробничої бази ТзОВ «Магік» в с.Милятичі Пустомитівського району Львівської області (проект реалізовано та введено в експлуатацію в 2015 році); 3) в пошуковому проекті «Культурно-просвітницькі та ландшафтно-видовищні об'єкти у навчальних зонах Національного університету «Львівська політехніка» у 2013 році, а саме: а) «Ландшафтно-меморіальний комплекс біля головного корпусу; б) «Видовищно-рекреаційний об'єкт на площі св.Юра»; в) «Ландшафтний вербальний театр біля Наукової бібліотеки на вул.Професорській» (проект у стані реалізації); 4) в пошуковому проекті «Багатофункціональне середовище актового залу та сезонного ландшафтного театру біля І-го навчального корпусу НУ «Львівська політехніка» в 2017 році (проект у стані реалізації); 5) протягом 2013-2019 років результати дисертаційного дослідження автором були апробовані в 25-ти проектах ландшафтних театрах в містах Кропивницькому, Чернівцях та Львові.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається з анотації, термінологічного словника, вступу, п'ятих розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, ілюстративної частини та додатків. Обсяг дисертації 349 сторінок, з яких: 157 сторінок основного тексту, 66 сторінок з ілюстраціями та таблицями, 6 додатків, 20 сторінок списку використаної літератури із 210 позицій.

РОЗДІЛ 1

ДОСВІД СТВОРЕННЯ ТА ЗАГАЛЬНА КЛАСИФІКАЦІЯ ЛАНДШАФТНИХ ТЕАТРІВ

1.1. Генеза формування архітектурно-середовищної організації ландшафтних театрів

Точкою відліку в генезі формування композиційної та архітектурно-середовищної організації ландшафтних театрів, слід вважати об'єкти прадавньої культури, що були розташовані на території України – Трипіллі, Підкарпатті. Визначення витоків формування основних рис української ментальності, які неможливо уявити без таких природно-просторових та стихійно-дійових категорій, як степу, моря, гір, вітру, хвиль, зміни пір року, які в свій час яскраво прокоментував І.Труш: «Театр не є ніщо інше, як інституція, устроєна для духовної емоції людей силою літературних, драматичних і музичних творів» (Труш, 1905). Власне цей знаний львівський митець поч. ХХ ст. надав вичерпну характеристику втіленню українського коріння в засади появи просторової концепції побудови національного театру та визначив його основні художньо-естетичні риси і його функціональну організацію (Труш, 1910).

В працях В.Проскурякова (Проскуряков, 2004, с.37-46) була вперше оприлюднена інформація, що витoki ландшафтного театру розташованого в природному середовищі зародились на території сучасної України і, саме тут, на українських теренах у VI-V ст. до н.е. в еволюції людської цивілізації були втілені основні феномени театрального дійства, такі як: феномен людини, феномен гри та феномен місця (Проскуряков, 1999а). За висловом В.Проскурякова «Від прадавніх часів просторами магічних обрядових дій, обрядових ігор давніх слов'ян, і серед них українців, були природні ландшафти – ліси, поля, гори. Так, об'єктами пошанування в язичницьких обрядах були джерела, річки, болота, озера, ставки, а також вогонь – у культах небесних сил, та гаї, ліси, окремі дерева і пори року, що символізували вегетативну силу (Проскуряков, 2004, с.35-37).

Першими спорудами з використанням фіксованих просторів для пратеатральної української та національної культурно-видовищної діяльності можна вважати давні городища, капища, релігійні комплекси і храми. Не тільки тому, що в багатьох випадках, призначення цих споруд відомі вчені-археологи ще достеменно не визначили, то дані об'єкти інтерпретуються ними, як споруди, широкого функціонального використання – від місця організації моління до ігрищ. Саме в них з'явилися основні елементи архітектурно-просторової побудови, базові елементи архітектурно-конструктивних рішень та зонування території, що використовуються і в сучасній архітектурно-театральній практиці (Чорній, 1980, с.9).

Так, у прадавніх городищах зодчі при створенні вівтарів завжди турбувались про комфортні умови під час релігійного ритуалу, які би мали забезпечувати безпечні умови для споглядання за дійством та де і обирався основний напрям огляду, за звичай, згори донизу (Бархин, 1947, с.64).

Вперше на обрядових ділянках великих прадавніх комплексів, у великих городищах – Стільську, Богиті, Звенигороді, Ржавинцях та малих об'єктах – Говді, Верховлянах археологами були знайдені підлоги, що були виконані у вівтарній та глядацькій частинах з каменя, глини або з керамічним покриттям. Подібна конструкція підлог свідчить про те, що там збиралося значна кількість людей, і вони не стояли на місці, а постійно знаходились у русі: в ритмі події або в танці. Здійснювати це без подібних підлог в твердому покритті було надто складно з огляду на клімат західних регіонів України, де три чверті часу на рік йдуть дощі. В багатьох городищах та обрядових комплексах залишилися фундаменти та залишки елементів конструкцій, так званих «храмів» і, особливо, «контин», призначення яких ще й, досі остаточно, не визначено. Яким би парадоксальним не здавалось твердження, що давні слов'янські городища з континами могли бути також місцями прадавньої театральної-видовищної дії, про даний факт свідчить низка доказів. Так, давньослов'янські «контини», як і скени давньогрецьких театрів, були збудовані на ритуальних майданчиках – «орхестрах» (в Україні дані майданчики не мали ідеально правильної форми кола, як грецькі орхестри, але при цьому максимально наближалась до його форми). Схеми давньогрецьких театрів

і контин у давньослов'янських городищах планувальними рішеннями та композиційно нагадували тридільну фахверкову хату під одним спільним дахом (Рыбаков, 1987, с.121-163). Тобто, ритуал прадавнього язичницького обряду на відкритому просторі в городищах та на капищах став свого роду першою типологічною ланкою в ланцюзі еволюції театралізованого видовища від його мобільних форм для релігійних дійств через тимчасові сезонні споруди для масових дійств у природному середовищі до стаціонарних просторових об'єктів, які стали пізніше культивуватись, як амфітеатри Давньої Греції та Римської імперії античної пори (Проскуряков, 2004, с.43-45). Представлені на табл.1.1.1 дисертаційної роботи перші споруди українського передтеатру та пратеатру, як аналоги характеризуються наступними особливими рисами:

а) найдавніша споруда театрального призначення Кам'яна Могила, тобто ще в VII ст. до н.е. до моменту народження Ісуса Христа), що розташовувалась на території сучасної Запорізької обл., в Мелітопольському р-ні в смт.Мирне, яскраво свідчить про поєднання природного рельєфу з культовим об'єктом прадавніх слов'ян (табл.1.1.1, а) (Центральний державний електронний архів України, 2017);

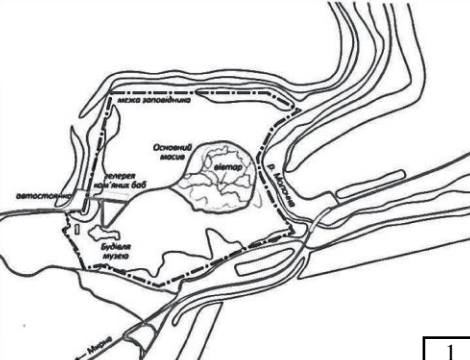

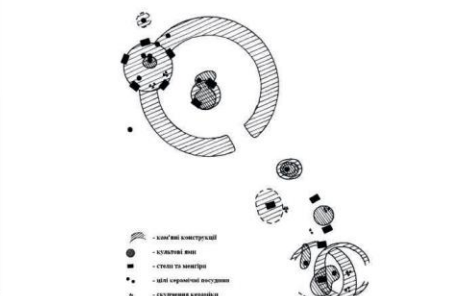

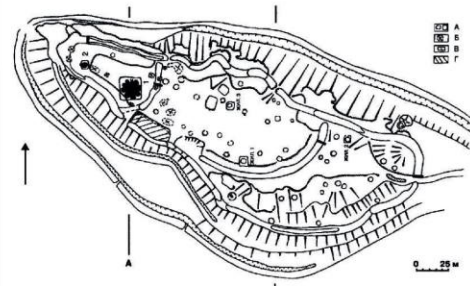

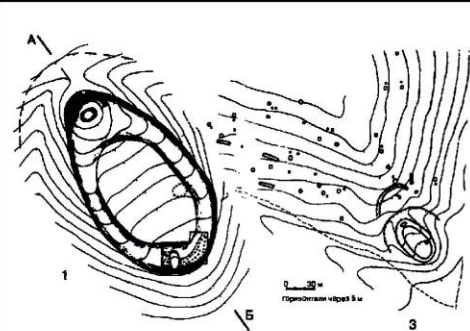

б) Мергелева гряда (сучасне с.Степенівка, Перевальського р-ну, Луганської обл.) зберегла свій неповторний архітектурний образ прадавнього капища, на території якого відбувались у IV ст. до н.е. релігійні дійства місцевих жителів (табл.1.1.1, б) (Вікіпедія, 2016).

в) на острові Хортиця на Дніпрі, в колиці українського козацтва, (сучасне м.Запоріжжя Запорізької обл.) ще I-II ст. до н.е. функціонувала прадавня святилище-обсерваторія, на території якої здійснювались язичницькі ритуальні обряди (табл.1.1.1, в) (Національний заповідник Хортиця, 2017);

г) яскравим прикладом прадавньослов'янської культурної спадщини, вважати релігійний центр на відкритому просторі, розміщений в поселенні Богита, що на Надзбруччі (сучасне с.Личківці, Гусятинського р-ну, Тернопільської обл.), що існувало до I ст. до н.е., як об'єкт, де відбувались релігійні обряди та ритуали (табл.1.1.1, г) (Явір-Іскра, 2013а).

Таблиця 1.1.1

Споруди українського передтеатру та пратеатру

Назва та період заснування пратеатру	Генплан	Загальний вигляд
<p>Кам'яна Могила - світова пам'ятка давньої культури в Україні</p> <p>Місцезнаходження: смт. Мирне, Мелітопольський р-н, Запорізька обл.</p>		
VII тис. до н.е.	1	1
<p>Мергелева гряда - археологічна пам'ятка бронзового віку</p> <p>Місцезнаходження: с. Степанівка, Перевальський р-н, Луганська обл.</p>		
IV тис. до н.е.	2	2
<p>Язичницьке святилище-обсерваторія на острові Хортиця</p> <p>Місцезнаходження: о. Хортиця на Дніпрі біля м. Запоріжжя, Запорізька обл.</p>		
III-II тис. до н.е.	3	3
<p>Язичницький релігійний центр Надзбруччя в Богиті</p> <p>Місцезнаходження: с. Личківці, Гусятинський р-н, Тернопільська обл.</p>		
I тис. до н.е. (VI-V ст. до н.е.)	4	4
<p>Святилище древніх слов'ян у Говді над Збручем</p> <p>Місцезнаходження: с. Постолівка, Гусятинський р-н, Тернопільська обл.</p>		
к. I тис. н.е. (IX-XII ст. н.е.)	5	5

д) окремою позицією в переліку перших споруд українського передтеатру та пратеатру вважається відкрите святилище давніх слов'ян у городищі Говда, що над річкою Збруч (в даний час об'єкт знаходиться на території с.Постолівка, Гусятинського р-ну, Тернопільської обл.) (табл.1.1.1, д) (Явір-Іскра, 2013b). В архітектурно-композиційних рішеннях сакральної споруди в Говді чітко відслідковуються абрисы характерні для організації амфітеатру, а вся навколишня місцевість, де останній розташовувався у I ст. до н.е. свідчить про гармонійне злиття релігійної споруди з ландшафтом оточуючого середовища.

Архітектура вищеперелічених та інших перших споруд українського передтеатру і пратеатру яскраво свідчить, що більшість з наведених вище об'єктів релігійно-видовищного призначення продовжили своє активне функціонування практично до періоду VI-VII ст. н.е., коли власне і сформувалась державність Давньої Київської Русі – батьківщини етносу народу України. Наведені вище споруди українського передтеатру та пратеатру свідчать, що ще тоді в ті далекі часи (під час давньослов'янських свят у релігійних обрядах) і розпочалось формування основних ознак об'ємно-просторової організації та залучення глядача, як учасника дії з визначенням його ролі в процесі дійства. На прикладі, капища Кам'яної Могили та на Мергеловій гряді, через усвідомлення організації місця проведення культових заходів, доведено, що якщо об'єктом культового поклоніння були ставок або джерело, то це - символи небесної води; а якщо каміння, холм або дерево, – то тоді простір обрядової дії переважно влаштовувався у вигляді «арени», то глядачі під час видовищного дійства оточували об'єкт по колу або півколу. При цьому, зазвичай, суттєво підкреслювалась роль водного об'єкту або берегу кожної великої ріки: Бугу, Дністра або Дніпра. В цьому яскраво можна пересвідчитись у язичницькому релігійному центрі в поселенні Богита на Надзбруччі або поселенні Говда над Збручем, де простір дійства трансформувался вже у «фронтальний» характер, а скажімо, якщо дія відбувалась на обох берегах ріки, то тоді відображались традиції «поперечної» організації дій в процесі релігійного обряду. В місцях ритуальних давньослов'янських дійств, де об'єктами поклоніння були каміння або дерева на схилі гірських хребтів або печер формувалась в більшості випадків виникла

«глибинна» схема організації культурно-видовищного простору. Язичницьке святилище обсерваторія з острова Хортиця на Дніпрі яскраво ілюструє «аренний» характер організації простору культової споруди просто неба, де глядачі розташовуються під час дійства півколом або колом. Власне всі перелічені вище форми організації простору місць розташування глядацьких зон для релігійних обрядів, формували основні типи схем організації та типологічні принципів архітектури майбутніх театральних споруд на відкритому просторі, а саме: коло, коло в колі, півколо, рядочок, вісімка, овал, зірочка і т. д.

Підходи, які використовувались прадавніми слов'янами при створенні своїх капищ та городищ для проведення масових релігійних дійств і обрядів, були в подальшому ефективно застосовані в процесі побудови давньогрецьких відкритих театрів. Давньогрецькі амфітеатри, зазвичай, входили в комплекс релігійних і громадських будівель, які завжди розташовувались на периферії населених пунктів, тобто в зонах, які за природними умовами та рельєфом майданчика будівництва були найефективнішими для організації ландшафтних театрів (Touroria, 2017).

Театральне мистецтво та архітектура амфітеатрів в Давній Греції завжди посідали чільне місце в житті еллінів. Особливо значення театральної культури зросло в період розквіту полісної демократії в V-ому ст. до н.е. Цей період припав на появу видатних давньогрецьких драматургів Есхіла, Софокла, Евріпіда і Аристофана, творчість яких носила по справжньому загальносвітовий характер. Театральна культура Стародавньої Греції здійснила непересічний вплив на розвиток театального мистецтва людства, так давньогрецьку спадщину широко використовували, як римляни (особливо на ранніх етапах розвитку Римської імперії), так і майже всі діячі епохи Відродження та Середньовіччя.

Давньогрецький відкритий театр складався, за звичай, з трьох основних частин: «орхестри», «театрону» (від терміну – «дивлюсь», тобто місце для глядачів) та «скени» (в перекладі: «палатки» - будівля). При цьому габарити театру задавались діаметром «орхестри», що коливався, зазвичай, від 11 до 30 м.

Передня частина «скени» отримала назву «проскенія», а з обох боків сцени завершувалась технологічними спорудами, що отримали назву «параскенія». Між

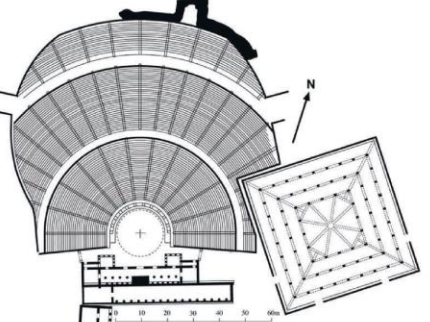

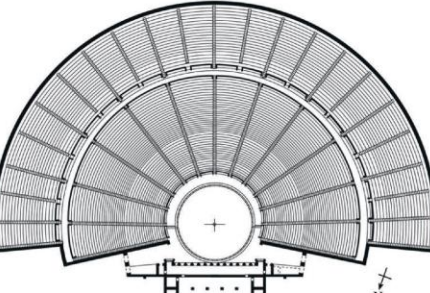

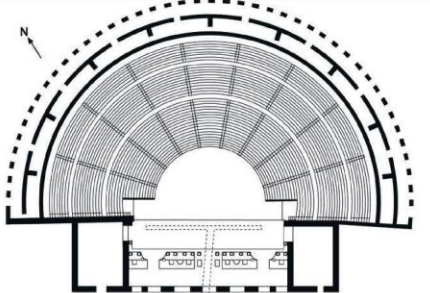

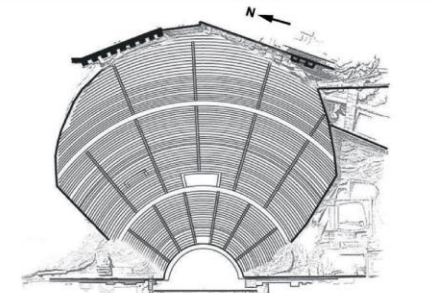

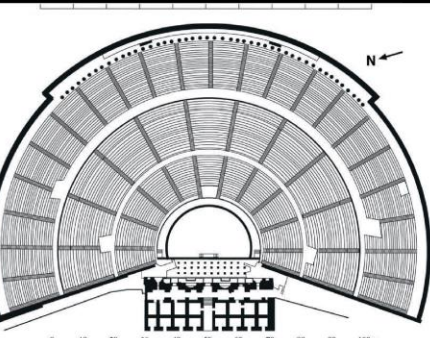

скеною і театроном влаштувався проміжок з назвою «парода», що забезпечував прохід на сцену акторів. В Давній Греції у відкритому театрі драматичні актори, зазвичай, грали своїх героїв тільки на «орхестрі» або в зоні «проскенія».

Архітектура театрів в Давній Греції була, свого роду, відлунням релігійного мистецтва греків. Вівтар, що знаходився всередині більшості відкритих театральних споруд яскраво свідчив про даний факт. Загально відомо, що, зазвичай, театральними виставами в Афінах керував головний жрець храму бога Діоніса. Найяскравішим представником архаїчного етапу давньогрецької архітектури, слід вважати, театр Діоніса в Афінах, збудований в к. VI ст. до н.е., що є найстарішою спорудою з відомих будівель епохи античного театру. Архітектура театру Діоніса в Афінах була найбільш адаптованою до проведення, як театральних вистав (трагедій, комедій, драм), так і для релігійних ритуалів. Характерно, що в архаїчний період становлення давньогрецького театру всі жіночі ролі під час вистави виконувались чоловіками в масках з котурнами на ногах (спеціальне взуття для акторів на високій платформі з метою візуального збільшення зросту героїв на сценічному майданчику), (табл.1.1.2,а) (Вікіпедія, 2015b). Оскільки, давньогрецький театр одночасно поєднував в собі декламацію, музику, співи, танці, то він був основною розвагою жителів Афін, а театральні вистави починались на самому світанку та глядачі протягом світлового дня встигали подивитися підряд по 3-4 п'єси. Характерною особливістю давньогрецького театру Діоніса в Афінах архаїчної пори вважається наступне: відсутність декорацій; наявність на сцені лише одного актора, що грає виставу у масці, яка зображає емоції та переживання в ході вистави; використання хору, що є обов'язковою складовою дійства та в ході п'єси замінює наявність інших акторів.

Ще однією особливістю наступного представника архаїчного періоду давньогрецької театральної архітектури, а саме: театру в святилищі Асклепія в Епідаврї, який розташовувався на північному сході Пелопоннесу був той факт, що театральна-видовищна споруда на відкритому просторі була об'єктом свого роду зцілення, своєрідним курортом санаторного типу для давніх греків. Амфітеатр в Епідаврї використовувався, як один з центрів методик оздоровлення та був

Таблиця 1.1.2

Античні театри Давньої Греції та Римської імперії архаїчного періоду

Назва та період заснування пратеатру	Генплан	Загальний вигляд
<p>Театр Діоніса в Афінах</p> <p>Місцезнаходження: Афіни, Греція</p> <p>Тип театру: грецький театр</p> <p>К-ть глядацьких місць: 17000</p>		
V ст. до н.е.	6	7
<p>Давньогрецький театр в Епідаврі</p> <p>Місцезнаходження: Епідавр, Греція</p> <p>Тип театру: грецький театр</p> <p>К-ть глядацьких місць: 11750 - 14700</p>		
300-340 р. до н.е. (IVст.до н.е.)	8	9
<p>Театр-одеон в Тавроменії</p> <p>Місцезнаходження: Таорміна, Сицилія, Італія</p> <p>Тип театру: греко-римський театр</p> <p>К-ть глядацьких місць: 8900 - 11150</p>		
265 р. до н.е.(III ст. до н.е.)	10	11
<p>Античний театр в Пергамі</p> <p>Місцезнаходження: Бергам, Туреччина</p> <p>Тип театру: греко-римський театр</p> <p>К-ть глядацьких місць: 10000</p>		
225-200 рр. до н.е. (II ст. до н.е.)	12	13
<p>Великий театр в Ефесі</p> <p>Місцезнаходження: Сельчук, Туреччина</p> <p>Тип театру: греко-римський театр</p> <p>К-ть глядацьких місць: 17000 - 25000</p>		
200 р. до н.е. (поч. III ст. до н.е.)	14	15

лікувальним ефективним терапевтичним закладом. Особливу роль в архітектурі театрів просто неба Давньої Греції відігравав ландшафт та природне оточення навколо театральної будівлі, що розташовувалась у живописній ущелині з прекрасним виглядом з амфітеатру на всю прилеглу територію (табл.1.1.2, б) (Вікіпедія, 2015а). Фактична місткість давньогрецьких відкритих театрів архаїчного періоду становила від 12000 до 17000 глядачів, що було звичним явищем для античних більшості театральних споруд даного типу.

Іншими яскравими представниками архаїчної пори створення театрів греко-римського періоду з поч. II-го до к. III-го ст. до н.е., слід вважати наступні об'єкти:

1) Табл.1.1.2, в) Театр-Одеон в м.Тавроменії (м.Таорміна, о.Сицилія на території сучасної Італії), збудований в III ст. до н.е.) (Италия по-русски, 2016);

2) Табл.1.1.2, г) Античний театр в м.Пергамі (м.Пергам на теренах сучасної Туреччини), зведений в II ст. до н.е. (Белый лотос, 2016);

3) Табл.1.1.2, д) Великий театр в м.Ефесі (м.Сельчук на території сучасної Туреччини), закладений на поч. III ст. до н.е.) (Рутревелер, 2014).

Представлені в табл.1.1.2 відкриті театральної об'єкти містять всі традиційні для давньогрецьких та давньоримських античних амфітеатрів компоненти елементів архітектури та сценографії, а їх місткість становила вже до 25000 глядачів. Наприклад, театр в Ефесі взагалі, слід рахувати, одним з самих великих відкритих театрів античної пори, що в діаметрі становив більше 150 м та був облаштований стаціонарною сценою з тесаного каміння шириною в плані до 40 м та містив 25000 глядачів (Haddad and Akasheh, 2004).

Наступний період становлення класичної античної театральної архітектури характеризується суттєвими змінами в організації постановки вистав, який полягав у появі в п'єсі замість одного, вже двох або трьох акторів та в зменшенні ролі хору і суттєвому збільшенні часу для мізансцен з діалогами для відповідного жанру п'єси. В частині сценографії античного театру даного періоду характерна поява декоративного оформлення п'єс та впровадження спеціальних механізмів і техніки для організації процесу вистав. Так, в театрі Аполлона в м.Дельфах (табл.1.1.3, а) вперше в античній сценографії використано такі технологічні елементи, як:

а) «еккиклема» - висувний мобільний майданчик на низьких колесах;

б) «зорема» - пристрій, що дозволяв підйом акторів, які грали ролі богів, догори зі сцени (на Олімп) під час вистави.

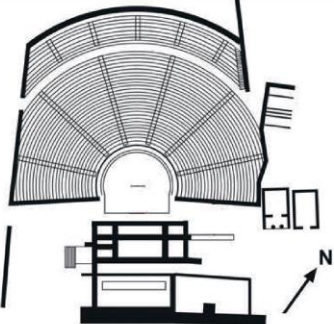
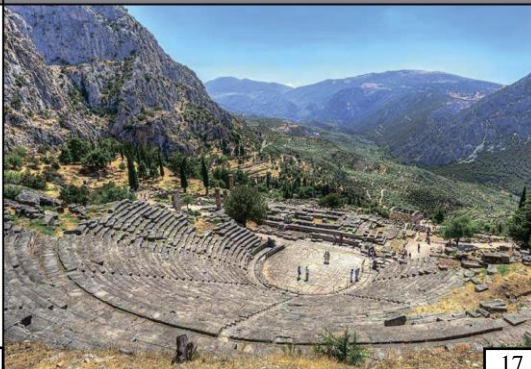
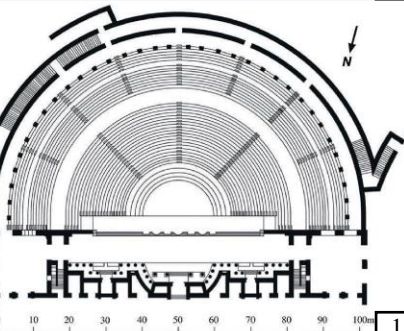

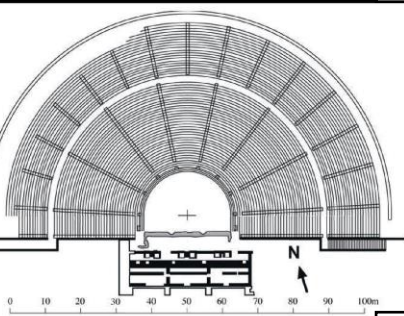
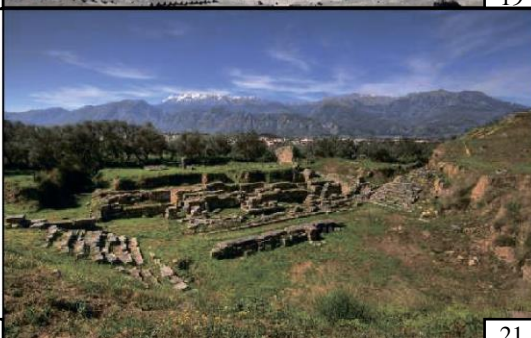
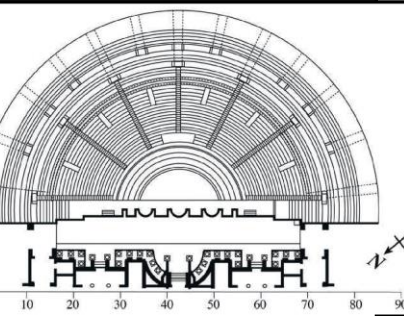

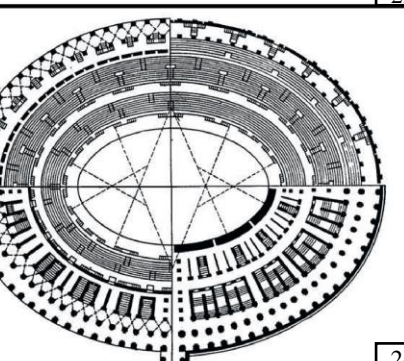

Даний період пори розквіту театральної драматургії в Давній Греції в частині вдосконалення режисерських рішень та в процесі організації гри акторів. Це принесло світовій театральній культурі безліч вистав, поставлених за творами видатних давньогрецьких драматургів таких, як Есхіла, Евріпіда, Софокла та Арістофана (Рутревелер, 2013).

Елліністичний період створення давньогрецьких амфітеатрів та відкритих театрів епохи Римської імперії характеризувався тим, що театральне мистецтво стало одним з основних провідників елліністичної культури за межами Греції, як на Близький Схід (Туреччина, Сирія, Єгипет), так і на терени сучасної Західної Європи (Франція, Італія, Іспанія). В частині особливостей архітектури в амфітеатрах елліністичної пори, то даний період був ознаменований прибудовами з каменя, які були облаштовані плоским дахом та стовпами-колонами на фасаді будівлі з розмірами в плані та по висоті від 2,5 до 3,5 м, що отримали назву «логейонів». Логейони давали можливість проводити вистави без використання декоративного занавісу. Крім того, на сцені з'явилися додаткові пристрої, так звані «фіроми», які забезпечували технічну можливість виходу акторів непоміченими із-за лаштунків на планшет сценічного майданчика.

Власне в даний період були закладені основи побудови сценічно-глядацького простору ландшафтних театрів та з'явилась класична технологія організації гри акторів в процесі вистави, що дійшла до сьогодення. В період еллінізму були запропоновані основні технологічні рішення, що давали змогу покращити акустичні властивості античних амфітеатрів. Так, вапняк з якого, зазвичай, виготовлялись сидіння для глядацького залу виступав в якості своєрідного фільтру, що гасив низькочастотні акустичні коливання в напрямку аудиторії та, таким чином, посилював ефект від розповсюдження звуку в амфітеатрі. Такі заходи на відміну від дерев'яних крісел або сидінь амфітеатрів архаїчної пори, суттєво покращували комфортність умов для проведення вистав в театрах елліністичного періоду.

Таблиця 1.1.3

Античні театри Давньої Греції та Римської імперії елліністичного періоду

Назва та період заснування пратеатру	Генплан	Загальний вигляд
<p>Театр Аполлона в Дельфах</p> <p>Місцезнаходження: Дельфи, Греція</p> <p>Тип театру: греко-римський театр</p> <p>К-ть глядацьких місць: 3750 - 5000</p>		
160 р. до н.е. (II ст. до н.е.)	16	17
<p>Римський театр в Араузіоні</p> <p>Місцезнаходження: Оранж, Франція</p> <p>Тип театру: римський театр</p> <p>К-ть глядацьких місць: 5850 - 7300</p>		
II ст. до н.е.	18	19
<p>Стародавній театр в Спарті</p> <p>Місцезнаходження: Спарта, Греція</p> <p>Тип театру: греко-римський театр</p> <p>К-ть глядацьких місць: 10300 - 12850</p>		
30-20 р. до н.е. (I ст. до н.е.)	20	21
<p>Римський театр в Меріде</p> <p>Місцезнаходження: Меріда, Іспанія</p> <p>Тип театру: римський театр</p> <p>К-ть глядацьких місць: 5000 - 6250</p>		
15-16 р. до н.е. (поч. I ст. до н.е.)	22	23
<p>Колізей в Римі</p> <p>Місцезнаходження: Рим, Італія</p> <p>Тип театру: римський театр</p> <p>К-ть глядацьких місць: 50000</p>		
80 р. н.е. (I ст. н.е.)	24	25

Місткість театрів наведених в табл.1.1.3, а саме, римського театру в м.Араузіоні (м.Оранж на території сучасної Франції, II ст. до н.е. (табл.1.1.3, б) (Вікіпедія, 2017), стародавнього театру в м.Спарті (м.Спарта, Греція, I ст. до н.е.) (табл.1.1.3, в) (Туризм, 2013), римського театру в м.Меріде (м.Меріда на території сучасної Іспанії, поч. I ст. до н.е.) (табл.1.1.3, г) (Вікіпедія, 2016с) становила від 5000 до 13000 глядачів, що стало характерною тенденцією до зменшення глядацької аудиторії на видовищно-театральних дійствах в римських амфітеатрах.

Окремою позицією в архітектурі античних театрів Давнього Риму стоїть театр Колізей в м.Римі (Італія, I ст. н.е.), який по праву вважається найбільшою в світі відкритою театральною ареною, що вмщала до 50000 глядачів. Основною рисою даного об'єкту, слід рахувати широку функціональну приналежність цієї культурно-видовищної споруди: як для проведення спортивних змагань, боїв гладіаторів, масових святкувань та офіційних церемоній, так і для проведення театральних вистав. Форма театру Колізей максимально наближена до сучасних спортивних споруд з ареною схемою організації сценічного простору та збудована з розташуванням глядачів в декілька ярусів по периметру еліпса. Створення відкритої театральної споруди Колізею в м.Римі пізніше дало назву всім подібним видовищним об'єктам, як «римський класичний театр» та заклало підвалини для подальшого етапу формування світової архітектури театрів просто неба (табл.1.1.3,д) (Вікіпедія, 2018b).

Античний давньоримський відкритий театр в більшості випадків створювався, як міський багатофункціональний культурно-видовищний об'єкт, де роль ландшафту, як елемента поєднання з архітектурним середовищем, відходила на другий план, а особлива увага, приділялась місткості споруди, якості огляду сцени та акустичним властивостям глядацького залу амфітеатру (Tourgoria, 2017). Дослідницею з Великобританії Д.Мендхолл в своїх наукових працях була здійснена спроба пояснити, з точки зору метафізики, як театральна споруда, що складалась спочатку лише з амфітеатру та сценічного майданчика, трансформує: по-перше, людину в глядача при умові, що він зайшов до театру через глядацький зал і по-друге, з пересічної людини – в актора, якщо він потрапив в театр зі сторони

сцени (Mendenhall, 2012, pp.36-48). Таким чином, ландшафтний театр античної пори відокремлював людину-глядача від особи, що активно діяла та, одночасно, відзначав особистість, що спостерігала за фабулою вистави. Зазначений вище підхід до розуміння ролі основних елементів античного театру, тобто: амфітеатру, оркестри, сцени та впливу оточуючого середовища на людину всередині відкритого театру давав поштовх до формування кардинального нового взаємозв'язку між глядачем та актором, а саме створив умови для симбіозу емоційних відчуттів і сприйняття від візуальних ефектів під час театралізованого дійства (Waugh, 2008, pp.31-46). Дослідження американських архітекторів Ф.Вауха та Ш.Чейні містять ґрунтовний аналіз розвитку античних відкритих театрів, з точки зору, впливу жанру вистави на об'ємно-планувальні та архітектурно-конструктивні особливості давньогрецьких і давньоримських культурно-видовищних споруд. В дослідженнях даних американських дослідників з США докладно вивчалась архітектура сценічного майданчика античних давньогрецьких театрів і аналізувались характерні риси побудови сцени та методи, якими у ландшафтному театрі Давньої Греції та епохи Римської імперії досягався зв'язок між оточуючим природним середовищем і глядачем (Cheneu, 2012, pp.13-50).

Згаданими вище вченими-архітекторами було встановлено, що давньоримська відкритий театр характеризується кардинально іншою формою амфітеатру, що була відмінною за принциповою побудовою від давньогрецького театру, який зазвичай, мав круглу або овальну форму та утворював повне коло чи еліпс, що давало можливість використовувати дану споруду для спостереження за спортивними змаганнями, гладіаторськими боями і театралізованими виставками. Таким чином, давньоримські амфітеатри значно розширювали функціональне призначення відкритих театрів та охоплювали не тільки театральну галузь, а і можливість проведення інших культурно-видовищних масових заходів, що були характерні для пори розвитку та становлення давньоримської імперії.

В працях Ф.Вауха та Ш.Чейні було відзначено, що одною з характерних особливостей давньоримського театру була відмова від використання, в процесі сценографії оркестри, як споруди та чітко прослідковувалось застосування при

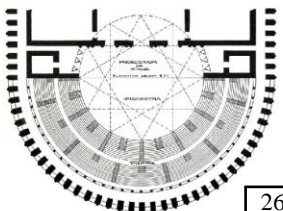

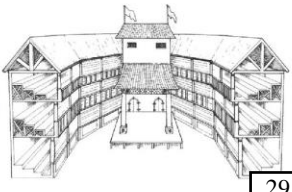

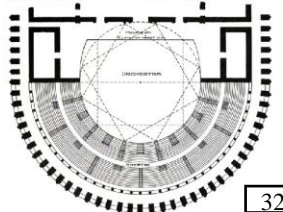

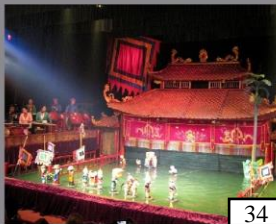
будівництві потужних і масивних конструктивів для влаштування глядацького залу з метою суттєвого збільшення місткості видовищної споруди. Саме наведені вище характерні відмінності в побудові античних відкритих театрів Давньої Греції та Римської імперії наклали свій відбиток на весь подальший розвиток архітектурної типології та світовий досвід створення ландшафтних театрів у контексті розвитку принципів проектування сучасних театрів даного типу.

Життєздатність та схеми взаємодії людини та ландшафтного театру, що була реалізована пізніше в будівлях сучасних відкритих спортивних арен і стадіонів великої місткості: де глядачі, що сидять на трибунах грають, ніби самих себе, тоді як у традиційному відкритому театрі дана функція від фактичного ефекту присутності зміцнюється до акценту, який починає тиснути на відвідувача в залі своєю надмірною масивністю (Cheneu, 2012, pp.64-86). Концепція, сформована американськими архітекторами-дослідниками Ш.Чейні та Ф.Ваухом характеру взаємовідносин між глядачем та акторами підтверджуються демократичною сутністю організації ландшафтних театрів на противагу з чопорністю та певною холодністю, що існує в контакті між залом і сценічним майданчиком в традиційних закритих театральних спорудах, що розташовані на різних континентах планети.

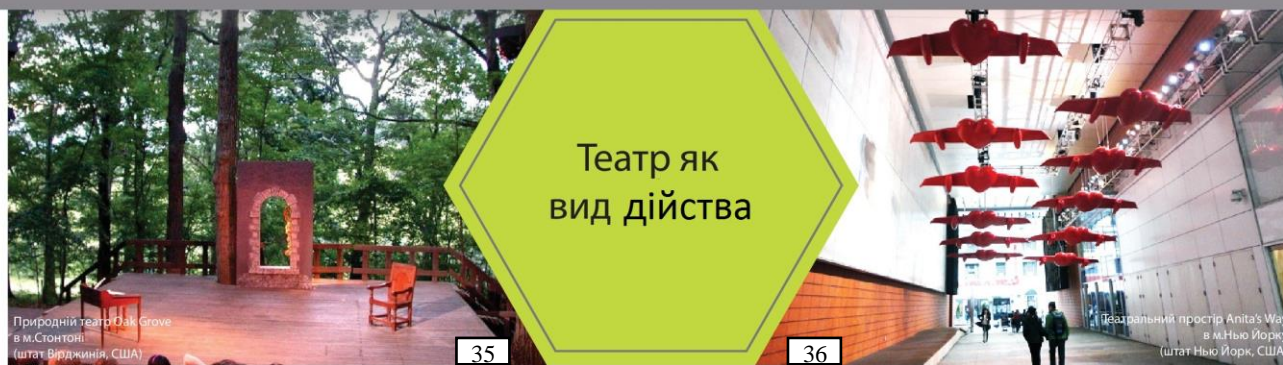
На даний феномен організації простору ландшафтних театрів було наголошено в даних дослідженнях, в яких на основі багатовікового досвіду створення відкритих театрів від античності до сучасності та була сформульована генеза трансформації театрів просто неба за мистецькими та функціональними ознаками. В табл.1.1.4 представлена генеза змін в архітектурній типології ландшафтних театрів в трансформації традиційного сприйняття театрального дійства до творчого мистецького начала. Тобто, в авторському підході при організації внутрішнього та зовнішнього середовища відкритих театрів сформувалось нове архітектурне середовище театру. При цьому на конкретних прикладах, створених в різних частинах світу театрів даного типу простежуються кардинальні зміни від споживацької ролі глядача, де він пасивно сприймає виставу до переходу в активну участь людини, що інтегрована на дійство в мистецькому процесі, яка значно проявляється у грі акторів на сценічному майданчику та в

Таблиця 1.1.4

Гене́за трансформації ландшафтних театрів за архітектурно-функціональними ознаками

Театр як вид дійства				
Класичний театр	 <p>26</p> <p>Давньоримський театр</p>	 <p>27</p> <p>Зелений театр</p>	 <p>28</p> <p>Вуличний театр</p>	Театр просто неба
Традиційний театр	 <p>29</p> <p>Англійський театр "Глобус"</p>	 <p>30</p> <p>Природний театр</p>	 <p>31</p> <p>Ярмарковий театр</p>	Театр-перформанс
Стандартний театр	 <p>32</p> <p>Девньогрецький театр</p>	 <p>33</p> <p>Ландшафтний театр</p>	 <p>34</p> <p>Розважальний театр</p>	Неформальний театр

Театр як вид мистецтва

подіях, що відбуваються під час театралізованого заходу в конкретному ландшафтному середовищі. Глядач при цьому приймає активну дію та його активна творча співучасть у виставі підвищує градус емоційного сприйняття всієї театральної дії. На базі досліджень проведених Д.Менденхолл було запропоновано схему трансформацій аналогів відкритих театрів античної пори до архітектури сучасних ландшафтних театрів, які ілюструють розвиток типології об'єктів з метою проведення масових культурно-видовищних заходів і виділяють фактори, які мають суттєвий вплив на формування особливостей створення ландшафтних театрів в гармонії з оточуючим середовищем. Як свідчить аналіз прийнятих об'ємно-просторових рішень дослідженої типології ландшафтних театрів принципи поєднання методів організації сценічного простору, глядацького залу із середовищем, що їх оточує, продовжують основну концепцію побудови амфітеатрів від часів Давньої Греції та Римської імперії до відкритих театрів, що пізніше були запроєктовані наступними поколіннями архітекторів та збудовані в світі та на теренах України.

Слід зауважити, що розвиток театральної архітектури Давньої Греції та епохи Римської імперії досягнув апогею в процесі формування, як самого театального мистецтва, так і в галузі створення драматургічних творів та організації об'ємно-просторового середовища відкритих культурно-видовищного та дозвілєвого закладу. За цим продуктивним для театральної культури періодом розвитку ландшафтних театрів існував суттєвий період часу певної стагнації в процесі створення культурно-видовищних закладів взагалі. Так, в період раннього Середньовіччя в країнах Західної Європи та всього світу з VII ст. до XIII ст. н.е. релігійні суперечки в трактовці християнської віри призвели до появи карального інституту інквізиції. Під час панування інквізиторів в Європі всі прогресивні течії в театральному процесі підлягали забороні та активно переслідувались будь-які прояви створити по-справжньому гармонійні форми спілкування людей в комфортному середовищі, для чого власне і спонує театральне мистецтво.

Лише в XIV-XVI ст. в часи Відродження об'єкти театральної архітектури на відкритому просторі в Європі та світі отримали, ніби друге дихання. Простори

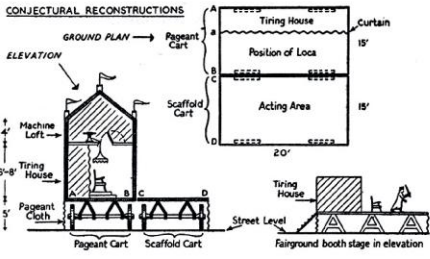
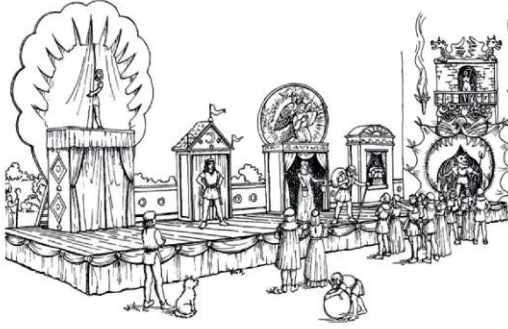
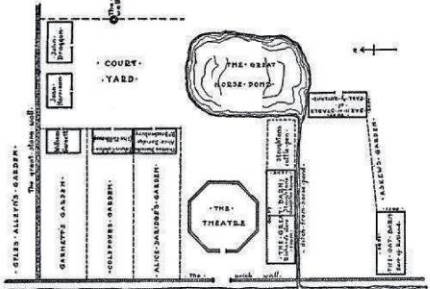
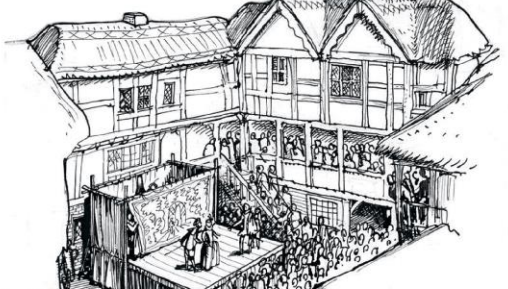
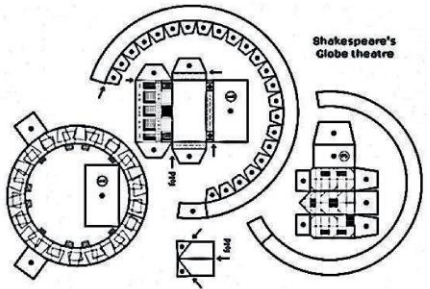
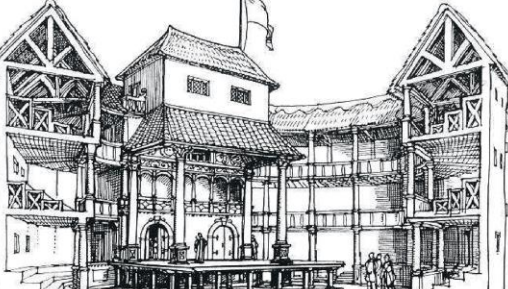

Західної Європи та середньовічної Росії наповнили пересувні трупи акторів та циркачів, що мандрували з міста до міста, від ярмарку до ярмарку та на яких презентували свої вистави і перформанси глядачам просто неба. Яскравим представником середньовічних театрів просто неба, можна вважати пересувний театр містерії (м.Йорк, Північний Йоркшир, Англія, 1476 р.), в якому відбувались виступи акторських театральних труп, що приїжджали в Йорк до Англії на гастролі (табл.1.1.5, а) (Уамгуру, 2016). Аналогічне призначення існувало для англійського вуличного театру епохи Відродження (м.Лондон, Англія, 1585 р.), де на імпровізованому помості-сцені в оточенні глядачів актори-гастролери давали вистави безпосередньо на площах та майданах столиці Британської імперії (табл.1.1.5, б) (Уа-реферат, 2016). Подібна побудова вуличних та пересувних театрів в Англії призвела до появи одного з перших стаціонарних театрів в Європі епохи Відродження на відкритому просторі, а саме: Шекспірівського театру «Глобус» (м.Лондон, Англія, 1599 р.). Саме відкритій сцені «Глобуса», людство завдячує появі неповторних п'єс В.Шекспіра, де сам ландшафт оточуючих театр будівель створив гармонійну атмосферу необхідну для сприйняття новаторських геніальних ідей великого драматурга (табл.1.1.5, в) (Вікіпедія, 2016а).

Становлення сучасної архітектури ландшафтних театрів було би неможливим без вуличного театру «Комедії масок» в Італії (м.Венеція, Італія, к. XVI ст.), який існував в культурній спадщині Венеції та існує і до нині. Канали та гондоли середньовічної Венеції стали колоритним ландшафтом для комедійних вистав серед вулиць та площ цього відомого міста паломництва туристів в Італії (табл.1.1.5, г) (Уа-реферат, 2017).

Середньовічна Росія в розвитку театральної архітектури на відкритому просторі була представлена традиційним театром ляльок «Петрушка» (м.Москва, Росія, 1636 р.). Подібними пересувними ляльковими відкритими театрами, крім Москви могли би похизуватись Нижній Новгород і Торжок та багато інших російських міст, в яких відбувались велелюдні сезонні ярмарки та куди з'їжджалась значна кількість людей, щоби побачити комедійні вистави, які проводили в ярмаркових відкритих балаганах, де виступали петрушки-скоромохи та актори-

Таблиця 1.1.5

Середньовічні відкриті театри часів Відродження

Назва та період заснування пратеатру	Генплан	Загальний вигляд
<p>Пересувний театр містерії</p> <p>Місцезнаходження: Йорк, Північний Йоркшир, Англія</p>		
1476 р. (к. XIV ст.)	39	40
<p>Англійський вуличний театр епохи Відродження</p> <p>Місцезнаходження: Лондон, Англія</p>		
1585 р. (к. XVI ст.)	41	42
<p>Шекспірівський театр "Глобус"</p> <p>Місцезнаходження: Лондон, Англія</p>		
1599 р. (к. XVI ст.)	43	44
<p>Італійський вуличний театр "Комедія масок"</p> <p>Місцезнаходження: Неаполь, Венеція, Італія</p>		
к. XVI ст.	45	46
<p>Російський традиційний театр ляльок "Петрушка"</p> <p>Місцезнаходження: Москва, Росія</p>		
1636 р. (XVII ст.)	47	48

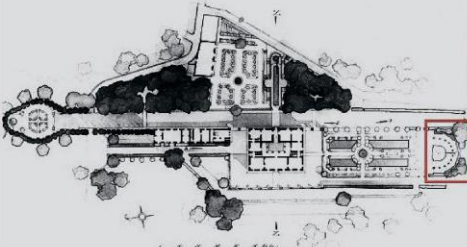

гастролери (табл.1.1.5, д) (ФБ.ру, 2016).

Епоха Відродження в Західній Європі та Древній Русі XV-XVI ст. передала свою естафету в галузі театральної архітектури присадибним зеленим театрам Середньовіччя періоду Ренесансу XVII-XVIII ст. Даний період в розвитку театральної архітектури на відкритому просторі став наступною кульмінаційною точкою в процесі розвитку та зміни архітектурного обличчя сучасних ландшафтних театрів (Ярема, 2009).

Характерним представником зелених відкритих театрів, слід вважати театральну споруду вілли Гамберайя (передмістя Флоренції, м.Сеттіньяно, провінція Тоскана, Італія, поч. XVII ст.). Створена в стилі «барокко» вілла в Сеттіньяно архітекторами З.Лапі та М.Гамбіреллі була відома в цілому світі, як пам'ятка ландшафтної архітектури італійських садів, де серед зелених терас, був захований камерний театр просто неба. Відкритий театр в оточенні рідкісних зелених насаджень примикає до живописного басейну-водойми, що повністю засаджена водними рослинами та являється невід'ємним елементом садово-паркового ландшафту (табл.1.1.6, а) (Пащинская, 2009).

В іншій частині Італії в м.Флоренції (провінції Лукка, м.Капанорі) у 1652 р. архітекторами О. та Л.Орсетті був зведений зелений театр вілли Марліа. В парку збудовано відкритий театр з глибиною амфітеатру в 24 м, що був облаштований кам'яними сидіннями, які розташовувались півколом. В процесі вистав, що відбувались у відкритому театрі вілли Марліа, вперше, були використані системи з спеціальних тригранних призм - «теларіїв», які розташовувались по обидва боки від сцени та забезпечували роль куліс і декорацій під час вистави (табл.1.1.6, б) (В отпуск.ру, 2018а). За свідченням німецького теоретика театральної архітектури Л.Фуртенбаха «теларії» конструктивно склались з дерев'яних рам, на яких натягалось розмальоване полотно та де кріпились металеві стрижні, навколо яких трикутна конструкція теларіїв оберталась і, таким чином, змінювались декорації для кожної наступної мізансцени вистави. Даний тип декорацій, який разом із задником створював візуальне оформлення та декорації вистави, був вперше використаний флорентійським театральним художником Б.Буонталенті, а процес його

Присадибні зелені театри періоду Ренесансу

Назва та період заснування пратеатру	Генплан	Загальний вигляд
<p>Присадибний театр вілли Гамберайя</p> <p>Місцезнаходження: Сеттіньяно, Флоренція, Тоскана, Італія</p> <p>Архітектори: З.Лапі, М.Гамбіреллі</p>		
<p>п. XVII ст.</p>	<p>49</p>	<p>50</p>
<p>Зелений театр вілли Марлія</p> <p>Місцезнаходження: Капанорі, Лукка Флоренція, Італія</p> <p>Архітектори: О. та Л.Орсетті</p>		
<p>1652 р. (XVII ст.)</p>	<p>51</p>	<p>52</p>
<p>Зелений театр палацу Мірабель</p> <p>Місцезнаходження: Зальцбург, Австрія</p> <p>Архітектори: Й.Б.Фішер, Ф.А.Данрітер</p>		
<p>1704-18 рр. (п. XVIII ст.)</p>	<p>53</p>	<p>54</p>
<p>Амфітеатр Рундальського палацу</p> <p>Місцезнаходження: Бауска, Латвія</p> <p>Архітектори: Ф.Б.Растреллі, К.Вейланд</p>		
<p>1736-40 рр. (XVIII ст.)</p>	<p>55</p>	<p>56</p>
<p>Відкритий театр Лазенковського палацу</p> <p>Місцезнаходження: Варшава, Польща</p> <p>Архітектор: Я.К.Камзетцера</p>		
<p>1790 р. (к. XVIII ст.)</p>	<p>57</p>	<p>58</p>

вдосконалення та подальший розвиток впровадження теларіїв в італійських театральних дійствах здійснив вже його учень архітектор-сценограф Д.Паріджі. В подальшому розвиток сценографічних пристроїв йшов по шляху створення об'ємних декорацій, що в XVII-XVIII ст. прийшли на зміну плоским декораціям та іншого розмальованого для сцени реквізиту (Ковальчук та Ковальчук, 2008).

Так, створений архітекторами Й.Фішером та Ф.Данрітером на поч. XVIII ст. зелений театр палацу Мірабель (м.Зальцбург, Австрія, 1704-1718 рр.), крім неповторного образу ландшафтної архітектури було використано характерне використання об'ємних декорацій в сценічних виставах, що створювало відчуття повної реальності подій в процесі гри акторів. Крім того, відкритий театр в парку палацу Мірабель, вперше, презентував ефективні прийоми ландшафтної архітектури для вирішення об'ємно-просторової організації сцени та амфітеатру залу, а саме: зелені куліси з живоплоту, перголи і боскети та живі огорожі замість декорацій сцени (табл.1.1.6, в) (Укрбіо, 2014).

Яскравим представником процесу динаміки розвитку ландшафтної театральної архітектури XVIII ст. був амфітеатр Рундальського палацу, запроектований видатними російськими зодчими Ф.Растреллі та К.Вейландом у 1736-1740 рр. в м.Бауска (Російська імперія, сучасна територія Латвії). Зелений театр Рундальського палацу було гармонійно розміщено на території штучно висадженого англійського парку, в якому система рукотворних каналів та водойм створювала єдиний ансамбль з іншими елементами театральної інфраструктури. Амфітеатр Рундальського палацу до сьогодні вражає своїми значними геометричними розмірами і вдалим об'ємно-планувальними рішеннями сценічно-глядацького простору з додатковими зручностями для відвіувачів. В результаті весь палацово-парковий комплекс навколо зеленого театру складає враження єдиного цілого, де жодний елемент театру не може існувати без іншого (табл.1.1.6, г) (Latvia, 2017).

Закладені Ф.Растреллі та К.Вейландом архітектурні ідеї були розвинуті в створенні відкритого театру Лазенківського палацу (арх. Я.Камзетцер, м.Варшава, Польща, 1790 р.). Театр у Лазенках характеризується появою в ландшафтному театрі

капітальної стаціонарної сцени з потужною колонадою, що розташована на задньому плані та наявністю високого помосту для ар'єрсцени при фактичній відсутності великого просценіуму в глядацькому залі. На відміну від камерних сценічних майданчиків зелених театрів в італійських віллах, відкритий театр у Варшаві був збудований, як великий відкритий театр в інфраструктурі потужного ландшафтного парку на території Лазенківського палацу. Всі елементи ландшафтного театру були оздоблені спеціальними декоративними елементами, що надавало театральній відкритій споруді додаткової архітектурної виразності (табл.1.1.6.,д) (Лівінтернет, 2011).

В період з XVII по XIX ст. загальносвітова та західноєвропейська театральна архітектура зробила значний акцент в сторону побудови та проектування закритих театрів і, тому, більшість визначних відкритих театрів з'явилися по аналогії, саме у вигляді сцен-коробок в комплексі з закритим глядацьким залом. Даний процес, що тривав з XVIII ст. до к. XIX ст. та призвів до будівництва видатних театральних будівель, відомих як: театр «Гранд Опера» (м.Париж, Франція, 1862-1875 рр.), театр «Ла Скала» (м.Мілан, Італія, 1790-1846 рр.), королівський театр «Ковент Гарден» (м.Лондон, Великобританія, 1808-1856 рр.), театр «Віденська опера» (м.Відень, Австрія, 1862-1869 рр.). Так на певний час розвиток ландшафтних театрів в світі та особливо в Західній Європі був суттєво призупинений, а формування архітектурної типології ландшафтних театрів в силу об'єктивних причин припинило свій активний розвиток. Даний процес стагнації в плані створення ландшафтних театрів тривав до 20-х років XX століття, коли революційні події в Європі та Росії призвели до появи нового феномену: масового видовища, відомого в історії розвитку людства, як пролетарське театральне мистецтво.

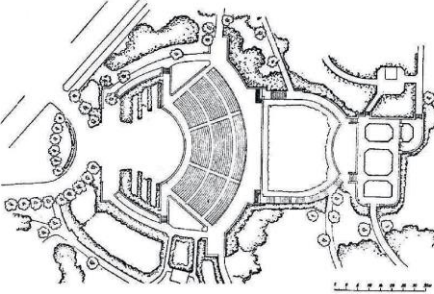

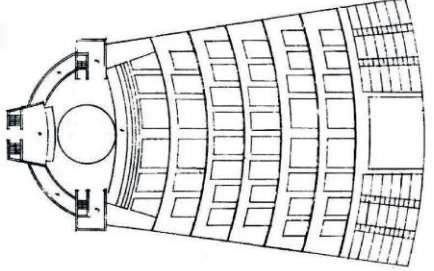

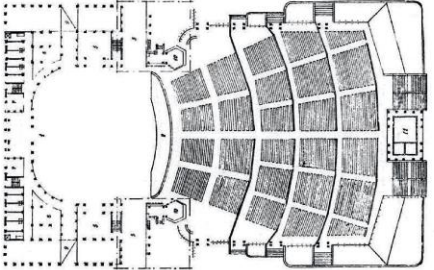

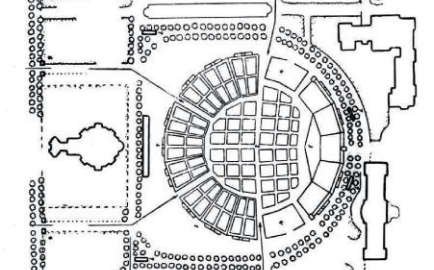

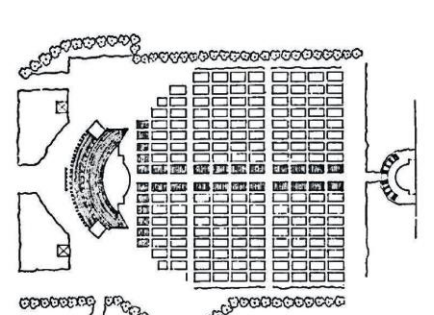

1.2. Огляд вітчизняних та закордонних досліджень архітектури створення відкритих театрів

Повернення театральної архітектури до створення відкритих театрів та відновленню античних традицій при проведенні театралізованих дійств просто неба відбувся лише в 20-х роках ХХ ст. Яскравим прикладом впровадження в масову культуру пролетарського театрального мистецтва стала побудова на теренах Радянського Союзу розгалуженої мережі театрів даної категорії. Радянський період театральної архітектури характеризується створенням на території всіх республік колишнього СРСР цілої низки відкритих театрів в рекреаційних зонах міст, що отримали нормативну назву відображену в ДБН «літніх театрів».

В Латвійській республіці СРСР був збудований в 1929 р. літній амфітеатр в парку в Дзегужкалнсі (м.Рига, Латвія, арх. А.Зейдакс), що був гармонійно вмонтований у лісопаркову зону дюн передмістя столиці Латвії. Оточення з багаторічних сосен та автентичних вирізьблених дерев'яних скульптур навколо всієї території ландшафтного театру створювало неповторну атмосферу єднання людини та природи. При цьому було досягнуто основний фактор впливу на людей пропаганди та проявів соціалістичного мистецтва – це масовість, яка на відміну від закритих театрів з місткістю до 500-1000 осіб, амфітеатр в сезон дозволяв одночасно приймати до 2700 глядачів. Максимальна наближеність театру до основних міських транспортних артерій Риги давала можливість активно нести в маси революційні ідеї радянського театрального мистецтва (табл.1.2.1, а) (В отпуск.ру, 2018b).

Ще більші можливості були отримані для радянських драматургів після появи в Москві зеленого театру великої місткості. В 1933 р. арх. Л.Чериковером в Центральному парку культури та відпочинку ім. М.Горького в Москві (Російська Федерація) запроектував відкритий театр, який відновлював античні традиції для проведення театралізованих дійств на значну аудиторію – це ландшафтний театр на 20000 глядачів. Створена в 30-х роках ХХ ст. театральна споруда, пережила декілька реконструкцій, але і досі вірою та правдою служить в ЦПКіВ ім. М.Горького жителям Москви та гостям столиці та, по праву, вважається головним відкритим концертно-театральним майданчиком сучасної Російської Федерації (табл.1.2.1, б)

Літні театри радянського періоду СРСР

Назва та період заснування пратеатру	Генплан	Загальний вигляд
<p>Амфітеатр в Дзегужкалнсі в Ризі</p> <p>Місцезнаходження: Рига, Латвія К-ть глядацьких місць: 2700</p>		
1929 р. (п. XX ст.)	59	60
<p>Зелений театр в парку ім. М.Горького в Москві</p> <p>Місцезнаходження: Москва, Росія К-ть глядацьких місць: 20000</p>		
1933 р. (XX ст.)	61	62
<p>Зелений театр на ВДНХ в Москві</p> <p>Місцезнаходження: Москва, Росія К-ть глядацьких місць: 5000</p>		
1939 р. (XX ст.)	63	64
<p>Відкрита естрада Межапарку в Ризі</p> <p>Місцезнаходження: Рига, Латвія К-ть глядацьких місць: 46000</p>		
1955 р. (XX ст.)	65	66
<p>Співоче поле в Таллінні</p> <p>Місцезнаходження: Таллінн, Естонія К-ть глядацьких місць: 75000</p>		
1959 р. (XX ст.)	67	68

(Википедия, 2016b).

Наступним потужним амфітеатром за кількістю глядацьких місць в Москві, можна вважати, створений арх. Є.Русенко, В.Гусевим в 1939 р. театр просто неба на території Виставки досягнень народного господарства (ВДНГ). Даний відкритий театр облаштовано значною кількістю технологічних та гримерних приміщень і він вже більше 100 років є основною сценою для виступів аматорських танцювально-хорових колективів, які постійно приїжджають на гастролі до столиці Росії (табл.1.2.1, в) (Вовхаус, 2016).

Багатоміліонні співочі традиції народів, що населяють Прибалтійські республіки СРСР спонукали радянських архітекторів на створення в 50-х роках ХХ ст. ландшафтних театрів гігантської місткості в м.Ризі (табл.1.2.1, г) (Вся Латвія , 2018). У 1955 р. в м.Ризі (Латвія) була створена відкрита велика естрада на 46000 глядацьких місць, а в 1959 р. арх. А.Комлс, Х.Сеннант та У.Тьолпус (Естонія) запроектували та збудували театр пісні «Співоче поле», що вміщувало 75-ти тисячну аудиторію. Дані театральні споруди просто неба були розраховані на велелюдні фестивалі фольклорного пісенного мистецтва та танцю для форумів народної творчості латвійського та естонського народів (табл.1.2.1, д) (Visit Estonia, 2017).

На теренах України в радянський період СРСР була також створена розгалужена мережа відкритих театрів сезонного характеру, частина з яких існує та експлуатується після певної реконструкції і донині. На табл.1.2.2 наведено провідні представники театрів просто неба, що були запроектовані та збудовані в ХХ ст. в основних значних містах сучасної України: містах-героях Києві, Одесі, в обласних центрах Дніпра, Харкова та Львова.

Першим об'єктом театральної архітектури просто неба в Україні став збудований архітекторами Е.Баумштейном та А.Назарцем в 1936 р. в Одесі зелений амфітеатр в парку ім.Т.Шевченка. Він містить після проведеної реконструкції 3500 глядачів та розташований в живописній природній ущелині рекреаційної зони Одеси. Літній театр широко використовується в культурному житті міста-курорту і в ХХІ ст. (щорічний Одеський кінофестиваль, свято «Юморина», концертна

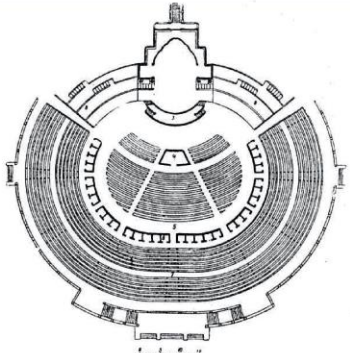

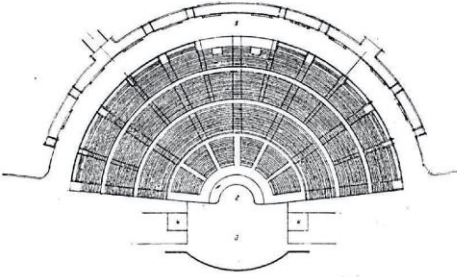

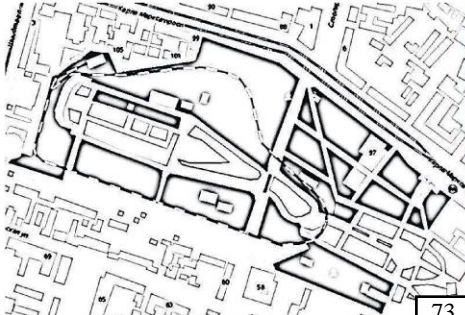

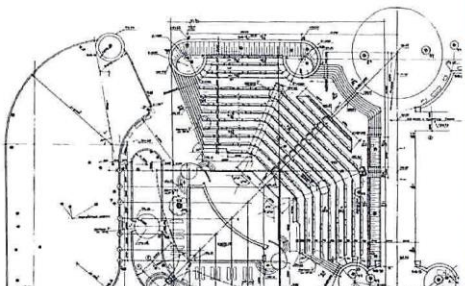

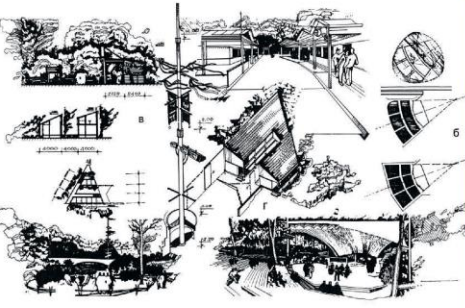

гастрольна діяльність естрадних виконавців) (табл.1.2.2, а) (Архитектура Одессы, 2014).

Яскравим представником ландшафтних театрів радянського періоду в Україні являється зелений театр в парку Аскольда в м.Києві (арх. А.Власов, А.Заваров, 1949 р. будівництва, кількість глядацьких місць – 4000). Театр було створено на руїнах фортифікаційних споруд XIX ст. (1854 р.) із використанням несучих елементів, що перекривали урочище «Провалля», що виходить на берег Дніпра. Після реконструкції в 2000 р. зелений театр отримав друге життя і зараз активно використовується в культурному житті та гастрольній діяльності творчих колективів, що приїжджають до столиці України (табл.1.2.2, б) (Интересные места Киева, 2018). В даний час існує інноваційний дизайн-проект реконструкції ландшафтного театру в парку Аскольда, що дає можливість реновації сучасного театральньо-видовищного об'єкту в м.Києві.

Серед відкритих театрів радянського періоду України окремою позицією стоїть літній театр в парку ім.Л.Глоби в м.Дніпро. Характерною рисою даного відкритого театру, створеного в 1978 р. з місткістю 1500 глядачів є той факт, що він розташований на воді на території декоративної штучної водойми. Вперше театральна споруда в парку з'явилася ще у 1938 р., але літній театр, як стаціонарний відкритий театр постав в сучасному вигляді в м.Дніпрі тільки в 1978 р. Ландшафтний театр на воді, що розташований на території садово-паркової зони, куди з часів царя Російської імперії Олександра I до садиби осавула війська козацького Л.Глоби звозились зі всього світу рідкісні саджанці дерев і квітів, що став центром різноманітних виставок садівництва, міських свят урожаю та театральних форумів. Архітектурне обличчя м.Дніпра вже більше 50 років пов'язано з театром просто неба в парку ім. Л.Глоби, який став, свого роду, візитівкою міста металургів на Дніпрі (табл.1.2.2, в) (Днепр.ком, 2018).

Серед відкритих театрів радянського періоду в Україні чільне місце займає також літня музична естрада в Маріїнському парку м.Києва. Її поява в 1981 р. за проектом арх. Ю.Серьогіна дала можливість створити в центрі урбанізованої столиці України зону для 900 глядачів, які можуть насолоджуватись музикою в

Українські відкриті театри радянського періоду СРСР

Назва та період заснування пратеатру	Генплан	Загальний вигляд
<p>Зелений амфітеатр парку ім. Т.Шевченка в Одесі</p> <p>Місцезнаходження: Одеса, Україна Архітектори: Е.Баумштейн, А.Назарець К-ть глядацьких місць: 3500</p> <p>1936 р. (XX ст.)</p>	 <p style="text-align: right;">69</p>	 <p style="text-align: right;">70</p>
<p>Зелений театр в парку Аскольда в Києві</p> <p>Місцезнаходження: Київ, Україна Архітектор: А.Власов, А.Заваров К-ть глядацьких місць: 4000</p> <p>1949 р. (XX ст.)</p>	 <p style="text-align: right;">71</p>	 <p style="text-align: right;">72</p>
<p>Літній театр парку ім. Л.Глоби в Дніпрі</p> <p>Місцезнаходження: Дніпро, Україна К-ть глядацьких місць: 1500</p> <p>1978 р. (XX ст.)</p>	 <p style="text-align: right;">73</p>	 <p style="text-align: right;">74</p>
<p>Літня музична естрада в Маріїнському парку в Києві</p> <p>Місцезнаходження: Київ, Україна Архітектор: Ю.Серьогін К-ть глядацьких місць: 900</p> <p>1981 р. (к. XX ст.)</p>	 <p style="text-align: right;">75</p>	 <p style="text-align: right;">76</p>
<p>Ландшафтно-фольклорний театр в Шевченківському гаю в м. Львові</p> <p>Місцезнаходження: Львів, Україна Архітектори: В.Проскураков, П.Гаврилов, І.Щербаков К-ть глядацьких місць: 3500</p> <p>1989 р. (к. XX ст.)</p>	 <p style="text-align: right;">77</p>	 <p style="text-align: right;">78</p>

комфортних умовах на відкритому просторі. Камерна сцена з естрадою в формі вичурної мушлі має чудові акустичні властивості, а амфітеатр залу гармонізує із зеленими насадженнями Маріїнського парку, всесвітньо відомої перлини садово-паркового мистецтва ХІХ ст. (табл.1.2.2, г) (Кудаго, 2018).

До автентичних об'єктів театральної архітектури на відкритому просторі, створених в Україні в радянський період, безперечно, слід віднести ландшафтно-фольклорний театр у Шевченківському гаю в м.Львові (Музей народної архітектури та побуту у Львові імені Климентія Шептицького, 2018). Створений ще в 1989 р. арх. П.Гавриловим та І.Щербаковим під керівництвом В.Проскурякова на території Національного музею народної архітектури та побуту ландшафтний театр яскраво демонструє, як українські традиції та культура Галичини гармонійно поєднуються з природним оточенням лісопарку Знесіння. Ландшафтний театр став невід'ємною складовою всього історико-краєзнавчого комплексу, де демонструються пам'ятки архітектури із всіх районів Західної України (табл.1.2.2, д) (Проскуряков та Гуменник, 2013а). Кінець ХХ та поч. ХХІ ст. в світі був ознаменований значним ростом створення ландшафтних театрів, що було викликано поверненням суспільства до розуміння, що людина і природа - це єдине ціле та існувати вони повинні в гармонійному взаємозв'язку. Сучасні архітектори та художники-сценографи знову почали запозичати з античної театральної культури всі характерні архітектурні прийоми, які дають можливість максимально використати ландшафт у відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладах в процесі театралізованого дійства.

Іншим чинником, що суттєво вплинув на підвищену увагу до відкритих театрів в природному ландшафті, слід вважати потребу у необхідності одночасно приймати на виставі або концертному заході значної кількості глядачів. Поява сучасної рокової та популярної естрадної музики, організація дозвілля велелюдного натовпу відвідувачів на фольклорних фестивалях, естрадних галаконцертах, мегавиставах із залученням оперних співаків та використання новітніх мультимедійних засобів на масових заходах спонукали до створення потужних ландшафтних театральних майданчиків, в яких використовуються одночасно

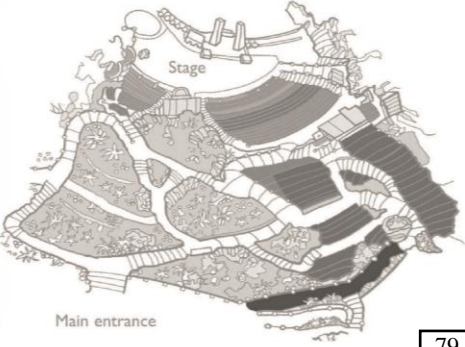

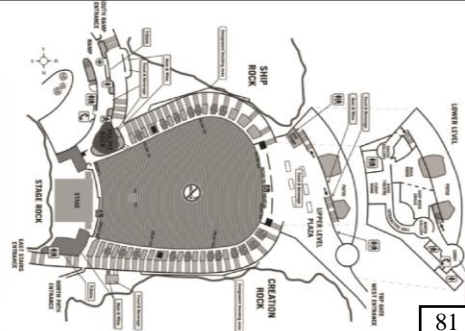
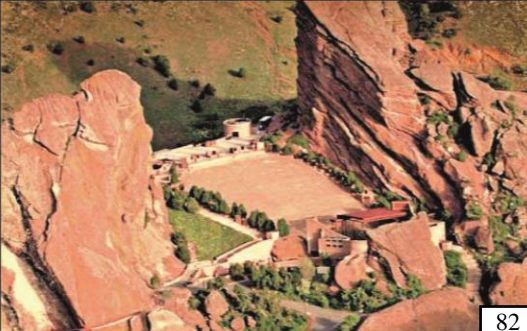

декілька сценічних подіумів і коли мистецьку подію одночасно споглядає більш, ніж 100-тисячна аудиторія.

Наступним фактором, що спонукає до відродження цікавості до створення сучасних ландшафтних театрів в цілому світі, можна вважати значні зміни в кліматі землі. В результаті глобального потепління на планеті Земля теплий період пори року збільшився на два, а в деяких країнах (Україна може бути віднесена до їхнього числа) на три місяці в кожному поточному році. Сезонний характер відкритих театрів відійшов в минуле і, в більшості країн світу, ландшафтні театри перейшли на цілорічний режим функціонування (Cottrell, 2012).

Наведені вище фактори викликали до появи, як в Європі – колиці світової театральної культури, так і Північній та Південній Америці та Азії цілої низки великих проєктів створення багатомістних ландшафтних театрів, до числа яких можна віднести амфітеатр Мінак на мисі Лендс-Енд в графстві Корнуолл у Великобританії. Архітектором Р.Кадом, ще в 1929 р. безпосередньо на кам'яній скелі був створений з виглядом на відкрите море театр просто неба, що вміщує до 750 глядачів. Популярність театру даної категорії у Великобританії з фантастичним краєвидом на море величезна, так тільки за 2012 р. театральні вистави просто неба там відвідало більше ніж 80000 осіб. Характерною архітектурною особливістю амфітеатру Мінак в Західному Корнуоллі є наявність оригінального автентичного орнаменту, яким оздоблені глядацькі місця, що виготовлялись з спеціально оброблених гранітних плит та спеціальними захистними заходами від впливу вітру, що дає можливість використовувати театральну споруду і в зимовий період, тобто чим забезпечується перехід роботи театру просто неба з сезонного на цілорічний режим роботи (табл.1.2.3, а) Лондон Рашн Гідс (London Russian Guides, 2017).

Ще одним яскравим відкритим об'єктом театральної архітектури, слід вважати, природний амфітеатр Ред Рокс в штаті Колорадо (США, м.Моррісон, 1936 р. будівництва, 9450 глядацьких місць, арх. Б.Гоут). Переважна кількість театральних критиків США вважають природний амфітеатр Ред Рокс в Колорадо найкращим відкритим сценічним майданчиком світу для значної кількості відвідувачів, що обмежена 10000 осіб. Особливу архітектурну виразність амфітеатру

Сучасні ландшафтні театри в світовій архітектурі

Назва та період заснування пратеатру	Генплан	Загальний вигляд
<p>Амфітеатр Мінак на місі Лендс-Енд в Англії</p> <p>Місцезнаходження: графство Корнуолл, Великобританія</p> <p>Архітектор: Р.Кад</p> <p>К-ть глядацьких місць: 750</p> <p>1929 р. (п. XX ст.)</p>	 <p>79</p>	 <p>80</p>
<p>Природний амфітеатр Ред Рок в Моррісоні</p> <p>Місцезнаходження: штат Колорадо, США</p> <p>Архітектор: Б.Гоут</p> <p>К-ть глядацьких місць: 9450</p> <p>1936 р.(XX ст.)</p>	 <p>81</p>	 <p>82</p>
<p>Відкритий театр Шекспірівського фестивалю Айдахо</p> <p>Місцезнаходження: штат Айдахо, США</p> <p>Архітектори: Б.Робінсон, Е.Енджел, Дж.Лемош</p> <p>К-ть глядацьких місць: 700</p> <p>1976 р. (XX ст.)</p>	 <p>83</p>	 <p>84</p>
<p>Камерний амфітеатр на туристичному маршруті Еггум</p> <p>Місцезнаходження: Еггум, Норвегія</p> <p>Архітектурне бюро: Shonetta</p> <p>К-ть глядацьких місць: 100</p> <p>2007 р. (п. XXI ст.)</p>	 <p>85</p>	 <p>86</p>
<p>Концертна відкрита сцена «Хмарна вежа» біля замку Графенег</p> <p>Місцезнаходження: Відень, Австрія</p> <p>Архітектурне бюро: Müller-BVM</p> <p>К-ть глядацьких місць: 1750</p> <p>2009 р. (п. XXI ст.)</p>	 <p>87</p>	 <p>88</p>

серед гірського масиву надає гранітна сцена червоного кольору та скелясті стіни навколо, що заввишки 150 м. Сидячих місць в амфітеатрі до 10000, але прилегла територія до відкритого сценічно-глядацького майданчика під час вистави в стані вмістити до 40000 глядачів (табл.1.2.3, б) (Jewell and Cancian, 2002, pp.21-32).

Епохальне ім'я англійського драматурга В.Шекспіра дало назву міжнародному фестивалю театрального мистецтва, що відбувається щорічно з 1977 р. в районі м.Бойсе, штат Айдахо, США. Арх. Б.Робінсоном, Е.Енджелом та Дж.Лемошем був створений дуже затишний відкритий амфітеатр на 770 осіб, який за сезон встигає відвідати до 105000 глядачів, що присутні на всіх заходах Шекспірівського фестивалю, які відбуваються на живописних берегах річки Бойсе та за затишними столиками кафе в парку. Програма Шекспірівського фестивалю в штаті Айдахо складається з 5-6 мегавистав, кожна з яких містить по декілька творів знаного англійського драматурга. Шекспірівський театральний фестиваль в Айдахо проводиться кожного року з червня по вересень та на його сценічних майданчиках за один театральний сезон відбувається до 20 прем'єрних показів класичних та модерністичних п'єс від професійних акторських труп і аматорських колективів. При цьому зелені насадження Шекспірівського парку в м.Бойсе відіграють в даному процесі не останню роль, створюючи неповторну та невимушену атмосферу театального дійства (табл.1.2.3, в) (Idaho Shakespeare Festival, 2018).

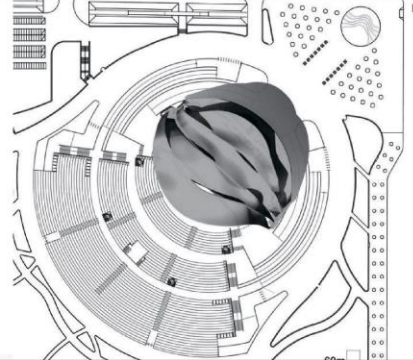

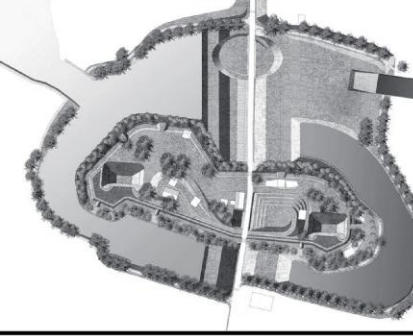

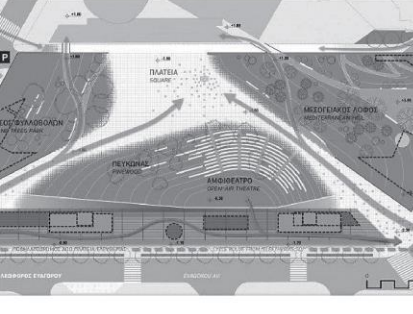

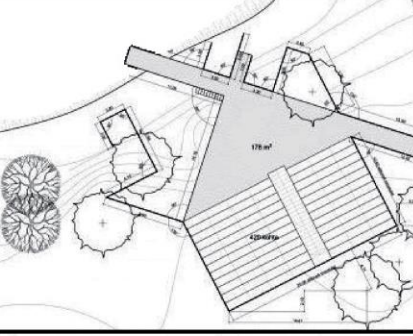

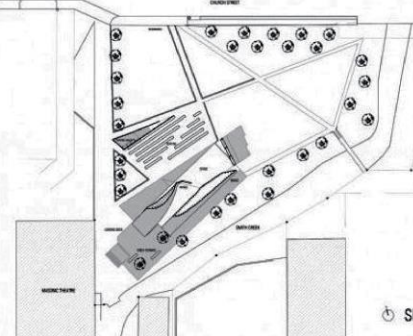

Цікавим варіантом вирішення ландшафтного театру в живописному природному оточенні, вважається, камерний культурно-видовищний об'єкт, що розташований на оглядовому майданчику туристичного маршруту Еггум (Норвегія, архітектурне бюро «Snøhetta», глядацьких місць – 100, 2007 р. будівництва). Камерний ландшафтний театр гармонійно вмонтований в складний гірський рельєф та має чудові перспективи для огляду навколишніх краєвидів, що підкреслює емоційне відчуття від театального дійства, яке відбувається на сценічному майданчику. В амфітеатрі в якості сидінь для глядачів застосовані суцільні гранітні брили, які разом з кам'яною стіною задника, розташованого за бетонною коробкою сцени складають цілісний архітектурний ансамбль (табл.1.2.3, г) (Snøhetta, 2018).

В 2007 р. в м.Відні (Австрія) архітектурним бюро «Muller-BBM» була створена концертна відкрита сцена «Хмарна вежа», що розташована на території прилеглий до замку Графанегг. Слід відзначити, що замок Графанегг давно дістав статус міжнародного культурного центру, в якому за короткий період з 2007 по 2008 рр. були збудовано два потужних сценічних майданчика, а саме: відкрита сцена «Хмарна вежа» (1750 місць) та закритий концертний зал «Аудиторіум» (1300 місць). В замку Графанегг щоденно протягом всього літа на відкритій естраді «Хмарної вежі» звучать класичні музичні твори, симфонічні концерти під орудою провідних диригентів світу, проходять виступи танцювальних та балетних колективів, які вони входять до програми австрійського музичного літа (табл.1.2.3, д) (Ann.az, 2018).

Східноазійські країни, що динамічно розвиваються в період з ХХ ст. по ХХІ ст. у всіх аспектах культурного життя, теж не стоять осторонь створення відкритих театрів, свідченням чого є поява ландшафтного театру в тематичному парку м.Тайчжун (о.Тайвань, Китай). В цьому місті, за проектом японського арх. М.Ватанабе у 2008 р. був зведений грандіозний ландшафтний театр на 4000 глядацьких місць. Особливістю даного ландшафтного театру є той факт, що крім 4000 глядацьких місць та 200 місць для інвалідів в театрі на прилеглий до амфітеатру території можливо було розташувати ще до 15000 осіб. Інфраструктура ландшафтного парку разом з театром просто неба, зоною відпочинку та розваг займає площу близько 8,9 га і перетворює м.Тайджун в справжній центр театрального мистецтва та музики Південно-Східної Азії (табл.1.2.4, а) (Fulfillment Amphitheatre, 2017).

Сучасні архітектори в процесі розвитку сучасної театральної архітектури йдуть не тільки шляхом створення нових об'єктів, а використовують процес реконструкції старовинних споруд з метою отримання нових функціональних можливостей при їх використанні. Характерним прикладом такого підходу до створення нових реконструйованих відкритих театрів є ландшафтна реновація історичного комплексу фортифікаційних споруд здійснена в 2011 р. Werk aan't Spoeel в м.Кулемборг (Нідерланди, архітектурне бюро RAAAF Atelier de Lyon).

Сучасні ландшафтні театри в світовій архітектурі

Назва та період заснування пратеатру	Генплан	Загальний вигляд
<p>Ландшафтний театр в парку Тайваня</p> <p>Місцезнаходження: Тайчжун, Тайвань, Китай</p> <p>Архітектор: Макото Сей Ватанабе</p> <p>К-ть глядацьких місць: 4000</p>		
2009 р.(п. XXI ст.)	89	90
<p>Ландшафтна реконструкція історичної фортеці Werk aan't Spoei</p> <p>Місцезнаходження: Кулемборг, Голандія</p> <p>Архітектурне бюро: RAAAF, Atelier de Lyon</p> <p>К-ть глядацьких місць: 120</p>		
2011 р.(п. XXI ст.)	91	92
<p>Театр на відкритому просторі площі GSP в Нікосії</p> <p>Місцезнаходження: Нікосія, Кіпр</p> <p>Архітектурні: Я.Кізіс, К.Кізіс, Т.Дюгас, Г.Патсалосаввіс</p> <p>К-ть глядацьких місць: 150</p>		
2011 р.(п. XXI ст.)	93	94
<p>Літній театр біля замку Раквере в Талліні</p> <p>Місцезнаходження: Таллін, Естонія</p> <p>Архітектурне бюро: Kadarik Tüür Arhitektid</p> <p>К-ть глядацьких місць: 420</p>		
2011 р.(п. XXI ст.)	95	96
<p>Масонський театр просто неба в Кліфтон Фордж</p> <p>Місцезнаходження: штат Вірджинія, США</p> <p>Архітектурне бюро: Design/buildLAB</p> <p>К-ть глядацьких місць: 200</p>		
2012 р. (п. XXI ст.)	97	98

В результаті реконструкції фортеці, що є пам'яткою архітектури XVIII ст., вдалось колишній оборонний комплекс перетворити на чудовий громадський ландшафтний парк з зеленими галявинами та затишними алеями серед яких гармонійно заховано камерний сценічний майданчик з амфітеатром на 120 сидячих глядацьких місць. Навколишня прилегла до фортеці територія може вмістити ще до 1500 глядачів, які в історичному ландшафті можуть спостерігати за театральними подіями на відкритому сценічному майданчику. Так, історична фортеця з пам'ятки архітектури оборонного значення XVIII ст. перетворилась у відкритий театр в рекреаційній зеленій зоні старовинного міста на березі Північного моря (табл.1.2.4,б) (Средневековые замки и крепости мира, 2012).

Другим шляхом в питаннях взаємозв'язку історичного середовища з мистецькими задумами пішли грецькі архітектори Я.Кізіс, К.Кізіс, Т.Доугкас та Г.Патсалосаввіс, які в м.Нікосії на острові Кіпр (республіка Кіпр) в 2011 р. створили відкритий театр на міській площі GSP. Це яскравий приклад, як в урбанізованому місті на обмеженій площі історичного середмістя створений проект розташування ландшафтного театру місткістю 150 глядацьких місць. В проектному рішенні реновації старої площі GSP були вдало вирішений наступний типологічний аспект: створено всередині комплексу реконструйованих споруд зеленої зони, ізольованої від міста з організацією простору для ландшафтного театру в старовинній історичній забудові (табл.1.2.4,в) (ArchDaily, 2011).

Архітектори з бюро Kadarik Tuur Arhitektid з м.Таллін (Естонія) в 2011 р. здійснили проект створення амфітеатру на 420 осіб біля замку Раквере. Театр був спеціально збудований для проведення 12 вистав протягом всього літа. Його архітектурна концепція полягала в тому, щоби створити замкнутий камерний простір, який руйнує бар'єр між глядачами та акторами в процесі театральної вистави. Архітектура таллінського ландшафтного театру з'єднала парк, зелені насадження та невеликий ставок у єдиний ансамбль, в якому кожний елемент є невід'ємною частиною загального комплексу відкритої театральної споруди (табл.1.2.4, г) (AECCafe, 2011).

Одним з останніх реалізованих проектів сучасного ландшафтного театру являється будівництво в 2012 р. Масонського театру просто неба в м.Кліфтон Фордж (штат Вірджинія, США, бюро Design / buildLAB, глядацьких місць – 200). Даний об'єкт було вирішено шляхом повної реконструкції закинутих постіндустріальних будівельних споруд у громадському парку George Washington National Forest. В результаті паркова зона і амфітеатр були об'єднані для вирішення задач сучасного театральньо-видовищного мистецтва та ландшафтного дизайну. Масонський театр Кліфтон Фордж, був збудований з використанням зелених куліс, де є струмок, що витікає з верхнього рівня тераси та поступово потрапляє на грубо оброблену палубу сцени з білого дуба, чим зменшує рівень шуму, який час від часу резонує з прилеглими деревами і кущами зеленої зони парку. За рахунок обраних об'ємно-просторових рішень вся прилегла до Масонського амфітеатру територія дозволяє вмістити ще 800 додаткових місць для глядачів. Звуком та світлом в ландшафтному театрі в природному середовищі керують із спеціальної створеної кабіни, яка розташована навпроти акустичної оболонки задника сцени, що була облаштована безпосередньо за сценічним майданчиком (табл.1.2.4, д) (ArchDaily, 2012).

1.3. Класифікація існуючих типів ландшафтних театрів

Теоретичні положення дисертаційної роботи спираються на наукові праці провідних закордонних вчених та дослідження вітчизняних архітекторів-вчених і представників Львівської архітектурної школи за наступним переліком: Г.Бархіна (Бархин, 1947, с.64), М.Бевза (Бевз, 2001), Ю.Богданової (Богданова, 2009), М.Габреля (Габрель, 2010), Б.Гоя (Гой, 2006), Ю.Диби (Диба, 1995), О.Кордуняна, (Кордунян, 2014), С.Лінди (Лінда, 2009), Г.Петришин (Петришин, 2010), Т.Портнової (Портнова, 2012), В.Проскурякова (Проскуряков, 2002), О.Проскурякова (Проскуряков, 2009), О.Слепцова (Слепцов, 1999), Б.Черкеса (Черкес, 2003) та інших дослідників.

Розвиток архітектурної типології відкритих театрів в світі та в Україні проаналізовано на основі наукових праць таких закордонних та українських дослідників, як: В.Биков (Быков, 1954, с.12-56), Ф.Ваух (Waugh, 2008, pp.15-28), М.Гарді (Hardy and etc., 2014, pp.7-14), Ю.Гнедовський (Гнедовский, 1973, с.9-14), А.Гриманов (Гриманов, 2006b), В.Денігер (Deniger, 1997, pp.119-132), Л.Джевел (Jewell and Cancian, 2002, pp.21-32), В.Дударець (Дударець, 2011), О.Дудка (Дудка, 2011), О.Клековкін (Клековкін, 2012), О.Кужельний (Кужельний, 2011), В.Куцевич (Куцевич, 2014), Д.Менденхолл (Mendenhall, 2012, pp.17-35), М.Мосіна (Мосина, 1981), Є.Окунева (Окунева та Мосина, 1981), В.Проскуряков (Проскуряков, 2004, с.25-114), А.Сафонов (Сафонов та Сафонова, 2009), Е.Смільгіс (Смільгис, 1961), Н.Хаддад (Haddad and Akasheh, 2004), Ш.Чейні (Cheneu, 2012, pp.1-12).

Спеціальні питання, що присвячені проблемам сценографії та процесу організації глядацько-сценічного середовища ландшафтних театрів детально розглядались в працях наступних вчених: В.Берьозкіна (Березкин, 2009, с.21-42), П.Босого (Босий, 2014), Б.Гоя (Проскуряков та Гой, 2007, с.42-80), А.Єфіменко (Єфіменко, 2013), З.Климко (Проскуряков, Климко та Зінченко, 2016, с.75-86), О.Ковальчук (Ковальчук, 2014), О.Островерх (Островерх, 2011), В.Фіалка (Фіалко, 2016, с.91-113), Е.Холдінга (Holding, 2000, pp.10-15), Ю.Хрипунова (Хрипунов и др., 1986, с.42-77), К.Янчук (Ianchuk and Gumennyuk, 2017), Д.Яреми (Проскуряков та Ярема, 2009).

Окрему проблематику, пов'язану з особливостями забезпечення ландшафтних театрів сучасними технічними засобами та інноваційними електронними технологіями, що докладно досліджувались провідними архітекторами-науковцями, а саме: Т.Астаф'євою (Астафьева, 2011), В.Берліним (Берлин, 1983), С.Беловим (Белов, 1983), Г.Боксом (Вох, 2003, р.120), А.Веллінгтон (Веллингтон, 2015), Д.Гілеттом (Gillette, 2003, р.7-10), С.Діксоном (Dixon, 2007, pp.39-51), Р.Каденою (Cadena, 2010, pp.207-232), О.Камишниковою (Камишникова, 2013), Р.Коглер-Карвер (Kogler-Carver, 2009, pp.151-220), Д.Максимовим (Максимов, 2016), Є.Ростовським (Ростовский, 2014), Е.Тозером (Tozer, 2004, р.516), А.Швецовим (Швецов, 1981) та іншими, які опубліковані в основних літературних джерелах, які наведені в табл.1.3.1.

За табл.1.3.1 автором було систематизовано в хронологічному порядку наукові праці дослідників архітектури театрів даного типу появи основних їхніх публікацій. Такий комплексний підхід значно розширив архітектурну типологію сучасних ландшафтних театрів та створив умови для об'єктивної оцінки перспектив розвитку архітектурної типології відкритих театрів в ХХІ ст., що знайшло своє відображення у вдосконаленій автором архітектурній типології для культурно-видовищних та дозвіллевих заходів просто неба. В результаті аналізу наведених вище літературних джерел, що присвячені вивченню проблем архітектурної типології ландшафтних театрів можна сформулювати базову термінологію спеціалізованих та архітектурних понять, які мають використовувались в даній конкретній галузі театральної архітектури. В дисертаційних дослідженнях автором була використана спеціальна термінологія та крім того, застосовувались визначення, щодо об'єктів архітектури для відкритих театрів, які представлені в табл.1.3.2, на основі публічної інформації наданої в працях О.Клековкіна (Клековкін, 2008), В.Дударця (Дударець, 2010), В.Дятчука (Дятчук та Барабан, 2002, с.127-130) та Л.Ліхновської (Ліхновська, 2003). За даними з табл.1.3.3 в архітектурній типології відкритих театрів В.Биковим було запропоновано виділити основні різновиди відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів, що можна поділити на три категорії за функціональним призначенням, а саме на:

Таблиця 1.3.1

Перелік дослідників театральної архітектури та сценографії в світі та в Україні

№	Прізвище, ім'я, по-батькові	Країна, місто	Рік видання	Монографії та публікації авторів
1	Г. Бархін	РФ, Москва	1947 р.	Монографія: «Архитектура театра»
2	В. Биков	РФ, Москва	1954 р.	Монографія: «Архитектура открытых театров»
3	Е. Смільгіс	РФ, Москва	1961 р.	Публікація: «Массовые театральные постановки под открытым небом»
4	Ю. Гнедовський	РФ, Москва	1973 р.	Публікація: «Театр нового типа»
5	Є. Окунєва	РФ, Москва	1981 р.	Публікація: «О типологии летних зрелищных сооружений в парках», у співавторстві
6	М. Мосіна	РФ, Москва	1982 р.	Публікація: «Функциональные и сценографические требования к сооружениям для массовых зрелищ»
7	Ю. Хрипунов	РФ, Москва	1986 р.	Монографія: «Архитектура советского театра», у співавторстві
8	В. Денігер	Канада, Кінгстон	1997 р.	Монографія: «Amphitheatres of Roman Britain: A Study of their Classes, Architecture and Uses»
9	Е. Холдінг	США, Нью Йорк	2000 р.	Монографія: «Mark Fisher: Staged Architecture»
10	Л. Джевел	США, Натчіточес	2002 р.	Монографія: «Keeping the Boys Busy: The Revival of Incremental, On-Site Design by National Parks», у співавторстві
11	В. Проскураков	Україна, Львів	2004 р.	Монографія: «Архітектура українського театру. Простір і дія»
12	А. Гриманов	Україна, Харків	2006 р.	Публікація: «О взаимодействии пространственной структуры открытых театров с ландшафтной средой»
13	Б. Гой	Україна, Львів	2007 р.	Монографія: «Культурологія єврейського театру України в контексті часу, дії і архітектури», у співавторстві
14	В. Куцевич	Україна, Київ	2007 р.	Публікація: «Еволюція формування об'єктів культури та дозвілля»
15	Ф. Ваух	Канада, Ванкувер	2008 р.	Монографія: «Outdoor Theatres»
16	Р. Коглер-Карвер	США, Грінвілл	2009 р.	Монографія: «Stagecraft Fundamentals: A Guide and Reference for Theatrical Production»
17	А. Сафонов	Україна, АР Крим, Сімферополь	2009 р.	Публікація: «Открытые театры, их типология и возможности использования в условиях Крыма», у співавторстві
18	Р. Кадена	США, Грінвілл	2010 р.	Монографія: «Automated Lighting: The Art and Science of Moving Light in Theatre, Live Performance, and Entertainment»
19	В.Дударець	Україна, Рівне	2011 р.	Публікація: «Культурно-видовищні установи та принципи їх організації і формування в дизайні»
20	Д. Менденхолл	США, Атєнс	2012 р.	Монографія: «The dramatic landscape: articulating design criteria for outdoor theatre spaces»
21	Т. Портнова	РФ, Москва	2012 р.	Публікація: «Архитектура театров мира: становление и эволюция развития (Западная Европа XVII-XX в.в.)»
22	Ш. Чейні	США, Ленокс	2012 р.	Монографія: «The Open-Air Theatre»
23	П. Босий	Україна, Львів	2014 р.	Публікація: «Формування сценічного простору засобами постановочного освітлення»
24	М. Гарді	США, Грінвілл	2014 р.	Монографія: «Outdoor Theatre Facilities: A Guide to Planning and Building Outdoor Theatres», у співавторстві
25	З. Климко	Україна, Київ	2016 р.	Монографія: «Творчість Є.М.Лисика в часі, просторі, сценографії та архітектурі», у співавторстві

Таблиця 1.3.2

Основна архітектурна термінологія і визначення, які використані автором в дисертаційній роботі

Визначення:		Термінологія:	
Театр	місце для видовищ», зазвичай: узагальнена назва театральних будинків, залів просторів, споруд, об'єктів, закладів та підприємств	Ландшафт	складний природно-географічний комплекс, в якому всі основні компоненти, а саме рельєф, клімат, вода, ґрунти, рослинний і тваринний світ, тощо знаходяться в складній взаємодії, що утворює однорідну за умовами розвитку цілісну систему.
Відкритий театр (театр відкритого типу)	комплекс культурно-видовищних об'єктів: сценічного майданчику, глядацького амфітеатру та допоміжних приміщень, що розташовані на відкритому просторі без або з частковим накриттям глядацького залу	Амфітеатр	місця в глядацькому залі, що піднімаються уступами або по пандусу в міру віддалення від сцени або відкрита театральна споруда із сценою в центрі
Зелений (парковий) театр	комплекс театральних споруд та будівель, де зелені насадження або декоративна рослинність, використовується в якості архітектурно-конструктивних та об'ємно-планувальних складових всього культурно-видовищного комплексу	Сцена	частина простору споруди театру або місце, на якому відбуваються вистави; в деяких випадках – спеціально обладнаний майданчик або місце перед місцями для глядачів, на якому виступають професійні та самодіяльні актори
Літній (сезонний) театр	амфітеатр сезонного типу, що функціонує лише в теплий період року (переважно літку)	Естрада	тимчасовий або стаціонарний майданчик на підвищенні (подіумі), який призначений для концертів чи інших видовищних заходів
Мобільний (збірно-розбірний) театр	пересувна та переважно збірно-розбірна конструкція, що у розгорнутому вигляді в комплексі являє собою культурно-видовищний об'єкт, який розміщено на відкритому просторі	Планшет Сцени	підлога сцени, рівень якої прийнято за нуль відносно усіх інших складових у висотах споруди театру
Природний (еко-театр) театр	театральна споруда на відкритому просторі, яка розташована в реальних природних умовах (гірській місцевості, біля водойми, на рекультивованій земельній ділянці)	Портал Сцени	архітектурно оформлений проріз у стіні, яка відокремлює сцену від амфітеатру глядацького залу
Фольклорний (народний) театр	це складний комплекс споруд, де синтезовані ділянки для прототеатральних ігрових форм та зони проведення обрядових дійств, що формують театральний простір з ознаками притаманними фольклору	Живопліт	щільне та непроникне рядове розташування дерев або чагарників, яке виконує функції огороження, візуального захисту або щільного тла
Ландшафтний театр (театр просто неба)	театральна споруда на відкритому просторі, яка в своїй архітектурі гармонійно використовує існуючий рельєф та ландшафтні особливості оточуючої будівлю прилеглої території	Природне середовище	територіальні системи, що складаються з комплексу об'єктивних природних компонентів, які формуються тільки під впливом природних процесів
Культурно-видовищний та дозвілєвий заклад	об'єкт архітектури в якому здійснюється театральна-концертна діяльність із залученням акторських колективів, де відбуваються заходи з метою проведення культурного дозвілля в спеціально організованих зонах або облаштованих територіях	Історичне середовище	міський ландшафт, властивості якого обумовлені діяльністю людини та складаються з взаємодіючих історичних об'єктів та пам'яток архітектури
		Урбанізоване середовище	житлові та індустріальні міські території, де характерною рисою є стан забрудненого природного середовища
		Театральний простір	простір, в якому можна забезпечити проведення деяких театральних вистав, але яке не має спеціально обладнаної сцени

а) відкриті театри для оперно-балетних, драматичних, естрадних та музичних виступів;

б) відкриті театри для оркестрових концертів та масових хорових виступів;

в) відкриті театри для демонстрації кінофільмів.

Другою базовою ознакою, за типологією В.Бикова відзначалась місткість театру, що впливає на вибір архітектурно-планувальних рішень відкритого театру.

Третім фактором формування класифікації відкритих театрів за В.Биковим був вибір форми амфітеатру, що являється для більшості театрів просто неба основною об'ємно-композиційною характеристикою. При цьому, В.Биков виділив три основних категорії в організації форми глядацького залу відкритих театрів:

а) театральні споруди з криволінійною конфігурацією амфітеатру;

б) театральні споруди з полігональною конфігурацією амфітеатру;

в) театральні споруди з прямолінійною конфігурацією амфітеатру.

Четвертою головною, з точки зору архітектора В.Бикова, характерною ознакою для поділу відкритих театрів, слід вважати архітектурно-конструктивну схему організації театру, що має бути поділена на:

а) відкриті театри на природній основі, тобто, амфітеатр знаходиться безпосередньо на основі з ґрунту та аналогічна конструктивна схема, що не передбачає влаштування спеціальних обслуговуючих приміщень та глядацьких залів в підземній частині амфітеатру;

б) відкриті театри на штучній основі, де амфітеатр влаштовано суттєво вище існуючого рівня землі та його влаштовано на спеціальних колонах або несучих стінах з використанням утвореного внутрішнього простору під глядацьким залом для розташування допоміжних та обслуговуючих приміщень;

в) відкриті театри на змішаній основі, тобто одночасно, як на природній, так і на штучній (антропогенній) основі. Театри просто неба збудовані на штучній основі досить поширені в сучасній проектувальній практиці. При цьому амфітеатр влаштовується з відповідним ухилом поблизу сцени, яка організовується безпосередньо на ґрунтовій основі. Проектом театру передбачається, що в задній частині на плані залу на вищому рівні від планшету сцени облаштовується

Таблиця 1.3.3

Традиційна архітектурна типологія культурно-видовищних та дозвіллєвих закладів на відкритому просторі

№	Тип споруд	Театральні споруди на відкритому просторі							
		1) Відкритий багатожанровий концертний зал (розширений для масових театралізованих вистав)			2) Ландшафтний театр («на суші» або «на воді» розширений для масових театралізованих вистав)			3) Театр відкритого типу (розташований в історико-архітектурному середовищі)	
1.	Величина міста (тис. мешканців)	250-500 великі	500-1000 значні	більше 1000 мегаполіси	250-500 великі	500-1000 значні	більше 1000 мегаполіси	великі та багаті пам'ятниками архітектури туристичні центри міст різної величини	
2.	Місткість (к-ть місць, тис.)	3-5	3-6	3-7	2,5-3	2,5-4	2,5-5	в залежності від рекреаційних можливостей пам'тки архітектури	
3.	Місце-знаходження	парк, зелена приміська зона			парк, зелена зона, рекреаційний центр			центр міста, історичне ядро	
4.	Сезонність	сезонний		цілорічний	сезонний		цілорічний	цілорічний	
5.	Мобільність	стаціонарний			збірно-розбірний		стаціонарний	збірно-розбірний	стаціонарний або збірно-розбірний
6.	Основа конструкції	штучна			природна		природна або штучна		штучна або штучна
7.	Тип сценічного майданчика	комбінований трибічний	панорамний	комбінований з трансформованими трибунами	фронтальний	кільцевий	комбінований або трибічний	фронтальний або панорамний	кільцевий
8.	Форма та нахил театру	глибинна, рельєф рівний або з нахилом до 30°	глибинна ізольована, рельєф рівний або з нахилом до 30°	глибинна трибічна або кільцева, рельєф з нахилом до 30°	глибинна з нахилом більше 30° або типу «впадина»	глибинна або панорамна трибічна з нахилом не більше 30° або типу «впадина»	панорамна трибічна з нахилом не більше 30° або типу «впадина»	трибічна або кільцева з нахилом до 30° та більше 30°	трибічна або панорамна з нахилом більше 30° або типу «впадина»
9.	Конструктивне вирішення сцени	I відкрита	•	•	•	•	•	•	•
		II частково закрита	•	•	•	•	—	—	—

№	Тип споруд	Спортивно видовищні споруди			Урбанізоване середовище			Пам'ятка архітектури		
		4) Відкритий стадіон, спортивна арена			5) Майдан, вулиця, міська територія			6) Інтер'єр подвір'я архітектурного ансамблю або фасаду будівлі		
1.	Величина міста (тис. мешканців)	250-500 великі	500-1000 значні	більше 1000 мегаполіси	250-500 великі	500-1000 значні	більше 1000 мегаполіси	в конкретних умовах історичної пам'ятки		
2.	Місткість (к-ть місць, тис.)	5-10	15-20	50-100	3-50			до 20		
3.	Місце-знаходження	спортивні центри планувальних житлових районів			оптично закриті головні міські площі, площі театральних центрів, майдани, вулиці			істоичне ядро міста, природні зони туристичних центрів		
4.	Сезонність	сезонний		цілорічний	сезонний			сезонний		
5.	Мобільність	збірно-розбірний		стаціонарний	збірно-розбірний			збірно-розбірний		
6.	Основа конструкції	штучна			штучна			штучна		
7.	Тип сценічного майданчика	комбінований або трибічний		фронтальний	центральний	комбінований або дисперсний	трибічний	панорамний	комбінований	фронтальний
8.	Форма та нахил театру	трибічна або з ухилом до 30° та більше 30°		глибинна з нахилом більше 30° або типу «впадина»	глибинна, рельєф рівний або з нахилом до 30°	глибинна ізольована, рельєф рівний або з нахилом до 30°	глибинна трибічна або кільцева, рельєф з нахилом до 30°	глибинна ізольована, рельєф рівний або з нахилом до 30°	глибинна трибічна або кільцева, рельєф з нахилом до 30°	глибина з нахилом більше 30° або типу «впадина»
9.	Конструктивне вирішення сцени	I відкрита	•	•	•	•	•	•	•	•
		II частково закрита	•	•	•	•	•	—	—	—

зовнішня стіна, яка, в свою чергу, спирається на елементи несучого каркасу або на стіни огороження амфітеатру (Быков, 1954, с.18-22).

Монографію В.Бикова «Архитектура открытых театров», видану в СРСР в 1954 р., слід вважати, фундаментальною спеціалізованою науковою працею в галузі вивчення особливостей будівництва відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів, яка фактично заклала підвалини для подальшого наукового підходу до формування архітектурної типології сучасних ландшафтних театрів.

В роботах московських архітекторів М.Мосіної (Мосина, 1982) та Є.Окуневої (Окунева та Мосина, 1981) після аналізу та опрацювання досліджень В.Бикова було встановлено додаткові чинники, що розширили номенклатуру відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів ще на декілька додаткових типів:

- а) багатожанровий відкритий концертний зал в парку або приміській зоні;
- б) природний відкритий театр в парку, що розташований в зеленій зоні або рекреаційному центрі відпочинкової території;
- в) відкритий театр в історико-архітектурному або урбаністичному середовищі в центрі міста чи в ядрі міської туристичної зони.

Згідно з розширеною архітектурною типологією запропонованою за М.Мосіною та Є.Окуневою по місцезнаходженню відкриті театри слід поділяти на:

- а) окремостоячі споруди;
- б) комплекси, що знаходяться в урбанізованому середовищі;
- в) будівлі, що вмонтовані в реальне оточуюче середовище серед зелених насаджень рекреаційної або відпочинкової зони населеного пункту;
- г) споруди, що розташовані в природному ландшафтному середовищі з характерним пейзажним акцентом.

Серед провідних дослідників театрів просто неба, що вивчали специфіку ландшафтних театрів слід відзначити провідних українських архітекторів-дослідників В.Проскурякова (Проскуряков, 2002), В.Куцевича (Куцевич, 2007), А.Гриманова (Гриманов, 2004) та А.Сафонова (Сафонов та Сафонова, 2009), які в кінці ХХ ст. та на поч. ХХІ ст. досліджували архітектуру театральних споруд та встановили безперервний зв'язок театральної просторової структури з ландшафтним

середовищем. Запропоновані А.Гримановим (Гриманов, 2006а) та А.Сафоновим рекомендації щодо проектування театрів даного типу в сучасних умовах забудови створили основу для появи функціональної схеми взаємодії структур в рамках системи «відкритий театр – ландшафт», що лягла в основу новітніх підходів до архітектурної типології ландшафтних театрів особливо для регіонів центральної та південної України і АР Крим.

А.Гриманов у своїх дослідженнях здійснив спробу запропонувати елементи архітектурної типології основних типів відкритих театрів у взаємодії з ландшафтним середовищем. Дослідником було запропоновано п'ять основних структур відкритих театрів, що відрізняються за характером взаємодії просторової структури даного типу театру з ландшафтом та за ступенем візуальної розкритості театр, а саме: нео-грек; природний театр; парковий театр, аренна споруда та архітектурно-видовищний відкритий об'єкт. При цьому А.Гриманов розробив власну систему архітектурної типології театрів даної категорії за масштабним фактором в умовах існуючого ландшафту, де виокремив три основних ієрархічні рівні взаємодії архітектури відкритого театру та ландшафту, що його оточує (Гриманов, 2006б):

- а) крупні форми рельєфу та простору у вигляді панорами;
- б) конкретні архітектурно-середовищні компоненти;
- в) структурні «мікроелементи» ландшафтного середовища.

А.Гримановим було досліджено, що взаємодія структури театрального простору (амфітеатр, сцена, допоміжні приміщення) з ландшафтним простором (рельєф, рослинність, водойми, гірський пейзаж) може розглядатись в контексті використання порушених техногенних земельних ділянок з метою влаштування на них нових відкритих театрів. Зазначена вище проблематика, особливо актуальна для театральної архітектури на техногенних ділянках, розташованих у промислових районах Придніпров'я та Донбасу на сході України (Гриманов, 2005).

Закордонні дослідники архітектури відкритих театрів також внесли також вагомий вклад у архітектурну типологію в контексті створення взаємозв'язку між творчим потенціалом акторської трупи та специфікою організації сценічно-глядацького простору. Зазвичай, вони вивчали поєднання відкритого театру

з аспектами впливу ландшафтного середовища, що його оточує та впливу на перебіг конкретного театрального дійства (Hardy and etc, 2014, pp.27-46),

В результаті досліджень проведених закордонними і українськими науковцями в галузі класифікації відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів були визначені наступні їхні типи: збірно-розбірні (модульні та пересувні) театри; споруди-трансформери з повною та частковою формами відкритості сцени та залу; глядацькі зали зі значною місткістю, збудовані в складних за рельфом умовах (гірські ділянки, розташування театральних споруд на березі живописних водойм) (Проскураков та Кубай, 1999b).

1.4 Вплив українських традицій та внесок Львівської архітектурної школи в розвиток ландшафтних театрів

Самобутність народних традицій та культурна національна автентичність населення різних регіонів України суттєво впливають на архітектурні особливості створення відкритих театрів. Фактори, що формують архітектуру ландшафтного театру ХХІ ст. в Україні: перш за все, це: вплив народних танців та гулянь на відкритих просторах; фольклорного хорового співу; акцент на автентичну українську мову та традиційну колористику (орнамент, символіка). По-друге, це: врахування організації театральної дії в національних ландшафтних театрах, що вибудовується за давно сформованими схемами, а саме: за колом, в рядочок, за вісімкою або зіркою чи окремими символами та групами. Наведені вище форми об'ємно-просторової організації театрів просто неба беруть свій початок з українських народних традицій, що завжди проявлялись у ритуальних іграх та магічних обрядах прадавніх слов'ян та здійснювались під час проведення різноманітних дійств або свят, як на природі на відкритих просторах, так і в середині приміщень окремих культових споруд (Проскуряков, 2004, с.46-50; Юдова-Романова, 2012).

В процесі проведення народних свят, ритуальних обрядів та ігор в природному середовищі прадавні слов'яни, які проживали на території сучасної України застосовували практично всі наявні елементи оточуючого ландшафту: береги річок та водойм, узбіччя доріг, печери, зелені насадження, каміння, вогнища та використовували вплив від природних явищ (веселку, дощу, снігу і т.д.) (Чуйко, 2011) (рис.1.4.1). Під час здійснення магічних дійств та культових ритуалів в українських поселеннях використовувались, зазвичай, такі специфічні об'єкти, як вівтарі, ідоли, капища сакральних об'єктів, вхідні брами, колодязі, підлоги, декоративні рослини і свійська худоба, яка, зазвичай, знаходилась в приміщеннях осель прадавніх слов'ян (рис.1.4.2).

Саме дана особливість впливу менталітету прадавніх слов'ян, що проживали на території України, сформувала характерну відмінність, яка різнить національну архітектуру ландшафтних театрів від аналогічних відкритих культурно-видовищних

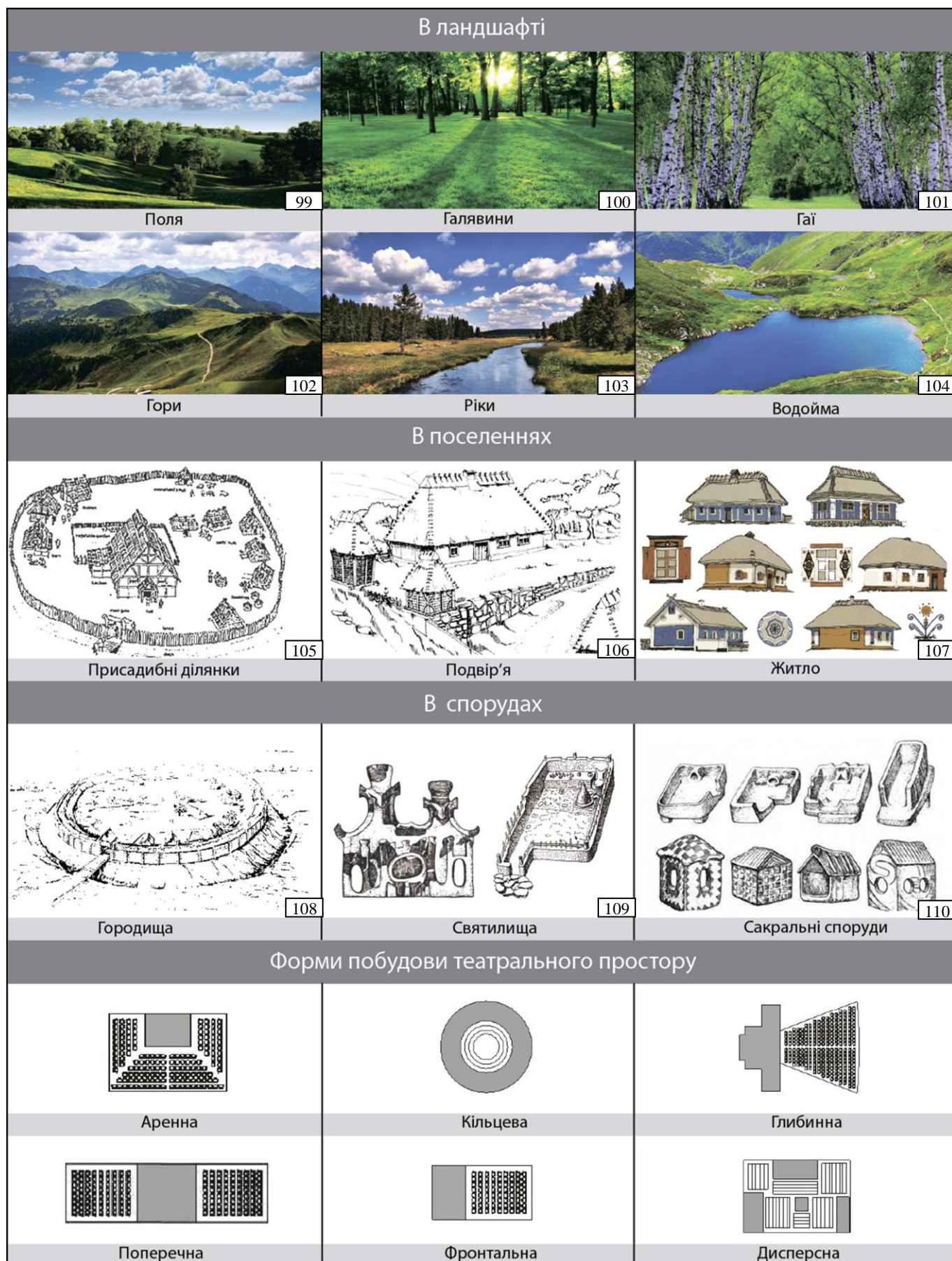

Рис.1.4.1. Вплив особливостей ландшафту на форми організації глядацько-сценічного простору в українському ландшафтному театрі

та дозвіллевих закладів в інших країнах світу. В.Проскуряковим спираючись на аналіз літературних джерел було ґрунтовно доведено, що в саме такий спосіб формувалась сучасна організація глядацько-сценічного простору українських ландшафтних театрів. Так, наприклад, якщо ритуальні обряди виконувались на березі великих річок (Дніпра, Бугу, Дністра або крупних озер), то купальські забави дівчат, плетіння квіткових вінків та запускання ляльок-мотанок на воду носили суто фронтальний характер, а у випадках, коли задіяні були обидва береги водойми, то створювалась традиція поперечної організації культового театралізованого дійства.

В процесі обрядових дійств прадавніх слов'ян у священних лісах, гаях та при вигоні худоби на випас у відкритих місцях для масових релігійних обрядів формувались традиції симультанної організації сценічного дійства. Тобто оточуюче природне середовище створювало певну атмосферу, в якій події відбувались по черзі в різних місцях або одночасно у всіх зонах проведення даного масового заходу. В разі, якщо у прадавніх слов'ян місцем для поклоніння своїм ідолам обирались печери, то в такому разі формувалась глибинна схема організації глядацько-сценічного простору культової споруди. Таким чином, для національного українського театру, сама природа ставала основним фундатором сценічно-глядацького середовища майбутніх відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів, що суттєво відрізнило автентичний ландшафтний театр в Україні від театрів даного типу в цілому світі.

Парадоксальність ситуації врахування даної характерної особливості в архітектурі українських ландшафтних театрів на відміну від загальносвітових тенденцій генези театрів даного типу полягає в тому, що споконвічні традиції прадавніх слов'ян виявилась фактором, що створив слушні умови для залучення природних елементів ландшафту в національну архітектуру та завдяки цьому посприяв процесу утвердження автентичності і самобутності української театральної архітектури при створенні сучасних відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих споруд.

Натомість причинами використання природних об'єктів оточуючого середовища в архітектурі ландшафтних театрів в інших країнах світу обирались,

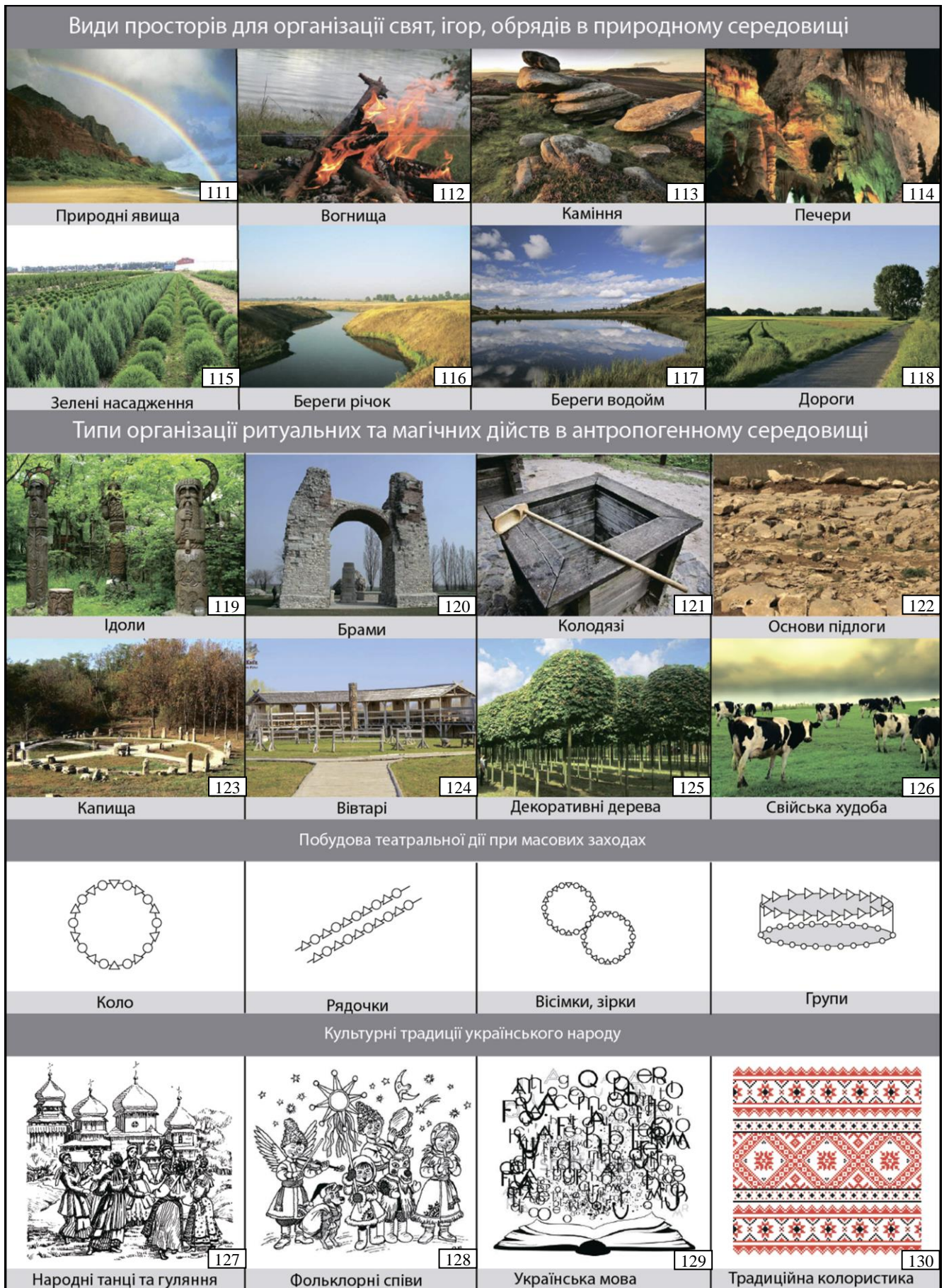

Рис.1.4.2. Національні традиції та чинники, що формують архітектурну типологію ландшафтного театру в Україні

зазвичай, інші фактори, а саме: естетична привабливість об'єкту; застосування унікального краєвиду; особливості рельєфу ділянки забудови. Природні та антропогенні об'єкти ландшафту України сформували підвалини архітектури майбутніх відкритих об'єктів культурно-видовищного спрямування, які з плином часу перетворились у ландшафтні театри в новітньому розумінні даного архітектурного терміну. Природа в ландшафтному театрі на теренах України виступає, як невід'ємний елемент сценічно-театрального простору і, в залежності, від місцевості, де розташовується відкритий культурно-видовищний та дозвіллевий заклад змінювався набір необхідних допоміжних та технологічних приміщень, конструктивні рішення несучого каркасу та схема дахової покрівлі споруди, застосувалась інша урбаністична стилістика розміщення та асортимент зелених насаджень з врахуванням певних особливостей при створенні відповідного театрального об'єкту (Гуменник, 2016).

В залежності від існуючих кліматичних умов та народних традицій місцевого населення відповідного регіону України доцільно виокремити чотири базових зони розташування ландшафтних театрів:

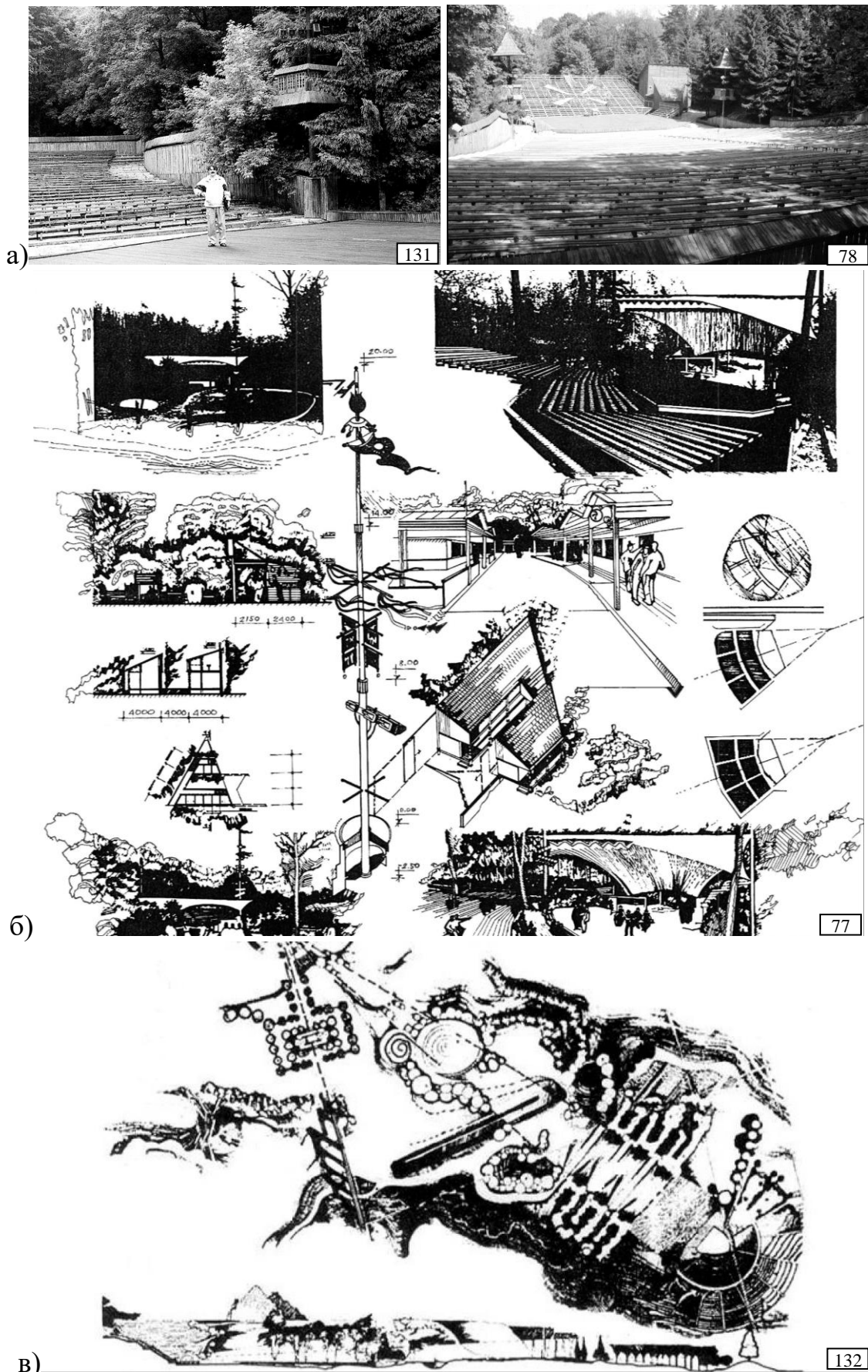
- 1) ландшафтний театр у лісовій смузі на рівнинній місцевості;
- 2) театр просто неба в гірському рельєфі характерному, відповідно, окремо для регіонів Карпат та АР Криму;
- 3) ландшафтний театр в лісостеповій зоні на відкритому просторі;
- 4) театр даного типу на березі водойми (моря, озера, ріки).

З давніх часів слов'янські племена, які проживали на території сучасної України ретельно плекали свої національні традиції, оберігали і захищати рідну мову та культурну спадщину предків (колядки, щедрівки, танці, обряди, народні гуляння), що не могло не знайти свого відображення в архітектурі відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів. Ландшафтний театр, як найдемократичніший тип даних споруд в умовах ХХІ ст. трансформувалась сьогодні в об'єкт архітектури з елементами автентичних українських ознак. До числа національних характерних особливих рис, слід віднести:

- а) використання дерев'яного гонту, як елемента конструкції покрівлі даху;
- б) специфічну баштову форму освітлювальних веж, що особливо властиво для національної архітектури театральних об'єктів на Гуцульщині, Покутті та Поділлі;
- в) використання автентичних візерунків в орнаментах та специфічної кольористики в оздобленні будівель, що включені в загальний комплекс театральних споруд.

Яскравими прикладами використання народних традицій в театральній архітектурі, можна вважати, об'єкти, що запроектовані та реалізовані львівськими зодчими, а саме, збудований в 1987 р. ландшафтно-фольклорний театр в Музеї народної архітектури і побуту ім. К.Шептицького в м.Львові (арх.: В.Проскуряков, І.Щербаков, П.Гаврилов) (рис.5.1.3, а, б) (Проскуряков, 2004, с.393-395) та концептуальний проект ландшафтного театру в комплексі Духовного центру «Живої етики» в м.Львові (керівник: В.Проскуряков, дипломанти: О.Кордунян, І.Марфіян) (рис.5.1.3, б) (Проскуряков, 2004, с.400-403), який досі так і не був реалізованим. Основою проекту ландшафтно-фольклорного театру на 3500 місць в Музеї народної архітектури і побуту ім. К.Шептицького було обрано використання регіональних культурних традицій з врахуванням специфіки клімату західного регіону України, а саме Галичини. При цьому визначальним був: по-перше, вибір співвідношення між глядацькою частиною та простором сцени для театральньо-фольклорної дії; по-друге, синтез відкритої сцени, амфітеатру та загального лісового пейзажу музею; по-третє, вибір окремих елементів споруди, матеріалів для будівництва та комплекту використаних технічних засобів. Значний вплив на творчий задум авторів проекту здійснив сам фольклорний музей, його неповторні історичні експонати та живий ландшафтний силует живої природи парку «Знесіння». В проекті було створено органічний ансамбль архітектури театру в контексті історичного середовища Музею народної архітектури і побуту ім. К.Шептицького в парку «Знесіння» («Шевченківський гай») (рис.5.1.3, а)) (Gumennyk and Proskuryakov, 2015).

Безумовно, необхідно виокремити новаторські, концептуальні пошуки Львівської архітектурної школи в проекті ландшафтного театру в комплексі Духовного центру «Живої етики», де театральна споруда повинно була займати

в)
 Рис.1.4.3 а) Загальна концепція Ландшафтно-фольклорного театру в Музеї народної архітектури і побуту у м.Львові, 1989 р.; б) ескізи амфітеатру; в) проект ландшафтного театру у комплексі Духовного центру «Живої етики» у м.Львові

особливе місце і за призначенням, і за образом в доволі специфічному комплексі ансамблю будівель та споруд. За задумом авторів, запроектований театр - це цілий комплекс театралізованих майданчиків у традиційному розумінні, на яких відбуваються масові видовища, фольклорні та етнографічні культурні заходи. При цьому задуманий авторами культурно-видовищний об'єкт був запроектований театром природи: основними акторами, в якому мали виступати природні явища; процес зміни пори року; періоди цвітіння трав, дерев, квітів; поступальний рух світла за обрієм хмар, повітря, птахів, комах та прояви атмосферних опадів. В проекті концептуального театру найважливішим було те, що автори хотіли надати елементам споруди та його просторовому середовищу такого вигляду, щоби в глядачів складалось відчуття, ніби амфітеатр, з його проходи та глядацькі місця в залі, авансцена, сцена і ар'єрсцена, куліси біля них, навколишній ландшафт у вигляді гаїв, галявин, гір, каньйонів, окремих дерев, з'явилися біля відвідувача не штучно, а вже існували, тобто виникли в природний спосіб (рис.5.1.3, б)) (Проскуряков та Гуменник, 2013а; Proskuriakov, 1992, Кордунян, 2018.).

Наведені вище, ландшафтні театри своєю автентичною архітектурою яскраво демонструють, як народні традиції українського народу вдало втілені в сценічний простір театрів просто неба. Таким чином, світчить, як культурна спадщина минулих поколінь формує світогляд сучасної людини та відновлює її генетичну пам'ять, де робиться акцент на її історичній ідентифікації, як українців в якості славних нащадків прадавніх слов'ян. Досвід проектування та створення ландшафтних театрів представниками Львівської архітектурної школи, який наведений вище переконливо доводить, що ландшафтний театр повинен бути невід'ємною складовою об'єктів культурної сфери будь-якого значного міста України та з часом ставати обов'язковим об'єктом дахового розвитку в більшості населених пунктах, особливо, у відпочинково-рекреаційних зонах країни.

Аналіз проведеного автором анкетування та опублікованих даних статистичних показників про характер розташування відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів в Україні яскраво підтверджують тезу, що театри просто неба на території України необхідні та, саме ландшафтний театр,

є одним з найбільш затребуваних об'єктів, які необхідно проектувати для того, щоби пропагувати в широких масах сучасне театральне мистецтво.

Автором проаналізовано конкретний досвід проектування та наведено приклади різних варіантів проектних рішень ландшафтних театрів в реальних умовах населених пунктів України, які розроблені в магістерських, дипломних і бакалаврських кваліфікаційних роботах студентів під керівництвом професорсько-викладацького складу кафедри дизайну архітектурного середовища Інституту Архітектури Національного університету «Львівська політехніка» та збережені в кафедральному архіві д.арх., проф. В.Проскураковим (додаток Д, рис. Д.1, Д.2, Д.3, Д.4).

Висновки до розділу 1

1. Розглянуто закордонний та вітчизняний досвід створення відкритих театрів в ретроспективі від часів прадавніх слов'ян до сьогодення з аналізом характерних рис ландшафтних театрів для кожного періоду розвитку архітектури даних об'єктів.

2. Розроблену автором на вивчених літературних джерелах архітектурну типологію відкритих театрів, що охоплює вплив на принципи проектування дії наступних факторів:

а) архітектурно-композиційних ознак, а саме: оптимальної місткості глядачів; функціонального призначення театру за жанром вистави; розташуванням споруди на місцевості; масштабу використання окремих функціональних елементів театру;

б) об'ємно-планувальних рішень відкритого театру: форми глядацького залу; принципів організації сценічного простору; складу елементів театрального комплексу; параметрів кута нахилу амфітеатру; характерних особливих умов розміщення театру в рельєфі;

в) за сценографічною організацією та конфігурацією сцени для застосованих технологічних рішень: за архітектурно-конструктивним рішенням основи театру; режимом відкритості амфітеатру; рівнем забезпечення віртуальними та іншими новітніми технічними засобами; видами евакуаційної системи; засобами використання дизайнерських рішень та зеленої архітектури; за мобільністю та ступенем трансформації окремих несучих елементів та в цілому театру просто неба.

3. Наведено оновлений архітектурний термінологічний словник характерних для ландшафтних театрів з тлумаченням сучасного підходу до розуміння використаних слів та перелік дослідників, що вивчали архітектуру даних театрів.

4. Запропоновано системний підхід у процесі визначення архітектурної типології, що формує особливості проектування відкритих культурно-видовищних та дозвілєвих закладів і створює умови для визачення основних принципів формування архітектури сучасних ландшафтних театрів в Україні.

5. Представлено аналіз внеску представників Львівської архітектурної школи для розвитку ландшафтних театрів в Україні та вплив національних особливостей на формування архітектури театрів даного типу.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕНЬ ТА АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЧИННИКІВ ФОРМУВАННЯ АРХІТЕКТУРИ ЛАНДШАФТНИХ ТЕАТРІВ

2.1. Методика обробки літературних джерел в наукових дослідженнях

В дисертаційній роботі автором застосовувався комплекс наукових досліджень за алгоритмом, наведеним на рис.2.1.1, за яким використовувались, як стандартні методи досліджень, так і спеціалізовані способи аналізу досліджуваних першоджерел.

Отримання результатів наукових досліджень, що представлено в даній роботі базуються на наступних методах обробки першоджерел:

1) аналіз літературних джерел, в які входили наукові монографії за даною проблематикою, вітчизняні та закордонні періодичні видання, спеціальні ілюстративні та картографічні матеріали;

2) вивчення із застосуванням структурного, порівняльного та факторного аналізів, що є складовими загальної аналітичної методики досліджень в роботі вивчались опубліковані статистичні дані, що наведені у відкритому доступі; аналізувались інші віртуальні матеріали та наукові джерела; оцінювались результати здійснених експериментально-пошукових досліджень, які існують в електронних ресурсах за темою даного дисертаційного дослідження;

3) дослідження проводилось з використанням розширеного письмового анкетування та ґрунтового фахового опитування за наступними трьома основними категоріями респондентів:

а) серед практикуючих театральних і ландшафтних архітекторів та діючих художників-сценографів;

б) між представниками менеджменту культурно-видовищних та дозвіллевих закладів України, що спеціалізуються на організації масових заходів на відкритому просторі;

в) анкети розповсюджувались в середовищі глядацької аудиторії (студентської молоді, шанувальників естрадної музичної культури, традиційної театральної

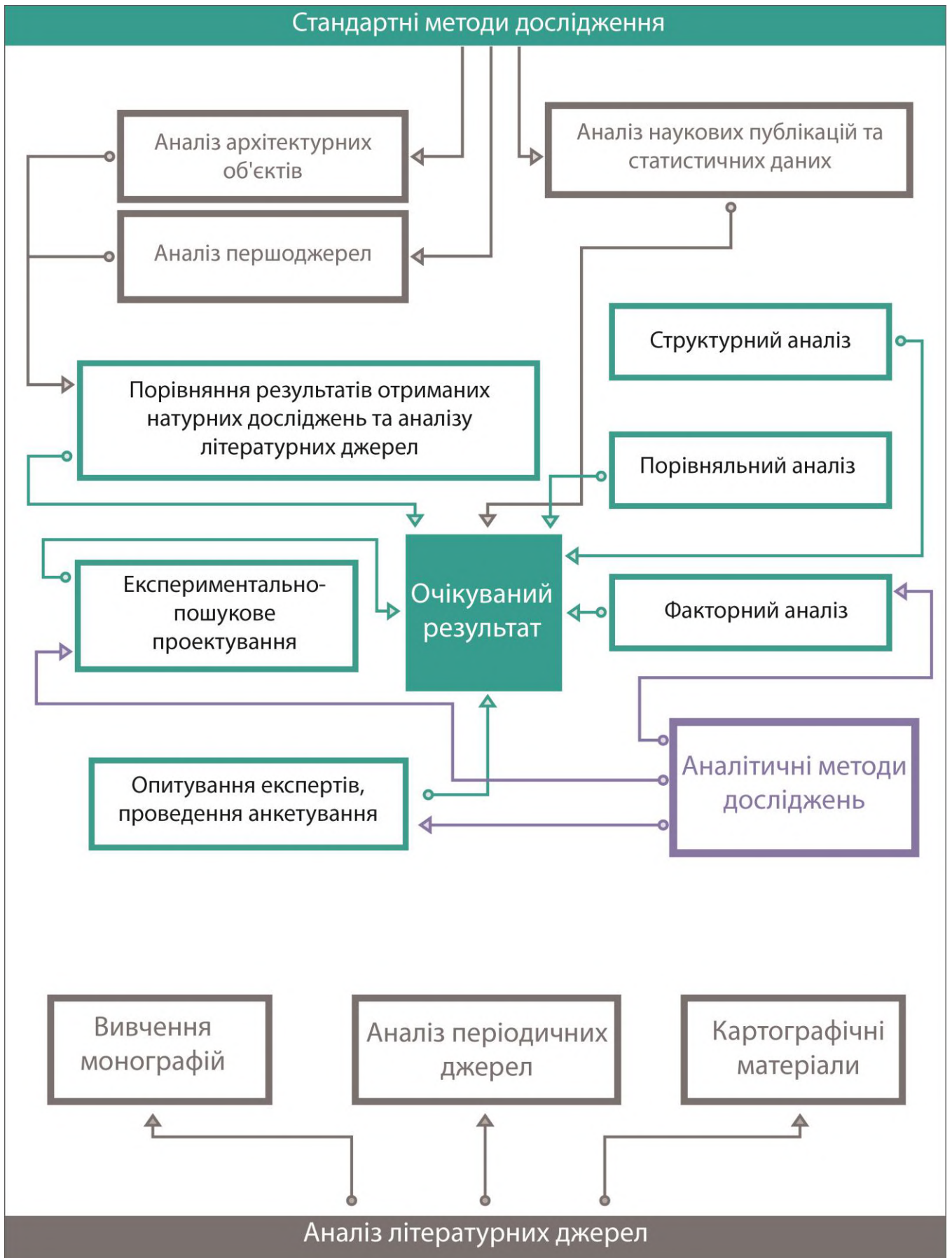

Рис.2.1.1. Стандартні методи дослідження та аналізу літературних першоджерел

публіки) з метою отримання конкретної думки, щодо доцільності побудови ландшафтних театрів в різних регіонах України.

Всього було розповсюджено 96 опитувальних анкет, на які було отримано 64 розгорнутих відповіді, що були оброблені в контексті виявлення, як фахових оцінок, так і окремих думок пересічних глядачів різноманітних видовищних перформансів та на основі яких автором було сформульовано пропозиції щодо організації сценічно-глядацького простору ландшафтних театрів в Україні.

Результати проведеного автором аналізу статистичних даних стосовно розвитку інфраструктури театральних об'єктів в Україні, що були наведені в публічному доступі та отримані за підсумками обробки здійсненого анкетування автором було представлено у вигляді діаграм, графіків і таблиць в п.2.2, п.2.3 даної дисертаційної роботи.

Запропонована в роботі автором традиційна методика наукових досліджень із використанням спеціальних способів аналізу літературних першоджерел разом з проведеним фаховим анкетуванням створила можливість об'єктивно та в найбільш повному обсязі вивчити основну проблематику, що пов'язана з розвитком архітектурної типології ландшафтних театрів у ХХІ ст.

Шляхом застосування алгоритму вивчення літературних першоджерел, наведеного на рис.2.1.1 та в результаті аналізу досвіду предметно-просторового проектування відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів автору вдалось запропонувати сучасні підходи до формування і розвитку архітектурної типології ландшафтних театрів в Україні в реаліях ХХІ ст.

Використана автором методика наукових досліджень дала можливість здійснити всебічний аналіз літературних першоджерел, що присвячено архітектурі відкритих театрів в світі та в Україні і за підсумками анкетування визначити думку трьох основних категорій опитаних респондентів, щодо специфіки та вимог до проектування сучасних ландшафтних театрів.

2.2. Аналіз факторів впливу на архітектурну типологію за функціональним призначенням, параметрами та зонами розташування ландшафтних театрів

Згідно з наведених в п.2.1 алгоритмом наукових досліджень в дисертаційній роботі поетапно вивчено основні чинники, що впливають на оптимальний вибір схеми об'ємно-просторової організації ландшафтних театрів.

Основними чинниками впливу на організацію театрів даного типу, слід вважати, функціональне призначення споруди, місце розміщення даного ландшафтного театру та його певні параметри. У відповідності, до вимог діючої нормативної бази України, щодо проектування відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів загальна функціонально-планувальна схема проектованого ландшафтного театру повинна за даними ДБН В.2.2-16-2019 виглядати, як це наведено автором на рис.2.2.1 (ДБН В.2.2-16-2019). При цьому на основі аналізу літературних джерел автором був запропонований перелік приміщень театральної споруди просто неба, які доцільно поділити на окремі функціональні блоки:

а) приміщення глядацького комплексу, що включають в себе вхідні, рекреаційні, санітарно-гігієнічні площі та зони безпосереднього перебування глядачів і обслуговуючого персоналу;

б) приміщення побутово-репетиційного комплексу, які складаються з акторських гримерних, репетиційних класів, офісних кімнат художньо-антрепренерської театральної групи персоналу;

в) комплекс допоміжних приміщень, який охоплює повний набір загальних та спеціальних складських приміщень, місць для монтажу та демонтажу декорацій, зон розташування колосникових шахт, спеціальних підйомників, вантажних трюмів та інших технічних приміщень.

Характерною особливістю функціонування відкритих театрів, в силу гастрольного характеру роботи акторських труп, є той факт, що вони облаштовуються з обмеженим переліком приміщень, який входять в кожний з перелічених вище функціональних блоків, як це закладено в нормативних вимогах (Справочное пособие к СНиП 2.08.02-89).

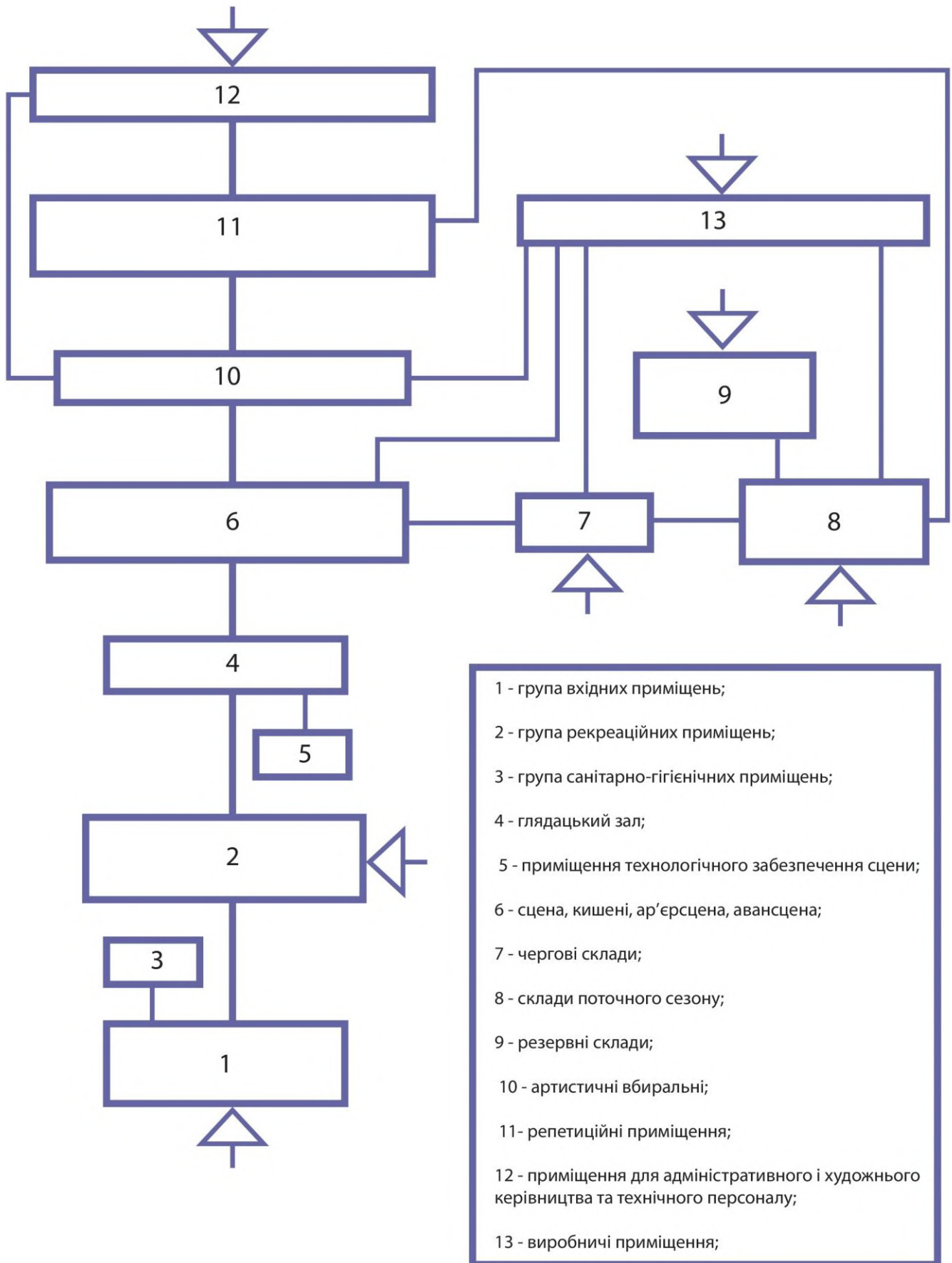

Рис.2.2.1. Загальна функціонально-планувальна схема компонування відповідних зон театру згідно з стандартними нормативними вимогами

Практика свідчить, що практично в жодному з проаналізованих автором ландшафтних театрів не була передбачено наявність значних площ складських приміщень та великої кількості спеціальних зон для монтажу (демонтажу) декорацій. Крім того, при цьому було значно скорочено площу, що використовується для артистичних вбиралень, гримерних кімнат та офісних приміщень для адміністративного та технічного персоналу. Причиною даної ситуації, перш за все, слід вважати сезонний характер функціонування переважної більшості відкритих театрів та певні обмеження в концертно-репертуарній політиці гастрольних акторських колективів. При цьому, необхідно враховувати специфічні обмеження, що накладаються на функціонування відкритих театрів у віддалених рекреаційних зонах населених пунктів України, де театральні вистави орієнтовані, зазвичай, лише на контингент приїжджих відпочиваючих або туристів і там, де відсутні традиційні репертуарні закриті театри. За статистикою це міста з рівнем населення, що не перебільшує 10000 мешканців.

На рис.2.2.2 автором наведено схему головних факторів, що мають вплив на функціональне призначення та наведено чинники, що охоплюють вимоги акторської трупи, що вказуються в райдері щодо побутових умов та транспорту. Місця розташування театральної споруди в навколишньому ландшафті, в свою чергу, в більшості випадків, формують загальну архітектурну типологію ландшафтних театрів в оточуючому природному середовищі. Автором проілюстровано та представлено базові аналоги, щодо розгалуженої номенклатури ландшафтних театрів, які класифіковані: 1) за функціональним призначенням, параметрами та зонами розташування; 2) за архітектурно-композиційними і об'ємно-планувальними рішеннями; 3) за організацією сценічного простору та впливом засобів зеленої архітектури (Гуменник, 2015).

В процесі досліджень за результатами проведеного автором анкетування, аналізу фахових оцінок проектних рішень та після вивчення статистичних даних представлених в публічному доступі було побудовано діаграми розподілу діючих театральних споруд на всій території України за їхнім функціональним призначенням (рис.2.2.3 а), б)). В діаграмах у відсотках представлено, які типи

Рис.2.2.2. Основні чинники впливу на вибір оптимального ландшафтно-просторового вирішення архітектурно-предметного середовища відкритого театру

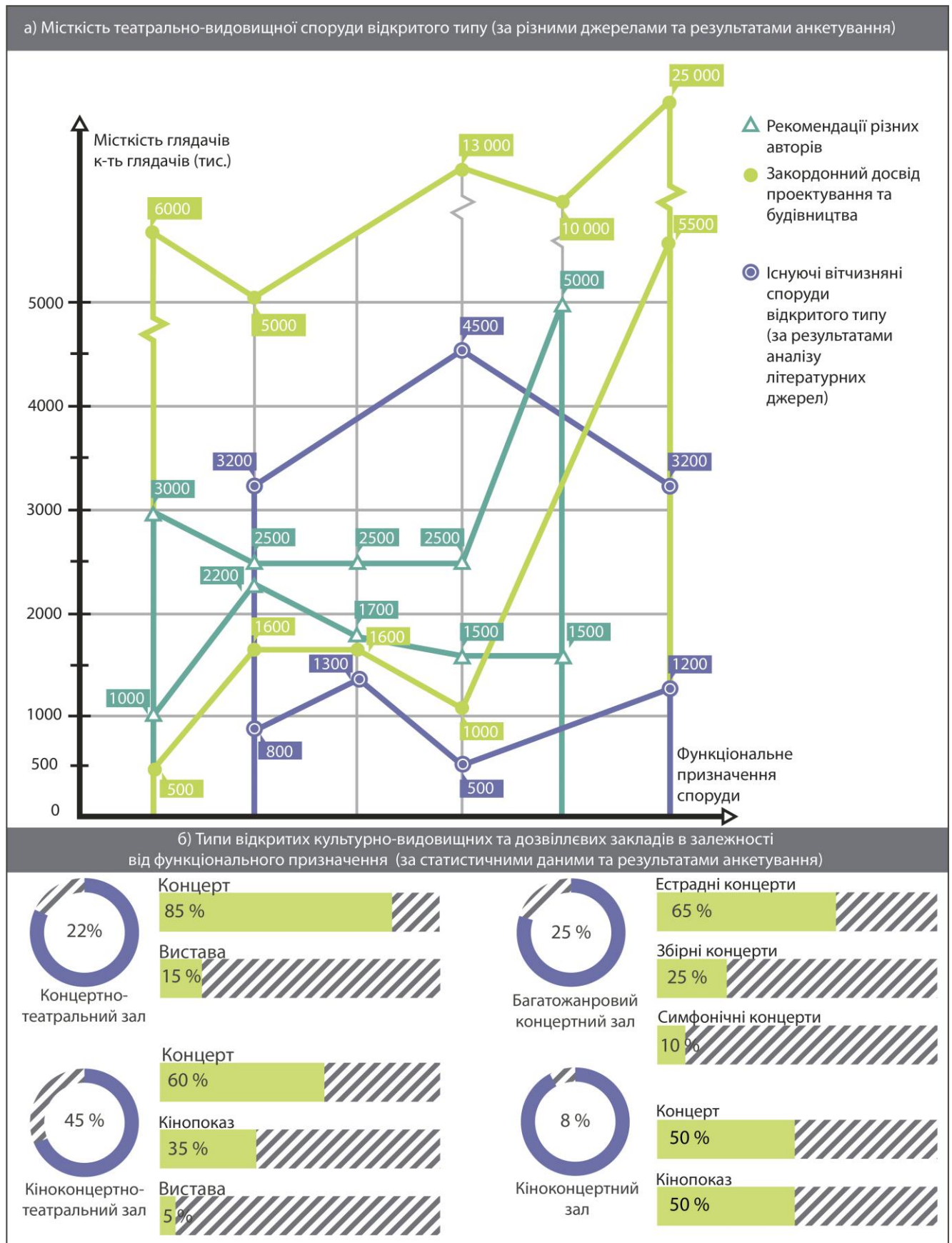

Рис.2.2.3. Аналіз оптимальної місткості глядачів та функціонального призначення ландшафтних театрів за жанрами дійства: а) місткість театральньо-видовищної споруди; б) типи відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів в залежності від функціонального призначення

театрів та в який спосіб вони поділяються в залежності від функцій, що відповідні відкриті культурно-видовищні та дозвіллеві заклади виконують в процесі культурного обслуговування населення. При цьому виявлено, що в Україні функціонують відкриті театри, в яких відбуваються концертно-театральні дійства (45%) та ландшафтні театри багатожанрового характеру, де проводяться лише естрадні концертні виступи (25%).

На рис.2.2.4 а), б) наведено результати проведеного автором аналізу рівня популярності закладу в залежності від жанру культурно-видовищного заходу в ландшафтних театрах на території України за критеріями заповненості залу глядачами під час вистави та за принципом дотримання універсальності вистави, що проводиться в даному закладі. За підсумками аналізу статистичних даних, які є в публічному доступі та результатів обробки отриманих автором відповідей на анкети було встановлено, що найбільш популярними видами культурно-видовищних заходів, які відбувались просто неба виявились наступні дійства, як: естрадні концерти (74%), збірні багатожанрові концерти (68%) та театралізовані вистави (66%). За кількістю проведених культурно-масових заходів просто неба в закладах поза конкуренцією виявились естрадні та рокові концерти, відповідно, 46% проти 24% інших заходів, які загалом відбувались у відкритих театрах на теренах України в період з 2013-2019 роки (рис.2.2.4, б)).

Крім того, на рис.2.2.4, а) представлено оброблені дані за визначенням оптимальної місткості відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів в залежності від їх функціонального призначення в значних містах України. З даних наведених на графіку рис.2.2.4, а) можна зробити наступний висновок, що найбільшу глядацьку аудиторію можуть в Україні приймати в себе відкриті театри універсального типу, в яких можливо спостерігати за різними видами театралізованих вистав, естрадно-роковими концертами та кінопоказами. При цьому в них одночасно можуть перебувати в середньому від 2000 до 3000 глядачів. До речі, закордонний досвід проектування та будівництва театральних споруд в природному або історичному середовищах, теж свідчить, про оптимальну місткість даного типу ландшафтних театрів в межах від 1000 до 2000 відвідувачів.

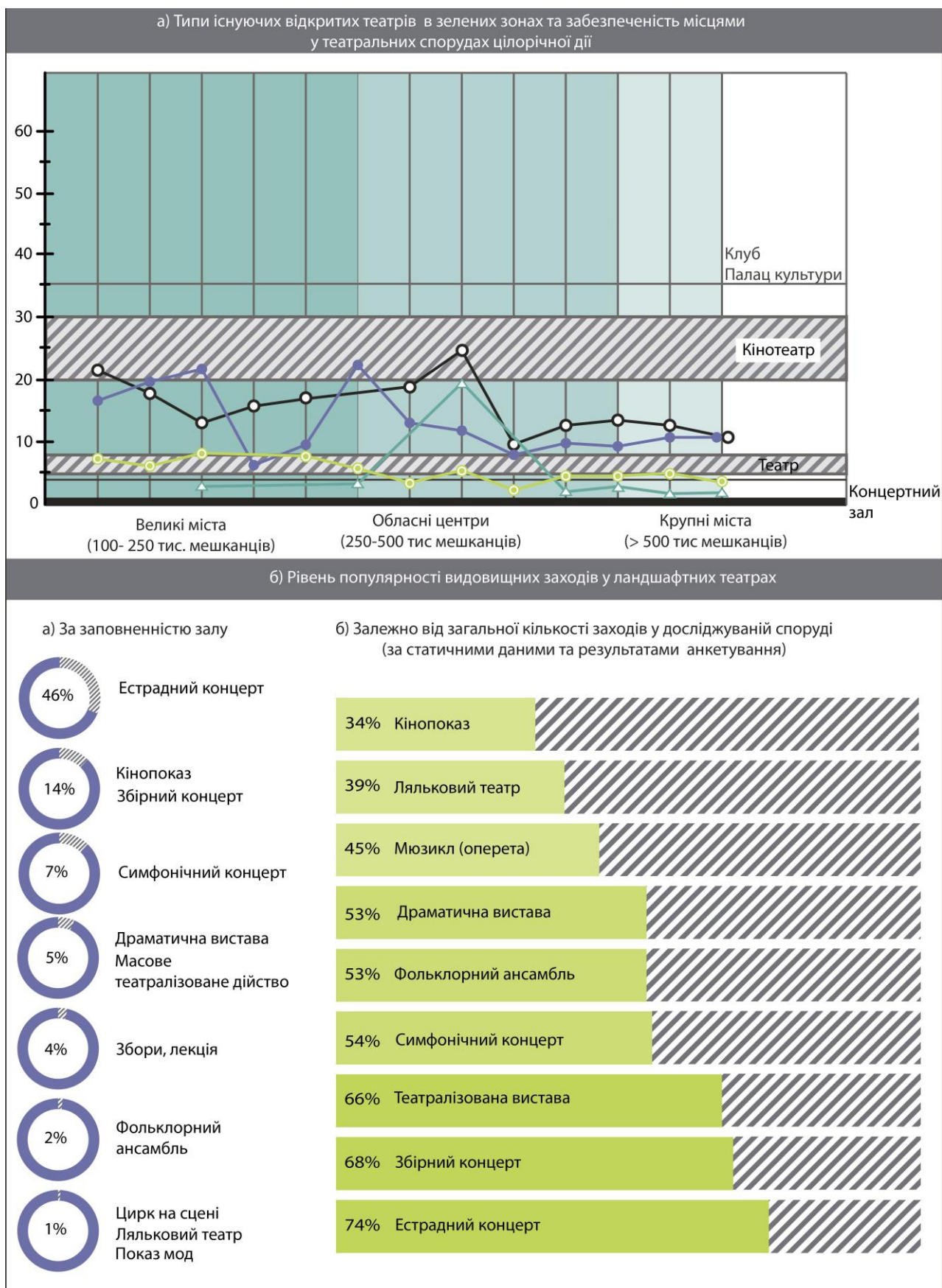

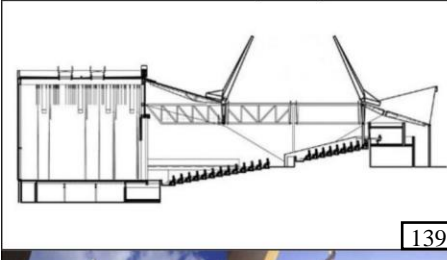
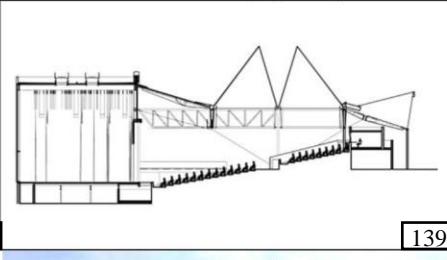
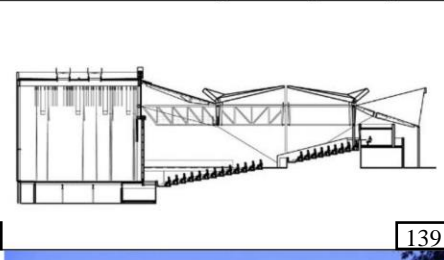

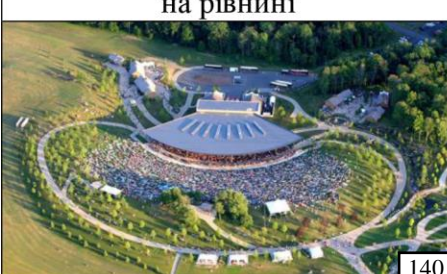
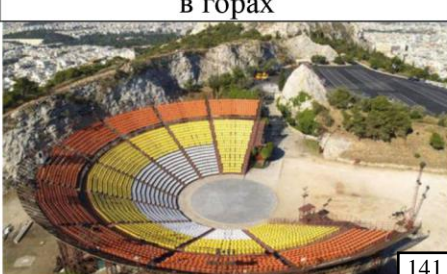
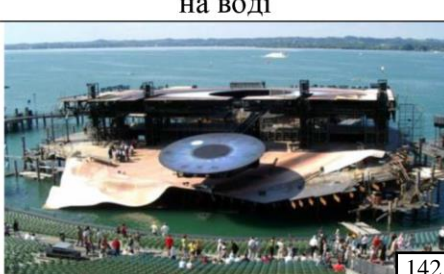
Рис.2.2.4. Дослідження характерного рівня активності відвідування глядачами ландшафтних театрів: а) типи існуючих відкритих театрів в зелених зонах та забезпеченість місцями у театральних спорудах цілорічної дії; б) рівень популярності видовищних заходів у ландшафтних театрах

Аналіз представлених статистичних даних яскраво свідчить, що запропонований в дисертаційному дослідженні поділ ландшафтних театрів за функціональним призначенням, параметрами та зонами розташування повинен спиратись на наступні базові критерії як: 1) жанровість дійства, що відбуваються в театрі (поз.1); 2) місткість глядацької аудиторії (поз.2); 3) місце розміщення театру в навколишньому середовищі (поз.3); 4) режим відкритості глядацького залу (поз.4); 5) особливі ландшафтні умови зони локації об'єкту (поз.5), наведені в табл.2.2.1.

В результаті проведеного аналізу застосованих проектних рішень та нормативних вимог до відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів автором було сформульовано перелік місць та зон для оптимального розташування ландшафтних театрів. Даний перелік охоплює наступні характеристики ділянки забудови, як: розташування ландшафтних театрів на садово-паркових ділянках населених пунктів; в передмістях мегаполісів; на територіях відпочинково-рекреаційних об'єктів; на майданчиках, що розташовані біля природних або штучних водойм; на площах в історичних центрах урбанізованих міст; в характерних гірських ландшафтах; на спеціально рекультивованих ділянках після реновації об'єктів техногенного характеру. За звичай, оптимальні ділянки для розташування ландшафтних театрів, що були визначені автором, слід розглядати, як відповідне містобудівне ядро навколо якого доцільно розташувати дисперсним методом декілька сценічних комплексів, а також окремі об'єкти громадського харчування, спортивні майданчики, комерційні зони розваг і відпочинку на відкритому просторі. Подібний інтеграційний підхід, створює можливість організувати навколо ландшафтного театру розвинуту інфраструктуру із культурно-видовищних споруд, які мають виступати комфортним місцем проведення, як масштабного рок-фестивалю, так і велелюдного фольклорного свята чи масового багатоденного спортивно-розважального заходу.

Розглянуті автором особливості природно-кліматичних умов в Україні підтверджують факт можливості розміщення ландшафтних театрів практично в кожному регіоні України та серед яких можна виділити наступні основні зони локації: а) на рівнинній місцевості; б) в гірському рельєфі; в) на березі водоймища;

**Архітектурна типологія за функціональним призначенням,
параметрами та зонами розташування ландшафтних театрів (п.п.1-5)**

1) за функціональним призначенням театру		
для оперно-балетних і драматичних вистав	для оркестрових концертів та музичних виступів	для демонстрації кінофільмів
 133	 134	 135
2) за місткістю глядачів (осіб)		
до 500	500-1000	1000-2000
3) за місцем розташування театру в середовищі		
урбанізоване	природне	історичне
 136	 137	 138
4) за режимом відкритості глядацького залу		
частково (25%)	наполовину (50%)	повністю закритий (100%)
 139	 139	 139
 139	 139	 139
5) за особливими ландшафтними умовами зони розміщення об'єкту		
на рівнині	в горах	на воді
 140	 141	 142

г) в міській забудові; д) в історичному ядрі рекреаційно-відпочинкової зони.

При вивченні оптимальних зон для розташування ландшафтних театрів в умовах України встановлені області та регіони, які станом на сьогодні є лідерами за кількістю відкритих культурно-видовищних та дозвілєвих закладів (рис.2.2.6). Очолюють даний список Львівська обл. (11 об'єктів); АР Крим (8 об'єктів); Дніпропетровська обл. (8 об'єктів); Харківська обл. (7 об'єктів) та Закарпатська обл. (5 об'єктів). Безумовним флагманом серед регіонів, де існує найбільша кількість відкритих культурно-видовищних та дозвілєвих закладів слід вважати столицю України - м.Київ, Львівщину та Київську обл. На карті України на рис.2.2.5, представлена загальна кількість відкритих театрів станом на 01.06.2019 р. та наведено статистичні дані за кількістю об'єктів у кожній з областей України і значних містах республіканського підпорядкування.

Стосовно природно-кліматичних характеристик, що впливають на розміщення театрів просто неба слід відзначити наступне: 1) загалом практично вся територія України є цілком придатною для розташування сучасних ландшафтних театрів; 2) однак, оскільки теплий період року в певній мірі звужує часовий термін комфортного функціонування ландшафтних театрів, то в табл.2.2.2 представлено оптимальні температурні показники характерні для погодніх умов географічних кліматичних районів та підрайонів України (Моргоч, 2004).

В табл.2.2.2, а) аналізуються температури повітря, вологісні параметри та оптимальні швидкості вітру, а в табл.2.2.2, б) досліджується вплив теплої пори року відповідного географічного району (підрайону) України на основні об'ємно-планувальні рішення відкритих театрів. В результаті здійсненого аналізу в роботі було запропоновано наступні зони України, де доцільно оптимальне розташування ландшафтних театрів, а саме: II-ий, III-ий (III-ий А, III-ий Б), IV-ий райони, що, в свою чергу, підтверджено і фактичною кількістю ландшафтних театрів в областях, які розташовані в наведених на рис.2.2.6. географічних районах (підрайонах) України (ДСТУ-Н Б В.1.1.-27:2010).

Оскільки, для ландшафтних театрів особливу роль відіграють питання пов'язані з орієнтацією глядацького залу в залежності від пори доби та місця

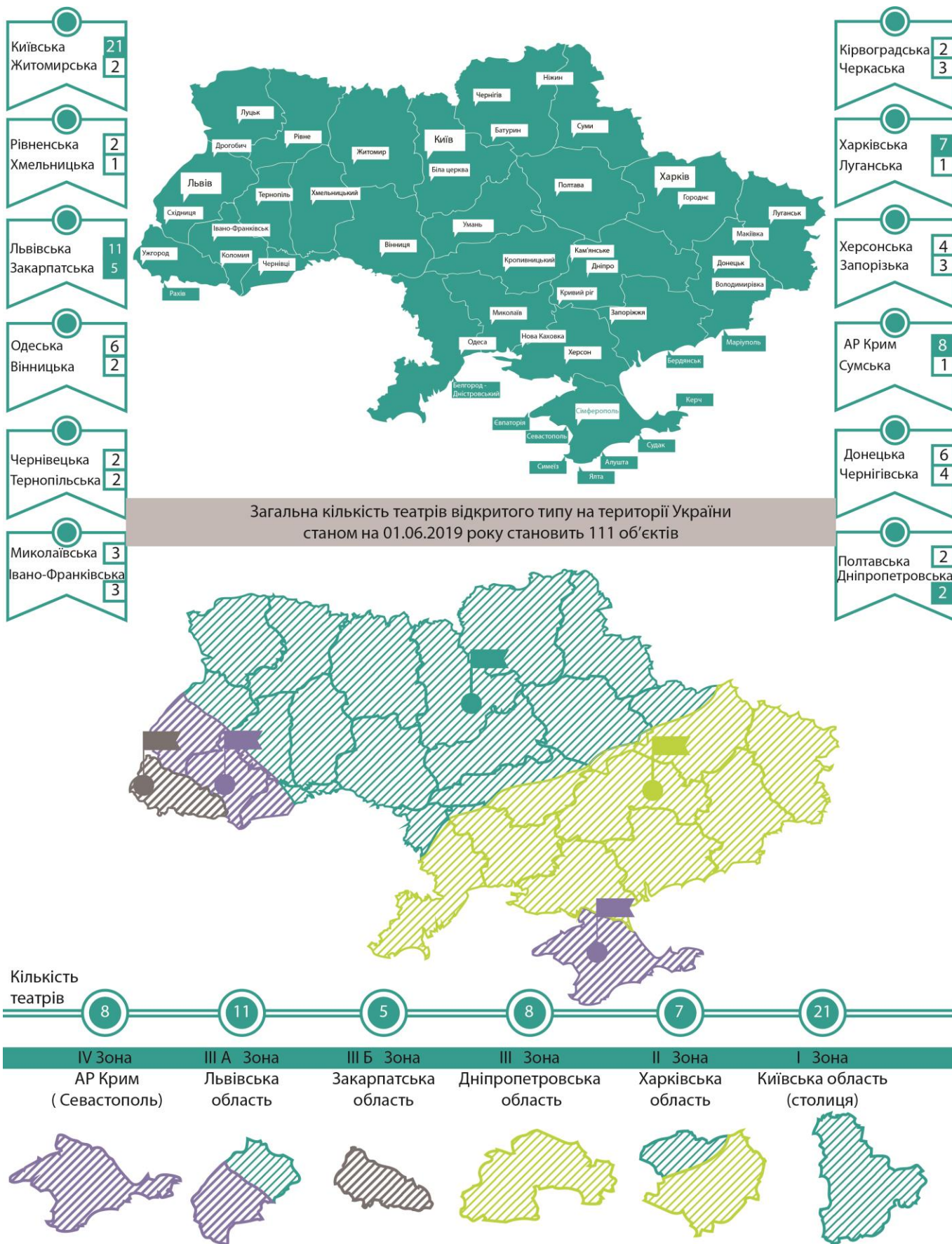

Рис.2.2.5. Розташування відкритих театрів на території сучасної України (за літературними джерелами та опублікованими статистичними даними)

Таблиця 2.2.2

Температурні показники географічних кліматичних районів та підрайонів України

Кліматичний район, підрайон	Температура повітря, °С				Кількість опадів за рік, мм	Відносна вологість у липні, %	Швидкість вітру у січні, м/с	Доцільність розташув. відкритих театрів	
	середня за		абсолютна						
	січень	липень	мінімальна	максимальна					
I – Північно-західний	Від -5 до -8	Від 18 до 20	Від -37 до -40	Від 37 до 40	Від 550 до 700	Від 65 до 75	Від 3 до 4	–	
II – Південно-східний	Від -2 до -6	Від 21 до 23	Від -32 до -42	Від 39 до 41	Від 400 до 500	Менше 65	Від 4 до 6	+	
III – Українські Карпати	III А – Карпатський	-7	14	-38	35	1600	Від 77 до 81	3	+
	III Б – Закарпатський	-4	19	-32	39	1000	Більше 70	3	+
IV – Південний берег Криму	3	23	-20	39	600	Менше 60	Від 4 до 5	+	
V – Кримські гори	-4	16	-27	32	1060	70	Від 4 до 5	+	

Вплив клімату теплої пори року на мережу театрів відкритого типу в Україні

Кліматич- ний район (підрайон)	Область (регіон)	Приміщення театру		Загальні компози- ції	Загальне планування, зовнішня огорожа	Відкриті зали та простори		
		Склад	Організація			Відкритість, закритість	Дахове покриття	Наявність захисту від вітру
I	Сумська, Чернігівська, Київська, Житомирська, Рівненська, Полтавська, Волинська, Тернопільська, Хмельницька, Вінницька, Черкаська	Глядацький зал на відкри- тому просторі	Вирішення глядацького залу з цілоріч- ним використанням театрального простору	Компактна: незамкнена, композицій- на	Виробничі приміщення всередині театру	Рекомендована організація театру закритого типу	Жорстке стаціонарне	Не рекомендована
II	Кіровоградська, Харківська, Одеська, Дніпропетровська, Донецька, Луганська, Запорізька, Миколаївська, Херсонська	Глядацький зал на відкри- тому просторі	Вирішення глядацького залу з цілоріч- ним використанням театрального простору	Роздільна: замкнена, відкрита, панорамна	Наскрізне протівітрювання, навіси, захист від сонця, перголи	Рекомендована організація відкритого простору	М'яке або жорстке, що трансфор- мується	Рекомендована
III, III А, III Б	Львівська, Івано-Франківсь- ка, Буковинська (IIIА), Закарпатсь- ка (IIIБ)	Глядацький зал на відкри- тому просторі	Вирішення глядацького залу з цілоріч- ним використанням театрального простору	Роздільна: замкнена, відкрита, панорам- на, розділена за рівнями	Наскрізне протівітрювання, навіси, захист від сонця, перголи	Рекомендована організація відкритого простору	М'яке або жорстке, що трансфор- мується	Рекомендована
IV	АР Крим (Південний берег Криму)	Глядацький зал на відкритому просторі	Вирішення глядацького залу з цілорічним використанням театрального простору	Відкрита, панорамна	Наскрізне прові- трювання, навіси, захист від сонця, перголи	Рекомендована організація відкритого простору	М'яке або жорстке, що транс- фор-мується	Рекомендована
V	АР Крим (Кримські гори)	Глядацький зал на відкритому просторі	Вирішення глядацького залу з цілоріч- ним використанням театрального простору	Відкрита, панорамна, розділена за рівнями	Наскрізне прові- трювання, навіси, захист від сонця, перголи	Рекомендована організація відкритого простору	М'яке або жорстке, що трансфор- мується	Рекомендована

а) Розташування глядачів відносно сценічної зони					
Фронтальні	Фронтально-панорамні	При розвиненому просценіумі	Трибічні	Трибічні, двобічні	Кільцево-центральноні
б) Напрямок кутів зору					
 $\alpha = 0^\circ$	 $\alpha = 90^\circ$	 $\alpha = 90^\circ$	 $\alpha = 120^\circ$	 $\alpha = 180^\circ$	 $\alpha = 360^\circ$
в) Заходи оптимального розташування залу відносно сторін світу в різну пору доби					
Ранкові					
Денні					
Вечірні при природному освітленні					
				—	—
Вечірні при штучному освітленні					
				—	—

Рис.2.2.6. Орієнтація залів ландшафтних театрів: а) розташування глядачів відносно сценічної зони; б) напрямок кутів зору; в) заходи оптимального розташування залу відносно сторін світу в різну пору доби при різному освітленні

розташування глядацької аудиторії (рис.2.2.6), то автором запропоновано оптимальні схеми орієнтації глядачів відносно сцени, такі як: фронтальна, фронтально-панорамна, з розвиненим просценіумом, трибічна, три та двобічна схеми, кільцеве або центральне розташування (рис.2.2.6, а).

Важливу роль в питанні орієнтації глядацького залу відіграє напрямок кутів зору, що може бути використовуваним при спостереженні глядача за сценою: від 0° до 90° , до 120° , до 180° та до 360° (рис.2.2, б).

Крім того, при проектуванні ландшафтних театрів в залежності від природно-кліматичних умов, слід враховувати схеми організації для проведення культурно-видовищного заходу в різні періоди доби: як зранку, так і вдень та ввечері при природному і штучному освітленні (рис.2.2.6, в). Запропоновані на рис.2.2.6 оптимальні схеми орієнтації глядацьких залів ландшафтних театрів, відносно сценічного майданчика з прив'язкою до сторін світу, підтверджують, що режими функціонування театрів даного типу є цілком придатними для запропонованої автором системи орієнтації за сторонами світу в різний період доби.

Дослідження наведених вище параметрів, що формують критерії для вибору оптимальної орієнтації амфітеатру: а) за сторонами світу; б) за порою доби, коли відбувається вистава; в) вибором виду освітлення (природного або штучного); г) застосуванням оптимального кута зору при спостереженні глядача за сценою, які лягли в основу пропозицій автора до внесення в діючі норми проектування відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів, які представлено автором у п.5.3 даної дисертаційної роботи. Ґрунтовні дослідження за даною тематикою розпочали вивчати в своїх працях М.Мосіна, Є.Окунєва та зробили висновок про оптимальні параметри орієнтації сцени та залу відкритих театрів за сторонами світу, що лягло в основу принципів розташування даних театрів просто неба в країнах Східної Європи та СРСР (Мосіна, 1985). В роботі автором було адаптовано аналогічну методику до умов України та трансформовано для різних регіонів країни для розташування амфітеатру та сцени споруди даного типу в такий спосіб щоби глядач в будь-яку пору доби міг комфортно спостерігати за культурно-видовищним заходом просто неба.

2.3. Методика вибору архітектурно-композиційних та об'ємно-планувальних рішень ландшафтних театрів

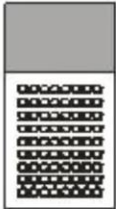
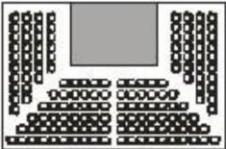
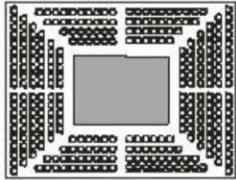
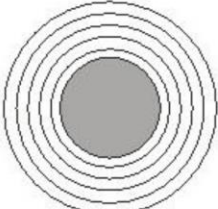
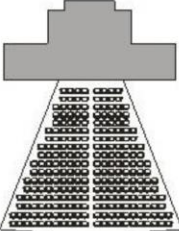

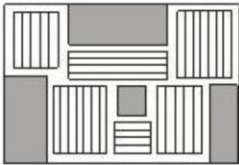
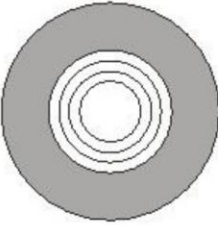
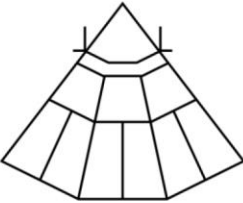
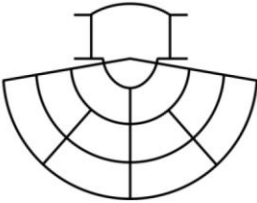

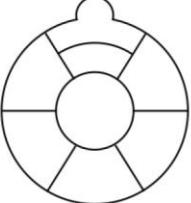
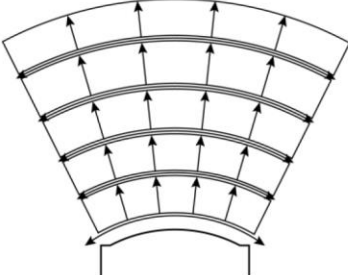
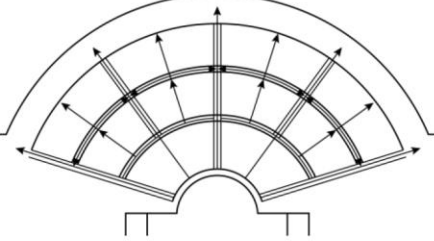
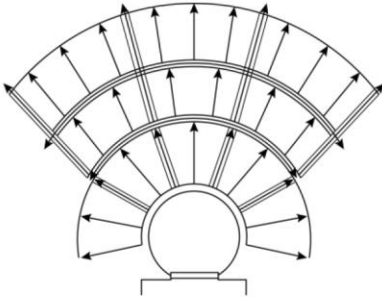

Оптимальна проектна об'ємно-просторова модель ландшафтного театру повинна би в ідеалі відповідати нормативним архітектурно-композиційним принципам їхнього створення та задовольняти основним вимогам, що формують об'ємно-планувальні рішення при створенні культурно-видовищних та дозвіллевих закладів в умовах існуючого рельєфу та оточуючого ландшафту.

Чинники, що формують архітектуру ландшафтних театрів за архітектурно-композиційними ознаками та об'ємно-планувальними рішеннями представлено в табл.2.3.1 (Гуменник, 2015). Природно-кліматичні умови України, що були розглянуті в п.2.2 даної дисертаційної роботи, окреслили перелік оптимальних зон для розташування ландшафтних театрів, які на карті України обмежено границями відповідних географічних районів (підрайонів). Оскільки, у вивчених в літературних першоджерелах відсутні достатньо повні та достовірні відомості щодо місць розташування ландшафтних театрів за природно-кліматичними ознаками, то автором на основі аналізу статистичних даних, які є в публічному доступі та шляхом визначення типології існуючих відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів у садово-паркових та зелених зонах здійснено аналіз процесу забезпечення регіонів України в порівнянні з закритими театрами цілорічної дії. Діаграма розподілу відкритих театрів в областях та містах України свідчить, що нормативні вимоги в забезпеченні мешканців населених пунктів України театрами цілорічної дії даного типу витримується переважно лише в значних містах України, а саме: Києві, Львові, Дніпрі, Харкові та Одесі, а зовсім не відповідає вимогам в містах населенням менше 250000 мешканців.

За архітектурно-композиційними ознаками ландшафтні театри повинні, в свою чергу, відповідати нормативним вимогам, що визначає відповідну конфігурацію форми та оптимальні кути нахилу амфітеатру (ДБН В.2.2-16-2019, Справочное пособие к СНиП 2.08.02-89).

При цьому режим відкритості ландшафтних театрів в процесі вибору основних архітектурно-композиційних рішень, в значній мірі, впливає на

**Архітектурна типологія за архітектурно-композиційними та
об'ємно-планувальними рішеннями ландшафтних театрів (п.п.6-10)**

6) за типом організації сцени			
сцена в торці залу	трибічна	сцена-ринг	сцена-арена
			
глибинна	панорамна	дисперсна	кільцева
			
7) за формою глядацького залу			
полігональна	секторна	еліптична	кругла
			
8) за способом евакуації глядачів			
поясна	радіальна	радіально-поясна	
			
9) за кутом нахилу амфітеатру			
0°	до 30°	більше 30°	
10) за архітектурно-конструктивним рішенням основи театру			
природна	штучна (антропогенна)	змішана	
			
143	144	145	

організацію архітектурно-предметного середовища театру даного типу. Перелік архітектурно-композиційних складових ландшафтного театру, може видозмінюватись, в залежності від характеру рельєфу на якому розташований культурно-видовищний та дозвіллевий заклад, а також за наявності особливостей природного оточення на території прилеглої до театру земельної ділянки.

Автором визначено номенклатуру схем організації сцени, які доцільно використовувати в процесі проектування ландшафтних театрів, що включають в себе торцеве розташування сцени відносно залу; трибічне охоплення сцени; сцену у вигляді рингу або арени; глибинну та панорамну систему орієнтації сцени щодо амфітеатру; дисперсну та кільцеву схему розташування сценічного простору (поз.6).

Архітектурно-композиційні системи ландшафтних театрів базуються на полігональній, секторній, еліптичній та круглій схемах розташування амфітеатру по відношенню до сценічного майданчика. При цьому в ландшафтних театрах практично не обмежується вибір конфігурації амфітеатру споруди, тому в залежності від жанру вистави або концертно-циркового заходу глядацько-сценічний простір трансформується у систему, яка найефективніше підходить для перформансу, що має відбуватись просто неба (поз.7).

В дослідженнях автора аналізувався проектний параметр, який дає можливість забезпечити безперешкодні умови при евакуації глядачів з амфітеатру в разі виникнення локальної аварійної ситуації в ландшафтному театрі (пожежа, землетрус, повінь і т.д.) (поз.8).

Наступний фактор, що суттєво впливає на формування умов для комфортного перебування відвідувача в амфітеатрі автором визначено, як кут нахилу амфітеатру, що коливається від 0° до 30° та становить більше 30° (поз.9).

В частині врахування характерних особливостей рельєфу ділянки забудови ландшафтні театри можуть влаштовуватись, як на природній, так і на штучній (антропогенній) основі. В разі необхідності, ландшафтні театри можуть бути влаштовані на змішаній основі, наприклад: сцена на антропогенній основі, при цьому амфітеатр – на природній основі чи навпаки (поз.10).

2.4. Аналіз впливу на типологію ландшафтних театрів методів організації сценічного простору та засобів зеленої архітектури

Сценографічні засоби в театральних спорудах відіграють особливу роль, тому що важко собі уявити сучасне театралізоване дійство без якісного освітлення та потужного звуку; без використання мультимедійних систем і електронного технічного обладнання, що мобільно трансформує сценічне та просторове середовище сучасного ландшафтного театру за допомогою новітніх технологій.

Автором наведена архітектурна типологія ландшафтних театрів за сценографічними способами організації та впливом навколишнього середовища на сценічний простір проектованої театральної споруди в табл.2.4.1. Специфікою облаштування сценічного майданчика ландшафтних театрів є певна кількість варіантів компонування простору сцени, що видозмінюється в процесі гри акторів, як це яскраво представлено в табл.2.4.1 (поз.11).

Всі варіанти технологічних прийомів, що розглянуто на табл.2.4.1 можуть бути використані при трансформації сценічного простору з влаштуванням відповідних зон за допомогою технічного обладнання, чим забезпечується висока ефективність відтворення режисерських задумів в процесі вистави (поз.12).

Безумовно, обмежена кількість допоміжних приміщень, відсутність значних площ для монтажних (демонтажних) робіт з декораціями і невелика відстань між авансценою та ар'єрсценою формують в ландшафтних театрах скорочений перелік систем облаштування сценічного майданчика технічними засобами, що детально аналізується в подальшому автором в розділі 4 даної роботи.

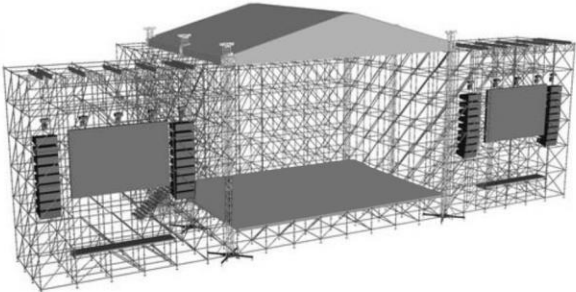
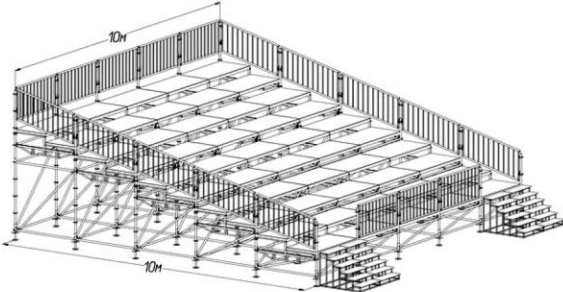
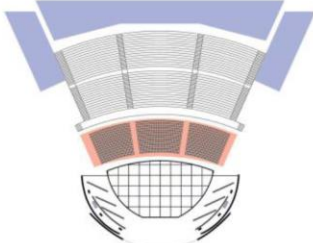
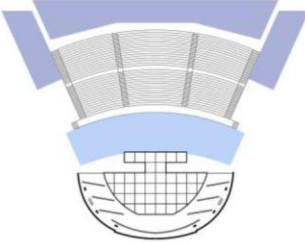
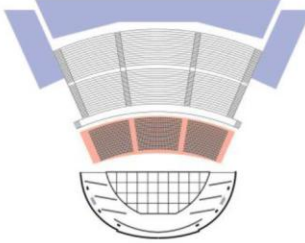

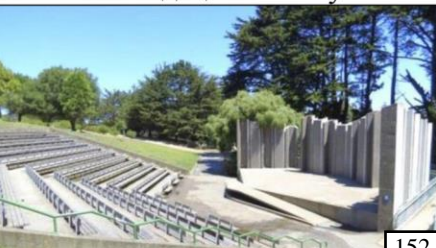

Ландшафтний театр включає в себе можливості функціонувати як пересувний театр з використанням збірно-розбірної системи влаштування тимчасового сценічного майданчика та глядацького амфітеатру (поз.13).

Ще одним з чинників, що формують архітектурну типологію ландшафтних театрів слід вважати комбінації при влаштуванні на рельєфі компонентів театрального комплексу, що представлені в поз.14 табл.2.4.1.

Безумовно засоби ландшафтного дизайну та використання прийомів суттєво впливають на архітектурну типологію ландшафтних театрів та фактично створюють

Таблиця.2.4.1

Архітектурна типологія ландшафтних театрів за організацією сценічного простору та впливом засобів зеленої архітектури (п.п.11-15)

11) за комбінацією застосування архітектурних елементів театру			
організація планшету сцени		розташування місць для глядачів	
			
146		147	
12) за ступенем трансформації простору та характером сценічного дійства			
театральна вистава	музичний концерт	культурно-масовий захід	
			
148	148	148	
13) за мобільністю складових театру			
збірно-розбірний сценічний майданчик	збірно-розбірний сценічний майданчик та амфітеатр	спеціальні конструкції для сцени і амфітеатру	
			
149	149	149	
14) за влаштуванням компонентів театального комплексу			
галявина замість сценічного простору	галявина замість глядацького залу	наявність сценічного простору та глядацького залу	
			
150	151	152	
15) за засобами використання прийомів ландшафтного дизайну			
газони, живоплоти, декоративні дерева	кущі, квітники, боскети, топіари	в'юнкі та екзотичні рослини, фітостіни	перголи, арки, малі архітектурні форми
			
153	154	155	156

неповторну атмосферу під час культурно-видовищного дійства просто неба. Тому використання в ландшафтних театрах елементів зеленої архітектури (газонів, живоплотів, декоративних дерев та кущів, квітників, боскетів, топіарів, в'юнких і екзотичних рослин в комплекті з фітостінами, перголами, арками та малими архітектурними формами) дають можливість організувати ексклюзивний глядацько-сценічний простір відкритого культурно-видовищного та дозвілєвого закладу (поз.15).

Всі вказані вище типологічні чинники формують архітектуру ландшафтних театрів та дають можливість застосовувати оптимальні архітектурно-композиційні і об'ємно-планувальні рішення для організації сценічного простору, сучасної побудови амфітеатру; забезпечення об'єкту необхідними технологічними приміщеннями, що в комплексі дозволяє запроєктувати ефективний та естетично привабливий ландшафтний театр в природному, історичному та урбанізованому середовищах.

Автором в результаті аналізу отриманих анкет від практикуючих архітекторів, організаторів концертно-гастрольної театральної діяльності та пересічних відвідувачів масових дійств просто неба було встановлено, що саме ландшафтні театри виступають в теперішній час найбільш затребуваними глядачем об'єктами і мають вважатись лідерами в галузі використання нових мультимедійних технологій в театральній сфері.

При цьому техніко-економічну складову побудови створення ландшафтних театрів, слід вважати, пріоритетною в порівнянні останньої з показниками ефективності будівництва закритих театрів. Даний факт пов'язано з тим, що проектна кошторисна вартість одного глядацького місця у відкритих культурно-видовищних та дозвілєвих закладах в середньому є на 30-40 % нижче від затрат на влаштування одного глядацького місця при будівництві традиційного закритого театрального об'єкту цілорічного використання.

В результаті аналізу літературних джерел можна виділити три головних ієрархічних рівня взаємодії театральні споруди з ландшафтом, що прослідковуються в різних за стилем театральних спорудах і в реальному природному, історичному та

урбанізованому середовищах при проектуванні ландшафтних театрів.

Вищий рівень – це використання масивних домінуючих форм рельєфу та видової панорами при виборі композиційного типу ландшафтного театру та його основної об'ємно-просторової структури.

В середньому рівні даної ієрархічної системи значний вплив відіграють базові складові театру, що формують архітектурно-планувальні рішення ландшафтного об'єкту з врахуванням рельєфу в зоні його розташування та наявністю зелених насаджень чи водойми.

Базовий рівень даної ієрархії займають, так звані, «мікроелементи» ландшафтного середовища, що створюють оптимальне декоративне оформлення відкритих культурно-видовищного та дозвілєвого закладів, а саме: це благоустрій території біля амфітеатру та рекреаційних прилеглих ділянок, організація оздоблювального декору сценічного простору і спеціальні сценографічні прийоми в процесі вистави.

Всі ці «мікроелементи» суттєво оздоровлюють організацію клімату між амфітеатром і сценою, а також впливають на загальне емоційне сприйняття глядачем всієї інфраструктури та території прилеглої до ландшафтного театру загалом.

За характером взаємодії просторової структури театру даного типу з ландшафтом створюється єдиний модуль, в якому за ступенем візуальної відкритості об'єкту можна виділити наступні характерні типи сучасних ландшафтних театрів:

а) нео-грек, що містить специфічний середовищний простір в архітектурно-планувальній композиції та в класичній театральній-сценографічній організації;

б) природні, де ландшафтне середовище залишається у практично недоторканому стані;

в) паркові або зелені – це системи з обмеженою візуальною відкритістю театральної споруди з акцентом на перевагу у використанні рослинних форм та інших елементів зеленої архітектури;

г) архітектурні, де об'єкти є візуально замкненими та в яких загальна композиція амфітеатру формується тільки спеціальними компоновальними, візуальними або технологічними засобами;

д) аренні (циркові), тобто споруди з центричною композицією планшету залу, де сцена повністю або на 2/3 охоплена глядацькими місцями по периметру глядацького залу.

Таким чином, можна вважати, що взаємодія відкритого театру та ландшафтного середовища формується на різних рівнях, де всі елементи споруди відіграють різні за вагою ролі, які вибудовуються в загальну тривірневу ієрархічну структуру за допомогою якої, доцільно було би і обирати оптимальні об'ємно-просторові та архітектурно-конструктивні рішення конкретного ландшафтних театрів.

Виконаний автором в розділі 2 аналіз факторів, що формують перспективні різновиди ландшафтних театрів ХХІ ст. та створюють можливість сформувати наскрізну ієрархічну багаторівневу структуру, компоненти, якої впливають на основні критерії проектування відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів в природному, історичному та урбанізованому середовищах, як це було запропоновано в дослідженнях В.Проскурякова (Проскуряков та Кубай, 1999), А.Сафонова (Сафонов та Сафонова, 2009) і А.Гриманова (Гриманов, 2006b).

У відповідності до розробленої в дисертаційній роботі структури чинників впливу на оптимальний вибір ландшафтно-просторового вирішення архітектурно-предметного середовища відкритого театру в процесі проектування залежить від факторів, що представлені автором в табл.2.2.1, 2.3.1 і 2.4.1 розділу 2 даної дисертаційної роботи.

Висновки до розділу 2

1. Визначено, що архітектурну типологію ландшафтних театрів формують наступні чинники, як: 1) функціональне призначення театру (жанр вистави або театралізованого дійства); 2) місткість глядацької аудиторії (масштабність, параметри, масовість аудиторії); 3) місце розташування театру (природне, історичне та урбанізоване середовища); 4) режим відкритості глядацького залу (в залежності від рівня накриття загальної площі амфітеатру); 5) особливістю ландшафтних умов зони розміщення театрального об'єкту (на рівнині, в горах, на воді).

2. Визначено системний поділ ландшафтних театрів за архітектурно-композиційними та об'ємно-планувальними рішеннями за наступними критеріями: 6) типом організації сцени (сцена в торці залу, трибінна, сцена-ринг, сцена-арена, глибинна, панорамна, дисперсна, кільцева); 7) за формою глядацького амфітеатру (полігональна, секторна, еліптична, кругла); 8) за способом евакуації глядачів (поясна, радіальна, радіально-поясна); 9) за кутом нахилу амфітеатру (кут нахилу від 0° до 30° та більше 30°); 10) за архітектурно-конструктивним рішенням основи театру (на природній, штучній (антропогенній) та змішаній основах).

3. Сформовано підходи до організації сценічного простору ландшафтного театру та визначено оптимальні методи зеленої архітектури для реалізації проектних рішень театрів просто неба на основі: 11) комбінації застосування архітектурних елементів театру (планшет сцени, амфітеатр залу); 12) ступеня трансформації простору та характеру сценічного дійства (в процесі вистави, під час концерту, при масовому культурно-видовищному заході); 13) за мобільністю складових театру (збірно-розбірність компонентів мобільного театру та використання комплексу спеціальних конструкцій); 14) за влаштуванням компонентів театрального комплексу; 15) за засобами використання прийомів ландшафтного дизайну у рішення об'ємно-просторової моделі театру.

4. Запропоновано трирівневу ієрархічну систему взаємодії архітектурних складових ландшафтних театрів з природним, історичним та урбаністичним середовищами, що оточують відкриті культурно-видовищні та дозвілєві заклади.

РОЗДІЛ 3

ХАРАКТЕРИСТИКА АРХІТЕКТУРНОЇ ТИПОЛОГІЇ ЛАНДШАФТНИХ ТЕАТРІВ ДЛЯ СУЧАСНИХ УМОВ

3.1. Тлумачення основних понять в термінології архітектури відкритих театрів

Характерною особливістю архітектури ландшафтного театру, слід вважати організацію масового культурно-видовищного дійства, що відбувається на відкритому просторі. При цьому ландшафт, що оточує театральну споруду даного типу розкривається через цілу сукупність факторів впливу на неї навколишнього природного, історичного та урбанізованого середовищів, тобто таким чином, саме ландшафт задає масштаб та конфігурацію даного театралізованого дійства. Крім цього, слід зазначити, що театралізоване дійство створює можливість розглядати кожну акторську сцену за законами драматургії: або як святкову церемонію та або як інші форми театралізації, що діють всередині конкретної події, як і в буденному житті, так і, в рамках даної вистави просто неба.

Наступним суттєвим фактором, що формує архітектуру ландшафтного театру, можна вважати специфічну сценографію масового дійства, так звану матеріальну видимість, що є свого роду, природною оболонкою художнього процесу акторської гри. Мета процесу сценографії в межах ландшафтного театру полягає в тому, щоби найбільш ретельно відслідкувати особливості формування глядацького середовища та гармонізувати процес сприйняття вистави в конкретних природних або історичних умовах. Даний чинник дозволяє точно визначити ефективну масштабність театральної постановки в ландшафті, що оточує навколо відкритого культурно-видовищного та дозвілєвого закладу.

Ще однією характерною особливістю сучасного ландшафтного театру є той факт, що в ньому в новій якості виступають архітектурні об'єкти природного середовища. Наприклад, якщо вистава відбувається у декораціях на тлі старовинного замку, який в першу чергу, був збудований для захисту містян від ворога; або коли події відтворюються в купецькій садибі, яка слугувала

помешканням або торгівлі; чи коли подія відбувається на міській площі з торгівельними рядами та місцем публічних страт або на спеціально впорядкованій набережній водойми, що захищали місто від водної стихії, тоді і архітектура ландшафтного театру буде в кожному даному випадку виглядати по різному.

Наступною характерною специфічною особливістю архітектури сучасних ландшафтних театрів в умовах XXI ст. можна вважати підвищену зацікавленість глядача до активних форм участі в масових театралізованих дійствах. Глядачі своєю безпосередньою участю наповнюють духовністю, як фестивальне середовище місць масового перебування людини, так і місця святкування традиційних днів міст (флеш-мобів, народних гулянь, фестин і т.д.). Зрозуміло, що різноманітні карнавали, фестивалі, демонстрації, паради, масові вуличні театралізовані дійства та вистави просто неба суттєво змінюють звичний вигляд оточуючого ландшафту. Якщо на традиційному буденному місці створюється нова театралізована, ніби казкова реальність, то, тоді в свою чергу, виникає інакше емоційне сприйняття глядача шляхом усвідомлення візуальної картини від давно відомих йому вулиць, пагорбів та берегів водойм у іншому сенсі. В багатьох театральних виставах на відкритому просторі потрібно, щоби ландшафт був не просто місцем дії, а був світом, в якому живуть актори даного перформансу. При цьому їхні дії мотивуються не лише драматургією вистави, а історією та психологією самих видуманих персонажів. Але це ж і є та сама земля по якій люди зараз ходять, то і є їхнє історичне коріння. Історичне коріння землі – це особливе, унікальне явище природи, ще свого роду відбиток часу, яким відзначено матеріальний світ. Пейзаж, навіть такий, де не можна побачити нічого, що було би збудовано людиною, може бути суто історичним. Декораціями художнього дійства в ньому стають мох та каміння гірських схилів; трава та пісок, що покриває береги річок; вода та сонце, що створюють дзеркала найгарніших озер та морів (Березкин, 2012, с.165-192).

Контраст природних складових ландшафту: води та каміння; трави та хмар; зірок та туману в художньому видовищі перетворюються в природній прояв конфлікту або боротьби за якими споглядає глядач під час сценічної вистави. Вищезгаданий факт робить момент театрального видовища насиченішим та

органічно пов'язує його з глядацькою аудиторією.

Ще однією особливою рисою в архітектурі ландшафтного театру можна вважати характер соціалізації масового видовища. Безперечно, що людина – це частина природи. Так, використання театральних масок вперше з'явилося в культурі людства, як прийом безперервної єдності людини з природою. Мається на увазі, що людина завжди прагнула злитись з природою: із чагарниками, з птахами, з тваринами і т.д. При цьому зміна образу в кожному випадку допомагала людині виживати в цьому складному світі у всі епохи становлення людства.

Інтерес української театральної архітектури до ландшафту при його використанні в природних «інтер'єрах» повертає сучасну людину до її колиски, до витоків. В ландшафтному театрі відкритий простір об'єднує відразу декілька факторів впливу природи на людину, наприклад: синтез поверхні землі та небосхилу. В якості розмежування приведених вище компонентів простору в ландшафтному театрі, зазвичай, відіграє: ліс дерев, обрив на березі річки, гірські скелі – тобто ті об'єкти, що викликають відчуття присутності глядача в реальному бутті. З'являється зовсім нова театральна реальність – не бутафорська, як у закритому театрі, а по-справжньому жива природня реальність в уявному сценічному просторі. При цьому необхідно зауважити, що будь-яка творча ідея, фабула п'єси або сценарій вистави – це певною мірою абстрактна субстанція, тому ландшафт в театрі: це окремий чинник, який фантасмагорію дійства перетворює у природно матеріальну реалізацію вистави (Прудников, 2013).

Архітектура сучасних ландшафтних театрів формує відповідну специфіку в сценографії театралізованих вистав. Оскільки у театральному дійстві сценографія включає в себе цілий спектр декоративно-художніх можливостей перетворення простору, то організація простору ландшафтних театрів формується своїми спеціальними прийомами.

Першим фактором, що характеризує особливості сценографії та архітектуру ландшафтних театрів сьогодення виступає активна участь глядачів у театральній виставі. Кожний учасник театралізованого видовища на відкритому просторі одночасно є і виконавець, і глядач, тобто, ніби творець та критик в одній особі.

Людина своїм образом створює неповторне середовище вистави, в який входять художній образ одягу святкової глядацької аудиторії, дизайну садово-паркової архітектури ландшафту; архітектури історичних будівель та споруд на місцевості, де відбувається дійство; участь в дії позатеатральної будівельної та інженерної техніки, що використовується в процесі вистави.

В ландшафтному театрі, таким чином, створюється свого роду художньо-образна інтерпретація простору в контексті культурно-видовищного дійства. В середовищі ландшафтного театру за архітектурним проектом взаємодіють обов'язкові його складові: святкова публіка; сценічний майданчик; фон природного та історичного оточення; рух акторів; зміна мізансцен; заміна декорацій; оновлення характеру освітлення та нюансів впливу звукового супроводу (Fuchs and Chaudhuri, 2002, pp.94-120).

Кожна миттєвість театрального простору просто неба живе за законами мистецтва та зберігає при цьому єдину архітектурно-композиційну цілісність. Предметно-просторове середовище ландшафтного театру до якого ми відносимо і небесну синь, і зелень парку або лісу та неповторну архітектуру будівель, що оточують театр, а також вираз облич мешканців міста або села, формують разом цілісний художній образ театралізованого дійства на природному тлі (Deniger, 1997, pp.165-168).

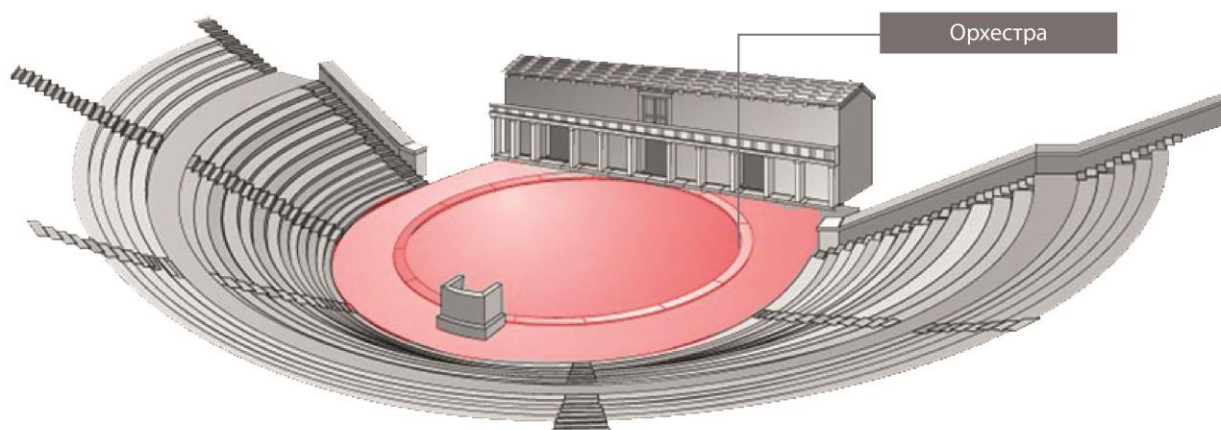
В табл.3.1.1 представлено перелік основних сценографічних чинників, що формують архітектуру національного ландшафтного театру в сучасних умовах. В другу чергу, згідно з науковими дослідженнями проведеними автором у розділі 2 основними архітектурними елементами ландшафтного театру було визначено: а) сценічний майданчик; б) глядацький театрон; в) портал сцени з лаштунками. На рис.3.1.1 автором представлена просторова модель античного театру з акцентом на кожний з наведених вище компонентів ландшафтних театрів. Так, на рис.3.1.1, а) виокремлена сцена з характерною для античного театру оркестрою, яка вже в більшості сучасних ландшафтних театрів трансформувалась в просценіум. Сцена при цьому фігурує, як ядро театрального дійства, бо саме на сценічному майданчику з подіумом чи на ділянці просценіуму, зазвичай, відбувається безпосередня гра

Сценографічні чинники, що формують характерні риси архітектури національного ландшафтного театру сьогодення

№	Назва фактора	Характеристика впливу чинника на архітектуру театру	Складові фактору впливу
1.	Колористика театралізованого дійства в природному середовищі	<p>Світлове вирішення сприйняття всіх елементів вистави:</p> <ul style="list-style-type: none"> - жовтий: характеризує ефект руху; - ультрамариново-синій: підкреслює ефект сильного напруження; - помаранчевий: випромінює активність дії; - зелений: символізує глибоку замкнутість; - червоний: надихає активною енергійністю та імпульсивністю дії; - пурпурний: наповнює життєстверджувальною силою; - фіолетовий: надає відчуття контрасту важкості та легкості буття; - білий: уособлює властивість процесу очищення; - чорний: свідчить про загадковість дії, що відбувається 	<p>1) кольоровий фон (тло); 2) насиченість кольору; 3) яскравість, яка в різних варіантах поєднання створює єдиний колористичний образ театрального дійства в певному архітектурному середовищі</p>
2.	Архітектурно-конструктивні рішення для організації театрального простору	<p>Забезпечення основних властивостей архітектурної концепції сценічно-глядацького простору. Варіанти архітектурно-конструктивних рішень:</p> <p>1) стаціонарність театру:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) уніфікація збірних елементів та відповідність їх модульній системі розбивки планувальних осей; б) ансамблевість при виборі об'ємно-планувального рішення в монолітному залізобетонному варіанті; <p>2) збірно-розбірні (мобільні) театральні споруди:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) поєднання споруди в ансамбль історичної забудови міста; б) активна трансформація архітектури будівель, площ та вулиць в значних містах; 	<p>1) комфортність; 2) функціональність; 3) експлуатаційні характеристики; 4) економічність; 5) естетика використаних форм; 6) ергономічність сидінь глядацького залу</p>

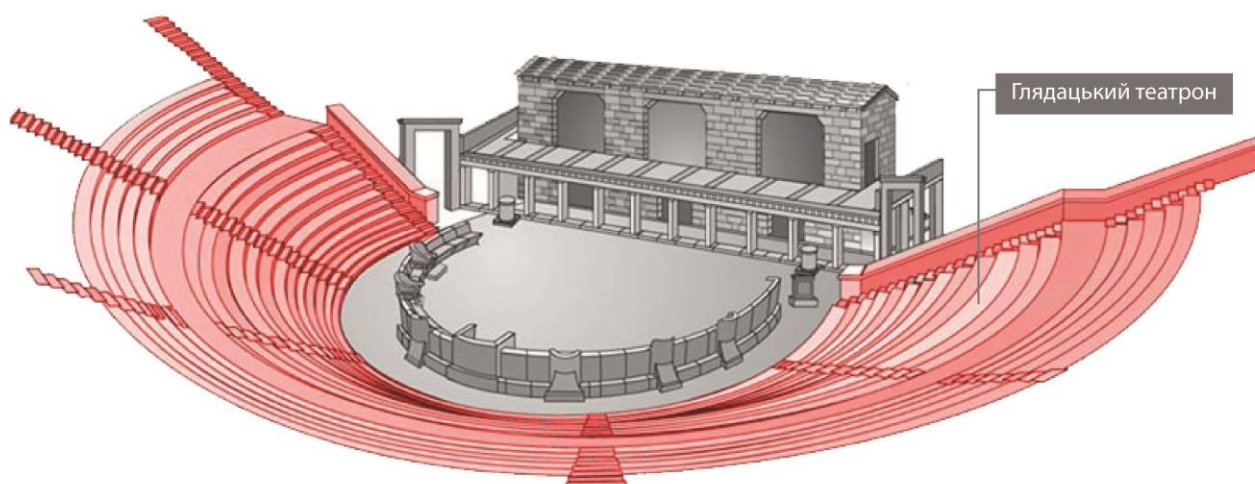
		в) синтез споруди на відкритому просторі з зеленою садово-парковою зоною населеного пункту	
3.	Мистецький фактор впливу за допомогою окремих сюжетів та символів	Природні та штучні символи в дійстві в ландшафтному театрі	Природні символи (знаки): сонце; вогонь; зірки; земля (рельєф); дерево; птахи; тварини Штучні символи (знаки): серце; трикутник; коло; хрест; квадрат; числа; вінок з квітів. Геральдичні знаки; гербові девізи; емблеми
4.	Декоративність архітектурного об'єкту в процесі театрального дійства	Вплив автентичного методу оформлення декоративного об'єкту на якість сприйняття вистави в театральній споруді	Використання декорацій з елементами: - художньої ковки; - декору із застосуванням кружева та вишивки; - витворів живопису; - застосування орнаменту і матеріалів з текстилю; - мистецтва художньої фотографії (банери, постери та інші поліграфічні продукти)
5.	Фактор шрифтової подачі інформації в процесі вистави, який для ландшафтних театрів здійснюється в лаконічному вигляді для сприйняття глядачем	Вербальна частина театрального простору, що надає необхідну інформацію в процесі дійства, що включає в себе: а) зовнішню рекламу; б) театральні афіші; в) буклети, присвячені театральній події або виставі	Забезпечується насиченістю шрифту на афішах: - формою шрифтових знаків; - шрифтовою композицією; - якістю та яскравістю шрифту
6.	Фактор організації постановки театралізованого дійства на відкритому просторі в залежності від режисерського задуму	Використання запроєктованого архітектурно-композиційного простору театру в творчому контексті задуму або конкретної сценографії в режисурі даної театральної вистави	Варіанти організації сцени для театрального дійства: - осьова форма; - центрова форма; - фронтальна форма; - вертикальна схема; - кільцева система; - симультанна система

Організація сцени на прикладі оркестри грецького античного театру

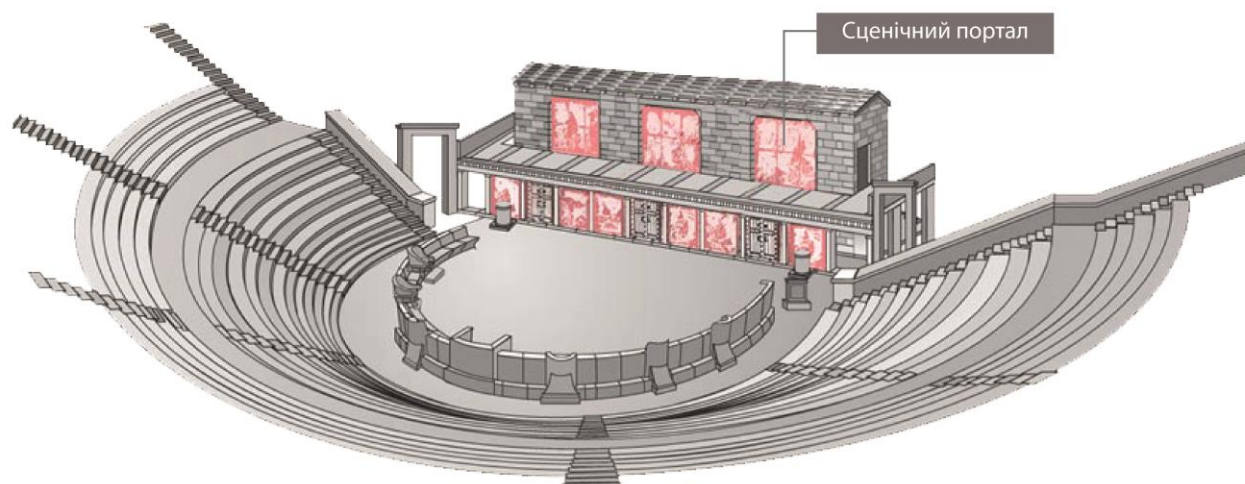
157

Побудова театру у вигляді давньогрецького класичного амфітеатру

158

Влаштування театрального простору у вигляді сценічного порталу

159

Рис.3.1.1 Просторова модель античного театру з акцентом на базових складових театральної споруди: а) Система «театрон-сцена» (за давньогрецьким та давньоримським аналогами амфітеатру); б) Система «орхестра-сцена»; в) Система «театрон-керкіс-сцена»

акторів, тобто, саме в цій зоні організовується процес створення тісного контакту акторської трупи з глядачами (Биков, 1954, с.115-131; Gumennyk, 2014).

При цьому необхідні проектні рішення повинні відповідати наступним об'ємно-планувальним критеріям: а) оптимальній орієнтації сцени за сторонами світу; б) забезпеченню розрахункової площі планшету сцени; в) ефективній висоті влаштування рівня сценічного подіуму; г) оптимальній глибині сценічного майданчика та загальній площі просценіуму.

На рис.3.1.1,б): наведено схему організації театру давньогрецького і давньоримського амфітеатру, в якій сидіння для аудиторії глядачів влаштовано в традиційний спосіб, а саме, коли місця розміщення наступного ряду сидінь знаходиться вище за висотою стосовно рівня розташування місць попереднього ряду. Наведена вище, класична схема організації місць в театроні для глядачів є найбільш ефективною та повинна забезпечувати наступні вимоги: а) комфортність перебування глядачів під час вистави; б) наявність оптимального кута для огляду всієї площі сценічного майданчика з сидіння глядацького залу; в) проектну ширину проходів між рядами сидінь; г) запроектовану кількість евакуаційних проходів між глядацькими місцями, згідно з розрахунком та у відповідності до протипожежних норм проектування (НАПБ А.01.001.-2014).

Для ландшафтних театрів питання організації театрального простору з використанням сценічного порталу (рис.3.1.1, в): є найбільш складною позицією в плані його реалізації на відкритому просторі в умовах природного ландшафту. Архітектурно- конструктивні схеми організації порталу сцени ландшафтного театру повинні забезпечувати наступні параметри: а) розрахункову площу допоміжних та обслуговуючих приміщень за лаштунками сцени (гримерні, гардеробні, санвузли, технологічні приміщення і т.д.); б) можливість розташування технологічних пристроїв для освітлення та звукового супроводу театральної вистави на несучих конструкціях порталу сцени; в) оптимальну висоту порталу відносно дзеркала сцени з метою влаштування системи колосників та спеціальних пристроїв для зміни декорацій в процесі театрального дійства; г) забезпечення підвищеної архітектурної виразності зовнішнього вигляду елементів порталу сцени та з метою його

сприйняттям глядачем в гармонії зі всім образом сцени та з загальним художнім декором використаної театральної завіси.

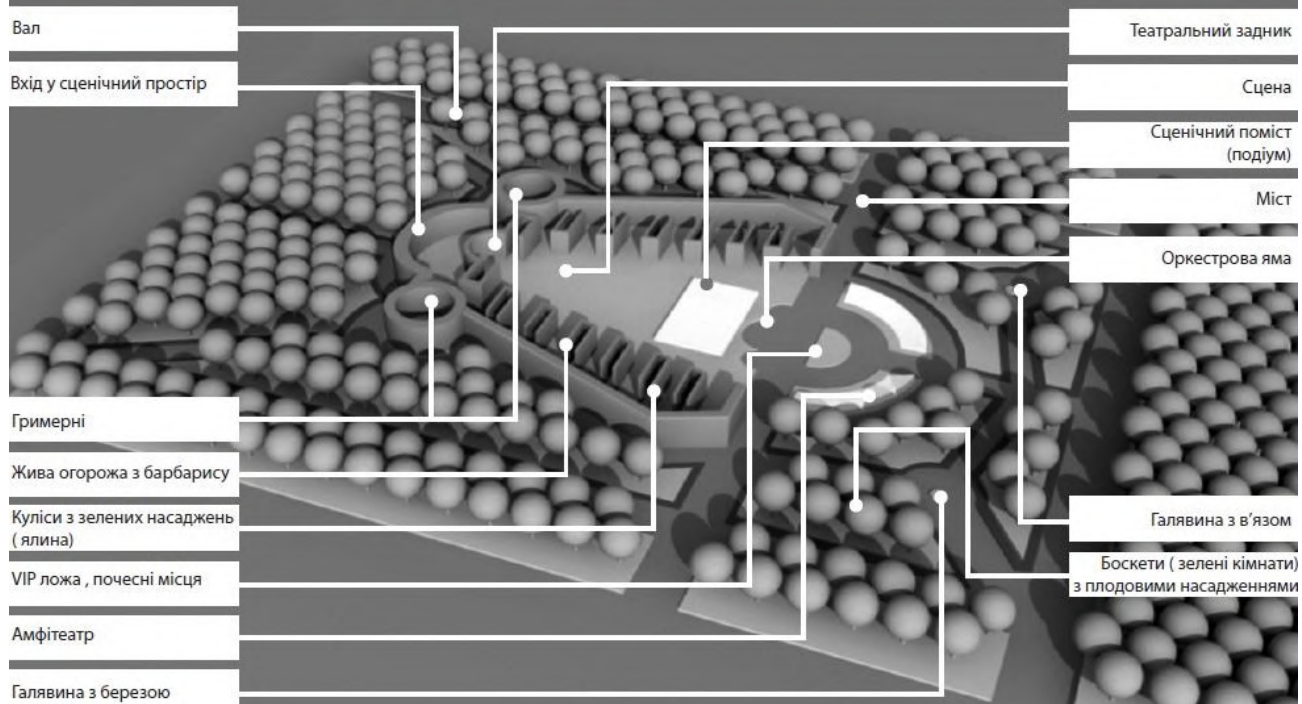
Синтез всіх наведених вище критеріїв для організації театрального простору в природному та історичного середовищі театральної споруди даного типу дозволив автору запроєктувати оптимальну об'ємно-просторову модель (рис.3.1.2, а), на який представлено всі нормативні приміщення, споруди та інші елементи необхідні для ефективного функціонування сучасного ландшафтного театру. До переліку основних компонентів ландшафтного театру перспективного типу доцільно додатково віднести: вхід у сценічний простір, сцену, сценічний подіум, амфітеатр, VIP-ложи (почесні місця), театральної задник, оркестрову яму, місток через водний об'єкт, гримерні, куліси з зелених насаджень, боскети з плодовими насадженнями, живу огорожу, галявини, штучний захисний вал. За основу запропонованої моделі автором був обраний проект ландшафтного театру в садибі графа Шереметєва в Кусково, м.Москви (РФ) XVIII ст. (Кусково, 2016).

В аксонометричній моделі (рис.3.1.2, б) наведено тривимірний макет театрального простору ландшафтного театру за наявності всіх основних елементів оточуючого середовища та елементів театру даного типу в сучасних умовах.

Представлена номенклатура складових ландшафтного театру відповідає сучасним нормативним вимогам та уособлює в собі багаторічний досвід театральних і ландшафтних архітекторів. Зрозуміло, що запропонована на рис.3.1.2, а), б) об'ємно-просторова модель організації театрального простору в умовах абстрактного природного середовища носить в певній мірі ідеалізований характер. З метою її деталізації на основі аналізу наведеного вище переліку складових ландшафтного театру розроблена типологічна схема об'ємно-просторової організації відкритих театрів для використання різних місць локації та для декількох варіантів архітектурно-планувального вирішення театрів даного типу.

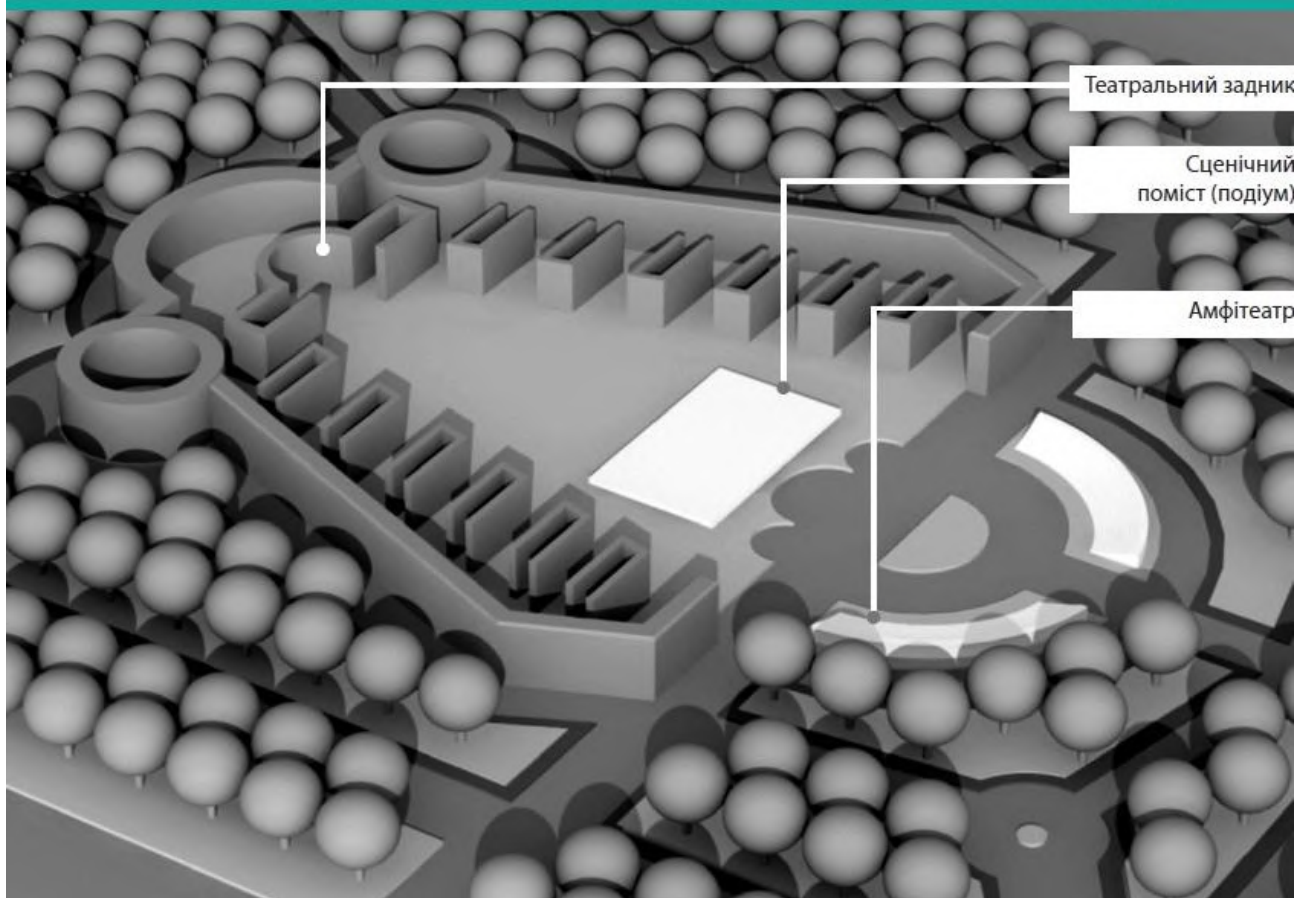
На табл.3.1.2 представлено схематичну об'ємно-просторову організацію сучасних ландшафтних театрів, в якій включені основні варіанти компонування та розташування на місцевості їхніх складових:

Театральний комплекс ландшафтного театру з повною номенклатурою необхідних елементів

а)

Тривимірний макет організації театрального простору ландшафтного театру

б)

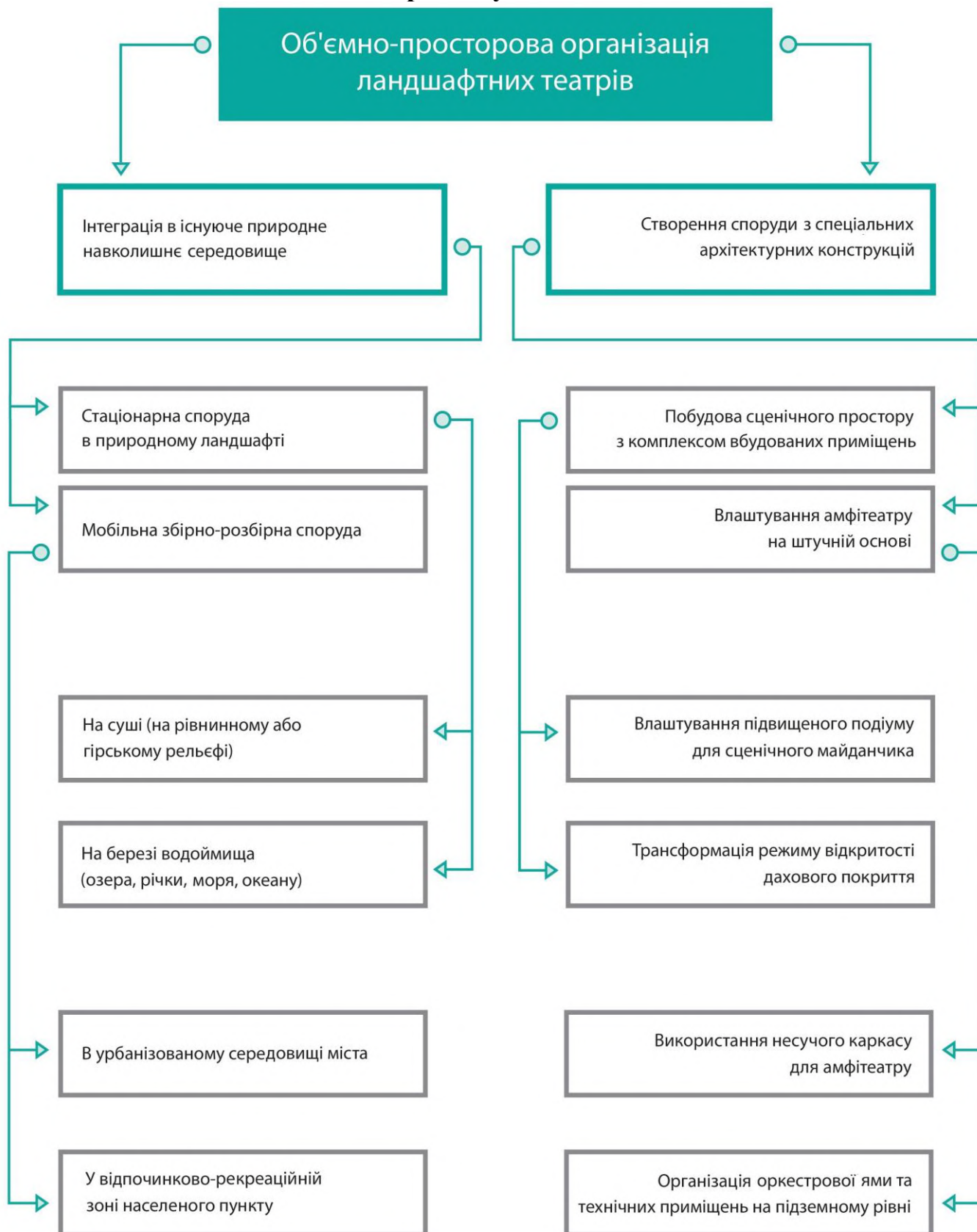
Рис.3.2.2 Просторова модель ландшафтного театру: а) театральний комплекс ландшафтного театру з повною номенклатурою необхідних складових; б) тривимірний макет організації театрального простору ландшафтного театру

1) в контексті врахування місця локації, для як для стаціонарних, так і для збірно-розбірних театрів: а) на суші в гірських та рівнинних умовах; б) на березі водойми (озера, річки, моря, океану); в) в історичному ядрі населеного пункту або урбанізованому середовищі мегаполісу; г) у відпочинково-рекреаційній зоні чи на зеленій садово-парковій ділянці населеного пункту.

2) в умовах розміщення відкритої театральної споруди з використанням спеціальних архітектурно-будівельних конструкцій (на штучній або природній основі): а) при організації складної конфігурації сценічного майданчика; б) в умовах трансформації різних режимів відкритості дахового покриття театру; в) при варіанті побудови театру з використанням несучого збірного (монолітного) залізобетонного (металевого, дерев'яного) перехресного каркасу основи амфітеатру; г) з організацією оркестрової ями та спеціальних технологічних приміщень сцени на підземному рівні.

Комбінація представлених автором варіантів об'ємно-просторових рішень в кожному конкретному випадку дозволяє обрати оптимальний варіант компонування складових ландшафтного театру з врахуванням локації об'єкту в умовах реального природного, історичного чи урбанізованого середовища, при яких би фактичний рельєф місцевості та обране архітектурно-планувальне рішення споруди формують неповторний образ проектованого культурно-видовищного та дозвілльового закладу на відкритому просторі (табл.3.1.2).

Схема об'ємно-просторової організації ландшафтних театрів в різних умовах локації

3.2. Особливості принципів формування архітектурної типології ландшафтних театрів для умов України

Оскільки Україна відноситься до категорії країн в яких з давніх давен спостерігалось організація великої кількості масових дійств, пов'язаних з різноманітними національними святами та релігійними обрядами, то зрозуміла поява актуального питання детального вивчення проблематики створення нових та відновлення старих відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів з можливістю розташування в них значної кількості глядацької аудиторії.

Дослідженнями, виконаними автором у попередніх розділах 2 та 3, доведено, що більшість регіонів території України мають у достатній степені комфортні умови для практично цілорічного функціонування ландшафтних театрів та для проведення в них активної гастрольної діяльності.

На конкретних проаналізованих автором аналогах розроблена поетапна хронологія розвитку в світі театральних об'єктів просто неба. В результаті аналізу, представлених об'єктів в розділі 1 у хронологічному порядку розвитку архітектури ландшафтних театрів, автором зроблений висновок про дискретний характер історичної генези ландшафтних театрів від епохи прадавніх слов'ян до часів створення об'єктів театральної архітектури сьогодення (рис.3.2.1).

Світовий досвід будівництва театрів просто неба дає можливість сформувати новітні підходи до проектування сучасних ландшафтних театрів. Перш за все, найбільший прогрес в архітектурі модерних театрів на відкритому просторі відбувся у галузі сценографії та в процесі застосування новітніх мультимедійних технологій, які принципово видозмінили театральне освітлення, звук і систему трансформації глядацько-сценічного простору в процесі вистави.

За думкою американських дослідників сцени ландшафтного театру, особливо для спеціалізованих вистав драматичного та музично-драматичного жанру, доцільно організовувати, як свого роду «сцени-вулиці» з фронтальним розташуванням глядача по відношенню до сценічного дійства, що пов'язано з оточуючим природним середовищем, який є основним декоративним елементом дійства (Cheney, 2012, pp.135-184). З метою збільшення простору сценічної дії та фронту

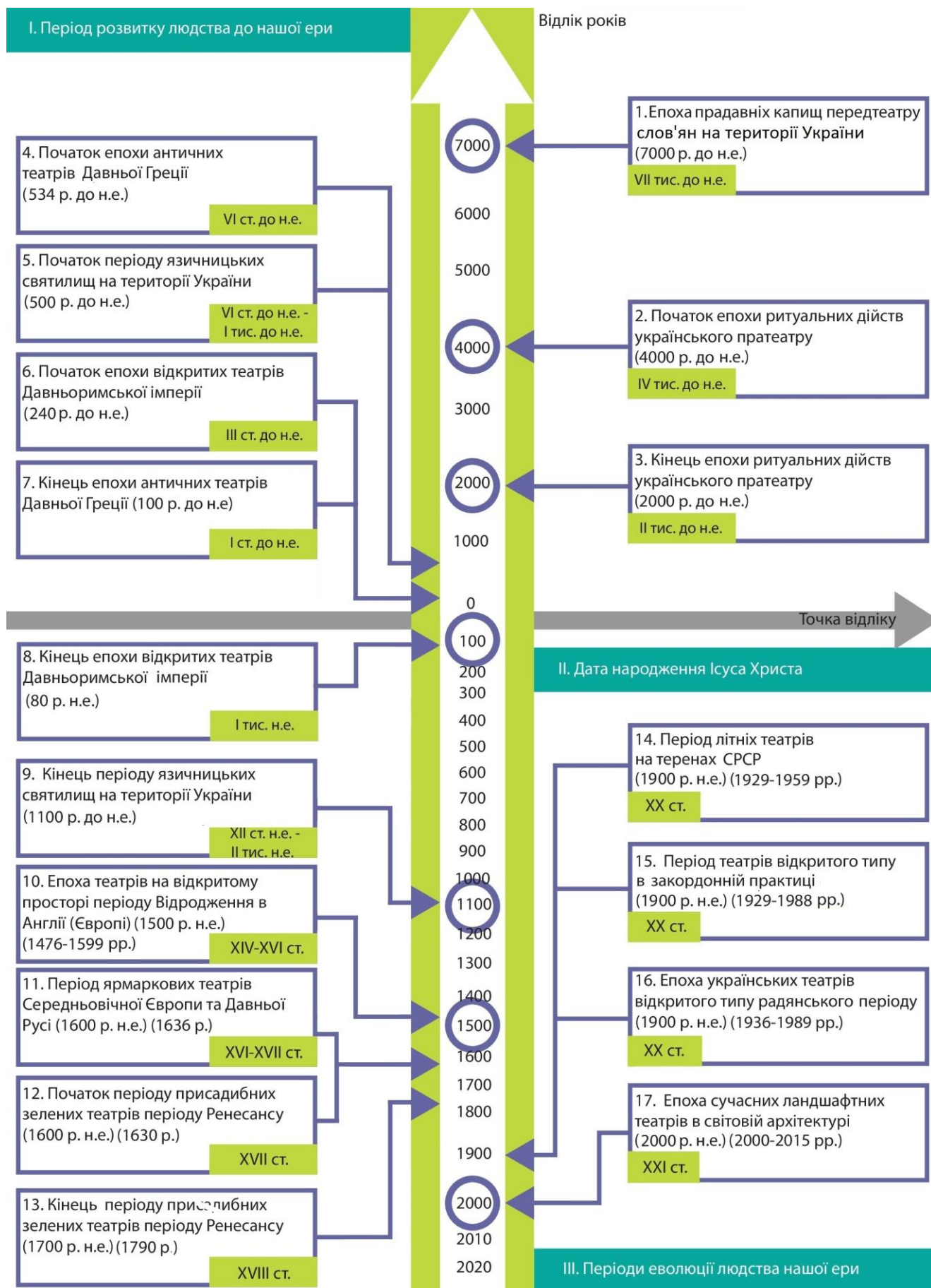

Рис.3.2.1 Хронологія генези формування архітектури ландшафтних театрів в історичній ретроспективі

контакту його з оточенням та глядачем на думку авторів, доцільно було використовувати кільцеві або фронтальні сцени, які мають аренне розташування глядачів. При цьому в споруді театру забезпечується ефект збільшення глибини при організації повномасштабного огляду сцени. Аналогічні критерії стосуються влаштування сценічного простору під час масових вистав просто неба, де участь акторів відбувається за рахунок організації дійства з врахуванням впливу історичних пам'яток архітектури або в архітектурно-предметного середовища на тлі загальної панорами населеного пункту (Дударець, 2011; Дудка, 2011; Strong, 2010, pp.65-93).

За результатами проведеного автором аналізу літературних першоджерел та здійсненого фахового анкетування (64 анкети) при влаштуванні масових видовищ в ландшафтних театрах визначено, що найбільш вдалим для користування різновидами сцен для театрів даного типу, слід вважати наступні (Waugh, 2008, pp.47-62): а) комбіновані сцени, що об'єднують в собі фронтальні, трьохкомпонентні та кільцеві з симультанними майданчиками по площі всього залу (даний тип сцени підтримало до 80% отриманих відповідей в анкетах); б) традиційне фронтальне розташування сцени та глядацького залу (що підтримало до 20 % отриманих відповідей на анкеті).

Стосовно організації гармонійного взаємозв'язку сценічного простору з глядацьким залом, то більшість опитуваних фахівців та відвідувачів театрів висловились за частково відкриті або закриті сцени (що становило в анкетуванні до 75%), а за варіант використання повністю відкритих сцен проголосувало лише до 25% з числа анкетованих спеціалістів.

Режисери-постановники масових театралізованих дійств в своєму варіанті відповідей на анкету переважною більшістю підтримали концепцію облаштування відкритих сценічних майданчиків зі спеціальною системою верхньої механізації колосників, що характерно, зазвичай, для закритих сцен-коробок та який доволі проблематично вирішуються в театрах просто неба, що змонтовані в природному, історичному та урбанізованому середовищах.

Таке різномаяття думок за результатами проведеного автором анкетування дає можливість, вважати, що шляхом гармонізації та в процесі комбінування окремих об'ємно-просторових складових ландшафтних театрів вдається вирішити оптимальну реалізацію конкретної сценографічної задачі та здійснити її вирішення в театральньо-видовищному дійстві на відкритому просторі.

Характерною особливістю сучасних тенденцій в організації простору ландшафтних театрів доцільно вважати акцент на значне збільшення кількості відвідувачів на масових театралізованих заходах та необхідністю влаштування декількох висококомеханізованих сценічних майданчиків в межах одного театральньо-видовищного заходу просто неба.

Необхідно зауважити, що за думкою більшості театральних фахівців, які прийняли участь в проведеному автором анкетуванні щодо загальних принципів організації сценічного простору в ландшафтних театрах, то ними запропоновано задіяти наступні сценографічні прийоми, як: а) синтез сценічного майданчика з глядацьким залом; б) умовний поділ глядацько-сценічного простору на основну та допоміжну частини театрального дійства; в) щільний контакт за рахунок мінімальної відстані між глядацькою та акторською зонами; г) необхідність застосування організаційних заходів для швидкої та динамічної зміни концертних номерів або театральних мізансцен в процесі вистави.

Наприкінці ХХ – поч. ХХІ ст. важливу роль в культурі видовищних заходів почали відігравати велелюдні рок і поп-фестивалі та естрадні концерти просто неба. В цей період дуже важливим для світової театральної сценографії виявився досвід М.Фішера (1947-2013), який став сучасним ідеологом побудови сценічних просторів нового типу для масових заходів, що відбувались під час світових турне всіх видатних рок і поп-груп сучасності (Пінк Флойд, 2013).

Яскравим прикладом системного підходу до театральної сценографії на відкритому просторі шляхом використання новітніх технологій, які базуються на швидкій трансформації глядацько-сценічної зони, застосуванні голографічних і піротехнічних ефектів у освітленні та об'ємного звукового супроводу заходу, слід вважати, проекти організації сценічного простору відомого британського

художника-сценографа М.Фішера (Holding, 2000, pp.10-15).

Найбільш грандіозні проекти М.Фішера, так звані «open-air theaters» – це ландшафтні стаціонарні театральні майданчики для концертних рок-виступів груп Pink Floyd «The Wall» (1980) (рис.3.2.2, а) (Holding, 2000, pp.46-55), U2 «PopMart» (1997) (рис.3.2.2, г) (Holding, 2000, pp.102-124), де на відкритому просторі з пересувними сценами були підготовлені умови для всесвітніх турне груп The Rolling Stones «Voodoo Lounge» (1995) (рис.3.2.2, б) (Holding, 2000, pp.56-61), «Bridges to babylon» (1997) (рис.3.2.2, в) (Holding, 2000, pp.62-87) та Muse, естрадних виконавців: M.Jackson, Madonna, Lady Gaga, R.Williams. Представлені театральні декорації при цьому працюють як трансформовані легко монтовані (збірно-розбірні та мобільні) елементи порталу сцени та застосована оригінальна організація об'ємно-просторового простору театральної споруди дозволяють кардинально змінювати глибину сприйняття видовища в процесі масового концертного дійства, що відбувається в реальному природному середовищі (Кейн, 2012).

Оригінальним у сценографічних пошуках М.Фішера вважаються його експерименти в галузі освітлення театального середовища та новації при застосуванні мультимедійних цифрових технологій: голографічних ефектів і використання лазерного шоу в процесі вистави. На рис.3.2.3 представлена система сучасного сфокусованого освітлення з рухомої вежі, що була використана сценографом під час світового рок-турне груп The Rolling Stones «Bigger bang» (2006) (рис.3.2.3, а), Genesis «Turn it to again» (2007) (рис.3.2.3, в), U2 «360° Tour» (2009) (рис.3.2.3, г) та рок-виконавця R.Williams «Close Encounters» (2006) (рис.3.2.3, б) і варіанти схем трансформації сцени та глядацького залу в залежності від конкретного жанру масового заходу, який відбувається на відкритому сценічному майданчику.

М.Фішер, як видатний художник-декоратор та архітектор рок-майданчиків на відкритому просторі розробив свою оригінальну сценічну систему, які апробовано на виступах U2 «Pop Mart» (1997), що складались з збірно-розбірних модульних декоративних елементів сцени. Вони пересувались по світу на 11 автомобільних трейлерах і спеціальною бригадою з 12 спеціалістів монтувались для масового

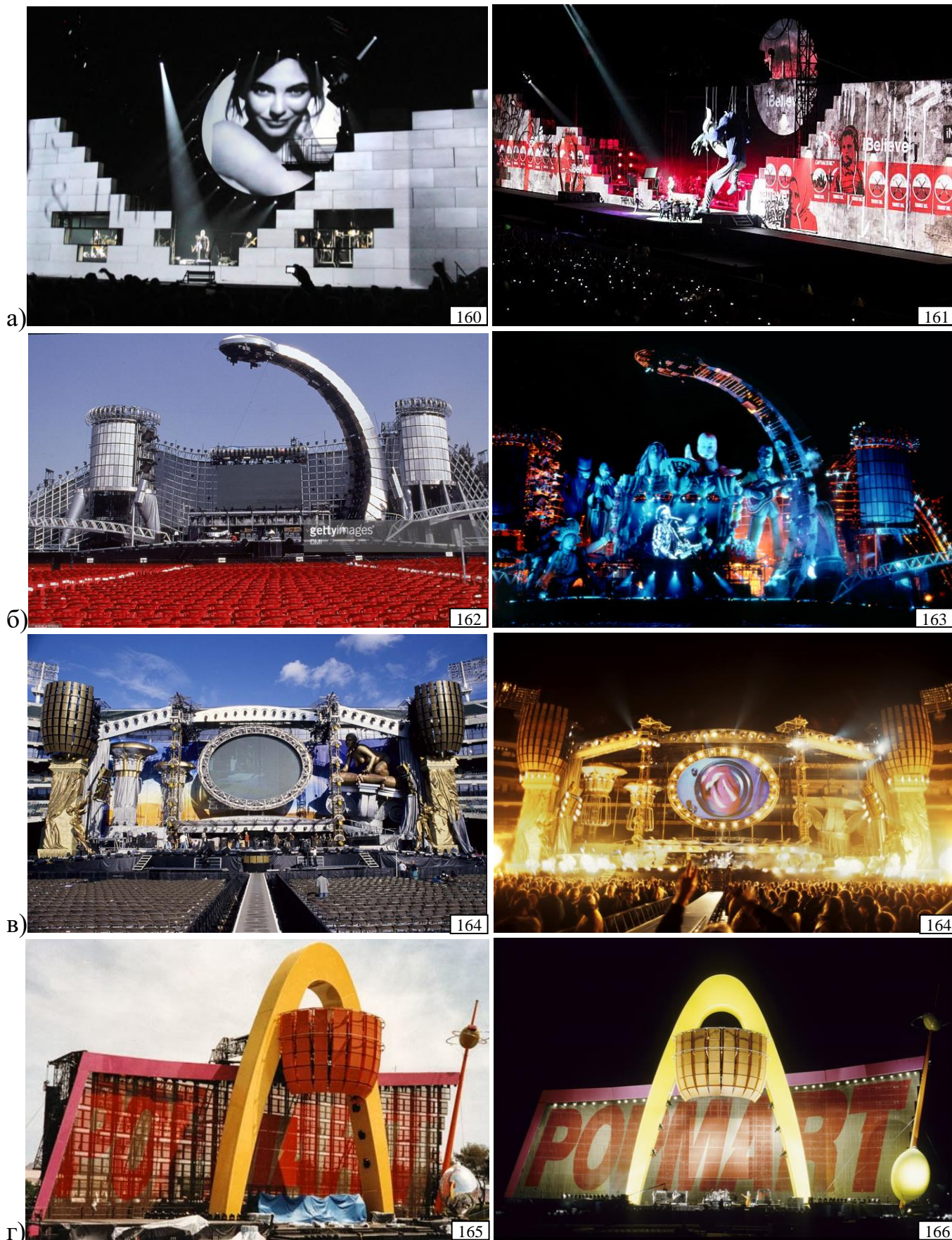

Рис.3.2.2 Сценографічні рішення М.Фішера на рок-концертах:
 а) Pink Floyd «The Wall» (1980); б) The Rolling Stones «Voodoo Lounge» (1995);
 в) The Rolling Stones «Bridges to babylon» (1997); г) U2 «PopMart» (1997)

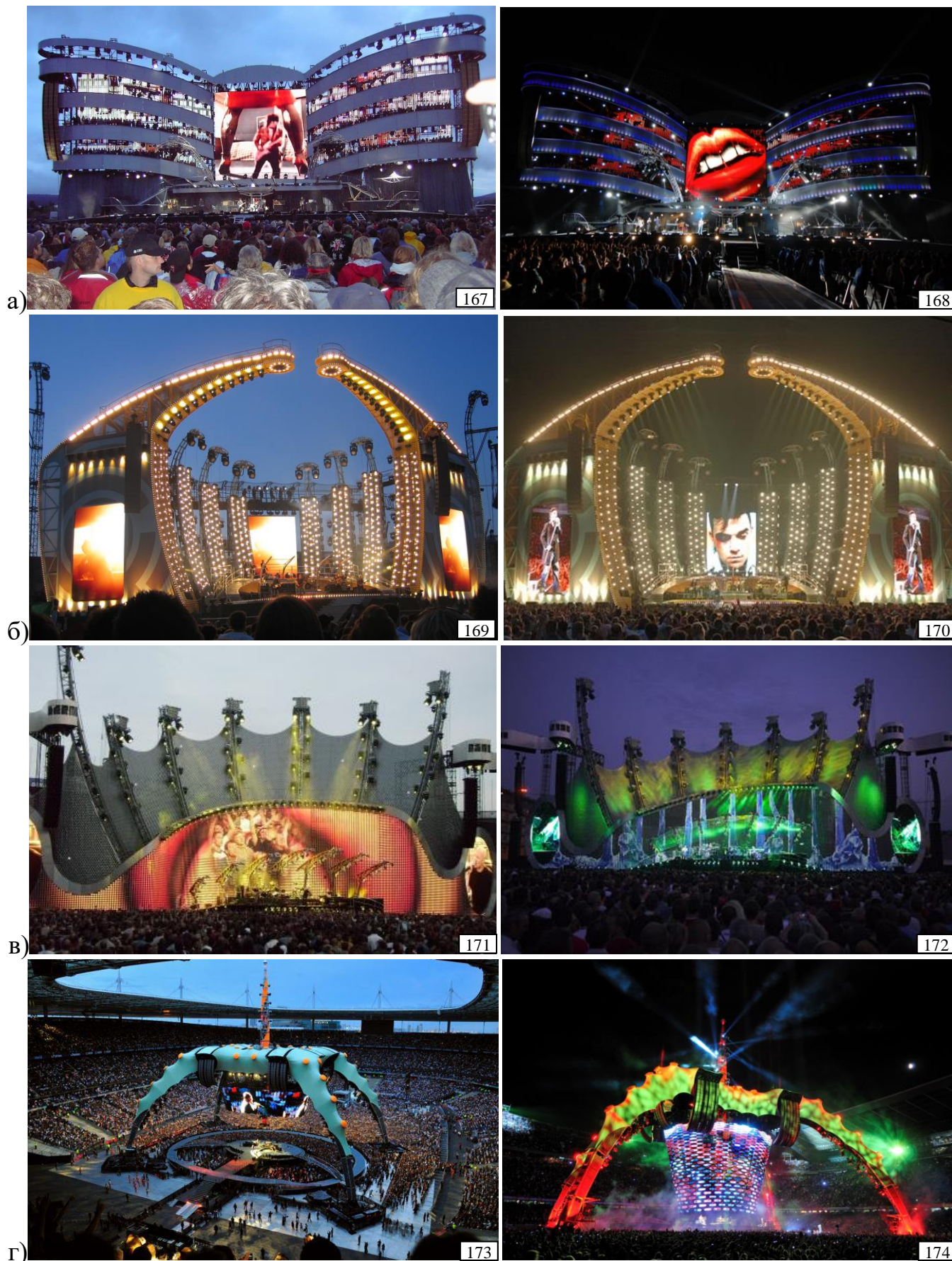

Рис.3.2.3 Сценографічні рішення М.Фішера на рок-концертах:

- а) The Rolling Stones «Bigger bang» (2006) б) R.Williams «Close Encounters» (2006);
 в) Genesis «Turn it to again» (2007); г) U2 «360° Tour» (2009)

заходу за 36 годин. Такий підхід виявився революційним для сценографії масових гігантських театралізованих вистав просто неба та свого роду проривом у процесі організації сценічного простору ландшафтних театрів (рис.3.2.2, г) (Holding, 2000, pp.102-124).

На рис.3.2.4 та рис.3.2.5 представлено сценографічні вирішення М.Фішера в ескізному варіанті влаштування сцен, які застосовувались театральним художником-декоратором під час світових турне популярних рокових вокально-інструментальних ансамблів і груп, що сформували принципово новий підхід для вирішення сценічного простору, організації його освітлення та акустики в природному ландшафтному оточенні (Holding, 2000, pp.30-45, pp.92-93).

Необхідно зауважити, що видатні світові театральні режисери-новатори ХХ-ХХІ ст., такі як Б.Брехт з Німеччини (Картавцева, 2014), В.Мейерхольд, Н.Охлопков, Ю.Любимов, Г.Товстоногов з Росії (Мальцева, 2010, с.63-70) і українські реформатори театру – С.Куліш, Л.Курбас та Р.Віктюк (Гринишина, 2007) в процесі визначення основних параметрів для театру масових дійств, завжди виступали за об'єднання сцени та глядацького залу в єдиний комплекс. Таким чином, ефект створення сцени в оточенні глядачів, де рух в просторі амфітеатра-трансформера відбувався разом із відвідувачами, а загальна схема розкриття кільцевої сцени в реальному ландшафті на їхню думку могли би слугувати панорамним тлом для будь-якого театралізованого дійства (Шевченко, 2013).

Такий підхід в організації сценічного простору був реалізований архітекторами, які в м.Чеському Крумлові (Чехія) втілили наведений вище принцип у ландшафтному театрі з трансформованим глядацьким залом фронтального типу (рис.3.2.6, а). Амфітеатр в Крумлові під час вистави може обертатись та відкривати глядачам кожного разу новий ракурс для огляду будівель, що оточують архітектурно-історичне автентичне середовище старовинного міста (Вашкова та Каймаков, 2012; Проскуряков та Гуменник, 2014).

Безперечно, ще одним з основних факторів, що формують сучасні тенденції в процесі створення ландшафтних театрів сьогодення є пропорції між окремими елементами архітектурного комплексу в порівнянні з загальним об'єктом та

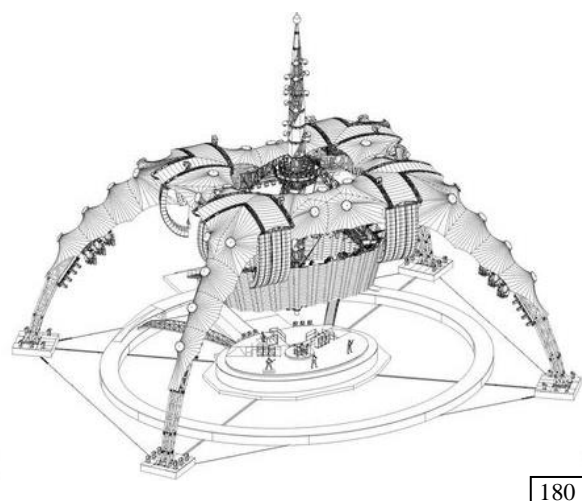
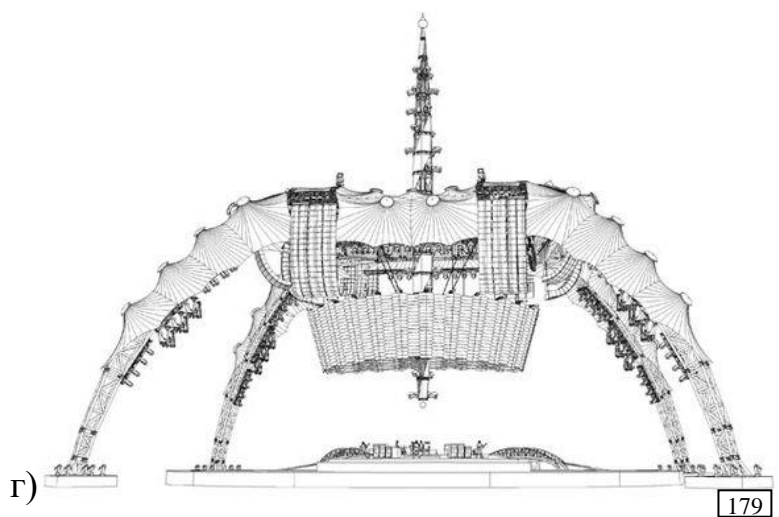
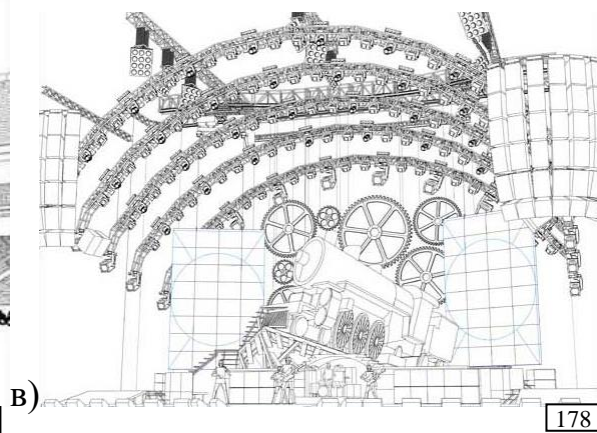
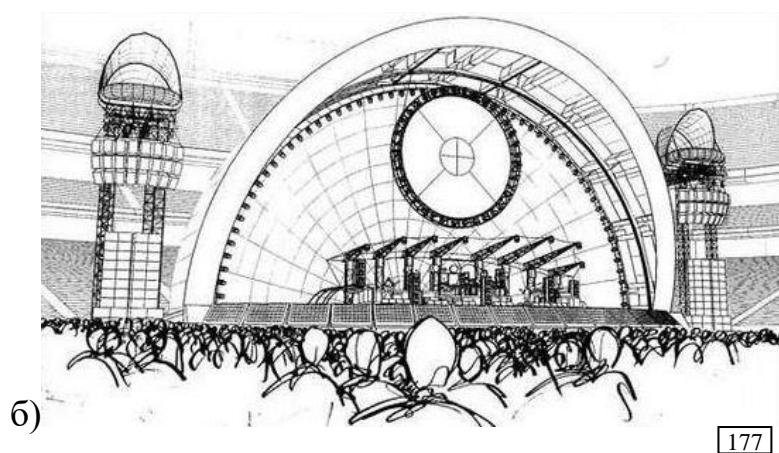
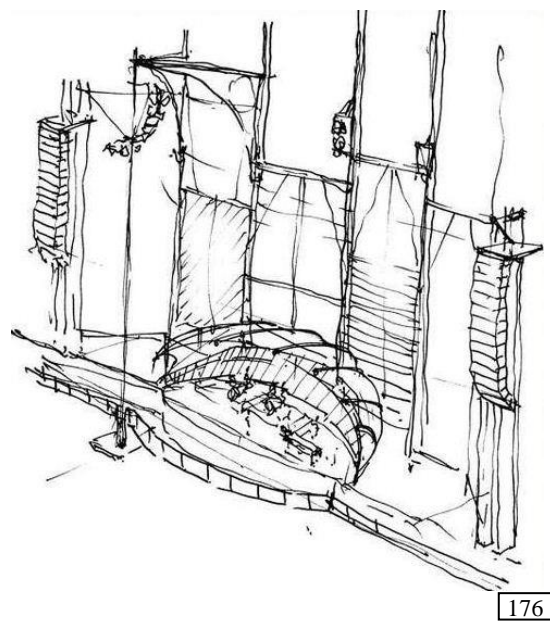
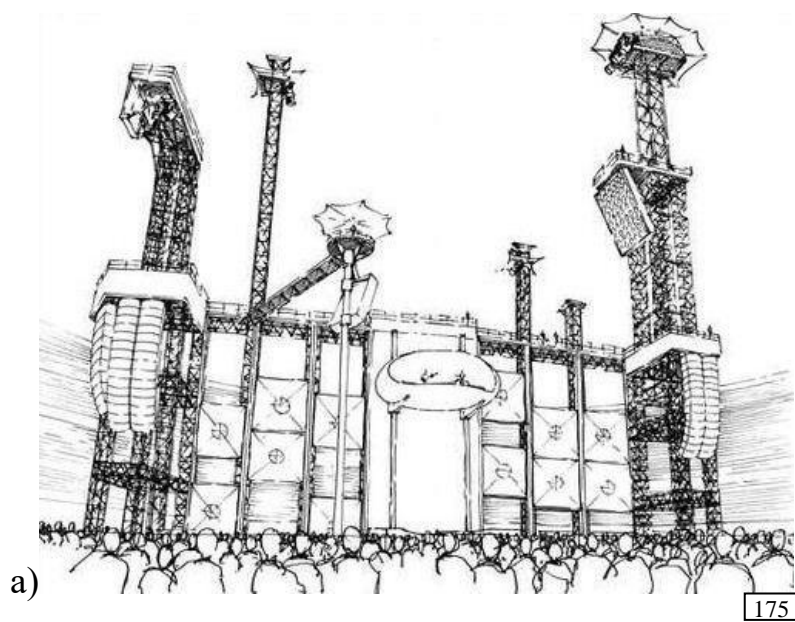
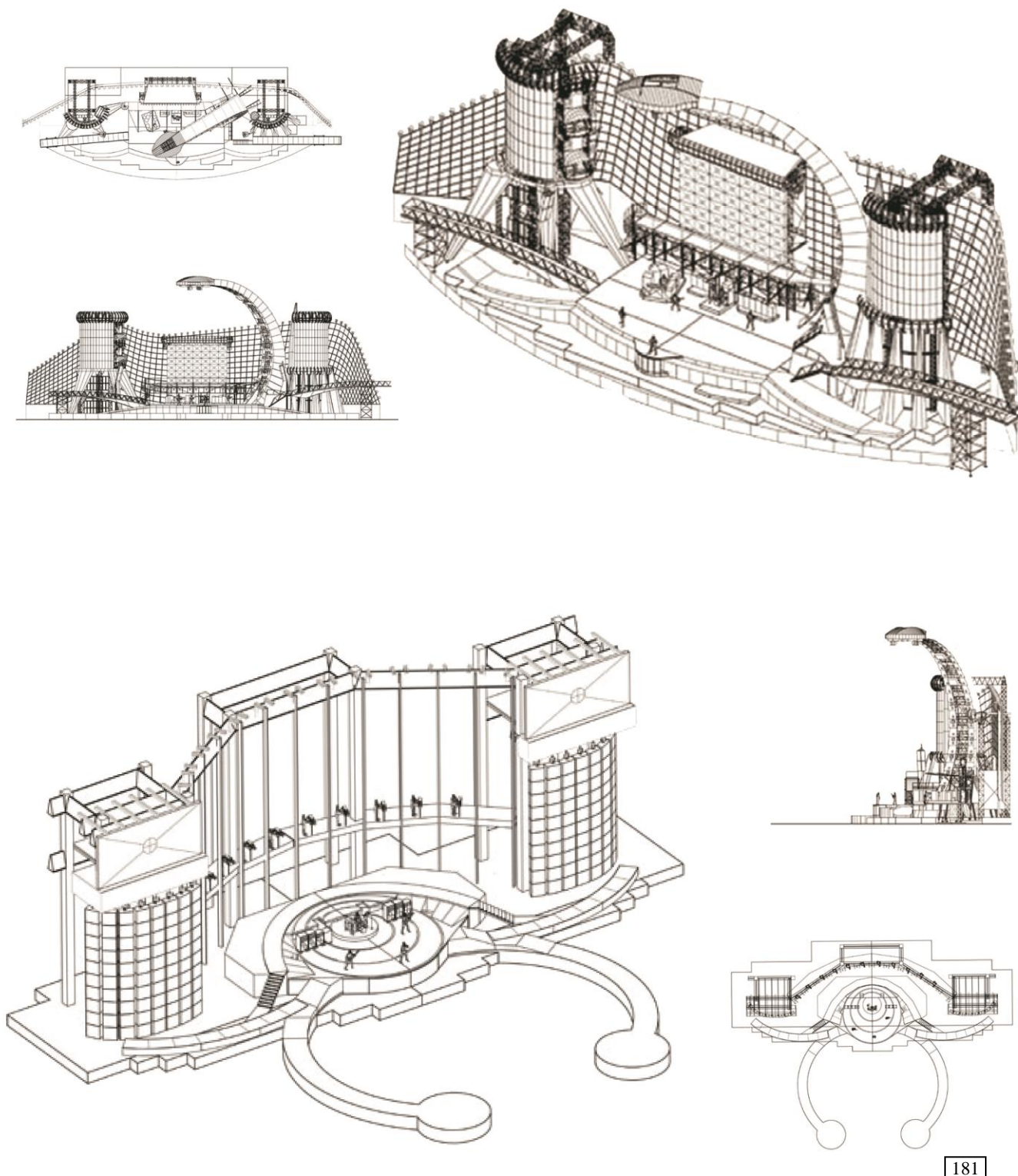

Рис.3.2.4 Ескізні вирішення сцен М.Фішера у світових турне:
 а) Genesis «Turn it to again» (2007); б) Pink Floyd «The Division Bell» (1994);
 в) AC/DC «Black Ice World Tour» (2008); г) U2 «360° Tour» (2009)

181

Рис.3.2.5 Варіанти сценографічних збірно-розбірних систем авторства М.Фішера при організації театрального дійства під час масових заходів

вибором коефіцієнту масштабності споруд. Створення високої сцени-коробки з верхньої системою механізації колосників, що характерно для організації масових театралізованих дійств в процесі її влаштування на відкритому просторі являється, свого роду, домінантою, або ізольованим архітектурним елементом в загальній композиції, яка сама по собі не є пов'язана з ландшафтом та існуючим рельєфом. При цьому архітектурно-композиційне вирішення сцени ландшафтного театру для масових дійств повинно визначитись не за традиційними підходами з використанням високої сцени-коробки та колосниковими шахтами, а реалізуватись шляхом поєднання в єдиний комплекс сцени з глядацькою частиною та з забезпеченням можливості трансформації амфітеатру чи його окремих елементів сцени з екранами або даховим покриттям над сценою різного рівня відкритості.

Яскравим підтвердженням збереження традицій класичного підходу до архітектури ландшафтного театру вважається організація сценічного простору театру даного типу на воді в м.Брегенці в Австрії, де щорічно проходять фестивалі оперного мистецтва. Вражає значна місткість даного театру просто неба, що складає понад 7500 осіб (рис.3.2.6, б), з яких 6500 осіб – на відкритому просторі, а ще 1000 осіб – під критим просторовим дахом-навісом (Турджей, 2012; Проскураков та Гуменник, 2014а).

Наступним чинником, який є особливо характерним для сучасного підходу до архітектури ландшафтних театрів, слід вважати, суттєве розширення переліку експлуатаційних параметрів, що пов'язані між собою. До них слід віднести такі параметри як: місткість глядацького залу, кут огляду сцени, комфортність перебування глядачів в залі та забезпечення відвідувачів якісним звуком. При визначенні максимальної дистанції розташування глядачів від сценічної зони повинен враховуватись фактор забезпечення комфортних умов для повноцінного огляду сценічного майданчика в процесі масового театралізованого дійства на відкритому просторі. Досягається даний процес шляхом застосування відповідних сценографічних ефектів та акторських прийомів, а саме: а) активної жестикуляції акторів з кінопроекцією показу їх міміки на екрані, який розташовують на заднику сцени; б) використання світлових голографічних ефектів та ефективного освітлення;

Рис.3.2.6 а) Відкритий театр з глядацьким залом, що обертається в просторі у м.Чеському Крумлові (Чехія); б) Театр просто неба на воді в м.Брегенці (Австрія) для проведення фестивалей оперного мистецтва

в) створення художнього образу вистави методами використання масових костюмованих сцен у виставі; г) використання потужних систем об'ємного звуку в глядацькому залі.

За результатами аналізу досліджених літературних джерел при проектуванні ландшафтного театру перспективного типу можна виокремити наступні характеристики допустимої відстані між глядачами та планшетом сцени для різних жанрів вистав: а) для багатожанрових концертних залів дистанція повинна складати більше 40 м; б) для ландшафтного театру, що спеціалізується на драматичних та драматично-музичних виставах має складати до 30 м; в) для залів відкритого типу для проведення оперно-балетних вистав відстань сягатиме до 40 м.

Наведені вище параметри базуються на дослідженнях українських спеціалістів, що займалися розробкою основного нормативного документа для проектування відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів ДБН В.2.2-16-2019, а саме керівник розробки: д.арх., проф. В.Куцевич у співавторстві з арх. Б.Губовим, О.Пашенком, І.Чернядьєвою, Б.Бельчиковим, Т.Іоковою, В.Ніжником, к.т.н. Р.Уханським, к.т.н. Л.Філатовим та фахівцями з АР Крим та інших дослідників арх., проф. А.Сафоновим та інж. О.Сафонові (Сафонов та Сафонова, 2009), що запропонували розрахункові параметри для проектування відкритих театрів в умовах України. В табл.3.2.1 представлено основні нормативні величини щодо проектних параметрів площ та інших технічних характеристик із розрахунком на одне глядацьке місце в театрах даного типу, що відповідають вимогам вище зазначених державних будівельних норм (ДБН В.2.2-16-2019).

Діюча в Україні станом на сьогодні нормативна база для проектування культурно-видовищних та дозвіллевих закладів регламентує лише одну організаційно-композиційну схему побудови театрів на відкритому просторі сезонного типу, це - так звані «літні» театри. Саме наведена категорія архітектурно-планувальних рішень для театрів відкритого типу формує сучасні нормативні вимоги до проектування сучасних ландшафтних театрів на території України. Зазначені в табл.3.2.1 параметри лягли в основу, розроблених автором величин, які

представлені в п.5.3 даної дисертаційної роботи та наведені у пропозиціях щодо внесення в нормативну базу для проектування ландшафтних театрів України. В додатку Б на прикладі схем трансформації сцени для різних жанрів вистав рис.Б.1 та рис.Б.2 представлений перелік можливих варантів організації глядацько-сценічного простору.

Таблиця 3.2.1

**Основні нормативні вимоги для розрахунку та проектування
глядацьких залів ландшафтних театрів**

№	Глядацький зал ландшафтного театру (місткістю до 1500 осіб)	Одиниця виміру	Проектна нормативна величина
1.	Загальна площа глядацького залу на 1 місце	м ²	0,9
2.	Ширина відкидними крісел	м	0,45
3.	Ширина проходу між відкидними кріслами	м	0,45
4.	Відстань між передньою межею естради (авансцени або бар'єру оркестрової ями до першого ряду)	м	в межах від 1,2 до 1,5 м
5.	Висота рівня планшету сцени на рівні підлоги першого ряду	м	в межах від 0,8 до 1,1 м
6.	Допустимі ухили підлоги (пандуса) при висоті сходини до 0,2 м	співвідношення висоти до довжини	1,7
7.	Проміжок між колосниковим настилом при перпендикулярному розташуванні порталу сцени	м	не менше 0,05
8.	Ширина перехідних містків між робочими галереями сцени	м	не менше 0,6
9.	Гранично допустима відстань по осі амфітеатру від рівня авансцени до останнього ряду глядацького залу	м	не більше 60

3.3. Новітні тенденції архітектурної типології та характеристика базових складових ландшафтних театрів

Багатовіковий досвід створення відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів дозволив дослідникам театральних будівель визначити певний алгоритм дій формування та розвитку архітектурної ландшафтних театрів, що представлений у схематичній формі на табл.3.3.1.

До загальних підходів до організації предметно-просторового середовища ландшафтних театрів слід віднести, такі фактори як, універсальність та мобільність культурно-видовищних об'єктів, що створює можливість використовувати споруду даного типу театру для різних за функціональним призначенням масових дійств та при використування спеціальних властивостей елементів споруди, створювати умови для їхнього демонтажу та транспортування на інше місце з подальшим повторним монтажем складових будівлі для проведення відповідного культурно-видовищного заходу.

Відносно низька вартість та енергоефективність в порівнянні з закритими театрами в процесі створення ландшафтних театрів дозволяє ефективно забезпечувати культурно-естетичні потреби жителів у значній кількості населених пунктів України. Даний фактор дає можливість доносити сучасне театральне мистецтво до значних верств населення та тим самим, підвищувати загальний рівень культури в конкретному районі України.

Принципи масштабності та пропорційності функціональних архітектурно-будівельних елементів, які використані в комплексі ландшафтних театрів дають можливість вибору найбільш ефективних об'ємно-просторових вирішень конкретних відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів.

Спеціальні підходи до формування організації сценічного простору ландшафтних театрів в умовах України можуть проектуватись з врахуванням наступних факторів: 1) багатожанровості театральних вистав на відкритому просторі (універсальність); 2) специфіки природо-кліматичних умов та фактичного рельєфу в місцях розташування споруди; 3) режимом відкритості глядацького залу та ступенем трансформації об'єкту в процесі вистави; 4) можливістю гармонійного

Таблиця 3.3.1

Архітектурно-композиційні форми організації предметно-просторового середовища при проектуванні ландшафтних театрів в Україні

поєднання оточуючого ландшафту з архітектурою театральної споруди; 5) методами зеленої архітектури в створенні театру просто неба; 6) особливостями сформованих культурних традицій та національного менталітету глядача в повному регіоні України, де розташовується ландшафтний театр.

В результаті аналізу літературних першоджерел з врахуванням, наведених вище сучасних підходів до формування архітектурної типології ландшафтних театрів за функціональним призначенням театральні споруди доцільно розділити на три основні форми: а) ландшафтні театри для оперно-балетних і драматичних вистав; б) ландшафтні театри для оркестрових концертів та музичних виступів; в) ландшафтні театри для демонстрації кінофільмів.

В наведеній на рис.3.3.1 схемі представлено гармонійний взаємозв'язок між загальними підходами в побудові ландшафтних театрів, що дають можливість забезпечити єдиний комплекс між всіма формами організації сценічного простору культурно-видовищних споруд, а саме: 1) багатофункціональністю використання ландшафтних театрів; 2) поєднанням оточуючого середовища з театралізованим дійством; 3) трансформацією сценічного простору та рівнем відкритості глядацького залу; 4) можливістю використання тимчасових театральних споруд під час конкретного мистецько-культурного заходу; 5) масштабністю забезпечення населення глядацькими місцями; 6) синтезом між сценою, залом і ландшафтом та з місцем розташування відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів орієнтованого під конкретне театралізоване дійство.

Аналіз, основних підходів та спеціальних принципів формування організації сценічного простору ландшафтних театрів виокремлює рівень трансформації простору театральної споруди, що реалізується у варіантах створення театру даного типу без даху чи з частковою відкритістю глядацького залу або з організацією даху-навісу над всією площею амфітеатру (Проскураков, 1984).

Значну роль у запропонованих автором підходах до проектування ландшафтного театру відіграє вибір місця розташування даної споруди на обраній земельній ділянці. При цьому місце розташування доцільно обирати в поєднанні з майбутнім функціональним призначенням даного культурного об'єкту (Mason,

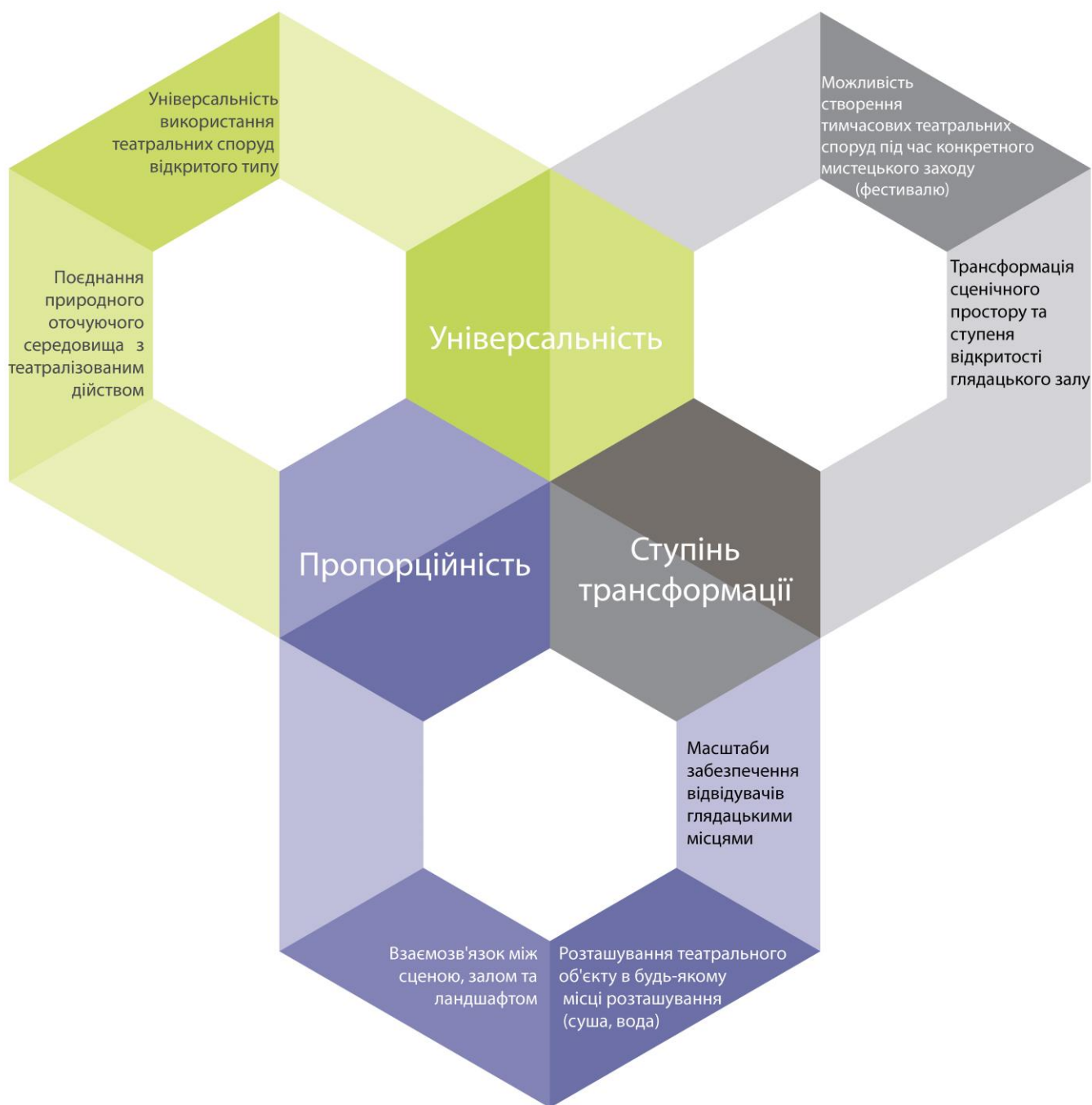

Рис.3.3.1 Схема взаємодії архітектурно-композиційних форм організації сценічного простору в процесі проектування ландшафтних театрів

1992, pp. 2-24).

Найважливіше місце при організації простору відкритого театру в природному, історичному та урбанізованому ландшафтах відіграє забезпечення комфортності та безпеки розміщення глядачів. При цьому кут нахилу амфітеатру, що забезпечує обзор для відвідувачів, формує якісний звук та ефективне освітлення сцени має поєднуватись з вибором оптимальних шляхів евакуації глядачів і засобами протипожежної безпеки глядачів (Sporre and Burroughs, 1990).

Принципи синтезу об'ємно-просторового вирішення сценічного майданчика з просценіумом і амфітеатром глядацького залу, це свого роду запорука забезпечення цілісності єдиного архітектурного комплексу, а саме: ландшафтного театру з відповідною театральною інфраструктурою.

Характерною принциповою ознакою формування архітектури ландшафтного театру безумовно є застосування в ньому зелених насаджень (дерев, чагарників, кущів, декоративних рослин) в якості куліс, боскетів, пергол, живоплотів, що дозволяє з них формувати, як композиційні, так і функціональні складові відкритих культурно-видовищних закладів (Биков, 1954, с.96-104).

На рис.3.3.2 автором за результатами опрацювання класифікації Бикова В.Є. представлена порівняльна таблиця різноманітних форм планшетів залу ландшафтних театрів різного функціонального призначення. Принцип організації об'ємно-просторового простору ландшафтних театрів за характером їхнього архітектурно-будівельного вирішення, дозволяє поділити видовищні споруди на три основні групи: а) ландшафтні театри на природному рельєфі, де амфітеатр знаходиться безпосередньо на ґрунтовій основі та під ним не передбачається влаштування спеціальних обслуговуючих приміщень; б) ландшафтні театри на штучній (антропогенній) основі, де амфітеатр конструктивно припіднятий над рівнем землі і амфітеатр влаштовано на спеціальних несучих стійках-колонах або на несучих стінах з використанням утвореного під залом простору для розташування допоміжних приміщень; в) театри даного типу на змішаній (одночасно природній та штучній основі), де амфітеатр знаходиться біля сцени, але в зоні де його підйом не достатньо значний, він розташовується безпосередньо на

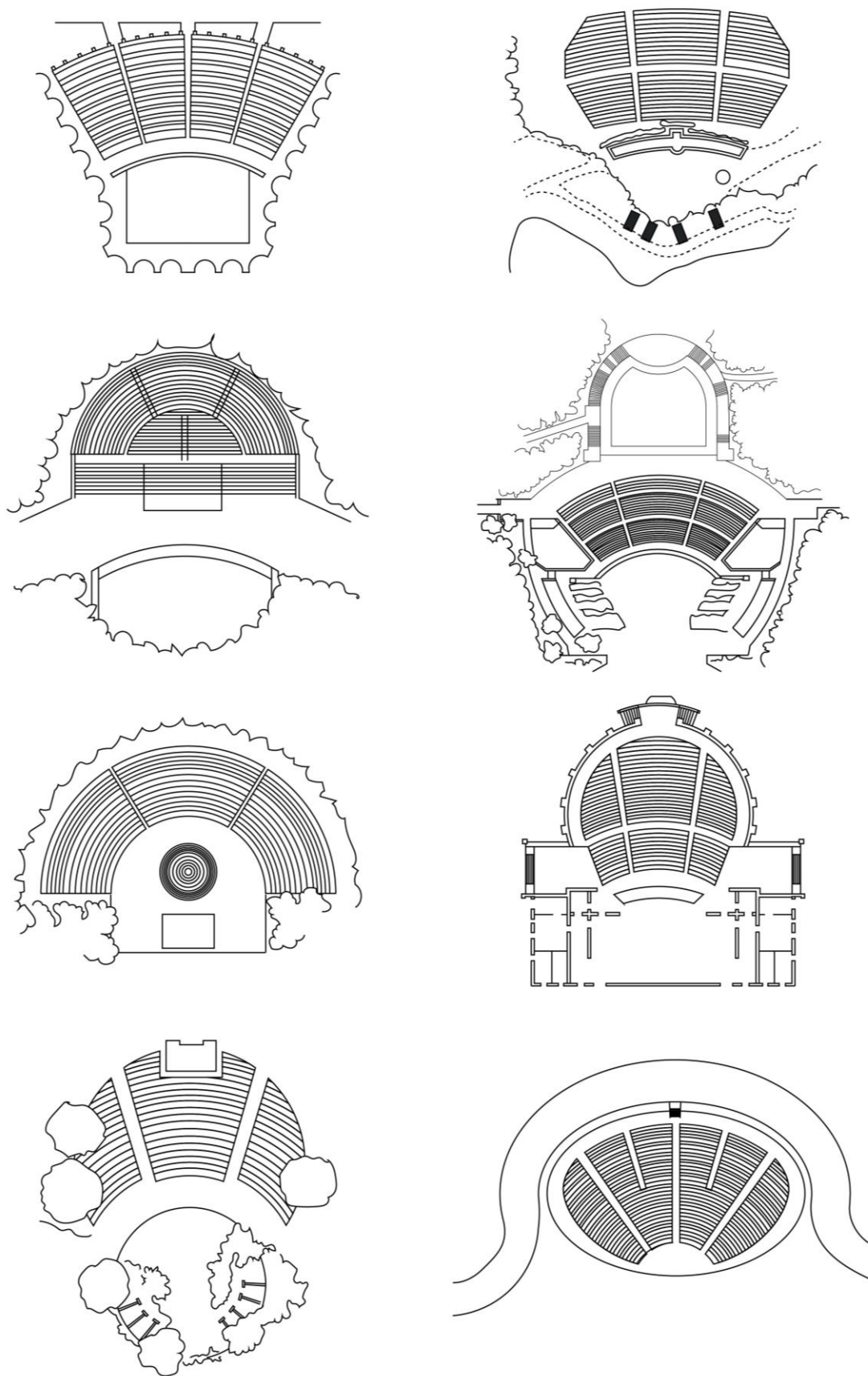

Рис.3.3.2 Різноманітні форми планшетів амфітеатру ландшафтних театрів, які призначені для оперно-балетних, драматичних, естрадних виступів (за класифікацією В.С. Бикова)

грунті, а на більш вищому рівні, зовнішня частина амфітеатру влаштовується на несучих стінах чи на стійках-колонах.

Весь запропонований перелік різновидів ландшафтних театрів з характерними об'ємно-планувальними характеристиками відповідає запропонований в роботі автором концепції формування та розвитку архітектурної типології за організацією глядацько-сценічного середовища ландшафтних театрів в Україні.

Крім того, для ландшафтних театрів особливим є вирішення сцен і амфітеатру засобами зеленої архітектури, що поєднує та гармонізує вплив об'єктів театральної архітектури на рельєф зі справжнім природним, історичним та урбанізованими середовищами.

З цією метою в роботі автором досліджено методику запропоновану В.Є.Биковим, опрацьовано і запропоновано дванадцять основних варіантів організації архітектурно-театрального простору театральної споруди на відкритому просторі в навколишньому середовищі за допомогою засобів ландшафтної архітектури, де замість архітектурно-конструктивних елементів застосовуються фрагменти компонентів театру з зелених насаджень. Наприклад, для забезпечення якісних акустичних властивостей відкритих культурно-видовищних та дозвіллєвих закладів в природному, історичному та урбанізованому середовищах, де застосовані зелені насадження розташовуються по периметру амфітеатру, що відокремлює театральну будівлю від іншої території (рис.3.3.3).

Архітектурно-композиційна функція зональності розташування ландшафтного театру надає можливість для розміщення відкритих культурно-видовищних та дозвіллєвих закладів при врахуванні відповідного характеру рельєфу, що можна поділити на окремі об'єкти, які розташовані в наступних локаціях: а) в історичному середовищі; б) в урбанізованому середовищі; в) в природному середовищі.

За місцем розташування відкритих культурно-видовищних та дозвіллєвих закладів поділ вищезгаданих типів ландшафтних театрів доцільно здійснювати на наступні категорії споруд: а) окремостоячі будівлі; б) театри, що розташовані в урбанізованому комплексі; в) театри, що розміщуються в характерному

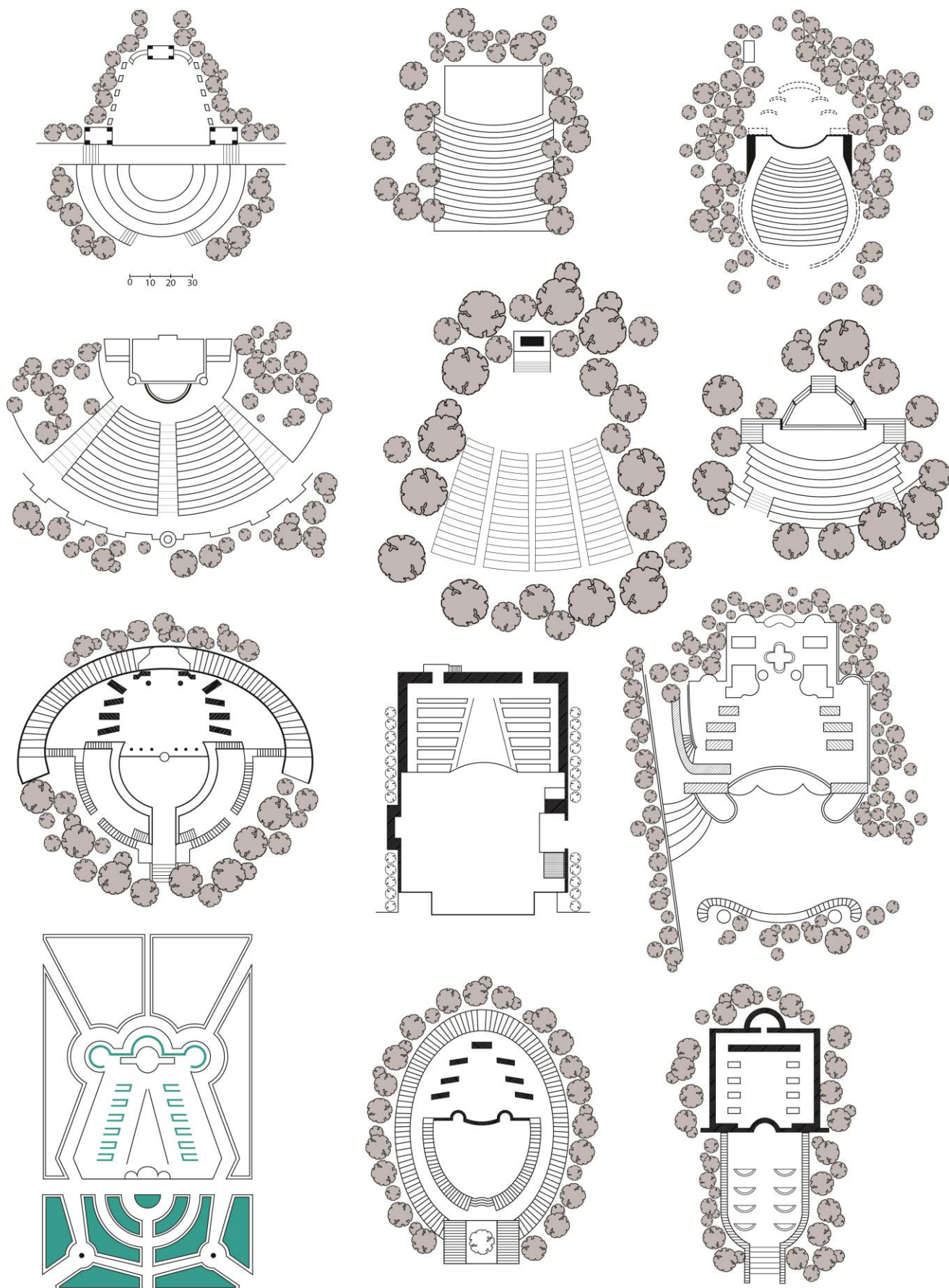
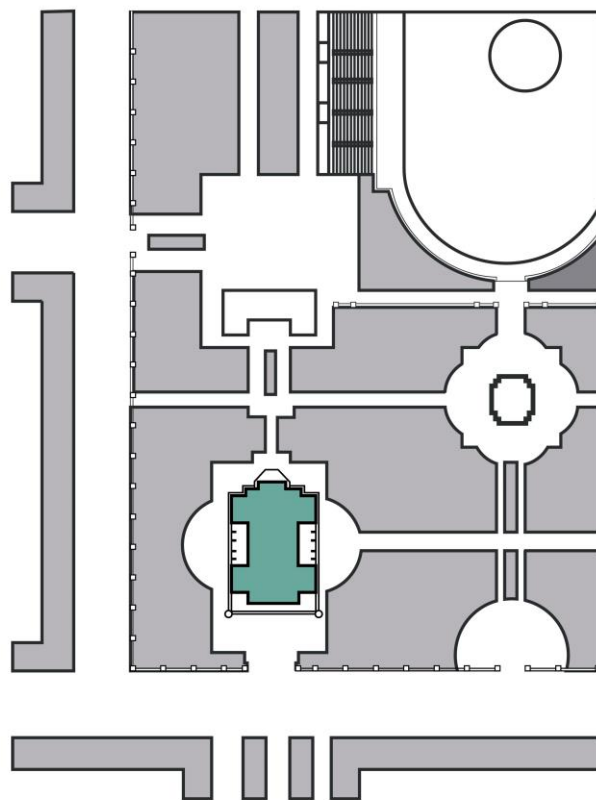
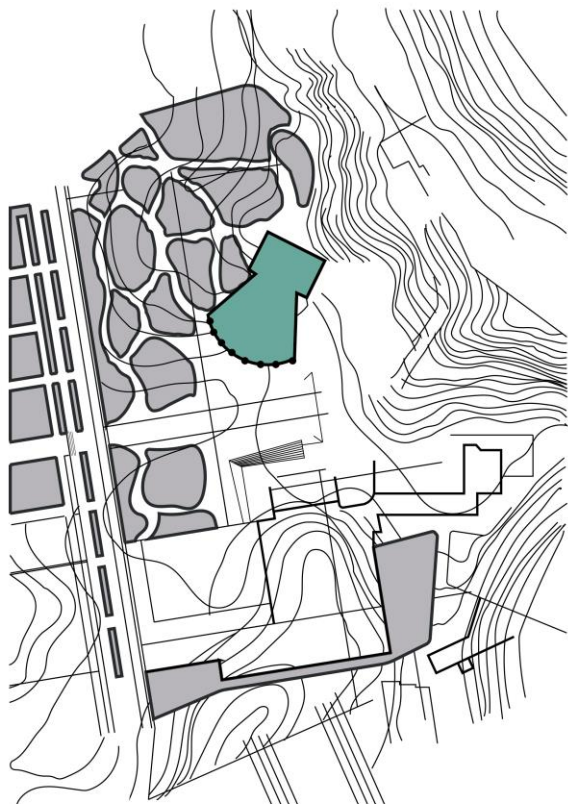

Рис.3.3.3 Планшети амфітеатру та сцени ландшафтних театрів,
що створені засобами зеленої архітектури з природними насадженнями
(на основі методики В.Є.Бикова)

природному середовищі (зелених зонах значних міст).

На генеральних планах значних міст показані оптимальні ділянки, де ландшафтні театри розташовані, як в історичній частині урбанізованих міст (рис.3.3.4, а), так і в зелених зонах населених пунктів (рис.3.3.4, б).

За звичай, при розробці генеральних планів населених пунктів містобудівні обмеження забудови формують відповідне місце розташування ландшафтних театрів в конкретній зоні міста, що має забезпечувати всі проектні параметри проектованого відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів. На рис.3.3.4 наведено приклади розташування ландшафтного театру в історичному ядрі мегаполісу (рис.3.3.4, а) та в зеленій садово-парковій зоні значного міста (рис.3.3.4, б). В обох випадках існує чіткий взаємозв'язок між зоною розміщення відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів з оточуючими його архітектурними об'єктами та існуючим природним ландшафтом, що свідчить про симбіоз даних структур в організації архітектурного середовища на проектованій земельній ділянці.

а) Розташування ландшафтних театрів в зеленій зоні парку: 1 - м. Харків; 2 - м. Хмельницький

б) Розташування ландшафтних театрів у міській забудові: 1 - м. Симеїз (АР Крим); 2 - м. Кропивницький

Рис.3.3.4 Взаємозв'язок між принципами побудови ландшафтного театру:
 а) ландшафтні театри розташовані в урбанізованих історичних центрах міст;
 б) варіанти розташування ландшафтних театрів в зелених зонах

Висновки до розділу 3

1. Представлено тлумачний словник термінів, пов'язаних з театральною архітектурою, здійснено аналіз етимології терміну «ландшафтний театр» для заміни поняття «літній театр» в нормативній літературі.

2. Проаналізовано досвід формування архітектурної типології ландшафтних театрів в історичній ретроспективі та сформовано перелік архітектурно-композиційних форм організації сценічного простору при проектуванні театрів даного типу з врахуванням особливостей ландшафту та географічних умов України.

3. Запропоновано науково-обґрунтований підхід до оцінки об'ємно-просторових та архітектурно-планувальних рішень створення сценічних майданчиків, основних форм організації глядацьких амфітеатрів і театральної інфраструктури, що впливають на архітектурно-предметне середовище театру просто неба. Запропоновано оптимальні локації при виборі місця розташування ландшафтних театрів, а саме: а) на садово-паркових ділянках населених пунктів; б) у передмістях мегаполісів; в) на територіях відпочинково-рекреаційних зон; г) на майданчиках, що розташовані біля природних або штучних водойм; д) на площах в історичних центрах урбанізованих міст; е) в характерних гірських ландшафтах; ж) на спеціально рекультивованих об'єктах при їхній реновації після впливу на ландшафт подій техногенного характеру.

4. Розроблено оригінальну тривимірну базову об'ємну модель організації простору абстрактного ландшафтного театру з повним комплексом складових елементів глядацько-сценічного простору. При цьому визначено оптимальний набір основних та допоміжних складових сучасного ландшафтного театру.

5. Доведено, що оптимальні ділянки для розташування ландшафтних театрів доцільно розглядати, як відповідне містобудівне ядро навколо, якого необхідно розташовувати симультанні сценічні комплекси та об'єкти громадського харчування, спортивні майданчики, комерційні зони розваг і відпочинку.

6. Сформований алгоритм врахування впливу ландшафту, як складової відкритого театру на архітектурно-предметне середовище театральної споруди даного типу.

РОЗДІЛ 4

АРХІТЕКТУРНО-КОНСТРУКТИВНІ РІШЕННЯ ТА ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОСТОРУ ЛАНДШАФТНИХ ТЕАТРІВ СЬОГОДЕННЯ

4.1. Об'ємно-просторова організація амфітеатру та сценічного майданчика в сучасних ландшафтних театрах

В попередніх розділах 1, 2, 3 дисертаційної роботи автором досліджено, що саме гармонійний синтез об'ємно-просторових рішень амфітеатру та сцени з повним комплексом допоміжних і технологічних приміщень забезпечує максимальний ефект при створенні особливої атмосфери, що виникає під час дійства між акторами та глядачами. Театральний простір, що формується сучасними об'ємно-планувальними та новітніми архітектурно-конструктивними рішеннями сценічного майданчика і амфітеатру ландшафтного театру являється основним інструментом проектування театру даного типу в природному, історичному та урбанізованому середовищах.

Автором запропоновані схеми організації планшету ландшафтних театрів, які представлені на рис.4.1.1, а) у вигляді основних типів планів театральної споруди в системі «сцена-театрон». Однак, у зв'язку з особливостями проектування ландшафтних театрів у конкретному оточуючому середовищі, які полягають в залежності розташування театрону від орієнтації останнього за сторонами світу та у впливі на його конфігурацію загальної кількості глядачів, то аудиторія відвідувачів, що спостерігає за театралізованим дійством не тільки з сидінь амфітеатру та з прилеглої до споруди території, потребує обов'язкового врахування максимальних та мінімальних габаритів споруди та основних характеристик організації планшету ландшафтного театру (Hardy and etc, 2014, pp.55-116).

Досвід проектування всесвітньовідомих ландшафтних театрів для масового глядацького відвідування та аналіз проектів камерних театральних споруд просто неба свідчить, що фронтальна, полігональна та секторна схеми організації плану театру можуть вважатись найбільш ефективними об'ємно-просторовими схемами рішення організації планшету театру даного типу. На рис.4.1.1, б) наведено

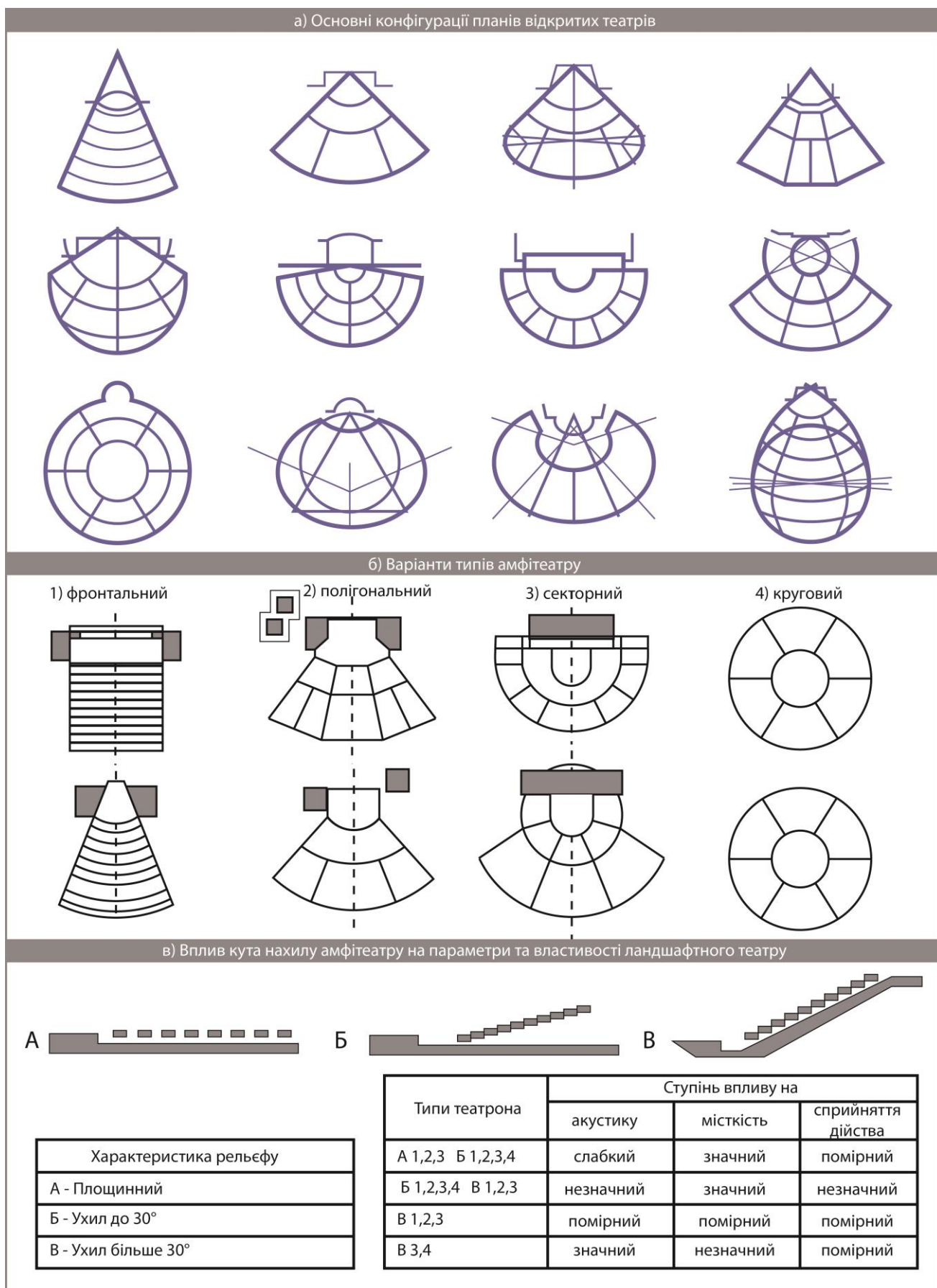

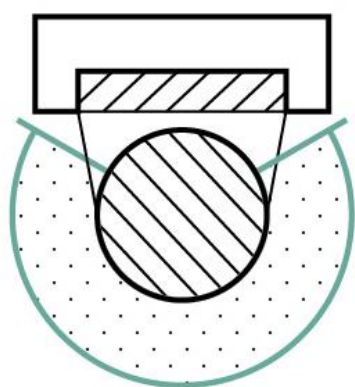
Рис.4.1.1 Вплив нахилу та форми амфітеатру на характеристики глядацького залу та сцени: а) основні конфігурації планів; б) варіанти типів амфітеатру; в) вплив кута нахилу амфітеатру на параметри та властивості ландшафтного театру

розширену номенклатуру варіантів конфігурацій планшетів ландшафтних театрів, в якій виокремлено об'ємно-просторову організацію споруди в системі «сцена-театрон» для сучасних театрів просто неба.

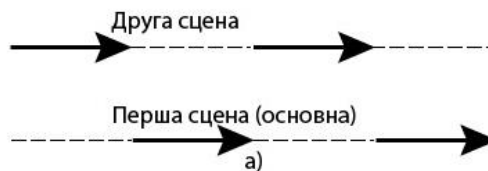
Представлені на рис.4.1.1, а) конфігурації плану амфітеатру ландшафтного театру та розташування сценічного майданчика свідчать, що плани театрів наведених на рис.4.1.1, б), а саме: фронтальна, полігональна та секторна схеми є найбільш оптимальними варіантами об'ємно-просторового вирішеннями амфітеатрів даного типу театру. Крім того, чільне місце в організації театрального простору в системі «сцена-театрон» відіграє кут його нахилу, що враховує особливості рельєфу ділянки при розміщенні театру просто неба в природному, історичному та урбанізованому середовищах.

На рис.4.1.1, в) у схематичній формі представлено, яким чином вплив особливостей рельєфу та кут нахилу амфітеатру впливає на експлуатаційні параметри ландшафтного театру, а саме: в який спосіб він формує його акустичні властивості, задає оптимальну місткість амфітеатру та забезпечує комфортність глядачу при візуальному спостереженні за виставою. В результаті аналізу впливу кутів нахилу амфітеатру на вибір об'ємно-просторової організації ландшафтного театру, можна констатувати, що при нахилі глядацького залу по відношенню до сцени більше ніж 30° для схем фронтального, полігонального та секторного планів залу театру комфортність перебування глядача в амфітеатрі в процесі культурно-видовищного дійства просто неба набуває максимального значення.

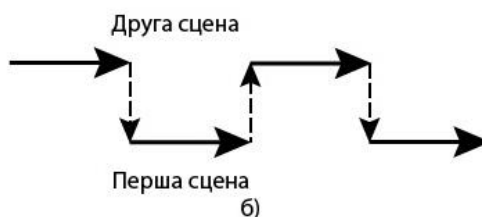
Оскільки, гру акторів під час вистави необхідно вважати основою театралізованого дійства, то ролі організації сценічного простору при проектуванні ландшафтного театру автором була приділена суттєва увага. На рис.4.1.2 наведено, як форма та характер і темп зміни мізансцен впливає на формування архітектури ландшафтного театру в процесі вистави. Встановлено факт, що найбільш ефективною системою організації сценічного майданчика для ландшафтного театру, слід вважати, таку організацію сцени, коли вона складається з двох базових складових, а саме: першої сцени (авансцени), тобто сцени з просценіумом або орхестрою та другої сцени (ар'єрсцени), що розташована в глибині сценічного

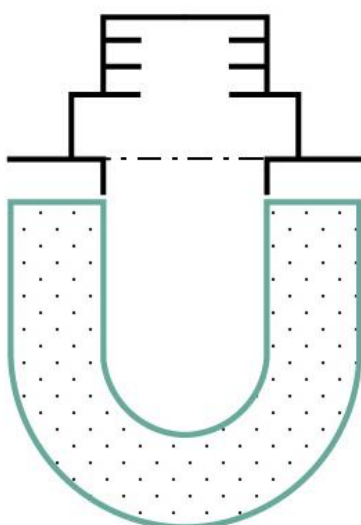
Антична театральна сцена

Друга сцена
(Ар'єрсцена)Перша сцена
(Авансцена)

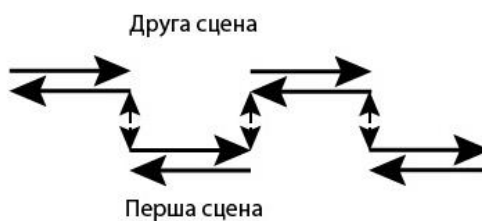
а)

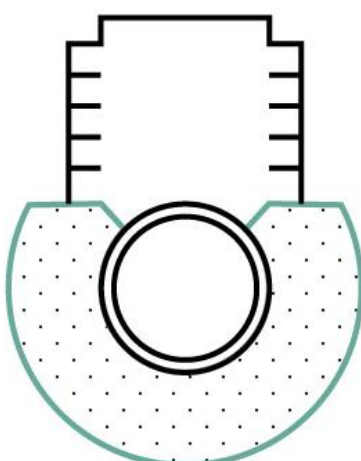
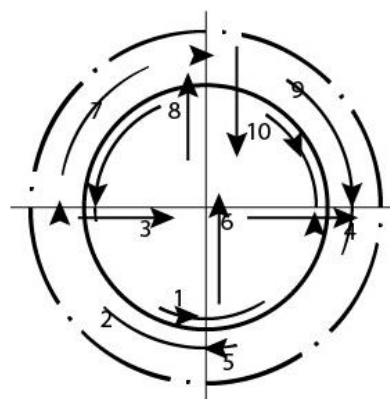
б)

Середньовічний європейський театр

Друга сцена
(Ар'єрсцена)Перша сцена
(Авансцена)

Перша сцена

Сучасний театр-цирк (арена)
1-12 картини виставиДруга сцена
(Ар'єрсцена)Перша сцена
(Авансцена)

Багатокартинна сцена на крузі та кільці

Рис.4.1.2 Типи організації сценічного простору в процесі вистави:
а) антична театральна сцена; б) середньовічний європейський театр;
в) сучасний театр-цирк (арена)

простору в межах простору, що формує багатосюжетну акторську гру або гру на сцені по колу чи по кільцевій схемі.

Сценічний простір кожної з представлених на рис.4.1.2 систем зонування планшету сцени в залежності від жанру вистави трансформується в декілька варіантів. На рис.4.1.3 показано типи трансформації сцени в процесі гри акторів при організації простору за основною схемою їхнього розташування: а) панорамна; б) глибинна; в) просценіумна; г) «шекспірівська» (тобто за організацією сцени, як в театрі «Глобус» у Великобританії, XVI ст. н.е.); д) периактна; е) циркова або аренна; ж) балетно-танцювальна. На рис.4.1.3, відповідно, на поз. з), л), к) наведено варіанти трансформації сцени ландшафтних театрів із поділом останньої на демонстраційну (1) та монтажну (2) зони для повного кола сцени та у вигляді демонстраційних (3-4) та монтажних (5-8) зон при кільцевій організації сцени. Всі наведені вище варіанти трансформації сценічного простору в залежності від жанру театралізованого дійства можуть використовуватись у всіх типах сучасних ландшафтних театрів. При багатофункціональності використання обраного архітектором сценічного простору, однозначно підвищується ступінь гармонійності споруди ландшафтного театру в середовищі, що його оточує.

Оскільки, сценічний простір в процесі театралізованої вистави в ландшафтних театрах, зазвичай, організовується за осьовою або фронтальною схемою, то врахування всіх аспектів процесу акторської гри, то для театрів даного типу доцільно орієнтуватись на значну кількість глядацької аудиторії. Під час велелюдних масових дійств (рок або фолклорні фестивалі, народні гуляння, дні міста) найбільш характерною вважається дисперсна організація системи «сцена-театрон», яку потрібно розглядати, як комбіновану, свого роду гібридну, між осьовою та фронтальною орієнтацією театрального простору. В даному випадку кожна мізансцена театральної вистави являє собою завершений епізод на задану загальну тему. Глядач при цьому переходить від одного фрагменту сценічного майданчика до другого ніби по черзі, що саме і формує осьову схему побудови сцени. Якщо відвідувачі ландшафтного театру при цьому знаходяться на найбільш

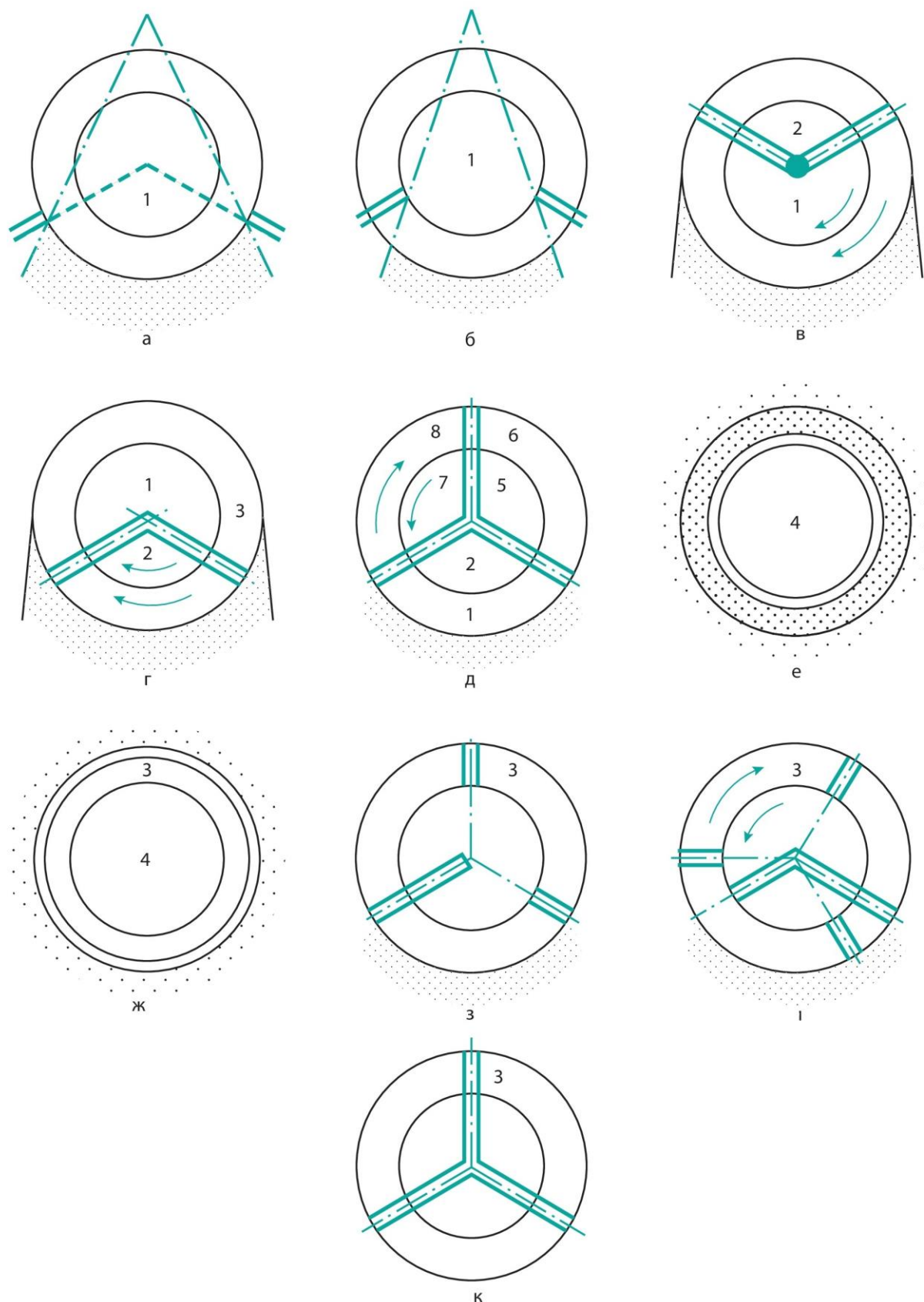

Рис.4.1.3 Варіанти організації сценічного простору під час гри акторів:
 а) панорамна; б) глибинна; в) просценічна; г) «шекспірівська»; д) периактна;
 е) циркова (аренна); ж) балетно-танцювальна; з), і), к) варіанти трансформації сцени
 за зонуванням; 1) демонстраційна зона; 2) монтажні зони кільця; 3) демонстраційна зона
 кільця; 4) демонстраційна зона круга; 5)-8) монтажні зони кільця

комфортних місцях для спостереження за діями на сцені, то тоді вони розташовуються за схемою орієнтації сцени в просторі, тому що при цьому глядачі спостерігають по черзі одну за одною за кожною наступною дією вистави.

В процесі вистави кожна частина подіуму з фрагментом сценічного майданчика орієнтована фронтом до глядача при цьому її зворотня сторона навпаки зорієнтована на сценічну коробку, що знаходиться позаду сцени. В даному випадку, виникає ефект багат шаровості сприйняття театральної дії: по-перше, за короткий термін на сцені повністю змінюється склад акторів (вокальних рок-груп або народних колективів); по-друге, з'являється наступна декорація мізансцени; по-третє, на сцені відбувається інший епізод сюжетної лінії; по-четверте, виникає оновлений пейзаж на фоні ландшафту або з'являється біля глядача в залі новий сусід-відвідувач; по-п'яте, дія вистави триває в значному інтервалі часу при зміненому освітленні або при другому стані погоди чи емоційному настрої присутньої аудиторії.

Організація базової системи «сцена-театрон» в ландшафтному театрі безумовно залежить: а) від ступеня адаптації глядача до навколишнього середовища; б) від масштабності дійства в конкретних декораціях на сцені; в) рівня емоційного налаштування глядацької аудиторії на події, що відбуваються під час вистави.

Новаторські ідеї в режисурі театрального дійства на вуличному просторі вперше з'явилися у виставах П.Брука, який по праву став основоположником творчого підходу в синтезі гри акторів, в поєднанні з ландшафтом та сценічним простором (Катерева, 2014).

Наступним яскравим підтвердженням даного процесу явилися сценографічні та режисерські задуми німецького режисера Б.Брехта, що ще в п.п. ХХ ст. в Берліні під час вистави «Der Mutter» («Мати» за романом М.Горького) здійснив спробу використати в якості декорацій реальні будинки та вулиці столиці Німеччини, чим в значній мірі підвищив емоційний вплив на революційно налаштовані маси глядачів, що тоді заповнили вулиці і площі (Федоренко, 2009).

4.2. Архітектурно-конструктивні рішення ландшафтних театрів для забезпечення нормативних експлуатаційних вимог

Ландшафтний театр, як будь-який тип культурно-видовищного та дозвілльовому закладу повинен відповідати основним нормативним вимогам, що стосуються основних експлуатаційних характеристик театральних споруд із врахуванням особливостей застосованих архітектурно-планувальних рішень.

Базові експлуатаційні характеристики при проектуванні ландшафтного театру доцільно аналізувати за наступним переліком:

- 1) акустичні властивості залу та звуковідбиваючі властивості огорожі споруди;
- 2) забезпечення максимально комфортного кута огляду сценічного простору з глядацького амфітеатру та прилеглої до ландшафтного театру території;
- 3) наявність розрахункової кількості евакуаційних проходів і виходів з глядацького залу та сценічних приміщень театру;
- 4) ефективна конструкція та організація розташування сидінь в амфітеатрі для комфортного перебування глядачів в глядацькому залі під час вистави;
- 5) забезпечення споруди даховим покриттям над глядацьким залом і сценічним майданчиком у різних його модифікаціях та бажано з можливістю трансформації режиму відкритості залу в залежності від жанру театралізованого дійства;
- 6) наявність у ландшафтному театральному комплексі ефективної системи забезпечення світлом, використання апаратури для візуального та звукового супроводу; спеціальних збірно-розбірних пристроїв, що реалізують необхідні сценографічні задуми режисури в ході вистави;
- 7) можливість створювати театралізовані дійства спеціальними сценографічними засобами з використанням цих мультимедійних технологій та електронних пристроїв.

Всі наведені вище параметри мають відповідати існуючим нормативним характеристикам, які належать до експлуатації ландшафтного театру та повинні гарантувати забезпечення комфортних умов для акторів і глядачів під час театралізованого дійства в навколишньому середовищі.

Основним способом забезпечення акустичних властивостей ландшафтних театрів, безумовно, є метод облаштування сценічного майданчика та глядацького залу потужними системами поліфонічного або об'ємного звукового супроводу. Оскільки, в силу своїх особливостей ландшафтні театри практично не можуть в своїй діяльності використовувати ефект від реверберації звуку у відкритому просторі залу, що є характерним параметром для акустичних особливостей закритих театральних споруд, то тільки ефективні звукоізолюючі огороження стін; природні зелені насадження з дерев та чагарників; спеціальні шумовідбиваючі елементи на даховому покритті залу та організація задника сцени створюють можливість забезпечити нормативні акустичні властивості в сучасних ландшафтних театрах.

Із звукоізолюючих огорожувальних систем ландшафтних театрів, згідно з проаналізованих автором літературних першоджерел доцільно використовувати: а) традиційні багатошарові стінові панелі з мінеральною ватою або полімерним матеріалом в якості захисту від звуку, що кріпляться до колон-стійок несучого каркасу будівлі або до звуковідбиваючої огорожі на стінах споруди (додаток В, рис.В.1, а)); б) огорожі або живоплоти з зелених насаджень по периметру глядацького залу, в яких використовуються дерева та чагарники відповідних порід і сортів, що в природній спосіб створюють звукоізолюючий захист всієї площі відкритої театральної споруди (додаток В, рис.В.1, б)); в) спеціальні конструкції з «живих стін» («фітостін»), в яких за допомогою штучного підживлення зелених насаджень водою, створюють природну екосистему, що крім естетичної ролі, виконує функцію шумопоглинання в театральній споруді на відкритому просторі (додаток В, рис.В.2) (Blanc, 2011, р. 90-100; Timur and Karaca, 2013; Копьёва и Храпко, 2014; Ру-хаус, 2014).

Схема забезпечення проектних експлуатаційних параметрів для ландшафтних театрів представлена в додатку Г на рис.Г.3, а) декілька варіантів ефективного розташування звуковідбиваючих пристроїв при використанні в різних формах конфігурації амфітеатрів, а на рис.Г.3, б) показано схеми розподілу траєкторії акустичних потоків в процесі застосування при різноманітних системах огороження ландшафтних театрів, в яких використовується спеціальні

звуківідбиваючі елементи. Зони оптимального розміщення звуківідбиваючих та шумоізолюючих систем із зелених стін для сучасних ландшафтних театрів наведено в додатку Г на рис.Г.3, в).

В результаті аналізу параметрів шумозахисних систем та звуківідбиваючих конструкцій огорожень, що застосовуються у ландшафтних театрах виявлено, що найбільш ефективними з точки зору технологічних міркувань та гармонійними з позиції естетичного сприйняття архітектури театрів даного типу, слід вважати, системи з живих рослинних огорож або вертикально сформованих фітостін. При цьому, слід відзначити, що живі огорожі в ландшафтних театрах створюють умови, як для адаптації елементів глядацького амфітеатру, так і для складових сценічного майданчика в оточуючому природному середовищі на місці розташування даного театрального об'єкту.

При цьому зелені живі огорожі: перш за все, дозволяють забезпечувати в театрах захисну, санітарно-гігієнічну та архітектурно-художню функцію. Вони можуть бути, як штучно сформованими, так і такими, що вільно зростають. Для штучно сформованих огорож доцільно обирати тіньовитривалі породи з відносно повільним зростанням, що мають гарну гіллястість та густо проростаюче на пагонах дрібне листя. Для огорож, які вільно ростуть, за звичай, обирають рослини, що відрізняються своїми декоративними особливостями, тобто, які гарно цвітуть та є декоративно-листяними, з яскравим забарвленням кори стовбура. Крім таких чагарників, як бузок, барбарис звичайний, вишня повстяна, жимолость татарська, кизильник блискучий, бузок, шипшина, смородина золотиста, сніжноягідник білий, спірея. ялівець звичайний, для цього можуть використовуватися такі багаторічні трави, як ромашка пізня, айстри новоанглійські, а також деякі злакові – міскантус, спартіна (Артфлора, 2009; (Брукс, 2009, с.298-359).

Живі природні стіни захищають споруду ландшафтного театру від атмосферних впливів, пилу, шуму, сторонніх поглядів. Їх доцільно створювати з тіньовитривалих порід, що добре переносять процес підстригання: граба, лісового горіха, липи дрібно листової, груші, яблуні. Має зміст також використовувати глід колючий, криваво-червоний і сліволістний, грушу уссурійська, дерен криваво-

червоний, вербу кошикову, ламку і гостролисту, іргу овалнолисту, клен Гіннала або татарський, бузок амурський, сливу колючу, ялину сизу (канадську і звичайну), тую західну. Для стін значної висоти в ландшафтних театрах можуть використовувати декоративні форми з вузькоконічною, пірамідальною, овальною або іншою компактною формою крони дерев, такі як, тополя пірамідальна, фастігіатні форми дуба черешчатого, горобина звичайна, клен та глід (Абдюжанов, 2013).

За способом влаштування системи організації висаджування зелені огорожі можуть бути, як одно, так і дворядними: а) однорядні, які бувають з щільно посаджених густокронних чагарників, що влаштовуються, за звичай, вздовж огорож, доріжок або стін чи для розмежування функціональних зон амфітеатру; б) дворядні, що найбільш повно відповідають архітектурно-мистецьким і безпековим вимогам для ландшафтних театральних споруд та складаються з однієї або різних видів рослин, які облаштовуються в більшості випадків з дворівневим методом висаджування дерев.

В додатку Г на рис.Г.4, а) представлено апробовані автором в процесі проектування ландшафтних театрів схеми заростання конструкцій огороження для глядацького залу у вигляді пергол за допомогою гліцинії, що розростаються на протязі певного часу.

В процесі організації конструктивного рішення театральних фітостін можуть бути використані різноманітні варіанти влаштування несучого каркасу стіни (рис.Г.4, б)), та використання спеціальних систем циркуляції води при підживленні зелених насаджень (Фентезі, 2017).

Звуковідбиваючої властивості живої стіни можна значно підвищити у випадку застосування в даній конструкції додаткових спеціальних ізоляційних матеріалів, як мінеральної вати; пінополістиролу; спеціальних шумозахисних тиньків.

Використання наведених вище систем звукоізоляції з зелених огорож і фітостін створює достатньо надійні акустичні, але й при цьому слід констатувати про високу ефективність та естетичність конструкцій фітостін для огороження стін ландшафтних театрів. Для подібної мети ізолюючі системи з мінімальною масою (за звичай, це плитні елементи з мінеральної вати) захищені перфорованою плівкою

для покращеного звукопоглинання можуть закріплюватись також по всій площі дахового покриття над глядацьким залом ландшафтного театру, що відповідає вимогам базового нормативного документу України (ДБН В.1.2-10-2008).

В ландшафтних театрах в силу необхідності максимального використання властивостей рельєфу на місці розташування амфітеатру значну роль відіграє нахил і рівень влаштування глядацьких місць та сценічного майданчика в залі амфітеатру для забезпечення глядачам комфортного огляду за перебігом вистави (Быков, 1954, с.72-88).

При достатньому нахилі амфітеатру, що становить, за звичай, в межах від 12° до 30° в останніх організують індивідуальну систему поверхневого водовідведення атмосферних опадів, яку об'єднують із загальною дощовою каналізацією. На рис.4.2.1, а) представлено схеми влаштування системи водовідведення амфітеатрів різної конфігурації в плані, що забезпечують ефективний відвід поверхневих вод від атмосферних опадів у загальнооб'єктну дощову каналізацію.

В п.4.1 даного розділу роботи були докладно розглянуті основні різновиди влаштування нахилу амфітеатру в основних конфігураціях його планшету, згідно чого доцільно виокремити три оптимальних варіанти компоновки просторової системи «сцена-амфітеатр» (рис.4.2.1, б): 1) площинну схему розташування амфітеатру (коли ухил дорівнює 0°); 2) з нахилом амфітеатру, стосовно планшету сцени до 30° ; 3) з нахилом амфітеатру, стосовно планшету сцени більше 30° до 45° . В природному середовищі, зазвичай, найбільший вплив на ступінь універсальності театрів просто неба здійснюється при використанні нахилу амфітеатру з кутом до 30° . При цьому оптимальна місткість глядацького залу ландшафтного театру може становити від 1000 до 2000 глядачів, комфортність огляду сцени буде максимальною з будь-якої точки даного глядацького залу.

На рис.4.2.1, б) представлено базові профілі влаштування нахилу амфітеатру для багатоступінчастого та похилого рівного типу амфітеатрів ландшафтних театрів, що влаштовані на природній основі. Вище наведені профілі свідчать, що саме більший, ніж 30° нахил театру дає гарантію забезпечення комфортного огляду

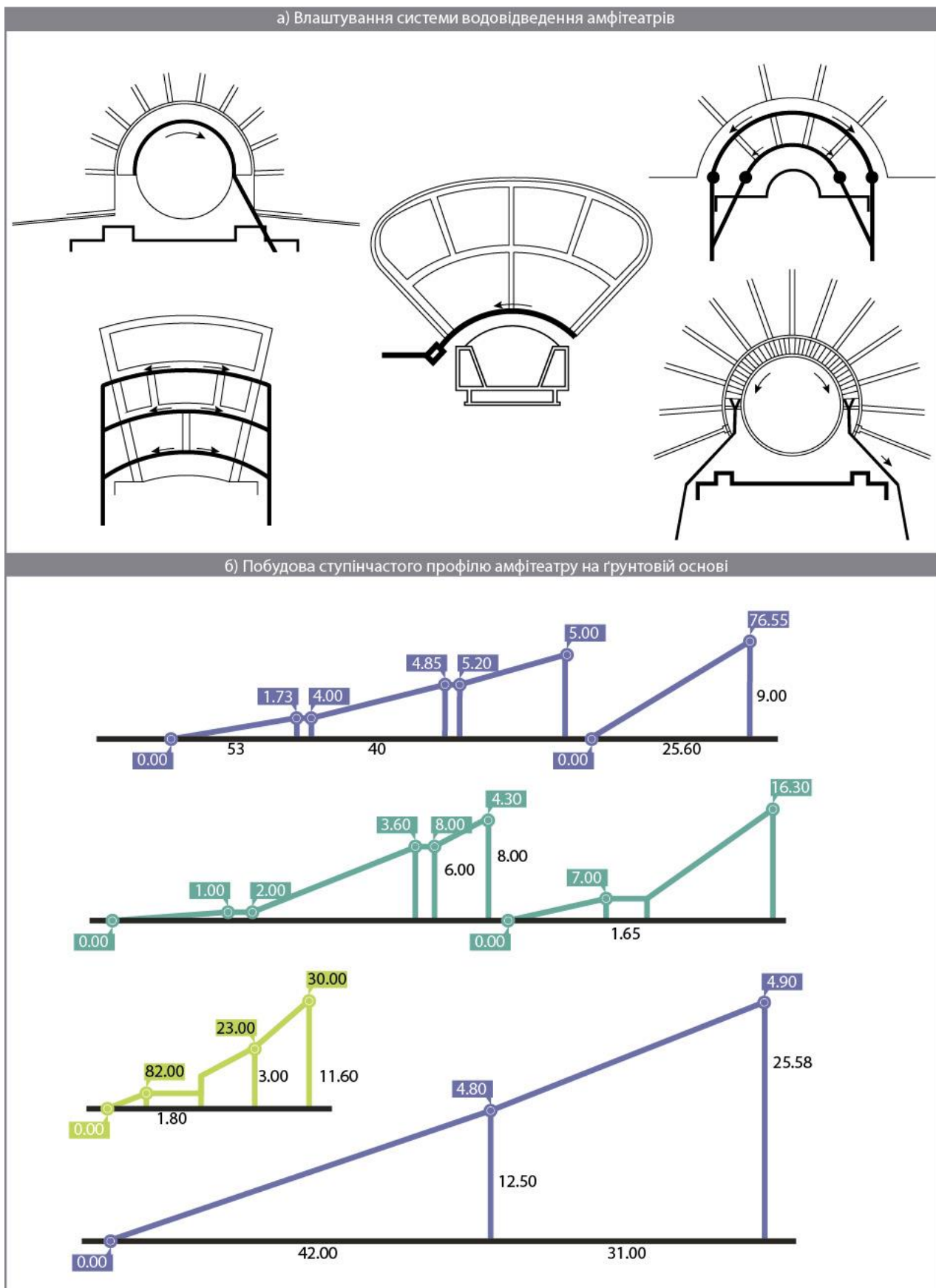

Рис.4.2.1 Схеми влаштування системи водовідведення та організація багатоступінчастих профілів амфітеатрів: а) влаштування системи водовідведення амфітеатрів; б) побудова ступінчастого профілю амфітеатру на ґрунтовій основі сцени при оптимальній місткості для відвідувачів ландшафтного театру

Заходи, що забезпечують протипожежну безпеку та можливість безперешкодної евакуації відвідувачів в разі виникнення локальних аварійних ситуацій в ландшафтних театрах мають передбачати наявність достатньої кількості виходів із залу та повинні забезпечуватись організацією безпечних евакуаційних шляхів, за спеціальним розрахунком (Быков, 1954, с.51-71).

Досвід експлуатації ландшафтних театрів при легкому режимі перебігу аварійної ситуації: а саме, при відсутності високого ступеня задимлення під час пожежі по причині відкритості залу, засвідчує, що найбільш ефективними для евакуації глядачів для ландшафтних театрів, слід вважати поясну, радіальну та комбіновану схеми. На рис.4.2.2, а) представлено основні схеми організації проходів в амфітеатрах та орієнтацію головних напрямків евакуації глядачів до виходів з залу ландшафтного театру, які рекомендовано застосовувати при проектуванні театрів даного типу. Слід зауважити, що нормами протипожежної безпеки в ландшафтних театрах передбачено організацію влаштування спеціальних легкоскидальних дахових покриттів, чим створюється можливість здійснення малотравматичної евакуації глядачів у випадку серйозних аварійних ситуацій з амфітеатру ландшафтного театру (Євдін та ін., 2008, с.84-87; Беліков та ін., 2018).

Для організації проектної кількості евакуаційних шляхів в амфітеатрах, зазвичай, передбачають влаштування спеціальних проходів сходової (А) та ступінчастої (Б) системи організації виходів (рис.4.2.2, б)).

Нормами проектування відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів для масового відвідування передбачено систему безперешкодної організації шляхів евакуації зі всіх приміщень споруди в разі виникнення небезпечної аварійної ситуації (повінь, пожежа, землетрус). Кількість нормативних евакуаційних виходів та розміри ширини проходів між глядацькими місцями та зонами розташування відвідувачів в залі визначаються спеціальними розрахунками, що визначають кількість людей, які одночасно перебувають в приміщеннях ландшафтного театру. Схеми евакуації глядачів та акторів під час локальних аварійних ситуацій розробляються для кожного конкретного проекту ландшафтного театру та

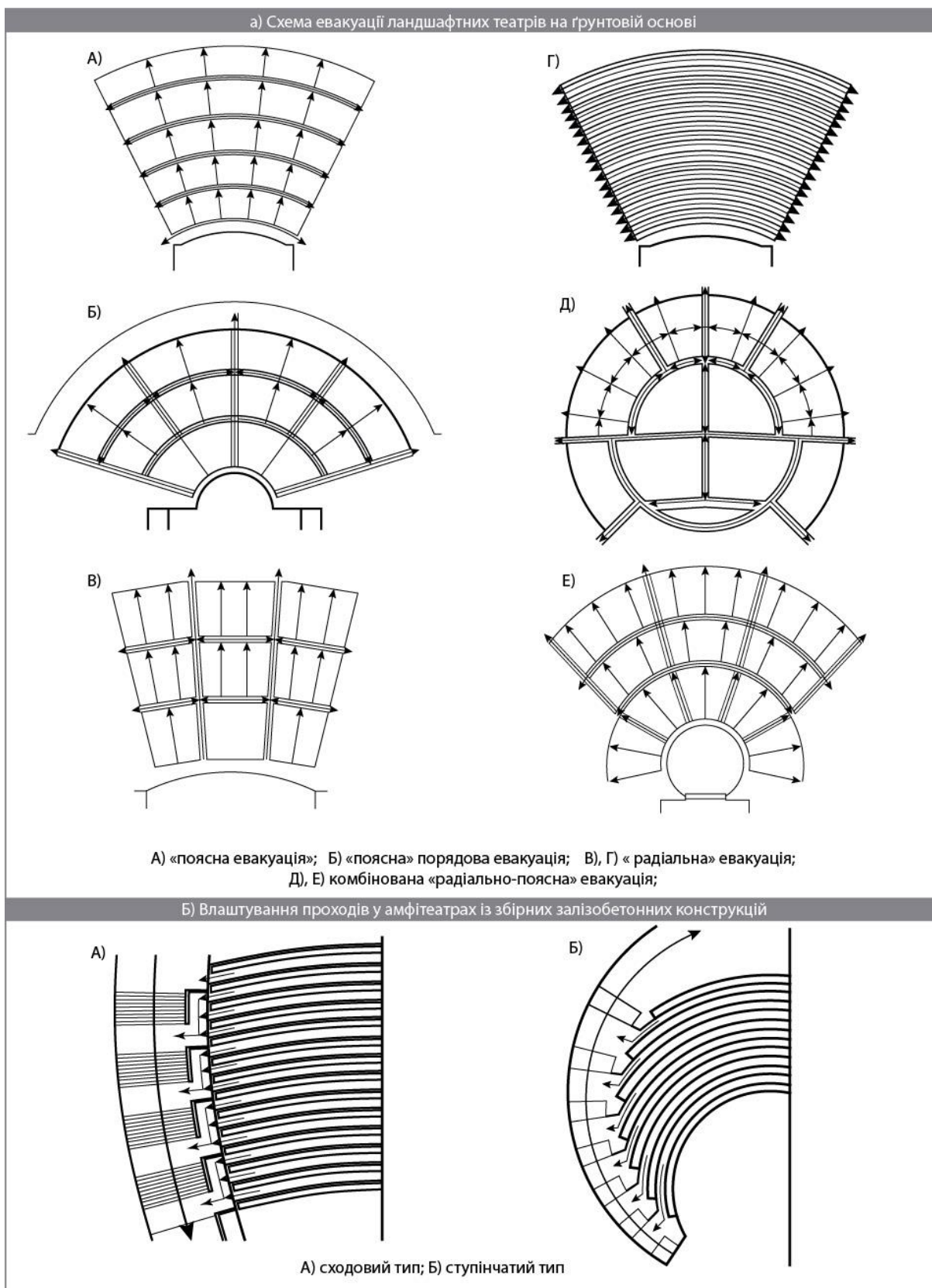

Рис.4.2.2 Схеми організації евакуації глядачів з амфітеатру: а) схема евакуації ландшафтних театрів на ґрунтовій основі: А) «поясна» евакуація; Б) «поясна» порядова евакуація; В), Г) «радіальна» евакуація; Д), Е) комбінована «радіально-поясна» евакуація; б) влаштування проходів у амфітеатрах із збірних залізобетонних конструкцій: А) сходового типу; Б) ступінчастого типу

фіксуються в спеціальному нормативному документі: плані локальних аварійних ситуацій (ПЛАС) для відповідної відкритої споруди.

В ландшафтних театрах при аналізі варіантів несучого каркасу конструкції влаштування амфітеатрів, що передбачають будівництво, як на штучній (антропогенній), так і на природній основі, зазвичай, використовують ступінчасту схему організації поперечних (радіальних) проходів між глядацькими сидіннями (рис.4.2.3, а) та проектують проходи з параметрами у нормативному співвідношенні висоти (h) до ширини (b) в пропорції від 1/3 до 1/5 (Быков, 1954, с.82-86). На рис.4.2.3, б) представлено варіанти організації сходів в амфітеатрі залу ландшафтного театру, що використовуються при ступінчастій радіальній схемі влаштування глядацьких сидінь в сучасних амфітеатрах (Hardy and etc., 2014, pp.15-26).

В ландшафтних театрах в зв'язку з тим, що амфітеатр розташовано на відкритому просторі для конструктивних рішень глядацьких сидінь рекомендують використовувати наступні будівельні матеріали: деревину, метал, залізобетон, полімерні матеріали (пластик, пінополістирол). Для цього в більшості ландшафтних театрів в залежності від використання природної або штучної (антропогенної) основи амфітеатру влаштовуються глядацькі сидіння за основними конструктивними рішеннями, що наведені на рис.4.2.3, в).

Характерною особливістю конструктивних рішень сидінь в ландшафтних театрах є той факт, що більшість місць для глядачів організовується без конкретного поділу на окреме крісло для кожного відвідувача, а за звичай, їх організовують, як спільну лавку, що має протяжність на всю довжину ряду (в додатку Г, рис.Г.5). Основною функціональною характеристикою глядацьких сидінь та відкидних крісел, крім забезпечення антропологічних властивостей людини та комфортності під час перебування в театрі відвідувачів, є можливість використовувати місця в будь-яких погодних умовах, як при прямій дії сонячного випромінювання, так і в умовах несприятливих атмосферних опадів (сніг, дощ, тощо).

Специфіка розміщення ландшафтних театрів в природних умовах накладає певні обмеження в застосуванні проектних архітектурно-конструктивних рішень

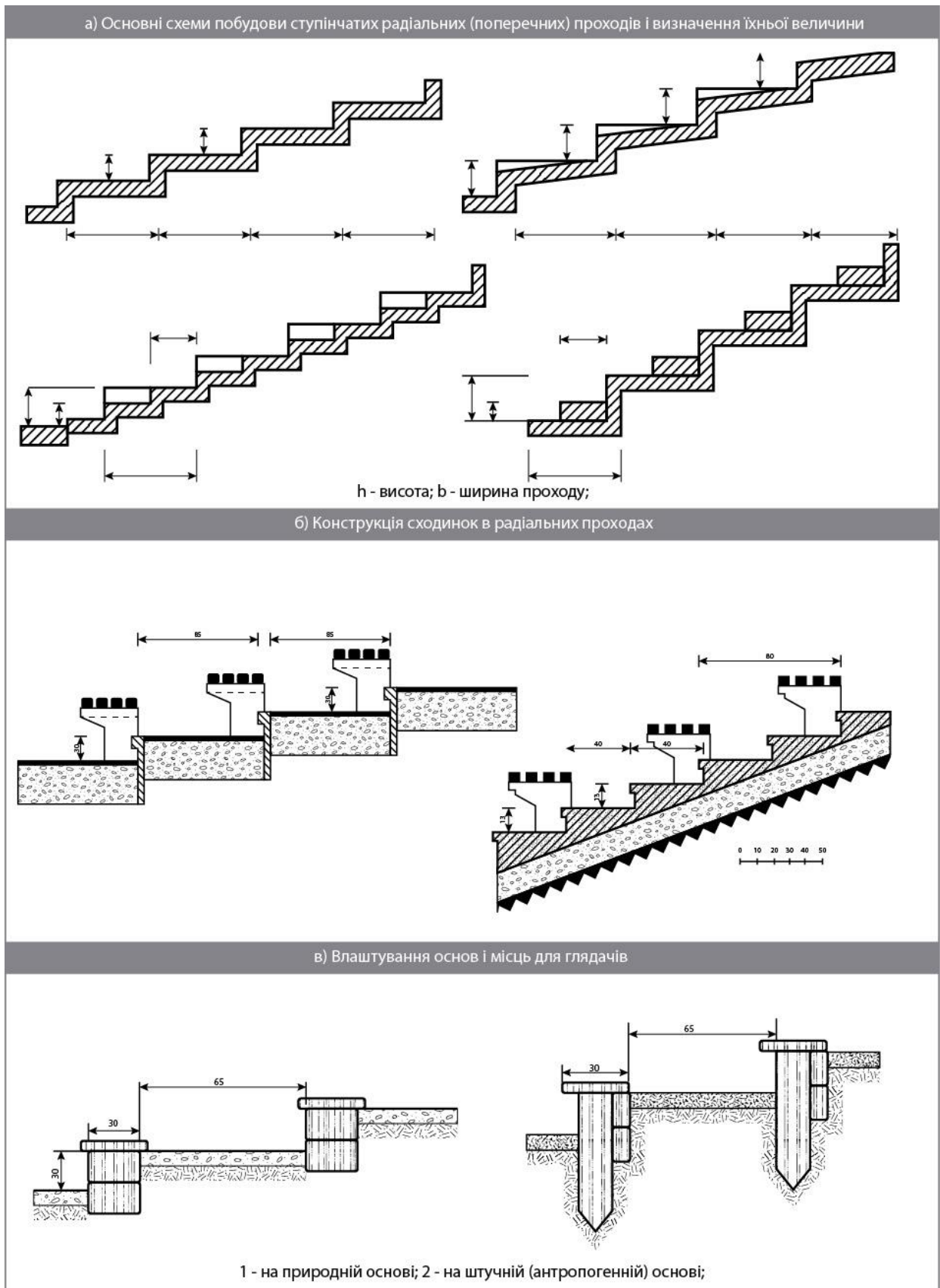

Рис.4.2.3 Будівельно-конструктивне вирішення організації глядацьких місць:
 а) основні схеми побудови ступінчатих радіальних (поперечних) проходів і визначення їхньої величини: h – висота; b – ширина проходів; б) конструкція сходинок в радіальних проходах; в) влаштування основ і місць для глядачів:
 1 – на природній основі, 2 – на штучній (антропогенній) основі

при організації дахового покриття над відкритою театральною спорудою.

В більшості випадків при організації дахового покриття над відкритим театром його проектують окремо над сценічним блоком споруди та окремо над глядацьким амфітеатром. Подібний підхід до об'ємно-просторового вирішення організації ландшафтного театру пов'язаний з тим, що сцена-коробка в комплексі з порталом, зазвичай, влаштовуються з своїм власним даховим покриттям, а глядацький амфітеатр, де замість бокових несучих стін застосовують легкі огорожувальні елементи (або вони замінюються стінами із зелених насаджень), використовують покриття-навіс над залом, який проектують під тимчасові навантаження (снігові, вітрові і т.д.). Даний факт і призводить до необхідності поділу конструктивної системи влаштування дахового покриття ландшафтного театру на дві основні експлуатаційні зони: блок покриття сценічно-технологічних приміщень та зону покриття глядацького амфітеатру (ДБН В.2.2-16-2019; Справочное пособие к СНиП 2.08.02-89).

Подібний підхід передбачає комбінацію об'ємно-просторових рішень дахового покриття над залом, що враховує його відкритість, що необхідно передбачати в ландшафтному театрі в наступних варіантах: 1) повністю відкритий амфітеатр; 2) частково відкритий амфітеатр; 3) повністю закритий дахом амфітеатр; 4) варіант коли по чергово відкриті або сцена або зал амфітеатру.

Сучасні системи дахового покриття вантового типу або з системи окремих об'ємно-просторових елементів даху дають можливість трансформувати ступінь відкритості глядацького залу в довільній пропорції (0%, 50%, 75%, 100%) та змінювати їх в залежності від погодних умов, що виникають на момент проведення масового театрального-видовищного заходу.

В додатку Г на рис.Г.6, а) представлено конструктивну систему дахового покриття запропоновану в ландшафтному театрі в м.Рокфорд (штат Іллінойс, США, 2003 р.). Американські архітектори з студії «Gang Architects» при створенні «театру орігамі» використали оригінальну ідею японської технології складання геометричних фігур з паперу з метою реалізації функціональної задачі забезпечення можливості акторам виступати на відкритому просторі перед глядачами навіть при

атмосферних опадах (ArchDaily, 2009).

Театр Bengt Sjostrom Starlight, перш за все, привертає увагу своєю унікальною формою складчастого даху. Однією з основних переваг запроєктованого ландшафтного театру є той факт, що він своїм виглядом нагадує справжній японський оригамі, але при цьому дах залишається динамічним та навіть у закритому варіанті виконує захисну функцію під час несприятливих погодних умов. Крім того, в ньому можливо проведення заходів під відкритим небом із додатковим естетичним ефектом, завдяки процесу перетворення даху в яскраву конструкцію, яка розкривається в процесі вистави, ніби квітка. Трансформоване дахове покриття «театру-орігамі» на відкритому просторі виглядає, як пелюстки квітів у вигляді гвинтової послідовності, при цьому кожен з наступних фрагментів покрівлі даху перекриває прилеглі елементи, як окрему пелюстку. Театр містить до 1100 осіб, які розташовуються концентрично від центру вертикальної осі до зони, що позаду, звідки для глядачів відкривається панорама на небо для спостереження за небосхилом та за зірками.

В додатку Г на рис.Г.6, б), в) представлені варіанти конструкції дахового покриття театральних споруд на території Вулецьких пагорбів у м.Львові (2015 р.) та в кампусі Національного університету «Львівська політехніка» (2017 р.), що трансформується за рівнем відкритості в процесі експлуатації відкритих театральних споруд.

Основними критеріями вибору оптимального архітектурно-конструктивного вирішення дахового покриття для ландшафтного театру слід вважати наступні: а) рівень трансформації в режимах відкритості; б) відносно не висока маса конструкцій дахового покриття; в) достатня несуча здатність при дії вітрових та снігових навантажень; г) естетична привабливість, як внутрішнього, так і зовнішнього образу театру; д) високі акустичні властивості та можливість використання для кріплення додаткових систем звуковідбиваючих пристроїв і приладів для освітлення залу.

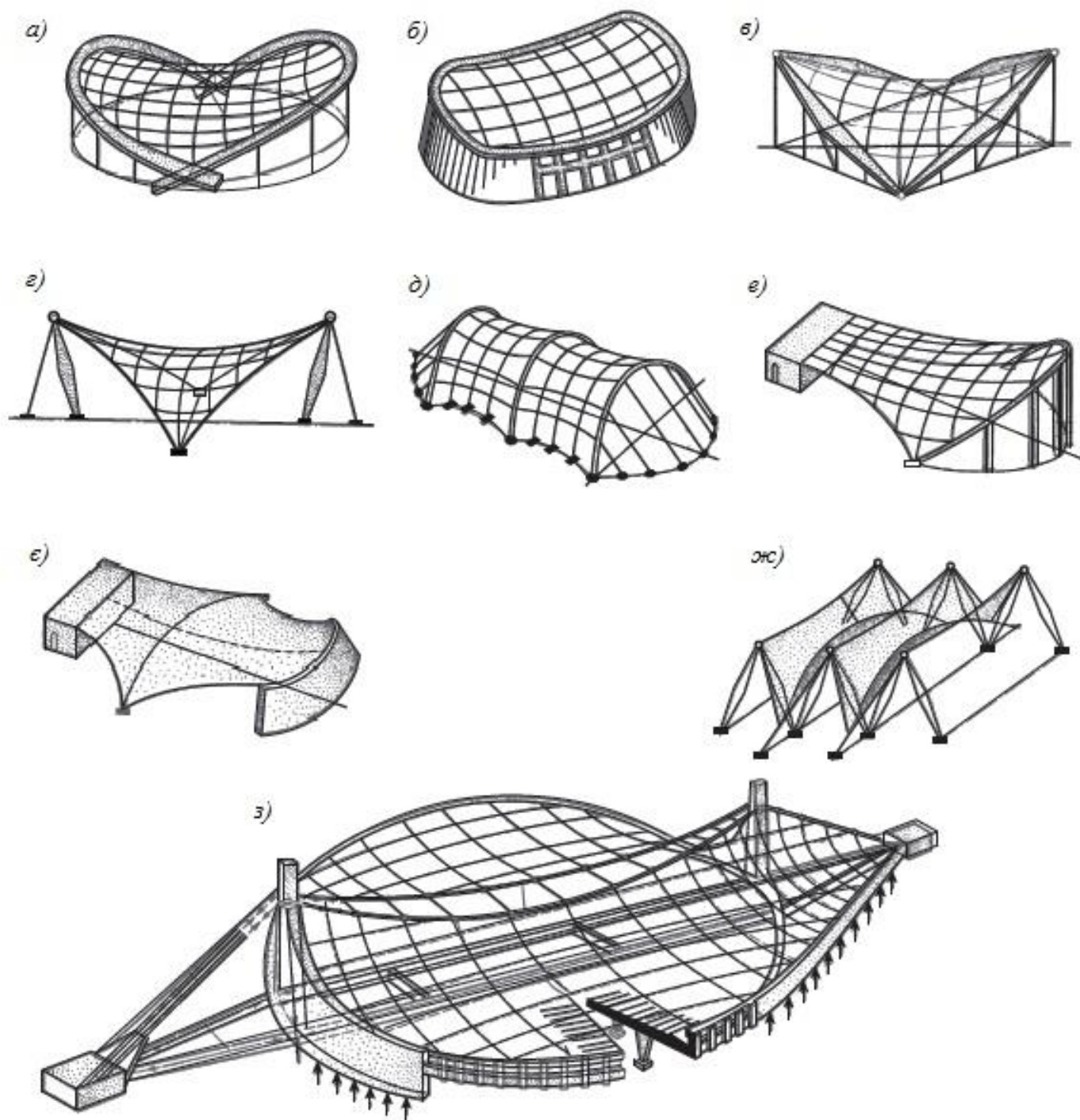
На рис.4.2.4 наведені основні конструкції просторових структурних та гнучких вантових покриттів ландшафтних театрів, які були апробовані в процесі

зведення та експлуатації відкритих театрів (Белов, 1983; Берлин, 1983).

Будівельні несучі конструкції просторових, структурних та вантових покриттів для ландшафтних театрів є найбільш використовуваними в проектах більшості споруд, оскільки згадані вище елементи даху дозволяють накрити значні площі глядацьких залів разом з сценічним майданчиком. Дахові покриття з наведених з рис.4.2.4 конструктивних елементів є найбільш ефективними з точки зору спостереження з глядацького залу за оточуючим ландшафтом або на будівлі історичної забудови навколо відкритого театру.

В останні роки в Україні та світі почали активно використовувати збірно-розбірних системи тентових конструкцій, якими вдало облаштовується предметно-просторове середовище концертів та вистав на різних масових культурно-видовищних заходах. В додатку Г на рис.Г.7 наведено приклади організації покриття різноманітних систем тимчасових мобільних конструкцій на відкритих сценічних майданчиках, а саме: а) на музичному концерті під час проведення Міжнародного джазового фестивалю «Alfa Jazz Fest» в парку культури та відпочинку ім. Б.Хмельницького у м.Львові в 2015 р. (рис.Г.7, а)) (Тент Плеттак, 2015); б) на симфонічному концерті просто неба під час міжнародного фестивалю класичної музики LvivMozArt на подвір'ї позаду львівського палацу Потоцьких у 2018 р., (рис.Г.7, б)) (Zaxid.net, 2018); в) на прем'єрі опери Д.Бортнянського «Алкід» в Свіржському замку Львівської області в 2018 р. (рис.Г.7, в)) (Міський портал «Твоє місто», 2018).

Конструкція на даних відкритих майданчиках передбачає організацію прозорого даху над сценою та глядацьким залом, який дозволяє проникати природному освітленню та водночас захищає відвідувачів і акторів від атмосферних опадів. Даний спосіб вирішення дахового покриття в наведеному вище будівельно-конструктивній моделі є найбільш ефективним способом для влаштування покриття над ландшафтними театрами в збірно-розбірному варіанті їхньої експлуатації.

187

Рис.4.2.4 Основні конструктивні схеми просторових структурних та гнучких вантових покриттів театральних споруд на відкритому просторі:
 а) сідлоподібне на арках; б) те саме, з опиранням на вигнутий контур;
 в) гіперболічний параболоїд з жорстким контуром; г) те саме, з контуром у вигляді канату-підпори; д) те саме, по вертикальних арках; е) покриття з опиранням на жорсткий диск або похилу арку; е) тентове покриття з опиранням на жорсткий диск і опорну стінку; ж) те саме, з опиранням на несучі та стабілізуючі канати; з) покриття, що опирається на поздовжню вісь та на два головних ванти

4.3. Технічні засоби та сценографічні технології в ландшафтних театрах XXI століття

Науково-технічний прогрес XXI ст. з появою мультимедійних технологій прилив нового дихання процесу організації сучасного сценічно-глядацького простору в ландшафтних театрах.

Процес еволюції сучасної сценографії в XXI ст. створив передумови для появи комплексного підходу у використанні технічних електронних засобів в театральному дійстві, де вагому роль відіграє синтез ландшафту, атмосфери, реквізиту, гриму та костюмів акторів, а також застосування цифрових технологій для організації систем звуку, світла і технічного облаштування сцени. У сучасному театральному мистецтві, зазвичай, використовуються найрізноманітніші типи декорацій та ефективні дизайнерські прийоми при оформленні вистави.

Глядацькі вподобання, які сформовані в сучасних умовах мультимедійними цифровими технологіями вже не завжди можуть задовільнятись лише якісним звуком та яскравим освітленням під час театральної вистави, тому ландшафтні театри сьогодення повинні облаштовуватись повним переліком спеціальних технічних засобів, що забезпечують високі стандарти забезпечення сприйняття відвідувачами модерного театралізованого дійства.

До таких спеціальних технічних засобів слід віднести:

- 1) наявність потужних рухомих систем освітлення (башт, містків, порталів), які під час вистави можуть шляхом направленою променя фокусуватись на необхідному об'єкті для акцентування конкретного етапу сценічного дійства;
- 2) використання спеціальних електронних цифрових приладів для створення голографічних та 3D-меппінгових візуальних ефектів в процесі вистави;
- 3) застосування проекційного обладнання з спеціалізованими екранами прямої або зворотної проекції, які в процесі вистави забезпечують ефект дифузії та забезпечують підсилення насичення яскравості або контрастності світла при візуальному огляді театральних об'єктів;
- 4) появу мультимедійних систем для трансляції віртуальних зображень за допомогою комп'ютерних візуалізаційних технологій;

5) залучення сучасних потужних звукозаписуючих та шумовідтворюючих акустичних систем для організації сучасного звукового дизайну в процесі театралізованої вистави просто неба.

Один з найважливіших компонентів технічного забезпечення оформлення вистави, безумовно організоване сценічне світло. Світло на сцені – це той «чарівник», який, завершуючи працю художника і сценографа, перетворює декорацію: так розфарбоване полотно перетворюється в оксамит і парчу, а фанера і картон - в сталь або граніт, чи жерсть - в кришталь або скельця - в алмаз, а фольгу - в золото і срібло. Майстерно встановлене на сцені театральне світло створює враження спеки або морозу, «сонячного ранку» чи «зимового вечора», «осінньої мли» або «ясного бездонного неба». Сценічне світло призначене також для створення спеціальних сценічних візуальних ефектів. Але основним призначенням світла на сцені, це сприяти створенню певної атмосфери, яка необхідна по ходу дії. Воно може бути нейтральним або, навпаки, емоційно забарвленим, тобто святковим, тривожним, похмурим, карнавальним-динамічним (ДБН В.2.5-28-2006).

Проекції голографічного зображення можна відтворити, як на будівлях, так і на воді у вигляді віяла, що моделює ефект водного екрану. Така система в ХХІ ст. стала відома в літературі під назвою 3D-меппінг або відео-меппінг це свого роду світлове шоу, що ефективно застосовується у всьому світі при масових театралізованих дійствах в реальному рельєфі та на відкритому просторі (Максимов, 2016).

На рис.4.3.1 наведено характерні приклади, того як комп'ютерне лазерне шоу за допомогою голографічного ефекту видозмінює архітектурний образ будівлі та оточуючого простору, що дає можливість використовувати 3D-меппінг, як сучасний інструмент створення спеціального декору театральної вистави.

Тоді, як на відміну від використання стандартної 3D-технології в кіно та комп'ютерних іграх, театральний відео-меппінг не вимагає додаткового пристосування для глядачів або влаштування спеціальних екранів, крім випадків, коли екран використовується в якості додаткової поверхні. В процесі оформлення театральних і концертних вистав, відео-меппінгова проекція буде виглядати об'ємною тільки якщо глядачі знаходяться в певній точці обзору. Використання

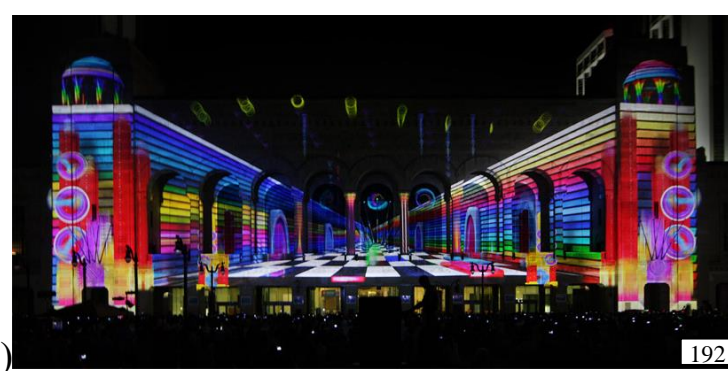
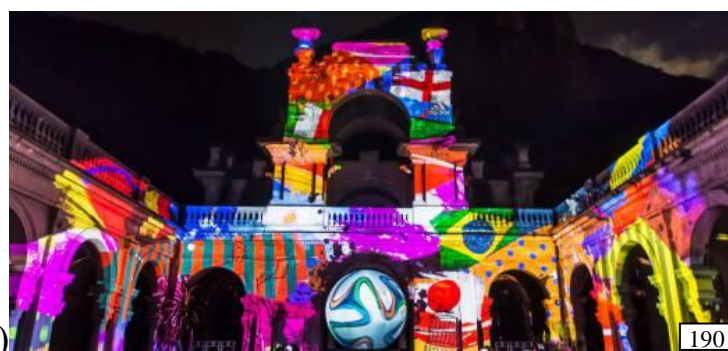

Рис.4.3.1 Приклади архітектурного відео-мепінгу на реальних об'єктах:
 а) Іспанія (2012 р.); б) Україна (2018 р.); в) Бразилія (2014 р.); г) Японія (2012 р.);
 д) Росія (2014 р.); е) Австралія (2013 р.); е) Румунія (2016 р.)

спеціалізованого програмного забезпечення для 3D-меппінгу дозволяє двох чи тривимірному об'єкту бути просторово оформленим у комп'ютерному вигляді, що може забезпечити відвідувачу уяву про реальне середовище в якому була створена дана проекція. Спеціалізоване програмне забезпечення може взаємодіяти з кіно або відео проектором, щоб вписати будь-яку потрібну картинку на проекційну поверхню.

Необхідно зауважити, що останнім часом все більшою популярністю користується інтерактивний відео-меппінг, тобто 3D-меппінг з елементами живої взаємодії з глядачем. Яскравими прикладами використання відео-меппінгу в театральному шоу у сценографічних вирішеннях, слід вважати, світлову інсталяцію на будівлю мерії м.Севільї, що виступала великим екраном для 3D-аудіовізуального шоу, присвяченому Різду (Іспанія, 2012 р., рис.4.3.5,а) (BARCO, 2012); електронні імпровізації та мультимедійна проекція на тлі Львівського Оперного театру під час святкування Нового року (Україна, 2018 р., рис.4.3.5,б) (Львів місто натхнення, 2018); інсталяція, присвячена початку Чемпіонату Світу по футболу (Бразилія, 2014 р., рис.4.3.5,в) (Adidas, 2013); 3D-меппінг на будівлі Токійського вокзалу Маруноучі (Японія, 2012 р., рис.4.3.5,г) (Nippon News, 2017); світло-піротехнічне шоу на фестивалі «Ніч світла» в Музеї-заповіднику «Гатчина» (Росія, 2014 р., рис.4.3.5, д) (Ночь света в Гатчине, 2017); Оперний театр в м.Сідней у відео-меппінговому оформленні – Проекція в 3D «Play» (Австралія, 2013 р., рис.4.3.5,е) (UFUNK, 2013); відео-меппінг на фасаді Бухарестського Палацу Парламента (Румунія, 2016 р., рис.4.3.5,є) (Максимов, 2017).

Творчі пошуки спрямовані на синтез мультимедійних електронних систем з кінематографічним зображенням у театральному просторі застосовувались вже наприкінці ХІХ ст., а саме, з моменту розповсюдження в світі самого масового виду мистецтва – кінематографу. Інтеграційний процес пройшов декілька фаз становлення: на першому етапі, що відбувався на поч. ХХ ст., робились лише спроби досягнути ефекту подиву у глядача: свого роду, епатажу або атракційності під час проведення даного перформансу. На другому етапі, в к. ХХ та поч. ХХІ ст. процес поєднання театрального та кінематографічного мистецтва з появою нових

архітектурних проектів ландшафтних театрів поширився за рахунок глибокого проникнення мультимедійних технологій при застосуванні об'ємного звуку та відео-проекцій у театральних виставах просто неба.

З точки зору, архітектури приклад революційних ідей режисера-новатора Б.Брехта при виході театального дійства за межі закритої будівлі на відкриті підмостки до народу, став одним з основних принципів створення сучасного сценічного простору в ландшафтному театрі в умовах існуючої історичної забудови міста. Так, креативний режисерський задум відтворив взаємозв'язок між змістом, ідеологією та драматургією вистави з оточуючим середовищем та ландшафтом конкретного міста або місцевості (Картавцева, 2014,). Безумовно, не останню роль процесі створення автентичної театральної архітектури на теренах України було відведено визначним вітчизняним театральним діячам ХХ-ХХІ ст., таким як: О.Мурашко, О.Екстер, О.Богомазов (Федорук, 2006, с.9-61), О.Тишлер, І.Рабинович, Н.Шифрін, Л.Курбас (Гринишина, 2007), Є.Лисик (Климко, 2014b). Саме творчість цих митців лягла в основу сучасної української театральної архітектури, як в закритому приміщенні, так і на відкритих театральних просторах. Українські театральні митці та художники-оформлювачі не стояли осторонь революційних ідей в сценографії ландшафтних театрів. Творчі задуми театального режисера-реформатора Л.Курбаса та українських сценографів К.Малевича, О.Екстера, А.Петрицького, В.Меллера (Чирва, 2010), ще з 20 р. ХХ ст. сформували підвалини для подальшого розвитку сучасних підходів до архітектури ландшафтних театрів в Україні.

Впритул до проблеми впливу сценографії на архітектуру ландшафтних театрів підійшли в своїх працях та при реалізації проектів архітектори-сценографи Ф.Кізлер (Єфіменко, 2013), М.Фішер (Holding, 2000, pp.10-15), Є.Лисик (Климко, 2014c), В.Проскуряков (Проскуряков, 2004, с.518-525), П.Босий (Босий, 2014).

Так, сценограф Ф.Кізлер, як феномен в модерній світовій архітектурі вперше запропонував спеціальні прийоми та технологічне обладнання для театральних приміщень, що це могло би за короткий час трансформувати об'ємно-просторове рішення конкретного сценічного майданчика (Стеф'юк, 2015).

В 1931 р. Ф.Кізлером була запроєктована, а пізніше після його смерті в 1969 р. реалізована, ідея створення градієзного проекту організації сцени для масштабного ландшафтного театру, який збудували біля м.Вудсток (штат Нью-Йорк, США) на території ферми «Бетел» (Вікіпедія, 2018а). Для реалізації своєї мети за оригінальним проектом Ф.Кізлера були влаштовані гігантські горизонтально-вертикальні перехресні системи, які дали можливість багатотисячному натовпу почути і побачити на сцені легендарні групи та виконавців сучасної рокової та популярної культури: J.Cocker, J.Baez, J.Hendrix, рок-гуртів «The Who», «Jefferson Airplane» (рис.4.3.2, а).

Ескіз представленого проекту яскраво демонструє мобільність сцени і глядацького залу за рахунок використання ліфтів, рейок та рухомих панелів, які раніше були апробовані в Європі в системі «Raumbühne». В композиції моделі The Space Theatre Woodstock Ф.Кізлер вдало поєднав в єдине ціле елементи кубізму, конструктивізму та графічного дизайну (рис.4.3.2, б) (Ianchuk and Gumennyuk, 2017). Реалізовані в такий спосіб концептуальні сценографічні ідеї Ф.Кізлера в театральних спорудах на відкритому просторі в умовах реального навколишнього середовища Вудстоку відкрили новий комплексний взаємозв'язок в системі між людиною (глядачем) – видовищем (театром) – ландшафтом (природою). Гармонія цих окремих трьох світів, симбіоз звуку, світла та кольору під час масового театрального дійства створила унікальне середовище для задоволення культурних інтересів масового відвідувача (рис.4.3.2, в).

Рок-фестиваль «Вудсток», його традиції та харизма завдяки архітектурним ідеям Ф.Кізлера вже давно став символом симбіозу сучасної музики, новітніх сценографічних ідей, модерного звуку та світла. Недарма, вже п'ять років в Україні функціонує національний фестиваль (такий собі український «Вудсток»), що проходить щороку в смт.Свірж Львівської обл. біля окраси замків Львівщини – Свіржського палацу. Український «Вудсток», який прийшов до нас у 2012 р. з Польщі та кожного року в серпні збирає на своїх сценічних майданчиках найкращі поп і рок гурти зі всього світу. На концерти «Вудсток Україна (Woodstock Ukraine)» щороку приїжджає до 30-40 тисяч шанувальників сучасної музики, яка звучить

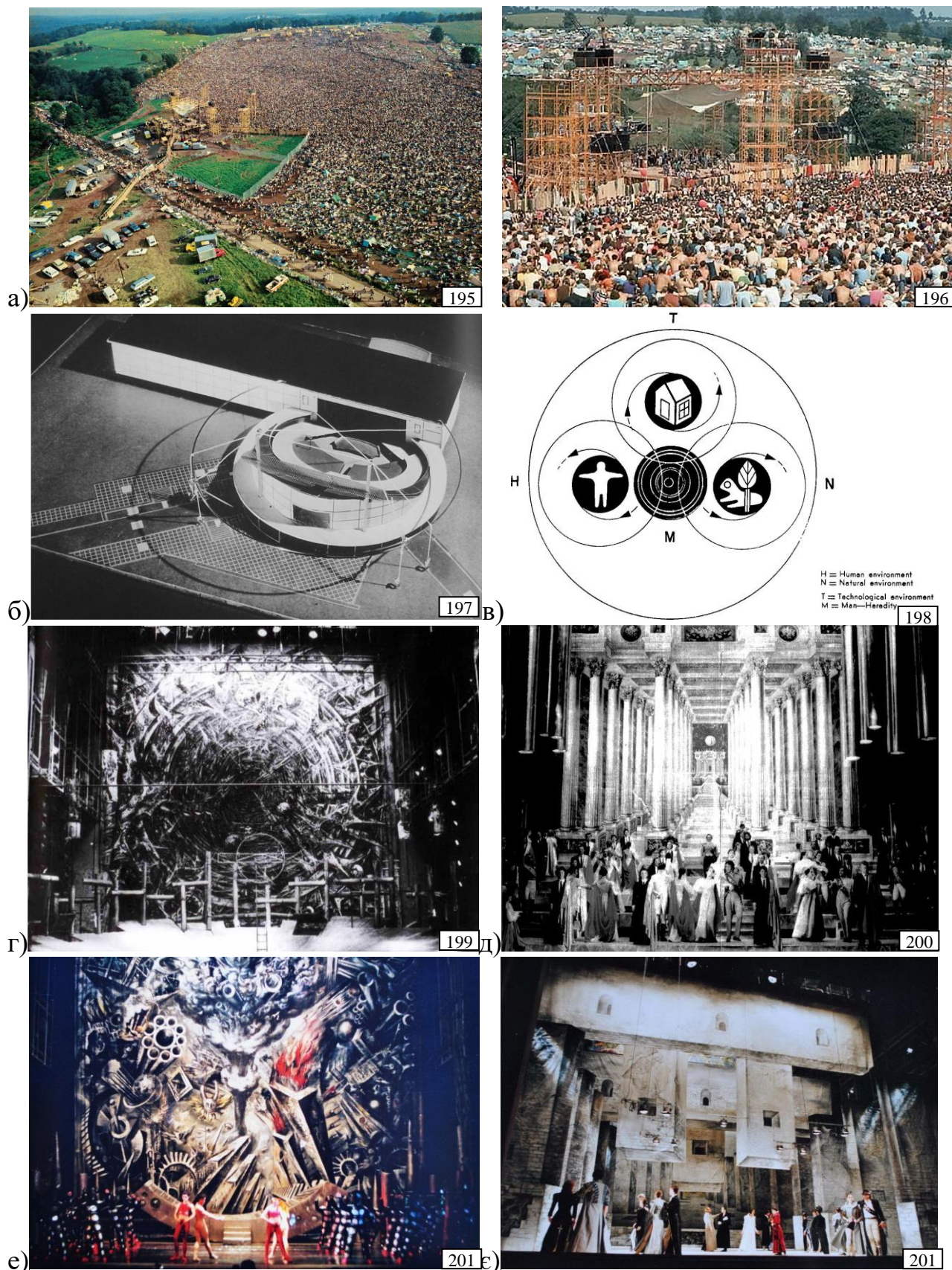

Рис.4.3.2 Приклади сценографічних рішень в роботах Ф.Кізлера та Є.Лисика:
 а) Сцена фестивалю музики і мистецтва у Вудстоку (1969 р.); б) Модель The Space Theatre Woodstock (Ф.Кізлера, 1931 р.); в) діаграма Корреалізму (Ф.Кізлера, 1939 р.);
 г) «Спартак» (Є.Лисик, 1965 р.); д) «Війна і мир» (Є.Лисик, 1995 р.); е) «Сотворення світу» (Є.Лисик, 1972-1991 рр.); ж) «Ромео і Джульєтта» (Є.Лисик, 1968 р.)

просто неба серед українських лісів та ланів (Вікіпедія, 2018a).

Для української театральної архітектури безперечно виявився дуже цікавим досвід львівського художника-сценографа Є.Лисика. Його театральний досвід це – яскравий приклад, як національна автентичність та аскетична лаконічність в обраних автором сценографічних прийомах за допомогою контрастності в застосованих кольорах було досягнуто ефект максимального естетичного і емоційного впливу на глядача під час театральної вистави (Проскураков та Климко, 2013b). У Львівському Національному Академічному театрі опери та балету ім.С.Крушельницької, де Є.Лисик за свою творчу кар'єру створив 83 вистави та сформувався, як видатний сценограф та декоратор театрального дійства, його творчість, стала частиною режисерської концепції, через яку постановники доносили до аудиторії ідею мистецького твору (рис.4.2.6, г, д, е, є) (Проскураков, Климко та Зінченко, 2016, с.23-32). Саме Є.Лисик своєю неповторною сценографією створив передумови для появи нових архітектурних проектів ландшафтних театрів, які надалі були підхоплені та втілені Львівською архітектурною школою, в особі В.Проскуракова, І.Щербакова, О.Кордуняна та інших яскравих архітекторів.

Є.Лисик в своїх виставах, не вагаючись та не зважаючи на звинувачення в симпатіях до авангарду чи використанню занадто традиційної декорації, активно залучив до своєї творчості: і театральний живопис, і колаж, і графіку, і прийоми сучасного кіномистецтва, і дизайнерські та мультимедійні технології. Він вперше в Україні сформував неповторний театральний простір, який можна було використовувати як у закритих будівлях, так і в ландшафтному середовищі на місці розташування відкритих культурно-видовищних споруд (Климко, 2014a).

Функції систем ефективного сценічного освітлення повинні забезпечувати в процесі театрального дійства в ландшафтному театрі наступні задачі: а) зосередити увагу глядача на окремому об'єкті в процесі вистави з використанням тривимірності зображення та загального настрою мізансцени; б) інформувати про місце події та час доби дійства; в) окреслити сюжетну лінію театральної постановки; г) організувати цілісність композиції декоративного оформлення; д) забезпечити ефект від візуального сприйняття видовищності події; е) впровадити в дію процес

створення проекції на сцену елементів декорації. Характерною властивістю сценічного освітлення, особливо на відкритому просторі, слід вважати його насиченість, яскравість та кольорову гамму світла (Измагилов и Древалёва, 2005, с.51-69). Інтенсивність конкретного джерела світла залежить від цілого ряду технічних чинників, в тому числі потужності його лампи, форми приладу, оптичних перешкод, а також від наявності кольорових гелів або механічних фільтрів, відстані до освітлювальної межі: кута освітлення від світильника та від кольору і освітлювального матеріалу (Naroli and Gloma, 2007, pp.321-356).

Всю апаратуру для театрального освітлення класифікують за системами приладів для спрямованого або розсіяного світла. Ефект кольорового освітлення здійснюється за допомогою спеціальних скляних або пластмасових фільтрів. На сцені апаратура розташовують на рухомих порталах або на стаціонарних галереях. Крім того, переносні системи освітлення встановлюються за лаштунками на спеціальних стійках або штативах. Над сценою, на всю її ширину, на верхніх рамках колосників підвішують софіти, в які вмонтовано цілий набір різноманітних додаткових освітлювальних пристроїв. Софіти приховані від обзору глядачів за спеціальними падугами, які під час вистави піднімаються і опускаються при допомозі додаткових рухомих колосникових систем. Подібний метод моделювання контуру світла за шаблоном отримав сценічну назву прилад «гобо» (Vox, 2003, pp.119-150; Tozer, 2004, pp.515-528),

Спеціальний термін світло типу «гобо» застосовують до будь-якого пристрою, який здатний забезпечити сфокусований промінь. В театральному освітленні цей термін більш конкретно відноситься до пристроїв, вміщених в «точку фокусу» між джерелом світла і лінзою. Дана система при застосуванні в театрі дозволяє створювати світловий рисунок чітким, з різкими краями проекції на сцену. Тобто системи «гобо», як об'єкт розміщений за точкою фокусу, за звичай, створює неконтрастну проекцію світла, що наведено в табл.4.3.1. Особливу роль в процесі сценічного освітлення відіграє напрямок фокусування світла. Напрямок світла співвідноситься з формою, якістю та рівномірністю використаного освітлення. Ефект від джерела світла визначається трьома основними факторами (Gillette and

Таблиця 4.3.1

Системи освітлення типу «Гобо», які застосовуються в ландшафтних театрах

№	Назва системи освітлення	Матеріал з якого виготовляється пристрій освітлення	Ефект, що отримується при використанні системи освітлення
1.	«Гобо» з точкою фокусу	сталь	контрастна проекція зображення
2.	«Гобо» з мультимедійними проекційними технологіями	скло з частковим дзеркальним покриттям	висока точність кольорового зображення
3.	«Гобо» з еліпсоїдними ЛЕД-лампами-рефлекторами	пластик	не контрастна проекція зображення
4.	«Гобо» з світлодіодними світильниками та вольфрамовими лампами	гелевий наповнювач	ефект багатокольорової гама освітлення

Таблиця.4.3.2

Базові технічні параметри різновидів театральних прожекторів

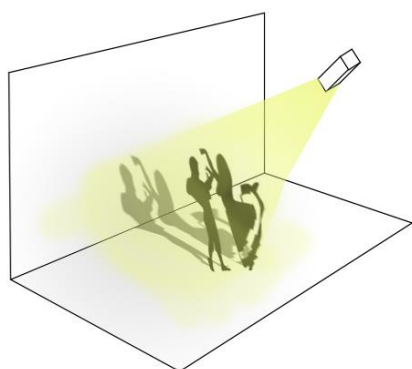
№	Назва прожекторної системи	Напруга, В	Потужність, Вт	Середовище знаходження джерела освітлення
1.	Галогеновий прожектор	220	3 – 20000	інертний газ: бром, фтор, йод
2.	Металогалогеновий прожектор	220	100 – 15000	інертний газ: скандій, талій, індій
3.	Натрієвий прожектор	220	1000 – 5000	інертний газ: пари натрію
4.	Світлодіодний прожектор	12-36	15 – 30	люмінісцентний ефект
5.	Ксеноновий прожектор	220	6 – 30	інертний газ: ксенон
6.	Ртутний прожектор	36	6 – 100	інертний газ: пари ртуті
7.	Плазмовий прожектор	36	10 – 1000	інертний газ: лайтрон

Мспамара, 2014, р.5-11): 1) особливостями джерела, відбивача та розсіювача світлового потоку. Різні кутові позиції лампи (осьова, вгору, вниз), різні розміри і форми відбивача та характеру лінзи (або лінзи), можуть по-різному впливати на структуру театрального світла; 2) фокусування напрямку світлового потоку в еліпсоїдальних рефлекторах або профільних прожекторах, де використовується відразу два джерела світла, що випромінюються з лампи. Коли конуси світла перетинаються на певній відстані до сцени, то світло має яскраво виражений «чіткий» контур. Коли два конуса не перетинаються на такій відстані, то контур є розмитим або «м'яким». Залежно від того, який промінь (прямий чи його відлуння) знаходиться поза іншим, малюнок на тлі може бути «тонким і м'яким» або «товстим і м'яким»; 3) наявності спеціальних трафаретів, які можуть застосовуватися у комбінації з еліпсоїдними рефлекторами. Як правило, для цього застосовують тонкий лист металу з спеціально вирізьбленою формою, що потрібно для проекції.

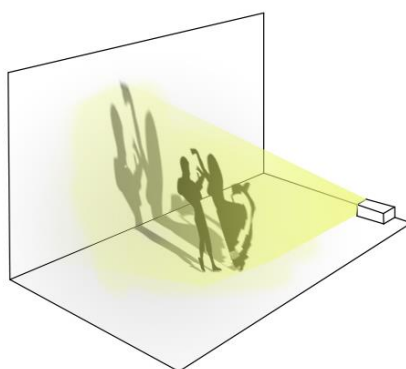
Освітлювальні прожектори, як і діодні лампи також активно використовуються в процесі влаштування сучасного театрального світла. Для забезпечення якісного світла за допомогою прожекторів використовують наступні різновиди останніх (Cadena, 2010, pp.207-232; King, 2013; Schuda, 2011, р.6-21): 1) прожектори дальньої дії (використовуються у військовій справі), що подають круглі, трохи витягнуті, в формі конуса, світлові пасма світла, які виробляються скляними параболоїдними відбивачами діаметром до 3 м; 2) лампи заливаючого світла (для освітлення будівель, стадіонів, сцен та ін.); 3) сигнальні лампи (для передачі інформації); 4) акцентні прожектори (для акцентного освітлення різних об'єктів).

Схеми розміщення прожекторів при освітленні та фокусуванні на мізансценах під час вистави наведено на рис.4.3.3. В прожекторах для театрального освітлення використовуються прилади з технічними характеристиками, що наведені в табл.4.3.2 (TopEnergy, 2017).

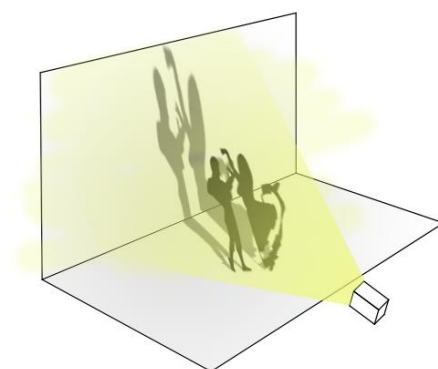
Другим характерним типом театрального освітлення в сучасних умовах, слід вважати, лазерне світло. Лазер, спеціальний пристрій для генерування або підсилення монохроматичного світла, шляхом створення вузького пучка світла,

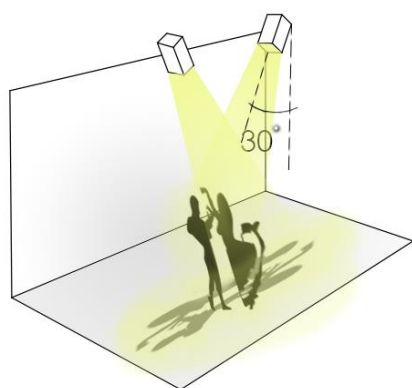
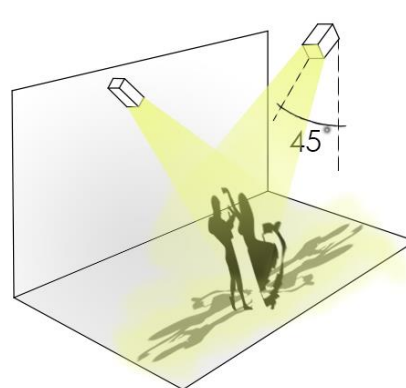
спереду, зверху

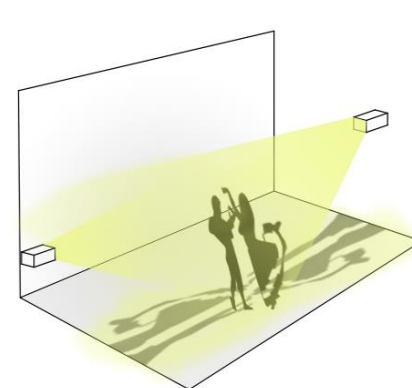
спереду на рівні об'єкта

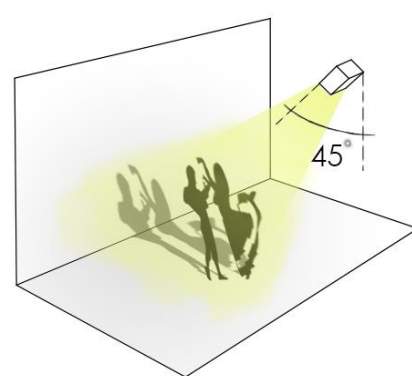
спереду, знизу

два прожектори під кутом
30° один до одного

два прожектори, кут 45°

два прожектори, кут 90°

фронтально, кут 45°

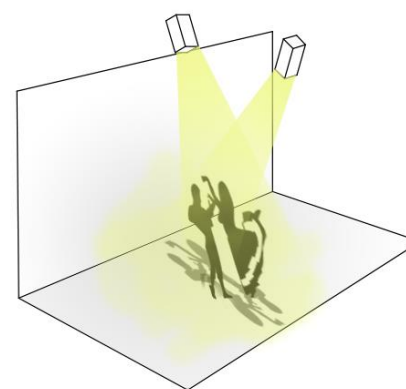
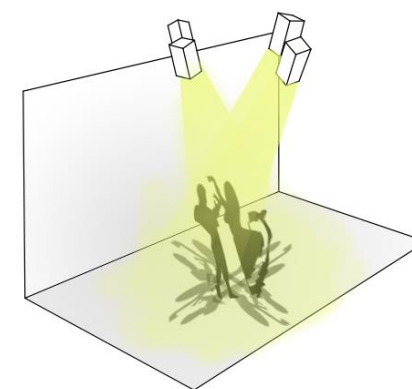
два прожектори: спереду
і ззаду об'єктадва прожектори, з
чотирьох боків

Рис.4.3.3 Вплив розташування фокусу у визначенні позиції і напрямку прожекторів на підвищення емоційного сприйняття вистави глядачем

здатного поширюватися на великі відстані без розсіювання і може створювати винятково велику густину потужності випромінювання при фокусуванні (108 Вт/см² для високоенергетичних лазерів) (Вікіпедія, 2018b).

В театральному освітленні в сучасних умовах застосовують лазери за наступною класифікацією: 1) за режимом функціонування (3-рівневі; 4-рівневі; квазі-рівневі); 2) за агрегатним станом використаного активного середовища (газові; рідинні; в твердому стані); 3) за методом отримання інверсії (з електронною накачкою; з хімічною накачкою; з оптичною накачкою; з тепловою накачкою); 4) за фізико-хімічними особливостями активного робочого середовища (твердотільні; напівпровідникові; волоконні; газові; іонні; молекулярні; рідинні; газодинамічні; хімічні; лазери на центрах забарвлення; лазери на вільних електронах; рентгенівські; лазери з перебудовою довжини хвилі генерації; параметричні).

Найбільш ефективною новітньою системою для світлових сценічних приладів, що використовується у сценографії ландшафтних театрів, вважається, проєкційне зображення. Проектори існують, в основному, оптико-механічні, оптично-цифрові або спеціальні, що дозволяють за допомогою джерела світла, проектувати зображення об'єктів на поверхню, яка розташована поза світловим пристроєм, тобто екраном (PC Devices, 2017).

Сучасна назва «цифровий проектор» пов'язана, перш за все, із звичним нині застосуванням проекторів даного типу, об'єднаним з процесом цифрової обробки інформації та об'ємного формування зображення. До появи новітніх цифрових технологій, телевізійний аналоговий сигнал, проектувався за допомогою інших за конструкцією аналогових приладів. Вищезгадана система ефективно працює лише при наявності проєкційного екрану, яка складена з спеціальної структури, що призначена або обрана для показу потрібного зображення на екрані.

Особливості проєкції на просвіт при театральному освітленні в ландшафтних театрах полягають у використанні наступних ефектів: 1) наявності проєкційного обладнання, що заховано за екраном; 2) високого контрасту та значної роздільної здатності; 3) насиченого чорного кольору; 4) відсутності критичних кутів

проектування зображення; 5) сумісності з усіма системами інших проекторів; 6) мінімального використання мережевих кабелів; 7) використання при наявності вікон і зовнішніх конструкцій будівлі; 8) високої продуктивності при ефективному рівні зовнішнього освітлення; 9) застосування на порядок яскравіше зображення, ніж на звичайному проекційному екрані в процесі театральної вистави.

Матове скло застосовується в різних світлових шоу при влаштуванні спеціальних ефектів (наприклад, коли після показу рекламного ролика відвідувачі бачать товар, ніби за вітриною) або у культурно-видовищних та дозвіллевих закладах на відкритому просторі, інтер'єр яких не спотворюється при необхідності показати повний інформаційний екран. Крім того, в ландшафтних театрах на проекційних водних об'єктах існує кілька варіантів використання водного екрану. Раптова поява і зникнення екрану, жива структура та тривимірний ефект одержуваних зображень, дозволяють здивувати навіть найдосвідченіших глядачів. Водна завіса формується з падаючої води, що пропускається через систему спеціальних форсунок, що утворюють вузькоспрямовані водні струмені. Дана технологія дозволяє отримати щільну поверхню для демонстрації зображень. Використання води в якості екрану для проекції зображень слугує дуже ефективним сценографічним прийомом, що має значний емоційний вплив на глядачів (ПИРО-СИНТЕЗ, 2017).

Наступним технічним засобом для театральної сценографії, слід вважати голографічний ефект, який можна вважати найбільш цікавим способом підсилити ефект від візуального сприйняття вистави на відкритому просторі в якісному освітленні з контрастними зображеннями та проекціями (Голографія, 2008). Голографія – це особливий фотографічний метод, при якому за допомогою лазера реєструються, а потім відновлюються зображення тривимірних об'єктів, надзвичайно, схожі на реальні. Створений в просторі або на площині фотографічний запис називається голограмою. Принцип роботи голографічного методу передачі та фіксації зображення на сцену наведено на схемі, представлений в додатку Г, рис.Г.8, а)

При висвітленні лазером голограма формує уявне зображення, яке представляє собою точну копію вихідного тривимірного об'єкту і виявляє всі властивості інших об'єктів, наприклад зміну перспективи при переміщенні спостерігача. Уявити сучасну сценографію ландшафтного театру без використання спеціальних ефектів в процесі вистави не можливо складно, оскільки відкритий простір накладає певні обмеження в їхньому застосуванні, але наявність велелюдної аудиторії спонукає режисерів до підсилення емоційного впливу на глядача під час шоу різними спеціальними ефектами (Торговий дом «Пиро Альянс», 2018).

В табл.4.3.3 представлено перелік спецефектів та витратні матеріали, що використовуються в генераторах диму з метою їхнього створення під час театралізованої вистави або перформансу. Одним з найбільш видовищних і популярних ефектів будь-якого святкового дійства є рухливі та роздмухані в повітрі конфетти або серпантин. Пристрої для викидання конфетти і серпантину також відрізняються за принципом дії та потужністю, тобто відповідно, за дальністю вильоту. Умовно їх можна розділити на два основних типи: вистрілюючі і видуваючі матеріали (45 DEGREES – Cirque du Soleil, 2018). При використанні конфетти та серпантину, не зважаючи на фактичну ефективність їхнього застосування існує декілька проблемних питань. Основна з них, це правильний вибір матеріалу, з якого вони зроблені. Серпантин у виді паперових стрічок та конфетти у виді шматочків лавсану чи паперу, що потрапляє, наприклад, на палаючу сигарету або свічку, можуть спалахнути та призвести до пожежі в процесі на виставі. Тому в ХХІ ст. почали використовувати для виготовлення конфетти та серпантину сучасні негорючі матеріали, що спеціально просякнуті вогнезахисними складами, що унеможлиблює появу пожежі або вибуху під час вистави.

В ландшафтних театрах, за звичай, влаштовують ефект появи снігу на сцені з допомогою спеціальних агрегатів – генераторів снігу. Дані спеціальні машини, що імітують сніжний покрив або падаючий сніг, працюють на принципі, що нагадує схему функціонування генераторів диму або туману, що наведено в додатку Г на рис.Г.8, б). Застосування даної технології дає можливість розповсюджувати крижинки з штучного снігу на відстані до 25 м від генератора (додаток Г, рис.Г.9, в)).

Таблиця 4.3.3

**Параметри та результати взаємодії рідин та речовин,
що створюють спеціальні ефекти для сцени**

№ п/п	Назва спецефекту	Склад рідини або матеріалу, що використовується
1.	Звичайний димовий ефект	дистильована вода, чистий гліцерин
2.	Ефект «важкого диму» з використанням рефриджера	охолодження звичайного льоду за допомогою сухого льоду або холодильної камери
3.	Ефект за рахунок використання «сухого» льоду	параподібне дрібнодисперсне середовище при випарюванні «сухого» льоду в нагрівальному відсіку
4.	Ефект охолодження диму у вуглекислому середовищі, яке створює явище туману, що стелиться на сцені	взаємодія спеціально приготованої рідини на основі води з вуглекислою
5.	Ефект водяного туману	за допомогою спеціальної техніки: генератора туману «хейзер»

Таблиця 4.3.4

**Технічні характеристики різних типів мікрофонів та давачів
для забезпечення системи озвучування в ландшафтних театрах**

№ п/п	Назва звукового приладу	Місце розташування пристрою	Галузь застосування акустичного приладу
1.	Портативний петличний мікрофон	на одязі або тілі актора (виконавця)	вистави, концерти при акторському виконанні
2.	Контактний давач звуку	на музичних інструментах	в процесі музичного супроводу дійства
3.	Мікшерна консоль	у залі амфітеатру в спеціально відведеній зоні	при наявності значної кількості акторів, хорового виконання твору

Ефект використання штучної піни в театральних виставах на сцені базується на схожому до виготовлення ефекту снігу технологічному прийомі, що застосовується у генераторах піни, де представлено принцип функціонування піномашини для сценічної піни та технічну схему пінної пушки (додаток Г, рис.Г.9, а), б)).

За подібним принципом працюють агрегати, що продукують не тільки піну, а і спеціальні мильні бульбашки. Виготовляють мильні бульбашки зовсім інакше від штучної піни, а процес їх виробництва здійснюється за схемою наведеною на схемі роботи генератора мильних бульбашок (додаток В, рис.В.9, г)) (додаток Г, рис.Г.9, г)).

Виготовлення театральної піни – складна технологічна операція. Далеко не всім відвідувачам театру або слухачам на відкритому концертному майданчику, а тим більше глядачам в залі театру, може сподобатись відповідний незмивний слід на вечірньому костюмі на одязі від мильної бульбашки чи штучної піни. Крім того, суттєву небезпеку при цьому може становити слизька намилена поверхня сцени в процесі вистави. Даний ефект спонукає режисерів вистави застосовувати при цьому лише багаторазово перевірені та сертифіковані витратні матеріали.

Генератори диму, снігу, піни та інше – це, звичайно, якісні спеціальні ефекти на сцені. За їхньою допомогою можна надати реальності і життєвості сценічним образам або потішити публіку на святковому концертному заході. Але все ж, як бути в тому випадку, якщо полум'я у виставі необхідно та замінити його нічим при вимогах сучасних нормативних актів, то вогонь на сцені таки створюють. Для такого випадку сценографи, постановники використовують, так звані, імітатори полум'я. Наприклад, існує унікальний спеціальний пристрій, що повністю імітує відкрите газове полум'я. Для імітації даного явища використана система генерації диму та динамічне світлове діодне підсвічування. Імітація створюється, виключно, реалістична. Обладнання спеціально виготовлено для використання в театрах і в місцях, де категорично не можна застосовувати відкритий вогонь. Запропонована режисерам безпечна та надійна система, це єдиний прекрасний вихід для організаторів вогненних шоу (файєр-шоу). Безумовно, це лише імітація, дуже хороша, але все ж, імітація, тому в ряді випадків на відкритих сценах у ХХІ ст.

використовують справжній відкритий вогонь.

Аналогічні технології застосовуються у різноманітних файер-шоу, що значно посилює емоційне відчуття глядача в процесі вистави. Керуються дані пристрої дистанційно та використовують такі витратні матеріали: як аерозольний спеціальний балончик із сумішшю пропану, бутану та бензину. Безумовно, використовувати вищезгаданий пристрій в приміщеннях не дозволяється, але на відкритому просторі при умові наявності спеціального дозволу для його використання цілком доречно. Піротехнічні ефекти в ландшафтних театрах в силу особливостей їхнього спеціального вирішення застосовуються активно, що створює підсилене враження на глядачів.

В сучасних ландшафтних театрах новітні стереофонічні пристрої типу Dolby Digital або SDDS (SONY Dynamic Digital Sound), обладнані 8-ми канальними системами об'ємного звуку дозволяють створити таке звукове поле, що діє у форматі 360° (градусів). Звуковий комплекс однозначно створює голографічний візуальний ефект і використовує лазерне шоу в процесі вистави, яке в стані перетворити проекцію на рельєфний об'єкт та створити ефект його миттєвої трансформації, що дозволяє суттєво підвищити видовищність мистецького дійства в театральній споруді на відкритому просторі (Диксон, 2007, с.12-35).

Система забезпечення якісним звуком в ландшафтних театрах в природному, історичному та урбанізованому середовищах включає в себе три базових складові: а) вхід; б) вихід; в) обробку звуку (Kogler Carver, 2013, p.367-381).

За звичай, на вході застосовують спеціалізовані мікрофони, а для виходу використовують мікшерні, аналогові або цифрові консолі. На останньому етапі звук має проходити обробку, яку контролює та направляє через колонки в зал система підсилювання – гучномовець. В додатку В на рис. В.7, поз. в) наведена стандартна схема функціонування трансляції звукового сигналу в будь-якій театральній закритій будівлі або в ландшафтному театрі (КОМОРА, 2017).

Таким чином, на вході в процесі трансляції звуку в ландшафтному театрі доцільно застосувати мікрофони різних типів та їхні аналоги. Загалом, звукове обладнання в ландшафтних театрах може мати безліч варіантів та використовувати

різні альтернативні акустичні системи. Наприклад, на вході, крім мікрофонів можна застосувати, як магнітні перетворювачі. При цьому на виході можуть застосовуватись, такі пристрої як: консолі, еквайзери, ревербератори, спеціалізовані акустичні системи облаштовані спеціалізованими навушниками. Застосування подібних комплексних акустичних систем, що мають назву «сабвуферов» дозволяють створити в ландшафтних театрах на відкритому просторі нові можливості при забезпеченні слухачів в амфітеатрі якісним звуком та за допомогою цілого набору різноманітних технічних засобів, синтезувати їх в єдину мережу за технічними параметрами, які наведені в табл.4.3.4. Обробка звукового сигналу в сучасних аудіосистемах забезпечується еквайзерами і процесорами звукових ефектів. Вони видозмінюють вхідний сигнал, перш ніж, він буде направлений до вихідного сигналу. Процесори звукових ефектів спроможні створювати затримки в часі відтворення звуку, еха, реверберації і багато інших ефектів.

Еквайзери є найбільш поширеним способом використання базового сигнального процесора. Еквайзери допомагають налаштувати конкретні джерела до потрібного базового рівня звукового навантаження. Крім цифрових та мікшерних консолей в театрах просто неба використовують спеціальні підсилюючі системи: гучномовці. Гучномовці складаються з системи підсилювальних динаміків різного типу: високочастотного (ВЧ) динаміків; середньочастотного (СЧ) динаміка; низькочастотного (НЧ) динаміка або сабвуфера. Науково-технічний прогрес ХХІ ст. дозволяє створювати звук в театральній споруді, який має свої характерні риси, тобто звуковий дизайн або саунд-дизайн (Астафьева, 2011; Ростовського, 2014).

Звуковий дизайн (саунд-дизайн) – це процес адаптації, управління або створення штучних звукових елементів. Зараз він використовується в різних галузях: кіновиробництві, ТВ-виробництві, театрі, при звукозаписі, в процесі живого авторського виконання та при розробці комп'ютерних ігор. Звукове дизайнерське оформлення включає в себе маніпуляції з раніше складеного або раніше записаного аудіо, співзвучного музиці або звуковому ефекту. Іноді режисерський саунд-дизайн може включати в себе комбінування або маніпуляцію з аудіозвуком, так і створення

потрібного ефекту або відповідного настрою в процесі вистави (Веллінгтон, 2015; Вікіпедія, 2017).

Саунд-дизайн дає можливість в ландшафтному театрі змоделювати звук у тому напрямку та для тих задач, які режисурою поставлені перед театральним перформансом під час вистави. В сучасних ландшафтних театрах за допомогою саунд-дизайну з'являється можливість створення «ідеальної звукової сцени».

Крім цього, в ландшафтних театрах популярні, так звані амбіофонічні системи, які також засновані на принципі Гюйгенса, що дозволяють отримати точне відтворення звуку в центральній точці, але менш точне при віддаленні від центру. Об'ємний звук при цьому може бути досягнутим зміною рівнів з стереофонічного джерела звуку та подальшою цифровою обробкою сигналу. Система сама аналізує стереозапис на предмет акцентування окремих звуків в панорамі, потім перетворює їх, відповідно, у п'ятиканальне поле. Однак, кращого ефекту можна досягти, якщо процес звукового перетворення робиться з вхідного сигналу в квадрофонічному записі.

Квадрофонічний об'ємний звук є на сьогоднішній день найбільш вдалим способом створити потужний акустичний ефект для забезпечення смаків слухача в ландшафтному театрі, тому що на відкритому просторі, саме тільки така комплексна схема поліфонії створює природне звучання під час вистави (McCandless, 1958, pp.9-10; Larmann, 2007, pp.15-18). Принципова схема функціонування системи по створенню квадрофонічного ефекту керування процесом озвучування вистави в ландшафтному театрі наведена в додатку Г на рис.Г.10, а), б), на якій наочно представлено спосіб розповсюдження в залі звуку та за яким алгоритмом перетворюється стереозвук у ефект об'ємного квадroteхнічного звуку. В сьогоднішніх реаліях створення перформансу на відкритому просторі при наявності значної кількості слухачів в залі важко уявити собі якісне озвучення вистави без керування об'ємним звуком. Саме тому поліфонічний звук з системою управління через потужну систему підсилювачів та гучномовців застосовується майже на всіх культурно-видовищних заходах просто неба.

Висновки до розділу 4

1. Розглянуто та проаналізовано основні схеми організації сценічного простору та влаштування глядацького амфітеатру в контексті застосування елементів покриття та огороження відкритого театру; на основі наявних компоновальних схем автором запропоновано конкретні варіанти рішення оптимального об'ємно-просторового середовища театрів даного типу в умовах середовища, що його оточує.

2. Запропоновано систему, що складається з чотирьох варіантів видозміни предметно-просторового середовища ландшафтного театру та переходу його з однієї фази трансформації споруди в іншу. Даний алгоритм відповідає сучасним тенденціям в архітектурі та, відповідно, створює умови для використання новітніх сценографічних прийомів при реалізації самобутніх дизайн-проектів ландшафтних театрів в наступних системах: а) відкритий театр–накрита сцена; б) накритий театр–відкрита сцена; в) відкритий амфітеатр та сцена; г) накрита сцена та амфітеатр. В проведених автором науково-пошукових дослідженнях виявлено, що на зміну традиційним декораціям з матеріалів доцільно використовувати голографічні та 3D-меппінгових та піротехнічні ефекти, а також інші мультимедійні і сценографічні прийоми. Замість моно та стерео звуку на даний час відкриті глядацькі зали повсемісно облаштовуються системами об'ємного та поліфонічного звуку, а загальновідомі способи реалізації театрального освітлення за допомогою софітів, прожекторів та ламп, що розташовані на порталах колосників в ландшафтних театрах зараз активно замінюються на обладнання для віртуальних проєкцій та світові портали з фокусуванням направленою світла з спеціальних рухомих освітлювальних містків.

3. Вивчено основні системи евакуації глядачів, влаштування оптимальної конструкції проходів в залі та сидінь для відвідувачів; базові схеми водовідведення та будівельні вирішення дахового покриття ландшафтного театру в різних умовах та проаналізовано застосування сучасних технічних засобів та мультимедійних технологій для організації сценічного простору в перспективних типах ландшафтних театрів в умовах України.

4. Вивчено практичний досвід театральних художників-оформлювачів світового рівня та виокремлено основні сценографічні прийоми для організації глядацько-сценічного простору сучасних ландшафтних театрів в різноманітних місцях розташування споруди.

5. Запропоновано автором для реалізації в проектах перелік спеціальних технічних засобів, що дають можливість створити в ландшафтних театрах комфортні умови перебування відвідувачів завдяки: а) ефективному та багатофункціональному освітленню; б) різноманітної підсвітці та схем фокусування світла на сценічних об'єктів з широкою гаммою кольористики при освітленні сценічних декорацій; в) сучасними схемами проекційного обладнання та використання екранів різного типу для підвищення естетичної виразності і зручності перебування глядачів в ландшафтних театрах; г) переліку основних озвучувальних та відтворюючих систем при організації звукового дизайну в процесі вистави; д) методик комп'ютерного управління процесами освітлення в трансляції звуку в процесі сценографічного оформлення сучасних ландшафтних театрів в природному, історичному та урбанізованому середовищах.

6. Визначено оптимальний архітектурний формат для організації в перспективних типах ландшафтних театрів ефективних систем освітлення, трансляції звуку та новітніх прийомів сценографії в процесі культурно-видовищного дійства в театрі даного типу та запропоновано конкретний перелік технічних засобів, електронних пристроїв та спеціальних приладів, які доцільно застосовувати в ландшафтних театрах для забезпечення нормативних експлуатаційних вимог і забезпечення культурних потреб глядачів у ХХІ ст. в процесі проведення масового заходу просто неба.

РОЗДІЛ 5

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОЕКТУВАННЯ СУЧАСНИХ ЛАНДШАФТНИХ ТЕАТРІВ В УКРАЇНІ

5.1. Принципи формування та засоби архітектури ландшафтних театрів в Україні.

Здійснений автором в розділах 1, 2 та 3, теоретичний аналіз факторів впливу на архітектуру ландшафтних театрів з врахуванням світового досвіду та впливу автентичних умов, культурних традицій та географічних особливостей України, дозволяє сформулювати основні підходи до формування принципів та засобів архітектури в процесі проектування ландшафтних театрів, як в природному середовищі, так і на конкретних історичних ділянках чи в урбанізованій міській забудові.

Принципи архітектури при проектуванні ландшафтних театрів в Україні формуються з врахуванням наявного ландшафту та з оцінкою конкретних умов при виборі спеціалізованих технологій у відповідності до запропонованого автором алгоритму індивідуального підходу в процесі прийняття проектних рішень (табл.5.1.1). Згідно з наведеною автором послідовністю вибору оптимального проектного рішення та при врахуванні наведених вище факторів впливу на характеристики за обраною послідовністю етапів проектування ландшафтного театру з'являється можливість виділити наступні базові чинники, що впливають на архітектуру театру даного типу. При цьому фігурують наступні фактори, як: а) вибір стилю обраного об'єкту; б) визначення естетичного образу будівлі; в) застосування принципу універсальності використання функціональних приміщень для конкретного відкритого культурно-видовищного та дозвілєвого закладу; г) врахування впливу на об'єкт природного середовища, що його оточує; д) використання автентичних національних та культурних традицій відповідного регіону України; е) застосування конкретного архітектурно-конструктивного рішення несучого каркасу з його ефективним функціональним використанням; є) симбіоз новітніх технологій та мультимедійних прийомів у організації

Таблиця 5.1.1

Алгоритм врахування впливу принципів архітектурної типології на організацію об'ємно-просторового середовища певного типу ландшафтного театру

сценографії та з архітектурою театру, в якому би враховувалось історичне минуле обраної ділянки забудови. Всі перелічені вище чинники, як кожний окремо, та всі в комплексі, взаємодіють із навколишнім ландшафтом, який може бути як природним, так і антропогенним (тобто штучно створеним та збудованим за проектом розробленим архітектором).

Запропонований автором комплексний підхід до поетапного процесу проектування ландшафтних театрів дає можливість підійти впритул до розуміння та формування принципів архітектурної типології при проектуванні театрів даного типу в XXI столітті. За основу в принципах архітектури ландшафтних театрів була обрана архітектурна типологія споруд відкритих культурно-видовищних та дозвілевих закладів, що була наведена в табл.1.3.1 розділу 1 та яка разом зі схемами трансформації театру просто неба, представленими в табл.2.2.1 розділу 2 і покладені в основу розроблення автором задекларованих вище принципів.

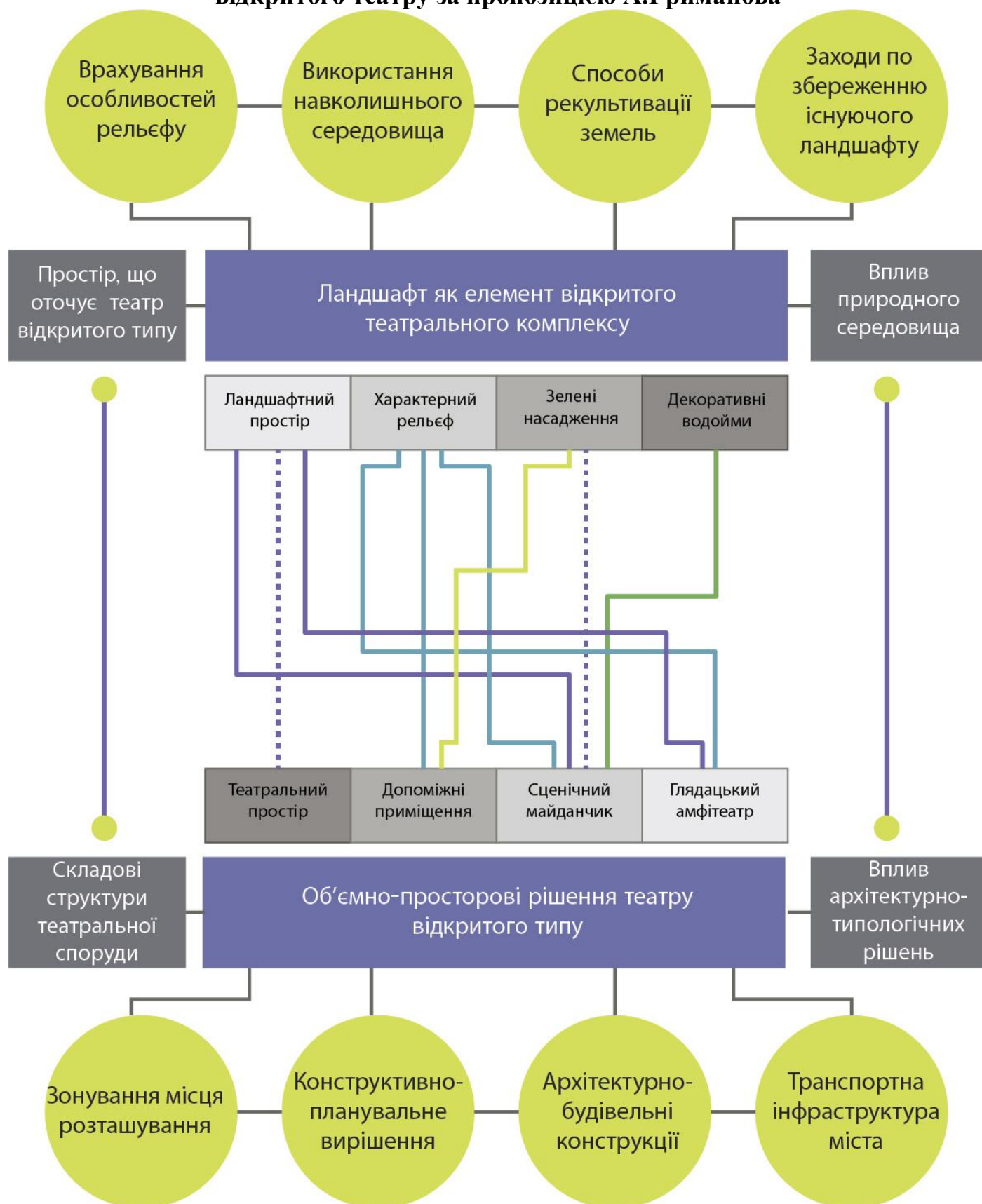
В закордонних науково-пошукових роботах дослідників принципи архітектури театральних будівель вивчались та формувались на основі критеріїв аналізу та вибору проектних рішень для реальних умов кожної ділянки забудови. Проте вони у літературних джерелах охоплювали, зазвичай, лише специфіку закритих театрів в урбанізованому середовищі та практично, зовсім не врахували впливу на дану театральну споруду навколишнього ландшафту. В результаті детального аналізу літературних першоджерел автором було встановлено, що особливості проектування відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів в даних наукових працях не були всесторонньо досліджені. Крім того, виявлено, що питанню архітектурної типології відкритих театрів в світовій архітектурі в XX ст. було присвячено лише окремі наукові дослідження таких архітекторів, як: М.Харді, К.Харді, Р.Лонга, Б.Мура, С.Паркера та Д.Вейса (Hardy and etc., 2014, pp.117-126). Найбільш цікавими в галузі вивчення основних принципів побудови театральних споруд на теренах України для умов природного ландшафту, доцільно вважати, дослідження проведені науковцями А.Сафоновим, А.Сафоновою (Сафонов та Сафонова, 2009) (АР Крим) та архітектором А.Гримановим (м.Харків, м.Дніпропетровськ) (Гриманов, 2004; 2005). При цьому, якщо архітектори

Сафонові, в більшій мірі, присвятили свої дослідження вивченню технічних характеристик амфітеатру та проблемам взаємозв'язку сцени з глядацьким залом, то у творчому доробку А.Гриманова прослідковується спроба вивчити весь алгоритм побудови архітектурної взаємодії в системі «відкритий театр–ландшафт» в конкретному середовищі. Необхідно відзначити, що в силу складності системи взаємозв'язків при побудові внутрішніх комунікацій між обраними об'ємно-просторовими рішеннями відкритого театру з ландшафтом, які були запропоновані А.Гримановим в табл.5.1.2 (Гриманов, 2006b) користуватись в практичній діяльності даним алгоритмом для врахування взаємодії принципів формування та засобів архітектури в практичній діяльності вкрай важко (табл.5.1.2).

Дослідження, в яких аналізується загальносвітовий архітектурний досвід проектування театрів просто неба з моменту їхнього створення від епохи капищ давніх слов'ян, через період давньогрецької та давньоримської театральної архітектури до створення сучасних ландшафтних театрів в природному середовищі, автором було розроблено вдосконалену архітектурну типологію та вивчено їхні принципи при проектуванні театрів даного типу для умов України (табл.5.1.3). Автором було запропоновано засоби архітектури при проектуванні ландшафтних театрів для різних регіонів України (табл.5.1.4). У вищенаведених таблицях автором поелементно представлено основні фактори, що формують типологічні принципи та базові засоби архітектури в українських ландшафтних театрах. Представлені автором принципи архітектури та засоби формування предметно-просторового середовища ландшафтних театрів в Україні ґрунтується на аналізі об'ємно-планувальної організації відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів у чіткому взаємозв'язку між окремими загальними та спеціальними принципами побудови театру даного типу, що детально досліджувались автором на прикладі конкретних аналогів театрів просто неба в розділах 3 і 4 даної дисертаційної роботи.

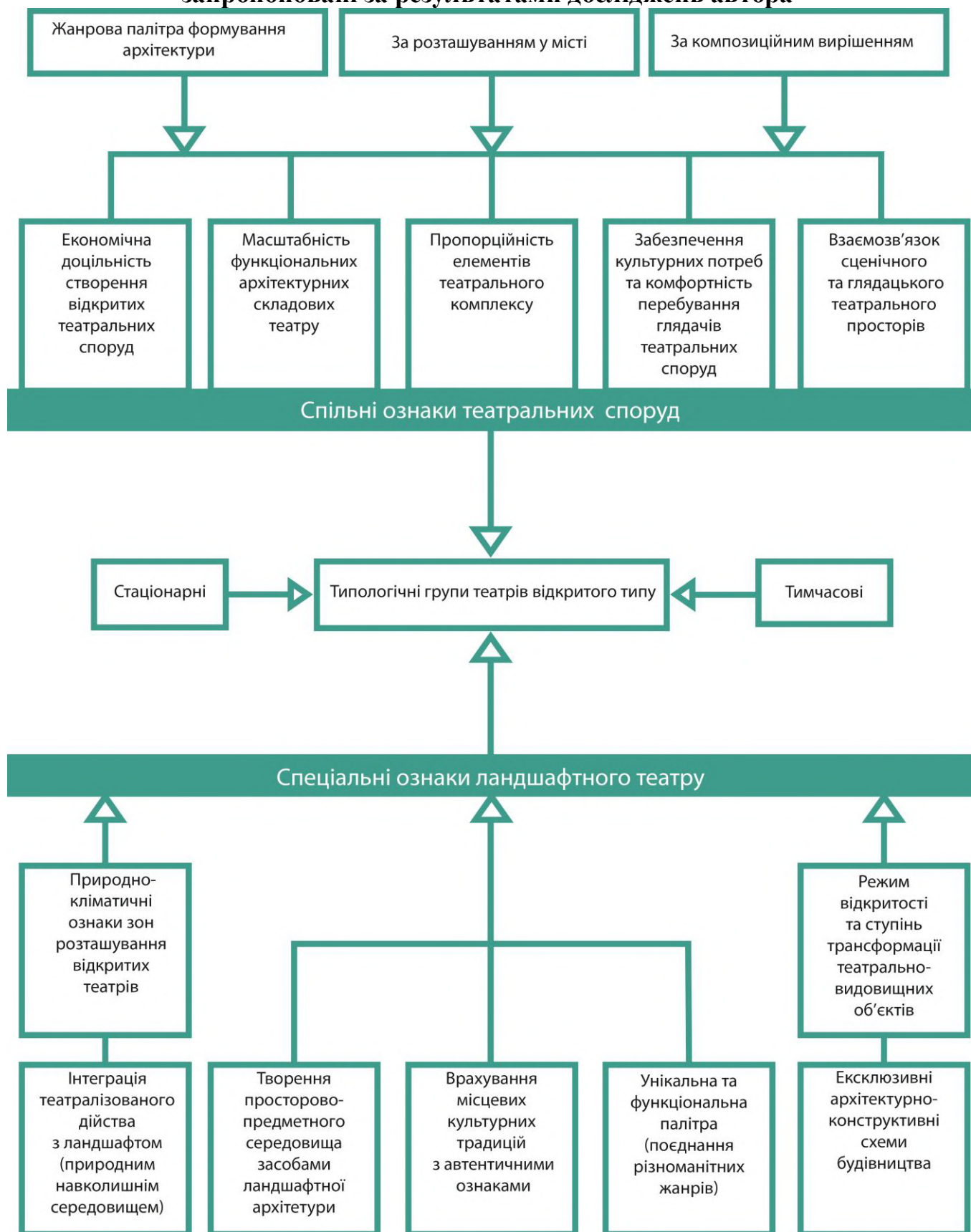
Автором висвітлено, як здійснювався процес формування окремою архітектурно-типологічної групи відкритих театрів, як цілорічної, так і сезонної дії, що є сучасним підходом до створення функціонального ландшафтного театру. З огляду на те, що напевно наведений вище фактор став основною причиною появи

Схема взаємозв'язку між природним ландшафтом та архітектурним простором відкритого театру за пропозицією А.Гриманова

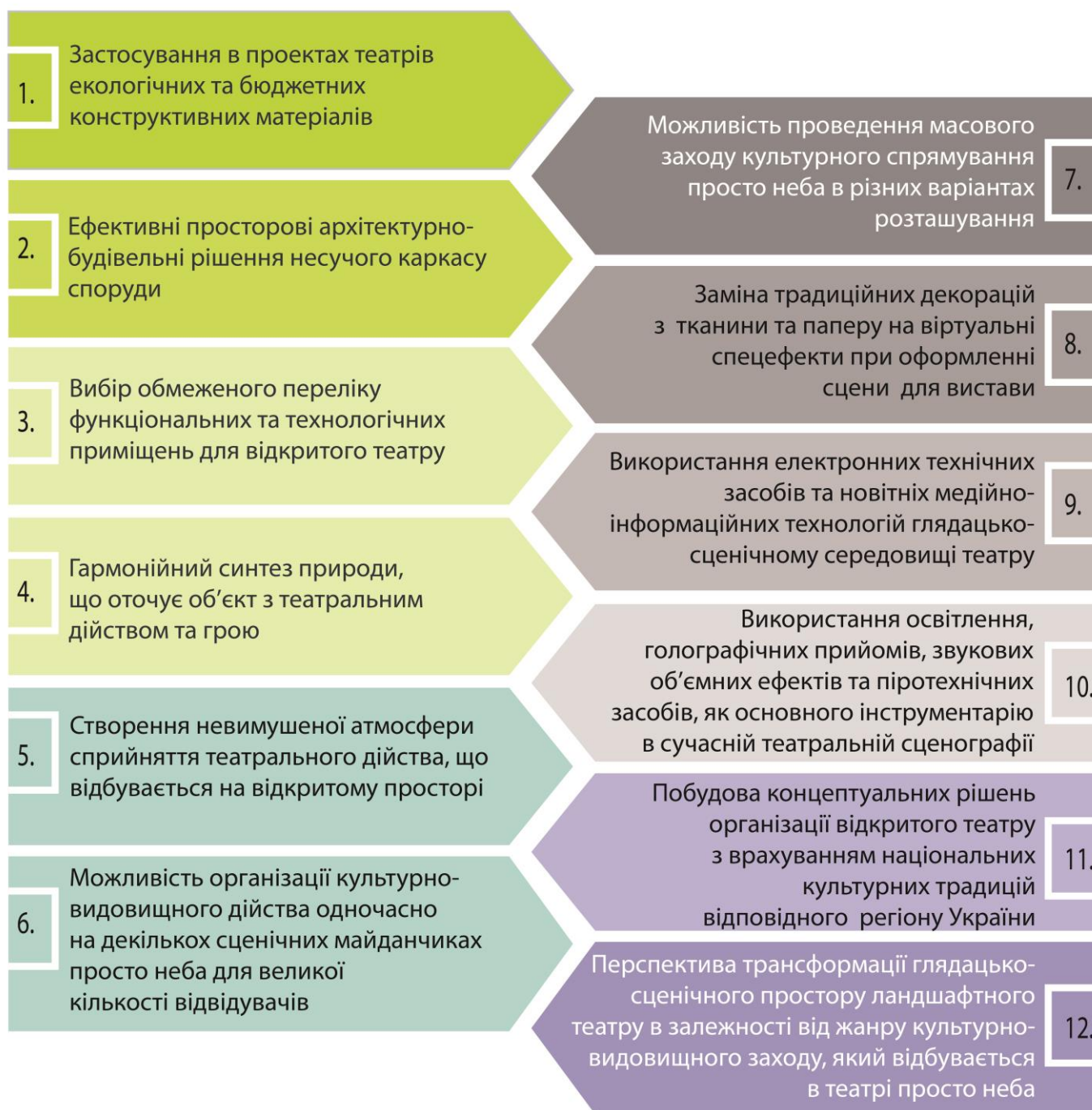
Таблиця 5.1.3

Принципи формування архітектури ландшафтних театрів в Україні, запропоновані за результатами досліджень автора

Таблиця 5.1.4

Засоби архітектури при організації глядацько-сценічного середовища в ландшафтних театрах України XXI століття

пропозиції автора, стосовно відмови від застосування поняття «літнього театру» в лексиконі архітекторів та практично новою точкою відліку для трактування даного терміну, як «ландшафтний театр» при цілорічному режимі його функціонування (Кужельний, 2011).

В принципах формування архітектури ландшафтних театрів в Україні автором було виокремлено базові чинники, що об'єднують такі спільні ознаки театрів даного типу, як: мобільність або стаціонарність будівлі, що розташовується в природному, історичному та урбанізованому середовищах. Споруди при цьому поділяються на категорії за композиційним вирішенням, де враховано основну жанрову палітру стилістики для кожної архітектурної концепції проекту театру просто неба (табл.5.1.3).

Автором було ретельно досліджено та запропоновано, що при проектуванні необхідно обов'язково брати до уваги наступні спільні чинники впливу на архітектуру, як: 1) економічну доцільність побудови проектного об'єкту архітектури; 2) масштабність окремих архітектурних функціональних складових театру, які тісно пов'язані з фактичною кількістю глядацької аудиторії в залі; 3) пропорційність між всіма компонентами культурно-видовищного закладу та іншими інфраструктурними театральними об'єктами, які розташовані в ландшафті, що її оточує; 4) організацією гармонійного взаємозв'язку між сценічним простором та глядацьким залом амфітеатру; 5) забезпеченням комфортності перебування глядачів в залі з метою повного задоволення культурних потреб відвідувачів в театрі (за рахунок потужного звуку; якісного світла; сучасної сценографії; віртуальних, 3D-меппінгових; голографічних декорацій та спеціальних піротехнічних ефектів).

В дисертаційній роботі автором додатково були проаналізовані спеціальні принципи проектування ландшафтних театрів в Україні в умовах сьогодення. Автором було аргументовано доведено, що формування вдосконаленої архітектурної типології відбувається за наступними критеріями, як: 1) за ступенем трансформації театральних-видовищних об'єктів та рівнем його відкритості, що може змінюватись в процесі вистави; 2) за методами використання ексклюзивних

архітектурно-конструктивних схем влаштування несучого каркасу споруди; 3) за зоною вибору для розташування відкритих театрів з врахуванням реальних природно-кліматичних та географічних умовах території забудови; 4) за забезпеченням інтеграції театрального дійства в природному, історичному та урбанізованому середовищах, що його оточує; 5) за впливом національних культурних традицій та автентичних рис на архітектуру, яка характеризує певний регіон будівництва споруди; 6) за створенням оригінального просторово-предметного середовища театру даного типу за допомогою відповідних прийомів ландшафтного дизайну та засобів зеленої архітектури; 7) за використанням синтезу різноманітних архітектурних стилів, що створює унікальну та неповторну палітру для атмосфери у відкритому театрі в конкретному ландшафті.

Взаємозв'язок між спільними та спеціальними принципами формування типології створює відповідні умови для ефективного вибору архітектурно-композиційних і об'ємно-просторових рішень організації глядацько-сценічного середовища, а також наповнення допоміжними об'єктами інфраструктури ландшафтних театрів. При проектуванні театральної споруди просто неба врахування, наведених в табл.5.1.3 та табл.5.1.4 факторів є, свого роду, запорукою вибору оптимального проектного рішення ландшафтного театру, де навколишнє оточення відіграло би вкрай важливу роль і являлось би невід'ємним компонентом театру даного типу. Це створює певні гарантії, того факту, що проектувана відкрита театральна споруда буде створена оригінальною за архітектурою, вдалою за розташуванням та облаштуванням її сучасними технічними засобами і сценографічними технологіями.

5.2. Архітектурні прийоми в проектуванні ландшафтних театрів.

Однією з характерних особливостей проектування відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів є необхідність гармонізувати архітектурний образ театральної споруди з ландшафтом, що її оточує в тих чи інших зонах та різних умовах розташування даного об'єкту. В кожному конкретному випадку, слід використовувати, відповідні, архітектурні прийоми та послідовний алгоритм дій в процесі проектування, що забезпечує синтез проектованого об'єкту з ландшафтним середовищем (природним, історичним та урбанізованим), в якому дана театральна споруда розташовується.

Специфікою вибору проектних об'ємно-планувальних рішень при організації глядацько-сценічного простору ландшафтного театру та розташування інших об'єктів театральної інфраструктури є той факт, що кожен елемент та складова театру даного типу несе відповідне архітектурне навантаження, тобто в цьому випадку акцент, слід робити на забезпеченні комфортності відвідувача культурно-видовищного закладу просто неба під час організації вистави на відкритому просторі. Відповідно, слід вважати, що застосування та організація оформлення задника сцени (ар'єрсцени) за рахунок влаштування екрану для кінематографічних проєкцій та різні варіанти візуальної (водяної, крапельно-парової) завіси замість традиційного тла із декорацій з тканин та інших матеріалів, то згаданий вище прийом є найбільш економічним та ефективним при реалізації конкретної сценографічної задачі. Наведені в роботі способи використання технічних засобів, має зміст розглядати, як, свого роду, інструмент яким досягається виконання певної прикладної мети. При цьому використання даного архітектурного прийому створює неповторний образ у предметно-просторовому середовищі проектованого ландшафтного театру.

Ще одним із нестандартних архітектурних прийомів при проектуванні ландшафтного театру в Україні, слід вважати, використання національних символів, орнаментів та візерунків при оформленні декорацій та застосування оздоблення на автентичних архітектурних фрагментах несучого каркасу театральної споруди просто неба. За рахунок влаштування характерних для національної архітектури

будівельних елементів та використання ексклюзивних матеріалів (мозаїка, мереживо, ковані металеві вироби та ін.) з'являється можливість створити неповторний образ даного театрального об'єкту.

До переліку архітектурних прийомів, що створюють можливості для інтеграції відкритої театральної споруди у навколишнє середовище, доцільно включити і вибір панорами, яка відкривається перед глядачем в процесі вистави. В даному випадку, тло на фоні, якого відбувається театралізоване дійство грає суттєву роль в емоційному сприйнятті театралізованого заходу, що кардинально відрізняє ландшафтний театр від театральної будівлі закритого типу, де дану роль виконують лише штучні декорації. Власне використання відкритого простору на культурно-видовищних заходах в ландшафтному театрі дає можливість застосувати в повній мірі голографічні візуальні ефекти, 3D-мейпінгові рішення в процесі організації глядацько-сценічного середовища та шляхом використання різноманітних піротехнічних засобів з метою підсилення естетичного впливу під час театралізованого дійства просто неба.

Наступним архітектурним прийомом, який доцільно використовувати: це замість застосування штучної огорожі театральної споруди, яка формує архітектуру ландшафтного театру та за рахунок якої підкреслюється гармонійний синтез між елементами театральної споруди та природним середовищем, що її оточує застосовувати дерев'яний гонт на даховій покрівлі; характерну конфігурацію покриття над залом і сценою; висадження специфічних для кожного регіону хвойних дерев (модрина, ялина, кипарис). При цьому чітко відслідковується автентичність національного ландшафтного театру, тобто, за цими ознаками ніхто з глядачів вже не переплутає, що даний культурно-видовищний та дозвіллевий заклад, розташовано саме на теренах України.

До основних архітектурних прийомів при проектуванні ландшафтних театрів, можна вважати, врахування специфіки рельєфу місцевості, де розташовується відкритий культурно-видовищний та дозвіллевий заклад просто неба. Особливо ефективно при цьому використовувати природний нахил для влаштування на ньому амфітеатру глядацького залу та застосування можливості розташування

рослинності, а також інших характерних елементів навколишнього ландшафту (гори, скелі, урвища) при розміщенні сценічного майданчика в природному середовищі в якості існуючої огорожувальної системи для театральної споруди.

При цьому ландшафтний театр, що розташовано в живописній місцевості на сприятливому природному рельєфі, практично завжди забезпечує ефективні акустичні властивості при його використанні. Тому, ще одним з архітектурних прийомів, якій слід, вважати необхідним при проектуванні сучасних ландшафтних театрів є врахування акустичних властивостей об'єкту на відкритому просторі. Умови якісної акустики в театрі просто неба залежать від ретельного вибору місця розташування споруди, оскільки при цьому необхідно забезпечити розповсюдження звуку в атмосфері з раціональним використанням відбитої звукової енергії. Відсутність потужних огорожувальних елементів (стін та стель) у відкритих театрах унеможливорює виникнення потужного ефекту реверберації, проте відсутність в ландшафтному театрі відзеркалювальних поверхонь передбачає значне зменшення звукового тиску в місцях розташування глядачів та у віддалених від сцени місцях. Важливими елементами ландшафтних театрів є організація акустичні раковини і екранів на сцені. Вони дозволяють створити рівномірне звукове поле і підвищити рівень звукового тиску в найбільш віддалених від сцени місцях, а також забезпечити можливість виконавцям (оркестрантам, хористам і ін.) на естраді добре чути один одного, що вкрай важливим для синхронізації і балансування звуку при виконанні музичного твору. Останнє набуває особливого значення для ландшафтних театрів з естрадою, розрахованою на виступ великих хорів, гучних рокових виступів та при організації великих збірних естрадних концертах.

Велике значення при проектуванні ландшафтних театрів має архітектурно-конструктивне вирішення раковин і екранів, які повинні бути облаштовані елементами, що забезпечують: 1) високий коефіцієнт звуковідбиття оздоблювального матеріалу на будь-якій частоті звуку і при будь-якому куті падіння; 2) достатню просторову жорсткістю каркасу або конфігурацію естради; 3) низьку власну частоту коливання, яка залежить від маси конструкції, способу кріплення та жорсткості їх окремих елементів; 4) несучу конструкцію, яка не

повинна вступати в резонанс від дії вітру або впливу потужних джерел звуку.

Найбільший інтерес для ландшафтних театрів являють, в першу чергу, раковини конічної і сферичної форм. Раковини у вигляді зрізаного конуса складаються з вертикальної стіни, стелі і бічних стін, що відбивають звук, напрям яких, зазвичай, визначається формою амфітеатру. Раковини подібного вигляду, що оброблені з внутрішньої сторони глибоким рельєфом, сприяють створенню в амфітеатрі рівномірного звукового поля і вільні від дефектів утворення зон концентрації звуку (фокусів). При великих розмірах огорожувальних стін для посилення сфокусованого звуку доцільно надавати стінам глибоко пластичний профіль (пилкоподібний і ін.).

При ускладненому профілі глядацького залу чаша раковина складається з ряду окремих «коробок» без дна та декількох кришок, що розширюються до амфітеатру бічними стінками. Число «коробок» залежить від глибини сцени, а кут розташування їх в просторі визначається загальними розмірами амфітеатру та профілем підлоги сцени. При виборі і розташуванні «коробок» доцільно їх нахил вибирати таким чином, щоб «коробки», розташовані в передній частині раковини, відбивали звукові хвилі до глядачів, а «коробки», що прилеглі до задника раковини, навпаки, до виконавців чи акторів на сцені.

Форма акустичної чаші, великі габарити відбивного заднього екрану, опуклого всередину до естради з резонуючою поверхнею стелі, як показали інструментальні вимірювання, забезпечують хорошу якість звуку та задовільну чутність в самих віддалених місцях відкритого поля глядацького амфітеатру. Акустичні якості унікальної і оригінальної споруди, якою є ландшафтний театр, заздалегідь, досліджуються за допомогою моделювання спеціальною методикою. Але, слід зауважити, що відкритий простір над глядацьким залом, який не передбачає наявності ефекту реверберації унеможливорює розповсюдження звуку в аудиторії без використання сучасних підсилювачів інтенсивності звуку (гучномовців). Автором на рис.5.2.1 наведено варіант організації схеми розташування звукового обладнання в системі «ідеальної звукової сцени» та у випадку використання об'ємного звуку в ландшафтному театрі.

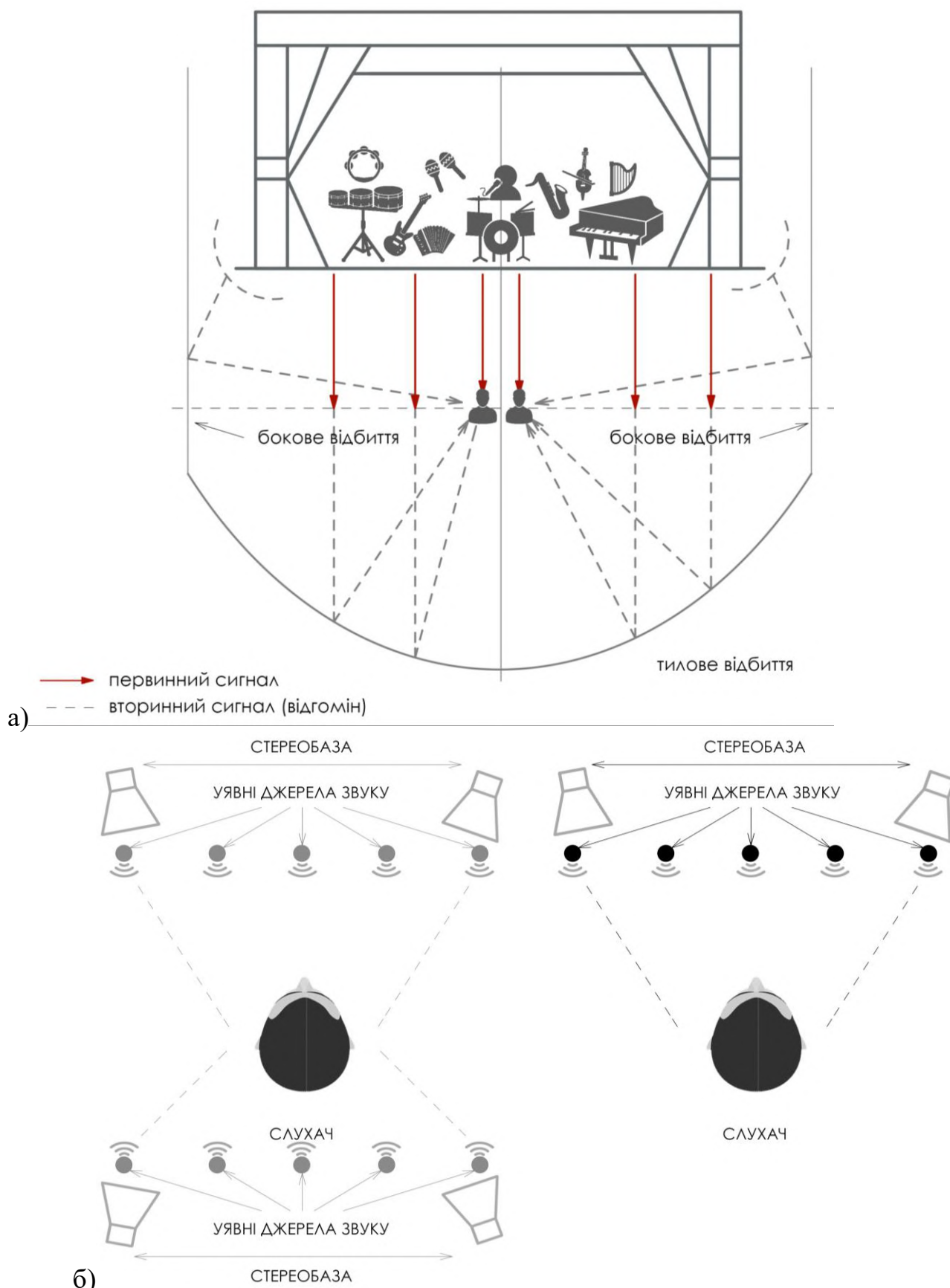

Рис.5.2.1. а) Схема системи «ідеальної звукової сцени»;
 б) Принципова схема організації ефекту об'ємного звуку в конкретному випадку контакту із слухачем в театральному залі

У ХХІ ст. в ландшафтних театрах активно впроваджується така схема об'ємного або квадрофонічного звуку, що представлена автором в «системі ідеального звуку» у відкритому театральному залі, тому схема на рис.5.2.1 ілюструє розподіл первинних та вторинних звукових сигналів в залі та в залежності звуку від потужності зовнішніх ретрансляторів (гучномовців).

Одним з провідних архітектурних прийомів є організація над театральним простором, де відбувається культурно-видовищна подія, дахового збірно-розбірного покриття та відповідну конфігурацію в плані глядацького залу ландшафтного театру (рис.5.2.2). В якості несучих елементів мобільного покриття над такими планами глядацьких залів та сценічними майданчиками в ХХІ ст. архітектори активно застосовують швидкокомнтовані металеві конструкції (ферми, арки, колони, в'язі). По змонтованих тимчасових конструкціях покриття зараз влаштовують дахове прозоре накриття з плівки або закріплюють спеціальний брезентовий тент, який надійно захищає глядацько-сценічний простір від атмосферних опадів (дощу, снігу, граду). Після завершення театралізованого заходу дахове покриття в стислі терміни демонтується для використання на іншому об'єкті, а звільнений простір може використовуватись за тим призначенням, що і до вистави. При цьому особливо ефективно такий архітектурний прийом доцільно використовувати, як в урбанізованому, так і в історичному середовищі міської забудови.

Безперечно, ландшафтні театри повинні, крім того, облаштовуватись умовами, що надають можливість безперешкодного доступу маломобільних груп населення до культурних заходів, які відбуваються в закладах даного типу. При цьому, ряд архітектурно-конструктивних рішень дає шанс влаштувати відповідні зони до яких інваліди та інші неповносправні маломобільні групи населення зможуть потрапляти за допомогою пандусів з ухилом до 8-ми градусів або спеціально облаштованими вертикальними ліфтами. Всі вище перелічені архітектурні прийоми є уніфікованим інструментом реалізації основним об'ємно-планувальних та архітектурно-конструктивних рішень при виборі композиційних схем та розташування театральної споруди просто неба в ландшафті, що оточує об'єкт з врахуванням особливостей рельєфу на якому розташовується даний тип споруди.

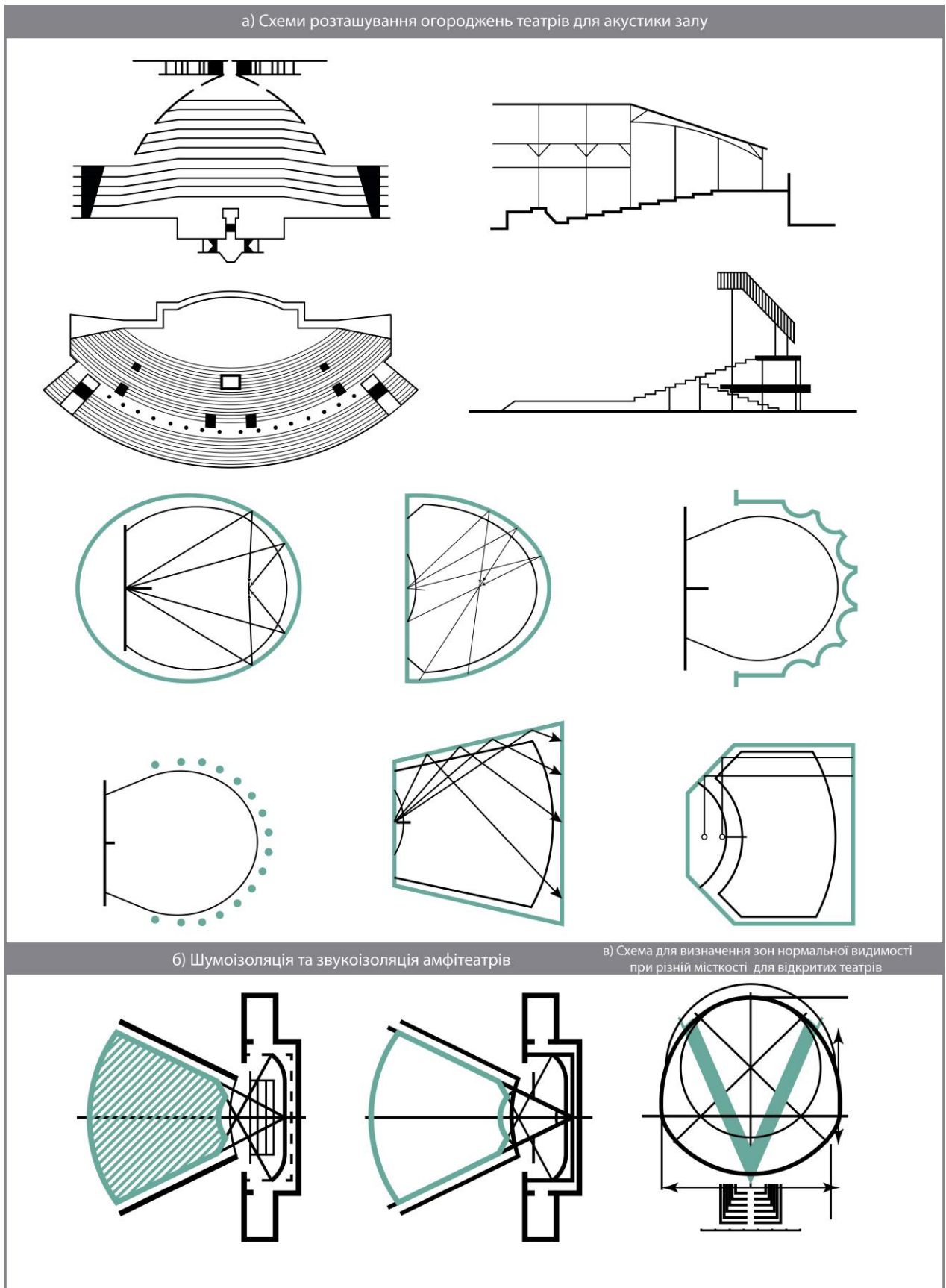

Рис.5.2.2. Основні критерії проектування планів ландшафтного театру:
 а) основні схеми розташування огорожень театрів для акустики залу;
 б) шумоізоляція та звукоізоляція амфітеатрів; в) схема для визначення зон нормальної видимості при різній місткості для відкритих театрів

5.3. Пропозиції щодо проектування перспективних типів ландшафтних театрів на теренах сучасної України.

На основі проведених наукових досліджень архітектурної типології відкритих культурно-видовищних та дозвілєвих закладів від часів античності до сьогодення та базуючись на досвіді Львівської архітектурної школи проектування ландшафтних театрів, створену під керівництвом д.арх., проф. В.Проскуракова автором були сформульовані конкретні практичні пропозиції з метою вдосконалення існуючої станом на 01.06.2019 р. нормативної бази в Україні.

Основним чинним, на теренах України нормативним документом, що регламентує вимоги до проектування театрів є ДБН В.2.2-16-2019 «Будинки і споруди. Культурно-видовищні та дозвілєві заклади», який присвячено питанням організації принципів побудови театральних споруд. Але в даному нормативному документі не приділено потрібної уваги архітектурі ландшафтних театрів, а сформульовано лише окремі вимоги до даних споруд в галузі пожежної безпеки (п.14, ст.94) та наведена тільки згадка про літні культурно-видовищні заклади (кінотеатри) сезонного та цілорічного функціонування. Ще одним посиланням на відкриті театри у зазначеному вище нормативному документі, слід вважати, пункт в рекомендаційному додатку В, де у переліку культурно-видовищних та дозвілєвих закладів, що розміщені в міських та сільських поселеннях, згадується про вимоги до проектування літніх кінотеатрів сезонної дії місткістю до 2000 глядачів. Таким чином, конкретних нормативних вимог та критеріїв щодо врахування специфічних умов при проектуванні ландшафтних театрів та практичних рекомендацій щодо створення відкритих культурно-видовищних та дозвілєвих закладів, зазначений вище нормативний документ в даній редакції у достатній мірі в собі не містить.

Наступним нормативним документом, яким, зазвичай, користуються архітектори та інженери-проектувальники в процесі проектування об'єктів театральної інфраструктури на теренах країн СНД, можна вважати СНиП 2.08.02-89* «Общественные здания и сооружения. Справочное пособие к СНиП «Проектирование театров». Саме в даному нормативно-довідниковому посібнику наведено розширені вимоги, щодо організації об'ємно-планувальних

рішень, архітектурно-композиційних схем організації сценічного простору та амфітеатрів відкритих театрів, що представлено в додатку №2 (рис.3). В останньому зображено основні схеми компонування літніх театрів (рис.5.3.1). Згідно з наведених в даному СНиПі типологічних схем для проектування театрів, саме за ними пропонується визначати основні композиційні рішення для всіх відкритих театрів. Нормативно-довідковий посібник до СНиП 2.08.02-89* «Проектирование театров» в додатку №2 «Деякі рекомендації по проектуванню особливих типів театральних будівель та театрів з додатковими функціями» (п.1) в розділі «Летние театры» дає трактування поняття «ландшафтні театри», як відкриті культурно-видовищні та дозвіллеві заклади особливого типу, що розташовуються в природному або архітектурному (історичному чи урбанізованому) середовищах. Інших конкретних посилань на вимоги до проектування театрів даного типу в нормативних документах діючих станом на 01.06.2019 р. на теренах СНД фактично не існує.

В результаті, представленої вище інформації, з нормативних документів, виникає прецедент, який свідчить про факт наявності відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів, як окремого типу театрів та його цілковиту відсутність у загальній театральній класифікації. Таким чином, на нормативному рівні створено умови для включення додаткового пункту, в якому би «ландшафтний театр» замінив термін «літній театр» в ДБН В.2.2-16-2019, як невід'ємну складову архітектурної типології відкритих театральних споруд з метою їхнього цілорічного використання. З цією метою в даний ДБН, що присвячений проектуванню культурно-видовищних та дозвіллевих закладів, автором пропонується внести основні об'ємно-просторові рішення в системі «сцена-глядацький зал» та представити її у вигляді чотирьох варіантів організації предметно-просторового середовища, як це наведено в табл.5.3.1. Крім того, додати розширену інформацію щодо нормативних вимог для визначення оптимальних архітектурно-композиційних рішень при розташуванні на різноманітній місцевості для ландшафтного театру. При цьому автором представлено в табл.5.3.2 чотири основних можливих варіанти розташування театального комплексу в різних зонах та місцях розташування

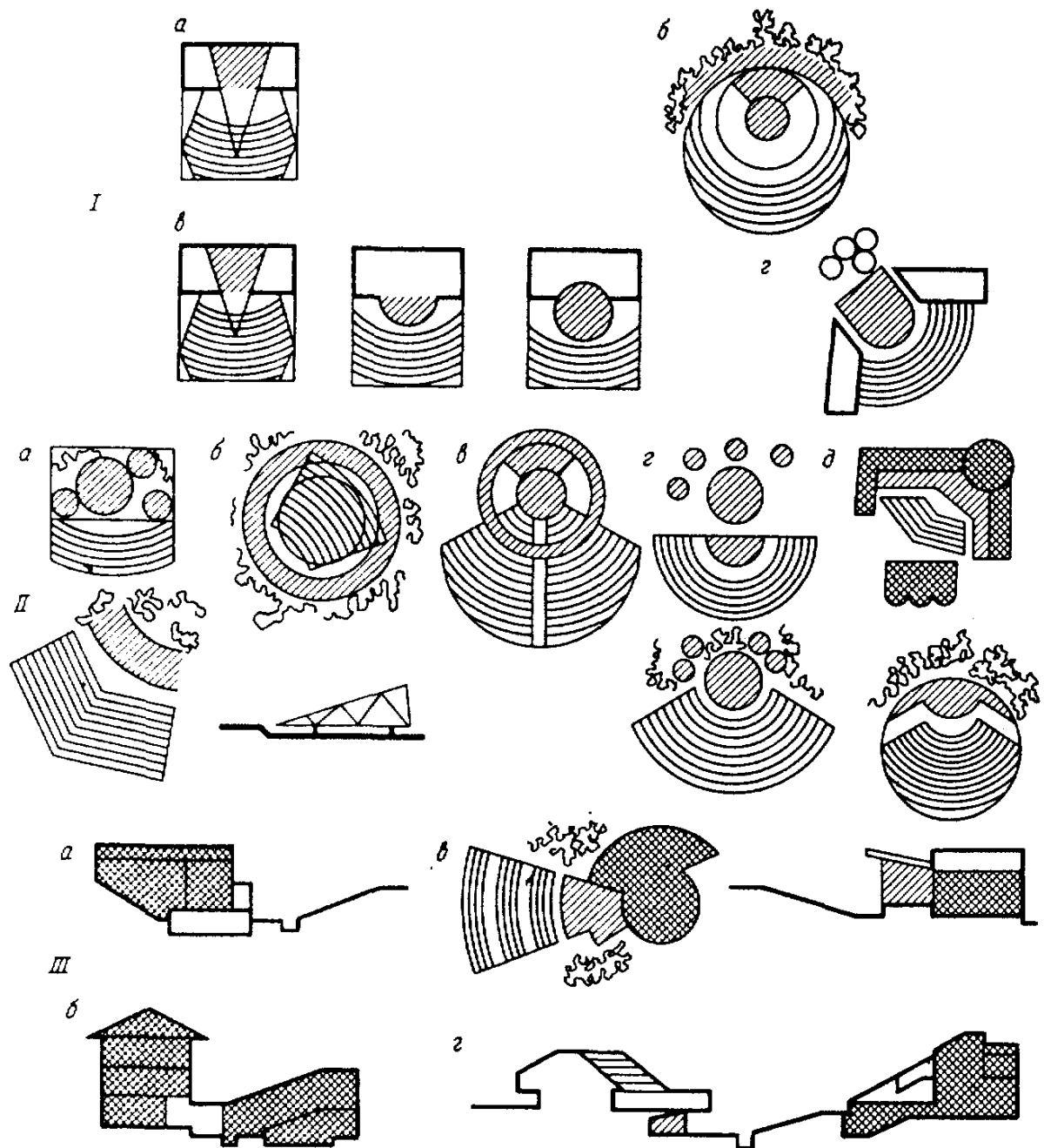
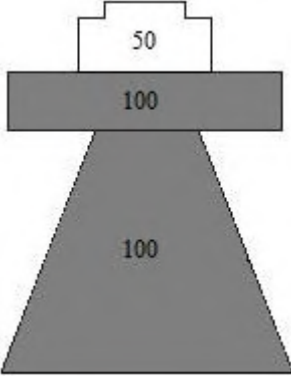
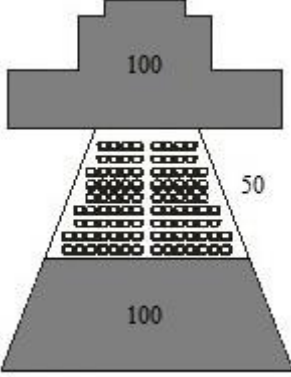
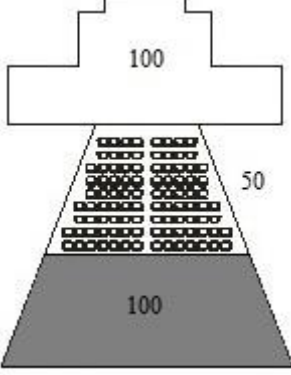
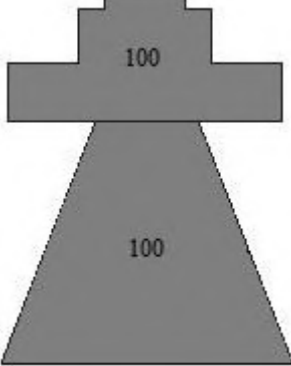
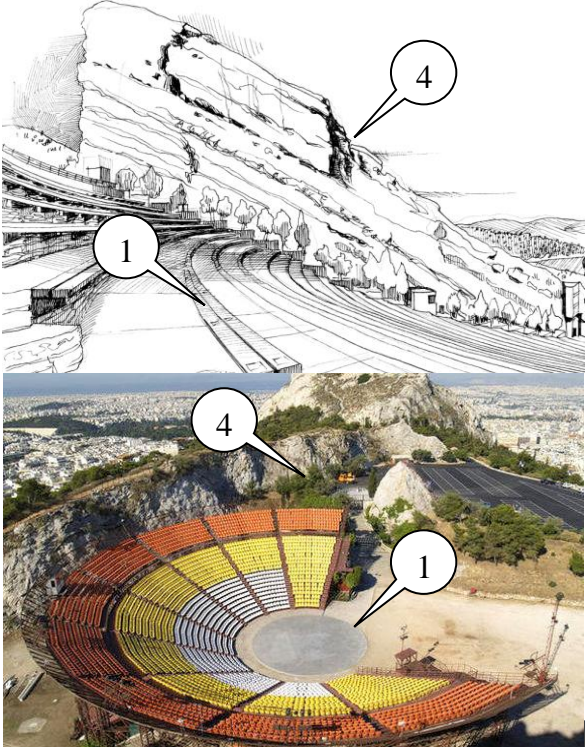
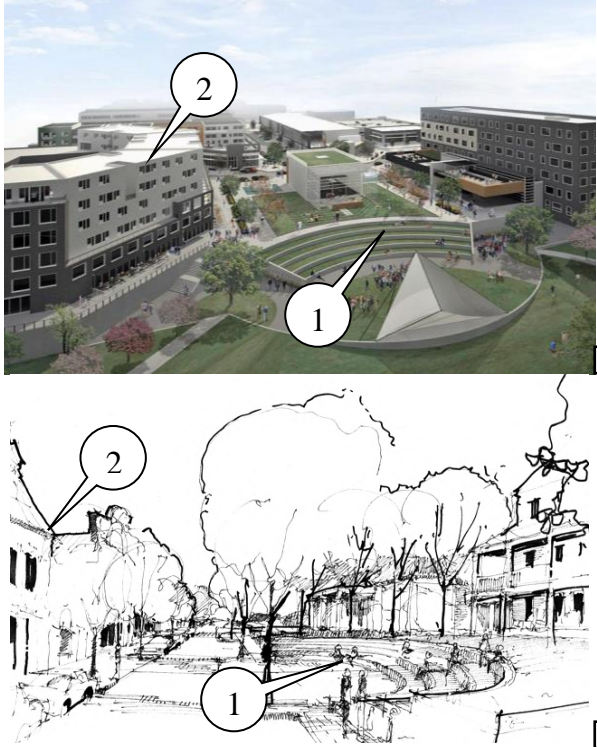
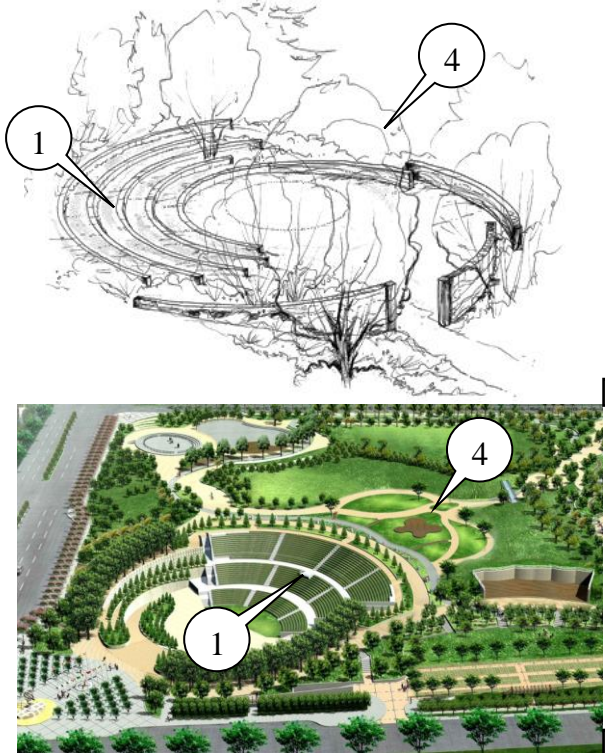
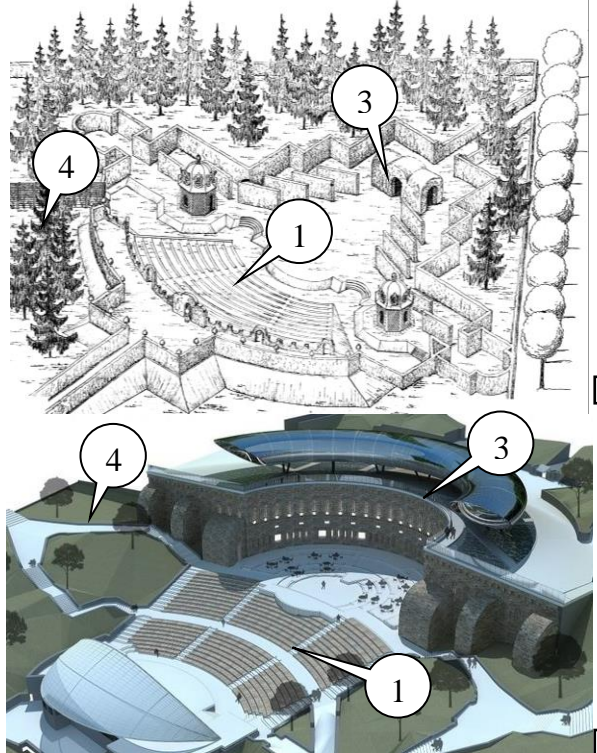

Рис. 5.3.1 Схеми «літніх» театрів з довідкового посібника до СНиП 2.08.02-89* «Проектирование театров» (додаток №2): I - літній концертно-театральний зал (типи сцен: а) глибинна, ізольована від оточення; б) тристороння - панорамна, відкрита; в) глибинна-тристороння-центральна закрыта, з трансформацією глядацьких місць; г) глибинна - тристороння із задником, що трансформується; II - природний та історико-архітектурний театр (типи сцен: а) фронтальна протяжна (довга) з декількома сценічними майданчиками; б) кільцева з амфітеатром, що обертається; в) тристороння - кільцева; г) комбінована з широким фронтом контакту з оточенням; д) панорамна з природним або архітектурним тлом; III - кооперація споруди (а) відкритий амфітеатр з театром цілорічної дії; б) відкритий амфітеатр на даху міського залу; в) відкритий амфітеатр з закритим танцювальним залом; г) декілька амфітеатрів: 1) сценічний майданчик; 2) споруда іншого призначення)

**Основні схеми архітектурного компонування
ландшафтних театрів за рівнем відкритості споруди**

№ п/п типу	Сценічний простір театру	Глядацький зал театру (амфітеатр)	Відсоток відкритості залу (%)		Схема компонування з відсотками відкритості (%)
I	Відкритий	Закритий	50	100	
II	Закритий	Відкритий (частково або повністю)	100	50	
III	Відкритий	Відкритий (частково або повністю)	100	50	
IV	Закритий	Закритий	100	100	

Варіанти архітектурно-композиційної організації зони та місця розташування відкритого театру в різних ландшафтах місцевості

<p>а) Розташування ландшафтного театру з врахуванням особливостей гірського рельєфу</p>	<p>б) Розміщення ландшафтного театру в синтезі з урбанізованою міською забудовою</p>
 <p>206</p> <p>141</p>	 <p>207</p> <p>208</p>
<p>в) Умови, коли ландшафтний театр виступає, як домінанта на рівнинній місцевості</p>	<p>г) Вільне розташування театру на відкритому просторі в ландшафті історичного оточення</p>
 <p>209</p> <p>211</p>	 <p>210</p> <p>212</p>

Позначки:

- 1) ландшафтний театр; 2) міська забудова (будівлі, споруди);
3) існуючі історичні об'єкти; 4) природне оточення

об'єкту: в гірському, на рівнині, історичному та урбанізованому середовищах, які попередньо вивчалися в наукових дослідженнях та в працях таких ландшафтних архітекторів, як: А.Вергунов (Totalarch, 2016) та Д.Брукс (Брукс, 2009, с.114-167).

В табл.5.3.1 в типологічних схемах ландшафтних театрів за ступенем відкритості автором запропоновано виокремити чотири основних варіанти компонування театру, які регламентують умови влаштування повного або часткового (100 або 50 відсотків) дахового накриття базових компонентів театру, а саме: поелементно над сценічним майданчиком або над глядацьким залом та над обома частинами театру одночасно. Запропоновані автором комбінації за рівнем відкритості споруди формують основний естетично-архітектурний образ театру та закладають базові функціональні властивості проєктованого ландшафтного театру, за якими можна в робочому проєкті використати або повний чи обмежений перелік архітектурно-конструктивних і техніко-сценографічних рішень.

В табл.5.3.2 автором запропоновано варіанти розміщення споруд в складі інфраструктури ландшафтного театру в різних зонах та умовах його розташування: в горах; на рівнині; в щільній міській забудові та історичному середовищі. При цьому пропонується гармонійно враховувати навколишнє середовище або навпаки обирати театральну будівлю в якості домінуючого об'єкту на обраній для даного варіанту розташування театру місцевості. Наведені в табл.5.3.2 зони і варіанти розміщення ландшафтного театру в існуючому рельєфі (гори, рівнини) та в різні умови міської забудови дозволяють архітектору самостійно обрати планувальну концепцію проєкту та, на свій розсуд, визначити оптимальне місце розташування та масштаб складових комплексу театрального об'єкту просто неба.

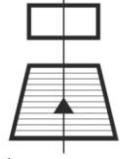
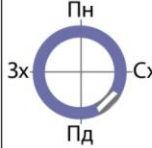
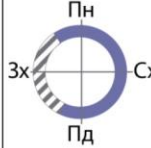
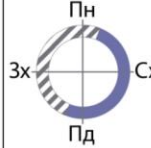
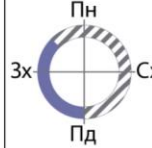

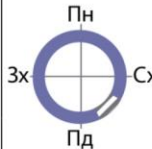
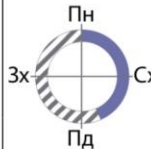
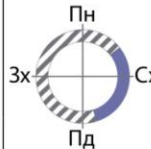
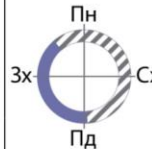
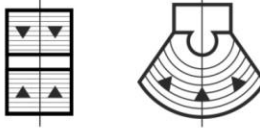
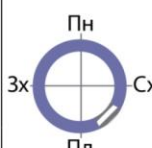
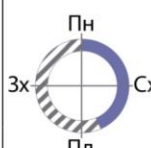
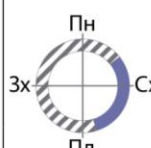
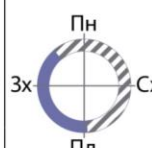

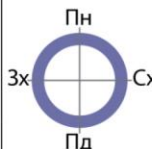
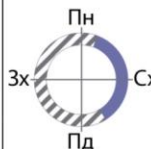
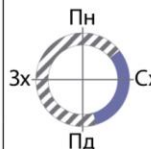
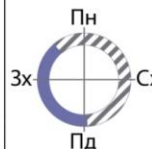
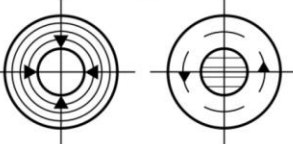
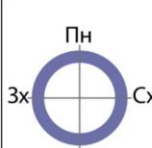
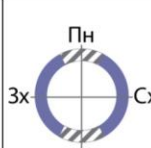
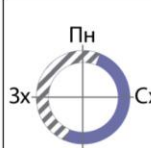
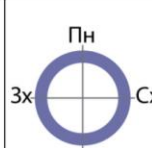
В табл.5.3.3 автором запропоновано враховувати оптимальні розрахункові величини, які регламентовано ДБН В.2.2-16-2019, в частині визначення параметрів відстаней при розташуванні глядацького залу відносно сцени. Останні, згідно ДБН визначаються за розрахунком та схемами, наведеним в обов'язковому додатку В (п.п. В.1, В.2, рис. В.1, В.2, В.3, В.4). В табл.5.3.3 автором представлено усереднені величини вищезгаданих параметрів, а також оптимальні кути нахилу амфітеатру залу, згідно з ДБН В.2.2-16-2019 (обов'язковий додаток В, поз. В.4).

Представлені в табл.5.3.3 у максимальні можливі величини створюють умови для вибору конкретного параметра при об'ємно-планувальному вирішенні конкретного ландшафтного театру. Відстані наведені в табл.5.3.3, за думкою автора, визначаються за відповідним розрахунком, що представлено в ДСТУ-Н Б В.1.1-27:2010 (розділ 13 «Природне освітлення» п.13.1, 13.2, 13.3, 13.4). У вищезгаданій табл.5.3.3 автором запропоновано використання ефективних варіантів орієнтації сцени відносно сторін світу у відповідний період доби при організації масового заходу в певний час доби в ландшафтному театрі, що проектується.

Таким чином, в табл.5.3.3 автором задекларовано оптимальні розрахункові параметри, щодо внесення даних величин у нормативну літературу для проектування ландшафтних театрів в частині архітектурно-планувальних вимог до реалізації проекту театру даного типу, а саме: в частині визначення відстані від останнього ряду глядацького залу до сценічного майданчика; в критеріях орієнтації сцени та амфітеатру залу в певну пору доби за частинами світу; при виборі ефективного кутів нахилу залу та траєкторії комфортного огляду всього сценічного майданчика. Ландшафтні театри, як заклади культурно-видовищного та дозвілльового призначення мають на меті забезпечувати комфортність проведення театралізованих заходів масового характеру. При цьому оптимальна місткість в залежності від жанру вистави повинна, згідно нормам становити від 500 до 2000 глядачів. Оптимальний вибір відповідного варіанту рівня відкритості ландшафтного театру або його окремих елементів відіграє особливу роль в орієнтації сцени та залу по відношенню до частин світу (ступінь природного освітлення сцени та глядацького залу). Обрана орієнтація театру гармонізує з природним освітленням і рухом сонця над обрієм та повинна враховувати час доби, коли було би доцільно проводити відповідне культурно-видовищне дійство у відкритому театрі на території Східної Європи (Мосина, 1985). В табл.5.3.3 автором представлено повні дані про оптимальні величини, наведених вище параметрів для включення останніх в нормативні документи для проектування ландшафтних театрів. На думку автора, було би доцільно, виокремити

Таблиця 5.5.3

Рекомендовані розрахункові параметри, що визначають оптимальні геометричні розміри, ефективні кути нахилу для комфортного огляду сцени та орієнтацію глядацького залу щодо сцени ландшафтних театрів в різні періоди доби за сторонами світу (згідно з положеннями ДБН В.2.2-16-2019)

№ п/п	Місткість глядацького залу, кількість осіб	Максимально допустима відстань від краю сцени до останнього ряду глядацького залу (за розрахунком згідно додатку В, п.п. В.1, В.2), (м)	Оптимальний кут нахилу амфітеатру глядацького залу відносно рівня сцени, α (град., °)	Ефективний кут огляду сцени з глядацького залу, β (за розрахунком додатку В, рис.В.1, В.2, В.3, В.4 (град., °))	Схема розташування глядачів відносно сценічного майданчика	Орієнтація сцени за частинами світу при різному освітленні під час вистави у відповідний період доби			
						Ранок	День	Вечір (природне освітлення)	Вечір (штучне освітлення)
1.	≥ 500	25	$0 \leq \alpha \leq 20$	$0 \leq \beta < 90$	 фронтальне	 Пн Зх Сх Пд	 Пн Зх Сх Пд	 Пн Зх Сх Пд	 Пн Зх Сх Пд
2.	500 – 1000	43	$20 \leq \alpha \leq 25$	$\beta = 90$	 фронтально-панорамне	 Пн Зх Сх Пд	 Пн Зх Сх Пд	 Пн Зх Сх Пд	 Пн Зх Сх Пд
3.	1000 – 1500	43 – 50	$25 \leq \alpha \leq 30$	$\beta = 120$	 двобічне	 Пн Зх Сх Пд	 Пн Зх Сх Пд	 Пн Зх Сх Пд	 Пн Зх Сх Пд
4.	1500 – 2000	50 – 60	$30 \leq \alpha \leq 36$	$\beta = 180$	 трибічне	 Пн Зх Сх Пд	 Пн Зх Сх Пд	 Пн Зх Сх Пд	 Пн Зх Сх Пд
5.	< 2000	≤ 60	$\alpha = 36$	$\beta = 360$	 кільцеве	 Пн Зх Сх Пд	 Пн Зх Сх Пд	 Пн Зх Сх Пд	 Пн Зх Сх Пд

в нормативному документі України в тексті або можливо в додатках окремий пункт, в якому були би зосереджені критерії обмежень та оптимальні параметри, що містять вимоги для ефективного вибору проектних рішень ландшафтних театрів в якості окремого самостійного типу відкритої театральної споруди.

Всі викладені вище пропозиції автора, що представлено в дисертації та були опубліковані в 9-ти науково-технічних виданнях міжнародного рівня та періодичних журналах, що входять в базу наукометричних даних, а також пройшли апробацію під час виступів на 10-ти науково-практичних конференціях, кафедральних семінарах та міжнародних воркшопах за темою проведених наукових досліджень. Крім того, наведені вище автором пропозиції були в період з 2013 по 2019 роки впроваджені в навчальний процес при організації підготовки студентів-архітекторів Національного університету «Львівська політехніка» на кафедрі дизайну архітектурного середовища (зав. каф., д.арх., проф. Проскураков В.І.). За даний період часу автором за участю бакалаврів, спеціалістів та магістрів було запроєктовано цілий перелік проектів ландшафтних театрів в значних містах України та різних зонах розташування, в тому числі:

1) Пошуковий проект культурно-просвітницьких і ландшафтно-видовищних об'єктів у навчальних зонах Національного університету «Львівська політехніка», де під керівництвом д.арх., проф. В.Проскуракова, ст.викл. Ю.Богданової та асист. І.Гуменник, ст. Х.Максимчук в складі дипломного проекту був розроблений «Ландшафтно-меморіальний комплекс біля головного корпусу «Львівська політехніка» (додаток Д, рис.Д.5) (Проскураков та Гуменник, 2014b);

2) Видовищно-рекреаційний об'єкт розташований на площі св.Юра (додаток Д, рис.Д.6);

3) Ландшафтний вербальний театр біля Наукової бібліотеки НУ «Львівська політехніка» на вул.Професорській (проект розроблено в 2013 році) (додаток Д, рис.Д.7);

4) Тенденції формування архітектури сучасних ландшафтних театрів (на прикладі парку культури та відпочинку ім. Б.Хмельницького у м.Львові), що виконала ст. Н.Бучок в своїй магістерській роботі під керівництвом д.арх., проф.

В.Проскурякова, ст.викл. Ю.Богданової та асист. І.Гуменник (додаток Д, рис.Д.8) (Gumennyk and Proskuryakov, 2015);

5) Конкурсний проект з реконструкції скверу в історичній частині Чернівців біля резиденції Національного університету ім.Ю.Федьковича (ст. М.Козій, ст. К.Янчук, під керівництвом д.арх., проф. В.Проскурякова, асист. І.Гуменник (І-е місце в конкурсі) (додаток Д, рис.Д.9) (Проскуряков та Гуменник, 2014b);

6) Проект архітектури споруд для рокових концертів у ландшафті кампусу Національного університету «Львівська політехніка», розроблений ст. А.Обрубанською під керівництвом д.арх., проф. В.Проскурякова, асист. І.Гуменник (додаток Д, рис.Д.10) (Ianchuk and Gumennyk, 2017);

7) Дизайн ландшафтного театру в парку культури та відпочинку ім.Б.Хмельницького у м.Львові. З розробкою функціонально-просторових елементів (ст. О.Климів під керівництвом д.арх., проф. В.Проскурякова, асист. І.Гуменник) (додаток Д, рис.Д.11) (Ianchuk and Gumennyk, 2017);

8) Дизайн виставково-рекреаційних об'єктів в середовищі ландшафтного парку в передмісті Львова, спроектований ст. Л.Костик під керівництвом д.арх., проф. В.Проскурякова, асист. І.Гуменник) (додаток Д, рис.Д.12);

9) Сучасні тенденції сценографічної організації вистав в ландшафтних театрах з розробкою проекту театру в парку культури та відпочинку ім.Б.Хмельницького), спроектований в магістерській кваліфікаційній роботі ст. А.Обрубанської, під керівництвом д.арх., проф. В.Проскурякова, асист. І.Гуменник), 2016 р., (додаток Д, рис.Д.13) (Ianchuk and Gumennyk, 2017);

11) Проект ландшафтного дизайну виставково-рекреаційних споруд навколо території виробничої бази ТзОВ «Магік» в с.Милятичі Пустомитівського району Львівської області (арх. І.Гуменник) (проект реалізовано та введено в експлуатацію у 2015 р.) (додаток Д, рис.Д.14);

12) Дипломні проекти ландшафтних театрів, розроблені на кафедрі дизайну архітектурного середовища НУ «Львівська політехніка» під керівництвом д.арх., проф. В.Проскурякова, ст.викл. Ю.Богданової, асист. І.Гуменник, в період 2013-2015 рр.: а) Проект архітектури ландшафтного театру в садибі Тобілевичів

в передмісті Кропивницького (автор: ст. О.Суровецька, 2013 р.); б) Концепція вирішення ландшафтного театру в парку культури та відпочинку ім.Б.Хмельницького в м.Львові (автор: ст. О.Оленич, 2014 р.); в) Дизайн середовища та архітектури комплексу ландшафтних театрів на території кампусу НУ «Львівська політехніка» (автор: ст. І.Кулина, 2015 р.) (додаток Д, рис.Д.15);

13) Дизайн архітектури ландшафтного театру в садибі Тобілевичів під м.Кропивницьким, спроектований бакалавром І.Забігайло, під керівництвом д.арх., проф. В.Проскуракова, асист. І.Гуменник, 2017 р. (додаток Д, рис.Д.16);

14) Дизайн архітектури ресторану-кабаре з літньою естрадою в Першому навчальному корпусі Національного університету «Львівська політехніка», спроектований бакалавром Ю.Боднар, під керівництвом д.арх., проф. В.Проскуракова, асист. І.Гуменник, 2017 р. (додаток Д, рис.Д.17);

15) Принципи творення архітектури об'єктів для видовищної діяльності та інсталяції (з розробкою універсальної будівлі для інсталяцій, рокових концертів і вистав), спроектований в магістерській кваліфікаційній роботі ст. М.Пушкарьової, під керівництвом д.арх., проф. В.Проскуракова, асист. І.Гуменник, 2017 р. (додаток Д, рис.Д.18) (Проскураков та Гуменник, 2018);

16) Тенденції театральньо-видовищної діяльності в вузах з розробкою мистецького-студентського кафе Першому навчальному корпусі Національного університету «Львівська політехніка», спроектований театр просто неба в магістерській кваліфікаційній роботі ст. М.Наконечної, під керівництвом д.арх., проф. В.Проскуракова, асист. І.Гуменник, 2017 р. (додаток Д, рис.Д.19);

17) Міжнародний студентський проектний семінар по реновації актового залу І-го навчального корпусу НУ «Львівська політехніка» з розширенням театральних функцій, спроектований ст. М.Наконечна, ст. О.Климів, ст. Н.Дуда, ст. Ю.Боднар, ст. О.Соляр, під керівництвом ст.викл. Ю.Богданової, асист. І.Гуменник, 2017 р. (додаток Д, рис.Д.20).

18) Проект сучасного ландшафтного театру в садибі Тобілевичів в передмісті Кропивницького, спроектований бакалавром М.Ревюк, під керівництвом д.арх., проф. В.Проскуракова, асист. І.Гуменник, 2018 р. (додаток Д, рис.Д.21).

19) Дизайн архітектури ландшафтного театру в парку культури та відпочинку ім.Б.Хмельницького у м.Львові, спроектований бакалавром ст. Р.Романишин, під керівництвом д.арх., проф. В.Проскуракова, асист. І.Гуменник, 2018 р. (додаток Д, рис.Д.22).

20) Принципи формування архітектури сучасного ландшафтного театру на території Вулецьких пагорбів (з розробкою театру на території Вулецьких пагорбів), спроектований ст. Є.Сало, під керівництвом д.арх., проф. В.Проскуракова, асист. І.Гуменник, 2018 р. (додаток Д, рис.Д.23).

21) Дизайн архітектури ландшафтного театру в Львівському центральному парку культури і відпочинку ім. Б.Хмельницького у м.Львові, спроектований в бакалаврській кваліфікаційній роботі ст. А.Єфименко, під керівництвом д.арх., проф. В.Проскуракова, асист. І.Гуменник, 2019 р. (додаток Д, рис.Д.24).

22) Проект архітектури і сценографічні рішення споруд для рокових концертів та вистав у ландшафтах студмістечка НУ «Львівська політехніка», спроектований в бакалаврській кваліфікаційній роботі ст. Т.Борівець, під керівництвом д.арх., проф. В.Проскуракова, асист. І.Гуменник, 2019 р. (додаток Д, рис.Д.25).

Висновки до розділу 5

1. Запропоновано авторську вдосконалену та доповнену архітектурну типологію організації театрального-просторового середовища ландшафтного театру, як окремого типу відкритого культурно-видовищного та дозвіллевого закладу.

2. Визначено спільні та спеціальні принципи формування архітектури ландшафтних театрів для України сьогодення, що охоплюють вплив на них основних факторів зовнішнього та внутрішнього характеру при проектуванні останніх.

3. Сформульовано базові засоби формування архітектури ландшафтних театрів для території України, які рекомендовано використовувати в процесі проектування театрів даного типу.

4. Наведено практичні пропозиції до внесення в діючі нормативні документи при проектуванні відкритих культурно-видовищних та дозвіллевих закладів, які враховують специфічну архітектурну типологію та використовують особливості архітектурно-планувальних рішень ландшафтних театрів у природному, історичному та урбанізованому середовищах.

5. Перелічено основні архітектурні прийоми, що доцільно використовувати при проектуванні сучасних ландшафтних театрів в Україні.

6. Представлено реальні, пошукові, експериментальні та концептуальні проекти ландшафтних театрів, які розроблені випускниками під керівництвом викладацько-професорського складу Львівської архітектурної школи у природному, історичному та урбанізованому середовищах при розробці яких були апробовані результати виконаних автором наукових досліджень за наступним переліком:

А) в проекті «Реконструкція скверу в історичній частині Чернівців біля резиденції Національного університету ім.Ю.Федьковича» у 2013 році;

Б) в проекті «Ландшафтний дизайн виставково-рекреаційних споруд навколо території виробничої бази ТзОВ «Магік» в с.Милятичі Пустомитівського району Львівської області (проект було реалізовано та введено в експлуатацію у 2015 р.)

В) в пошуковому проекті «Культурно-просвітницькі та ландшафтно-видовищні об'єкти у навчальних зонах Національного університету «Львівська

політехніка», а саме: а) «Ландшафтно-меморіальний комплекс біля головного корпусу Національного університету «Львівської політехніки»; б) «Видовищно-рекреаційний об'єкт на площі св.Юра»; в) «Ландшафтний вербальний театр біля Наукової бібліотеки на вул.Професорській» (проект розроблено в 2013 році);

Г) в пошуковому проекті «Багатофункціональне середовище актового залу та сезонного ландшафтного театру біля І-го навчального корпусу НУ «Львівська політехніка» в 2017 році;

Д) в період з 2013 по 2019 роки результати дисертаційного дослідження автором були апробовані в проектах 25-ти варіантів ландшафтних театрів в значних містах Львові, Кропивницькому та Чернівцях.

7. Автором запропоновано практичні рекомендації щодо алгоритму проектування ландшафтних театрів та вибору при цьому архітектурно-композиційних рішень ландшафтних театрів в процесі розробки семестрових курсових проектів, бакалаврських та магістерських кваліфікаційних робіт і дипломних проектів студентів кафедри дизайну архітектурного середовища Національного університету «Львівська політехніка», які виконувались з використанням результатів досліджень даної дисертаційної роботи в період з 2013 по 2019 роки.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

В роботі автором було поетапно вирішені поставлені попередньо наукові завдання, які полягали в створенні комплексного підходу до розробки вдосконаленої архітектурної типології, у питаннях вивчення архітектурної типології, принципів та засобів предметно-просторової організації середовища ландшафтних театрів в Україні сьогодення. В дисертаційному дослідженні автором в п'яти розділах вивчено, проаналізовано та представлено:

1. Результати здійсненого детального аналізу літературних першоджерел в частині генези ландшафтних театрів та особливостей організації об'ємно-просторового середовища театрів просто неба з прадавньої пори до сучасності в Україні та світі. В хронологічному порядку встановлену еволюцію формування глядацько-сценічного середовища ландшафтних театрів в Україні та різних країнах світу в контексті впливу конкретних історичних епох розвитку людства на об'єкт наукового дослідження.

2. Розроблену автором методику визначення та досліджений структурований перелік основних чинників, що впливають і формують архітектурну типологію ландшафтних театрів: за функціональним призначенням та параметрами зон розташування ландшафтних театрів; за архітектурно-композиційними і об'ємно-планувальними рішеннями театру даного типу; за організацією сценічного простору та впливом засобів зеленої архітектури на предметно-просторове середовище ландшафтного театру, що наведено і послідовно проілюстровано в табличній формі (табл.2.2.1, 2.3.1, 2.4.1) розділу 2 даної дисертаційної роботи.

3. Досліджений автором та доведений на основі аналізу літературних першоджерел перелік особливостей ландшафтних театрів, який: по-перше, має суттєві відмінності в обмеженій кількості функціональних складових, що є характерними для архітектури лише закритих театрів; по-друге, в пропорціях та масштабах взаємодії елементів сценічної та глядацької зон, а також при впливі середовища, що оточує театр, як невід'ємного компонента культурно-видовищного дійства в ландшафтному театрі. Наведений у висновках до розділу 3 дисертації автором інтеграційний підхід, що створює можливості для організації навколо

ландшафтного театру синтезованої в рельєф комплексної інфраструктури, що включає об'єкти, які мають виступати комфортним місцем для проведення, як масштабного рок-фестивалю, так і масового фольклорного свята чи спортивно-розважального заходу влаштованого просто неба.

4. Накопичений Львівською архітектурною школою практичний досвід проектування ландшафтних театрів на теренах України, що було проаналізовано, як за реалізованими проектами, так і за використаними літературними першоджерелами. Проведені науково-пошукові дослідження, що дозволили автору виявити основні критерії та виокремити характерні риси для предметно-просторової організації ландшафтних театрів сьогодення. Запропоновану автором новітню тривимірну модель формування об'ємно-просторового середовища ландшафтних театрів із застосуванням сучасних засобів сценічної організації, спеціальними технологічними та архітектурно-планувальними рішеннями за допомогою прийомів ландшафтного дизайну і зеленої архітектури, яка може бути обраною за комплексну базову модель при визначенні оптимального набору складових ландшафтного театру.

5. Позицію автора, в якій вперше запропоновано обґрунтування етимології терміну «ландшафтний театр» з пропозицією, щоби згаданий вище термін замінив у нормативній базі України типологічне поняття «літній театр». Автором доведено, що в сучасних умовах суттєвої зміни клімату на планеті та, відповідно, в Україні тлумачення поняття терміну «літній театр», фактично втрачає своє змістове наповнення, оскільки загальний період ефективного функціонування ландшафтного театру зараз триває в середньому від 9-ти до 10-ти місяців в році. Автором встановлено, що театр просто неба в Україні практично повсемісно припиняє використовуватись тільки сезонно (тобто лише в теплий період року). Розроблений автором оригінальний алгоритм використання принципів організації глядацько-сценічного простору ландшафтних театрів, який дозволяє застосувати покроково процес врахування чинників, які характерні для ландшафту, що оточує театр даного типу в різноманітних природно-кліматичних та географічних умовах України.

6. Дослідження автора, в яких підсумовано національний досвід в галузі створення ландшафтних театрів та визначено специфічні особливості, що вирізняють український ландшафтний театр від його закордонних аналогів. Проаналізовано ментальність українців у збереженні національних традицій (танців, співу, мови, орнаментів і автентичної колористики), що споконвіку формують автентичні риси, які доцільно застосовувати при проектуванні ландшафтних театрів на теренах України. Підкреслену автором провідну роль Львівської архітектурної школи в розвитку створення національних ландшафтних театрів та її чільне місце в сучасній театральній архітектурі України загалом. Запропоновані автором практичні пропозиції, щодо внесення останніх в діючі на території України нормативні документи, в частині: а) врахування оптимальних варіантів компонування глядацького залу та сценічного простору за режимами відкритості споруди; б) застосування ефективних схем розташування ландшафтного театру в різноманітному рельєфі та найбільш поширених варіантах міської забудови і природного оточення об'єкту; в) використання розрахункових параметрів величин, відстаней, геометричних розмірів та оптимальних схем орієнтації глядацько-сценічного простору за сторонами світу в різну пору доби при організації в них театралізованого дійства відповідного жанру просто неба (табл.5.3.3).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА ДОКУМЕНТАЦІЯ

1. ДБН Б.2.2-5:2011. «Планування та забудова міст, селищ і функціональних територій. Благоустрій територій».
2. ДБН В.2.2-16-2019. «Культурно-видовищні та дозвіллеві заклади».
3. ДБН В.2.2-17:2006. «Будинки і споруди. Доступність будинків і споруд для маломобільних груп населення».
4. ДБН В.2.5-28-2006. «Інженерне обладнання будинків і споруд. Природне і штучне освітлення».
5. ДБН В.1.2-10-2008. «Система забезпечення надійності та безпеки будівельних об'єктів. Основні вимоги до будівель і споруд. Захист від шуму».
6. ДСТУ-Н Б В.1.1.-27:2010. «Будівельна кліматологія».
7. НАПБ А.01.001.-2014. «Правила пожежної безпеки в Україні».
8. Справочное пособие к СНиП 2.08.02-89. «Проектирование театров».

НАУКОВІ ДЖЕРЕЛА

9. Астафьева, Т.В., 2011. Компьютерные и медийные технологии в сценографии как фактор развития постановочного процесса. *Научно-теоретический журнал «Общество. Среда. Развитие»*, 3(20), с.128-133.
10. Бархин, Г.Б., 1947. *Архитектура театра*. Москва: Издательство Академии архитектуры СССР.
11. Бевз, М.В., 2001. Проблеми регенерації заповідних територій історичних міст. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. *Архітектура*, 429, с.146-155.
12. Белов, С.А., 1983. Особенности проектирования несущих каркасов в театрально-зрелищных зданиях. *Научный информационный сборник. «Сценическая Техника и Технология»*. *Сценография и архитектура*, 3, с.9-12.
13. Березкин, В.И., 2009. *Открытая сцена Давида Боровского: Летопись творчества в контексте сценографии мирового театра второй половины XX -*

начала XXI века. Москва: Кн. дом «Либроком».

14. Березкин, В. И., 2012 *Искусство сценографии мирового театра. Мастера XVI-XX вв.* Т.3. Москва: Эдиториал УРСС.
15. Берлин, В.Г., 1983. Трансформируемое покрытие летнего концертного зала. *Научный информационный сборник. «Сценическая Техника и Технология». Сценография и архитектура*, 3, с.12-13.
16. Беліков, А.С. та ін., 2018. Стан безпеки життєдіяльності та охорони праці в Україні та шляхи зниження виробничого і побутового травматизму. *Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури*, 1, с.35-41.
17. Богданова, Ю.Л., 2009. Театр ландшафту – ландшафт театру. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура*, 656, с.139-146.
18. Босий, П.В., 2014. Формування сценічного простору засобами постановочного освітлення. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура*, 793, с.175-181.
19. Брукс, Д., 2009. *Дизайн сада*. Переклад з англійської О.Романов. Лондон, Москва: Дорлинг Киндерсли, БММ.
20. Быков, В.Е., 1954. *Архитектура открытых театров*. Москва: Гос. изд-во литературы по строительству и архитектуре.
21. Веллингтон, А.Т., 2015. Интеграция мультимедийных технологий в пространство театра. *Научный журнал «Гуманитарные, социально-экономические и общественные науки». Наука и образование*, 6, с.47-48.
22. Габрель, М.М., 2010. Ландшафтна складова в матеріалах районного розпланування. *Науково-технічний збірник «Містобудування та територіальне планування»*, 38, с.102-113.
23. Гой, Б.В., 2006. *Архитектура еврейских театров Украины. Принципы типологии та проектування*. Кандидат архітектури. Національний університет «Львівська політехніка».
24. Гнедовский, Ю.П., 1973. Театр нового типа. *Журнал «Архитектура СССР»*, 6, с.9-14.

25. Гриманов, А.А., 2004. Открытые театры США конца XIX - первой половины XX века. *Науково-практичний журнал «Новини науки Придніпров'я». Інженерні дисципліни*, 5, с.40-44.
26. Гриманов, А.А., 2005. Использование нарушенных и неудобных земель при создании зеленых театров (открытых театров). *Збірник наукових праць «Будівництво, матеріалознавства, машинобудування»*, 32(2), с.153-159.
27. Гриманов, А.А., 2006а. Варианты создания открытых театров при реконструкции исторической застройки городов. *Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. Архітектура та містобудування*, 2, с.36-40.
28. Гриманов, А.А., 2006б. О взаимодействии пространственной структуры открытых театров с ландшафтной средой. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*, 10, с.40-48.
29. Гринишина, М.О., 2007. Лесь Курбас. «Березільський» заповіт. *Вісник Львівського університету. Мистецтвознавство*, 7, с.44-53.
30. Гуменник, І.В., 2015. Новітні тенденції в архітектурній типології театральних споруд відкритого типу. *Архітектурний вісник КНУБА*, 5, с.240-250.
31. Гуменник, І.В., 2016. Українські традиції в архітектурі ландшафтних театрів сьогодення. *Архітектурний вісник КНУБА*, 8-9, с.137-144.
32. Диба, Ю., 1995. Архітектура як «модель Світу» в давньоукраїнських світоглядних уявленнях. *Вісник Державного університету «Львівська політехніка». Резерви прогресу в архітектурі і будівництві*, 287, с.143-148.
33. Диксон, С., 2007. *История Новых Медиа в Театре, Танце, Спектакле и Инсталляции*. Переклад з англійської К.Елфимов. Cambridge, Massachusetts, USA: The MIT Press.
34. Дударець, В.М., 2010. Ландшафтна архітектура і морфологія. *Збірник наукових праць «Культура України»*, 30, с.107-113.
35. Дударець, В.М., 2011. Культурно-видовищні установи та принципи їх організації і формування в дизайні. *Альманах наукового товариства «Афіна» кафедри культурології та музеєзнавства. Актуальні питання культурології*, 11, с.73-76.

36. Дудка, О.М., 2011. Аналіз особливостей розвитку формоутворення театральних будівель. *Науково-технічний збірник «Комунальне господарство міст». Технічні науки та архітектура*, 101, с.595-601.
37. Дятчук, В.В. та Барабан, Л.І., 2002. *Український тлумачний словник театральної лексики*. 2-ге вид. Київ: Видавничий центр «Просвіта».
38. Євдін, О.М., Квашук, В.П., Лещенко, О.Я., Могильниченко, В.В. та Скакун, В.О., 2008. *Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони) та містобудування*, 3. Київ: «КІМ».
39. Єфіменко, А., 2013. «Куліса вибухає» – театральний космос Фредеріка Кіслера. *Журнал «Українська музика»*, 4(10), с.21-33.
40. Исмагилов, Д.Г. и Древалёва, Е.П., 2005. *Театральное освещение*. Москва: ЗАО «ДОКА Медиа».
41. Камишнікова, О.П., 2013. Театр у добу високих технологій: трансформація традиційної форми. *Збірник наукових праць «Лінгвістичні студії»*, 10, с.172-178.
42. Картавцева, И.В., 2014. Особенности театральной системы Б.Брехта (на примере сравнения с К.С.Станиславским). *Научный журнал «Молодой учёный»*, 4(63), с.1207-1211.
43. Катерева, И.Е., 2014. Духовный театр Питера Брука. *Научный журнал «Искусство и культура»*, 1(13), с.29-34.
44. Клековкін, О.Ю., 2008. Межі театру (проблеми термінології). *Журнал «Український театр»*, 4, с.20-25.
45. Клековкін, О.Ю., 2012. *Theatrica: Лексикон*. Київ: «Фенікс».
46. Климко, З.В., 2014а. Виявлення тенденцій і особливих відмінностей в творчій біографії Є.М.Лисика в порівнянні із досягненнями інших майстрів сценографії. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура*, 793, с.189-201.
47. Климко, З.В., 2014б. Вплив і розвиток архітектурно-сценографічних ідей всесвітньо відомого сценографа Є.М.Лисика. *Архітектурний вісник КНУБА*. Київ: КНУБА, 1, с.17-34.

48. Климко, З.В., 2014с. Місце діяльності і творчої спадщини всесвітньо відомого художника Є.М.Лисика у львівському театральному часі, просторі, сценографії і архітектурі. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура*, 793, с.182-188.
49. Ковальчук, Х.І. та Ковальчук, О.І. 2008. Архітектурно-просторові елементи для проведення громадських заходів і видовищ в епоху середньовіччя та ренесансу. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура*, 632, с.118-124.
50. Ковальчук, Е.В., 2014. От театрально-декорационного искусства к сценографии: К истории и предыстории экспонирования. *Збірник наукових праць з мистецтвознавства і культурології «МІСТ: Мистецтво, історія, сучасність, теорія»*, 10, с.120-144.
51. Копьёва, А.В., Храпко, О.В., 2014. Фитостены и их применение в современном ландшафтном дизайне. *Научный сборник: «Новые идеи Нового века». Изобразительное искусство, дизайн среды и предметный дизайн*, 3, с.33-40.
52. Кордунян, О.П., 2014. Методика гармонійного пропорціонування об'ємно-просторової структури з урахуванням історично-сформованого середовища на прикладі міста Чернівці. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура*, 793, с.154-160.
53. Кордунян, О.П., 2018. Погляд на новітню українську архітектуру, її сучасне та майбутнє. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура*, 895, с.60-63.
54. Кужельний, О.П., 2011. Типологія театральних видовищ за місцем дії. *Альманах «Культура і сучасність»*, 1, с.174-178.
55. Куцевич, В.В., 2007. Еволюція формування об'єктів культури та дозвілля. *Збірник дослідницькі та науково-методичні праці «Українська академія мистецтва»*, 14, с.248-260.
56. Куцевич, В.В., 2014. Архітектурна типологія громадських будинків і споруд. Сучасні тенденції розвитку. *Науково-технічний збірник «Сучасні проблеми архітектури та містобудування»*, 35, с.376-384.

57. Лінда, С. М., 2009. Пошуки власної нації в архітектурі України на зламі ХХ-ХХІ століть *Шляхи підвищення ефективності використання агроресурсного потенціалу: Міжнародний науково-практичний форум*, 1, Львів: Україна, 23-25 вересня 2009. Львів: ЛНАУ, с. 341-345.
58. Ліхнівська, Л.О., 2003. Фольклорний театр: проблеми термінології. *Науковий журнал «Народна творчість та етнографія»*, 5-6, с.93-104.
59. Мальцева, О., 2010. *Юрий Любимов. Режиссерский метод*. Москва: Издательская группа «АСТ».
60. Мосина, М.А., 1981. *Типы сооружений для массовых театрализованных представлений*. Кандидат архітектури. Московський архітектурний інститут.
61. Мосина, М.А., 1982. Функциональные и сценографические требования к сооружениям для массовых зрелищ. *Научный информационный сборник «Сценическая Техника и Технология». Сценография и архитектура*, 3, с.6-9.
62. Мосина, М.А., 1985. Влияние климата на сеть летних театров и театральных зданий для них. *Научный информационный сборник «Сценическая Техника и Технология». Сценография и архитектура*, 2, с.19-21.
63. Моргоч, О., 2004. Кліматологічні дослідження ландшафтознавчого змісту: ретроспектива. Сучасний стан, майбутнє. *Вісник Львівського університету. Серія географічна*, 31, с.170-175.
64. Окунева, Э.И., Мосина, М.А. 1981. О типологии летних зрелищных сооружений в парках (на примере ПКиОРСФСР). *Научный информационный сборник «Сценическая Техника и Технология». Сценография и архитектура*, 3, с.13-17.
65. Островерх, О.Б., 2011. Сучасний театр: між сценографією та інсталяцією, *Науковий вісник «Курбасівські читання»*, 6 (1), с.45-53.
66. Петришин, Г.П., 2010. Наукове обличчя архітектурної школи Львівської політехніки у 1944-2010 роках. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. *Архітектура*, 674, с.397-407.
67. Портнова, Т.В., 2012. Архитектура театров мира: становление и эволюция развития (Западная Европа XVII – XX вв.). *Научный журнал «Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований»*, 7, с.147-153.

68. Проскуряков, В.И., 1984. *Универсальные передвижные театры (Принципы организации и проектирования)*. Кандидат архитектуры. ЦНИИЭП учебных зданий.
69. Проскуряков, В.И., 1999а. Передтеатр і його складові (генеза театру на передтеатральному рівні). *Науково-технічний збірник Сучасні проблеми архітектури та містобудування*, 7, с.129-133.
70. Проскуряков, В.И. та Кубай, Р.М., 1999б. Мобільні, збірно-розбірні сцени і конструкції для організації видовищ під час гуцульського фестивалю у м.Надвірна. *Вісник державного університету «Львівська політехніка»*. *Архітектура*, 375, с.250-252.
71. Проскуряков, В.И., 2002. *Принципи розвитку архітектурної типології українського театру*. Доктор архітектури. Київський національний технічний університет будівництва і архітектури.
72. Проскуряков, В.И. 2004. *Архітектура українського театру. Простір і дія: Монографія*. 2-ге вид. Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», Вид-во «Срібне слово».
73. Проскуряков, В.И., Гой, Б.В., 2007. *Культурологія єврейського театру України в контексті часу, дії і архітектури: Монографія*. Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка».
74. Проскуряков, В.И. та Ярема, Д.Р., 2009. Висвітлення явища сценографії як головної складової архітектури в навчальному та пошуковому проектуванні кафедри дизайну архітектурного середовища Національного університету «Львівська політехніка». *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. *Архітектура*, 656, с.170-175.
75. Проскуряков, В.И. та Гуменник, І.В., 2013а. Висвітлення актуальності формування і розвитку сучасної архітектурної типології «відкритих театрів» і, зокрема, «ландшафтних театрів». *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. *Архітектура*, 757, с.155-161.
76. Проскуряков, В.И. та Климко, З.В., 2013б. Творчість і мистецький доробок Є.М.Лисика як об'єкт і предмет архітектурної науки. *Архітектурний вісник КНУБА*. Київ: КНУБА, 1, с.100-109.

77. Проскуряков, В.І. та Гуменник, І.В., 2014а. Попередня пропозиція принципів архітектурної типології відкритих та «ландшафтних» театрів. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура*, 793, с.94-101.
78. Проскуряков, В.І. та Гуменник, І.В., 2014б. Результати пошукового проектування відкритих та «ландшафтних» театрів викладачами і студентами кафедри дизайну архітектурного середовища Національного університету «Львівська політехніка». *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура*, 793, с.160-166.
79. Проскуряков В. І. та Гуменник І. В., 2018. Розвиток ландшафтних театрів України в майбутньому. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура*, 895, с. 32-37.
80. Проскуряков, В.І., Климко, З.В. та Зінченко, О.К., 2016. *Творчість Є.М.Лисика в часі, просторі, сценографії та архітектурі: Колектив. монографія*. Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка».
81. Проскуряков, О.В., 2009. *Принципи архітектури спілки Ф.Фельнера і Г.Гельмера і їх розвиток в Україні*. Кандидат архітектури. Національний університет «Львівська політехніка».
82. Прудников, А.А., 2013. Видовищна специфіка вуличного театру. *Збірник наукових праць «Культура України»*, 44, с.235-241.
83. Ростовский, Е.Г., 2014, Мультимедийное пространство театра. *Научный журнал «Гуманитарные, социально-экономические и общественные науки». Искусство. Искусствоведение*, 3, с.203-205.
84. Рыбаков, Б.А., 1987. *Язычество Древней Руси*. Москва: Издательство «Наука».
85. Сафонов, А.А., Сафонова, А.А., 2009. Открытые театры, их типология и возможности использования в условиях Крыма. *Збірник наукових праць «Будівництво та техногенна безпека»*, 27, с.22-25.
86. Слепцов, О.С., 1999. *Архітектура цивільних будівель на основі відкритих збірних конструктивних систем*. Доктор архітектури. Київський національний університет будівництва і архітектури.

87. Смильгис, Э., 1961. Массовые театральные постановки под открытым небом. *Сборник «Массовые праздники и зрелища»*, с.173-182.
88. Труш, І.І., 1905. Новий театральний будинок і вигляди на будуче. *Мистецький журнал «Артистичний вісник»*, 5, с.49-50.
89. Труш, І.І., 1910. Два проекти на будову українського театру у Львові. *Часопис «Діло»*, с.1-2.
90. Федоренко, Л.О., 2009. «Lehrstück» – «Lesestück» – «Schaustück» (місце і роль глядача в «навчальному» театрі Бертольда Брехта). *Вісник Житомирського державного університету. Філологічні науки*, 44, с.226-229.
91. Федорук, О.К., 2006. *Перетин знаку: Вибрані мистецтвознавчі статті*. Київ: Видавничий дім А+С.
92. Фіалко, В.О., 2016. *Театр України другої половини ХХ століття. Образна лексика*. Київ: Видавничий дім «Антиквар».
93. Хрипунов, Ю.Д., Гнедовский, Ю.П., Гнедовский, С.В. и др., 1986. *Архитектура советского театра*. Москва: Стройиздат.
94. Черкес, Б.С., 2003. Теоретичні передумови формування національної ідентичності засобами архітектури. *Науково-технічний збірник «Сучасні проблеми архітектури та містобудування»*, 11-12, с.129-158.
95. Чирва, А.Ю., 2010. Український авангард в умовах лібералізації суспільнополітичного життя республіки 1920 років. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство*, 1, с.179-180.
96. Чорній, С., 1980. *Український театр і драматургія: Серія монографії*, 30. Мюнхен; Нью-Йорк: Український вільний університет.
97. Чуйко, В.О., 2011. Ретроспективний огляд розвитку масових свят в Україні в 60-80-ті роки ХХ ст. *Збірник наукових праць «Культура України»*, 34, с.163-172.
98. Швецов, А.Ф., 1981. Функциональные и сценографические требования к сооружениям для массовых зрелищ. *Научный информационный сборник. «Сценическая Техника и Технология». Сценография и архитектура*, 6, с.6-9.
99. Юдова-Романова, К.В., 2012. Масові свята в умовах первісного суспільства. *Науковий журнал «Вісник Національної академії керівних кадрів культури і*

мистецтв», 2, с.152-157.

100. Ярема, Д.Р., 2009. Висвітлення генези сценографії як головного елементу театрального мистецтва *Геодезія, архітектура та будівництво: II Міжнародна конференція молодих вчених GAC-2009*. Львів: Україна, 14-16 травня 2009. Львів: НУ «ЛП», с.50-51.

101. Blanc, P., 2011. *The Vertical Garden: From Nature to the City*. New York: W.W.Norton & Company.

102. Вох, Н.С., 2003. *Set Lighting Technician's Handbook: Film Lighting Equipment, Practice, and Electrical Distribution*, 3rd ed. New York, London: Focal Press.

103. Cadena, R., 2010. *Automated Lighting: The Art and Science of Moving Light in Theatre, Live Performance, and Entertainment*. 2nd ed. New York, London: Focal Press.

104. Cheney, S., 2012. *The Open-Air Theatre*. Lenox: HardPress Publishing.

105. Fuchs, E. and Chaudhuri, U., 2002. *Land/scape/theater*. Michigan: University of Michigan Press.

106. Gillette, J.M. and Mcnamara, M., 2014. *Designing With Light: An Introduction to Stage Lighting*. 6th Edition. New York, London: McGraw-Hill Publishing Company.

107. Gumennyk, I., 2014. Evolution of the typology of open-type and «landscape» theatrical facilities in the conditions of urban environment from antiquity to the present days. *Czasopismo «Srodowisko Mieszkaniowe / Housing Environment»*, 13, pp.54-59.

108. Gumennyk, I. and Proskuryakov, V. 2015. Lviv Architecture School experience in projecting «landscape» theaters in park areas of Ukrainian cities. *Czasopismo «Srodowisko Mieszkaniowe / Housing Environment»*, 14, pp.128-135.

109. Haddad, N. and Akasheh, T., 2004. Assessment of the Relation between Ancient Theatres, Landscape and Society. In: Hashemite University, *3rd International Conference on Science and Technology in Archeology and Conservation*. Amman, Jordan, 7-11 December 2004, Spain: Fundación Pública El Legado Andalusí, pp. 263-280.

110. Hardy, M., Weiss, D., Long, R., Moore, B., Hardy, C. and Parker, S., 2014. *Outdoor Theatre Facilities: A Guide to Planning and Building Outdoor Theatres*. 2nd ed. Greenville: East Carolina University Foundation.

111. Holding, E. *Mark Fisher: Staged Architecture: Architectural Monographs*, 52. London: Wiley-Academy.
112. Ianchuk, K., Gumennyk, I., 2017. Scenographic ideas of Frederick Kiesler in the projects of Lviv architecture school. *Architectural Studies / Архітектурні дослідження*, 3(2), pp.93-100.
113. Kogler Carver, R., 2013. *Stagecraft Fundamentals: A Guide and Reference for Teatrical Production*. 2nd ed. New York, London: Focal Press.
114. Larmann, R.M., 2007. *Stage Design*. Cologne: Daab Publishing.
115. Mason, B., 1992. *Street Theatre and Other Outdoor Performance*. London, New York: Routledge.
116. McCandless, S., 1958. *A Method of Lighting the Stage*. 4th ed. New York: Theatre Arts Books.
117. Napoli, R. and Gloman, C., 2007. *Scenic Design and Lighting Techniques. A Basic Guide for Theatre*. 1st ed. New York, London: Focal Press.
118. Proskuriakov, V., 1992. Research in the Ukraine. *The international magazine of architecture, design and visual communication «l'Arca»*, 57, p.5-9.
119. Schuda, F., 2011. *Cermax® Xenon Lamp Engineering Guide*. Fremont: Excelitas Technologies Corp.
120. Sporre, D. and Burroughs, R., 1990. *Scene Design in the Theatre*. 1st ed. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
121. Strong, J., 2010. *Theatre Buildings. A design guide*. London, New York: Routledge.
122. Tozer, E.P.J., 2004. *Broadcast Engineer's Reference Book*. New York, London: Focal Press.
123. Waugh, F.A., 2008. *Outdoor Theatres*. Vancouver: Read Books.

ІНТЕРНЕТ ДЖЕРЕЛА

124. Абдюжанов, Р., 2013. Деревя і чагарники для живої огорожі *Інтернет-журнал Креативное строительство*. Рубрика: «Uncategorized» (*cre8tivez.org*), [online] Доступно: <<http://www.cre8tivez.org/uncategorized/dereva-i-chagarniki-dlya-zhivoyi-ogorozhi/>> [Дата звернення 17 лютого 2018].

125. Анназ (Ann.az) (ann.az), 2018. Очаг культуры в Европе: замок Графенегг [online] Доступно: <http://ann.az/ru/ochag-kultury-v-evrope-zamok-grafenegg-reportazh/#.V4975_mLTio> [Дата звернення 4 лютого 2018].
126. Артфлора (artflora.com.ua), 2009. Вертикальне озеленення [online] Доступно: <http://artflora.com.ua/ua/levoe_menuu1/vertikaln_kv_tniki/grupi_vitkih_roslin/> [Дата звернення 17 лютого 2018].
127. Архитектура Одессы (archodessa.com), 2014. Зелений (літній театр). Парк ім. Тараса Шевченка [online] Доступно: <<http://archodessa.com/all/green-theatre-ua/>> [Дата звернення 3 лютого 2018].
128. Белый лотос (biancoloto.com), 2016. Бергама: античний Пергам. Турція [online] Доступно: <<http://www.biancoloto.com/bergama.html>> [Дата звернення 20 січня 2018].
129. Вашкова Л., Каймаков А., 2012. О чешских памятниках ЮНЕСКО и возвращающемся Крумловском подиуме. *Радио Прага (radio.cz/ru)* [online] Доступно: <<http://www.radio.cz/ru/rubrika/pismo/o-cheshskix-pamyatnikax-yunesko-i-vrashchayushchemsya-krumlovskom-podiume>> [Дата звернення 11 лютого 2018].
130. Википедия (ru.wikipedia.org), 2016a. Глобус (театр) [online] Доступно: <[https://ru.wikipedia.org/wiki/Глобус_\(театр\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/Глобус_(театр))> [Дата звернення 21 січня 2018].
131. Википедия (ru.wikipedia.org), 2016b. Зеленый театр (Москва) [online] Доступно: <[https://ru.wikipedia.org/wiki/Зеленый_театр_\(Москва\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/Зеленый_театр_(Москва))> [Дата звернення 1 лютого 2018].
132. Википедия (ru.wikipedia.org), 2016c. Римський театр (Мерида) [online] Доступно: <[https://ru.wikipedia.org/wiki/Римський_театр_\(Мерида\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/Римський_театр_(Мерида))> [Дата звернення 21 січня 2018].
133. Википедия (ru.wikipedia.org), 2017. Звуковий дизайн [online] Доступно: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Звуковой_дизайн> [Дата звернення 21 лютого 2018].
134. Википедия (ru.wikipedia.org), 2018a. Вудсток (фестиваль) [online] Доступно: <[https://ru.wikipedia.org/wiki/Вудсток_\(фестиваль\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/Вудсток_(фестиваль))> [Дата звернення 18 лютого 2018].
135. Википедия (ru.wikipedia.org), 2018b. Колизей [online] Доступно: <<https://ru.wikipedia.org/wiki/Колизей>> [Дата звернення 21 січня 2018].

136. Вікіпедія (uk.wikipedia.org), 2015a. Епідавр [online] Доступно: <<https://uk.wikipedia.org/wiki/Епідавр>> [Дата звернення 20 січня 2018].
137. Вікіпедія (uk.wikipedia.org), 2015b. Театр Діоніса [online] Доступно: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Театр_Діоніса> [Дата звернення 20 січня 2018].
138. Вікіпедія (uk.wikipedia.org), 2016. Мергелева гряда (археологічна пам'ятка) [online] Доступно: <[https://uk.wikipedia.org/wiki/Мергелева_гряда_\(археологічна_пам_%27ятка\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Мергелева_гряда_(археологічна_пам_%27ятка))> [Дата звернення 21 січня 2018].
139. Вікіпедія (uk.wikipedia.org), 2017. Римський театр (Оранж) [online] Доступно: <[https://uk.wikipedia.org/wiki/Римський_театр_\(Оранж\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Римський_театр_(Оранж))> [Дата звернення 21 січня 2018].
140. Вікіпедія (uk.wikipedia.org), 2018a. Woodstock Україна [online] Доступно: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Woodstock_Україна> [Дата звернення 18 лютого 2018].
141. Вікіпедія (uk.wikipedia.org), 2018b. Лазер [online] Доступно: <<https://uk.wikipedia.org/wiki/Лазер>> [Дата звернення 21 лютого 2018].
142. Візит Естонія (Visit Estonia) (visitestonia.com), 2017. Талліннское Певческое поле [online] Доступно: <<https://www.visitestonia.com/ru/талліннское-певческое-поле>> [Дата звернення 3 лютого 2018].
143. Вовхаус (wowhaus.ru), 2016. Зеленый театр на ВДНХ [online] Доступно: <<http://wowhaus.ru/architecture/green-theatre.html>> [Дата звернення 1 лютого 2018].
144. В отпуск.ру (votpusk.ru), 2018a. Вилла Марлиа [online] Доступно: <https://www.votpusk.ru/country/dostoprim_info.asp?ID=16146#ixzz4F4xbgAQz> [Дата звернення 21 січня 2018].
145. В отпуск.ру (votpusk.ru), 2018b. Парк Дзегужкалнс [online] Доступно: <https://www.votpusk.ru/country/dostoprim_info.asp?ID=2791> [Дата звернення 1 лютого 2018].
146. Вся Латвія (pribalt.info), 2018. Большая эстрада. Театры и концертные залы [online] Доступно: <<https://pribalt.info/content/bolshaja-estrada>> [Дата звернення 3 лютого 2018].
147. Голография (holography.ru), 2008. Физические основы [online] Доступно: <<http://www.holography.ru/physrus.htm>> [Дата звернення 21 лютого 2018].

148. Днепр.ком (dnep.com), 2018. Летний театр парка им. Л.Глобы [online] Доступно: <https://www.dnep.com/wiki/Летний_театр_парка_им._Л._Глобы> [Дата звернення 3 лютого 2018].
149. Интересные места Киева (mesta.kiev.ua), 2018. Зеленый театр [online] Доступно: <<http://mesta.kiev.ua/historic/84-zelenyj-teatr.html>> [Дата звернення 3 лютого 2018].
150. Италия по-русски (italia-ru.com), 2016. Греческий театр в Таормине [online] Доступно: <<http://italia-ru.com/italia/teatro-greco-di-taormina>> [Дата звернення 20 січня 2018].
151. Кейн, С., 2012. Избранные работы Марка Фишера, лучшие сцены мира: от Pink Floyd до Muse. Портал Опен.уа (open.ua) [online] Доступно: <<http://open.ua/music/article/Izbrannie-raboti-Marka-Fishera-luchshie-sceni-mira-ot-Pink-Floyd-do-Muse/>> [Дата звернення 11 лютого 2018].
152. Кудого (kudago.com), 2018. Эстрада в Мариинском парке [online] Доступно: <<https://kudago.com/kev/place/estrada-v-mariinskom-parke/>> [Дата звернення 3 лютого 2018].
153. Кусково (kuskovo.ru), 2016. Воздушный театр [online] Доступно: <http://kuskovo.ru/blind/arhitekturno-_parkovyj_ansambll/vozdushnyj_teatr/> [Дата звернення 11 лютого 2018].
154. Латвія (Latvia) (latvia.travel/ru), 2017. Рундальский дворе и музей [online] Доступно:<<http://www.latvia.travel/ru/dostoprimechatelnost/rundalskiy-dvorec-i-muzej>> [Дата звернення 21 січня 2018].
155. Лівінтернет (liveinternet.ru), 2011. Шедевры польской архитектуры: Королевские дворцы [online] Доступно: http://www.liveinternet.ru/community/geo_club/post185898059/ [Дата звернення 21 січня 2018].
156. Лондон Рашн Гідс (London Russian Guides) (<http://london-guides-transfers.ru>), 2017. Театр Минак, Корнуол [online] Доступно: <<http://london-guides-transfers.ru/dostoprimechatelnosti-velikobritanii/teatr-minak-kornuol/>> [Дата звернення 3 лютого 2018].

157. Львів місто натхнення (lviv1256.com), 2018. Львівську оперу на Новий рік «розмалювали» (фото) [online] Доступно: <<http://lviv1256.com/news/lvivsku-operu-na-novuj-rik-rozmalyuvaly-foto/>> [Дата звернення 12 липня 2018].
158. Максимов, Д., 2016. Видеомэппинг (3D mapping) и его виды *Интернет-журнал Удивительный мир 3D mapping*. Рубрика: «3D mapping WIKI» (*mapping3d.ru*), [online] Режим доступа:<<http://www.mapping3d.ru/videomapping-i-ego-vidy/>> [Дата звернення 17 лютого 2018].
159. Максимов, Д., 2017. iMAPP 2014: 3D mapping от Maxin10Sity *Интернет-журнал Удивительный мир 3D mapping*. Рубрика: «Новости архитектурного 3D mapping» (*mapping3d.ru*) [online] Доступно: <<http://www.mapping3d.ru/imapp-2014-3d-mapping-ot-maxin10sity/>> [Дата звернення 17 лютого 2018].
160. Міський портал «Твоє місто» (<http://tvoemisto.tv>), 2018. На LvivMozArt у Свірзькому замку презентували оперу «Алкід» [online] Available at: <http://tvoemisto.tv/news/na_lvivmozart_u_svirzkomu_zamku_prezentuvaly_operu_alkid_foto_94496.html> [Accessed 22 July 2018].
161. Музей народної архітектури та побуту у Львові імені Климентія Шептицького (lvivskansen.org), 2018. Про Музей [online] Доступно: <<http://lvivskansen.org/pro-muzeu>> [Дата звернення 3 лютого 2018].
162. Національний заповідник Хортиця (hortica.zp.ua), 2017. Святилище-обсерваторія [online] Доступно: <<http://hortica.zp.ua/ua/guide/north/85-sv3>> [Дата звернення 21 січня 2018].
163. Ночь света в Гатчине (gatchinanights.tilda.ws), 2017. О фестивале – 2017 [online] Доступно: <<http://gatchinanights.tilda.ws/>> [Дата звернення 17 лютого 2018].
164. Пазинская, И., 2009. Вилла Гамберайя в Сеттиньяно *Интернет-журнал Сады и время. 5000 лет ландшафтного искусства* (*gardenhistory.ru*), [online]. Доступно: [Дата звернення 21 січня 2018].
165. ПИРО-СИНТЕЗ (pyro.ua), 2017. Водные экраны [online] Доступно: <<http://pyro.ua/uslugi/spetseffekty/vodnye-ekrany/>> [Дата звернення 21 лютого 2018].
166. Пінк Флойд (pink-floyd.ru), 2013. Марк Фишер (20.04.1947-25.06.2013) [online] Доступно: <http://pink-floyd.ru/articles/articles/people/mark_fisher.html> [Дата

звернення 10 лютого 2018].

167. Тент Плеттак (tent-plettac.com), 2015. AlfaJazzFest 2015 [online] Available at: <<http://tent-plettac.com/ru/sobytiya/692-alfajazzfest2014.html>> [Accessed 22 July 2018].

168. Торговий дом «Пиро Альянс» (piro.ru), 2018. Спецоборудовние [online] Доступно: <<http://www.piro.ru/shop/349/>> [Дата звернення 21 лютого 2018].

169. Турджей (turj.ru), 2012. Австрия, Брегенц: Плавающие сцены Bregenz Festival или Опера на Боденском озере [online] Доступно: <<http://turj.ru/blog/history/2178.html>> [Дата звернення 11 лютого 2018].

170. Рутревелер (rutraveller.ru), 2013. Театр Аполлона в Дельфах [online] Доступно: <<https://www.rutraveller.ru/place/60268>> [Дата звернення 21 січня 2018].

171. Рутревелер (rutraveller.ru), 2014. Большой театр Эфеса [online] Доступно: <<https://www.rutraveller.ru/place/38931>> [Дата звернення 20 січня 2018].

172. Ру-хаус (ru-house.net), 2014. Вертикальные сады, фитостены и фитомодули: идеи и технологии создания вертикального озеленения [online] Доступно: <<http://ru-house.net/landshaft/klumby/vertikalnoe/sady-ozelenenie-fitosteny.html>> [Дата звернення 17 лютого 2018].

173. Средневековые замки и крепости мира (allcastles.ru), 2012. Ландшафтный дизайн Крепость Werk aan't Spoeel от Rietveld Landscape. Кулемборг, Нидерланды [online] Доступно: <<http://www.allcastles.ru/club/people/5221>> [Дата звернення 4 лютого 2018].

174. Стеф'юк, І., 2015. Архітектор-фантаст родом із Чернівців: історія великого таланту. *Інформаційний портал CHV.TV (chv.tv)* [online] Available at: <<http://chv.tv/arhitektor-fantast-rodом-iz-chernivtsiv-istoriya-velykogo-talantu.html>> [Accessed 18 February 2018].

175. Туризм (turizm.ru), 2013. Греция: Древний театр Спарты ожидает реконструкция [online] Доступно: <<http://news.turizm.ru/greece/42083/>> [Дата звернення 21 січня 2018].

176. Уамггуру (uamgguru.ru), 2016. Театральне мистецтво за часів Середньовіччя [online] Доступно: <<http://uamgguru.ru/rizne/17598-teatralne-mistectvo-za-chasiv-serednovichchja.html>> [Дата звернення 21 січня 2018].

177. Уа-реферат (ua-referat.com), 2016. Англійський театр епохи Відродження [online] Доступно: <http://ua-referat.com/Англійський_театр_епохи_Відродження> [Дата звернення 21 січня 2018].
178. Уа-реферат (ua-referat.com), 2017. Італійський театр епохи Відродження [online] Доступно: <http://ua-referat.com/Італійський_театр_епохи_Відродження> [Дата звернення 21 січня 2018].
179. Укрбіо (ukrbio.com), 2014. Сади Мірабель (Mirabell gardens) [online] Доступно: <<http://sad.ukrbio.com/ru/articles/6803/>> [Дата звернення 21 січня 2018].
180. ФБ.ру (fb.ru), 2016. Театр Петрушки: история, представления. Кукольный театр [online] Доступно: <<http://fb.ru/article/226488/teatr-petrushki-istoriya-predstavleniya-kukolnyiy-teatr>> [Дата звернення 21 січня 2018].
181. Фентезі (fantasy-chess.info), 2017. Гліцинія догляд і вирощування в Україні [online] Доступно: <<http://fantasy-chess.info/19304/>> [Дата звернення 17 лютого 2018].
182. Центральний державний електронний архів України (archives.gov.ua), 2017. Заповідник Кам'яна Могила [online] Доступно: <<http://tsdea.archives.gov.ua/exhibitions/unesco/doc/pretendentu/kamyanamogula.php>> [Дата звернення 21 січня 2018].
183. Шевченко, В., 2013. Скенософія. Об'єктив. *Литературно-філософський журнал «Топос»* (topos.ru) [online] Доступно: <<http://www.topos.ru/article/ontologicheskie-progulki/skenosofiya-obektiv>> [Дата звернення 11 лютого 2018].
184. Явір-Іскра, Б., 2013а. Богит: язичницький релігійний центр Надзбруччя? *Інтернет-журнал Збруч* (zbruc.eu), [online], с.1-5. Доступно: <<https://zbruc.eu/node/12389>> [Дата звернення 21 січня 2018].
185. Явір-Іскра, Б., 2013б. Говда: святилище на кручах над Збручем *Інтернет-журнал Збруч* (zbruc.eu), [online], с.1-5. Доступно: <<https://zbruc.eu/node/12389>> [Дата звернення 21 січня 2018].
186. Adidas (Адідас) (new.adidas.com), 2013. Unique. Star-Studded Rio Reveal Sees adidas' brazuca FIFA world cup ball Launched in Dramatic Style [online] Available at:

- <<https://news.adidas.com/us/Latest-News/unique-star-studded-rio-reveal-sees-adidas-brazuca-fifa-world-cup-ball-launched-in-dramatic-style/s/89245b09-474b-49de-b385-78be7898b9d7>> [Accessed 17 February 2018].
187. AECCafe (AEKКафе) (aeccafe.com), 2011. Rakvere Summer Theater in Tallinn, Estonia by Kadarik Tüür Arhitektid [online] Available at: <<https://www10.aeccafe.com/blogs/arch-showcase/2011/07/07/rakvere-summer-theater-in-tallinn-estonia-by-kadarik-tuur-arhitektid/>> [Accessed 4 February 2018].
188. ArchDaily (Архідейлі) (archdaily.com), 2009. Bengt Sjoström Starlight Theatre/ Studio Gang [online] Available at: <<https://www.archdaily.com/28649/bengt-sjoström-starlight-theatre-studio-gang-architects>> [Accessed 17 February 2018].
189. ArchDaily (Архідейлі) (archdaily.com), 2011. Development of the 'GSP' Area Winning Proposal / Yannis Kizis, Costandis Kizis, Thymis Dougkas, Gregory Patsalosavvis [online] Available at: <<https://www.archdaily.com/193413/development-of-the-gsp-area-proposal-yannis-kizis-costandis-kizis-thymis-dougkas-gregory-patsalosavvis>> [Accessed 4 February 2018].
190. ArchDaily (Архідейлі) (archdaily.com), 2012. Masonic Amphitheatre Project / design/buildLAB [online] Available at: <<https://www.archdaily.com/253283/masonic-amphitheatre-project-designbuildlab-at-virginia-tech>> [Accessed 4 February 2018].
191. BARCO (БАРКО) (barco.com), 2012. 3D Video mapping Christmas show [online] Available at: <<http://www.barco.com/ru/customer-stories/2012/q1/2012-01-02%20-%203d%20video%20mapping%20christmas%20show>> [Accessed 17 February 2018].
192. Cottrell, C., 2012. The Most Beautiful Outdoor Theaters in the World. *Flavorpill Media* (flavorwire.com), [online] Available at: <<http://www.flavorwire.com/297947/the-most-beautiful-outdoor-theaters-in-the-world>> [Accessed 19 June 2018].
193. 45 DEGREES – Cirque du Soleil, 2018. Concerts (45degrees.com) [online] Available at: <<http://www.45degrees.com/concerts.html>> [Accessed 21 February 2018].
194. Deniger, V., 1997, Amphitheatres of Roman Britain: A Study of their Classes, Architecture and Uses, [online] Kingston, Ontario, Canada: Queen's University, Available at: <<http://www.collectionscanada.gc.ca/obj/s4/f2/dsk2/ftp04/mq22298.pdf>> [Accessed 21 June 2018].

195. Fulfillment Amphitheatre (Фулфілмент амфітеатр) (taichung.gov.tw), 2017. About the Amphitheatre [online] Available at: <<http://fa.culture.taichung.gov.tw/english/content/index.asp?Parser=1,10,20>> [Accessed 4 February 2018].
196. Idaho Shakespeare Festival (Шекспірівський фестиваль Айдахо) (idahoshakespeare.org), 2018. Amphitheater [online] Available at: <<http://idahoshakespeare.org/amphitheater/>> [Accessed 3 February 2018].
197. Jewell, L. and Cancian, S.R. 2002. Keeping the Boys Busy: The Revival of Incremental, On-Site Design by National Park, *National Center for Preservation Technology and Training* [online] 10. Available at: <<https://ncptt.nps.gov/wp-content/uploads/2002-10.pdf>> [Accessed 19 June 2018].
198. King, B., 2013. What is a Gobo? What types of Gobos are there? *Gobo Projector Rental* (goboprojectorrental.com) [online] Available at: <<https://goboprojectorrental.com/2013/05/what-is-a-gobo-what-types-of-gobos-are-there/>> [Accessed 20 February 2018].
199. KOMORA (КОМОРА) (komora.com), 2017. Мікрофони петличні [online] Доступно: <http://komora.com/i/page.pro_akg_mics_lavalier> [Дата звернення 21 лютого 2018].
200. Mendenhall J.C. 2012. *The dramatic landscape: articulating design criteria for outdoor theatre spaces* [online] Available at: <https://getd.libs.uga.edu/pdfs/mendenhall_joanne_c_201205_mla.pdf> [Accessed 21 January 2018].
201. Nippon News (Ніппон ньюс) (nipponnews.net), 2017. Tokyo Station Vision 3D Projection Mapping [online] Available at: <<http://www.nipponnews.net/en/news/tokyo-station-vision-3d-projection-mapping/>> [Accessed 17 February 2018].
202. PC Devices (ПС Девайсез) (sites.google.com), 2017. Проектор [online] Доступно: <<https://sites.google.com/site/pcdevices18/home/pristroie-vivedenna/proektor>> [Дата звернення 21 лютого 2018].
203. Snøhetta (Снохетта) (snohetta.com), 2018. Eggum Tourist Route [online] Available at: <<https://snohetta.com/projects/98-eggum-tourist-route>> [Accessed 4 February 2018].

204. Timur, Ö.B., Karaca, E., 2013. Vertical Gardens [online], p.587-622. Available at: <file:///C:/Users/Administrator/Downloads/verticalgardens%20.pdf> [Accessed 17 February 2018].
205. TopEnergy (Топенерджи) (topenergy.com.ua), 2017. Виды прожекторов для наружного освещения [online] Доступно: <http://topenergy.com.ua/index.php?interesting=362> [Дата звернення 20 лютого 2018].
206. Totalarch (Тоталарх) (landscape.totalarch.com), 2016. Соотношения сооружений с ландшафтом [online] Доступно: <http://landscape.totalarch.com/node/102> [Дата звернення 17 травня 2019].
207. Touropia (Туропія) (touropia.com), 2017a. 14 Ancient Theatres of Greek Roman Antiquity [online] Available at: <http://www.touropia.com/ancient-theatres-of-greek-roman-antiquity/> [Accessed 20 January 2018].
208. Touropia (Туропія) (touropia.com), 2017b. 10 Famous Roman Amphitheaters [online]. Available at: <http://www.touropia.com/roman-amphitheaters/> [Accessed 19 June 2018].
209. UFUNK (ЮФАНК) (ufunk.net), 2013. 3D Mapping Projection on the Sydney Opera [online] Available at: <http://www.ufunk.net/en/videos/3d-mapping-sydney-opera/> [Accessed 17 February 2018].
210. Zaxid.net (Захід.нет) (zaxid.net), 2018. У Львові звели оригінальний концертний майданчик Mozart Arena [online] Available at: <https://zaxid.net/u_lvovi_zveli_originalniy_kontsertniy_maydanchik_mozart_arena_foto_dnya_n1461447> [Accessed 22 July 2018].

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

А.1. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО ТАБЛИЦІ 1.1.1

1. Вікіпедія (uk.wikipedia.org), 2017. Кам'яна Могила [online] Доступно: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Кам%27яна_Могила> [Дата звернення 21 січня 2018].
2. Достояние Планеты (<http://dostoyanieplaneti.ru>), 2014. Мергелева гряда (Луганский стоунхендж) [online] Доступно: <<http://dostoyanieplaneti.ru/526-mierghielieva-ghriada-lughanskii-stounkhiendzh>> [Дата звернення 29 липня 2018].
3. Національний заповідник Хортиця (hortica.zp.ua), 2017. Святилище-обсерваторія [online] Доступно: <<http://hortica.zp.ua/ua/guide/north/85-sv3>> [Дата звернення 21 січня 2018].
4. Явір-Іскра Б., 2013. Богит: язичницький релігійний центр Надзбруччя? Інтернет-журнал Збруч (zbruc.eu), [online], с.1-5. Доступно: <<https://zbruc.eu/node/12389>> [Дата звернення 21 січня 2018].
5. Явір-Іскра Б., 2013. Говда: святилище на кручах над Збручем Інтернет-журнал Збруч (zbruc.eu), [online], с.1-5. Доступно: <<https://zbruc.eu/node/13458>> [Дата звернення 21 січня 2018].

А.2. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО ТАБЛИЦІ 1.1.2

6. The Ancient Theatre Archive (www.whitman.edu), 2009. Dionysus Theatre (modern Athens, Greece) [online] Available at: <<https://www.whitman.edu/theatre/theatretour/dionysos/dionysus.tour.htm>> [Accessed 29 July 2018].
7. Touristorama (www.touristorama.com), 2013. Theatre of Dionysus in Athens [online] Available at: <<http://www.touristorama.com/en/theatre-of-dionysus-in-athens-02270>> [Accessed 29 July 2018].
8. The Ancient Theatre Archive (www.whitman.edu), 2009. Epidaurus Theatre (modern Epidauros, Greece) [online] Available at: <<https://www.whitman.edu/theatre/theatretour/dionysos/dionysus.tour.htm>> [Accessed 29 July 2018].
9. Нагорный, С., 2012. Древний Эпидавр и его знаменитый амфитеатр. Інтернет-журнал LiveJournal (holy-mozart.livejournal.com), [online]. Доступно: <<https://holy-mozart.livejournal.com/320378.html>> [Дата звернення 29 липня 2018].
10. The Ancient Theatre Archive (www.whitman.edu), 2009. The Theatre at Taormenium (Modern Taormina, Italy) [online] Available at: <<https://www.whitman.edu/theatre/theatretour/tauromenium/tauromenium.tour.htm>> [Accessed 29 July 2018].
11. That's Taormina (www.thatstaormina.com), 2017. Ancient Theatre Taormina [online] Available at: <<http://www.thatstaormina.com/item/ancient-theatre-taormina/>> [Accessed 29 July 2018].
12. The Ancient Theatre Archive (www.whitman.edu), 2009. The Pergamum Acropolis Theatre (Modern Bergama, Turkey) [online] Available at: <<https://www.whitman.edu/theatre/theatretour/dionysos/dionysus.tour.htm>> [Accessed 29 July 2018].
13. Leon's Message Board (bleon1.wordpress.com), 2015. Pergamum, where Satan's throne was located [online] Available at: <<https://bleon1.wordpress.com/2010/03/12/pergamum-where-satans-throne-was-located/>> [Accessed 29 July 2018].
14. The Ancient Theatre Archive (www.whitman.edu), 2009. The Theatre at Ephesus (near modern Selcuk, Turkey) [online] Available at: <<https://www.whitman.edu/theatre/theatretour/ephesus/Ephesus.tour.htm>> [Accessed 29 July 2018].
15. Pouted Lifestyle Magazine (www.pouted.com), 2013. Top 10 Most Ancient Ruins in Turkey [online] Available at: <<https://www.pouted.com/top-10-most-ancient-ruins-in-turkey/>> [Accessed 29 July 2018].

A.3. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО ТАБЛИЦІ 1.1.3

16. The Ancient Theatre Archive (www.whitman.edu), 2009. Delphi Theatre (modern Delfi, Greece) [online] Available at: <<https://www.whitman.edu/theatre/theatretour/delphi/delphi.tour.htm>> [Accessed 29 July 2018].
17. Discover Greek Culture (www.discovergreekculture.com), 2017. A Visit to the Center of the Earth: Top Tips for Visiting Ancient Delphi [online] Available at: <<https://www.discovergreekculture.com/whats-new/top-tips-for-visiting-delphi/>> [Accessed 29 July 2018].
18. The Ancient Theatre Archive (www.whitman.edu), 2009. The Roman Theatre at Arausio (Modern Orange, France) [online] Available at: <<https://www.whitman.edu/theatre/theatretour/Orange/Orange.tour.htm>> [Accessed 29 July 2018].
19. Wikiway (Віківей) (wikiway.com), 2017. Фото достопримечательностей Сирии [online] Available at: <<https://wikiway.com/syria/photo/dostoprimechatelnostey/>> [Accessed 29 July 2018].
20. The Ancient Theatre Archive (www.whitman.edu), 2009. The Theatre at Sparta (Modern Sparta, Greece) [online] Available at: <<https://www.whitman.edu/theatre/theatretour/sparta/sprata.tour.htm>> [Accessed 29 July 2018].
21. InfoGlobe (Инфоглоб) (<http://en.infoglobe.cz>), 2015. Greece, Sparta – The City of King Leonidas [online] Available at: <<http://en.infoglobe.cz/traveller-guide/greece-sparta-the-city-of-king-leonidas/>> [Accessed 29 July 2018].
22. The Ancient Theatre Archive (www.whitman.edu), 2009. The Roman Theatre at Augusta Emerita (Modern Merida, Spain) [online] Available at: <<https://www.whitman.edu/theatre/theatretour/emerita/emerita.tour.htm>> [Accessed 29 July 2018].
23. Maitreyee, S.K., 2017. Top 10 Most Incredible Roman Theaters. The site Earth and world (earthnworld.com), [online] Available at: <<https://earthnworld.com/top-10-most-incredible-roman-theaters/>> [Accessed 29 July 2018].
24. Wikipedia (fr.wikipedia.org), 2018. Amphitheatre romain [online] Available at: <https://fr.wikipedia.org/wiki/Amphitheatre_romain> [Accessed 29 July 2018].
25. Euro-Travels (Євро-Тревелс) (euro-travels.org), 2017. Главные достопримечательности Италии [online] Available at: <<http://euro-travels.org/glavnye-dostoprimechatelnosti-italii/>> [Accessed 29 July 2018].

A.4. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО ТАБЛИЦІ 1.1.4

26. TUMBLR (ТАМБЛР) (archimaps.tumblr.com), 2013. ARCHI / MAPS [online] Available at: <<http://archimaps.tumblr.com/post/47621704313/floor-plans-of-ancient-greek-and-roman-theatres>> [Accessed 18 February 2019].
27. Stone Art Blog (Стон Арт Блог) (stoneartblog.blogspot.com), 2011. Theater in the garden [online] Available at: <<http://stoneartblog.blogspot.com/2011/02/theater-in-garden.html>> [Accessed 18 February 2019].
28. Menton Daily Photo (Ментон Дейлі Фото) (mentondailyphoto.com), 2012. Kid's Street Theatre – Salt and Chips [online] Available at: <<http://www.mentondailyphoto.com/2012/05/kids-street-theatre-salt-and-chips.html>> [Accessed 18 February 2019].
29. What-when-how (Вот-Вен-Хай) (what-when-how.com), 2014. Telesio, Bernardino To Titian (Tiziano Vecellio) (Renaissance and Reformation) [online] Available at: <<http://what-when-how.com/renaissance-and-reformation/telesio-bernardino-to-titian-tiziano-vecellio-renaissance-and-reformation/>> [Accessed 18 February 2019].
30. WTTW (БТТВ) (interactive.wttw.com), 2014. Restoration and Rehabilitation Projects [online] Available at: <<https://interactive.wttw.com/a/biking-the-boulevards-restoration-rehab-projects>> [Accessed 18 February 2019].

31. Gilbert B. Cross (Гілберт Б. Крос) (people.emich.edu), 2014. Pageant Wagons in Brussels [online] Available at: <<https://people.emich.edu/gcross1/1430ntown.htm>> [Accessed 18 February 2019].
32. TUMBLR (ТАМБЛР) (archimaps.tumblr.com), 2013. ARCHI / MAPS [online] Available at: <<http://archimaps.tumblr.com/post/47621704313/floor-plans-of-ancient-greek-and-roman-theatres>> [Accessed 18 February 2019].
33. AGENTIKA (АГЕНТИКА) (agentika.com), 2016. Амфитеатр Мартины [online] Доступно: <<https://agentika.com/ru/encyclopedia/a14561a8-acc2-48db-9864-f57c6bcea75d/places/root/1277078d-8d46-4dc9-b0ab-ecb126b47e46?version=QcO-0>> [Дата звернення 18 лютого 2018].
34. Википедия (ru.wikipedia.org), 2017. Кукольный театр на воде [online] Доступно: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Кукольный_театр_на_воде> [Дата звернення 18 лютого 2019].
35. Oak Grove Theater (Оак Грув Фіетер) (www.oakgrovetheater.org), 2016. Oak Grove Theater History [online] Available at: <<https://www.oakgrovetheater.org/historymenu>> [Accessed 18 February 2019].
36. Art Nerd New York (Арт Нерд Нью Йорк) (art-nerd.com), 2016. ARTY ANITA'S WAY [online] Available at: <<http://art-nerd.com/newyork/arty-anitas-way/>> [Accessed 18 February 2019].
37. New Deal of the Day (Нью Діл оф ве Дей) (nndaily.blogspot.com), 2013. On Roanoke Island, the Federal Theatre Lives On! [online] Available at: <<http://nndaily.blogspot.com/2013/09/on-roanoke-island-federal-theatre-lives.html>> [Accessed 18 February 2019].
38. World-Architects (Ворлд-Архітектс) (www.world-architects.com), 2014. Lafayette College Arts Plaza [online] Available at: <<https://www.world-architects.com/en/architecture-news/reviews/lafayette-college-arts-plaza>> [Accessed 18 February 2019].
- A.5. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО ТАБЛИЦІ 1.1.5**
39. VENNGAGE (Венгейдж) (infograph.venngage.com), 2015. Authentic Medieval Theatre [online] Available at: <<https://infograph.venngage.com/p/194256/authentic-medieval-theatre>> [Accessed 18 February 2019].
40. California University of Pennsylvania (Каліфорнійський університет в Пенсильванії) (workforce.calu.edu), 2015. The Medieval Stage [online] Available at: <<http://workforce.calu.edu/aune/Medieval%20Theater.html>> [Accessed 18 February 2019].
41. Wikipedia (Вікіпедія) (en.wikipedia.org), 2019. The Theatre [online] Available at: <https://en.wikipedia.org/wiki/The_Theatre> [Accessed 18 February 2019].
42. Elizabethan Theatre as Popular Entertainment for its Time (Улізабефен Фіетер) (sites.google.com), 2015. Venues [online] Available at: <<https://sites.google.com/site/elizabethantheatreeng403a/venues>> [Accessed 18 February 2019].
43. DIDACTALIA (Дідакталія) (didactalia.net), 2012. Shakespeare's Globe Theatre (Maqueta) [online] Available at: <<https://didactalia.net/comunidad/materiaeducativo/recurso/shakespeares-globe-theatre-maqueta/4766a589-198b-449a-86ef-4bda8b38e1a9>> [Accessed 18 February 2019].
44. Prezi (Презі) (prezi.com), 2016. Noh, Elizabethan, and Greek Theaters: The Manly Outdoors [online] Available at: <<https://prezi.com/zkabobq76acz/noh-elizabethan-and-greek-theaters-the-manly-outdoors/>> [Accessed 18 February 2019].
45. Википедия (ru.wikipedia.org), 2019. Комедия дель арте [online] Доступно: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Комедия_дель_арте> [Дата звернення 18 лютого 2019].
46. OverBlog (ОверБлог) (i-voix.net), 2012. En decouvrant les racines communes [online] Available at: <<http://i-voix.net/article-en-decouvrant-les-racines-communes-106050502.html>> [Accessed 18 February 2019].
47. LIVEJOURNAL (ЛАЙФДЖОРНАЛ) (dinaza.livejournal.com), 2008. Раек, или потешная панорама. Волшебный телевизор XVIII века [online] Доступно: <<https://dinaza.livejournal.com/58401.html>> [Дата звернення 18 лютого 2019].

48. LiveInternet (ЛайфІнтернет) (www.liveinternet.ru), 2009. Театр в живописи (часть 11 - театр Петрушки. Кукольные представления) [online] Доступно: <<https://www.liveinternet.ru/users/2010239/post103731132>> [Дата звернення 18 лютого 2019].

А.6. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО ТАБЛИЦІ 1.1.6

49. LIVEJOURNAL (ЛАЙФДЖОРНАЛ) (ir-cha.livejournal.com), 2012. Вилла Гамберайя [online] Доступно: <https://ir-cha.livejournal.com/15855.html> [Дата звернення 20 лютого 2019].

50. Florence with Guide (Флоренс віф Гід) (www.florencewithguide.com), 2014. Visiting gardens in Florence and around [online] Available at: <<https://www.florencewithguide.com/blog/guided-tours-villas-and-gardens-in-florence-and-around/>> [Accessed 20 February 2019].

51. Travel Across Italy (Тревел Екрос Італі) (travelsacrossitaly.com), 2015. Posts Tagged «Villa Oliva» [online] Available at: <<https://travelsacrossitaly.com/tag/villa-oliva/>> [Accessed 20 February 2019].

52. Wikiwand (Віківанд) (www.wikiwand.com), 2015. Villa Marlia [online] Available at: <http://www.wikiwand.com/en/Villa_Marlia> [Accessed 20 February 2019].

53. Salzburg Stage of the World (Зальцбург Стейдж оф ве Ворлд) (www.salzburg.info), 2015. Your venue - Mirabell Gardens [online] Available at: <<https://www.salzburg.info/en/b2b/choirs-manual/mirabell-gardens>> [Accessed 20 February 2019].

54. 123RF (123РФ) (www.123rf.com), 2015. Stock Photo - The Hedge Theater in Mirabell Gardens, Salzburg, Austria [online] Available at: <https://www.123rf.com/photo_5615120_the-hedge-theater-in-mirabell-gardens-salzburg-austria.html> [Accessed 20 February 2019].

55. Rundale Palace Museum (Рундаль Пелес Мюзіум) (rundale.net), 2019. Getting here [online] Available at: <<http://rundale.net/en/getting-here/>> [Accessed 20 February 2019].

56. Rundale Palace Museum (Рундаль Пелес Мюзіум) (rundale.net), 2018. The Green Theatre [online] Available at: <<http://rundale.net/en/the-park/french-garden/the-green-theatre/>> [Accessed 20 February 2019].

57. Miejsca przyjazne мамом і ich pociechom (Міейсса пруйязне мамом і іч поціечом) (przyjazneparki.blox.pl), 2012. Tropem pawi do wielkiego otwarcia [online] Available at: <http://przyjazneparki.blox.pl/tagi_b/180717/Janina-Porazinska.html> [Accessed 20 February 2019].

58. Warsaw In Your Pocket (Варшав Ін Йо Покет) (www.inyourpocket.com), 2013. Łazienki Park [online] Available at: <https://www.inyourpocket.com/warsaw/lazienki-park_77176v> [Accessed 20 February 2019].

А.7. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО ТАБЛИЦІ 1.2.1

59. Быков, В.Е., 1954. Архитектура открытых театров. Москва: Гос. изд-во литературы по строительству и архитектуре, с.29.

60. Vietas (Віетас) (www.vietas.lv), 2008. Dzeguzkalns Stage [online] Available at: <http://www.vietas.lv/eng/objekts/dzeguzkalna_estrade/> [Accessed 20 February 2019].

61. Быков, В.Е., 1954. Архитектура открытых театров. Москва: Гос. изд-во литературы по строительству и архитектуре, с.26.

62. KudaGo (КудаГоу) (kudago.com), 2012. Зелёный театр парка им. Горького [online] Доступно: <<https://kudago.com/msk/place/zelenyj-teatr-gorkogo/>> [Дата звернення 20 лютого 2019].

63. Быков, В.Е., 1954. Архитектура открытых театров. Москва: Гос. изд-во литературы по строительству и архитектуре, с.27.

64. Wowhaus (Вовхаус) (wowhaus.ru), 2016. Зеленый театр на ВДНХ [online] Доступно: <<http://wowhaus.ru/architecture/green-theatre.html>> [Дата звернення 1 лютого 2018].

65. Быков, В.Е., 1954. Архитектура открытых театров. Москва: Гос. изд-во литературы по строительству и архитектуре, с.51.

66. Building Design & Construction Council (Білдинг Дізайн & Констракшн Кансіл) (www.buvniekupadome.lv), 2016. Foto apskats: Mezaparka Dziesmu svetku estrade – sodien un nakotne [online] Available at: <<https://www.buvniekupadome.lv/objektu-apskati/mezaparka-dziesmu-svetku-estrade-sodien-un-nakotne/>> [Accessed 20 February 2019].
67. Быков, В.Е., 1954. Архитектура открытых театров. Москва: Гос. изд-во литературы по строительству и архитектуре, с.106.
68. DELFI (ДЕЛФІ) (rus.delfi.ee), 2016. Территория Певческого поля получит новую планировку [online] Доступно: <<http://rus.delfi.ee/daily/estonia/territoriya-pevcheskogo-polya-poluchit-novuyu-planirovku?id=76448443>> [Дата звернення 20 лютого 2019].

А.8. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО ТАБЛИЦІ 1.2.2

69. Быков, В.Е., 1954. Архитектура открытых театров. Москва: Гос. изд-во литературы по строительству и архитектуре, с.48.
70. Архитектура Одессы (archodessa.com), 2013. Зеленый (літній театр) [online] Доступно: <<http://archodessa.com/all/green-theatre-ua/>> [Дата звернення 3 лютого 2018].
71. Быков, В.Е., 1954. Архитектура открытых театров. Москва: Гос. изд-во литературы по строительству и архитектуре, с.40.
72. Большой Киев (bigkiev.com.ua), 2018. Зеленый театр до конца сентября станет центром проведения фестивалей «Шато-де-флер» [online] Доступно: <<https://bigkiev.com.ua/zelenyy-teatr-do-konca-sentyabrya-stanet-centrom-provedeniya-festivaley-shato-de-fler/>> [Дата звернення 21 лютого 2019].
73. Информатор (dp.informator.ua), 2018. В парке Глобы появится бесплатный кинотеатр под открытым небом [online] Доступно: <<https://dp.informator.ua/2018/06/12/v-parke-globy-royavitsya-besplatnyj-kinoteatr-pod-otkrytym-nebom-2/>> [Дата звернення 21 лютого 2019].
74. UA.IGotoWorld.com (ЮА.АйГоутоВорлд.ком) (ua.igotoworld.com), 2015. Летний театр парка имени Лазаря Глобы, Днепр [online] Доступно: <https://ua.igotoworld.com/ru/poi_object/65829_summer-theatre-in-lazar-globa-park.htm#/80860> [Дата звернення 21 лютого 2019].
75. Ерофалов, Б.Л. ред., 2011. Архитектурное бюро «Ю. Серёгин»: Альбом-каталог. Київ: А+С, с.158.
76. ProfiDOM.com.ua (ПрофіДОМ.ком.юа) (profidom.com.ua), 2017. В Киеве отремонтируют летний театр советских времен [online] Доступно: <<http://profidom.com.ua/novosti/kijev/21726-v-kieve-otremontiruyut-letnij-teatr-sovetskikh-vremen>> [Дата звернення 21 лютого 2019].
77. Проскуряков, В.І. 2004. Архітектура українського театру. Простір і дія: Монографія. 2-ге вид. Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», Вид-во «Срібне слово», с.394.
78. Проскуряков В. І. та Гуменник І. В., 2018. Розвиток ландшафтних театрів України в майбутньому. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура, 895, с. 32-37.

А.9. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО ТАБЛИЦІ 1.2.3

79. TripAdvisor LLC (ТріпЕдвайзер ЛЛЦ) (www.tripadvisor.com), 2019. Photo: «Minack map» [online] Available at: <https://www.tripadvisor.com/LocationPhotoDirectLink-g186240-d189620-i60521501-Minack_Theatre-Penzance_Cornwall_England.html> [Accessed 21 February 2019].
80. IGotoWorld.com (АйГоутоВорлд.ком) (igotoworld.com), 2015. Корнуолл - найкраще місце для сімейного відпочинку [online] Доступно: <<https://igotoworld.com/ua/article/18-11-2013-cornwall.htm>> [Дата звернення 21 лютого 2019].
81. Jewell, L. and Cancian, S.R. 2002. Keeping the Boys Busy: The Revival of Incremental, On-Site Design by National Park, National Center for Preservation Technology and Training [online] 10, p.46. Available at: <<https://ncptt.nps.gov/wp-content/uploads/2002-10.pdf>> [Accessed 19 June 2018].

82. Reddit (Реддіт) (www.reddit.com), 2014. Red Rocks Amphitheater in Morrison, Colorado [online] Available at: <https://www.reddit.com/r/pics/comments/1yhi7o/red_rocks_amphitheater_in_morrison_colorado/> [Accessed 21 February 2019].
83. ECU. Digital collections (ЕКЮ. Діжیتال колекшнс) (digital.lib.ecu.edu), 2001. Idaho Shakespeare Festival Site Plan [online] Available at: <<https://digital.lib.ecu.edu/34307>> [Accessed 21 February 2019].
84. Northwest Travel Magazine (Норфвест Тревел Магазін) (nwtravelmag.com), 2018. Idaho Shakespeare Festival [online] Available at: <<http://nwtravelmag.com/idaho-shakespeare-festival-2/>> [Accessed 21 February 2019].
85. Snøhetta (Снохетта) (snohetta.com), 2018. Eggum Tourist Route [online] Available at: <<https://snohetta.com/projects/98-eggum-tourist-route>> [Accessed 4 February 2018].
86. ЗЕЛЕНЕЕТ (zeleneet.com), 2013. Смотровая площадка Эггум [online] Доступно: <<http://zeleneet.com/smotrovaya-ploshhadka-eggum/12629/>> [Дата звернення 21 лютого 2019].
87. Dezeen (Дезін) (www.dezeen.com), 2009. Cloud Tower by the next ENTERprise – architects [online] Available at: <<https://www.dezeen.com/2009/07/14/cloud-tower-by-the-next-enterprise-architects/amp/>> [Accessed 21 February 2019].
88. Mapio.net (Мапіо.нет) (mapio.net), 2015. Grafenegg [online] Available at: <<https://mapio.net/a/88877447/>> [Accessed 21 February 2019].

А.10. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО ТАБЛИЦІ 1.2.4

89. AECCafe (АЕККафе) (www10.aeccafe.com), 2011. RIBBONS / Open Air Theater in Taichung city, Taiwan by Makoto Sei Watanabe [online] Available at: <<https://www10.aeccafe.com/blogs/arch-showcase/2011/07/22/ribbons-open-air-theater-in-taichung-city-taiwan-by-makoto-sei-watanabe/>> [Accessed 21 February 2019].
90. 2018 IFEA Всемирный фестиваль & Event City Awards (ifea.com), 2018. Section 1: Community Overview. Fulfillment Theatre [online] Available at: <<http://files.ifea.com/Awards/2018EventCity/2018-IFEAWorldFestivaslandEventCityRecipient-Taichung-Taiwan-ENTRY.pdf>> [Accessed 8 October 2019].
91. AECCafe (АЕККафе) (www10.aeccafe.com), 2012. Fort Werk aan 't Spoel in Lek dike – Culemborg by Rietveld Landscape [online] Available at: <<https://www10.aeccafe.com/blogs/arch-showcase/2012/08/16/fort-werk-aan-t-spoel-in-lek-dike-culemborg-by-rietveld-landscape/>> [Accessed 21 February 2019].
92. Herbestemming.nu (Хербестеммінг.ну) (www.herbestemming.nu), 2012. Werk Aan Het Spoel, Culemborg [online] Available at: <<https://www.herbestemming.nu/projecten/werk-aan-het-spoel-culemborg>> [Accessed 21 February 2019].
93. ArchDaily (Архідейлі) (archdaily.com), 2011. Development of the 'GSP' Area Winning Proposal / Yannis Kizis, Costandis Kizis, Thymis Dougkas, Gregory Patsalosavvis [online] Available at: <<https://www.archdaily.com/193413/development-of-the-gsp-area-proposal-yannis-kizis-costandis-kizis-thymis-dougkas-gregory-patsalosavvis>> [Accessed 4 February 2018].
94. ARCHISCENE (Архіскена) (www.archiscene.net), 2011. Development of the Former GSP Area [online] Available at: <<https://www.archiscene.net/planning-urban-design/development-gsp-area/>> [Accessed 21 February 2019].
95. AECCafe (АЕККафе) (aeccafe.com), 2011. Rakvere Summer Theater in Tallinn, Estonia by Kadarik Tüür Arhitektid [online] Available at: <<https://www10.aeccafe.com/blogs/arch-showcase/2011/07/07/rakvere-summer-theater-in-tallinn-estonia-by-kadarik-tuur-arhitektid/>> [Accessed 4 February 2018].
96. ARCHICASE (Архікейс) (archcase.com), 2015. «Noor Eesti» Scenary [online] Available at: <<http://archcase.com/kadariktuur/portfolio/noor-eesti-scenary/>> [Accessed 21 February 2019].

97. ArchDaily (Архідейлі) (archdaily.com), 2012. Masonic Amphitheatre Project / design/buildLAB [online] Available at: <<https://www.archdaily.com/253283/masonic-amphitheatre-project-designbuildlab-at-virginia-tech>> [Accessed 4 February 2018].

98. World-Architects (Ворлд-Архітекте) (www.world-architects.com), 2012. Masonic Amphitheatre Project [online] Available at: <<https://www.world-architects.com/en/architecture-news/reviews/masonic-amphitheatre-project>> [Accessed 4 February 2018].

A.11. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО РИСУНКУ 1.4.1

99. OBOZREVATEL (ОБОЗРЄВАТЕЛЬ) (www.obozrevatel.com), 2018. Банани сіяти рано: яким буде літо в Україні і що буде з врожаєм [online] Доступно: <<https://www.obozrevatel.com/ukr/society/banani-siyati-rano-yakim-bude-lito-v-ukraini-i-scho-bude-z-vrozhajem.htm>> [Дата звернення 24 травня 2019].

100. ArtSemble.ru (АртСембл.ру) (www.artsemble.ru), 2018. Зеленый газон картинка из раздела пейзаж [online] Доступно: <https://www.artsemble.ru/peizaj-zelenyii_gazon.html> [Дата звернення 24 травня 2019].

101. Oggo.by (Огго.бай) (oggo.by), 2019. Интересные факты о березе [online] Доступно: <<http://oggo.by/interesnye-fakty-o-flore-i-faune/item/305-interesnye-fakty-o-bereze>> [Дата звернення 24 травня 2019].

102. #ШоТам (shotam.info), 2019. У Зеленій академії в Карпатах навчатимуть екологічним та гендерним цінностям [online] Доступно: <<https://shotam.info/u-karpats-kiy-litniy-shkoli-navchatymut-ekolohichnym-ta-hendernum-tsinnostiam/>> [Дата звернення 24 травня 2019].

103. WallpaperCave (ВолпейперКейв) (wallpapercave.com), 2015. Beautiful River Wallpapers [online] Available at: <<https://wallpapercave.com/beautiful-river-wallpaper>> [Accessed 24 May 2019].

104. PPT online (ППТ онлайн) (en.ppt-online.org), 2019. Экосистемы світу та різновиди популяцій планети [online] Доступно: <<https://en.ppt-online.org/234476>> [Дата звернення 24 травня 2019].

105. SHOP-DETECT (ШОП-ДЕТЕКТ) (www.shop-detect.ru), 2019. Поиск древних поселений (селищ) [online] Доступно: <http://www.shop-detect.ru/page_184.html> [Дата звернення 24 травня 2019].

106. HELPIKS.ORG (ХЕЛПІКС.ОРГ) (helpiks.org), 2015. Додаток 1. Традиційне українське житло [online] Доступно: <<https://helpiks.org/2-97906.html>> [Дата звернення 24 травня 2019].

107. Всеукраїнська Електронна Енциклопедія (електронна-енциклопедія.укр), 2017. Традиційне житло українців – хата [online] Доступно: <<https://електронна-енциклопедія.укр/traditions/tradicijne-zhitlo-ukrayinciv-hata.html>> [Дата звернення 24 травня 2019].

108. Студопедія (studopedia.su), 2015. Культура бронзового віку [online] Доступно: <https://studopedia.su/16_47900_kultura-bronzovogo-viku.html> [Дата звернення 24 травня 2019].

109. Present5 (Презент5) (present5.com), 2018. Трипольская культура В истории первобытной Европы трипольская культура [online] Доступно: <<https://present5.com/tripolskaya-kultura-v-istorii-pervobytnoj-evropy-tripolskaya-kultura/>> [Дата звернення 24 травня 2019].

110. Навчальні матеріали онлайн (pidruchniki.com), 2018. Трипольска доба [online] Доступно: <https://pidruchniki.com/kulturologiya/tripilska_doba> [Дата звернення 24 травня 2019].

A.12. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО РИСУНКУ 1.4.2

111. Бюро екологічних розслідувань (econews.bei.org.ua), 2010. Turtle news: [other] Фотофакт: Чудеса планеты нашей [online] Доступно: <<http://econews.bei.org.ua/>> [Дата звернення 24 травня 2019].

112. Перший канал соціальних новин (pershyj.com), 2019. Волинянам розповіли, як уберегти здоров'я під час відпочинку на природі [online] Доступно: <<https://pershyj.com/p-volinyanam-rozprovili-yak-uberegiti-zdorovya-pid-chas-vidpochinku-na-prirodi-video-36773>> [Дата звернення 24 травня 2019].

113. RadioNetPlus.ru (РадіоНетПлас.ру) (www.radionetplus.ru), 2019. Обои на рабочий стол "Микс" (24 фото) [online] Доступно: <http://www.radionetplus.ru/izobrazhenija/krasivye_kartinki/40774-bolshie-obo-i-na-rabochiy-stol-miks-25-foto.html> [Дата звернення 24 травня 2019].
114. TOURISM-BOOK (ТУРИЗМ-БУК) (tourism-book.com), 2019. Печери США, Мексики та Куби. Карлсбадські печери [online] Доступно: <<https://tourism-book.com/books/book-37/chapter-1397/>> [Дата звернення 24 травня 2019].
115. GREENPEACE (ГРІНПІС) (www.greenpeace.org), 2002. Склоны оврагов и берега рек и прудов– подходящие участки для посадки новых лесов [online] Доступно: <<http://www.greenpeace.org/russia/ru/multimedia/photos/53722/>> [Дата звернення 24 травня 2019].
116. Leuveld (Леувелд) (leuveld.com), 2019. Assortiment [online] Available at: <<https://leuveld.com/vollegrondskwekerij/?lang=en>> [Accessed 24 May 2019].
117. Тур-клуб «Бідняжка» (test.tcb.com.ua), 2018. Похід до озер Свидовецького хребта [online] Доступно: <<http://test.tcb.com.ua/trips/?show=528>> [Дата звернення 24 травня 2019].
118. MyFBCovers (МайФБКаверс) (myfbcovers.com), 2012. Village [online] Available at: <<http://myfbcovers.com/facebook-cover/random/village>> [Accessed 24 May 2019].
119. Rid i Vira (Рід і Віра) (www.ridivira.com), 2017. Трансформація вірувань та культів східних слов'ян-язичників доби становлення християнства (кін. X - пер. пол. XII ст.) [online] Доступно: <<http://test.tcb.com.ua/trips/?show=528>> [Дата звернення 24 травня 2019].
120. Vici.org (Вікі.орг) (vici.org), 2017. Heidentor Carnuntum [online] Available at: <<https://vici.org/vici/17192/>> [Accessed 24 May 2019].
121. WE.ORG.UA (ВІ.ОРГ.ЮА) (we.org.ua), 2019. Три криниці любові у Суботові [online] Доступно: <<https://we.org.ua/mistychna-ukrayina/try-krynysi-lyubovi-u-subotovi/>> [Дата звернення 24 травня 2019].
122. Волинські новини (www.volynnews.com), 2017. Світ вражає: містичні древні святилища на території України [online] Доступно: <<https://www.volynnews.com/messages/mistychni-drevni-sviatylyshcha-na-terytoriyi-ukrayiny-/>> [Дата звернення 24 травня 2019].
123. Online Tribune (onlinetribune.info), 2019. Лекція 2.1. Історія та культура східних слов'ян (дохристиянський період) [online] Доступно: <<http://onlinetribune.info/leksiya-2-1-istoriya-ta-kultura-sxidnih-slovyan-doxristiyanskij-period/>> [Дата звернення 24 травня 2019].
124. Древній Київ. Князівство Київська Русь (parkkyivrus.com), 2018. Древній Київ – Подорожуй у часі! (у будні протягом року) [online] Доступно: <<https://parkkyivrus.com/ua/drevnij-kijiv-chekae-gostej-shchodnya>> [Дата звернення 24 травня 2019].
125. Budsad.in.ua (Будсад.ін.юа) (budsad.in.ua), 2018. Декоративні дерева і чагарники на садовій ділянці: вибір рослин, особливості та правила догляду [online] Доступно: <<http://budsad.in.ua/2018/06/22/dekoratyvni-dereva-i-chagarnyky-na-sadovij-dilyantsi-vybir-roslyn-osoblyvosti-ta-pravyly-doglyadu/>> [Дата звернення 24 травня 2019].
126. Сад і город (line24.com.ua), 2019. Як правильно пасти корів на пасовищі [online] Доступно: <<http://line24.com.ua/yak-pravilno-pasti-koriv-na-pasovishhi/index.htm>> [Дата звернення 24 травня 2019].
127. Українські легенди (www.ukrlegenda.org), 2018. Великодні гаївки [online] Доступно: <http://www.ukrlegenda.org/velykodni_gajivku.php> [Дата звернення 24 травня 2019].
128. Кощенко, О., Кохан, О., 2015. Соняшник №667 Газета захисту селян України «Сільські вісті», 7 (www.silskivisti.kiev.ua) [online] Доступно: <<http://www.silskivisti.kiev.ua/19202/Sonjashnik.php>> [Дата звернення 24 травня 2019].
129. Thinkstock (Фінксток) (www.thinkstockphotos.es), 2019. Silueta de un libro abierto y cartas de vuelo [online] Available at: <<http://www.thinkstockphotos.es/image/ilustra%C3%A7%C3%A3o-de-arquivo-silhueta-de-um-livro-aberto-e/522948477>> [Accessed 24 May 2019].

130. МАКО декор (mao-decor.com), 2019. Етніка [online] Доступно: <<https://mao-decor.com/uk/50-етніка>> [Дата звернення 24 травня 2019].

А.13. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО РИСУНКУ 1.4.3

131. Архів проф., д.арх. Проскурякова В.І. (власне фото)

78. Проскуряков В. І. та Гуменник І. В., 2018. Розвиток ландшафтних театрів України в майбутньому. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура, 895, с. 32-37.

77. Проскуряков, В.І. 2004. Архітектура українського театру. Простір і дія: Монографія. 2-ге вид. Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», Вид-во «Срібне слово», с.394.

132. Gumennyk, I. and Proskuryakov, V., 2015. Lviv Architecture School experience in projecting «landscape» theaters in park areas of Ukrainian cities. Czasopismo «Srodowisko Mieszaniowe / Housing Environment», 14, pp.128-135

А.14. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО ТАБЛИЦІ 2.2.1

133. Dezeen (Дізен) (www.dezeen.com), 2012. Stage set at the Greek Theatre in Syracuse by OMA [online] Available at: <<https://www.dezeen.com/2012/05/14/stage-set-at-the-greek-theatre-in-syracuse-by-oma/>> [Accessed 4 March 2019].

134. Eventseeker (Івентсікер) (eventseeker.com), 2017. VIP Seats – Chicago Mariachi Festival At Millennium Park [online] Available at: <<https://eventseeker.com/chicago/jun-24-2018/331912251-vip-seats-chicago-mariachi-festival-at-millennium-park>> [Accessed 4 March 2019].

135. Awesome Inventions (Еварсам Інвеншенс) (www.awesomeinventions.com), 2015. 14 Awesome Movie Theaters From Around The World Part 2 [online] Available at: <<https://www.awesomeinventions.com/awesome-movie-theater/>> [Accessed 4 March 2019].

136. HowStuffWorks (ХауСтафВоркс) (adventure.howstuffworks.com), 2019. Chicago City Guide [online] Available at: <<https://adventure.howstuffworks.com/chicago-city-guide.htm>> [Accessed 4 March 2019].

137. The Cutest Blog On The Block (Бе Кютест Блог Он Бе Блок) (solers-r-my-homies.blogspot.com), 2014. How to get to the Hanahan Amphitheater! [online] Available at: <<http://solers-r-my-homies.blogspot.com/2014/02/how-to-get-to-hanahan-amphitheater.html>> [Accessed 4 March 2019].

138. Waymarking (Веймаркінг) (www.waymarking.com), 2009. The Memorial Amphitheater - Arlington, VA - USA [online] Available at: <http://www.waymarking.com/waymarks/WM7KY2_The_Memorial_Amphitheater_Arlington_VA_USA> [Accessed 4 March 2019].

139. ArchDaily (Архідейлі) (archdaily.com), 2009. Bengt Sjostrom Starlight Theatre / Studio Gang [online] Available at: <<https://www.archdaily.com/28649/bengt-sjostrom-starlight-theatre-studio-gang-architects>> [Accessed 17 February 2018].

140. OLIN (ОЛІН) (www.theolinstudio.com), 2018. Bethel Woods Performing Arts Center [online] Available at: <<https://www.theolinstudio.com/bethel-woods-center-for-the-arts>> [Accessed 4 March 2019].

141. Lycabettus Hill (Лукабетус Хіл) (www.lycabettushill.com), 2019. Lycabettus Hill Overview [online] Available at: <<https://www.lycabettushill.com/overview/>> [Accessed 4 March 2019].

142. Alamy (Еламі) (www.alamy.com), 2008. Bregenzer Festspiele (Bregenz Festival), Bregenz, Vorarlberg, Austria [online] Available at: <<https://www.alamy.com/stock-photo-bregenzer-festspiele-bregenz-festival-bregenz-vorarlberg-austria-26363850.html>> [Accessed 4 March 2019].

А.15. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО ТАБЛИЦІ 2.3.1

143. Waymarking (Веймеркінг) (www.waymarking.com), 2013. Washington Park Amphitheater - Portland OR [online] Available at: <http://www.waymarking.com/waymarks/WMHAPX_Washington_Park_Amphitheater_Portland_OR> [Accessed 6 March 2019].
144. Моя Європа (www.mojaeuropa.com.ua), 2019. Чеський Крумлов [online] Доступно: <<https://www.mojaeuropa.com.ua/czech/cesky-krumlov/>> [Дата звернення 6 березня 2019].
145. Blaine Harrington Photography (Брайн Харінгтон Фотографі) (blaineharrington.photoshelter.com), 2019. Red Rocks Amphitheatre, Red Rocks Park, Morrison, Colorado USA [online] Available at: <<https://blaineharrington.photoshelter.com/image/I0000JLxREScef6M>> [Accessed 6 March 2019].

А.16. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО ТАБЛИЦІ 2.4.1

146. Install Profi (www.installprofi.ru), 2019. Аренда сцены ST Roof. Сценические комплексы в аренду [online] Доступно: <<http://www.installprofi.ru/arenda/sceny/st/>> [Дата звернення 27 березня 2019].
147. Install Profi (www.installprofi.ru), 2019. Аренда трибуны [online] Доступно: <<http://www.installprofi.ru/arenda/tribuny/>> [Дата звернення 27 березня 2019].
148. Архів кафедри дизайну архітектурного середовища Національного університету «Львівська політехніка» (дипломне проектування, 2019 р.).
149. Вилдис (www.vildis.su), 2019. Оснащение сценических площадок [online] Доступно: <<http://www.vildis.su/about/>> [Дата звернення 27 березня 2019].
150. Premiumnet (Преміумнет) (premiumnet.info), 2018. Open Air Theater Raappaadi [online] Available at: <<http://premiumnet.info/recent/open-air-theater-raappaadi.html>> [Accessed 6 March 2019].
151. Kuda Ufa.ru (Куда Уфа.ру) (kudaufa.ru), 2018. Фестиваль «Симфоническая ночь» [online] Доступно: <<https://kudaufa.ru/event/festival-simfonicheskaja-noch/>> [Дата звернення 6 березня 2019].
152. Waymarking (Веймаркінг) (www.waymarking.com), 2012. Jerry Garcia Amphitheater - San Francisco, CA [online] Available at: <http://www.waymarking.com/waymarks/WMF0Q2_Jerry_Garcia_Amphitheater_San_Francisco_CA> [Accessed 6 March 2019].
153. Rozarii.ru (Розарій.ру) (rozarii.ru), 2019. Выращиваем живую изгородь из вьющихся и хвойных растений [online] Доступно: <<https://rozarii.ru/ograzhdenija-i-zaborj/vyrashhivaem-zhivuyu-izgorod.html>> [Дата звернення 27 березня 2019].
154. Agaza click (Агаза клік) (agazaclick.com), 2019. Visit Al Ain Paradise Garden – Abu Dhabi – United Arab Emirates [online] Available at: <<http://agazaclick.com/en/destinations-guide/Asia/United-Arab-Emirates/Abu-Dhabi/Abu-Dhabi/Al-Ain-Paradise-Garden/498087030/>> [Accessed 27 March 2019].
155. Interistroy (Інтерістрой) (interistroy.ru), 2019. Яку грунт любить гліцинія. гліцинія, посадка і догляд [online] Доступно: <<https://interistroy.ru/uk/kitchen-furniture/kakuyu-pochvu-lyubit-gliciniya-gliciniya-posadka-i-uhod/>> [Дата звернення 22 травня 2019].
156. Гревцова, И., 2019. Parc del Centre de Poblenou (Центральный парк Поблено) Интернет-журнал GARDENER.ru – Ландшафтный дизайн и архитектура сада. Рубрика: «Садово-парковый путеводитель» (www.gardener.ru), [online] Доступно: <http://www.gardener.ru/gap/garden_guide/page232.php?cat=262> [Дата звернення 27 березня 2019].

А.17. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО РИСУНКУ 3.1.1

157. Gumennyk, I., 2014. Evolution of the typology of open-type and «landscape» theatrical facilities in the conditions of urban environment from antiquity to the present days. Czasopismo «Srodowisko Mieszkaniowe / Housing Environment», 13, pp.54-59.
158. Slideplayer (Слайдплейер) (slideplayer.com), 2018. Presentation on theme: "Greek Drama Dithyrambs" [online] Available at: <<https://slideplayer.com/slide/14112853/>> [Accessed 24 May 2019].

159. Theatre History Online (Фієтерп Хісторі Онлайн) (theatrehistoryonline.wordpress.com), 2013. Pinakes [online] Available at: <<https://theatrehistoryonline.wordpress.com/greek-2/greek-slides/pinakes/#main>> [Accessed 24 May 2019].

A.18. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО РИСУНКУ 3.2.2

160. Pop Verse (Поп Верс) (pop-verse.com), 2015. Roger Waters The Wall [online] Available at: <<https://pop-verse.com/2015/10/01/roger-waters-the-wall/>> [Accessed 22 May 2019].

161. Neptune Pink Floyd (Нептун Пінк Флойд) (www.neptunepinkfloyd.co.uk), 2012. Roger Waters Chile 2012-03-03 [online] Available at: <<https://www.neptunepinkfloyd.co.uk/photos/index.php/Roger-Waters-Photos/Tour-Photos/2012-The-Wall-Tour-Roger-Waters-Pictures/2012-03-03-Roger-Waters-Chile/Roger-Waters-Chile-2012-03-03-2>> [Accessed 22 May 2019].

162. Getty Images (Гетті Імейджс) (www.gettyimages.com), 2019. Rodriguez Stadium During 'Voodoo Lounge' Tour [online] Available at: <<https://www.gettyimages.com/detail/news-photo/view-of-the-stage-set-for-a-performance-by-the-british-rock-news-photo/55842221?adppopup=true>> [Accessed 22 May 2019].

163. Minuto HM (Мінута ХМ) (minutohm.com), 2016. Cobertura Minuto HM – Rolling Stones no Hollywood Rock – 30/jan/1995, Sao Paulo, Pacaembu [online] Available at: <<https://minutohm.com/2016/02/27/cobertura-minuto-hm-rolling-stones-no-hollywood-rock-30jan1995-sao-paulo-pacaembu/>> [Accessed 22 May 2019].

164. Stufish (Стафіш) (stufish.com.hyssop.arvixe.com), 2018. Bridges to Babylon. The Rolling Stones, 1997 [online] Available at: <<http://stufish.com.hyssop.arvixe.com/project/bridges-to-babylon>> [Accessed 22 May 2019].

165. Reddit (Реддіт) (www.reddit.com), 2018. Can someone make the U2 PopMart Tour stage as a concert mod? [online] Available at: <https://www.reddit.com/r/CitiesSkylinesModding/comments/999yob/can_someone_make_the_u2_popmart_tour_stage_as_a/> [Accessed 22 May 2019].

166. Stufish (Стафіш) (stufish.com.hyssop.arvixe.com), 2018. Popmart. U2, 1997 [online] Available at: <<http://stufish.com.hyssop.arvixe.com/project/popmart>> [Accessed 22 May 2019].

A.19. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО РИСУНКУ 3.2.3

167. Stageco (Стейджко) (www.stageco.nl), 2019. The Rolling Stones - A Bigger Bang Tour [online] Available at: <<http://www.stageco.nl/references/the-rolling-stones-a-bigger-bang-tour/2>> [Accessed 22 May 2019].

168. Stufish (Стафіш) (stufish.com.hyssop.arvixe.com), 2018. A Bigger Band. The Rolling Stones, 2005 [online] Available at: <<http://stufish.com.hyssop.arvixe.com/project/a-bigger-bang>> [Accessed 22 May 2019].

169. Valoblogi (Велоблогі) (valoblogi.com), 2019. Outdoor Concert Stage Design Ideas [online] Available at: <<https://valoblogi.com/outdoor-concert-stage-design-ideas/>> [Accessed 22 May 2019].

170. Stufish (Стафіш) (stufish.com.hyssop.arvixe.com), 2018. Close Encounters. Robbie Williams, 2006 [online] Available at: <<http://stufish.com.hyssop.arvixe.com/project/close-encounters>> [Accessed 22 May 2019].

171. Brilliant Stages (Бріліант Стейджс) (www.brilliantstages.com), 2019. Genesis Turn It On Again Stadium Tour [online] Available at: <<http://www.brilliantstages.com/projects/clients/11/turn-it-on-again-stadium-tour/>> [Accessed 22 May 2019].

172. World of Genesis (Ворлд оф Генезіс) (www.worldofgenesis.com), 2019. Genesis – Turn It On Again 2007 Reunion Tour [online] Available at: <<http://www.worldofgenesis.com/TourDates-2007.htm>> [Accessed 22 May 2019].

173. Rob Kronenburg (Роб Кроненсбург) (robkronenburg.com), 2013. Staging the Spectacular – music and festival scenography at the V&A [online] Available at: <<https://robkronenburg.com/2013/11/22/staging-the-spectacular-music-and-festival-scenography-at-the-va/>> [Accessed 22 May 2019].

174. Ojo Melomano (Ойо Меломано) (ojomelomano.blogspot.com), 2014. Mark Fisher Diseñador de escenarios [online] Available at: <<https://ojomelomano.blogspot.com/2014/07/mark-fisher.html>> [Accessed 22 May 2019].

A.20. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО РИСУНКУ 3.2.4

175. Valoblogi (Велоблогі) (valoblogi.com), 2019. Sketch Stage Design Drawing [online] Available at: <<https://valoblogi.com/sketch-stage-design-drawing/>> [Accessed 22 May 2019].

176. Pinterest (Пінтерест) (www.pinterest.com), 2019. Genesis Concert Stage concept sketches by Mark Fisher [online] Available at: <<https://www.pinterest.com/pin/553872454158763008/?lp=true>> [Accessed 22 May 2019].

177. Pinterest (Пінтерест) (www.pinterest.com), 2019. Pink Floyd The Division Bell Stage concept sketches by Mark Fisher [online] Available at: <<https://www.pinterest.com/pin/196117758748302431/?lp=true>> [Accessed 22 May 2019].

178. Pinterest (Пінтерест) (www.pinterest.com), 2019. Stage of Black Ice tour designed by Mark Fisher [online] Available at: <<https://www.pinterest.ca/pin/208854501453168376/?lp=true>> [Accessed 22 May 2019].

179. Pinterest (Пінтерест) (www.pinterest.com), 2019. Mark Fisher. Stage for U2. 2009 [online] Available at: <<https://www.pinterest.com/pin/748160556816516446/?lp=true>> [Accessed 22 May 2019].

180. Pinterest (Пінтерест) (www.pinterest.com), 2019. U2 360° tour stage dwg [online] Available at: <<https://www.pinterest.com/pin/495255290254846641/?lp=true>> [Accessed 22 May 2019].

A.21. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО РИСУНКУ 3.2.5

181. Pinterest (Пінтерест) (www.pinterest.com), 2019. Recordando a Mark Fisher, uno de los artífices de los conciertos de U2 [online] Available at: <<https://www.pinterest.com/pin/180284791306110612/>> [Accessed 22 May 2019].

A.22. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО РИСУНКУ 3.2.6

182. Pragagid.ru (Прагагід.ру) (pragagid.ru), 2018. Замок Чески-Крумлов [online] Available at: <<https://pragagid.ru/cesky-krumlov-2977>> [Accessed 24 May 2019].

183. Divadelni noviny (Дівадельні новіни) (www.divadelni-noviny.cz), 2015. Ve hře zůstava několik variant [online] Available at: <<https://www.divadelni-noviny.cz/ve-hre-zustava-nekolik-variant>> [Accessed 24 May 2019].

184. Pametnik (Паметнік) (www.pametnik.cz), 2018. Cesky Krumlov – otocne divadlo [online] Available at: <<http://www.pametnik.cz/detail/107/120/medaile-pametnik-ceska-republika/cesky-krumlov-otocne-divadlo>> [Accessed 24 May 2019].

185. Турджей (turj.ru), 2012. Австрия, Брегенц: Плавающие сцены Bregenz Festival или Опера на Боденском озере [online] Доступно: <<http://turj.ru/blog/history/2178.html>> [Дата звернення 11 лютого 2018].

186. Newsland (Ньюсленд) (newsland.com), 2015. Красивейшие и необычные театры мира [online] Доступно: <<http://newsland.com/community/3610/content/krasiveishie-i-neobychnye-teatry-mira/3305288>> [Дата звернення 24 травня 2019].

A.23. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО РИСУНКУ 4.2.4

187. Mydocx.ru (Майдокс.ру) (mydocx.ru), 2018. Пространственные покрытия [online] Доступно: <<https://mydocx.ru/2-1253.html>> [Дата звернення 24 травня 2019].

А.24. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО РИСУНКУ 4.3.1

188. BARCO (БАРКО) (barco.com), 2012. 3D Video mapping Christmas show [online] Available at: <<http://www.barco.com/ru/customer-stories/2012/q1/2012-01-02%20-%203d%20video%20mapping%20christmas%20show>> [Accessed 17 February 2018].
189. Львів місто натхнення (lviv1256.com), 2018. Львівську оперу на Новий рік «розмалювали» (фото) [online] Доступно: <<http://lviv1256.com/news/lvivsku-operu-na-novyj-rik-rozmalyuvaly-foto/>> [Дата звернення 12 липня 2018].
190. Adidas (Адідас) (new.adidas.com), 2013. Unique. Star-Studded Rio Reveal Sees adidas' brazuca FIFA world cup ball Launched in Dramatic Style [online] Available at: <<https://news.adidas.com/us/Latest-News/unique-star-studded-rio-reveal-sees-adidas-brazuca-fifa-world-cup-ball-launched-in-dramatic-style/s/89245b09-474b-49de-b385-78be7898b9d7>> [Accessed 17 February 2018].
191. Nippon News (Ніппон ньюс) (nipponnews.net), 2017. Tokyo Station Vision 3D Projection Mapping [online] Available at: <<http://www.nipponnews.net/en/news/tokyo-station-vision-3d-projection-mapping/>> [Accessed 17 February 2018].
192. Ночь света в Гатчине (gatchinanights.tilda.ws), 2017. О фестивале – 2017 [online] Доступно: <<http://gatchinanights.tilda.ws/>> [Дата звернення 17 лютого 2018].
193. UFUNK (ЮФАНК) (ufunk.net), 2013. 3D Mapping Projection on the Sydney Opera [online] Available at: <<http://www.ufunk.net/en/videos/3d-mapping-sydney-opera/>> [Accessed 17 February 2018].
194. Максимов, Д., 2017. iMAPP 2014: 3D mapping от Maxin10Sity Интернет-журнал Удивительный мир 3D mapping. Рубрика: «Новости архитектурного 3D mapping» (mapping3d.ru) [online] Доступно: <<http://www.mapping3d.ru/imapp-2014-3d-mapping-ot-maxin10sity/>> [Дата звернення 17 лютого 2018].

А.25. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО РИСУНКУ 4.3.2

195. La lettrine Culture (Ла летрін культуре) (lalettrineculture.fr), 2018. Les 5 plus gros concerts de l'histoire [online] Available at: <<https://lalettrineculture.fr/culture/les-5-plus-gros-concerts-de-lhistoire/>> [Accessed 24 May 2019].
196. Longshot's Blog (Лонгшотс Блог) (longshotsblues.wordpress.com), 2012. Woodstock 43rd Anniversary ~ Day Two [online] Available at: <<https://longshotsblues.wordpress.com/2012/08/16/woodstock-43rd-anniversary-day-two/>> [Accessed 24 May 2019].
197. Єфіменко, А., 2013. «Куліса вибухає» – театральний космос Фредеріка Кіслера. Журнал «Українська музика», 4(10), с.21-33.
198. Williambraham.net (Вільямбрахам.нет) (williambraham.net), 2019. Correalism [online] Available at: <<http://williambraham.net/?p=16>> [Accessed 24 May 2019].
199. Климко, З.В., 2014а. Виявлення тенденцій і особливих відмінностей в творчій біографії Є.М.Лисика в порівнянні із досягненнями інших майстрів сценографії. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура, 793, с.189-201.
200. Проскуряков, В.І. та Климко, З.В., 2013б. Творчість і мистецький доробок Є.М.Лисика як об'єкт і предмет архітектурної науки. Архітектурний вісник КНУБА. Київ: КНУБА, 1, с.100-109.
201. Титаренко, М., 2015. Євген Лисик: нестерпна легкість (не?)буття Збручем Інтернет-журнал Збруч (zbruc.eu), [online] Доступно: <<https://zbruc.eu/node/42420>> [Дата звернення 24 травня 2019].

А.26. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО ТАБЛИЦІ 5.1.1

145. Blaine Harrington Photography (Брайн Харінгтон Фотографі) (blaineharrington.photoshelter.com), 2019. Red Rocks Amphitheatre, Red Rocks Park, Morrison, Colorado USA [online] Available at: <<https://blaineharrington.photoshelter.com/image/I0000JlxREScef6M>> [Accessed 6 March 2019].

144. Моя Європа (www.mojaeuropa.com.ua), 2019. Чеський Крумлов [online] Доступно: <<https://www.mojaeuropa.com.ua/czech/cesky-krumlov/>> [Дата звернення 6 березня 2019].

78. Проскуряков В. І. та Гуменник І. В., 2018. Розвиток ландшафтних театрів України в майбутньому. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура, 895, с. 32-37.

202. Boise Weekly (Бойсе Віклі) (m.boiseweekly.com), 2019. Idaho Shakespeare Festival [online] Available at: <<https://m.boiseweekly.com/boise/idaho-shakespeare-festival/Location?oid=940196>> [Accessed 25 May 2019].

203. Wild Rover Travel (Вінд Ровер Тревел) (www.wildrovertravel.com), 2019. Sicily: Islands and volcanoes [online] Available at: <<https://www.wildrovertravel.com/tours/sicily-aeolian-islands-volcanoes/>> [Accessed 25 May 2019].

204. Arch2o (Арх2о) (www.arch2o.com), 2016. Cloud Tower / the next ENTERprise Architects ZT GmbH [online] Available at: <<https://www.arch2o.com/cloud-tower-the-next-enterprise-architects-zt-gmbh/>> [Accessed 25 May 2019].

А.27. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО РИСУНКУ 5.3.1

205. Справочное пособие к СНиП 2.08.02-89. «Проектирование театров».

А.28. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО ТАБЛИЦІ 5.3.2

206. Pinterest (Пінтерест) (www.pinterest.com), 2019. Red Rocks Amphitheater [online] Available at: <www.pinterest.com/pin/470837336024075365/?lp=true> [Accessed 8 October 2019].

207. Omaha World-Herald (Омаха Ворлд-Хералд) (www.omaha.com), 2017. Study not big on amphitheater as part of La Vista development [online] Available at: <https://www.omaha.com/news/metro/study-not-big-on-amphitheater-as-part-of-la-vista/article_76fa5696-487d-5b37-b4ec-a047ea94bb1d.html> [Accessed 8 October 2019].

141. Lycabettus Hill (Лукабетус Хіл) (www.lycabettushill.com), 2019. Lycabettus Hill Overview [online] Available at: <<https://www.lycabettushill.com/overview/>> [Accessed 4 March 2019].

208. Fauquier Now (Фейкюер Най) (www.fauquiernow.com), 2018. Consultant: WARF offers best amphitheater location [online] Available at: <https://www.fauquiernow.com/fauquier_news/article/fauquier-consultant-warf-offers-best-amphitheater-location-2018?fb_comment_id=1594346847337188_1597768543661685> [Accessed 8 October 2019].

209. The Canadian Society of Landscape Architects (CSLA) (ЦСЛА) (www.csla-aapc.ca), 2012. Roseline Sturdy Amphitheatre [online] Available at: <<https://www.csla-aapc.ca/awards-atlas/roseline-sturdy-amphitheatre>> [Accessed 8 October 2019].

210. SIA / Studija (СІА / Студія) (www.darzi.eu), 2019. Rundāles pils zaļā teātra izveide [online] Available at: <<http://www.darzi.eu/lv/galerija/rundales-pils-zala-teatra-izveide>> [Accessed 8 October 2019].

211. JOOINN (Джоінн) (jooinn.com), 2015. Amphitheatre [online] Available at: <<https://jooinn.com/amphitheatre.html>> [Accessed 21 February 2019].

212. Антиквар (antikvar.ua), 2019. Проект відновлення Зеленого театру у Києві [online] Available at: <<https://antikvar.ua/proekt-vidnovlennya-zelenogo-teatru-u-kiyevi/>> [Accessed 8 October 2019].

А.29. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО РИСУНКУ В.1

213. Архів кафедри дизайну архітектурного середовища Національного університету «Львівська політехніка» (дипломне проектування, 2017 р.).

А.30. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО РИСУНКУ В.2

213. Архів кафедри дизайну архітектурного середовища Національного університету «Львівська політехніка» (дипломне проектування, 2017 р.).

А.31. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО РИСУНКУ В.3

214. Pinterest (Пінтерест) (www.pinterest.com), 2019. 2011 Oscar Projection / Projectors [online] Available at: <<https://www.pinterest.com/pin/807903620626360729/?lp=true>> [Accessed 25 May 2019].
215. Pinterest (Пінтерест) (www.pinterest.com), 2019. Stage [online] Available at: <<https://www.pinterest.com/pin/501166264765373421/>> [Accessed 25 May 2019].
216. Pinterest (Пінтерест) (www.pinterest.com), 2019. Audio, Video, Stage Design, Rentals, Event Management, and Trade Show Services [online] Available at: <<https://www.pinterest.com/pin/487796203383173395/>> [Accessed 25 May 2019].

А.32. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО РИСУНКУ В.4

217. Архів кафедри дизайну архітектурного середовища Національного університету «Львівська політехніка» (дипломне проектування, 2016 р.).

А.33. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО РИСУНКУ Г.1

218. BWP Company (БВП Кампані) (bwp.com.ua), 2017. Профілі сандвіч-панелей [online] Доступно: <<https://bwp.com.ua/services.html>> [Дата звернення 25 травня 2019].
219. Технотека (technoteka.com.ua), 2019. Живая изгородь: виды, выбор растений, посадка и уход [online] Доступно: <<https://technoteka.com.ua/blog/zhivaya-izgorod-vidy-vybor-rastenij-posadka-i-uhod>> [Дата звернення 25 травня 2019].

А.34. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО РИСУНКУ Г.2

220. PPT online (ППТ онлайн) (en.ppt-online.org), 2018. Лекція 6. Подсчет себестоимости создания фитостены [online] Доступно: <<https://en.ppt-online.org/472060>> [Дата звернення 25 травня 2019].
221. LetoStudia.ru (ЛетоСтудия.ру) (letostudia.ru), 2017. Вертикальное озеленение. Используемые системы, их плюсы и минусы [online] Доступно: <<https://letostudia.ru/blog/sistemy-vertikalnogo-ozeleneniya/>> [Дата звернення 25 травня 2019].

А.35. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО РИСУНКУ Г.4

222. Giaphaweb.net (Джіпхавеб.нет) (giaphaweb.net), 2019. Vertical Garden Concept [online] Available at: <<https://giaphaweb.net/vertical-garden-concept/>> [Accessed 25 May 2019].
217. Архів кафедри дизайну архітектурного середовища Національного університету «Львівська політехніка» (дипломне проектування, 2016 р.).

А.36. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО РИСУНКУ Г.5

223. Filestore Scouting (Файлстор Скатінг) (filestore.scouting.org), 2017. Amphitheatre-Guidelines – Acad 2007 Model [online] Available at: <<https://filestore.scouting.org/filestore/designdevelop/pdf/D-301TheAmphitheater.pdf>> [Accessed 25 May 2019].

А.37. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО РИСУНКУ Г.6

224. Website of the Illinois Office of Tourism (Вебсайт оф ве Іллінойс Офіс оф Туризм) (www.enjoyillinois.com), 2018. Starlight Theatre at Rock Valley College [online] Available at: <<https://www.enjoyillinois.com/explore/listing/starlight-theatre-at-rock-valley-college>> [Accessed 25 May 2019].

225. Архів кафедри дизайну архітектурного середовища Національного університету «Львівська політехніка» (дипломне проектування, 2015 р.).

213. Архів кафедри дизайну архітектурного середовища Національного університету «Львівська політехніка» (дипломне проектування, 2017 р.).

А.38. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО РИСУНКУ Г.7

226. Relax.com.ua (Релакс.ком.юа) (relax.com.ua), 2016. Концертные залы Львова [online] Available at: <<https://relax.com.ua/lviv/where-to-go/concert-halls/hall-kharkov/>> [Accessed 25 May 2019].
227. Тент Плеттак (tent-plettac.com), 2014. Alfa Jazz Fest 2014 [online] Доступно: <<http://tent-plettac.com/ru/sobytiya/682-alfajazzfest2014.html>> [Дата звернення 25 травня 2019].

228. Zaxid.net (Захід.нет) (zaxid.net), 2018. У Львові звели оригінальний концертний майданчик Mozart Arena. Фото дня [online] Доступно: <https://zaxid.net/u_lvovi_zveli_originalniy_kontsertniy_maydanchik_mozart_arena_foto_dnya_n1461447> [Дата звернення 25 травня 2019].

229. Львівська міська рада (city-adm.lviv.ua), 2018. Львів готується до відкриття міжнародного фестивалю класичної музики LvivMozArt [online] Доступно: <<https://city-adm.lviv.ua/news/culture/252439-lviv-hotuietsia-do-vidkryttia-mizhnarodnoho-festyvaliu-klasychnoi-muzyky-lvivmozart>> [Дата звернення 25 травня 2019].

230. Архів асист. Гуменник І.В. (власні фото)

А.39. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО РИСУНКУ Г.8

231. (SFW) (СФВ), 2011. Продемонстрирована цветная плазмонная голография [online] Доступно: <<https://sfw.so/1148970564-prodemonstrirovana-cvetnaya-plazmonnaya-golografiya.html>> [Дата звернення 25 травня 2019].

232. Dcgate.pp.ua (Дкгейт.пп.юа) (www.dcgate.pp.ua), 2018. Генератор диму (The smoke generator) [online] Доступно: <<http://www.dcgate.pp.ua/post12524-генератор-диму-the-smoke-generator.html>> [Дата звернення 25 травня 2019].

233. Архітектура ПЕОМ (sites.google.com), 2014. Тема 11. Аудіосистема ПЕОМ [online] Доступно: <<https://sites.google.com/site/arhpeom/lekcii/lekcia-7>> [Дата звернення 29 травня 2019].

А.40. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО РИСУНКУ Г.9

234. Tmn.muzmart.com (Тмн.музмарт.ком) (tmn.muzmart.com), 2018. Техническая схема – power head jet-foam [online] Доступно: <<https://tmn.muzmart.com/files/store/18742/ue-power-head-jet-foam-500-nasadka-dlya-sozdaniya-peny-dlya-bazy-st-500-1.pdf>> [Дата звернення 25 травня 2019].

235. Tmn.muzmart.com (Тмн.музмарт.ком) (tmn.muzmart.com), 2018. Техническая схема – power head jet-foam [online] Доступно: <<https://muzmart.com/files/store/18734/ue-st-power-base-350-baza-standard-s-gelikoidalnym-ventilyatorom-1.pdf>> [Дата звернення 25 травня 2019].

А.41. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО РИСУНКУ Г.12

213. Архів кафедри дизайну архітектурного середовища Національного університету «Львівська політехніка» (дипломне проектування, 2017 р.).

А.42-65. ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАЦІЙ ДО РИСУНКУ Д.1-25

236. Архів кафедри дизайну архітектурного середовища Національного університету «Львівська політехніка» (дипломне проектування, 2005-2019 рр.)

Додаток Б. Анкетування оцінки доцільності розташування ландшафтних театрів в регіонах України

Анкета №1. Соціологічне опитування діячів архітектури

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Львівська політехніка»
Інститут архітектури
Кафедра дизайну архітектурного середовища

Соціологічне опитування діячів архітектури
для кандидатського наукового дослідження
аспіранта Гуменик Інни Вадимівни
на тему: «Розвиток архітектурної типології
ландшафтних театрів в Україні».
Науковий керівник д.арх., проф. Проскураков В.І.

Шановні пані і панове!

.....
Богданова Юлія.....

Одним з важливих методів дослідження є порівняння архітектурних типів ландшафтних театрів створених за кордоном та в Україні. Ознайомлення із здобутками українських архітекторів сучасності і, зокрема Вашими, для визначення об'єктивних тенденцій і розвитку провідної архітектурної думки в цілому є необхідним компонентом наукового дослідження.

Тому прошу Вас відповісти на декілька запитань, що становлять для мене, моєї роботи та мого наукового керівника д.арх., проф. Проскуракова В.І., завідувача кафедри дизайну архітектурного середовища Інституту архітектури Національного університету «Львівська політехніка» суттєве значення у визначенні стратегії та тенденціях розвитку сучасної театральної архітектури в Україні.

АНКЕТА

1. Яку відсоткову частину у Вашій творчій діяльності займає реальне проектування об'єктів архітектури?

- а) 0%; б) 25%; **в) 50%;** г) 75%; д) 100%

2. Чи розроблялись у Вашій архітектурній практиці театральні споруди відкритого типу? (по можливості перерахувати і назвати окремі об'єкти)

- а) так; б) ні; в) інша відповідь
- але тільки в пам'ятованих проектах, як пам'яті барданта, робили чимось на зразок театру на території Хмельницького, парк при садибі Гомбурга, два театри в Україні*

3. Яка відсоткова складова проектів театральних споруд на відкритому просторі у відповідності до інших Ваших розробок?

- а) 0%; **5%** б) 25%; в) 50%; г) 75%; д) 100%

4. Що Вам відомо про творців ландшафтних театрів?:

- а) в Україні; б) в історичному середовищі;
в) в інших країнах Європи і світу; г) в зелених зонах населених пунктів;
д) у відпочинково-рекреаційних зонах; **е) в інших місцях розташування**
- Сьогодні в така тенденція в Європі, хоча зараз країни розробляють багато театрів, але не маю ні стації, ні театри, ні театральні споруди. Не маю ні стації, ні театри, ні театральні споруди. Не маю ні стації, ні театри, ні театральні споруди.*

Рис.Б.1 Зразок заповненої анкети діяча архітектури –
старшого викладача кафедри ДАС НУ «Львівська політехніка»,
ландшафтного архітектора у м.Львові Ю.Богданової

5. Який із перелічених нижче принципів організації архітектурно-театрального середовища Ви вважаєте основним? (можна обрати декілька варіантів):

- а) забезпечення культурних потреб глядача; б) комфортність глядачів;
 в) універсальність; г) взаємозв'язок сцени і амфітеатру;
 д) пропорційність та масштабність; е) синтез світових та українських традицій;
 є) режим відкритості театрального об'єкту; ж) ступінь трансформації театру;
 з) місце розташування театру; і) використання засобів зеленої архітектури

цей аспект має привертати не тільки до амфітеатру, театральних вишень, але до концертів, лекцій та інших зборів громадськості.

6. Які з наведених нижче принципів можуть бути використані при архітектурному проектуванні сучасних ландшафтних театрів в Україні? (можна обрати декілька варіантів):

- а) у відкритих театрах: пристосування, адаптація, інтеграція;
 б) трансформація, аранжування сценографічного простору сцени і архітектури ландшафтного театру в цілому;
 в) використання культурних надбань та їхній розвиток;
 г) творення нових архітектурних типів театрів на відкритому просторі;
 д) інший варіант відповіді

ландшафтний театр має бути частиною великого ландшафтного рекреаційного простору.

7. Чи відомий Вам феномен сценографії, як один із елементів театрального перформансу?

- а) так; б) ні; в) інша відповідь
Вам відомий феномен сценографії як феномен театру. Дійсно, сценографія відіграє важливу роль у театрі.

8. Які архітектурно-типологічні складові театрального об'єкту відкритого типу, на Вашу думку, є актуальними в умовах сьогодення?

- а) стаціонарні відкриті театри; б) трансформовані театри в урбанізованому середовищі;
 в) ландшафтні театри в паркових та зелених зонах міста; г) інша відповідь
своєрідні театри, які можуть бути створені в різних місцях міста, від парків до зелених зон, що дає можливість театру бути частиною ландшафтного простору міста.

9. Чи вважаєте Ви коректним термін «ландшафтний» театр як альтернатива назвам «літній» або «зелений» театр?

- а) так; б) ні; в) інший варіант відповіді
термін «ландшафтний» - це театр на відкритому просторі, який може використовуватися і не тільки в літній час, може бути створений в різних зонах міста.

10. Які, на Вашу думку, з наведених прикладів місць розташування є актуальними на сьогодні у формуванні сучасної театральної інфраструктури в Україні?

- а) парки культури та відпочинку; б) історичні центри міст;
 в) зелені відпочинкові зони міст; г) рекреаційні зони
своєрідні театральні фестивалі може розвиватися в різних зонах міста.

Рис.Б.1 (продовження)

Зразок заповненої анкети діяча архітектури – старшого викладача кафедри ДАС НУ «Львівська політехніка», ландшафтного архітектора у м.Львові Ю.Богданової

11. Чи існують вимоги, які сформувались у Вас під час проектування театральних об'єктів на відкритому просторі:

- а) до параметрів сценічних та технологічних просторів; б) до переліку сценографічних засобів; в) до спеціального технічного обладнання; г) до оптимальної місткості ландшафтних театрів; д) до архітектурно-естетичного вирішення; е) до функціонально-просторового середовища; є) до організації театраль-но-сценічного середовища; ж) інший варіант відповіді
- мені зрозуміло, що сьогодні в реальності середовища ландшафтних театрів немає. Були б, але дуже обмежені за кількістю та якістю простору, тому їхній вибір виходить на задній план.*

12. Які, на Вашу думку, з вказаних напрямків розвитку архітектури ландшафтних театрів, можуть бути актуальними для сьогодення в Україні?

- а) нове будівництво та освоєння нових сценічних просторів;
 б) реконструкція або відновлення існуючих театральних споруд та будівель;
 в) модернізація або технічне переоснащення обладнання в театральних спорудах;
 г) інший варіант відповіді
- Більш актуальні - сучасні підходи до організації театральних просторів у ландшафті.*

13. Чи може, на Вашу думку, залучення закордонних проектних фірм сприяти розвитку будівництва театрів в Україні?

- а) так; б) ні; в) інша відповідь
- Вони зараз дуже відійшли від масового енергетичного етапу будівництва ландшафтних театрів.*

14. Чи не виникало у Вас бажання створити архітектурний простір театральної споруди відкритого типу для Вашого населеного пункту у відповідній зоні?

- а) в історичному середовищі; б) в урбанізованому середовищі; в) в зеленій зоні передмістя; г) у відпочинково-рекреаційній зоні міської забудови; д) інший варіант відповіді
- Вважаю, що у будь-яких умовах створення відкритих просторів ландшафтних театрів неможливо, тому не виникало бажання.*

Дякую за Ваші відповіді!

*І.В. Гуменник, провідний викладач
 кафедри архітектури*

Дата заповнення: 11.04.2018

Аспірант Гуменник І.В.
 Доктор архітектури, професор Проскураков В.І.
 Кафедра дизайну архітектурного середовища
 Національний університет «Львівська політехніка»
 79013, м. Львів, вул. С.Бандери, 12,
 Головний корпус, кім. 329
 e-mail: inna.gumennyk@gmail.com

Додаток Б

Міністерство освіти і науки України
 Національний університет «Львівської політехніки»
 Інститут архітектури
 Кафедра дизайну архітектурного середовища

Соціологічне опитування діячів архітектури
 для кандидатського наукового дослідження
 аспіранта Гуменик Інни Вадимівни
 на тему: «Розвиток архітектурної типології
 ландшафтних театрів в Україні».

Науковий керівник д.арх., проф. Проскураков В.І.

Шановні пані і панове!

Богдан Гой

Одним з важливих методів дослідження є порівняння архітектурних типів ландшафтних театрів створених за кордоном та в Україні. Ознайомлення із здобутками українських архітекторів сучасності і, зокрема Вашими, для визначення об'єктивних тенденцій і розвитку провідної архітектурної думки в цілому є необхідним компонентом наукового дослідження.

Тому прошу Вас відповісти на декілька запитань, що становлять для мене, моєї роботи та мого наукового керівника д.арх., проф. Проскуракова В.І., завідувача кафедри дизайну архітектурного середовища Інституту архітектури Національного університету «Львівська політехніка» суттєве значення у визначенні стратегії та тенденціях розвитку сучасної театральної архітектури в Україні.

АНКЕТА

1. Яку відсоткову частину у Вашій творчій діяльності займає реальне проектування об'єктів архітектури?

а) 0%; б) 25%; в) 50%; **г) 75%**; д) 100%

2. Чи розроблялись у Вашій архітектурній практиці театральні споруди відкритого типу? (по можливості перерахувати і назвати окремі об'єкти)

а) так; б) ні; в) інша відповідь

*ЕЛЕМЕНТ ЛАНДШАФТУ ТА БЛАГОУСТРОЙ ПРОЄКТ РЕКОНСТРУКЦІЇ ЧУМКУ
 У ЛЬВОВІ; І КОМПЛЕКС НА ВУЛ. ШЕРЛІЧЬКОГО В ТЕРНОПІ*

3. Яка відсоткова складова проєктів театральних споруд на відкритому просторі у відповідності до інших Ваших розробок?

а) 0%; **б) 25%**; в) 50%; г) 75%; д) 100%

4. Що Вам відомо про творців ландшафтних театрів?:

а) в Україні; б) в історичному середовищі;
в) в інших країнах Європи і світу; г) в зелених зонах населених пунктів;
д) у відпочинково-рекреаційних зонах; е) в інших місцях розташування

ТАКІ ТЕАТРИ Є

5. Який із перелічених нижче принципів організації архітектурно-театрального середовища Ви вважаєте основним? (можна обрати декілька варіантів):

- а) забезпечення культурних потреб глядача; б) комфортність глядачів;
 в) універсальність; г) взаємозв'язок сцени і амфітеатру;
 д) пропорційність та масштабність; е) синтез світових та українських традицій;
 є) режим відкритості театрального об'єкту; ж) ступінь трансформації театру;
 з) місце розташування театру; і) використання засобів зеленої архітектури

Усе є важливим

6. Які з наведених нижче принципів можуть бути використані при архітектурному проектуванні сучасних ландшафтних театрів в Україні? (можна обрати декілька варіантів):

- а) у відкритих театрах: пристосування, адаптація, інтеграція;
 б) трансформація, аранжування сценографічного простору сцени і архітектури ландшафтної театру в цілому;
 в) використання культурних надбань та їхній розвиток;
 г) творення нових архітектурних типів театрів на відкритому просторі;
 д) інший варіант відповіді

Усі принципи можуть бути використані

7. Чи відомий Вам феномен сценографії, як один із елементів театрального перформансу?

- а) так; б) ні; в) інша відповідь

8. Які архітектурно-типологічні складові театрального об'єктів відкритого типу, на Вашу думку, є актуальними в умовах сьогодення?

- а) стаціонарні відкриті театри; б) трансформовані театри в урбанізованому середовищі;
 в) ландшафтні театри в паркових та зелених зонах міста; г) інша відповідь

9. Чи вважаєте Ви коректним термін «ландшафтний» театр як альтернатива назвам «літній» або «зелений» театр?

- а) так; б) ні; в) інший варіант відповіді

10. Які, на Вашу думку, з наведених прикладів місць розташування є актуальними на сьогодні у формуванні сучасної театральної інфраструктури в Україні?

- а) парки культури та відпочинку; б) історичні центри міст;
 в) зелені відпочинкові зони міст; г) рекреаційні зони

зони рекреації громадських об'єктів

Рис.Б.2 (продовження)

Зразок заповненої анкети діяча архітектури –
 доцента кафедри ДАС НУ «Львівська політехніка», архітектора у м.Львові Б.Гоя

11. Чи існують вимоги, які сформувались у Вас під час проектування театральних об'єктів на відкритому просторі:

- а) до параметрів сценічних та технологічних просторів; б) до переліку сценографічних засобів;
в) до спеціального технічного обладнання; г) до оптимальної місткості ландшафтних театрів;
д) до архітектурно-естетичного вирішення; е) до функціонально-просторового середовища;
е) до організації театраль-но-сценічного середовища; ж) інший варіант відповіді

12. Які, на Вашу думку, з вказаних напрямків розвитку архітектури ландшафтних театрів, можуть бути актуальними для сьогодення в Україні?

- а) нове будівництво та освоєння нових сценічних просторів;
б) реконструкція або відновлення існуючих театральних споруд та будівель;
в) модернізація або технічне переоснащення обладнання в театральних спорудах;
г) інший варіант відповіді

13. Чи може, на Вашу думку, залучення закордонних проектних фірм сприяти розвитку будівництва театрів в Україні?

- а) так; б) ні; в) інша відповідь

14. Чи не вишикало у Вас бажання створити архітектурний простір театральної споруди відкритого типу для Вашого населеного пункту у відповідній зоні?

- а) в історичному середовищі; б) в урбанізованому середовищі; в) в зеленій зоні передмістя;
г) у відпочинково-рекреаційній зоні міської забудови; д) інший варіант відповіді

Дякую за Ваші відповіді!

Дата заповнення:

15.04.2018 р.

Аспірант Гуменник І.В.

Доктор архітектури, професор Проскураков В.І.

Кафедра дизайну архітектурного середовища

Національний університет «Львівська політехніка»

79013, м. Львів, вул. С.Бандери,12,

Головний корпус, кім.329

e-mail: inna.gumennyk@gmail.com

Бой Г.І.
кана. арх.
доцент кафедри ДАС
АРХ ИУ, Львівська політехніка
архітектор

Рис.Б.2 (продовження)

Зразок заповненої анкети діяча архітектури –
доцента кафедри ДАС НУ «Львівська політехніка», архітектора у м.Львові Б.Гоя

Додаток Б

Міністерство освіти і науки України
 Національний університет «Львівська політехніка»
 Інститут архітектури
 Кафедра дизайну архітектурного середовища

Соціологічне опитування діячів архітектури
 для кандидатського наукового дослідження
 аспіранта Гуменник Ірини Вадимівни
 на тему: «Розвиток архітектурної типології
 ландшафтних театрів в Україні».
 Науковий керівник д.арх., проф. Проскураков В.І.

Шановні пані і панове!

Щербак Ігор Леонідович

Одним з важливих методів дослідження є порівняння архітектурних типів ландшафтних театрів створених за кордоном та в Україні. Ознайомлення із здобутками українських архітекторів сучасності і, зокрема Вашими, для визначення об'єктивних тенденцій і розвитку провідної архітектурної думки в цілому є необхідним компонентом наукового дослідження.

Тому прошу Вас відповісти на декілька запитань, що становлять для мене, моєї роботи та мого наукового керівника д.арх., проф. Проскуракова В.І., завідувача кафедри дизайну архітектурного середовища Інституту архітектури Національного університету «Львівська політехніка» суттєве значення у визначенні стратегії та тенденціях розвитку сучасної театральної архітектури в Україні.

АНКЕТА

1. Яку відсоткову частину у Вашій творчій діяльності займає реальне проектування об'єктів архітектури?

а) 0%; б) 25%; **в) 50%**; г) 75%; д) 100%

2. Чи розроблялись у Вашій архітектурній практиці театральні споруди відкритого типу? (по можливості перерахувати і назвати окремі об'єкти)

а) так; б) ні; в) інша відповідь
Зелений театр в Шевченківському саду, Старий театр в Березові, Кривий

3. Яка відсоткова складова проектів театральних споруд на відкритому просторі у відповідності до інших Ваших розробок?

а) 0%; б) 25%; **в) 50%**; г) 75%; д) 100%

4. Що Вам відомо про творців ландшафтних театрів?:

а) в Україні; б) в історичному середовищі;
 в) в інших країнах Європи і світу; г) в зелених зонах населених пунктів;
 д) у відпочинково-рекреаційних зонах; е) в інших місцях розташування

*А. Власов, Зелений театр в Березові, М. Трач, Зелений театр у Львові (архів)
 Т. Ахмед, Зелений театр в Хейнелсберге (ФРН)*

Рис.Б.3. Зразок заповненої анкети діяча архітектури – старшого викладача кафедри ДООА НУ «Львівська політехніка», архітектора у м.Львові І.Щербакова

5. Який із перелічених нижче принципів організації архітектурно-театрального середовища Ви вважаєте основним? (можна обрати декілька варіантів):

- а) забезпечення культурних потреб глядача; б) комфортність глядачів;
 в) універсальність; г) взаємозв'язок сцени і амфітеатру;
 д) пропорційність та масштабність; е) синтез світових та українських традицій;
 є) режим відкритості театрального об'єкту; ж) ступінь трансформації театру;
 з) місце розташування театру; і) використання засобів зрєсної архітектури
-
-

6. Які з наведених нижче принципів можуть бути використані при архітектурному проектуванні сучасних ландшафтних театрів в Україні? (можна обрати декілька варіантів):

- а) у відкритих театрах: пристосування, адаптація, інтеграція;
 б) трансформація, аранжування сценографічного простору сцени і архітектури ландшафтної театру в цілому;
 в) використання культурних надбань та їхній розвиток;
 г) творення нових архітектурних типів театрів на відкритому просторі;
 д) інший варіант відповіді
-
-

7. Чи відомий Вам феномен сценографії, як один із елементів театрального перформансу?

- а) так; б) ні; в) інша відповідь
-
-

8. Які архітектурно-типологічні складові театрального об'єкту відкритого типу, на Вашу думку, є актуальними в умовах сьогодення?

- а) стаціонарні відкриті театри; б) трансформовані театри в урбанізованому середовищі;
 в) ландшафтні театри в паркових та зелених зонах міста; г) інша відповідь
-
-

9. Чи вважаєте Ви коректним термін «ландшафтний» театр як альтернатива назвам «літній» або «зелений» театр?

- а) так; б) ні; в) інший варіант відповіді
-
-

10. Які, на Вашу думку, з наведених прикладів місць розташування є актуальними на сьогодні у формуванні сучасної театральної інфраструктури в Україні?

- а) парки культури та відпочинку; б) історичні центри міст;
 в) зелені відпочинкові зони міст; г) рекреаційні зони
-
-

11. Чи існують вимоги, які сформувались у Вас під час проектування театральних об'єктів на відкритому просторі:

- а) до параметрів сценічних та технологічних просторів; б) до переліку сценографічних засобів;
в) до спеціального технічного обладнання; г) до оптимальної місткості ландшафтних театрів;
д) до архітектурно-естетичного вирішення; е) до функціонально-просторового середовища;
е) до організації театраль-но-сценічного середовища; ж) інший варіант відповіді

12. Які, на Вашу думку, з вказаних напрямків розвитку архітектури ландшафтних театрів, можуть бути актуальними для сьогодення в Україні?

- а) нове будівництво та освоєння нових сценічних просторів;
 б) реконструкція або відновлення існуючих театральних споруд та будівель;
 в) модернізація або технічне переоснащення обладнання в театральних спорудах;
г) інший варіант відповіді

13. Чи може, на Вашу думку, залучення закордонних проектних фірм сприяти розвитку будівництва театрів в Україні?

- а) так; б) ні; в) інша відповідь

14. Чи не виникало у Вас бажання створити архітектурний простір театральної споруди відкритого типу для Вашого населеного пункту у відповідній зоні?

- а) в історичному середовищі; б) в урбанізованому середовищі; в) в зеленій зоні передмістя;
г) у відпочинково-рекреаційній зоні міської забудови; д) інший варіант відповіді

арх. І. Щербак
С. В. Б. В. В.

Дякую за Ваші відповіді!

Дата заповнення:

11.04.18р.

Аспірант **Гуменник І.В.**
Доктор архітектури, професор **Проскуряков В.І.**
Кафедра дизайну архітектурного середовища
Національний університет «Львівська політехніка»
79013, м. Львів, вул. С.Бандери, 12,
Головний корпус, кім. 329
e-mail: inna.gutennyk@gmail.com

Додаток Б

Міністерство освіти і науки України
 Національний університет «Львівської політехніки»
 Інститут архітектури
 Кафедра дизайну архітектурного середовища

Соціологічне опитування діячів архітектури
 для кандидатського наукового дослідження
 аспіранта Гуменник Інни Вадимівни
 на тему: «Розвиток архітектурної типології
 ландшафтних театрів в Україні».
 Науковий керівник д.арх., проф. Проскураков В.І.

Шановні пані і панове!

Боско Павло

Одним з важливих методів дослідження є порівняння архітектурних типів ландшафтних театрів створених за кордоном та в Україні. Ознайомлення із здобутками українських архітекторів сучасності і, зокрема Вашими, для визначення об'єктивних тенденцій і розвитку провідної архітектурної думки в цілому є необхідним компонентом наукового дослідження.

Тому прошу Вас відповісти на декілька запитань, що становлять для мене, моєї роботи та мого наукового керівника д.арх., проф. Проскуракова В.І., завідувача кафедри дизайну архітектурного середовища Інституту архітектури Національного університету «Львівська політехніка» суттєве значення у визначенні стратегії та тенденціях розвитку сучасної театральної архітектури в Україні.

АНКЕТА №1

1. Яку відсоткову частину у Вашій творчій діяльності займає реальне проектування об'єктів архітектури?

а) 0%;

б) 25%;

в) 50%;

г) 75%;

д) 100%

комерціалізація театр. архітектур

2. Чи розроблялись у Вашій архітектурній практиці театральні споруди відкритого типу? (по можливості перерахувати і назвати окремі об'єкти)

а) так;

б) ні;

в) інша відповідь

комерціалізація театральних споруд відкритого типу у м. Львів та м. Київ - новгородський театр Негіс з 1990-92

3. Яка відсоткова складова проектів театральних споруд на відкритому просторі у відповідності до інших Ваших розробок?

а) 0%;

б) 25%;

в) 50%;

г) 75%;

д) 100%

4. Що Вам відомо про творців ландшафтних театрів?:

а) в Україні;

в) в інших країнах Європи і світу;

д) у відпочинково-рекреаційних зонах;

б) в історичному середовищі;

г) в зелених зонах населених пунктів;

е) в інших місцях розташування

навіть сам Френс Тері створив театри відкритого типу у Чикаго. Успішно, невідомо

5. Який із перелічених нижче принципів організації архітектурно-театрального середовища Ви вважаєте основним? (можна обрати декілька варіантів):

- а) забезпечення культурних потреб глядача; б) комфортність глядачів;
 в) універсальність; г) взаємозв'язок сцени і амфітеатру;

Рис.Б.4 Зразок заповненої анкети діяча архітектури – професора сценографії університету Райерсона в м.Торонто (Канада), сценографа, режисера та колишнього головного художника театру у м.Кропивницькому П.Босого

- д) пропорційність та масштабність; е) синтез світових та українських традицій;
 є) режим відкритості театрального об'єкту; ж) ступінь трансформації театру;
 з) місце розташування театру; 1) використання засобів зеленої архітектури

6. Які з наведених нижче принципів можуть бути використані при архітектурному проектуванні сучасних ландшафтних театрів в Україні? (можна обрати декілька варіантів):

- а) у відкритих театрах: пристосування, адаптація, інтеграція;
 б) трансформація, аранжування сценографічного простору сцени і архітектури ландшафтних театрів в цілому; *сильний технотро - не створювати*
 в) використання культурних надбань та їхній розвиток; *це не робити сво*
 г) творення нових архітектурних типів театрів на відкритому просторі; *ураховувати*
 д) інший варіант відповіді *до сер. і сучасні*

7. Чи відомий Вам феномен сценографії, як один із елементів театральних перформансу?

- а) так; б) ні; в) інша відповідь

Давніше закінчення

8. Які архітектурно-типологічні складові театральних об'єктів відкритого типу, на Вашу думку, є актуальними в умовах сьогодення?

- а) стаціонарні відкриті театри; б) трансформовані театри в урбанізованому середовищі;
 в) ландшафтні театри в паркових та зелених зонах міста; г) інша відповідь *необов'язково*

паркові театри, що збудовані на кожному фестивалю чи разові вистави

9. Чи вважаєте Ви коректним термін «ландшафтний» театр як альтернатива назвам «літній» або «зелений» театр?

- а) так; б) ні; в) інший варіант відповіді

а якщо театр розширюється в просторі, кість, це сучасне? театр не виступає

10. Які, на Вашу думку, з наведених прикладів місць розташування є актуальними на сьогодні у формуванні сучасної театральної інфраструктури в Україні?

- а) парки культури та відпочинку; б) історичні центри міст;
 в) зелені відпочинкові зони міст; г) рекреаційні зони

11. Чи існують вимоги, які сформувались у Вас під час проектування театральних об'єктів на відкритому просторі:

- а) до параметрів сценічних та технологічних просторів; б) до переліку сценографічних засобів; в) до спеціального технічного обладнання; г) до оптимальної місткості ландшафтних театрів;

- д) до архітектурно-естетичного вирішення; е) до функціонально-просторового середовища;

- є) до організації театральних сценічних середовища; ж) інший варіант відповіді

Рис.Б.4 (продовження)

Зразок заповненої анкети діяча архітектури – професора сценографії університету Райерсона в м.Торонто (Канада), сценографа, режисера та колишнього головного художника театру у м.Кропивницькому П.Босого

12. Які, на Вашу думку, з вказаних напрямків розвитку архітектури ландшафтних театрів, можуть бути актуальними для сьогодення в Україні?

- а) нове будівництво та освоєння нових сценічних просторів;
- б) реконструкція або відновлення існуючих театральних споруд та будівель;
- в) модернізація або технічне переоснащення обладнання в театральних спорудах;
- г) інший варіант відповіді

Мобільний театр / мультимедіа

13. Чи може, на Вашу думку, залучення закордонних проектних фірм сприяти розвитку будівництва театрів в Україні?

- а) так;
- б) ні;
- в) інша відповідь

каждый из зарубежных театров имеет свои особенности

14. Чи не виникало у Вас бажання створити архітектурний простір театральної споруди відкритого типу для Вашого населеного пункту у відповідній зоні?

- а) в історичному середовищі;
- б) в урбанізованому середовищі;
- в) в зеленій зоні передмістя;
- г) у відпочинково-рекреаційній зоні міської забудови;
- д) інший варіант відповіді

Важко сказати, але бажання є! Дякую молоді!

відповіді!

Дякую за Ваші

Дата заповнення:

14 лют. 2017

Аспірант **Гуменник І.В.**
 Доктор архітектури, професор **Проскураков В.І.**
 Кафедра дизайну архітектурного середовища
 Національний університет «Львівська політехніка»
 79013, м. Львів, вул. С.Бандери, 12,
 Головний корпус, кім.329
 e-mail: inna.gutepnyuk@gmail.com,
 контактний телефон: +38(050)-568-06-56

проф. Юрій Павло Васильович
 сценотвор, режисер
 гол. худ. Театру Крайшнічужка (2011-12)
 — Кропивницького театру
 Київ (2012-13)
 директор Кр. обл. краєзнавчого
 музею (1991-95)

Рис.Б.4 (продовження)
 Зразок заповненої анкети діяча архітектури –
 професора сценографії університету Райерсона в м.Торонто (Канада),
 сценографа, режисера та колишнього головного художника
 театру у м.Кропивницькому П.Босого

Додаток Б. Анкетування оцінки доцільності розташування ландшафтних театрів в регіонах України

Анкета №2. Соціологічне опитування організаторів театралізованих заходів

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Львівської політехніки»
Інститут архітектури
Кафедра дизайну архітектурного середовища

Соціологічне опитування організаторів театралізованих заходів
для кандидатського наукового дослідження
аспіранта Гуменник Інни Вадимівни
на тему: «Розвиток архітектурної типології
ландшафтних театрів в Україні».
Науковий керівник д.арх., проф. Проскураков В.І.

Шановні пані і панове!

Олександр Молодий

Одним з важливих методів дослідження є порівняння архітектурних типів ландшафтних театрів створених за кордоном та в Україні. Ознайомлення із здобутками українських архітекторів сучасності і, зокрема Вашими, для визначення об'єктивних тенденцій і розвитку провідної архітектурної думки в цілому є необхідним компонентом наукового дослідження.

Тому прошу Вас відповісти на декілька запитань, що становлять для мене, моєї роботи та мого наукового керівника д.арх., проф. Проскуракова В.І., завідувача кафедри дизайну архітектурного середовища Інституту архітектури Національного університету «Львівська політехніка» суттєве значення у визначенні стратегії та тенденціях розвитку сучасної театральної архітектури в Україні.

АНКЕТА №2

1. Уточніть сферу своєї професійної діяльності в галузі використання театральних споруд відкритого типу:

- а) архітектура будівель і організація театральних просторів;
б) сценографія; в) технічні засоби; г) інший варіант відповіді

*ЛКП Львівський центральний парк культури і відпочинку
ім. Б.Хмельницького, директор*

2. На Вашу думку стан інфраструктури об'єктів театрально-культурологічного забезпечення у Вашому населеному пункті можна оцінити як:

- а) незадовільний; б) задовільний; в) добрий; г) відмінний

3. Які важливі фактори потрібно враховувати при проектуванні об'єктів театральної архітектури на відкритому просторі?

- а) склад театрального комплексу; б) принципи влаштування сцени;
в) функціональність; г) режим відкритості театру; д) інша відповідь

Рис.Б.5 Зразок заповненої анкети організатора театралізованих заходів – директора ЛКП Львівського центрального парку культури і відпочинку ім. Б.Хмельницького у м.Львові О.Молодого

4. На Вашу думку, який тип ландшафтних театрів доцільно впроваджувати на ринок культурних послуг в умовах незалежної України?

- а) стаціонарні відкриті театри на приміських ділянках;
- б) ландшафтні театри в зелених паркових зонах;
- в) театри-трансформери в урбанізованому або історичному середовищі;
- г) інша відповідь

5. Який із перелічених нижче принципів організації архітектурно-театрального середовища Ви вважаєте основним? (можна обрати декілька варіантів):

- а) забезпечення культурних потреб глядача; б) комфортність глядачів;
- в) універсальність; г) взаємозв'язок сцени і амфітеатру;
- д) пропорційність та масштабність; е) синтез світових та українських традицій;
- е) режим відкритості театрального об'єкту; ж) ступінь трансформації театру;
- з) місце розташування театру; і) використання засобів зеленої архітектури

6. Які типи ландшафтних театрів слід впроваджувати в культурному середовищі України?

Театри відкритого типу

7. З якими відкритими театральними об'єктами світового зразка Вам особисто приходилось знайомитись?

Парк культури та відпочинку м. Львів

8. Які, на Вашу думку, з наведених прикладів місць розташування є актуальними на сьогоднішній день у формуванні театральної інфраструктури в Україні?

- а) парки культури та відпочинку; б) історичні центри міст;
- в) зелені відпочинкові зони міст; г) рекреаційні зони

9. Які, на Вашу думку, з вказаних напрямків розвитку архітектури ландшафтних театрів, будуть актуальними для сьогодення в Україні?

- а) нове будівництво та освоєння нових сценічних просторів;
- б) реконструкція або відновлення існуючих театральних споруд та будівель;
- в) модернізація або технічне переоснащення обладнання в театральних спорудах;
- г) інший варіант відповіді

Рис.Б.5 (продовження)

Зразок заповненої анкети організатора театралізованих заходів – директора ЛКП Львівського центрального парку культури і відпочинку ім. Б.Хмельницького у м.Львові О.Молодого

10. На Вашу думку, чи зможе залучення закордонних проектних фірм та архітекторів сприяти розвитку будівництва театрів в Україні?

а) так; б) ні; в) інша відповідь

11. Для яких вікових категорій Ви вважаєте, що сфера театральних послуг в об'єктах на відкритому просторі, на даний момент є найбільш актуальною?

а) до 19; б) 20-39; в) 40-59; г) більше 60; д) для всіх вікових категорій

12. Досвід якої архітектурної школи створення ландшафтних театрів Ви вважаєте найбільш оптимальним для театрів в Україні?

а) давньогрецька; б) західноєвропейська; в) радянська;
г) північноамериканська; д) інший варіант відповіді

*Директор парку культури та відпочинку
ім. Б.Хмельницького у м. Львові*

Дякую за Ваші відповіді!

Дата заповнення: *04.04.2018 р.*

Аспірант Гуменник І.В.

Доктор архітектури, професор Проскураков В.І.

Кафедра дизайну архітектурного середовища

Національний університет «Львівська політехніка»

79013, м. Львів, вул. С.Бандери, 12,

Головний корпус, кім. 329

e-mail: inna.gumenyuk@gmail.com,

контактний телефон: +38(050)-568-06-56

Рис.Б.5 (продовження)

Зразок заповненої анкети організатора театралізованих заходів –
директора ЛКП Львівського центрального парку культури і
відпочинку ім. Б.Хмельницького у м.Львові О.Молодого

Додаток Б

Міністерство освіти і науки України
 Національний університет «Львівської політехніки»
 Інститут архітектури
 Кафедра дизайну архітектурного середовища

Соціологічне опитування організаторів театралізованих заходів

для кандидатського наукового дослідження
 аспіранта **Гуменник Інни Вадимівни**
 на тему: «Розвиток архітектурної типології
 ландшафтних театрів в Україні».
 Науковий керівник д.арх., проф. Проскураков В.І.

Шановні пані і панове!

Поштарук Даніло

Одним з важливих методів дослідження є порівняння архітектурних типів ландшафтних театрів створених за кордоном та в Україні. Ознайомлення із здобутками українських архітекторів сучасності і, зокрема Вашими, для визначення об'єктивних тенденцій і розвитку провідної архітектурної думки в цілому є необхідним компонентом наукового дослідження.

Тому прошу Вас відповісти на декілька запитань, що становлять для мене, моєї роботи та мого наукового керівника д.арх., проф. Проскуракова В.І., завідувача кафедри дизайну архітектурного середовища Інституту архітектури Національного університету «Львівська політехніка» суттєве значення у визначенні стратегії та тенденціях розвитку сучасної театральної архітектури в Україні.

АНКЕТА №2

1. Уточніть сферу своєї професійної діяльності в галузі використання театральних споруд відкритого типу:

- а) архітектура будівель і організація театральних просторів;
 б) сценографія; в) технічні засоби; г) інший варіант відповіді

розробка вертелу

2. На Вашу думку стан інфраструктури об'єктів театрально-культурологічного забезпечення у Вашому населеному пункті можна оцінити як:

- а) незадовільний; б) задовільний; в) добрий; г) відмінний

3. Які важливі фактори потрібно враховувати при проектуванні об'єктів театральної архітектури на відкритому просторі?

- а) склад театального комплексу; б) принципи влаштування сцени;
 в) функціональність; г) режим відкритості театру; д) інша відповідь

Рис.Б.6 Зразок заповненої анкети організатора театралізованих заходів –
 директора Волинського академічного обласного
 театру ляльок у м.Луцьку Д.Поштарука

4. На Вашу думку, який тип ландшафтних театрів доцільно впроваджувати на ринок культурних послуг в умовах незалежної України?

- а) стаціонарні відкриті театри на приміських ділянках;
 - б) ландшафтні театри в зелених паркових зонах;
 - в) театри-трансформери в урбанізованому або історичному середовищі;
 - г) інша відповідь
-
-

5. Який із перелічених нижче принципів організації архітектурно-театрального середовища Ви вважаєте основним? (можна обрати декілька варіантів):

- а) забезпечення культурних потреб глядача; б) комфортність глядачів;
 - в) універсальність; г) взаємозв'язок сцени і амфітеатру;
 - д) пропорційність та масштабність; е) синтез світових та українських традицій;
 - є) режим відкритості театрального об'єкту; ж) ступінь трансформації театру;
 - з) місце розташування театру; і) використання засобів зеленої архітектури
-
-

6. Які типи ландшафтних театрів слід впроваджувати в культурному середовищі України?

Напіввідкриті театри

.....

.....

7. З якими відкритими театральними об'єктами світового зразка Вам особисто приходилось знайомитись?

Зелений театр в парку ім.Т.Шевченка в м.Одесі

.....

.....

8. Які, на Вашу думку, з наведених прикладів місць розташування є актуальними на сьогоднішній день у формуванні театральної інфраструктури в Україні?

- а) парки культури та відпочинку; б) історичні центри міст;
 - в) зелені відпочинкові зони міст; г) рекреаційні зони
-
-

9. Які, на Вашу думку, з вказаних напрямків розвитку архітектури ландшафтних театрів, будуть актуальними для сьогодення в Україні?

- а) нове будівництво та освоєння нових сценічних просторів;
 - б) реконструкція або відновлення існуючих театральних споруд та будівель;
 - в) модернізація або технічне переоснащення обладнання в театральних спорудах;
 - г) інший варіант відповіді
-
-

Рис.Б.6 (продовження)

Зразок заповненої анкети організатора театралізованих заходів –
директора Волинського академічного обласного
театру ляльок у м.Луцьку Д.Поштарука

10. На Вашу думку, чи зможе залучення закордонних проектних фірм та архітекторів сприяти розвитку будівництва театрів в Україні?

а) так; б) ні; в) інша відповідь

11. Для яких вікових категорій Ви вважаєте, що сфера театральних послуг в об'єктах на відкритому просторі, на даний момент є найбільш актуальною?

а) до 19; б) 20-39; в) 40-59; г) більше 60; д) для всіх вікових категорій

12. Досвід якої архітектурної школи створення ландшафтних театрів Ви вважаєте найбільш оптимальним для театрів в Україні?

а) давньогрецька; б) західноєвропейська; в) радянська;
г) північноамериканська; д) інший варіант відповіді

Директор Волинського
академічного обласного
театру ляльок, м. Луцьк

Дякую за Ваші відповіді!

Дата заповнення: 08.03.2018 р.

Аспірант Гуменник І.В.
Доктор архітектури, професор Проскураков В.І.
Кафедра дизайну архітектурного середовища
Національний університет «Львівська політехніка»
79013, м. Львів, вул. С.Бандери, 12,
Головний корпус, кім. 329
e-mail: inna.gumennyk@gmail.com,
контактний телефон: +38(050)-568-06-56

Рис.Б.6 (продовження)
Зразок заповненої анкети організатора театралізованих заходів –
директора Волинського академічного обласного
театру ляльок у м.Луцьку Д.Поштарука

Додаток Б

Міністерство освіти і науки України
 Національний університет «Львівської політехніки»
 Інститут архітектури
 Кафедра дизайну архітектурного середовища

Соціологічне опитування організаторів театралізованих заходів
 для кандидатського наукового дослідження
 аспіранта Гуменник Інни Вадимівни
 на тему: «Розвиток архітектурної типології
 ландшафтних театрів в Україні».
 Науковий керівник д.арх., проф. Проскураков В.І.

Шановні пані і панове!
 п. Портніков Владлен Олександрович

Одним з важливих методів дослідження є порівняння архітектурних типів ландшафтних театрів створених за кордоном та в Україні. Ознайомлення із здобутками українських архітекторів сучасності і, зокрема Вашими, для визначення об'єктивних тенденцій і розвитку провідної архітектурної думки в цілому є необхідним компонентом наукового дослідження.

Тому прошу Вас відповісти на декілька запитань, що становлять для мене, моєї роботи та мого наукового керівника д.арх., проф. Проскуракова В.І., завідувача кафедри дизайну архітектурного середовища Інституту архітектури Національного університету «Львівська політехніка» суттєве значення у визначенні стратегії та тенденціях розвитку сучасної театральної архітектури в Україні.

АНКЕТА №2

1. Уточніть сферу своєї професійної діяльності в галузі використання театральних споруд відкритого типу:

а) архітектура будівель і організація театральних просторів;

б) сценографія; в) технічні засоби; г) інший варіант відповіді

режисура різноманітних театральних вистав
 м. Київ (Україна)

2. На Вашу думку стан інфраструктури об'єктів театрально-культурологічного забезпечення у Вашому населеному пункті можна оцінити як:

а) незадовільний; б) задовільний; в) добрий; г) відмінний

3. Які важливі фактори потрібно враховувати при проектуванні об'єктів театральної архітектури на відкритому просторі?

а) склад театального комплексу; б) принципи влаштування сцени;
 в) функціональність; г) режим відкритості театру; д) інша відповідь

Рис.Б.7 Зразок заповненої анкети організатора театралізованих заходів – відповідального секретаря Київського відділення Національної спілки театральних діячів в м.Києві, художнього керівника, актора, режисера В.Портнікова

4. На Вашу думку, який тип ландшафтних театрів доцільно впроваджувати на ринок культурних послуг в умовах незалежної України?

- а) стаціонарні відкриті театри на приміських ділянках;
- б) ландшафтні театри в зелених паркових зонах;
- в) театри-трансформери в урбанізованому або історичному середовищі;
- г) інша відповідь

моділює варіаційне сценічне простору театру

5. Який із перелічених нижче принципів організації архітектурно-театрального середовища Ви вважаєте основним? (можна обрати декілька варіантів):

- а) забезпечення культурних потреб глядача; б) комфортність глядачів;
- в) універсальність; г) взаємозв'язок сцени і амфітеатру;
- д) пропорційність та масштабність; е) синтез світових та українських традицій;
- є) режим відкритості театрального об'єкту; ж) ступінь трансформації театру;
- з) місце розташування театру; і) використання засобів зеленої архітектури

6. Які типи ландшафтних театрів слід впроваджувати в культурному середовищі України?

В Україні зараз створюють різні театральні заклади всіх типів

7. З якими відкритими театральними об'єктами світового зразка Вам особисто приходилось знайомитись?

*Театр на воді в м. Брескні (Австрія)
Відкриті амфітеатри в Філадельфії та Утрехті*

8. Які, на Вашу думку, з наведених прикладів місць розташування є актуальними на сьогоднішній день у формуванні театральної інфраструктури в Україні?

- а) парки культури та відпочинку; б) історичні центри міст;
- в) зелені відпочинкові зони міст; г) рекреаційні зони

9. Які, на Вашу думку, з вказаних напрямків розвитку архітектури ландшафтних театрів, будуть актуальними для сьогодення в Україні?

- а) нове будівництво та освоєння нових сценічних просторів;
- б) реконструкція або відновлення існуючих театральних споруд та будівель;
- в) модернізація або технічне переоснащення обладнання в театральних спорудах;
- г) інший варіант відповіді

Рис.Б.7 (продовження)

Зразок заповненої анкети організатора театралізованих заходів – відповідального секретаря Київського відділення Національної спілки театральних діячів в м.Києві, художнього керівника, актора, режисера В.Портнікова

10. На Вашу думку, чи зможе залучення закордонних проектних фірм та архітекторів сприяти розвитку будівництва театрів в Україні?

а) так; б) ні; в) інша відповідь
 В Україні достатньо кредитованих архітекторів для реалізації своїх театральних проєктів

11. Для яких вікових категорій Ви вважаєте, що сфера театральних послуг в об'єктах на відкритому просторі, на даний момент є найбільш актуальною?

а) до 19; б) 20-39; в) 40-59; г) більше 60; д) для всіх вікових категорій

12. Досвід якої архітектурної школи створення ландшафтних театрів Ви вважаєте найбільш оптимальним для театрів в Україні?

а) давньогрецька; б) західноєвропейська; в) радянська;

г) північноамериканська; д) інший варіант відповіді

Новаторський та американський театр: Брехт, Любимов, Віктор, Мордак та інші.
 Відповідальний секретар Київського відділення національної спілки театральних діячів, художничка керівника театру, актор, режисер-постановник
 Портніков В. О.

Дякую за Ваші відповіді!

04 квітня 2018 року
 Дата заповнення:

Аспірант Гуменник І.В.

Доктор архітектури, професор Проскураков В.І.

Кафедра дизайну архітектурного середовища

Національний університет «Львівська політехніка»

79013, м. Львів, вул. С.Бандери, 12,

Головний корпус, кім. 329

e-mail: inna.gumenyuk@gmail.com,

контактний телефон: +38(050)-568-06-56

Рис.Б.7 (продовження)

Зразок заповненої анкети організатора театралізованих заходів – відповідального секретаря Київського відділення Національної спілки театральних діячів в м.Києві, художнього керівника, актора, режисера В.Портнікова

Додаток Б. Анкетування оцінки доцільності розташування ландшафтних театрів в регіонах України

Анкета №3. Соціологічне опитування відвідувачів театральних заходів

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Львівської політехніки»
Інститут архітектури
Кафедра дизайну архітектурного середовища

Соціологічне опитування відвідувачів театральних заходів
для кандидатського наукового дослідження
аспіранта Гуменник Інни Вадимівни
на тему: «Розвиток архітектурної типології
ландшафтних театрів в Україні».
Науковий керівник д.арх., проф. Проскуряков В.І.

Шановні пані і панове!
.....Куриляк Зінаїда Анатоліївна.....

Одним з важливих методів дослідження є порівняння архітектурних типів ландшафтних театрів створених за кордоном та в Україні. Ознайомлення із здобутками українських архітекторів сучасності і, зокрема Вашими, для визначення об'єктивних тенденцій і розвитку провідної архітектурної думки в цілому є необхідним компонентом наукового дослідження.

Тому прошу Вас відповісти на декілька запитань, що становлять для мене, моєї роботи та мого наукового керівника д.арх., проф. Проскурякова В.І., завідувача кафедри дизайну архітектурного середовища Інституту архітектури Національного університету «Львівська політехніка» суттєве значення у визначенні стратегії та тенденціях розвитку сучасної театральної архітектури в Україні.

АНКЕТА №3

1. Оберіть Вашу вікову категорію в роках?

а) до 19; б) 20-39; в) 40-59; г) більше 60

2. Що у Вашому розумінні означає термін відкритий або ландшафтний театр?

це будівля або комплекс споруд на відкритому майданчику
в парковій зоні біля озера чи річки на площі в місті

3. Які театральні майданчики просто неба присутні у Вашому населеному пункті?

м. Львів: ландшафтний театр в Шевченківському парку,
відкритий театр в парку культури та відпочинку ім. Б.Хмельницького

4. На Вашу думку стан інфраструктури для театральньо-мистецького забезпечення населення у Вашому місті можна оцінити як:

а) незадовільний; б) задовільний; в) добрий; г) відмінний

Рис.Б.8 Зразок заповненої анкети відвідувача театралізованих заходів – пенсіонера, колишнього вчителя Спеціалізованої загальноосвітньої школи-інтернату «Довіра» у м.Львові З.Куриляк

5. Які, на Вашу думку, з наведених нижче прикладів оптимальних зон розташування є актуальними на сьогоднішній день для формування театральної сфери в Україні:

- а) парки культури та відпочинку; б) туристично-екологічні зони;
 в) передмістя мегаполісів; г) історичні центри міст;
 д) зелені відпочинкові зони міст

6. Які, на Вашу думку, з вказаних напрямків розвитку архітектури ландшафтних театрів, можуть бути актуальними для сьогоднішнього в Україні?

- а) нове будівництво та освоєння нових сценічних просторів;
 б) реконструкція або відновлення існуючих театральних споруд та будівель;
 в) модернізація або технічне переоснащення обладнання в театральних спорудах;
 г) інший варіант відповіді

7. Для яких вікових категорій, на Вашу думку, сфера театральних послуг при організації на відкритому просторі найбільше потребує розвитку?

- а) до 19; б) 20-39; в) 40-59; г) більше 60; д) для всіх вікових категорій

8. Чи доцільно розташування ландшафтних театрів впроваджувати в культурне середовище України та конкретно у Вашому населеному пункті?

- а) так; б) ні; в) інший варіант відповіді

9. На якій ділянці міського середовища Ви бачите появу нового ландшафтного театру у Вашому населеному пункті?

- а) в історичному середовищі; б) в урбанізованому середовищі; в) в зеленій зоні передмістя;
 г) у відпочинково-рекреаційній зоні міської забудови; д) інший варіант відповіді

10. Який з перелічених нижче технічних засобів впливає на комфортність надання якісних послуг в театрі відкритого типу?

- а) гучний звук; б) природний ландшафт; в) можливість перебувати на виставі просто неба;
 г) комфортний огляд сцени; д) сценографічні прийоми; е) піротехнічні ефекти;

11. На яких масових культурних заходах за жанром дійства просто неба Ви були присутні?

- а) рок-концерти; б) джазовий фестиваль; в) виступи колективів самодіяльності;
 г) масові народні гуляння; д) свято дня міста; е) фестиваль авторської пісні

Рис.Б.8 (продовження)

Зразок заповненої анкети відвідувача театралізованих заходів – пенсіонера, колишнього вчителя Спеціалізованої загальноосвітньої школи-інтернату «Довіра» у м.Львові З.Куриляк

12. Якщо у Вас був би вибір, то який тип театру Ви би хотіли бачити у Вашому населеному пункті?

а) закритий академічний театр:

театр відкритого типу:

в) цирк

Пенсіонер, колишній вчитель біології
спеціалізованої загальноосвітньої
школи-інтернату «Довіра» м. Львова

Дякую за Ваші відповіді!

Дата заповнення:

25.05.2017 р.

Аспірант Гуменник І.В.

Доктор архітектури, професор Проскураков В.І.

Кафедра дизайну архітектурного середовища

Національний університет «Львівська політехніка»

79013, м. Львів, вул. С.Бандери, 12,

Головний корпус, кім. 329

e-mail: inna.gumennyk@gmail.com

Рис.Б.8 (продовження)

Зразок заповненої анкети відвідувача театралізованих заходів – пенсіонера, колишнього вчителя Спеціалізованої загальноосвітньої школи-інтернату «Довіра» у м.Львові З.Куриляк

Додаток Б

Міністерство освіти і науки України
 Національний університет «Львівської політехніки»
 Інститут архітектури
 Кафедра дизайну архітектурного середовища

Соціологічне опитування відвідувачів театральних заходів

для кандидатського наукового дослідження
 аспіранта Гуменник Інни Вадимівни
 на тему: «Розвиток архітектурної типології
 ландшафтних театрів в Україні».
 Науковий керівник д.арх., проф. Проскураков В.І.

Шановні пані і панове!

Гуменник Інна Вадимівна

Одним з важливих методів дослідження є порівняння архітектурних типів ландшафтних театрів створених за кордоном та в Україні. Ознайомлення із здобутками українських архітекторів сучасності і, зокрема Вашими, для визначення об'єктивних тенденцій і розвитку провідної архітектурної думки в цілому є необхідним компонентом наукового дослідження.

Тому прошу Вас відповісти на декілька запитань, що становлять для мене, моєї роботи та мого наукового керівника д.арх., проф. Проскуракова В.І., завідувача кафедри дизайну архітектурного середовища Інституту архітектури Національного університету «Львівська політехніка» суттєве значення у визначенні стратегії та тенденціях розвитку сучасної театральної архітектури в Україні.

АНКЕТА №3

1. Оберіть Вашу вікову категорію в роках?

а) до 19; б) 20-39; в) 40-59; г) більше 60

2. Що у Вашому розумінні означає термін відкритий або ландшафтний театр?

Театр у просторі міста

3. Які театральні майданчики просто неба присутні у Вашому населеному пункті?

*Зимний театр в парку Іскандера в Києві, "Маскенд" в
 Маріїнському парку, відкритий театр біля арт-Двору біля м.Київ.*

4. На Вашу думку стан інфраструктури для театрально-мистецького забезпечення населення у Вашому місті можна оцінити як:

а) незадовільний; б) задовільний; в) добрий; г) відмінний

5. Які, на Вашу думку, з наведених нижче прикладів оптимальних зон розташування є актуальними на сьогоднішній день для формування театральної сфери в Україні:

- а) парки культури та відпочинку; б) туристично-екологічні зони;
 в) передмістя мегаполісів; г) історичні центри міст;
 д) зелені відпочинкові зони міст

6. Які, на Вашу думку, з вказаних напрямків розвитку архітектури ландшафтних театрів, можуть бути актуальними для сьогоднішнього дня в Україні?

- а) нове будівництво та освоєння нових сценічних просторів;
 б) реконструкція або відновлення існуючих театральних споруд та будівель;
 в) модернізація або технічне переоснащення обладнання в театральних спорудах;
 г) інший варіант відповіді

Вироблення парків, що мають др. вироблення історичних театрів під відкритим небом, як це було з Зеленим театром

7. Для яких вікових категорій, на Вашу думку, сфера театральних послуг при організації на відкритому просторі найбільше потребує розвитку?

- а) до 19; б) 20-39; в) 40-59; г) більше 60; д) для всіх вікових категорій

8. Чи доцільно розташування ландшафтних театрів впроваджувати в культурне середовище України та конкретно у Вашому населеному пункті?

- а) так; б) ні; в) інший варіант відповіді

Так, це буде заохочувати людей до відвідування

9. На якій ділянці міського середовища Ви бачите появу нового ландшафтного театру у Вашому населеному пункті?

- а) в історичному середовищі; б) в урбанізованому середовищі; в) в зеленій зоні передмістя;
 г) у відпочинково-рекреаційній зоні міської забудови; д) інший варіант відповіді

10. Який з перелічених нижче технічних засобів впливає на комфортність надання якісних послуг в театрі відкритого типу?

- а) гучний звук; б) природний ландшафт; в) можливість перебувати на виставі просто неба;
 г) комфортний огляд сцени; д) сценографічні прийоми; е) піротехнічні ефекти;

11. На яких масових культурних заходах за жанром дійства просто неба Ви були присутні?

- а) рок-концерти; б) джазовий фестиваль; в) виступи колективів самодіяльності;
 г) масові народні гуляння; д) свято дня міста; е) фестиваль авторської пісні

Атлас - Вікенд, Леопольд - Джаз, Z-Games

Рис.Б.9 (продовження)

Зразок заповненої анкети відвідувача театралізованих заходів – аудитора ТОВ «Кволіті Юкрейн» у м.Києві І.Плащового

12. Якщо у Вас був би вибір, то який тип театру Ви би хотіли бачити у Вашому населеному пункті?

а) закритий академічний театр; б) театр відкритого типу; в) цирк

ТОВ «Кволіті Юкрейн», аудитор
Плащовий Ігор Миколайович
м. Київ, моб: 067-403-27-05

Дякую за Ваші відповіді!

Дата заповнення:

28.05.2018

Аспірант Гуменник І.В.

Доктор архітектури, професор Проскураков В.І.

Кафедра дизайну архітектурного середовища

Національний університет «Львівська політехніка»

79013, м. Львів, вул. С.Бандери, 12,

Головний корпус, кім.329

e-mail: inna.gumenyuk@gmail.com

Рис.Б.9 (продовження)

Зразок заповненої анкети відвідувача театралізованих заходів –
аудитора ТОВ «Кволіті Юкрейн» у м.Києві І.Плащового

Додаток Б

Міністерство освіти і науки України
 Національний університет «Львівської політехніки»
 Інститут архітектури
 Кафедра дизайну архітектурного середовища

Соціологічне опитування відвідувачів театральних заходів
 для кандидатського наукового дослідження
 аспіранта Гуменник Інни Вадимівни
 на тему: «Розвиток архітектурної типології
 ландшафтних театрів в Україні».
 Науковий керівник д.арх., проф. Проскураков В.І.

Шановні пані і панове!

Полканова Лариса

Одним з важливих методів дослідження є порівняння архітектурних типів ландшафтних театрів створених за кордоном та в Україні. Ознайомлення із здобутками українських архітекторів сучасності і, зокрема Вашими, для визначення об'єктивних тенденцій і розвитку провідної архітектурної думки в цілому є необхідним компонентом наукового дослідження.

Тому прошу Вас відповісти на декілька запитань, що становлять для мене, моєї роботи та мого наукового керівника д.арх., проф. Проскуракова В.І., завідувача кафедри дизайну архітектурного середовища Інституту архітектури Національного університету «Львівська політехніка» суттєве значення у визначенні стратегії та тенденціях розвитку сучасної театральної архітектури в Україні.

АНКЕТА №3

1. Оберіть Вашу вікову категорію в роках?

а) до 19; б) 20-39; в) 40-59; г) більше 60

2. Що у Вашому розумінні означає термін відкритий або ландшафтний театр?

Це театральна споруда на відкритому просторі, що розташована в ландшафті.

3. Які театральні майданчики просто неба присутні у Вашому населеному пункті?

Літній театр в парку ім. Л. Тоби в м. Дніпро

4. На Вашу думку стан інфраструктури для театральньо-мистецького забезпечення населення у Вашому місті можна оцінити як:

а) незадовільний; б) задовільний; в) добрий; г) відмінний

5. Які, на Вашу думку, з наведених нижче прикладів оптимальних зон розташування є актуальними на сьогоднішній день для формування театральної сфери в Україні:
- а) парки культури та відпочинку; б) туристично-екологічні зони;
 в) передмістя мегаполісів; г) історичні центри міст;
 д) зелені відпочинкові зони міст
-
-
6. Які, на Вашу думку, з вказаних напрямків розвитку архітектури ландшафтних театрів, можуть бути актуальними для сьогоднішнього дня в Україні?
- а) нове будівництво та освоєння нових сценічних просторів;
 б) реконструкція або відновлення існуючих театральних споруд та будівель;
 в) модернізація або технічне переоснащення обладнання в театральних спорудах;
 г) інший варіант відповіді
-
-
7. Для яких вікових категорій, на Вашу думку, сфера театральних послуг при організації на відкритому просторі найбільше потребує розвитку?
- а) до 19; б) 20-39; в) 40-59; г) більше 60; д) для всіх вікових категорій
8. Чи доцільно розташування ландшафтних театрів впроваджувати в культурне середовище України та конкретно у Вашому населеному пункті?
- а) так; б) ні; в) інший варіант відповіді
-
-
9. На якій ділянці міського середовища Ви бачите появу нового ландшафтного театру у Вашому населеному пункті?
- а) в історичному середовищі; б) в урбанізованому середовищі; в) в зеленій зоні передмістя;
 г) у відпочинково-рекреаційній зоні міської забудови; д) інший варіант відповіді
-
-
10. Який з перелічених нижче технічних засобів впливає на комфортність надання якісних послуг в театрі відкритого типу?
- а) гучний звук; б) природний ландшафт; в) можливість перебувати на виставі просто неба;
 г) комфортний огляд сцени; д) сценографічні прийоми; е) піротехнічні ефекти;
-
-
11. На яких масових культурних заходах за жанром дійства просто неба Ви були присутні?
- а) рок-концерти; б) джазовий фестиваль; в) виступи колективів самодіяльності;
 г) масові народні гуляння; д) свято дня міста; с) фестиваль авторської пісні
-
-

Рис.Б.10 (продовження)

Зразок заповненої анкети відвідувача театралізованих заходів – менеджера фірми «Нова марка» у м.Дніпрі Л.Полканової

12. Якщо у Вас був би вибір, то який тип театру Ви би хотіли бачити у Вашому населеному пункті?

а) закритий академічний театр; б) театр відкритого типу; в) цирк

менеджер фірми „Наша марка”
м. Дніпро

Дякую за Ваші відповіді!

Дата заповнення:

21.04.18р.

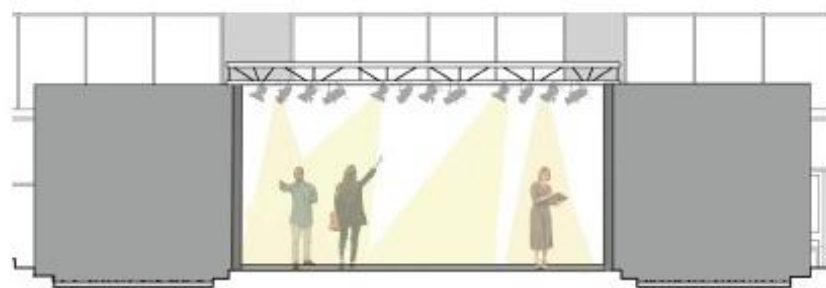
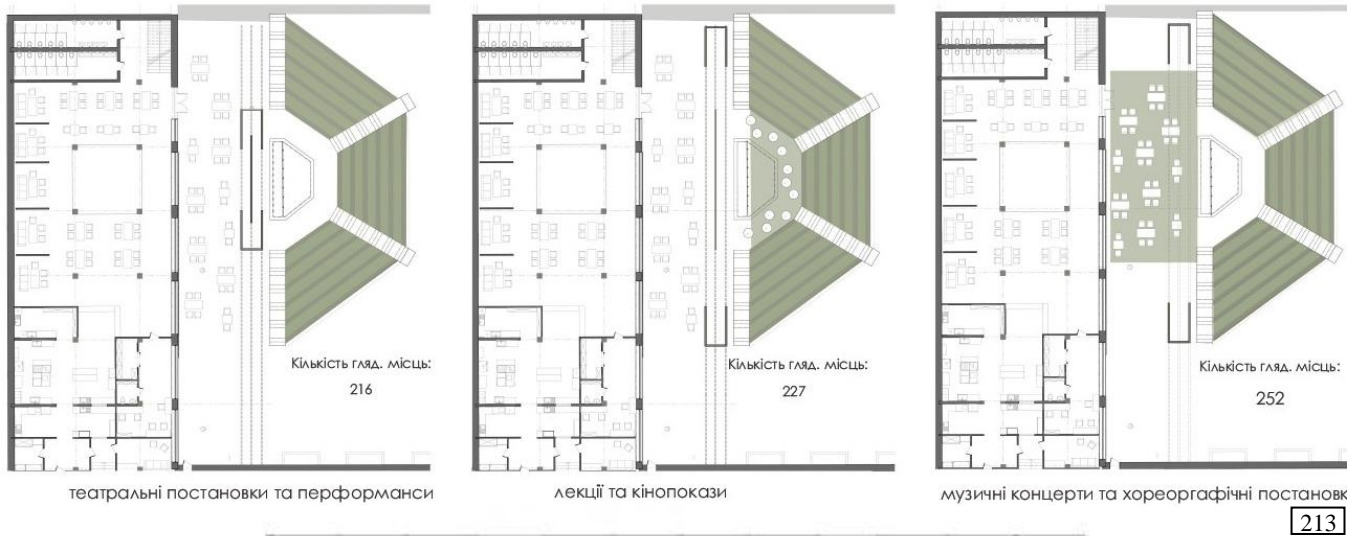
Л.Полканова

Аспірант **Гуменник І.В.**
Доктор архітектури, професор **Проскураков В.І.**
Кафедра дизайну архітектурного середовища
Національний університет «Львівська політехніка»
79013, м. Львів, вул. С.Бандери, 12,
Головний корпус, кім. 329
e-mail: inna.gutennyk@gmail.com

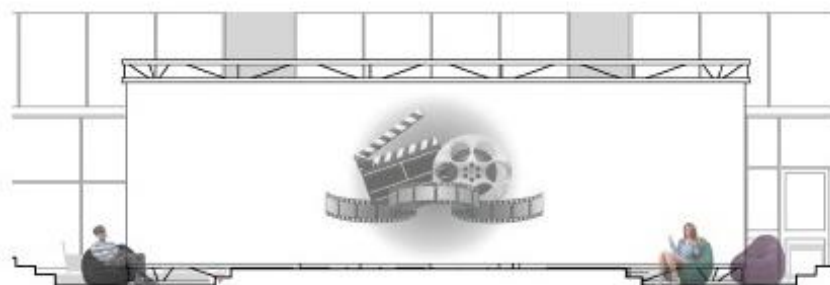
Рис.Б.10 (продовження)

Зразок заповненої анкети відвідувача театралізованих заходів – менеджера фірми «Нова марка» у м.Дніпрі Л.Полканової

Додаток В. Схеми організації та трансформації сценічно-глядацького простору ландшафтних театрів

театральні постановки та перформанси

лекції та кінопокази

музичні концерти та хореографічні постановки 213

Рис.В.1 Схеми трансформації простору за функціональним призначенням:
 1) театральні постановки та перформанси; 2) лекції та кінопокази;
 3) музичні концерти та хореографічні постановки

Додаток В

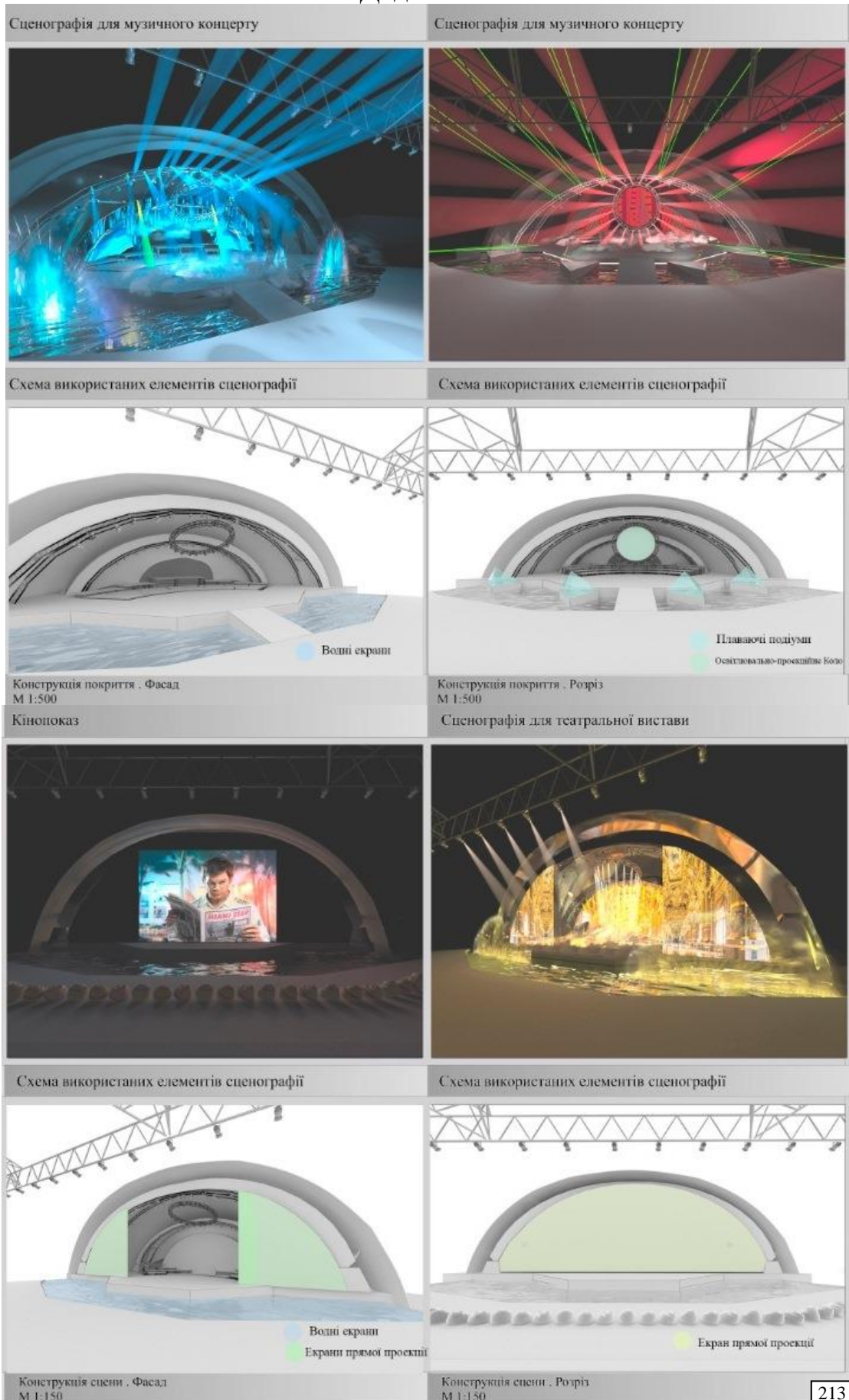

Рис.В.2 Варіанти трансформації сценографічного простору

Додаток В

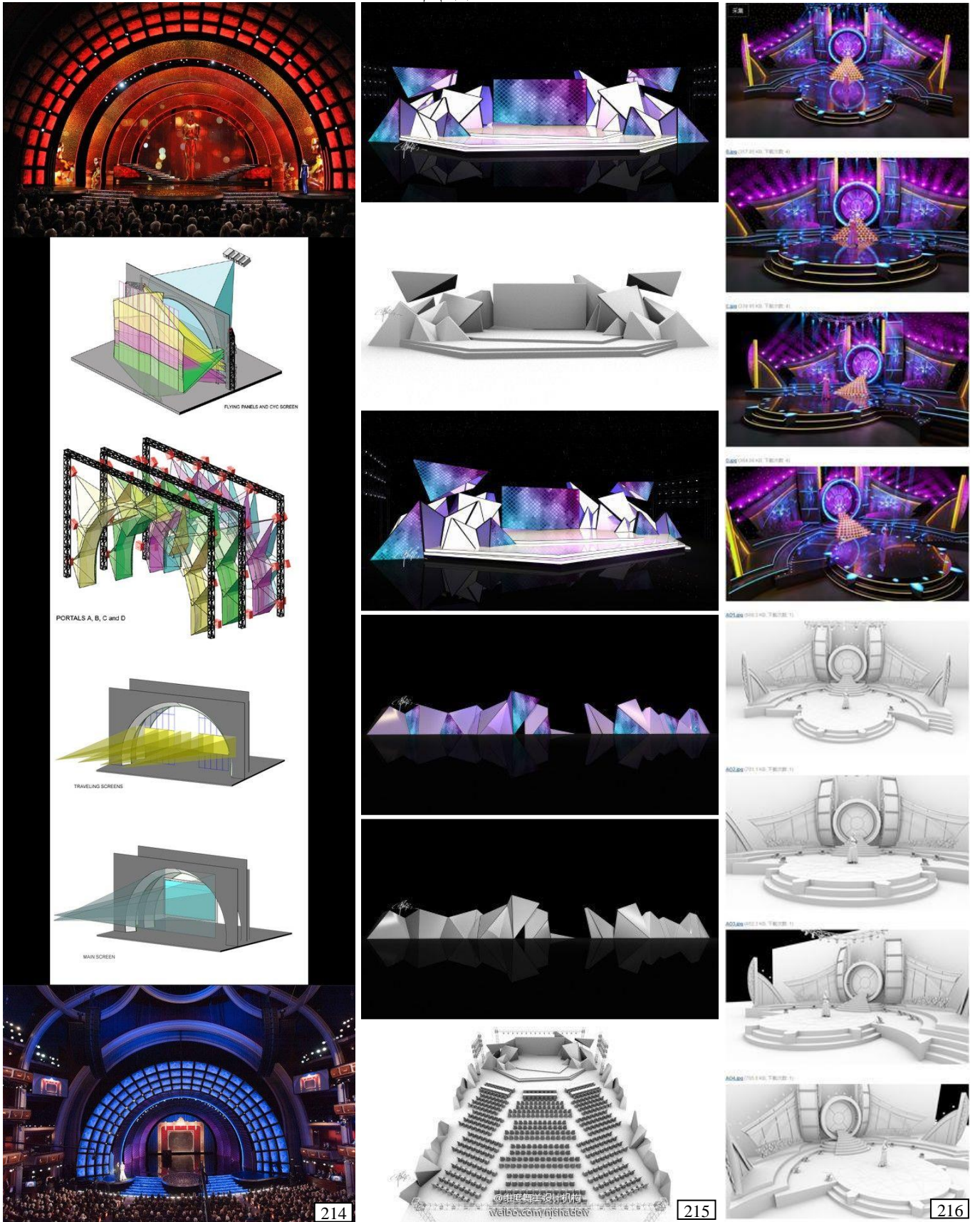
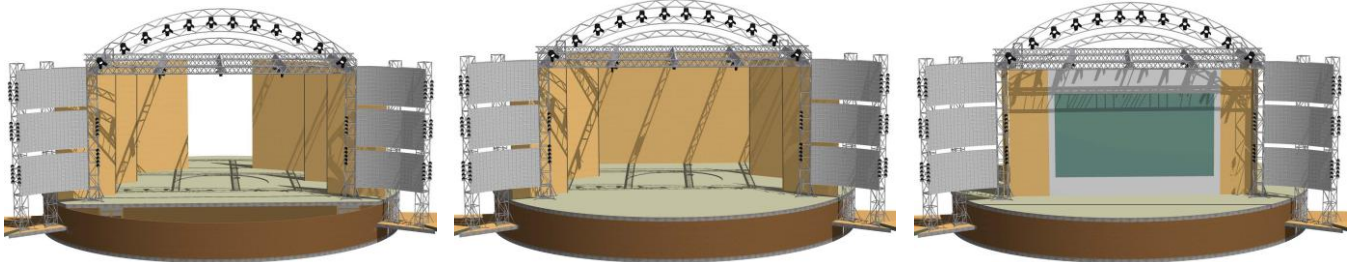

Рис.В.3 Варіанти трансформації глядацько-сценічного простору ландшафтних театрів

Додаток В

Схеми трансформації сценічного простору

а)

Театральний виступ

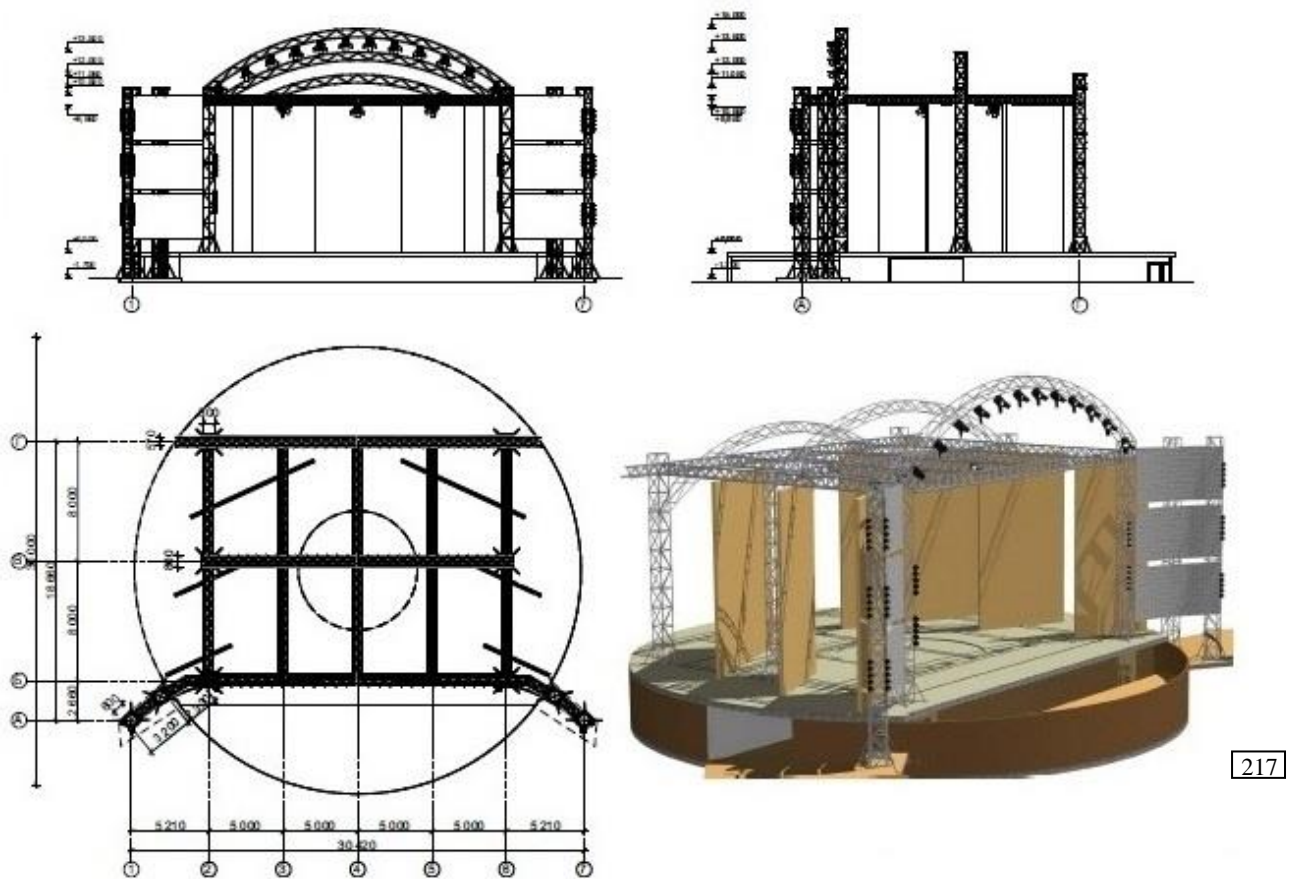
Музичний концерт

Кінопоказ

217

б)

Конструкція сценічного простору М 1:200

217

217

217

Рис.В.4 Схеми оформлення сцени з різними варіантами освітлення:

а) трансформація сценічного простору під час вистави;

б) конструктивне вирішення освітлення

Додаток Г. Системи забезпечення ландшафтних театрів технічними засобами та сценографічними прийомами в процесі експлуатації об'єктів

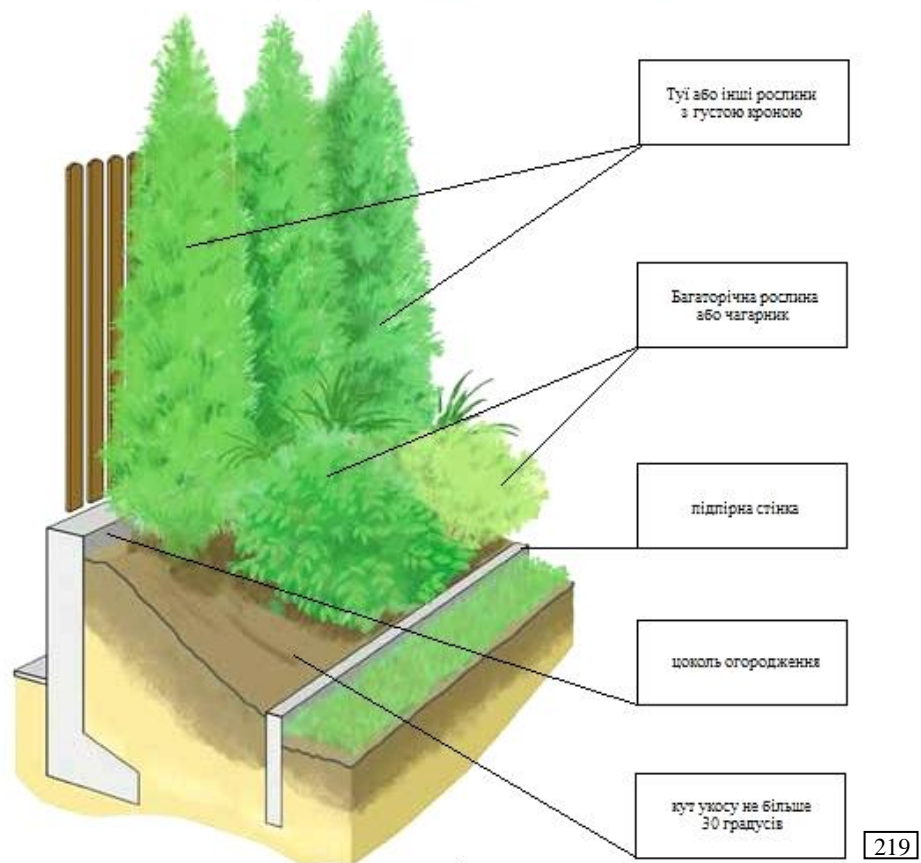
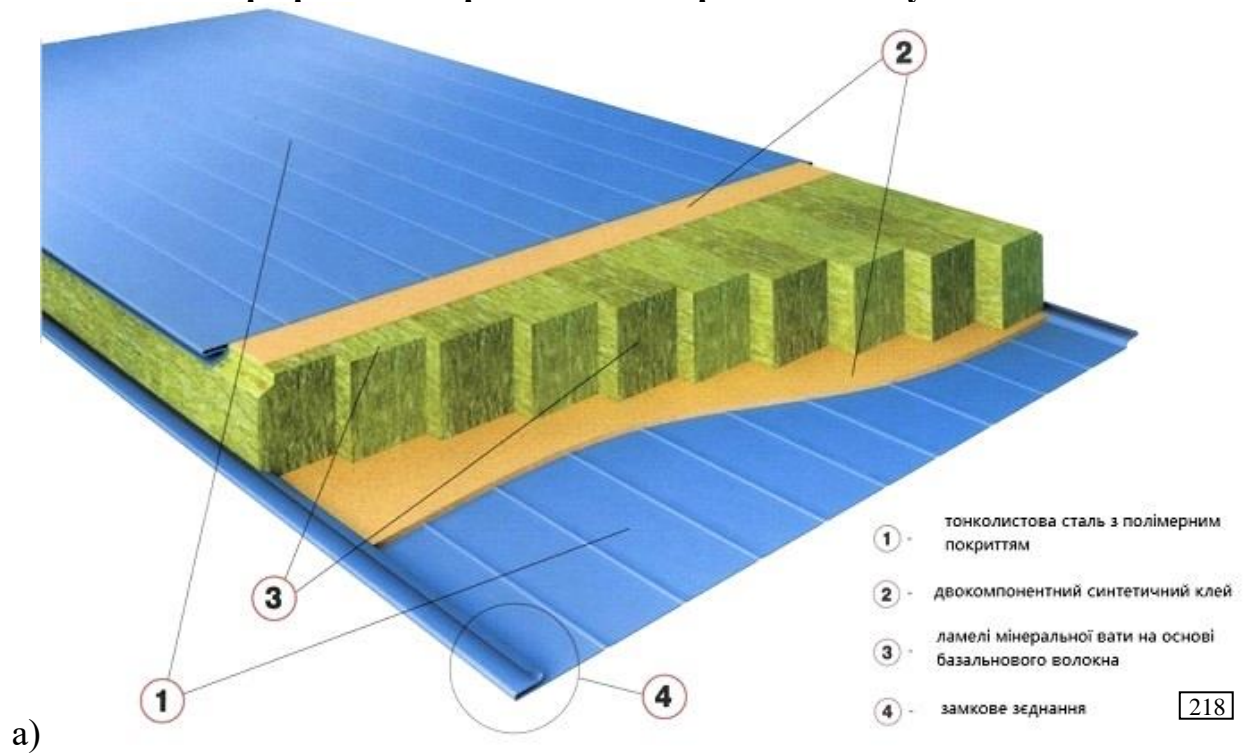
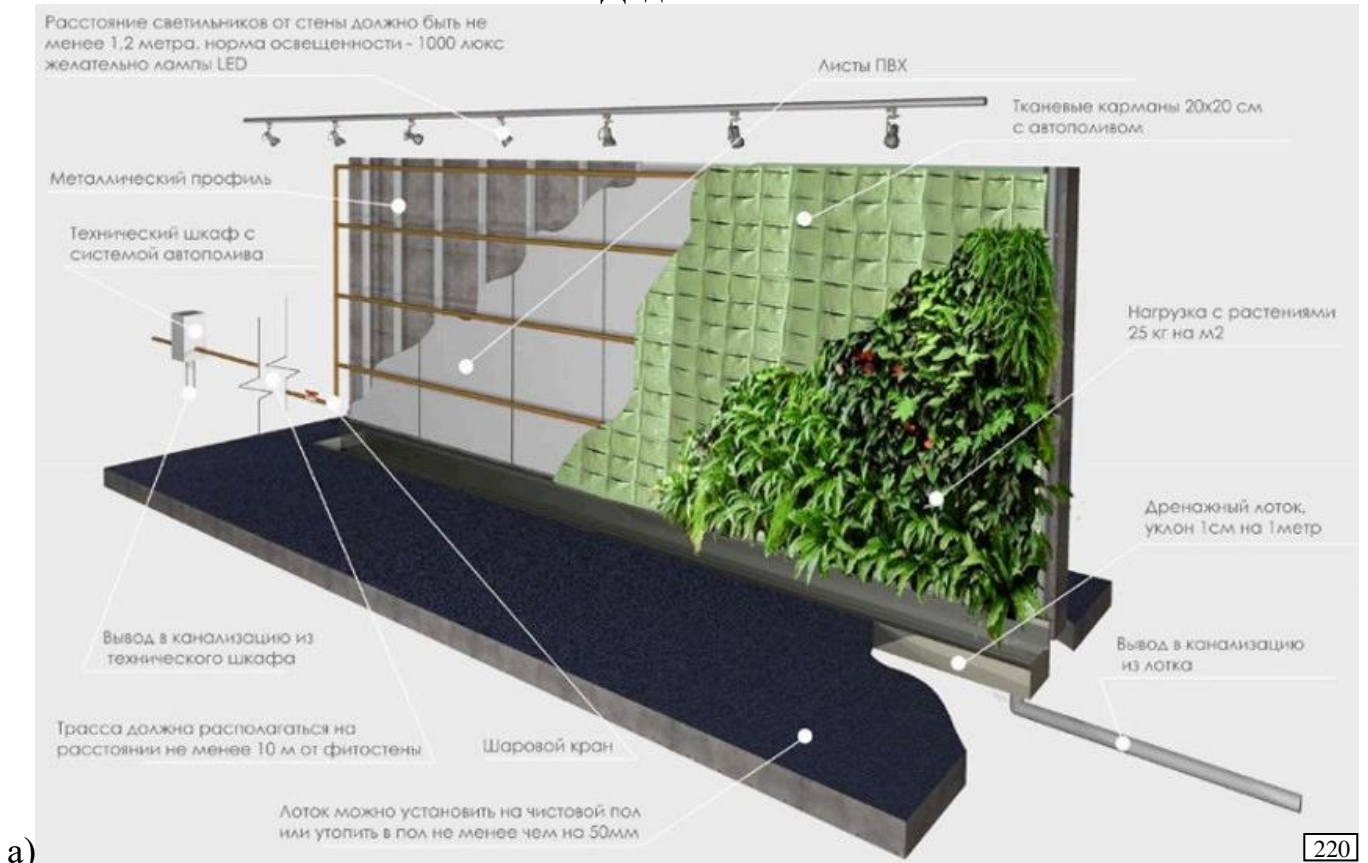
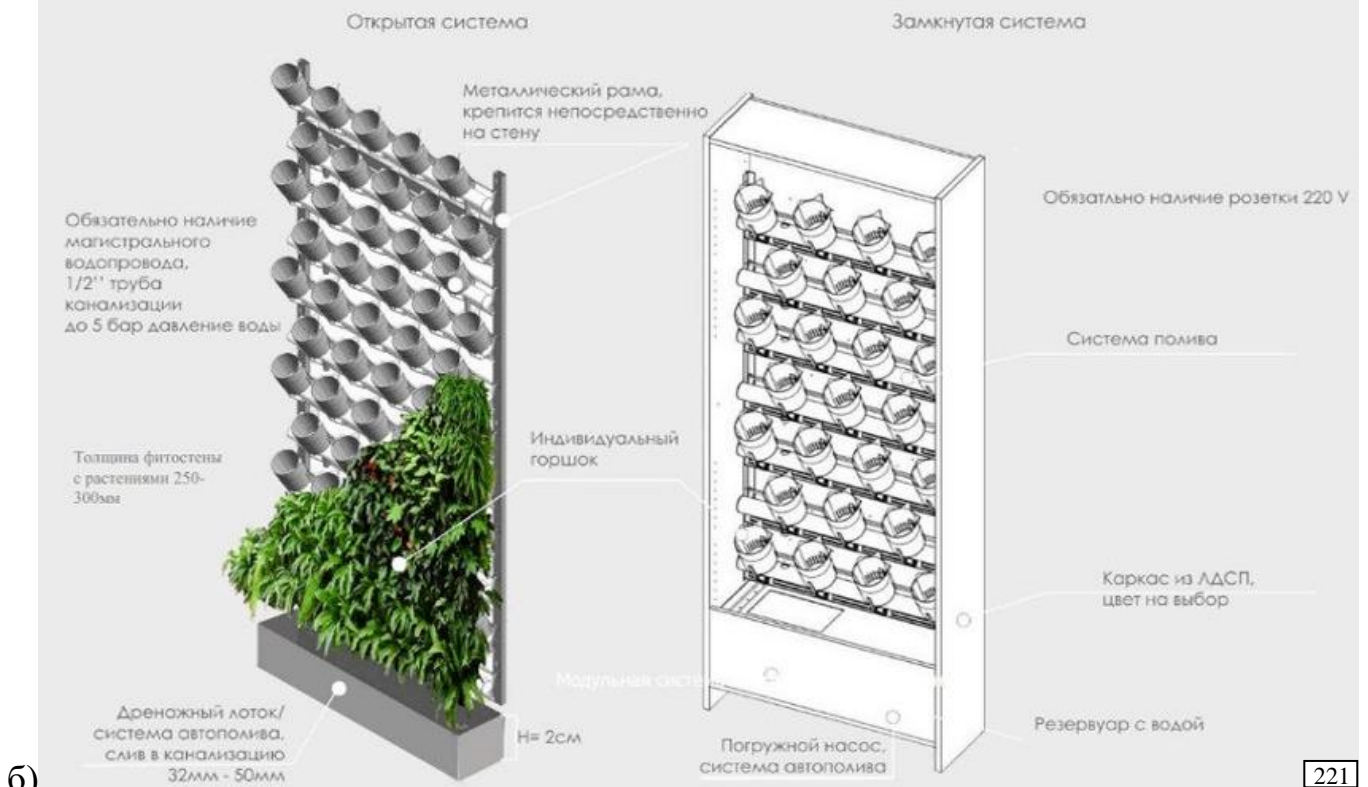

Рис.Г.1 а) Конструктивне рішення структури багатошарової стінової панелі:
 1) металевий лист з полімерним напиленням (товщ. 0,5 мм);
 2) двокомпонентний полімерний синтетичний клей; 3) плита з мінеральної вати на основі базальтового волокна; 4) замкове з'єднання елементів панелі;
 б) Принципова схема організації живоплоту для огороження амфітеатру

Додаток Г

а)

Количество модулей в 1 м² – от 25 шт. до 81 шт. (сотовым методом)

б)

Рис.Г.2 Різноманітні технології вертикального озеленення: а) фітомодуль для вертикального озеленення за системою Патріка Бланка; б) система окремих горщиків, закріплених на спеціальній несучій конструкції з крапельним поливом

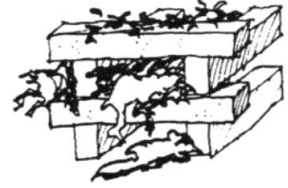
Додаток Г

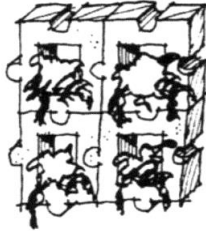
блочно-округла

блочно-шахова

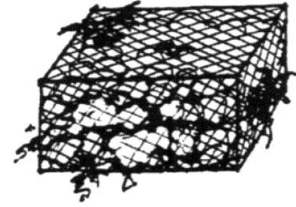
годівнична

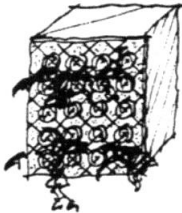
каркасна

трубна

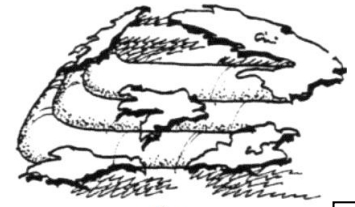
габійнна

сітчаста

секційна

мішкова

а)

222

б)

217

1-ий рік

2-ий рік

3-ий рік

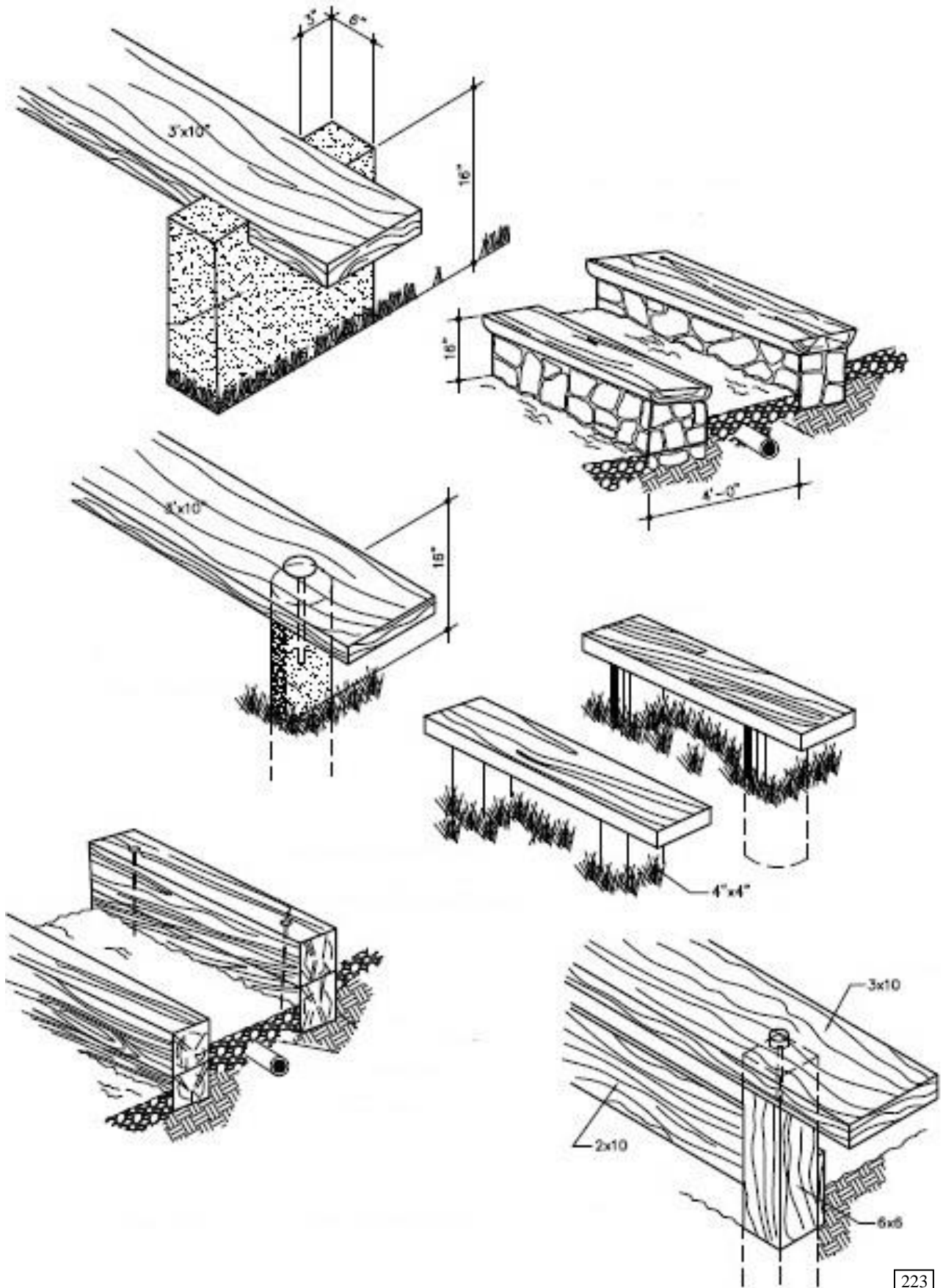
217

217

Рис.Г.3 а) Варіанти влаштування різноманітних звуковідбиваючих систем для влаштування фітостін ландшафтних театрів: 1) блочно-округла; 2) блочно-шахова; 3) годівнична; 4) каркасна; 5) трубна; 6) габійнна; 7) сітчаста; 8) секційна; 9) мішкова; б) Схеми заростання конструкції перголи гліцинією з плином часу; в) Загальний вигляд перголи, що заростає в'юнкою гліцинією

Додаток Г

223

Рис.Г.4 Конструктивні рішення глядацьких сидінь виконані в деревині та інших матеріалах

Додаток Г

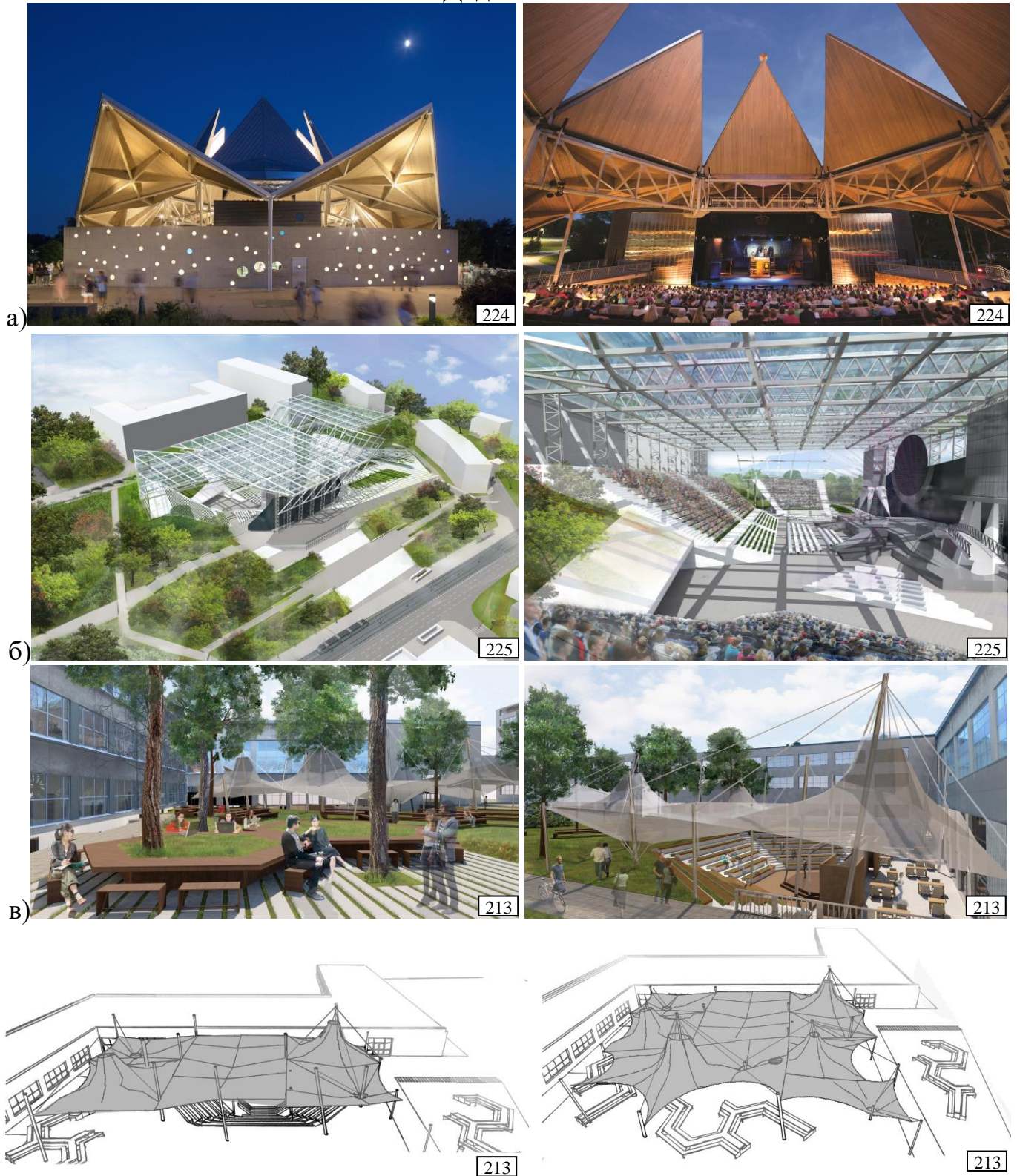

Рис.Г.5 а) Просторова модель зміни режимів відкритості глядацького залу на прикладі ландшафтного «театру-орігамі» в м.Рокфорд (штат Іллінойс, США, 2003 р.); б) Конструкція дахового покриття з проекту театральної споруди, що підлягає трансформації на території Вулицьких пагорбів в м.Львові (2015 р.); в) Схема побудови вантової конструкції амфітеатру з проекту ландшафтного театру в кампусі Національного університету «Львівська Політехніка» (2017 р.)

Додаток Г

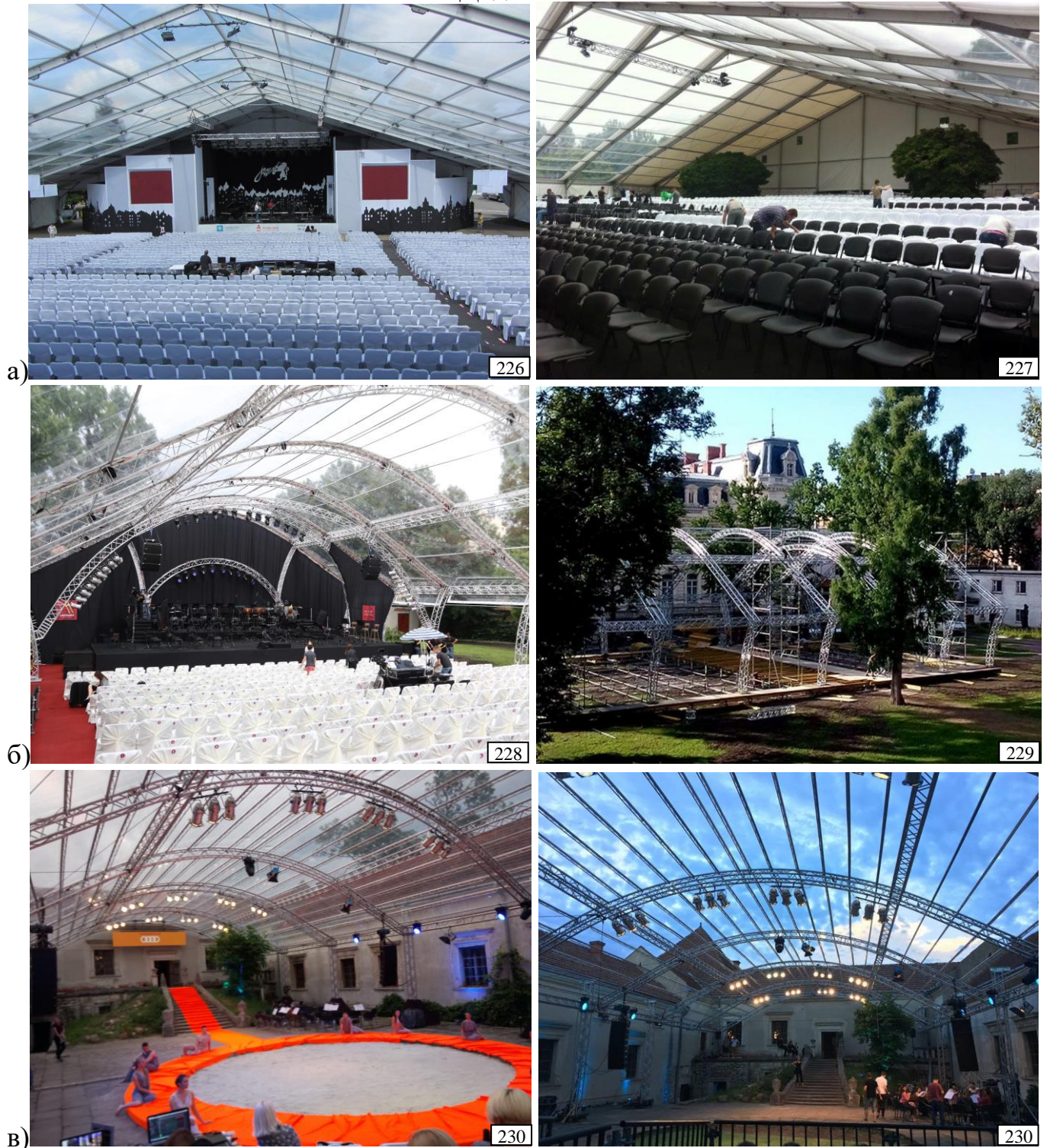

Рис.Г.6 Варіанти влаштування збірно-розбірних систем тентових конструкцій:
 а) відкрита естрада під час проведення Міжнародного джазового фестивалю «Alfa Jazz Fest» в парку культури та відпочинку ім. Б.Хмельницького у м.Львові (2015 р.); б) тимчасовий концертний майданчик під час проведення міжнародного фестивалю класичної музики LvivMozArt на подвір'ї позаду львівського палацу Потоцьких (2018 р.); в) сценічний простір для прем'єри опери Д.Бортнянського «Алкід» в Свіржському замку Львівської області (2018 р.)

Додаток Г

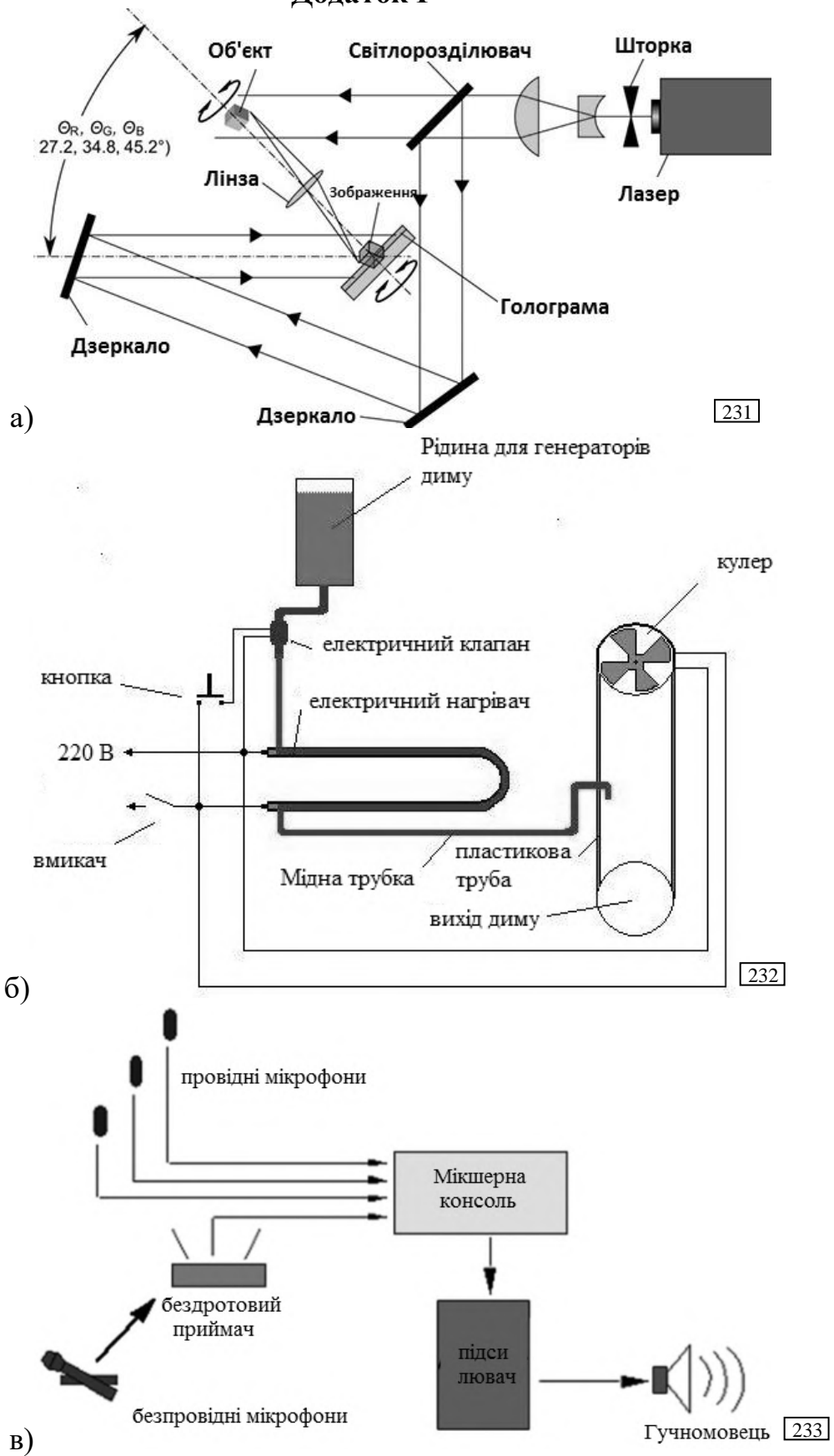
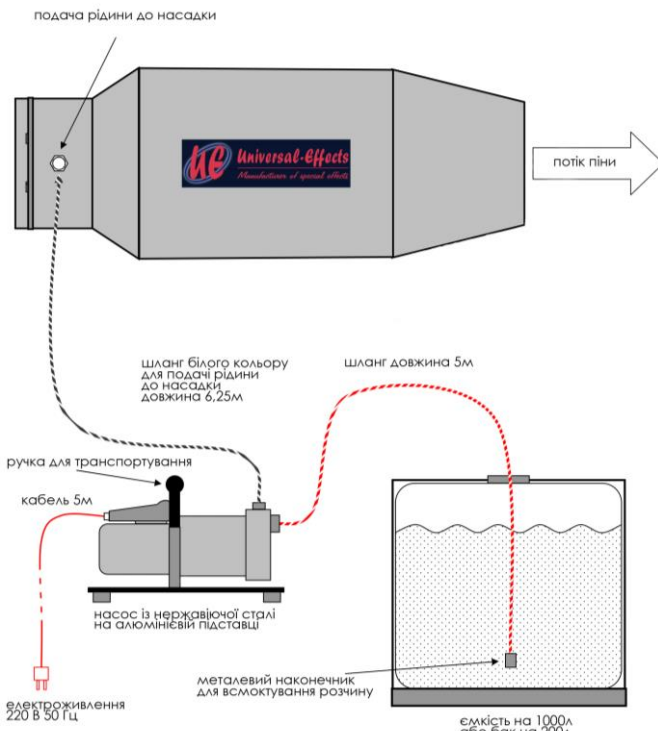

Рис.Г.7 а) Схема принципової дії голографічного методу;
 б) Схема роботи генераторів диму; в) Схема роботи базової
 звукової системи

Додаток Г

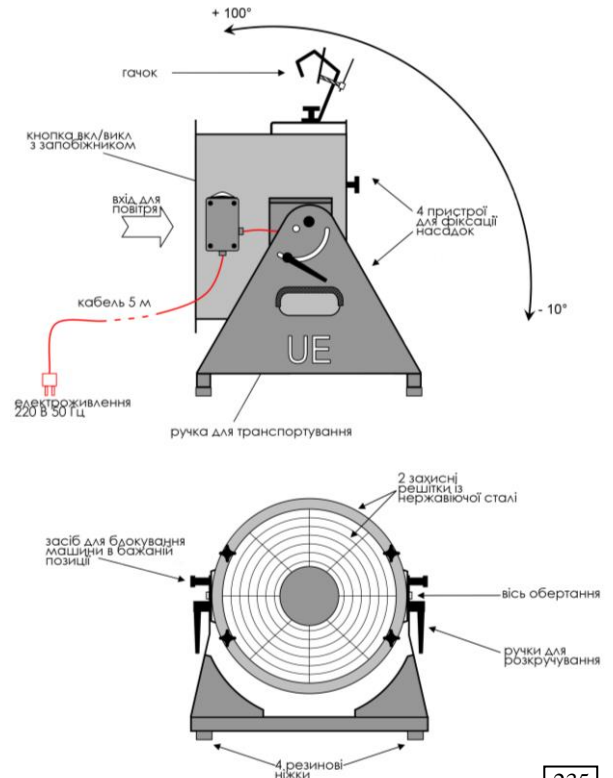
ТЕХНІЧНА СХЕМА - POWER HEAD JET-FOAM

234

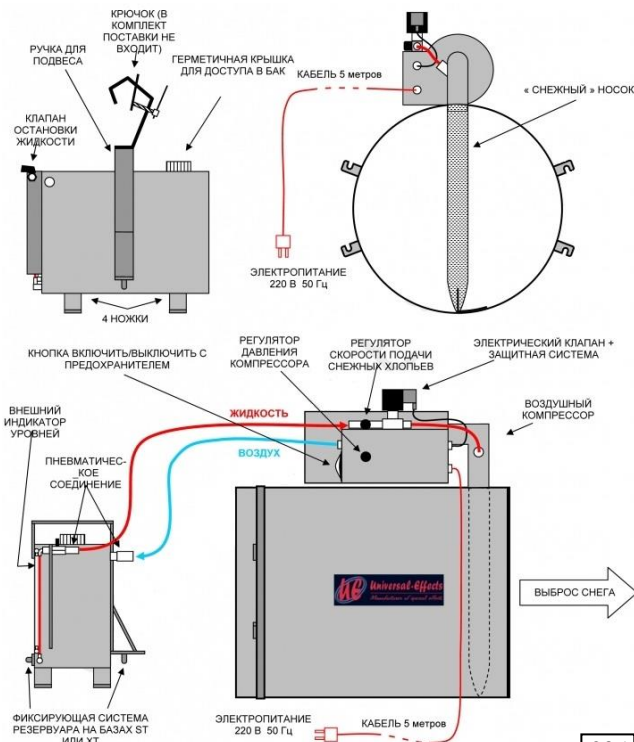
а) деталі для кріплення виконані з нержавіючої сталі - апаратна частина з алюмінія

ТЕХНІЧНА СХЕМА - ST-POWER BASE 350 & 500

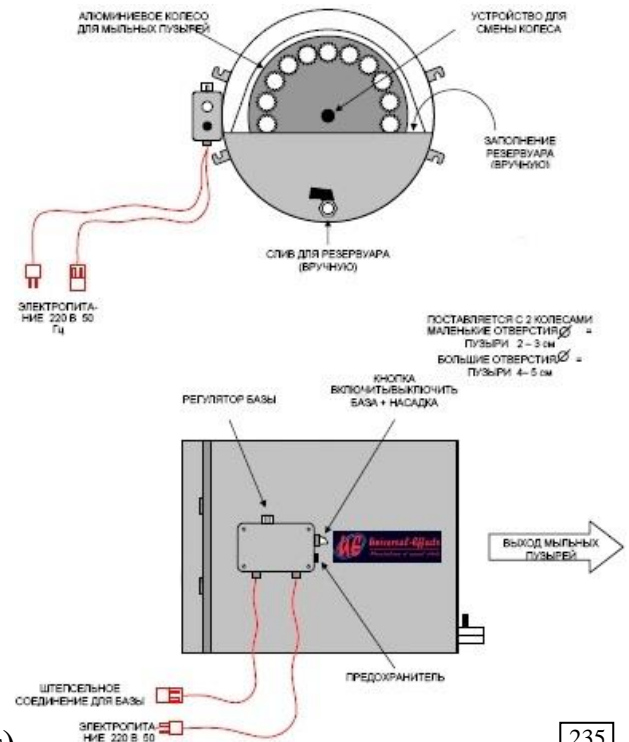
235

б) деталі для кріплення виконані з нержавіючої сталі - апаратна частина з алюмінія

235

в) Схема роботи генератора снігу;

235

г) Схема роботи генератора мильних бульбашок

Рис.Г.8 а) Схема роботи піно машини (генератора піни);
б) Технічна схема пінної пушки; в) Схема роботи генератора снігу;
г) Схема роботи генератора мильних бульбашок

Додаток Г

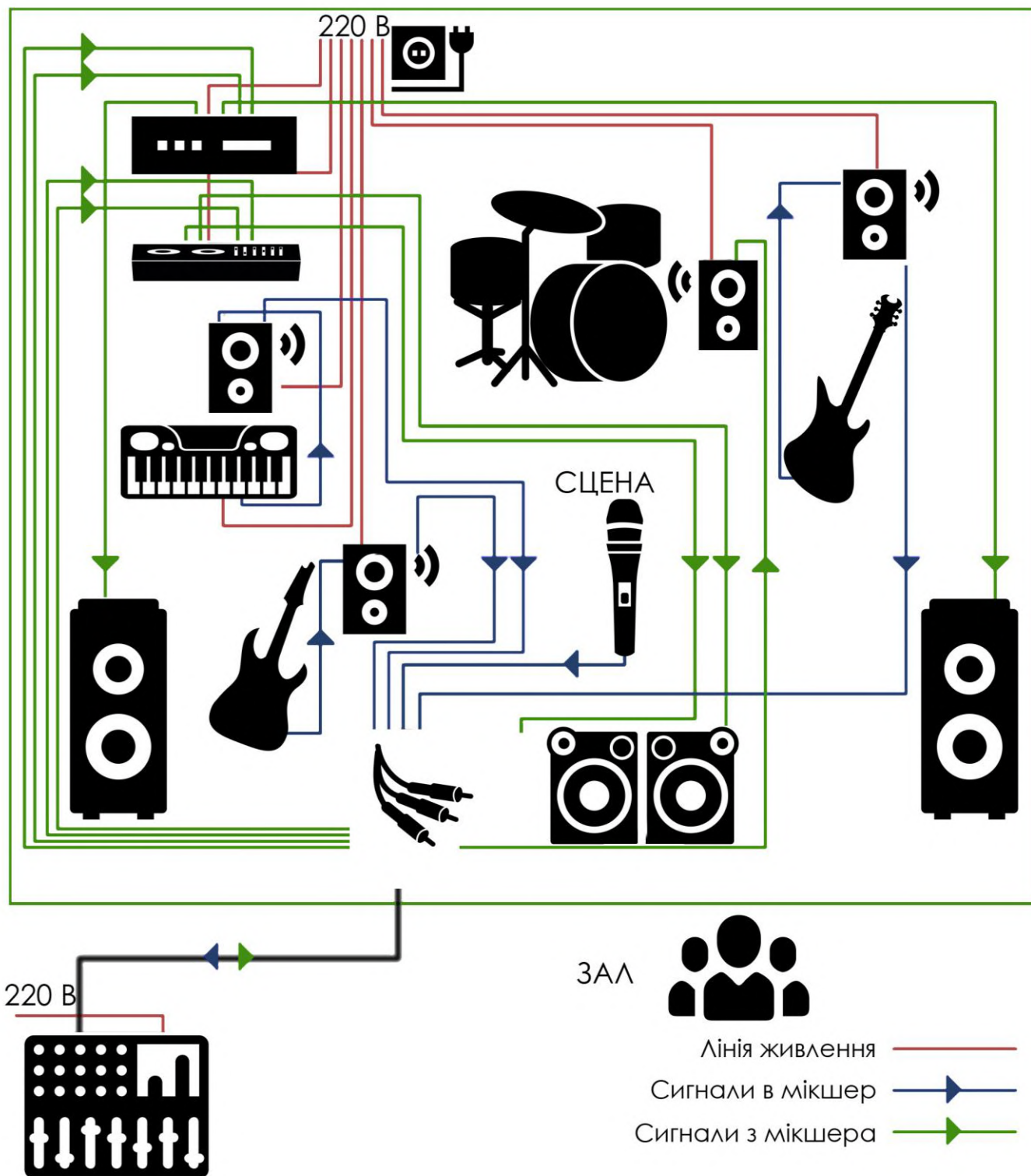

Рис.Г.9 Варіант підключення звукового обладнання для виступу музичної групи

Додаток Г

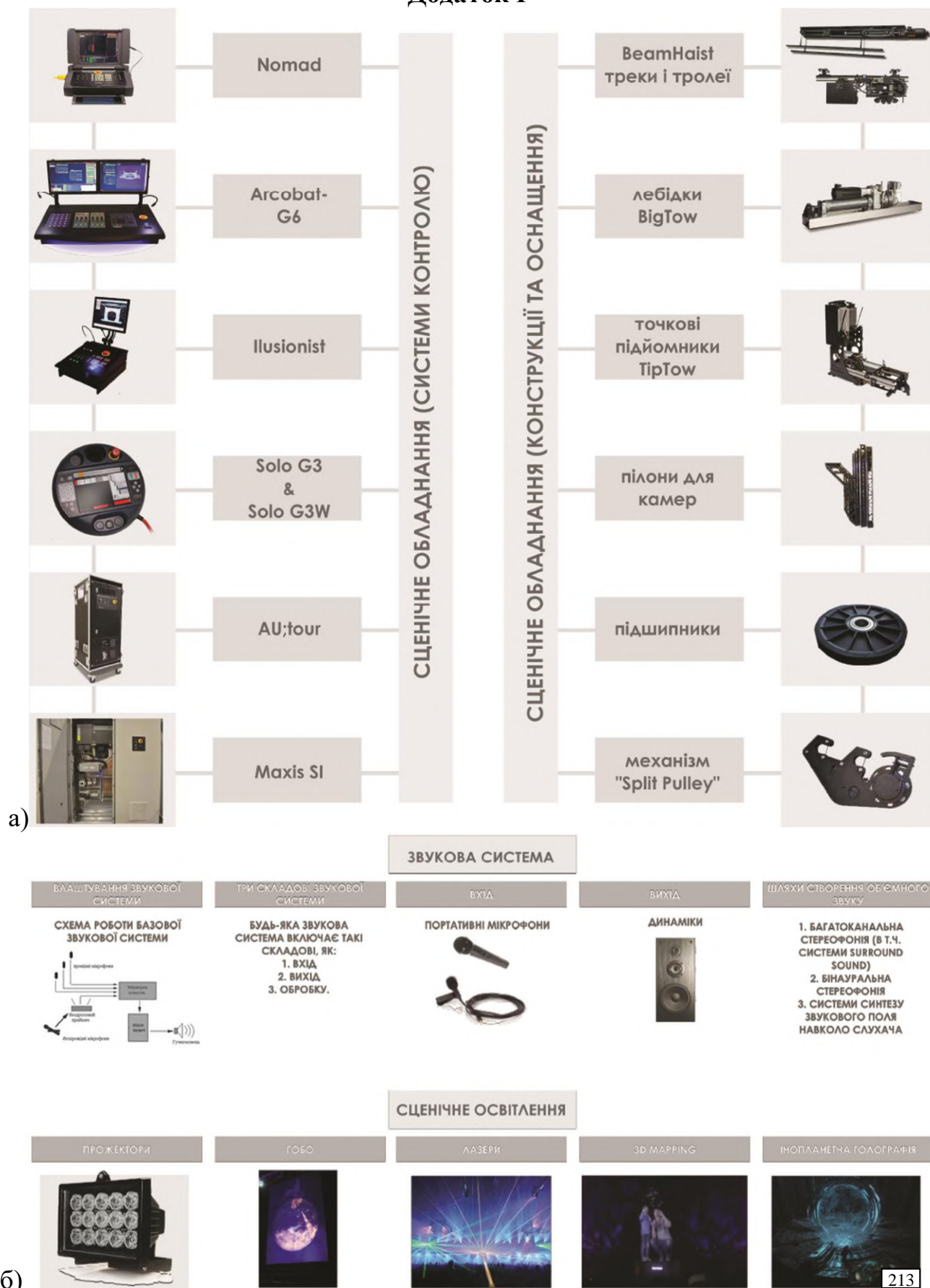

Рис.Г.10 Основні технічні елементи сценографічного обладнання:
 а) конструкції та оснащення; б) системи керування

**Додаток Д. Проекти впровадження результатів дисертаційного дослідження
в дипломних роботах кафедри дизайну архітектурного середовища
Національного університету «Львівська політехніка»**

Рис.Д.1 а) Дизайн архітектурного середовища бібліотеки міжнародного студентського центру НУ «ЛП», виконаний ст. О.Колодій під керівництвом д.арх., проф. Проскуракова В.І., доц. Яціва М.Б., ас. Черпінської І.С., 2009 р. ;
б) Конкурсний проект ландшафтної театру в садибі Тобілевичів під м.Кіровоградом, розроблений ст. Х.Вовчанською під керівництвом д.арх., проф. В.Проскуракова, ст.викл. Ю.Богданової та асист. І.Гуменник, 2013 р.

Додаток Д

Рис.Д.2 а) Реновація парку Б.Хмельницького у Львові з розробкою видовищних об'єктів і просторів, виконаний ст. Т.Клюбою під керівництвом д.арх, проф. В.Проскуракова, ст.викл. Ю.Богданової, 2005 р.; б) Дизайн ландшафтно-просторового вирішення та елементів архітектурно-предметного середовища парку культури ім. Б.Хмельницького у Львові, розроблений ст. Т.Кушнір під керівництвом д.арх., проф. В.Проскуракова, ст.викл. Ю.Богданової, 2008 р.

Додаток Д

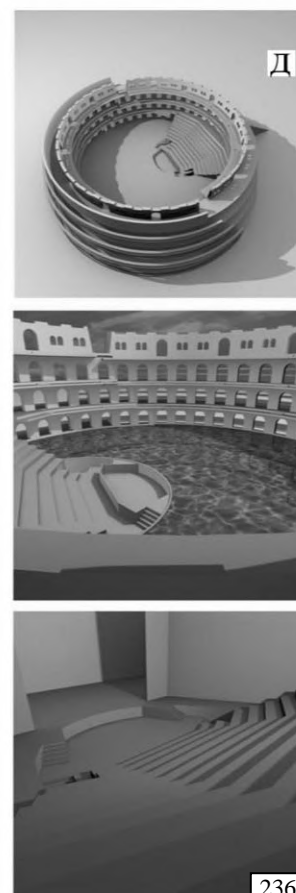
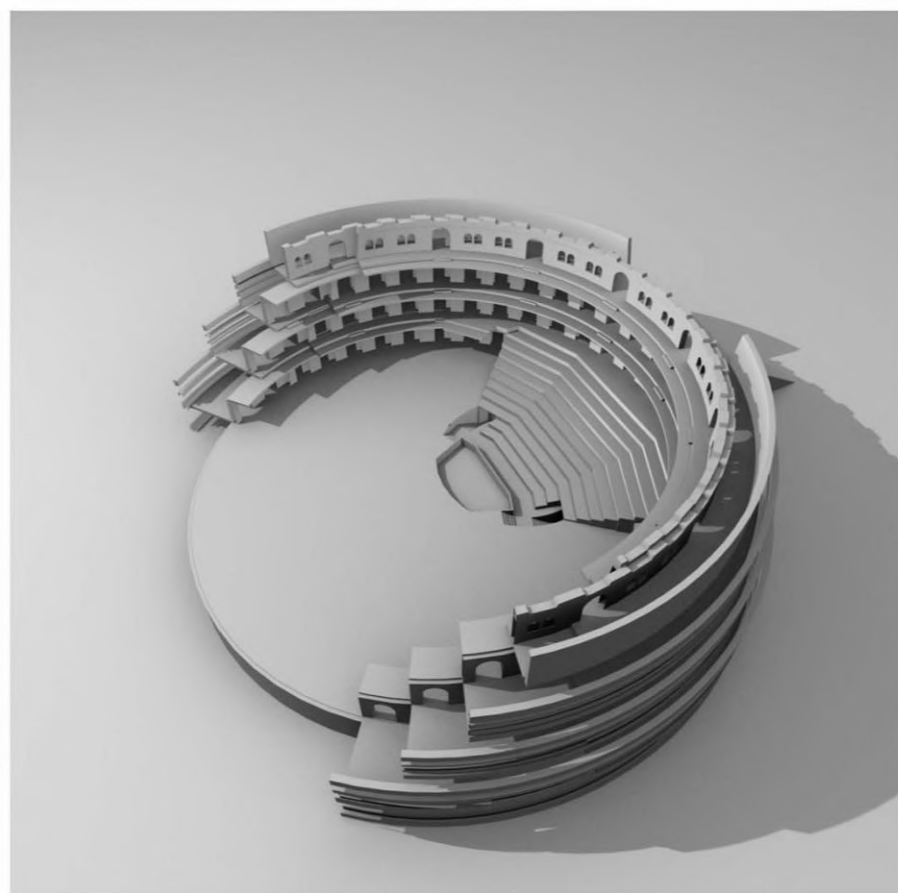
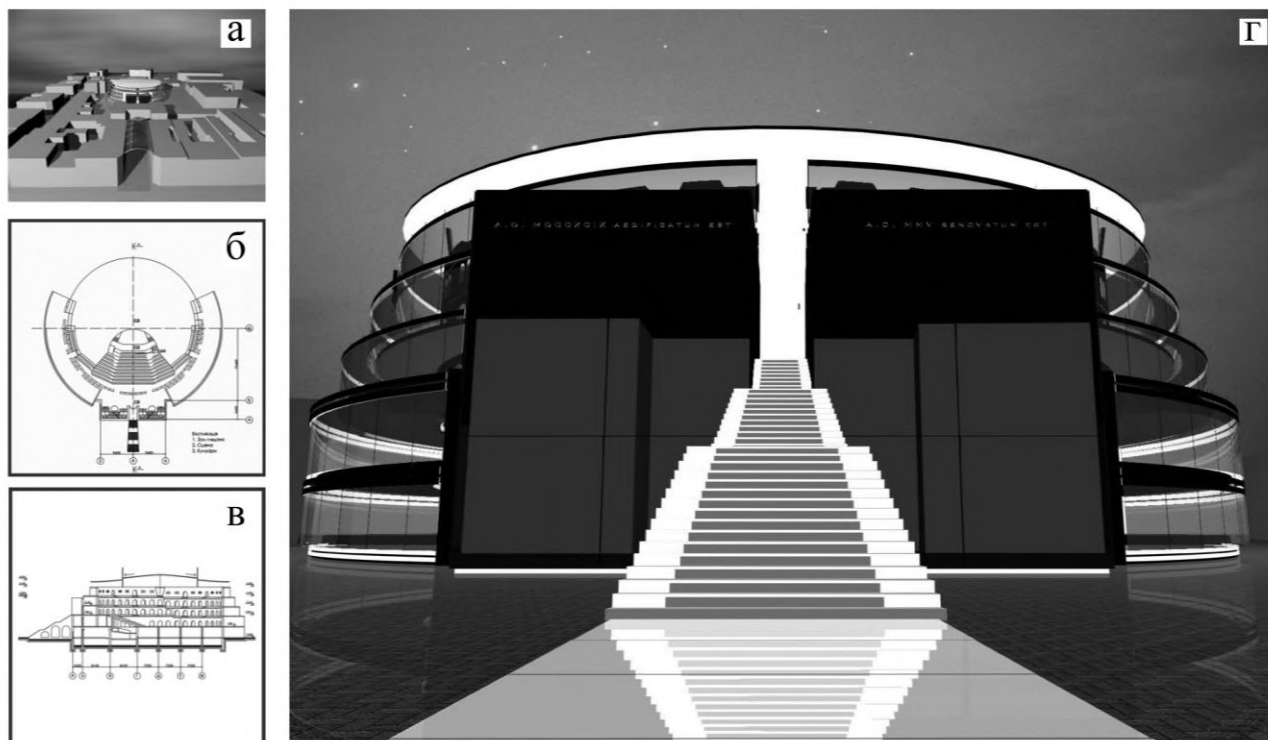
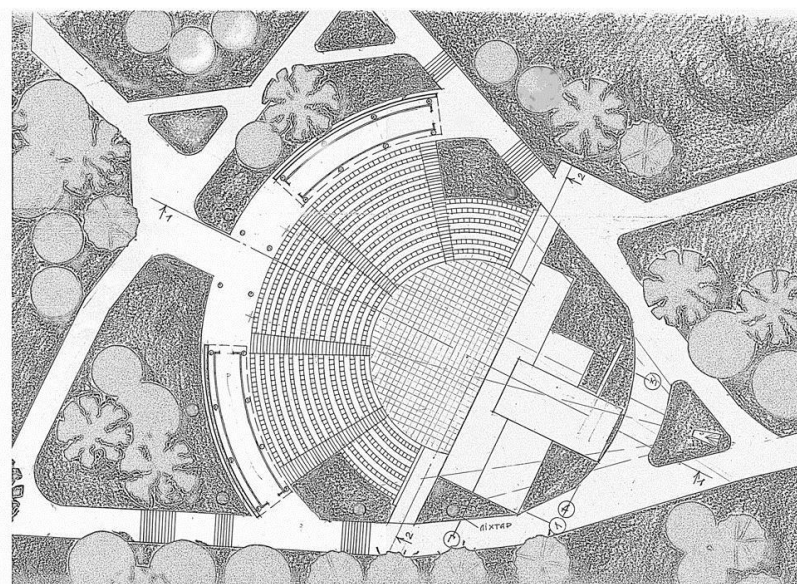
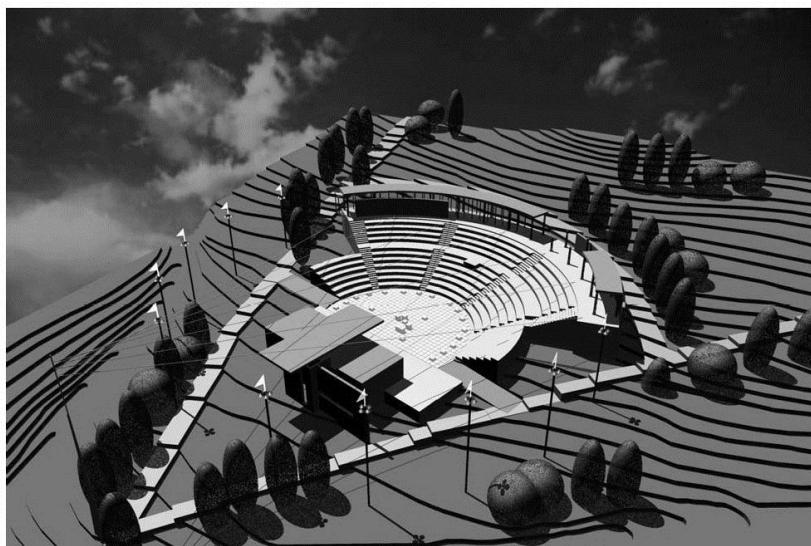
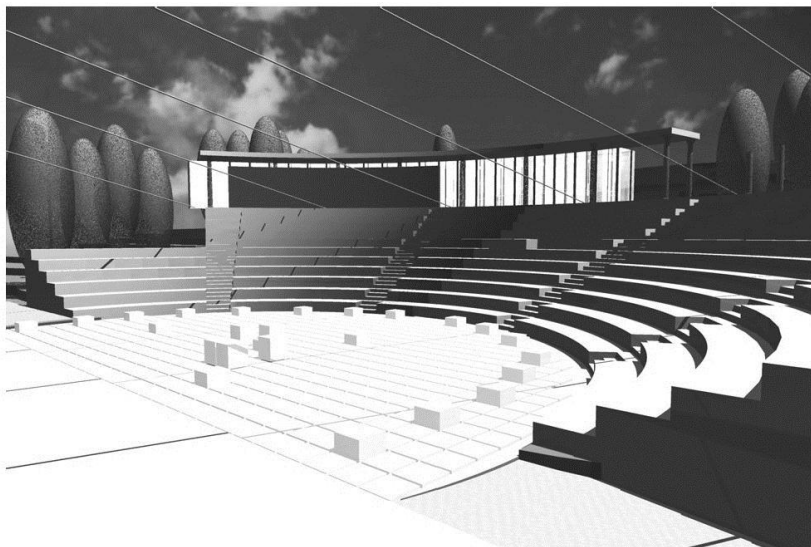

Рис.Д.3 Проект регенерації театру «Колізей» у м.Львові під керівництвом д.арх., проф. В.Проскуракова, архітектори: Б.Гой, Д.Ярема: а) ситуаційна схема; б) план; в) розріз; г) загальний вигляд; д) внутрішній простір

Додаток Д

236

Рис.Д.4 Проект літнього театру бази «Політехнік-1» у м.Алушта під керівництвом д.арх., проф. В.Проскуракова, архітектори: Б.Гой, Т.Клюба:
а), б) загальний вигляд; в) план; г) сценографічні пропозиції

Додаток Д

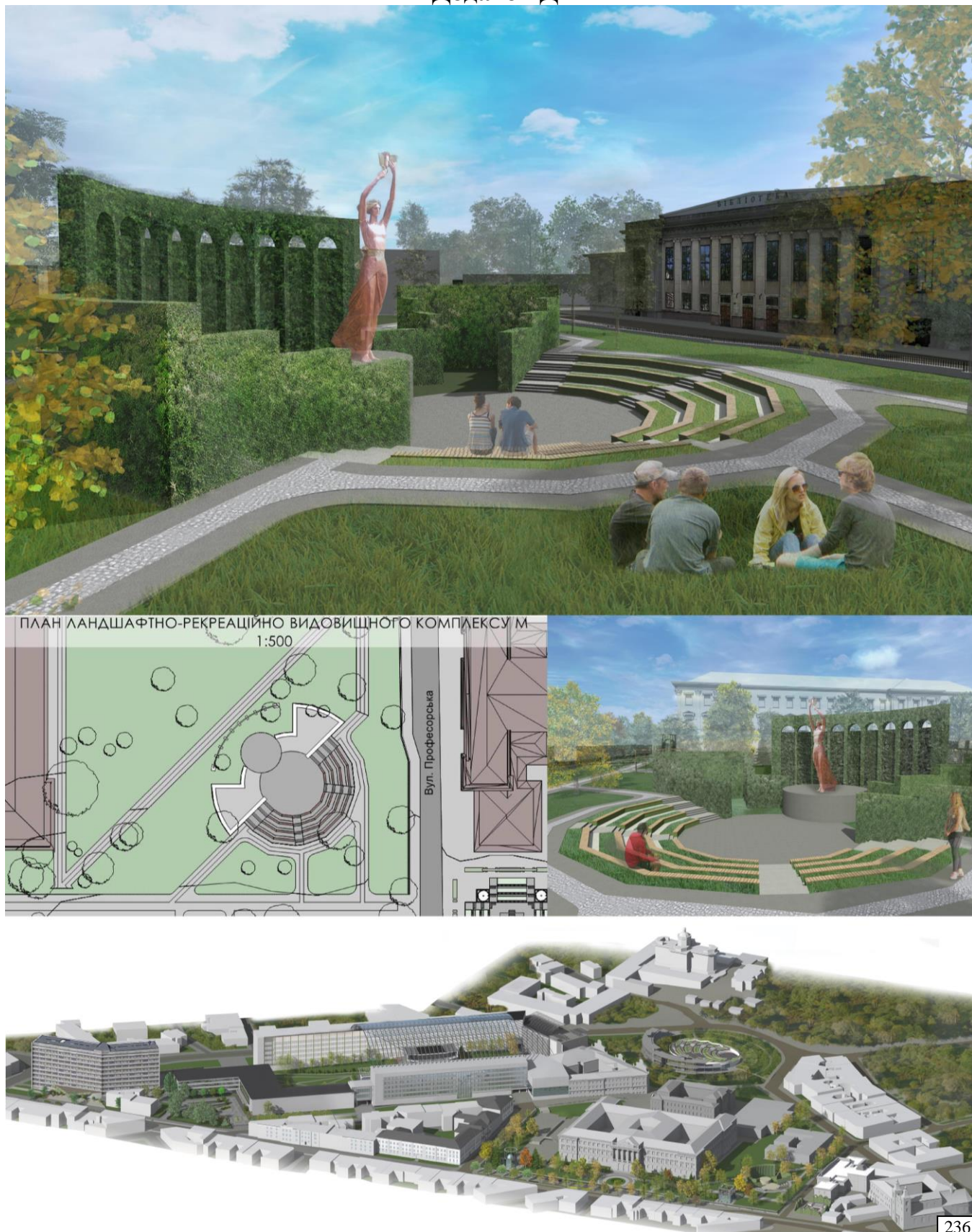
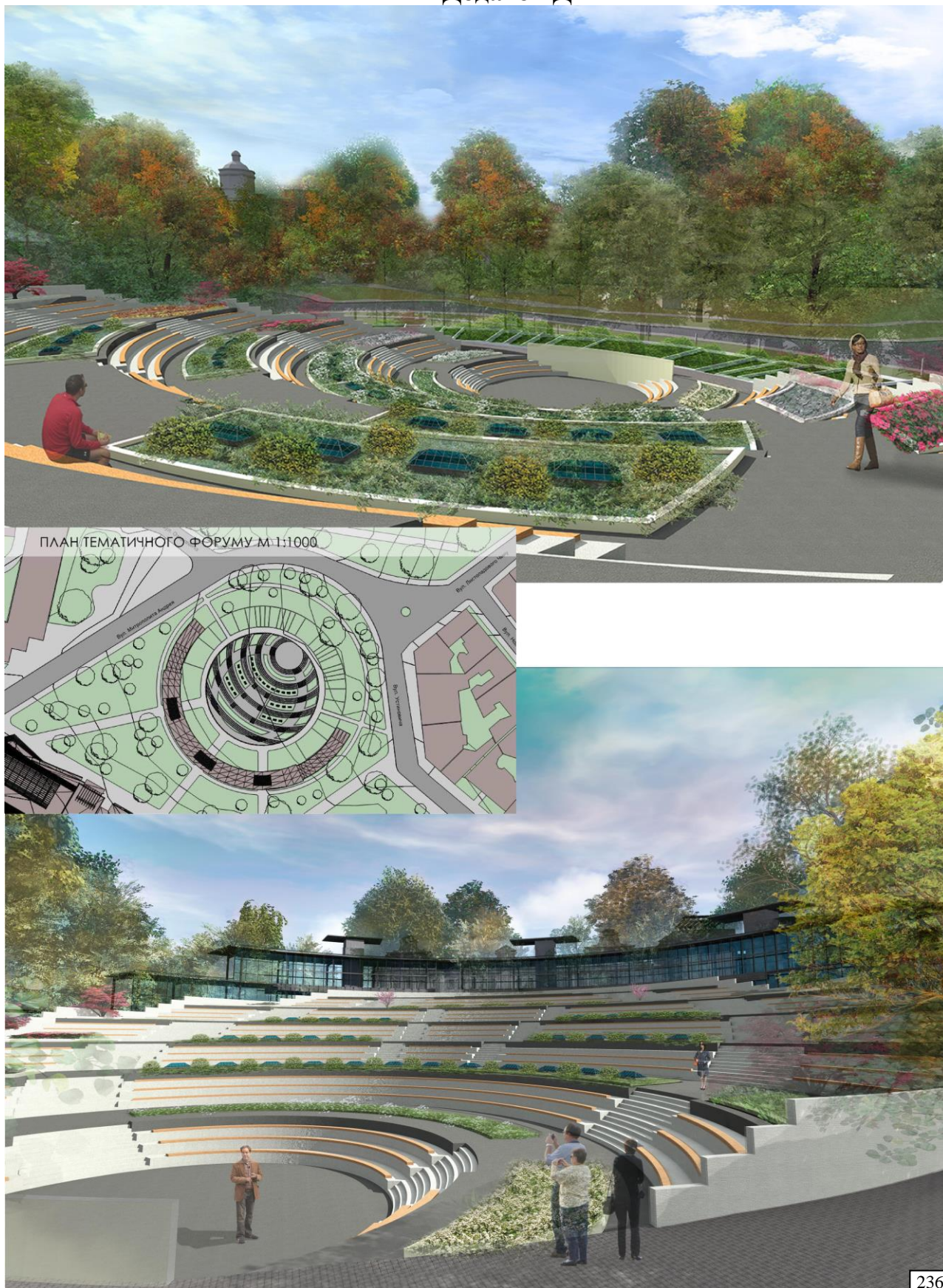

Рис.Д.5 Пошуковий проект культурно-просвітницьких і ландшафтно-видовищних об'єктів в навчальних зонах НУ «Львівська політехніка», виконаний ст. Х.Максимчук, під керівництвом д.арх., проф. В.Проскуракова, ст.викл. Ю.Богданової, асист. І.Гуменник, 2013 р.

Додаток Д

236

Рис.Д.6 Видовищно-рекреаційний об'єкт на площі св.Юра, розроблений ст. Х.Максимчук, під керівництвом д.арх., проф. В.Проскуракова, ст.викл. Ю.Богданової, асист. І.Гуменник, 2013 р.

Додаток Д

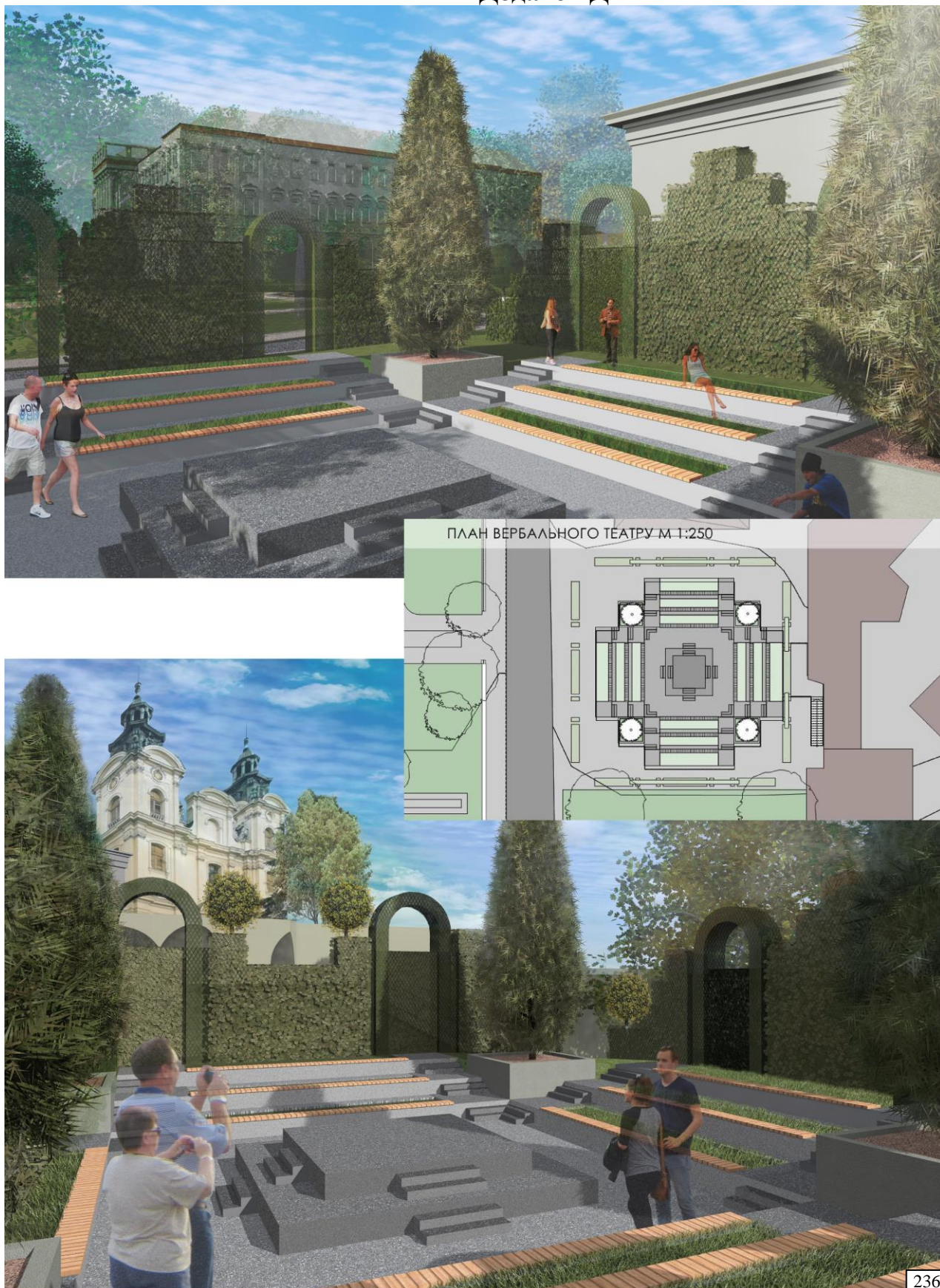

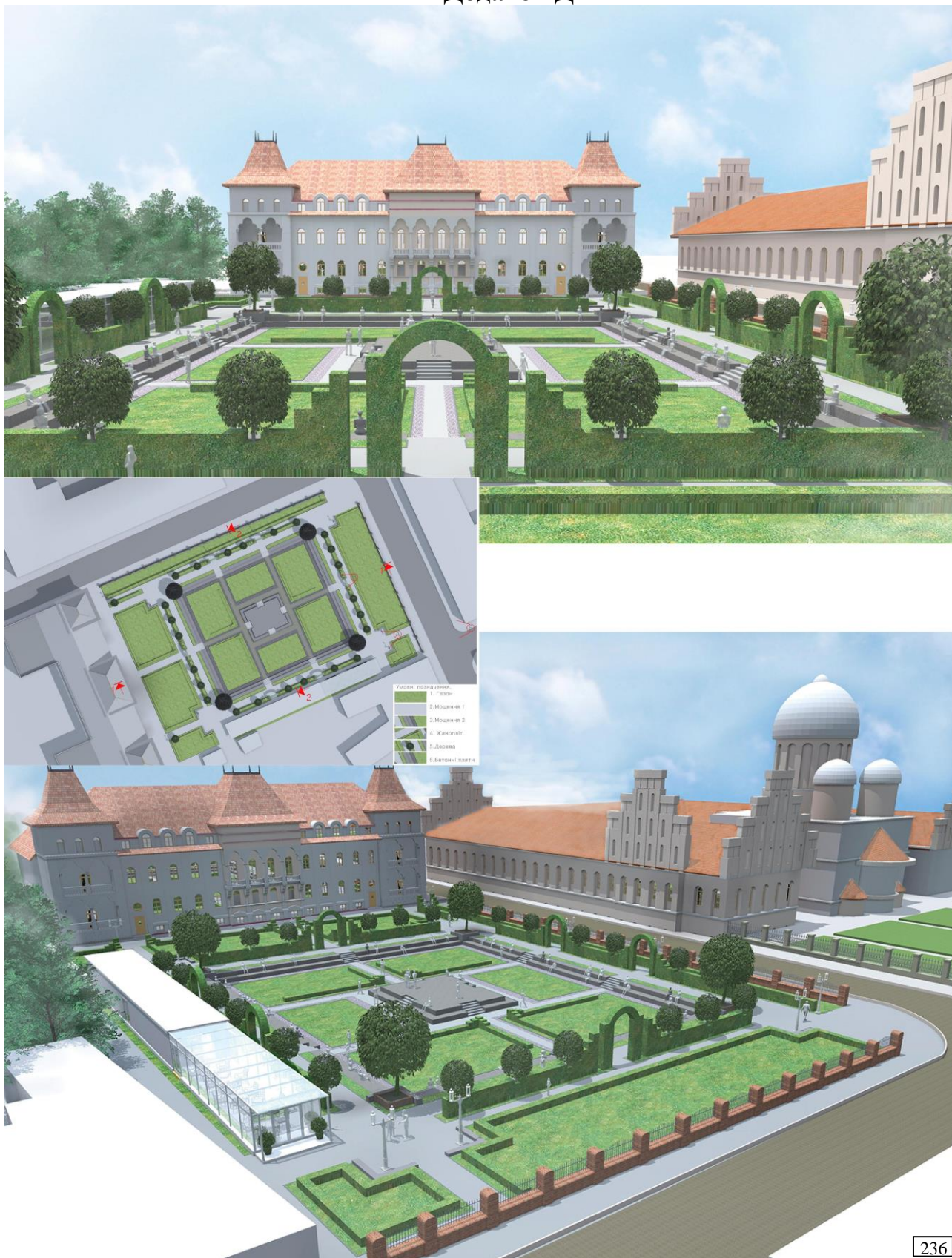
Рис.Д.7 Ландшафтний вербальний театр біля Наукової бібліотеки на вул.Професорській, виконаний ст. Х.Максимчук, під керівництвом д.арх., проф. В.Проскуракова, ст.викл. Ю.Богданової та асист. І.Гуменник, 2013 р.

Додаток Д

Рис.Д.8 Тенденції формування архітектури сучасних ландшафтних театрів (на прикладі Парку культури та відпочинку ім. Б.Хмельницького у м.Львові), спроектований ст. Н.Бучок, під керівництвом д.арх., проф. В.Проскурякова, ст.викл. Ю.Богданової та асист. І.Гуменник, 2013 р.

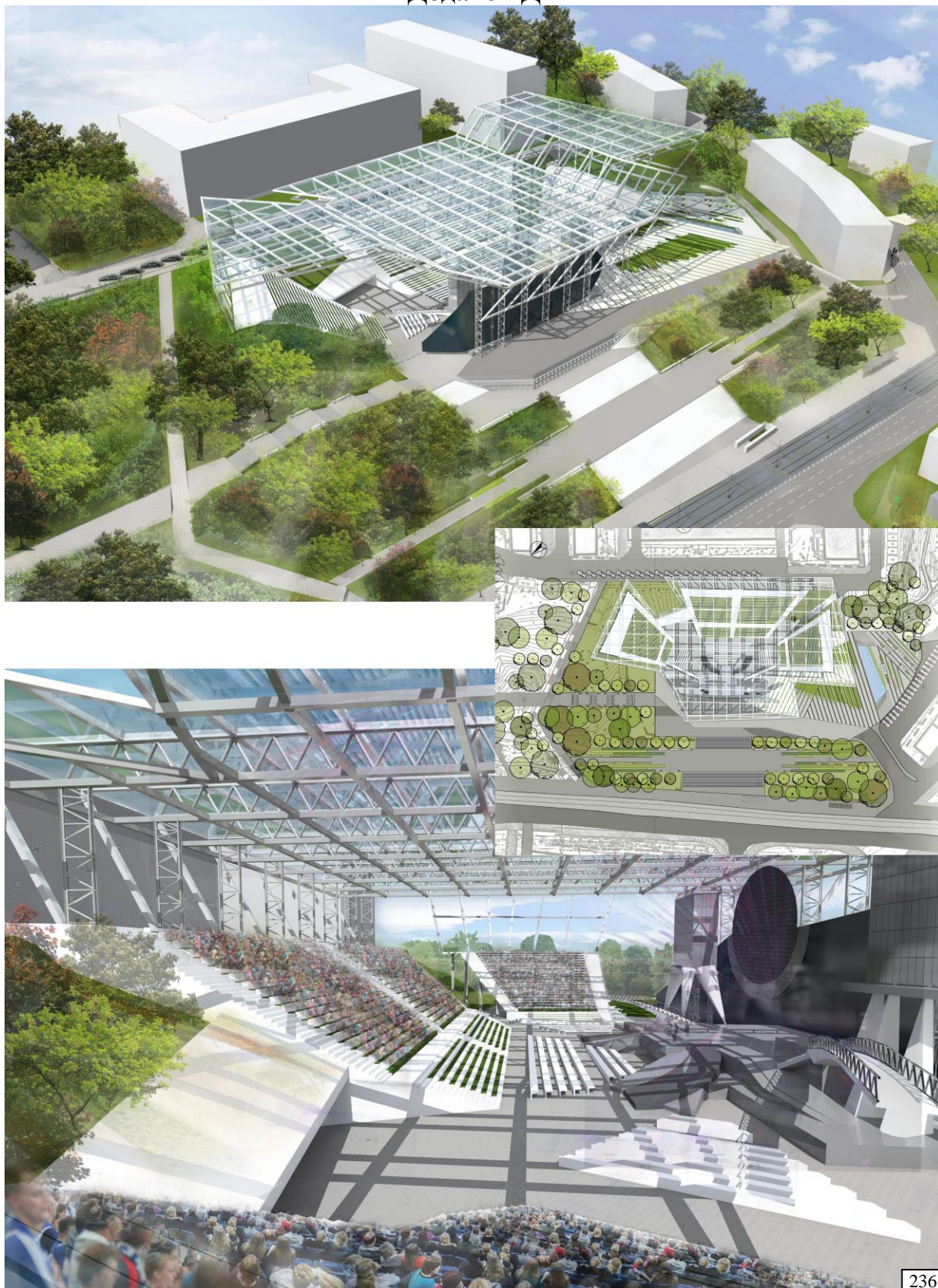
Додаток Д

236

Рис. Д.9 Конкурсний проект з реконструкції скверу в історичній частині Чернівців біля резиденції Національного університету ім. Ю.Федьковича, виконаний ст. М.Козій, К.Янчук, під керівництвом д.арх., проф. В.Проскуракова, асист. І.Гуменник, 2013 р.

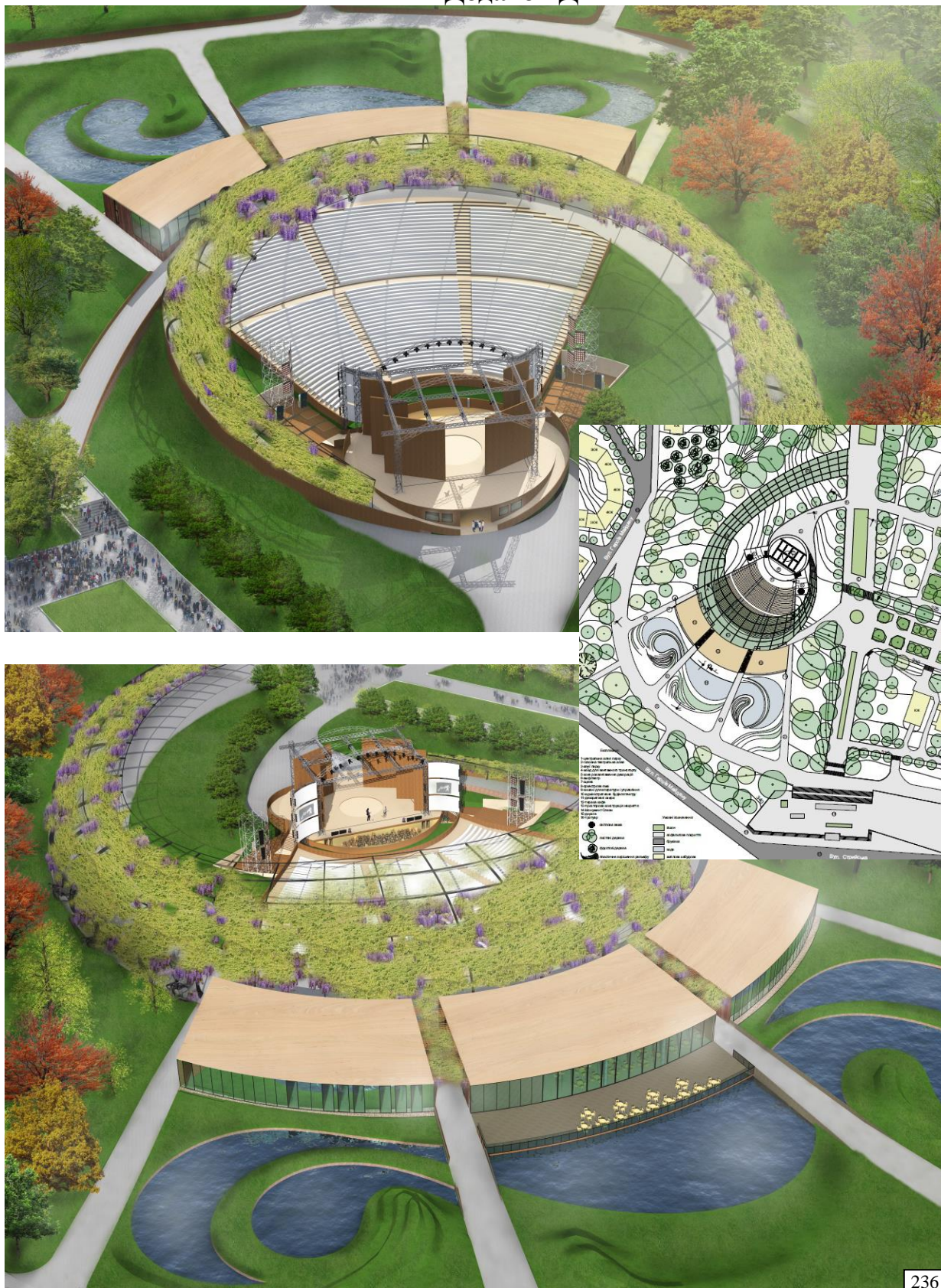
Додаток Д

236

Рис.Д.10 Проект архітектури споруд для рокових концертів у ландшафті кампусу Національного університету «Львівська політехніка», розроблений ст. А.Обрубанською, під керівництвом д.арх., проф. В.Проскуракова, асист. І.Гуменник, 2015 р.

Додаток Д

236

Рис.Д.11 Дизайн ландшафтного театру в парку культури та відпочинку ім. Б.Хмельницького у м.Львові. З розробкою функціонально-просторових елементів, виконаний ст. О.Климів, під керівництвом д.арх., проф. В.Проскурякова, асист. І.Гуменник, 2016 р.

Додаток Д

Рис.Д.12 Дизайн виставково-рекреаційних об'єктів в середовищі ландшафтного парку в передмісті Львова, спроектований ст. Л.Костик, під керівництвом д.арх., проф. В.Проскуракова, асист. І.Гуменник, 2016 р.

Додаток Д

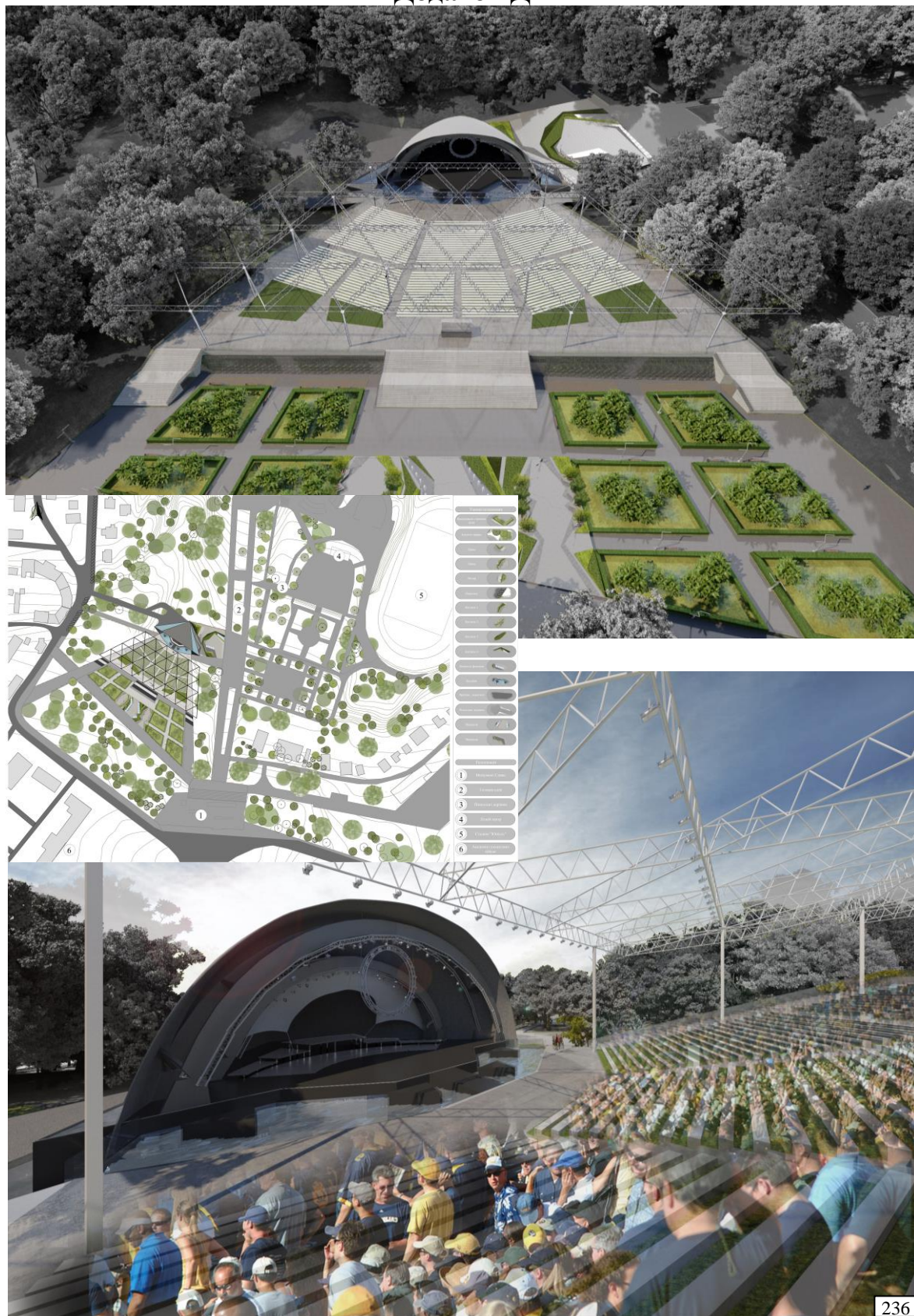

Рис.Д.13 Сучасні тенденції сценографічної організації вистав в ландшафтних театрах з розробкою проекту театру в парку культури та відпочинку ім.Б.Хмельницького), спроектований ст. А.Обрубанської, під керівництвом д.арх., проф. В.Проскурякова, асист. І.Гуменник, 2017 р.

Додаток Д

236

Рис.Д.14 Реалізований проект ландшафтного дизайну виставково-рекреаційних споруд навколо території виробничої бази ТзОВ «Магік» в с.Мілятичі Пустомитівського р-ну Львівської обл. (Арх.: І.Гуменник, 2015 р.)

Додаток Д

Рис.Д.15 Дипломні проекти ландшафтних театрів, розроблені на кафедрі ДАС (ІАРХ) НУ «ЛП» під керівництвом д.арх., проф. В.Проскурякова, асист. І.Гуменник в період 2013-2015 рр.

Додаток Д

Рис.Д.16 Дизайн архітектури ландшафтного театру в садибі Тобілевичів під м. Кропивницьким, спроектований ст. І.Забігайло, під керівництвом д.арх., проф. В.Проскуракова, асист. І.Гуменник, 2017 р.

Додаток Д

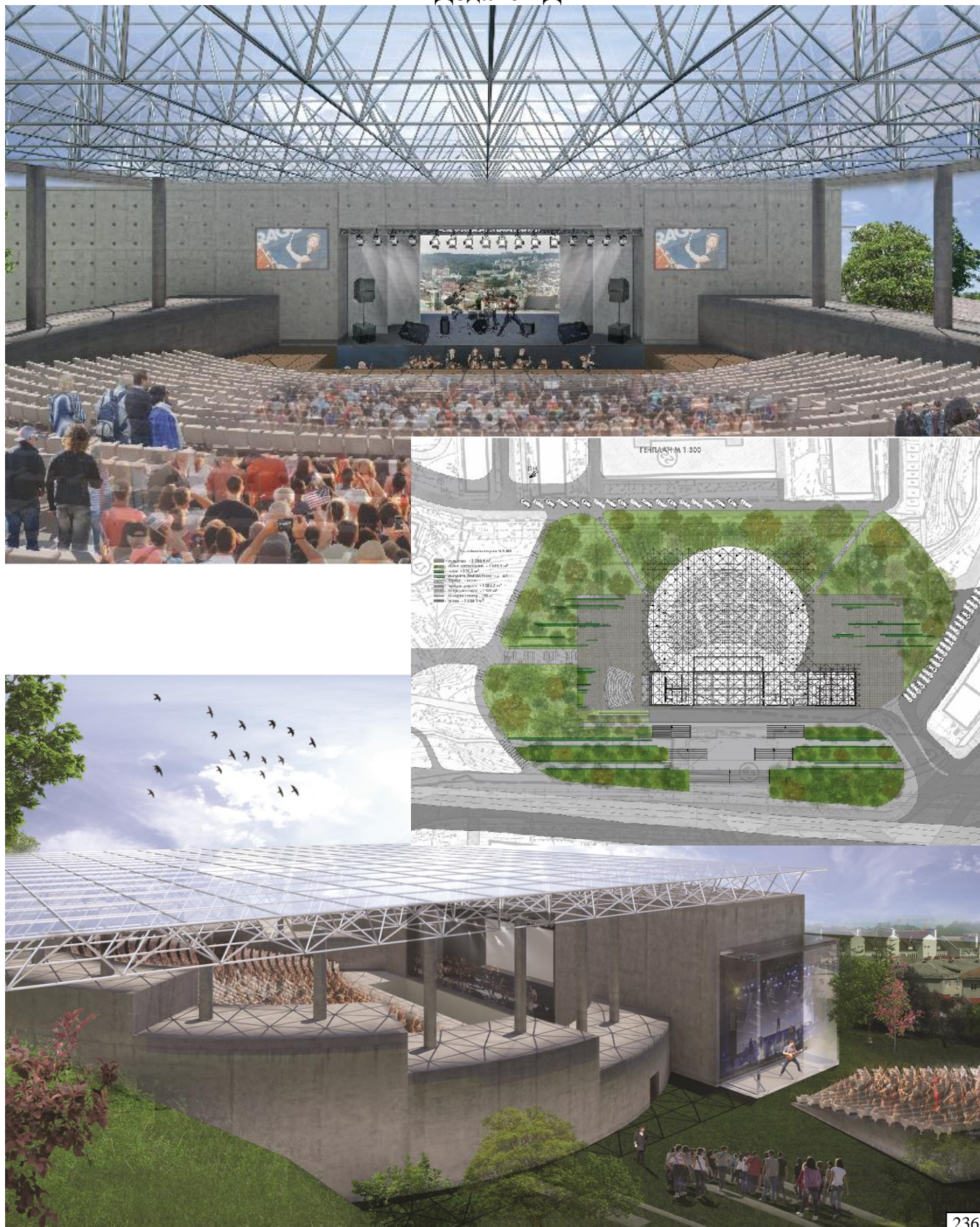
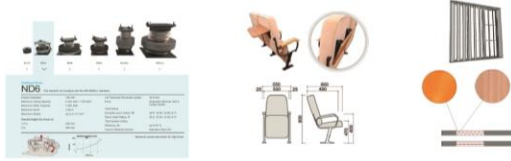

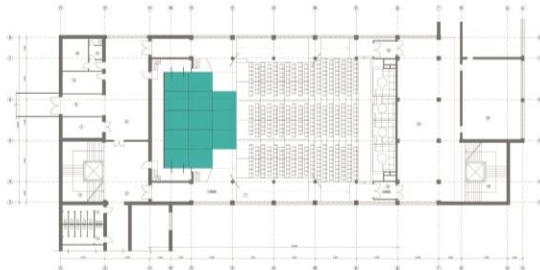
Рис.Д.18 Принципи творення архітектури об'єктів для видовищної діяльності та інсталяції (з розробкою універсальної будівлі для інсталяцій, рокових концертів і вистав), спроектований ст. М.Пушкарьовою, під керівництвом д.арх., проф. В.Проскуракова, асист. І.Гуменник, 2017 р.

Додаток Д

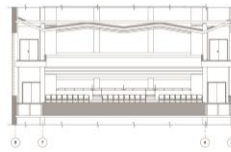
ВИКОРИСТАНІ ЕЛЕМЕНТИ ТА МАТЕРІАЛИ

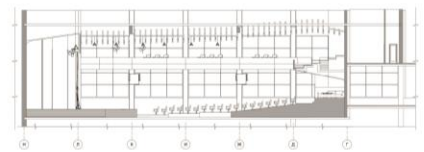
ПЛАН НА ВІДМІТЦІ +5.800 М 1:200

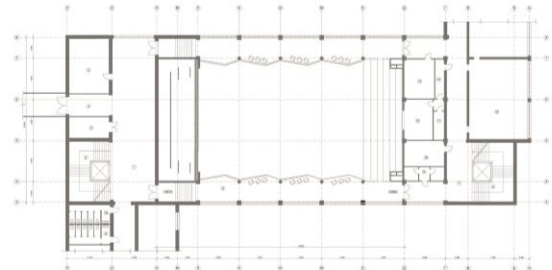
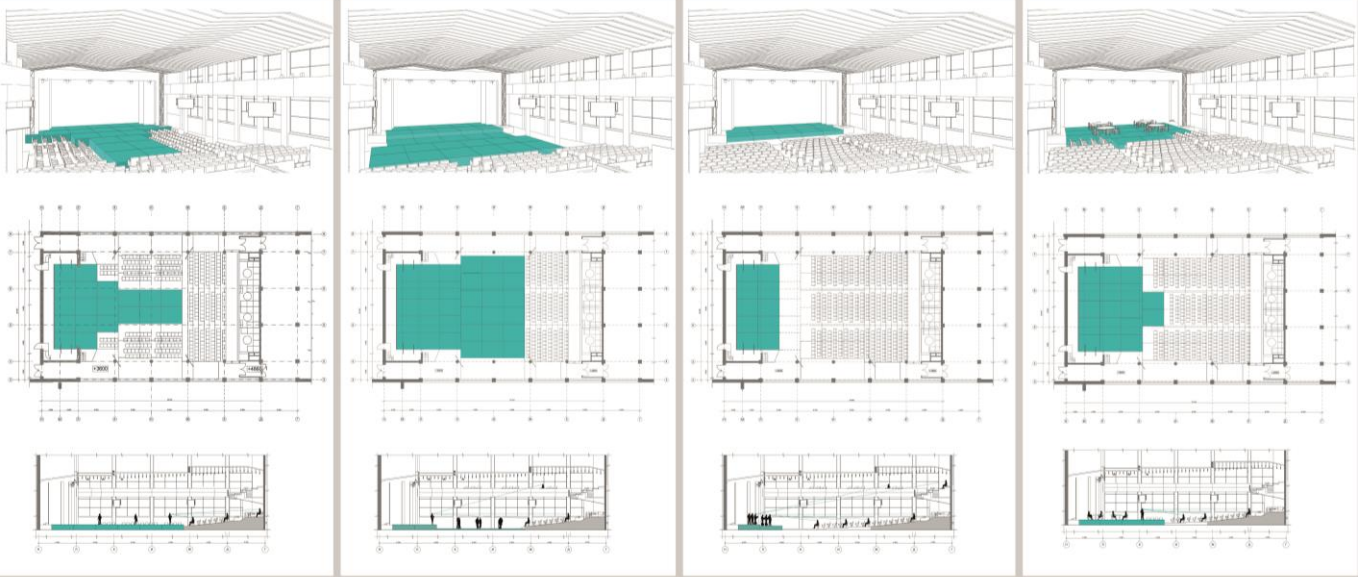
РОЗРІЗ В ОСЯХ 8-3

РОЗРІЗ В ОСЯХ Н-Г

ПЛАН НА ВІДМІТЦІ +10.800 М 1:200

РОЗВИНУТА 3-СТОРОННЯ СЦЕНА+ПОДИУМ ДЛЯ ПОКАЗІВ
ПОКАЗ МОД • МІС ПОЛІТЕХНІКИФРОНТАЛЬНА ТРАДИЦІЙНА СЦЕНА
ХОРЕОГРАФІНІ ПОСТАНОВКИ • ТАНЦІ • ЗИМОВИЙ БАЛФРОНТАЛЬНА КОНЦЕРТНА СЦЕНА
МУЗИЧНІ КОНЦЕРТИ • ВИСТУПИ ХОРОВИХ КОЛЕКТИВІВ3-СТОРОННЯ НЕРОЗВИНЕНА СЦЕНА
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ІГРИ • БРЕЙФІНГ • ОЛІМПІАДИ

236

Рис.Д.20 Міжнародний студентський проектний семінар по реновації актового залу І-го навчального корпусу НУ «Львівська політехніка» з розширенням театральних функцій, спроектований ст. М.Романович, ст. О.Климів, ст. Н.Дуда, ст. Ю.Боднар, ст. О.Соляр, під керівництвом ст.викл. Ю.Богданової, асист. І.Гуменник, 2017 р.

Додаток Д

Ви 236

Рис.Д.21 Проект сучасного ландшафтнього театру в садибі Тобілевичів в передмісті Кропивницького, спроектований ст. М.Ревюк, під керівництвом д.арх., проф. В.Проскурякова, асист. І.Гуменник, 2018 р.

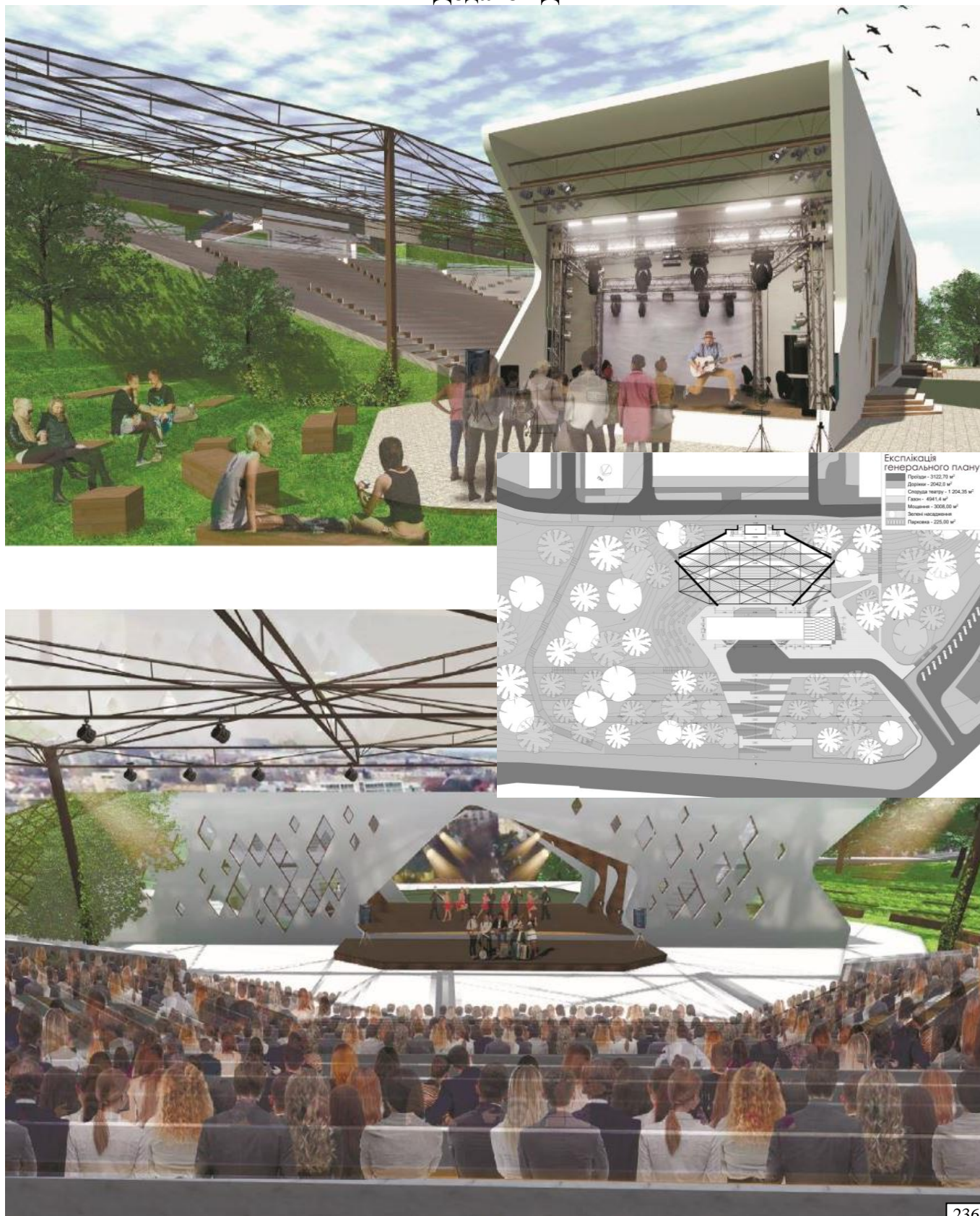
Додаток Д

236

Рис.Д.22 Дизайн архітектури ландшафтного театру в парку культури та відпочинку ім. Б. Хмельницького у м. Львові, спроектований ст. Р.Романишин, під керівництвом д.арх., проф. В.Проскуракова, асист. І.Гуменник, 2018 р.

Додаток Д

236

Рис.Д.23 Принципи формування архітектури сучасного ландшафтного театру на території Вулецьких пагорбів (з розробкою театру на території Вулецьких пагорбів), спроектований ст. Є.Сало, під керівництвом д.арх., проф. В.Проскуракова, асист. І.Гуменник, 2018 р.

Додаток Д

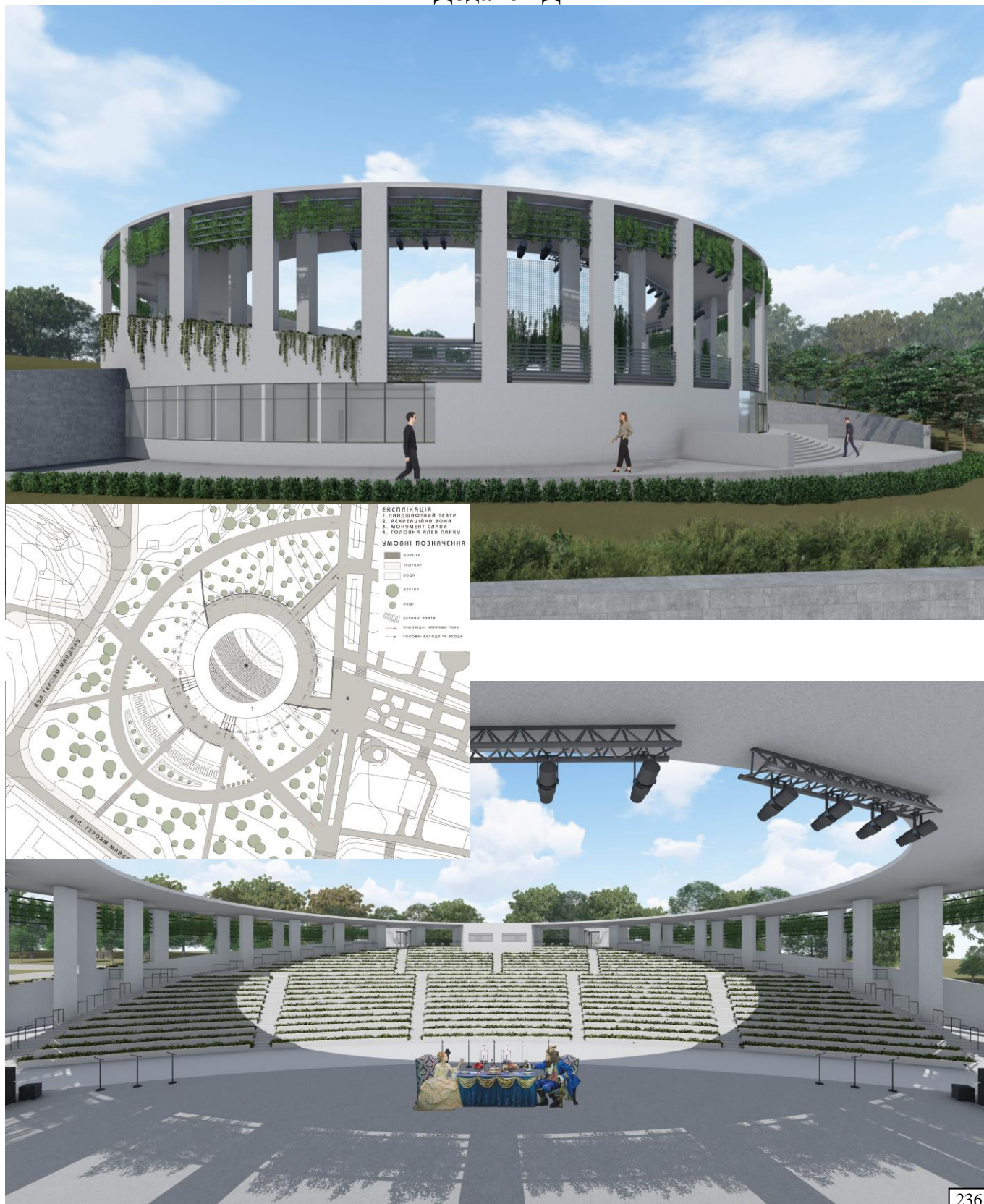

Рис.Д.24 Дизайн архітектури ландшафтного театру в Львівському центральному парку культури і відпочинку ім. Б.Хмельницького у м.Львові, спроектований в бакалаврській кваліфікаційній роботі ст. А.Єфименко, під керівництвом д.арх., проф. В.Проскуракова, асист. І.Гуменник, 2019 р.

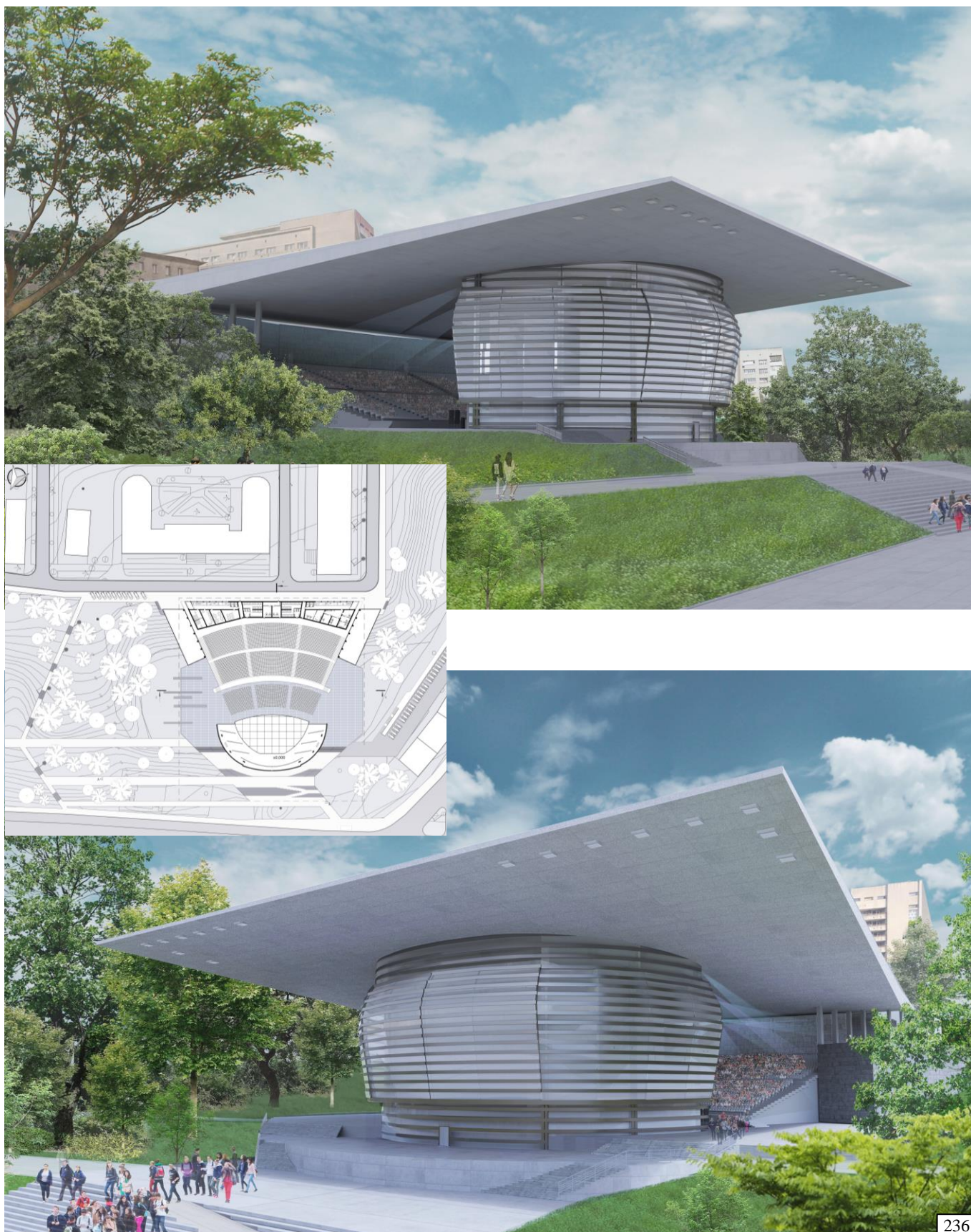

Рис.Д.25 Проект архітектури і сценографічні рішення споруд для рокових концертів та вистав у ландшафтах студмістечка НУ «Львівська політехніка», спроектований в бакалаврській кваліфікаційній роботі ст. Т.Борівець, під керівництвом д.арх., проф. В.Проскуракова, асист. І.Гуменник, 2019 р.

Додаток Е. Перелік опублікованих праць, акти впровадження та апробації результатів дисертації

ПЕРЕЛІК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації у наукових фахових виданнях України:

1. Проскураков, В.І. та **Гуменник, І.В.**, 2013. Висвітлення актуальності формування і розвитку сучасної архітектурної типології «відкритих театрів» і, зокрема, «ландшафтних театрів». *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура*, 757, с.155-161.

2. Проскураков, В.І. та **Гуменник, І.В.**, 2014. Попередня пропозиція принципів архітектурної типології відкритих та «ландшафтних» театрів. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура*, 793, с.94-101.

3. **Гуменник, І.В.**, 2015. Новітні тенденції в архітектурній типології театральних споруд відкритого типу. *Архітектурний вісник КНУБА*, 5, с.240-250.

4. **Гуменник, І.В.**, 2016. Українські традиції в архітектурі ландшафтних театрів сьогодення. *Архітектурний вісник КНУБА*, 8-9, с.137-144.

5. Ianchuk, K. and **Gumennyk, I.**, 2017. Scenographic ideas of Frederick Kiesler in the projects of Lviv architecture school. *Науковий журнал «Architectural Studies / Архітектурні дослідження»*, 3(2), pp.93-100.

6. **Гуменник, І.В.**, 2018. Принципи та засоби архітектури в типології ландшафтних театрів України ХХІ століття. *Архітектурний вісник КНУБА*, 14-15, с.687-694.

7. Проскураков В. І. та **Гуменник І. В.**, 2018. Розвиток ландшафтних театрів України в майбутньому. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Архітектура*, 895, с. 32-37.

Публікації у наукових періодичних виданнях інших держав:

8. **Gumennyk, I.**, 2014. Evolution of the typology of open-type and «landscape» theatrical facilities in the conditions of urban environment from antiquity to the present days. *Czasopismo «Srodowisko Mieszkaniowe / Housing Environment»*, 13, pp.54-59 (BazTech, BazHum, Index Copernicus Journals Master List, ERICH PLUS).

9. **Gumennyk, I.** and Proskuryakov, V., 2015. Lviv Architecture School experience in projecting «landscape» theaters in park areas of Ukrainian cities. *Czasopismo «Srodowisko Mieszkaniowe / Housing Environment»*, 14, pp.128-135 (BazTech, BazHum, Index Copernicus Journals Master List, ERICH PLUS).

Тези та матеріали конференцій:

10. **Гуменник, І.В.**, 2015. Досвід пошукового проектування відкритих та «ландшафтних» театрів викладачами та студентами кафедри дизайну архітектурного середовища Національного університету «Львівська політехніка». В: Г.Н.Ушаков, ред., *Сучасна архітектурна освіта: Архітектура: Образ, естетика, емоційний контекст: VI Всеукраїнська наукова конференція*. Київ, Україна, 7-8 листопада 2013. Київ: КНУБА, с.52-54.

11. **Гуменник, І.В.**, 2014. Досвід використання програмного продукту при бакалаврській та магістерській підготовці архітекторів в Національному університеті «Львівська політехніка». В: П.М. Куликов, В.П.Шкатов, ред., *САПР ALLPLAN. Інноваційне проектування в архітектурі і будівництві: Міжнародна науково-практична конференція*. Київ, Україна, 17-21 лютого 2014. Київ: КНУБА, с.23-26.

12. **Гуменник, І.В.**, 2014. Современный подход к принципам архитектурной типологии открытых и «ландшафтных» театров. В: М.Б. Пермякова, Э.П.Чернышовой, ред., *Актуальные проблемы архитектуры, строительства и дизайна: Міжнародна студентська наукова конференція*. Магнітогорськ, РФ, 25-26 квітня 2014. РФ: МГТУ ім. Г.И.Носова, с.107-109.

13. **Гуменник, І.В.**, 2014. Закордонний досвід проектування ландшафтних театрів від античності до сучасності. В: В.В.Шулик, ред., *Історичний досвід і сучасні тенденції розвитку архітектури, дизайну, містобудування та образотворчого мистецтва: Всеукраїнська наукова конференція*. Полтава, Україна, 19-21 травня 2014. Полтава: ПолтНТУ ім.Ю.Кондратюка, с.238-243.

14. **Гуменник, І.В.**, 2014. Генеза типології архітектури «ландшафтних» театральних-видовищних споруд відкритого типу. В: Н.Кузнєцова, ред., *Актуальні питання сучасної науки: II Міжнародна науково-практична конференція*. Київ,

Україна, 24-25 жовтня 2014. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», с.111-114.

15. **Гуменник, І.В.**, 2014. Внесок Львівської архітектурної школи у принципи проектування «ландшафтних» театрів в Україні. В: В.П.Харченко, ред., *Архітектура та екологія: VI Міжнародна науково-практична конференція*. Київ, Україна, 17-19 листопада 2014. Київ: НАУ, с.112-115.

16. **Гуменник, І.В.**, 2016. Перспективні підходи до сценографії ландшафтних театрів за допомогою сучасних технічних засобів. В: В.П.Харченко, О.А. Трошкіна, ред., *Міське середовище – XXI ст. Архітектура. Будівництво. Дизайн: II Міжнародний науково-практичний конгрес*. Київ, Україна, 15-18 березня 2016. Київ: НАУ, с.225-226.

17. **Гуменник, І.В.**, 2016. Вплив народних традицій на архітектуру сучасних ландшафтних театрів на теренах України. В: О.В.Кендюхов, М.Верхола, Д.В.Солоха, ред., *Сучасні наукові дослідження та розробки: теоретична цінність та практичні результати: Міжнародна науково-практична конференція*. Братислава, Словаччина, 14-19 березня 2016. Київ: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», с.38-40.

18. **Gumennyk, I.**, Dmytrash, O., Lesyuk, A. and Shlemko, I., 2017. Development of the historical areas public spaces in Lviv (by the example Pidzamche district). In: M.G.Folli, *Urbanity: theories and project designs new strategies for sustainable developments of Ukrainian cities: International workshop*. Italy, Rome, 3-7 June 2015. Italy: Aracne editrice, pp.186-191.

19. **Гуменник, І.В.**, 2018. Інноваційні технології: вплив на архітектуру ландшафтних театрів в Україні сьогодення. В: Д.Ф.Гончаренко, В.П.Сопова, В.П.Мироненка, ред., *Інноваційні технології в архітектурі і дизайні: II Міжнародна науково-практична конференція*. Харків, Україна, 12-13 квітня 2018. Харків: ХНУБА, с.60-63.

Додаток Е

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ

МАГІК

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
 Генеральний директор
 ТзОВ “Магік”
 Лічнов С. І.
 “14” липень 2015 р.

АКТ

про впровадження результатів дисертаційної роботи
 Гуменник Інни Вадимівни представленої
 на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури
 за спеціальністю: 18.00.02 “Архітектура будівель і споруд”

Даним актом засвідчується, що результати дисертаційної роботи аспіранта кафедри дизайну архітектурного середовища Інституту Архітектури Національного університету “Львівська політехніка” Гуменник І. В. на тему: “Принципи формування архітектурної типології і проектування ландшафтних театрів” в якості функціонально–просторової організації та місця розташування були використані в процесі реалізації ландшафтного дизайну виставково–рекреаційних споруд навколо території виробничої бази ТзОВ “Магік” в с. Милятичі Пустомитівського району Львівської області.

В 2015 році у реалізованому проекті ландшафтного дизайну парку при участі архітектора Гуменник І. В. були розроблені виставкові площі для розташування повної номенклатури готової продукції товариства та відпочинково–рекреаційна зона з видовищним комплексом відкритого типу місткістю 150 глядачів, благоустрій яких було влаштовано з використанням фігурних елементів мостіння і малих архітектурних форм виробництва ТзОВ “Магік”.

Директор товариства зі збуту
 Начальник відділу маркетингу

 Куцій Р. С.
 Шейгс В. В.

Додаток Е

“16” жовтня 2015 р.

м. Львів

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

основних положень дисертаційної роботи
аспіранта Гуменник Інни Вадимівни
на тему: “Принципи формування архітектурної типології
і проектування ландшафтних театрів”

Даним актом підтверджується, що основні результати дисертації аспіранта Гуменник І. В. на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю: 18.00.02 “Архітектура будівель і споруд” під науковим керівництвом д.арх., проф. Проскуракова В. І. були впроваджені в пошуковому проекті культурно-просвітницьких та ландшафтних-видовищних об’єктів в навчальних зонах Національного університету “Львівська політехніка”.

Результати дисертаційних досліджень та рекомендації розроблені аспірантом Гуменник І. В. шляхом застосування різноманітних режимів відкритості театральних-видовищних споруд та набору функціональних елементів ландшафтних театрів були втілені в наступних складових проекту: ландшафтно-меморіального комплексу біля головного корпусу Національного університету “Львівська політехніка”; видовищно-рекреаційного об’єкту на площі св. Юра та ландшафтного вербального театру біля Наукової бібліотеки на вул. Професорській, які заплановані для подальшої реалізації.

Проректор з навчально-
виробничої роботи

Крайовський В. Я.

Додаток Е

В спеціалізовану вчену раду Д 35.052.11
при Національному університеті
“Львівська політехніка”

“12” червня 2017 р.

ДОВІДКА ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ

Результати дисертаційної роботи аспіранта Гуменник Інни Вадимівни на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю: 18.00.02 “Архітектура будівель та споруд” під науковим керівництвом д.арх., проф. Проскурякова В.І. на тему: “Розвиток архітектурної типології ландшафтних театрів в Україні” були впроваджені в 2017 році у співавторстві в пошуковому проекті на Міжнародному студентському проектному семінарі по реновації актового залу І-го навчального корпусу Національного університету “Львівська політехніка” з розширенням театральних функцій.

За участі аспіранта Гуменник І.В. в пошуковому проекті розроблено варіант багатофункціонального середовища актового залу та сезонного ландшафтного театру біля І-го навчального корпусу для проведення комплексу організаційних і культурно-видовищних заходів, а саме:

- 1) для театральних вистав, музичних концертів, лекцій, конференцій, офіційних зустрічей, кінопоказів, демонстрацій мод, презентацій та арт-перформансів;
- 2) для інтелектуальних ігор (брейн-ринг, КВК, студентська олімпіада);
- 3) для хореографічних постановок та виступів хорових колективів;
- 4) для проведення танцювальних заходів і “зимових” балів “Львівської політехніки”.

Також аспірант Гуменник І.В. розробила в пошуковому проекті: розсувні перегородки, підйомні платформи, спеціальне освітлення та рухомі декорації задника, як елементи трансформації сценічного простору.

Проректор з навчально-виробничої роботи
Національного університету
“Львівська політехніка”

(Handwritten signature)

Крайовський В.Я.

Додаток Е

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
 Проректор з науково-педагогічної роботи
 Національного університету
 “Львівська політехніка”
 Давидчак О. Р.
 15 лютого 2019 р.

АКТ

про впровадження у навчальний процес
 результатів дисертаційного дослідження

Гуменник Інни Вадимівни на тему:

“Розвиток архітектурної типології ландшафтних театрів в Україні”
 на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури
 за спеціальністю 18.00.02 – Архітектура будівель і споруд

Комісія в складі голови – завідувача кафедри дизайну архітектурного середовища, д.арх., проф. Проскурякова В.І. та членів комісії – голови науково-методичної ради ІАРХ, д.арх., проф. Гнеся І.П.; декана бакалаврату ІАРХ, к.арх., доц. Іваночко У.І. цим актом засвідчує, що результати дисертаційного дослідження Гуменник Інни Вадимівни на тему: “Розвиток архітектурної типології ландшафтних театрів в Україні” впроваджені у навчальний процес при підготовці студентів спеціальності 191 “Архітектура та містобудування” Інституту архітектури Національного університету “Львівська політехніка”, а саме:

– в курсовому проектуванні з дисципліни “Архітектурне проектування (спортивно-молодіжний табір у ландшафтному середовищі)” для студентів 2-го курсу спеціальності 191 “Архітектура та містобудування”;

– в курсовому проектуванні з дисципліни “Архітектурне проектування громадської будівлі” для студентів 4-го курсу спеціальності 191 “Архітектура та містобудування”.

Голова комісії
 д.арх., проф.

 Проскуряков В. І.

Члени комісії
 д.арх., проф.

 Гнесь І. П.

к.арх., доц.

 Іваночко У. І.

Додаток Е

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
 Проректор з науково–
 педагогічної роботи
 Національного університету
 “Львівська політехніка”
 Давидчак О. Р.
 “26” *березня* 2019 р.

АКТ ВПРОВАДЖЕННЯ

результатів дисертаційного дослідження

Гуменник Інни Вадимівни на тему:

“Розвиток архітектурної типології ландшафтних театрів в Україні”
 представлено на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури
 за спеціальністю 18.00.02 – Архітектура будівель та споруд,
 в навчальний процес

Результати та рекомендації дисертаційного дослідження були впроваджені в навчальний процес на кафедрі дизайну архітектурного середовища в 2012–2018 рр., а саме в методологію проектування ландшафтних театрів і архітектурно–композиційних рішень культурно–видовищних закладів при розробці бакалаврських, магістерських кваліфікаційних робіт та дипломних проектів студентів кафедри ДАС спеціальності 191 “Архітектура та містобудування”.

В період з 2012 по 2018 роки основні положення кандидатської дисертації Гуменник І.В. були практично впроваджені в курсових проектах ландшафтних театрів в містах Кропивницькому, Чернівцях та Львові (дипломні роботи випускників кафедри ДАС: Боднар Ю., Бучок Н., Вовчанської Х., Грущинської Р., Забігайло І., Климів О., Козій М., Кордунян Х., Костик Л., Котлярової Є., Кулини І., Максимчук Х., Наконечної М., Обрубанської А., Оленич О., Покорницької–Козій А., Пушкарьової М., Ревюка М., Романишина Р., Сало Є., Суровецької О., Янчук К.).

Директор Інституту архітектури
 НУ “Львівська політехніка”,
 д.арх., проф.

 Черкес Б. С.

Завідувач кафедри дизайну
 архітектурного середовища,
 д.арх., проф.

 Проскуряков В. І.

Додаток Е

Апробації результатів дисертації

різних рівнях, які можуть перетинатися під кутом, такі переходи також можуть слугувати лінійою огляду експозиції. Таким чином під архітектурною оболонкою створюється окрема складна структура внутрішньої організації простору. Іноді для створення більш гнучкого інт'єру використовуються мобільні та пересувні перегородки, збірні розбірні конструкції, які можуть змінювати висоту, форму, площу, також використовується спеціальне освітлення для візуальних ефектів. Саме це свідчить про те, що сучасні виставково-музейні комплекси намагаються відобразити передові досягнення сучасної інженерії та техніки, використовуючи сучасні будівельні матеріали в архітектурних витворах. А здійснення принципу гнучкості та адаптивності внутрішнього простору багатofункціональних виставкових залів авіаційних технологій пов'язано з вибором оптимальних об'ємно-планувальних композиційних вирішень.

Таким чином провівши аналіз сучасних виставок авіаційних технологій, салонів та музеїв авіації можна зробити висновок, що внутрішній простір та зовнішня оболонка таких виставкових комплексів мають ґрунтовний зміст, їх форма диктується вихідними даними на проєктування, такими як оточуюче середовище, навіколишня забудова, головна функція виставки та її призначення, зміст. Конструктивне вирішення виставкових комплексів також є результатом ґрунтового аналізу, який проводиться перед початком проєктування об'єкту, для його економічності та рентабельності.

І.В. Гуменник,
викладач Національного університету "Львівська політехніка"

**ДОСВІД ПОШУКОВОГО ПРОЄКТУВАННЯ ВІДКРИТИХ ТА
"ЛАНДШАФТНИХ" ТЕАТРІВ ВИКЛАДАЧАМИ І СТУДЕНТАМИ
КАФЕДРИ ДИЗАЙНУ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
"ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА"**

Постановка проблеми. Якісне задоволення культурно-просвітницьких потреб населення в значній мірі залежить від наявності в кожному обласному центрі України достатньої кількості відкритих або "ландшафтних" театрів розрахованих на оптимальну глядацьку аудиторію. В даній доповіді аналізуються результати пошукового, конкурсного та

МАТЕРІАЛИ
VI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
7, 8 листопада 2013 року
КИЇВ

СУЧАСНА
АРХІТЕКТУРНА ОСВІТА:
АРХІТЕКТУРА:
ОБРАЗ, ЕСТЕТИКА,
ЕМОЦІЙНИЙ КОНТЕКСТ

Присвячується 150-річчю від дня народження Владислава Городецького

Міністерство освіти і науки України

Київський національний університет будівництва і архітектури

Друге видання

2015

NEMETSCHEK
Allplan

ukrainian
project
management
association

ALLBAU **ОД** **УРМА**
software **ОД** **УРМА**

САПР ALLPLAN.

ІННОВАЦІЙНЕ ПРОЕКТУВАННЯ В АРХІТЕКТУРШБУДІВНИЦТВІ

Матеріали семінару

Міжнародної науково-практичної конференції

ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМНОГО ПРОДУКТУ ПРИ БАКАЛАВРСЬКІЙ ТА МАГІСТЕРСЬКІЙ ПІДГОТОВЦІ АРХІТЕКТОРІВ В НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

І.В. Гуменник, аспірант, асистент

Національний університет «Львівська політехніка»

Актуальність теми доповіді. Використання сучасних програмних продуктів в процесі розробки проектних рішень та візуалізації архітектурних об'єктів при підготовці бакалаврів і магістрів на кафедрі дизайну архітектурного середовища є важливими елементами формування у випускників Національного університету «Львівська політехніка» сталих навиків, які дають їм можливість впевнено почувати себе при власній реалізації після закінчення вишого навчального закладу. Актуальність цієї тематики підтверджується об'єктивною необхідністю впровадження САПР у навчальний процес шляхом впровадження в курсове та дипломне проектування архітекторів і дизайнерів.

Мета доповіді. Метою доповіді є аналіз пошукових проектів відкритих та «ландшафтних» театрів, розроблених викладачами та студентами кафедри дизайну архітектурного середовища НУ «Львівська політехніка», в яких використовуються сучасні програмні комплекси САПР. Завданням тез є аналіз чинників та визначення переліку програмних продуктів, що формують комплексний підхід при реалізації оптимального ландшафтно-просторового та архітектурно-естетичного вирішення конкретної театральної споруди відкритого типу в оточуючому середовищі, як на стадії вибору функціонального і конструктивного рішення в процесі проектування, так і при візуалізації подачі об'єкту архітектури на презентації.

Основні результати за темою доповіді. На кафедрі дизайну архітектурного середовища НУ «Львівська політехніка» у 2012-13 роках під керівництвом проф., д-р арх. Проскуракова В.І., старш. викл. Богданової Ю.Л., асист. Гуменник І.В. студентами були розроблені реальні дипломні проекти відкритих та «ландшафтних» театрів для різних міст України з використанням різноманітних програм САПР.

Так у 2012 році студенткою Х.Вовчанською був розроблений дипломний проєкт на тему: «Проєкт-концепція ландшафтного театру в садбі Тобілевичів під містом Кіровоградом». Ландшафтний театр місткістю на 400 глядачів було запроєктовано у східній частині регулярного парку в родинній садбі Тобілевичів в передмісті Кіровограду. Будівля відкритої видовищної споруди вирішена у вигляді амфітеатру ступінчастого типу з каркасно-перехресною конструктивною схемою несучих конструкцій. Сценічний майданчик запропоновано вирішити із використанням зелених куліс з

Актуальные проблемы архитектуры строительства и дизайна

Материалы ежегодной международной
студенческой научной конференции
Института строительства, архитектуры и искусства
25-26 апреля 2014 года

Магнитогорск, 2014

Список источников:

1. Б. Челюков. Череповец: История. Современность. Взгляд в будущее. – Череповец, 2012.

УДК 725.822.5

Гуменик И.В.

Научный руководитель: профессор, доктор арх.

Проскурков В.И.

*Национальный университет "Львовская политехника"
г. Львов, Украина*

СОВРЕМЕННЫЙ ПОДХОД К ПРИНЦИПАМ АРХИТЕКТУРНОЙ ТИПОЛОГИИ ОТКРЫТЫХ И "ЛАНДШАФТНЫХ" ТЕАТРОВ

Ключевые слова: архитектура, "ландшафтный" театр, типология, архитектурная среда.

Театр, как важнейшая составляющая искусства, на протяжении многих веков занимает значительное место в культурной жизни человечества. Особенную роль в процессе организации театрально-зрелищного действия всегда играла архитектура здания театра и его местоположение в окружающей природной среде.

Существующая архитектурная классификация открытых зрелищных сооружений и "ландшафтных" театров, сформирована на основе исследований В.Быкова [1, с.12], а также разработок ЦНИИЭП им. Б.Мезенцева М.Мосиной и Э.Окуновой [2, с.13]. Зарубежными архитекторами П.Миньо и М.Фишером выполнен более глубокий анализ архитектурной типологии открытых театральных сооружений XX столетия. Влияние новых тенденций в архитектуре театрально-зрелищных сооружений на открытом прострaнстве в гармоничном единении с окружающим ландшафтом рассмотрено в научных трудах украинских архитекторов В.Проскурякова, А.Гриманова и А.Сафонова [3, с.22].

В XXI веке объективно назрела необходимость осовременить существующую архитектурную типологию открытых и "ландшафтных" театров. При этом следует выделить целый перечень факторов, которые формируют влияние на оптимальный выбор объемно-пространственного решения театра. К основным факторам, которые формируют архитектурную типологию театрально-зрелищных сооружений открытого типа согласно существующей классификации относят:

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД І СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АРХІТЕКТУРИ, ДИЗАЙНУ, МІСТООБУДОВАННЯ ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Матеріали Всеукраїнської наукової конференції молодих вчених, аспірантів та студентів

19-21 травня 2014 р.

Полтава

2014

Література:

1. Dorte Mandrup Arkitekt [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.dortemandrup.dk/childrens-culture-house-ama-r-sorpenhagen-2013>
2. Masquespacio [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://masquespacio.com/2days-languages/>
3. Archdaily [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.archdaily.com/346299/pinoschile-itaad/>
4. CORNELIUS + VÖGE APS [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.corneliusvoege.dk/page.asp?pid=13>
5. estudio AMATAM [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://estudiomatam.com/portfolios/kalortas-childrens-space/>
6. VERTAS [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.verstasarkitekti.fi/public/sh/>
7. ROSANBOSH [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.rosanbosh.com/en/project/vitrau-school-södergalm#>
8. smith+tracey architects [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.smithtracey.com.au/projects_portfolio/education/st_marys_primary_greensborough/
9. ROSANBOSH [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.rosanbosh.com/en/project/vitrau-school-telefontane#>
10. SAKO Architects [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.sako.co.jp/main/en/di-ppr1.html>

Інститут Стрелка [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.strelka.com/blog_ru/6585/?lang=ru

Анотація: В сучасному світі зростає інтерес до заведення позашкільного розвитку дитини. Як і в будь-якому іншому випадку, роль батьків дуже важлива. Вони повинні бути свідомими батьками, які можуть допомогти своїм дітям розвинути свої таланти та інтереси.

The peculiarities of environment design for educational institutions and leisure facilities. Annotation: The demand for after-school development facilities is growing up in the modern world. As the role of parents is very important in any case, they should be aware parents who can help their children to develop their talents and interests.

УДК. 725.822.5

І. В. Гуменюк,
аспірант, асистент кафедри дизайну архітектурного середовища
Національний університет "Львівська політехніка"

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ПРОЕКТУВАННЯ ЛАНДШАФТНИХ ТЕАТРІВ ВІД АНТИЧНОСТІ ДО СУЧАСНОСТІ

В статті здійснений огляд та аналіз закордонних літературних джерел, в яких розглядаються питання розвитку і формування архітектури театральних-видовищних споруд відкритого типу, що були збудовані в різних частинах світу в період з давніх часів до сьогодення. В праці зроблена спроба систематизувати основні види ландшафтних театрів в контексті визначення базових схем організації даних споруд для проведення масових мистецьких заходів.

Ключові слова: архітектура, відкриті та ландшафтні театри, типологія амфітеатру, сценічний майданчик.

Вступ

Необхідність виконати ґрунтовний аналіз літературних джерел виданих в останні роки за кордоном пов'язана з тим, що базові науково-теоретичні дослідження архітектури відкритих та літніх театрів були здійснені в працях В.Бикова, який в 50-60-х роках ХХ століття був найбільш відомим дослідником особливостей типології театральних-видовищних споруд відкритого типу [1].

Однак, в період з 2006-2013 рр. за межами України була опублікована ціла низка наукових праць, присвячених проблемі формування типології відкритих та ландшафтних

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО ТА АРХІТЕКТУРА

Гуменник І.В.

асистент,

Національний університет «Львівська політехніка»

ГЕНЕЗА ТИПОЛОГІЇ АРХІТЕКТУРИ «ЛАНДШАФТНИХ» ТЕАТРАЛЬНО-ВИДОВИЩНИХ СПОРУД ВІДКРИТОГО ТИПУ

Потреба у виконанні ґрунтовного аналізу літературних джерел, які опубліковані за кордоном в останні роки, пов'язана з тим, що основні науково-теоретичні дослідження архітектури відкритих та лігних театрів були здійснені лише у 50-60 роках ХХ століття. В Україні дослідження архітектури «ландшафтних» театрів здійснювалися під керівництвом д.арх., проф. В.І.Проскуракова, який розвивав ідеї архітектурної типології різноманітних театрів та вивчав питання генези українського театру [1].

Слід зауважити, що за останнє десятиліття за межами України була опублікована в авторитетних виданнях ціла низка наукових праць, що присвячені питанням формування типології «ландшафтних» театрів з детальним аналізом чинників, що впливають на архітектурні особливості даних споруд та з врахуванням факторів впливу часу на зміну їх типології від періоду античності до сьогодення.

В публікаціях закордонних дослідників присвяченим проблемам оцінки взаємовідносин між стародавніми (давня Греція та Римська імперія часів до нашої ери) відкритими театрами, ландшафтом длянки забудови та суспільними інтересами людства стверджується, що античний театр в його архітектурному дизайні є відображенням реальної соціальної структури суспільства. Тобто, кожна театральна споруда, особливо, в античності, завдячай, будувалась просто неба ставила перед собою складні проблеми, які виникали від вибору місця його розташування та особливостей рельєфу ділянки до ландшафту, що оточував її навколо [2].

Заслужують на увагу дослідження, в яких аналізуються особливості вирішення архітектури амфітеатрів на досвіді будівництва театральних споруд від епохи Римської імперії побудови відкритих театрів на території сучасної Великобританії, реалізованих в період ХІХ-ХХ століть. У випезгаданих дослідженнях було проаналізовано три основних типологічних види будівель, а саме: військові театральні амфітеатри, міські амфітеатри відкритого типу та «ландшафтні» театри в сільській місцевості, збудовані в період епохи Давнього Риму на території сучасної Великобританії [3].

Додадок Е

**VI Міжнародна науково-практична конференція
(м. Київ, 17–19 листопада 2014 року)**

- 1990 - № 11. - С. 14-16.
3. *Krivtchenko P.V.* Fly ash - alkali cements and concretes // Proc. Fourth CANMET-ACI Intern. Conf. on Fly Ash, Silica Fume, Slag and Natural Pozzolans in Concrete. - Istanbul (Turkey). - 1992. - P. 721-734.
4. Ефективні шляхи використання паливних зол у промисловості будівельних матеріалів / П.В. Кривченко, К.К. Пушкарьова, Г.Ю. Ковальчук, О.Ю. Ковальчук // Науково-виробничий журнал Будівництво. Наука. Проекти. Економіка. - Київ, 2013. - В. 1(13). - С. 18-25
5. ДСТУ Б В. 2.7. 181:2009. Цементи лужні. Технічні умови. - К.: Міл-регіонбуд України, 2009. - 11 с.
6. ДСТУ Б В. 2.7-25:2011. Бетони важкі лужні. Технічні умови. - К.: Міл-регіонбуд України, 2011. - 12 с.

**ВНЕСОК ЛЬВІВСЬКОЇ АРХІТЕКТУРНОЇ ШКОЛИ
У ПРИНЦИПИ ПРОЕКТУВАННЯ “ЛАНДШАФТНИХ” ТЕАТРІВ
В УКРАЇНІ**

І.В. Гуменик, аспірант, асистент кафедри ДАС
Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна

Актуальність теми доповіді. Розвиток театральної справи на теренах України в значній мірі залежить від розгалуженої мережі культурно-видовищних споруд в різноманітних відпочинкових міських зонах. Львівською архітектурною школою в останні роки була запропонована ціла низка актуальних проєктів “ландшафтних” театрив в обласних містах України.

Мета доповіді. Основною ідеєю цих тез є аналіз дипломних проєктів студентів та “ландшафтних” театрив, розроблених викладачами і студентами кафедри дизайну архітектурного середовища Національного університету “Львівська політехніка” в період з 2013 по 2014 роки. Метою цієї публікації є пошук оптимальної концепції архітектурного вирішення “ландшафтних” театрив на відкритому просторі у гармонійному поєднанні з оточуючим середовищем в паркових зонах декількох обласних міст України.

Виклад основного матеріалу та апробація результатів дослідження. Студенткою С.Суровельскою в 2013 році під керівництвом викладача кафедри ДАС (проф. Проскураков В.І., ст.викл. Богданова Ю.Л., асист. Гуменик І.В.) був реалізований ескізний проєкт “ландшафтного” літнього театру в садибі Тоблевічів під містом Кіровоградом [1].

Головним акцентом розробленого проєкту був обраний відкритий театр місткістю до 800 осіб. Об'єкт було запропоновано розташувати на місці існуючого театру, але із зміною орієнтації, тобто головна вісь розташовувалась з півночі на південь. Цей факт був зумовлений декількома факторами: перш за все, для створення максимально комфортного природного освітлення, а саме усунення можливого ефекту засліплення акторів та глядачів під час вистави-сучасним проміням; по-друге, при такому розташуванні театру на задньому плані споруди відкривався чудовий краєвид на став та утворювалась дода-

112 **Інститут аеропортів Національного авіаційного університету**

АРХІТЕКТУРА

та

ЕКОЛОГІЯ

**Матеріали VI Міжнародної
науково-практичної конференції**

17–19 листопада 2014 року

Міністерство освіти і науки України
Національний авіаційний університет

ХХІ
МІСЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ

11 МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ КОНГРЕС

МІСЬКЕ СЕРЕДОВИЩЕ - ХХІ СТ.

Архітектура. Будівництво. Дизайн

15-18 березня 2016 р.
Київ, Україна

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Адреса організаторів:
03050, Київ-50, просп. Перемоги Козаков, 1 (МКУ, корпус 2, ауд. 325)
тел.: +380 44 490 71 63, +380 44 490 68 07, +380 406 68 06
E-mail: nau@nau.edu.ua
<http://www.edu.ua>, <http://nau.edu.ua>

елементів, яка передбачена творцями експозиції. Причиною таких дій є недостатні взаємозв'язки експозиція-відвідувач. Детальний аналіз такого взаємозв'язку засвідчує, що фактор відвідувача (наприклад інтереси відвідувача) та фактор експозиції (експозиційний дизайн, архітектура та ін.) повинні розглядатися спільно.

Дослідження свідчать, що більшість музеїв ще досі залишаються для широкого загалу чимось статичним та незмінним. Передусім на це впливає характер колекцій, адже в музеях більшість простору відведена під постійні колекції, тому в них не спостерігається «руху».

Ми визначили три основні види руху в експозиційному середовищі сучасних мистецьких центрів, а саме: рух відвідувачів, рух колекції та технічний рух. Для руху відвідувачів важливим є не лише фізична циркуляція у просторі, але і інтелектуальний розвиток та емоційні враження отримані від перебування в мистецькому середовищі. Колекція завжди повинна перебувати у русі, для досягнення якого варто застосовувати змінні експозиції, тимчасові виставки, різноманітні рухомі інсталяції. Ще одним важливим фактором руху колекцій є їх встановлення та логістика. Технічний рух характеризується трансформацією експозиційних приміщень, зміною розташування мистецьких творів, використанням різноманітного обладнання, яке застосовується в сучасних експозиціях. До цієї категорії руху слід віднести ще два надзвичайно важливі види руху, які відбуваються у експозиційних приміщеннях, а саме рух повітря (вентиляція, опалення, кондиціонування повітря) і рух світла (природного і штучного).

Основні результати дослідження. Опрацюючись на теоретичні дослідження мистецьких центрів можна виділити основні види руху характерні для експозиційного простору, а саме: рух відвідувачів, рух колекції та технічний рух. Ці три види руху, які зосереджуються в мистецьких просторах повинні бути взяті до уваги при проєктуванні не лише експозицій, але і експозиційних просторів.

УДК 792

*Гуметник І.В., асистент
Національний університет "Львівська політехніка", Україна*

ПЕРСПЕКТИВНИ ПІДХОДИ ДО СЦЕНОГРАФІЙ ЛАНДШАФТНИХ ТЕАТРІВ ЗА ДОПОМОГОЮ СУЧАСНИХ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ

Актуальність проблеми. Тенденції розвитку архітектури ландшафтних театрів в ХХІ столітті в значній мірі формуються під впливом новітніх мультимедійних технологій, що трансформують сценічний простір споруд даного типу. Сценографія як фактор організації театрального дійства на відкритому просторі в реаліях навколишнього ландшафту кардинально змінюється під дією сучасних технічних засобів.

Стан розробки проблеми в науці і практиці. Наукові дослідження сучасних сценографічних прийомів в театральному мистецтві України та

Додаток Е

документами регламентується віброшвидкість та віброзміщення [4], що у нестационарному режимі роботи не може бути знайдена шляхом безпосереднього вимірювання віброприскорення за період обертання ротора [1]. Тож для розрахунку аналогів віброшвидкості та віброзміщення (інтегральних віброприскорень 1-го та 2-го порядку) пропонується застосувати наступний математичний вираз:

де $\xi(n)$ – інтегральним віброприскоренням n -го порядку; a_i – i -те значення вимірюного з допомогою акселерометра віброприскорення вузла гідроагрегата.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ведміцький Ю. Г. Цислове перетворення вібропараметрів гідрогенератора на основі інтегральних віброприскорень 1-го і 2-го порядків / Ю. Г. Ведміцький, В. В. Кухарчук, В. Ф. Граняк // Метрологія та прилади. – 2015. – №5. – С. 21 – 27.
2. Яцун М. А. Експлуатація та діагностування електричних машин і апаратів / М. А. Яцун, А. М. Яцун. – Львів: Львівська політехніка, 2010. – 288 с.
3. Моніторинг, діагностування та прогнозування вібраційного стану гідроагрегата. Монографія / Кухарчук В. В., Каців С. Ш., Мадьяров В. Г. та ін. – Вінниця: ВНТУ, 2014. – 168 с.
4. ГОСТ 10816 – 1 – 97. Контроль состояния машин по результатам измерений вибрации на невращающихся частях – Минск: Стандартинформ, 2009. – 18 с.

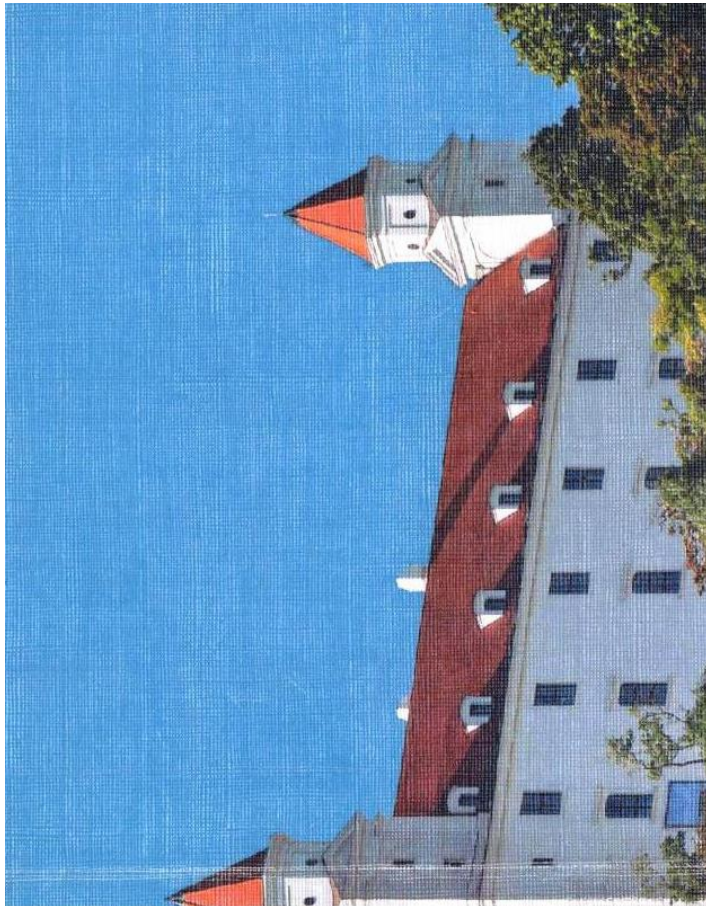
Гуменик Інна Вадимівна, асистент
Національний університет "Львівська політехніка", Україна

ВПЛИВ НАРОДНИХ ТРАДИЦІЙ НА АРХІТЕКТУРУ СУЧАСНИХ ЛАНДАШАФТНИХ ТЕАТРІВ НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Реалії кінця XX – початку XXI століття поставили перед архітектурно-містецькою громадськістю новітні виклики в контексті потреби в створенні сучасних видовищних комплексів на відкритому просторі в ландшафтному середовищі для забезпечення культурних потреб волелюбодних мас глядачів під час проведення різноманітних театралізованих дійств. З прадавніх часів український театр в ландшафтному середовищі мав безліч форм організації простору дії як в поселеннях чи в природному ландшафті, так і в будівлях та спорудах. При цьому в ландшафтному театрі на території України використовуються такі форми організації театрального простору, як арена, кільцева, глибока, поперечна, сортиальна та симульована

Метою дослідження є аналіз впливу культурних традицій на архітектуру ландшафтних театрів, що проєктуються та будуються на території сучасної України.

Виклад основного матеріалу. Безумовно, культурні традиції та народні обряди різних регіонів України наклали значний відбиток на архітектуру та організацію сценічно-театрального простору сучасних ландшафтно-видовищних споруд. При цьому фактори, що формують архітектуру ландшафтного театру XXI століття в Україні: це, перш за все, народні танці та гуляння на відкритих просторах, фольклорний хоровий спів, автентична українська мова та традиційна колористика (орнамент, символіка); по-друге, театральна дія в ландшафтних театрах, яка вибудовується за давно сформованими схемами: по колу, в рядочок, за вісілкою або зіркою окремими групами. Наведені вище

Academic Society of Michal Baludiansky
Ukrainian Association of Scientists of Economics

MODERN SCIENTIFIC RESEARCHES AND DEVELOPMENTS: THEORETICAL VALUE AND PRACTICAL RESULTS

Materials of

International scientific and practical conference

15-18 March, 2016

Bratislava, Slovak Republic

Додаток Е

Pidzamche is the modern name given to one of the districts of Lviv, which is situated to the north of the Lviv-Brody railway line. Under the current project, the area of Pidzamche that will undergo revitalization includes the following streets: Donetska, Khmelnytskyi, Zamarstynivska and Haydamatska.

MANUFACTURING INDUSTRY

One of the main factors that negatively impact the environment in Pidzamche is manufacturing. Approximately seven manufacturing plants operate in the area to be revitalized.

TRANSPORT

Major traffic flows – mainly through traffic – pass through the Pidzamche district. The most congested are Khmelnytskyi Street and Opryshkivska Street.

TOURIST INFRASTRUCTURE

Despite its favorable location next to the historical center of the city, the district of Pidzamche attracts few tourists.

HISTORICAL AND CULTURAL HERITAGE OF THE PIDZACHE DISTRICT

On the territory of Pidzache, to be more specific on the revitalization territory and its surrounding, there are 29 historical objects in general. Most of them are buildings dating back to the early twentieth century and the fifteenth to the eighteenth centuries. Our research focuses on public spaces in residential neighborhoods in the Pidzamche district: squares, public spaces, playgrounds and yards.

The analysis carried out has helped us to single out the following potential advantages and problems of the area.

IALPNU

Lviv Polytechnic National Univ. Inst. of Architecture

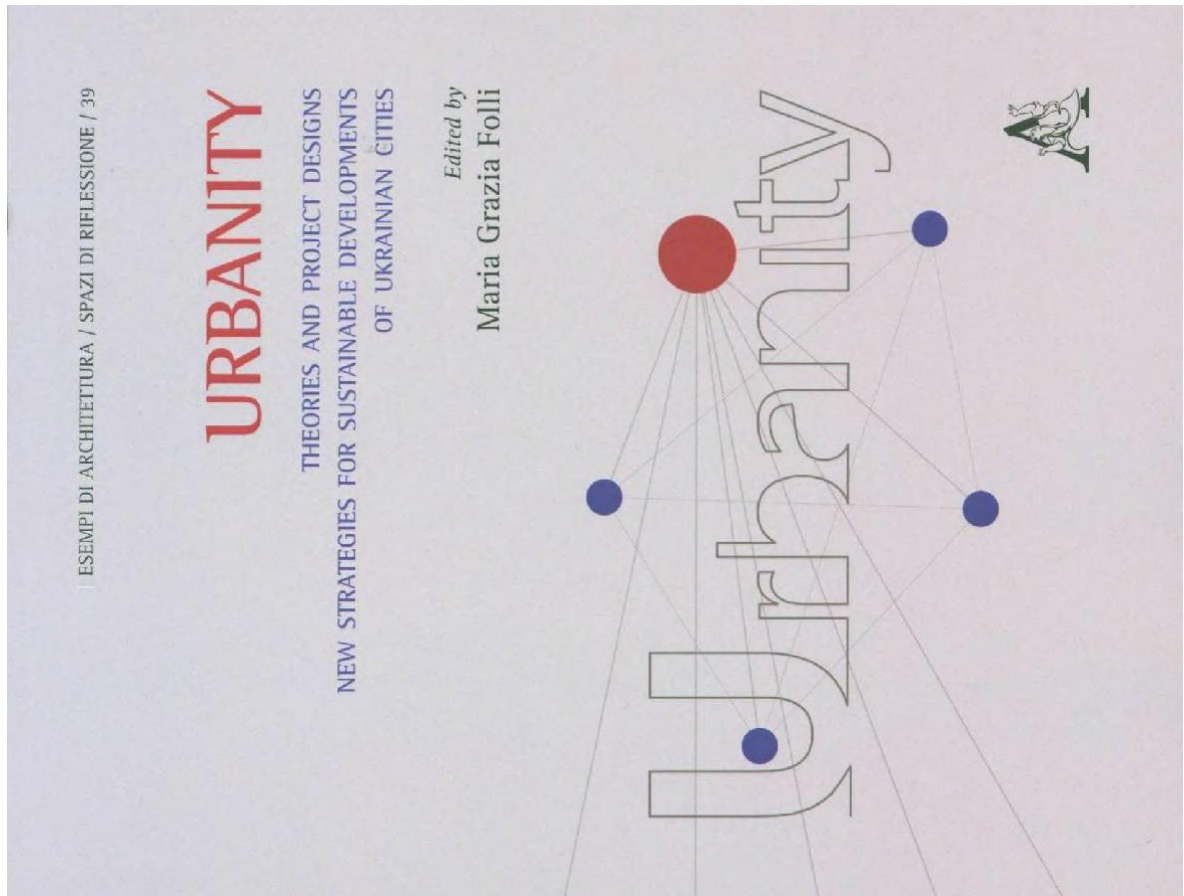

Students

Inna Gumennyk
Olga Dmytrach
Andriy Lesyuk
Ivan Shlemko

Professors

Yuriy Dzhyhil

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКЕ ОBLACHE TEPИTOPIAЛbHE BИДПЕЛHHA
HACIИHИ БУДIBHИЦTBA, YKPAIHI
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «Львівська політехніка»
БІЗ-ХАУС УНІВЕРСИТЕТ БЕЙМАРК

ТЕЗИ
ДОПОВІДЕЙ

ХАРКІВ 12-13 квітня 2018

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В
АРХІТЕКТУРІ І ДИЗАЙНІ

Інноваційні технології в архітектурі і дизайні

Магістр архітектури Гумешник І.В.

Національний університет «Львівська політехніка»

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ВПЛИВ НА АРХІТЕКТУРУ ЛАНДШАФТНИХ ТЕАТРІВ В УКРАЇНІ СЬОГОДЕННЯ

Науково-технічний прогрес в ХХІ столітті за рахунок інноваційних мультимедійних технологій вивів театральну справу на якісно новий рівень. В слову цифрових технологій новітні технічні засоби створили можливість наситити архітектурно-просторове середовище ландшафтних театрів якісним звуковим та світловим супроводом, трансформують сценіграфічних прийомів і наповненням театралізованих вистав на відкритому просторі якими спецефектами. Україна, безумовно, не стоїть осторонь цих загальносвітових тенденцій, тому процес вивчення особливостей впливу інноваційних технологій ХХІ століття на архітектурний простір ландшафтних театрів є необхідною з теоретичної та з практичної точки зору.

Новизна актуальних наукових досліджень впливу інноваційних технологій в галузі застосування сучасних технічних засобів в організації сценічно-глядацького простору ландшафтних театрів в умовах України очевидна, оскільки всі фундаментальні праці в архітектурі відкритих театрів з'явилися лише на початку та в середині ХХ століття. В ту епоху існували зовсім інші реалії та якісно нижчий рівень технічних засобів для театральної справи.

Комплексні наукові дослідження колективу кафедри дизайну архітектурного середовища НУ «Львівська політехніка» під керівництвом д.арх., проф. Проскуракова В.І. заклали підвалини для оцінки генези архітектури українського театру в просторі та часі від періоду прадавніх часів до сьогодення, чим створив передумови для ґрунтовного вивчення всіх чинників впливу на архітектурну типологію ландшафтних театрів в Україні ХХІ століття.

Організація сценічно-архітектурного середовища ландшафтних театрів, в значній мірі, залежить від комплексу технічних засобів, які застосовують в театральному дійстві, як на стадії репетиційного циклу, так і під час безпосередньо перформансу, коли глядач перебуває в залі.

~ 60 ~

Додаток Е

УКРАЇНА
Ukraine

Київський Національний університет
будівництва і архітектури
Олександр Нащенко
Валерій Товбич

Східноєвропейський Національний
університет ім.Л.Українки
Олександр Лесик

Луцький Національний технічний
університет
Інна Абрамюк
Оксана Пасічник

НУ "Львівська політехніка"
Віктор Проскураков
Богдан Чернес
Богдан Гой

Ростислав Стоцько
Юля Богданова
Олексій Проскураков
Зоряна Клишко
Катерина Янчук
Іванна Воронкова
Ольга Дмитраш
Інна Гуменник
Андрій Босяк

Чернівецький національний
університет ім. Ю.Федьковича
Олексій Каспрук
Ігор Фодчук
Олена Пушкова
Ірина Коротун
Руслан Юрійчук
Марія Нікірса

СВІТ
Europe

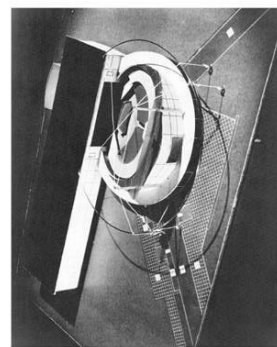
Райєрсонівська театральна школа
м.Торонто
Павло Босий
Шолем Долгой
Адам Евенден

Технічний університет
м.Дрезден
Борис Гарбаум

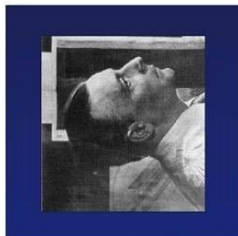
Університет прикладних наук
міста Любек
Зільке Хюпер

Політехніка Свєнтошиська
м.Кельци
Луціан Камюнна

Політехніка Краківська
Вацлав Серуга

Театр для фестивалю
"ВУДСТОК"
арх. Ф.Ніслер
1928 р.

МІЖНАРОДНА
КОНФЕРЕНЦІЯ

ПРИСВЯЧЕНИХ
125 РІЧНИЦІ
З Д Н Я
НАРОДЖЕННЯ
Ф. КІЗЛЕРА

ІНСТИТУТ АРХІТЕКТУРИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ЧЕРНІВЕЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
«Львівська політехніка»
УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. Ю. ФЕДЬКОВИЧА

ЧЕРНІВЦІ
06-07 ЖОВТНЯ
2015

УЧАСНИКИ

Додаток Е

Організатори:
Organizers:

Національний університет
«Львівська політехніка», Львів, Україна
LVIV POLYTECHNIC NATIONAL UNIVERSITY
LVIV, UKRAINE

**Ryerson
University**

Університет ім. Е. Райєрсона, Торонто, Онтаріо, Канада

RYERSON UNIVERSITY
TORONTO, ONTARIO, CANADA

СЕРТИФІКАТ УЧАСНИКА CERTIFICATE OF PARTICIPATION

Міжнародного проектного семінару по реновації актового залу
I-го навчального корпусу НУ «Львівська політехніка»
з розширенням театральної функції

of International Design Charrette on Renovation of the Lviv Polytechnic University
Assembly Hall (Building I) with Expanding the Programming to the Theatre Functions

для / for

Інна Туменик

Проф. Віктор Проскур'яков

Завідувач кафедри дизайну архітектурного
середовища Інституту архітектури
НУ «Львівська політехніка»

PROF.
Dr. Viktor Proskuryakov

Chair of Department of Design of
Architectural Environment, LPNU

Sholem Dolgoy

Associate Professor
of Theatre Production,
School of Performance, Ryerson University

Проф. Шолем Долгой

Школа виконавських мистецтв
Університету ім. Е. Райєрсона

Львів, 22-27 травня 2017 / LVIV, 22-27 MAY 2017

FCAD

Додаток Е

НУ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
КАФЕДРА ДИЗАЙНУ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА
LVIV POLYTECHNIC NATIONAL UNIVERSITY
DEPARTMENT OF ARCHITECTURAL ENVIRONMENT DESIGN

СЕРТИФІКАТ УЧАСНИКА CERTIFICATE OF PARTICIPATION

в міжнародній науковій конференції
студентів та аспірантів, викладачів та науковців
**15 РОКІВ КАФЕДРИ ДИЗАЙНУ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА
«НА ШЛЯХУ ДО АРХІТЕКТУРНОЇ ОСВІТИ І ПРОФЕСІЇ
МАЙБУТЬОГО»**

in the international scientific conference of
students and postgraduates, lecturers and researchers
**15 YEARS OF THE DEPARTMENT OF ARCHITECTURAL ENVIRONMENT
DESIGN
"ON THE WAY TOWARDS ARCHITECTURAL EDUCATION AND
PROFESSION OF THE FUTURE"**

ДЛЯ / FOR

викладач **ІННА ГУМЕННИК**
lecturer **INNA GUMENNYK**

голова організаційного
комітету конференції
head of organizational committee

проф. Віктор Проскуряков
prof. Viktor Proskuryakov